

Samuel Butler

Și tu vei fi țărână

Prefața.

Într-o Apologie scrisă spre sfârșitul vieții, Samuel Butler încearcă un bilanț al propriei sale activități, enumerându-și operele, câștigurile și pierderile financiare înregistrate, ca și ceea ce el consideră a fi contribuțiile sale la dezvoltarea științei engleze. Romanul *Și tu vei fi țărână* (în englezește *The Way of All Flesh*) este indicat aici cu mențiunea „Va putea fi publicat doar după moartea mea” și cu mărturisirea, vagă, de a fi evocat în el „întâmplări care s-au desfășurat sub ochii mei”. Semnificațiile romanului se clarifică atunci când raportăm această operă la ansamblul notațiilor din Carnetele (*The Note-Books*) lui Butler, din care face parte Apologia citată. În ambele volume, autorul încearcă să se definească, numai că ceea ce în Carnete apare ca o sumă a experiențelor sale de viață, devine în roman o istorie, o modificare în timp, a gândirii și personalității lui Butler. Și tu vei fi țărână ca și Erewhon, poemele, ori scrierile lui cu caracter științific, câștigă în adâncime și claritate, dacă le raportăm la Carnete. Într-adevăr, ca și la alți scriitori, există la Butler o

operă-focar, în care se concentrează sensurile tuturor scrierilor sale și de la care pornind, le înțelegem mai bine pe acestea din urmă; o asemenea operă este tocmai The Note-Books.

Și tu vei fi țărână ar putea fi atașat categoriei destul de largi de bildungsroman, în care autorul recurge la masca unui personaj pentru a ne vorbi de propria sa formare spirituală (maskă aruncată cu un prilej, în capitolul XIV, când ne mărturisește că orice ar face, nu poate vorbi decât despre el însuși). Rezerva cu care am formulat afirmația de mai sus provine însă din împrejurarea că Samuel Butler nu rămâne la evocarea unei personalități concrete, pe care să ne-o propună ca model ci depășește destinul individului respectiv ca atare. Și tu vei fi țărână este de aceea un roman filosofic în măsura în care dezbate probleme teoretice generale, pornind numai de la formarea unei personalități definitorii pentru o epocă. Or, aceste probleme sunt tocmai cele ce l-au frământat pe Butler întreaga viață, și anume raportul dintre religie și știință, reacția omului modern (de la sfârșitul secolului al XIX-lea) față de promisiunile amândurora, integrarea individului în societatea (încă) victoriană, presiunea ipocriziei și prejudecăților sociale și morale, precum și alte probleme de ordin etic.

Dintr-un al doilea punct de vedere, romanul lui Butler s-ar

putea defini ca romanul unei familii (burgheze), evocând câteva generații succesive, în tradițiile prozei franceze ori engleze, prelungite de altfel, până în veacul nostru, cu Galsworthy ori Martin-Roger du Gard. Din nou însă, accentul cade pe semnificația derulării generațiilor, nu pe istoria socială a familiei. Urmărim aici, ca la Thomas Mann, procesul subtil prin care rutina burgheza a mai multor generații devine la ultimul lor reprezentant (Ernest Pontifex ar fi atunci un Hanno Buddenbrook englez), o dureroasă problema de conștiință. Proiectată iarăși pe o orbită filosofică, viața și cariera sociala a diferiților Pontifex devine dovada îndărătniciei cărnii (= inerția umană) în luptă cu scânteierile, palide la început, ale spiritului; aceasta ar fi atunci și semnificația titlului The Way of All Flesh.

În al treilea rând, romanul are un pronunțat accent satiric, Butler vizând ipocrizia societății victoriene, în spiritul tuturor romancierilor realiști englezi, satira este unită cu comentariul moral, care înalță faptul mărunț în zona dialecticii sentimentelor umane în genere. Butler este însă mai puțin virulent decât predecesorii săi, pentru că subordonează comentariile, atitudinii sale sceptice și relativiste (din nou vizibilă mai ales în Carnete), pentru care reacții umane opuse sunt egalmente acceptabile, dat fiind ostilitatea lui fundamentală față de orice exces, în viciu ori

în virtute.

Istoria Pontifexilor începe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, când apare în mica localitate Paleham un lemnar priceput, demn și perfect satisfăcut de sine. Povestitorul Overton își amintește că în copilărie tatăl său i-l dădea drept exemplu pe Pontifexi bătrân atunci, ca pe un exemplar uman de calitate, dat fiind mai ales mediul social în care a trăit. Apoi, istoria familiei Pontifex se derulează după scheme destul de cunoscute, cu care ne-au obișnuit romanele dickensiene. Copilul George este remarcat pe neașteptate de unchiul cel bogat, de la oraș, care-l ia acolo, ucenic; „marile speranțe” se realizează de data aceasta, tânărul de la țară devine asociat și moștenitorul firmei, înmărmurindu-și

1 Flesh = carne, în limba engleză All (tot, oricare) indică generalizarea intenționată d „teritoriu. Traducerea literală a titlului ar fi C3 de (destinul) oricărei căрни omenești i j, < familia cu averea și aerele lui de orășean. Mai târziu George va avea câțiva copii, dar le impune tuturor, cu brutalitate, normele de Viață stabilite de al însuși. Theobald este destinat carierei ecleziastice și timida lui încercare de a se desprinde este amenințată cu retragerea oricăror sume de întreținere. Băiatul se supune, este hirotonisit și apoi se căsătorește cu Cristina Allaby, în urma unui mic complot al familiei acesteia. Așa cum era de

așteptat, Theobald devine un al doilea George. Respectabilul preot este de-o sălbatică intransigență acasă, administrând băiatului său, Ernest, bătăile și constrângerile primite în proprâa-i copilărie. Datorită acestei educații absurde, Ernest este complet lipsit de experiență și, după ceva termina cu greu teologia, de care încearcă și ei, în zadar, să scape, cade pradă propriilor lui exaltări naive, ca și unor indivizi destul de dubioși. Este apoi închis, în urma unor gafe incredibile, dar, când va ieși „vindecă” de credință, se căsătorește, tot naiv, cu o fostă prostituată, Ellen, care-i va otrăvi câțiva ani din viață. Divorțat în final, Ernest este salvat din punct de vedere financiar tot după o rețetă dickensiană, printr-o moștenire neașteptată, după care devine un gânditor liber, lucid și împăcat cu viața.

Aceste câteva linii ale acțiunii romanului evocă, numai cu schimbarea unor nume, copilăria și adolescența lui Butler însuși. Născut în 1835, el este într-adevăr fiul unui pastor, școala din Roughborough este de fapt cea din Shrewsbury, iar ipocritul ei director Skinner s-a numit Kennedy. Butler cunoaște într-adevăr aici muzica lui Händel, care va rămâne marea lui pasiune până la sfârșitul vieții, și pleacă apoi la Londra, numai că aici refuză să fie hirotonisit, ducând până la capăt „rebeliunea” lui Ernest. Mai mult încă, Samuel Butler pune în aplicare ceea ce Ernest este

sfătuie discret să facă de către reverendul Theobald: emigrează în Noua Zeelandă, în 1859, unde rămâne cinci ani, studiind Originea speciilor, abia apărută, și publicând chiar câteva articole, printre care importantul Darwin printre mașini, care va deveni nucleu] viitoarei sale utopii Erewhon. Cei câțiva ani de maturitate ai lui Ernest cuprind, în rezumat, cu excepția căsătoriei cu Ellen (Butler a rămas celibatar întreaga-i viață), unele dintre preocupările scriitorului. Ernest face încercări literare (în colegiu scrisese chiar un eseu despre tragicii greci), cântă la orgă și compune, își notează impresiile în niște Carnete (Buder remarcă la un moment dat, prin gura povestitorului, că aceasta este indicația cea mai sigură a unui talent literar!), și scrie un volum de eseuri despre evoluția și șansele bisericii anglicane în lumea modernă. Samuel Butler însuși scrie poeme, pictează și expune chiar, face diverse speculații bancare nereușite, trăind modest până ce moștenirea tatălui (în 1886} îi asigură o viață independentă, compune câteva cantate printre care Narciss, evident influențată de Handel, publică Erewkon în 1872, cu un mare succes de public, apoi câteva lucrări de polemică cu darwinismul, pe care încearcă să-l completeze în mod foarte personal (Viața și obișnuințele, 1877; Evoluția, altă dată – și af-tazi, 1879; Memoria inconștientă, 1880 etc.), lucrări aproape complet ignorate de

public și violent atacate de specialiști, Darwin intrând chiar în polemică publică cu el. În ultimii ani ai veacului este fascinat de fenomenul homeric, încearcă să demonstreze că autorul Odiseei este. O femeie și traduce epopeile Ihada și Odiseea în limba engleză, în 1901 publica Erewkan Revisited (Din nou în Ereivhon), și un an mai târziu moare, în 1903 apare postum și tu vei fi țărână (scris între 1872 și 1885), iar în 1907 fragmente din Carnete.

Începutul primului război mondial coincide cu primele monografii despre Samuel Butler, printre care, în 1919, masiva biografie a prietenului său Festing Jones, căruia îi rămân și manuscrisele autorului. Din 1915 încep să apară și excelentele traduceri în franceză ale lui Valery-Larbaud, prin care opera lui Butter pătrunde pe continent. Teza din Carnete, potrivit căreia unui om nu sfârșește odată cu moartea sa, ci continuă prin amintirile și aprecierile contemporanilor, se verifică perfect.

Viața și personalitatea multilaterală, contradictorie și imprevizibilă, a lui Samuel Butler, întrec deci cu mult, în anvergură, modestele avataruri ale lui Ernest Pontifex, deși liniile mari rămân aceleași, personajul devenind o proiecție, parțială, a scriitorului însuși.

Așa cum satira lui Thackeray se concentra asupra

snobismului și cea a lui Meredith asupra egoismului, satira lui Butler vizează în primul rând ipocrizia. Din acest punct de vedere, adevărații eroi ai romanului sunt părinții și bunicii lui Ernest și nu acesta din urmă. Ernest se configurează ca personalitate și gândire independentă în măsura în care se rupe de modul de viață Pontifex. George, Theobald, Cristina îi cei-îlalți se definesc tocmai în măsura în care îl reprezintă, cu nuanțe individuale minime, neglijabile. Tensiunea romanului izvorăște din opoziția, treptat ireconciliabilă, între un om liber, mai bine zis care se dorește liber, și mediul, conformist p în à la cruzime și anihilarea personalității. Ernest este deci un revoltat și romanul o monografie a revoltei împotriva spiritului burghez, în Anglia – victorian. Romanul este însă și o monografie a spiritului victorian însuși, funcționând, independent, ca obiect al satirei butăeriene. Aceste două planuri epice se întretaie în momentul încercării eșuate de revolți a lui Theobaad și al celei victorioase a lui Ernest, dar amândouă sunt mereu raportate reciproc, judecate, unul în perspectiva celuilalt, grație prezenței unificatoare, lucide, a povestitorului, Overton. Prieten al familiei, coleg de generație cu Theobald, dar cunoscând bine pe George și vag chiar pe bătrânul Pontifex, îndrăgostit platonic de Alethea, sora lui Theobald (se întreabă într-un rând, inocent, de ce n-a cerut-o niciodată în

căsătorie!) și protector al lui Ernest, Overton este în soi de martor universal, judecând totul prin prisma bunului simț și a unei lucidități neiertătoare, dar intervenind numai în momentul decisiv, fără a-și permite să influențeze întrucâtva, până atunci, evenimentele. Romanul menționează însă și unele fapte din viața personală a lui Overton, de exemplu, piesele de teatru burlești la care lucra. Protectori misterioși, salvând eroul în extremii, populează romanele dickensiene, dar peonajul-martor, conștiință imparțială și unificatoare, apăruse în romanul englez doar prin blinda Nelly Dean, și, oarecum, Lockwood, din la răscruce de vânturi. Butler, spre deosebire de Emily Brontë, transformă martorul în porte-parole, încât Overton devine și el o „mască” a scriitorului, continuând cumva, la alt nivel, zbuciumul tinereții lui Ernest. Butler apelează deci la un procedeu epic mai puțin întrebuințat, atunci când el își scrie romanul, în proza britanică (abia în 1900 apare Lord Jim de Joseph Conrad, cu personajul Marlow ca narator și martor) și chiar americană (excepție făcând Ishmael din Moby Dick ori unele personaje din nuvelele și romanele lui Henry James), dar care va deveni curent în literatura anilor 1910 – 1930, și o face tocmai pentru a-și ușura efortul de demontare sistematică a mecanismelor morale și sociale victoriene. Privind evenimentele de sus și dinafară,

Overton le comentează, oprind narațiunea, după rețetele mai vechi ale romanului englez, dar le raportează la niște principii filosofice noi, acelea ale lui Butler însuși. Iată de ce satira „trimită” mereu la Erehwon ori Carnete, jî romanul este mai mult decât cronica unei familii.

Spuneam că Butler vizează în primu’! rând ipocrizia Pomifexâlor. Este interesant de arătat că scriitorul se înscrie pe linia unei puternice tradiții antivictoriene, dar atacul său lovește dincolo de aspectele evidente ale dușmanului, într-o zonă atât de vitală, încât întreg frontul acestuia se prăbușește. Thomas Hardy, George EHot, George Meredith criticaseră fiecare anumite aspecte ale victorâanismului, egoismul, rapacitatea, cruzimea, deteriorarea relațiilor sociale tradiționale, rurale sau urbane, dar nu puneau în discuție principiile morale ori sociale fundamentale, ci numai îndepărtarea de la acestea. Carlyle și prerafaeliții încercaseră să evadeze din atmosfera sufocantă a timpului, fiecare în altă direcție, dar alternativele oferite nu puteau înlocui sistemul social al epocii. Butler descoperă ca burghe/ul victorian nu era numai indiferent și crud, ci și fals față de sine însuși. Pontif exii sunt ipocriți în mai multe sensuri, Mai întâi își ascund sentimentele adevărate față de propria lor conștiință. Se mistifică pe sine cu o consecvență, am zice ingenuă,

de n-ar fi masca hâdă care rezultă, în al doilea rând, și ca rezultat, își impun un comportament străin, rod al educației și conformismului social, pentru care, atunci când personalitatea reală nu aderă, sunt gata să i enunțe la aceasta din urmă. Ambele aspecte sunt rezultatele presiunii sociale, dar Interesant, oarecum neașteptat, este faptul că aceasta nu vine din partea comunității, ca în atâtea alte cazuri ale literaturii realiste de pretutindeni, ci din partea familiei, mai exact a părinților. Unei situații obiective, B ușier îi adaugă o rezonanță strict autobiografică. Imitația obligate” le a părinților transformă orice Pontifex la început în vâcnmă, apoi în călău, căci la rându-i își va chinui copiii în numele acelorași precepte. Al treilea aspect al ipocriziei falsifică ăst-te! educația, transmitând minciuna la infinit, obligând chiar copilul la ipocrizie, ca singură reacție de apărare posibilă. Dar aspectul cel mai surprinzător al ipocriziei Pontifexâlor este acela de-a se convinge pe ei înșiși de magnificența lor, de calitatea indubitabilă a poziției lor sociale, ba chiar – rezultat grotesc! – de nemărginitul lor devotament și spirit de sacrificiu în favoarea copiilor. În ultimă instanță, ipocrizia anulează personalitatea, adică adevărul, și glorifică masca, adică minciuna, fără ca ipocritul să mai fie măcar conștient de alienarea lui definitivă.

Axându-și critica pe conceptul ipocriziei, Butler descoperă nu numai călcâiul lui Achille, dar și cauzalitatea internă și funcționarea mecanismului victorian. Acesta poate produce exemplare monstruoase pentru că presiunea socială distruge într-atac libertatea gândirii, încât individul nu mai este conștient de efectul real al comportării sale, inclusiv asupra lui însuși. Cruzimea fiind inconștientă, individul face profesii de credință și exaltă valori, duzionându-se că le încarnează. El poate chiar distruge o viață omenească, închipuindu-și că întreprinde o acțiune filantropică.

Atacul supiern an ti victorian al lui Butler reușește, pentru că demonstrează deriziunea burlescă a unor personaje, care, în ciuda teribilei lor forțe malefice, sunt fantezele propriei lor imaginații. Edificiul victorian se prăbușește nu pentru că se îndepărtează de la norme, ci pentru că normele înseși sunt rezultatul unei confuzii fundamentale, a erorii „de-a se crede altceva decât este în realitate”. Dar nu este aceasta oare eroarea tipic bovarăcă, cea pe care Jules de Gaultier o definea în celebra sa patologie a „bovarismului”? Fenomenele Pontifex și Bovary nu se suprapun, firește; nimic, de exemplu, din visarea compeimtorie a Emniei ori a lui Frederic Moreau, la Theobald ori Cristine, dar „facultatea de-a se concepe altfel” mi se pare a o

întâliii, în contexte sufletești și sociale diferențiate, și la personajele lui Flaubert și la cele ale lui Butler. Tocmai de aceea, amândoi scriitorii „desființează” o epocă buriheză, din mentalitatea, atmosfera socială și chiar literatura țărilor lor. Iată de ce, pentru romanul englez, și tu vei fi țărână închide o epocă, la fel ca, în Germania, de exemplu, Casa Buddenbrook (1901).

Cum reacționează Overtort la această mascaradă? Povestind faptele cu o mare grijă față de cronologia și exactitatea lor, dar di? olvând permanent indiferența afectată prin vehemența icce, de loc stridentă, cu care dezvăluie dedesubturile celor relatate. Comentariile au, în aceste cazuri, o calitate stilistică remarcabilă. Tonul sec, imparțial, utilizat adesea în **Erewhon**, unde argumentele pro și contra păstrează în orice discuție o urbanitate perfectă, face loc în roman unor scăpărări neprevăzute, de-o violență brusca dar instantanee, evitând mereu filipica retorică. De aceea, critica e corozivă nu prin limbaj, ci prin ingeniozitatea cu care scriitorul subliniază grotescul situației. Răsturnând mereu, ca degetele unei mânuși, cuvintele ori gesturile personajelor, Butler creează brusc un contrast comic, fără a mai insista apoi. Se simte, într-adevăr, preferința lui pentru ironia rece, fără gesticulații, a lui Swift J, ca și oroarea de umorul prea vizibil al lui Thackeray, ori de tonul didactic al lui

George Eliot 3.

I mareară unele exemple: George face un voiaj la Roma și scrie acasă câteva rânduri banale despre emoția resimțită în fața frumuseții artei italiene. Iritat, Butler citează cazul unui alt admirator care se lăudase că a rămas două ore nemișcat în fața cutărui tablou, și comentează: „Mă-ntreb de câte ori s-o fi uitat la ceas, să vadă dacă nu cumva au trecut cele două ore. Mă-ntreb de câte ori și-o fi spus că, de fapt, e tot atât de mare ca și ei, la fel de mare ca oricare dintre oamenii ale căror opere le vedea în fața lui; aș fi curios să știu de care orî și-o fi pus întrebarea dacă vreunii dintre vizitatori îl recunosc, și-l admiră pentru că stă atâta amar de vreme în același fotoliu, și de câte ori n-o fi fost jignit, văzându-i că trec pe lângă el fără să-l bage de seamă. Dar poate că dacă am cunoaște adevărul, cele două ore ale lui n-au duiat chiar două ore”. Altă dată, gesturile generoase ascund un calcul meschin. George îi dăruiește lui Theobald o splendidă ediție Bacon, dar cumpărată. de ocazie. George „îl ține” pe Theobald la școală, însă când acesta îi scrie că vrea să părăsească teologia, îl amenință cu retragerea subvențiilor și-l

1 S. Butler, *Carnets*, Paris, Gaiâiraard, 1936, p 198 (tip Copilul teribil al literaiunt) a M Cazamian, *Le roman et les idées* ca Angicteite, I, Scrasboun; 1) 23, p 17-i.

anunța într-o scrisoare, că nu vrea să continue niște „investiții” inutile, o-up3 care semnează „tatăl tău iubitor”. Exact așa va proceda și Theobald față de Ernest, mai târziu, și chiar când îi va cumpăra un ceas nou în locul celui considerat pierdut, banii necesari vor fi scăzuți (!) din suma distribuită lunar. Dar faptul cel mai inuman, după Butler, este modul în care Theobald îl bate pe micul Ernest pentru că nu pronunță bine un cuvânt, și apoi rostește imperturbabil rugăciunea de seară, „cu mâinile încă roșii de ceea ce făcuse”, adaugă, impresionat) martorul. Iar mai târziu, Theobald u smulge lui Ernest mărturisiri despre escapadele lui de la școală, provocându-i acestuia o adevărată depresiune morală! în ceea ce privește capacitatea de iluzionare a Cristinei, amintim numai închipuirile ci despre forța de caracter a soțului (când acesta, din lașitate, nu-l dă afară pe vizitiul care-l amenințase, ea crede c-o făcuse dintr-o mare. bunătate!) sau, cea mai tristă iluzie dintre toate, aceea dinaintea morții, când crede c-a renunțat la multe plăceri în viață, pentru sâava lui Cristos, dar își reproșează că n-a părăsit. totul, pentru el!

Exemplele s-ar putea înmulți, dar acestea sunt suficiente, credem, pentru a înțelege „subtilitățile” ipocriziei Pontifexilor, ca și justificarea revoltei lui Ernest.

Cât de departe merge revolta acestuia? Mai întâi, ea

debutează timid, ca o exasperare a copilului în fața despotismului părintesc. Atmosfera de-acasă și de la școală îi este lui Ernest la fel de odioasă ca și lui Theobaâd, și lipsa de educație autentică, naivitatea lor totală, le provoacă aceleași dificile integrări în viață, mai ales de ordin erotic. Lipsa de temperament și de curaj îl face pe Theobald să se alinieze curând modului de viață Pontifex (căsătoria cu Cristina este o burlescă dovadă!) pentru a-l ilustra apoi cu aceeași neînduplecare ca și George.

Un „ceva” inefabil rezista însă în sufletul lui Ernest presiunii exterioare ca și propriei sale lașități. Butler strecoară o undă lirică în susuiul vocii interioare care-l avertizează pe Ernest să cuteze să fie el însuși: „Acest eu rațional, Ernest, este un pedant, zămislit de pedanți și educat într-o atmosferă de pedanți; eu nu-l voi lăsa să te călăuzească în felul de a te purta deși, fără îndoială, te va călăuzi în felul de a vorbi timp de mulți ani de aci înainte. Acum tăticul tău nu mai e aici, ca să te bată; asta e o schimbare în condițiile existenței tale, și ar trebui deci să fie urmată de o schimbare în acțiunile tale. Ascultă-mă pe mine, ființa ta adevărată; și totul îți va merge destul de bine, dar dacă vei da ascultare acelei coji exterioare și vizibile, care este tatăl tău, am să te sfâșii în bucăți, până în a treia și a patra generație, ca pe un om care l-a urât pe Dumnezeu; pentru ca eu, Ernest, sunt

Dumitezul care te-a creat. „Ajutând-o pe Ellen, servitoarea părinților, concediată cu brutalitate pentru vina de-a avea un copil nelegitim, Ernest răspunde unui impuls spontan, dar învățată să mintă pentru a-și putea traduce generozitatea în termeni cotidieni. Problematika sa personală îl face să mediteze însă și asupra raporturilor dintre el și Biserica, pe care este obligat de familie s-o slujească. Se întâmplă un fapt destul de firesc: nevoia de puritate, de onestitate și pace lăuntrică, îl face să supraliciteze datoria lui ecleziasică, transformându-l într-un predicator. Teoriile dubiosului său coleg Pryer, de experimentare a răului în vederea unei viitoare „patologii spirituale” pe care s-o poată apoi administra celor păcătoși, îl exaltă pe Ernest, dar lipsa lui de experiență socială transformă apostolatul în grotesc. Un anume Shaw îi dovedește că nu cunoaște bine nici măcar Biblia, iar gafa de-a confunda o tânără „respectabilă” cu o prostituată îl duce la închisoare.

Ideea absurdă că orice experiență sexuală este un păcat trezește horn a lui Butler. Revoltat în fața prejudecăților, el nu transformă însă incidentul într-o dramă de conștiință, pentru că, de fapt, dificultățile lui Ernest nu ating niciodată zona tragică, Ironia alungând pateticul. Și tocmai aici, romanul lui Butler dezamăgește oarecum cititorul modern, obișnuit cu o mai mare

concentrație dramatică în conflictele interioare. Tocmai de aceea, poate, Ernest Pontifex nu izbuteste să fie un erou reprezentativ al luptei omului cu sine, ci numai un eroi reprezentativ pentru îndoielile lui Butler însuși, ca și pentru dificultățile unui anume moment social și cultural britanic.

Scriitorul ratează tragicul, dar încânta, în schimb, exact prin ironie, reușind să compenseze minusul de substanță printr-un plus stilistic.

Pentru toate dificultățile lui Ernest, de vină sunt părinții lui. Generații întregi de Pontifexi ar fi trebuit să fie altfel pentru a evita eșecul lui; nici copil, nici. zoosperm chiar (1), un produs al acestora nu poate scăpa de amprenta lor fatală! Înverșunarea lui Butler nu e numai ironică, ci și amară, și tocmai prin asta stârnește nedumerire¹. „Sunt convins că cele mai multe rele derivă din efortul care se face pentru prelungirea relațiilor familiale dincolo de limitele lor naturale și pentru a obliga să rămână uniți în chip artificial niște oameni care, lăsați în voia lor, nu s-ar mai simți, cu siguranță, de loc uniți”, susține Butler în Carnete, iar mai departe, afirmând că tatăl lui n-ar mai fi vult să-și întâlnească tatăl, în cealaltă lume, tot așa cum el însuși nu vrea să-și

1 Pe de altă parte, în Carnete, ca și în roman, Butler

identifica uneori ereditau. a un fel de memorie inconștientă, afirra înd că, din această caută, tânăru! este mai telept ca bătrânul I revadă părinții, exclamă, cu privire La Melchisedec; „lata un om cu adevărat fericit. Nu a avut nici tată, nici mama, nici posteritate. Un celibatar încarnat. Orfan din naștere”. împrejurările familiale au fost atât de nefaste, încât au devenit obsesive? Probabil, dar faptul literar implică și o generalizare în care simțim mai curând dezgustul de victorianism în genere al scriitorului.

Efortul lui distructiv, refuzul oricărei „salvări” a Pontifexilor printr-o supremă compasiune finală este dezaprobat de unii comentatori ai lui Butler], ca neverosimil artistic, totuși am impresia că tocmai aici trebuie căutat centrul de greutate al satirei butleriene și, cum am spus, îndreptățirea istorică a romanului.

În închisoare și imediat după, Ernest se modifică fundamental, șocul pe care i-l dăduse realitatea concretă îi distruge credința în miracolele Bibliei Rațiunea dovedește imposibilitatea acestora; atunci totul este minciună și trebuie aruncat, ori trebuie crezut fără” dovezi? Ernest se zbate în aceste dileme, revolta lui capătă un conținut intelectual și religios. Lupta se dă însă mai puțin între credință și tăgadă, în sensul

confruntării cu sine a unei conștiințe care caută justificări divinității, în adâncurile sufletului. Din nou Butler pierde prilejul înaripării tragice, pentru că restrânge problema la raportul dintre individ, preot sau laic, și Biserică, între individ's! dogma creștină. Ernest încearcă să-și câștige singur existența, laic, cu o mică negustorie, alături de Ellen pe care o regăsise. Dacă meditațiile lui conduc treptat la acceptarea laturii morale și la respingerea celei supranaturale a religiei, nici măcar comandamentele ceiei dintâi nu pot fi realizate în viața lui personală, căci dezagregarea familiei, datorită alcoolizării lui Ellen, nu poate fi oprită de compasiunea și spiritul său de sacrificiu. Bogat apoi și liber-cu-getător fără un program prea bine definit, Ernest nu beneficiază de un final prea convingător al romanului, care-l lasă oarecum suspendat, în curs de cristalizare, parcă, atât ca personalitate cât și ca gândire, așa cum va fi fost și Butler însuși, poate, în momentul biografic care corespunde cu datarea finalului, adică nu mult după 1859/2.

Mai puțin realizai ca personaj artistic decât Theobald și Cristina, Ernest rămâne interesant prin ideile burieriene pe care le vehiculează, sau pe care le provoacă, drept comentarii la acțiunile sale, ponderatului Overton. Dacă prima categorie de comentarii ale acestuia, menționate Walrer Allen, The efighsii

Novei, London, Penguin Books, 1965, pag 301 – 302.

— Buclei mărturisește în Carnete (Predici nep TOJ – enoiwte, Rugăciunea, 2) ca a fiuetac 3 se mai roage în 1859, în preziua plecării în Noua Zeelandă; deci criza lui i eli ioasă coincide în timp cu criza lui Einest însuși, așa cum e datata în roman.

mai sus, iioniz.au moravurile Pontifex, a doua categorie, mai generală, exprima teoria morală și religioasă a lui Butler, amintind în chip firesc de Erewhon și Carnete. Moderația lui Overton, în ciuda săgeților la adresa Pontif exilor, este departe, la început, de revolta lui Ernest, apropiindu-se abia spre final de temperanța tânărului aflat în pragul maturității.

Se poate observa astfel o anumită diferențiere de planuri, cai e se reduce pe parcursul experienței lui Ernest, încât finalul romanului mai-chează o sincronizare între atitudinea lui Overton și cea a lui Ernest, poate cu o superioritate de cultură de partea tânărului, fapt care semnifică însăși dorința lui Butler de a realiza o sinteză între imperativele bunului-simț, ale experienței de viață și ale meditației filosofice.

Sinteza are o culoare foarte britanică pentru că ține seama de necesitățile practice ale vieții, dar și pentru că pare fascinată de soliditatea unor situații, al umil stătu gtiio (pe care orice

extremism ar putea să-l tulbure (Orice schimbare este imorală, se afirmă în Carnete). Și apoi scepticismul acesta pigmentat de umor, subliniind mereu evidența liniei de mijloc și relativitatea atitudinilor prea decise, pățimase în bine ori în rău, amintește inevitabil de ironiile moraliștilor și eseistilor mai, începând cu Addison și Steele, care dărau prejudecățile cu multă grijă pentru sensibilitățile și tradițiile insulare.

Orice viață cuprinde nouă zecimi de minciuni, spune Butler, dar virtutea lipsită de satisfacții materiale și de o viață lungă nu este oare inutilă? Viciul și virtutea sunt, de fapt, la fel de inseparabile ca și viața de moarte, susține Butler, oamenii virtuoși sută! a sută nu aduc-progresul omenirii, ci cad uneori în excese periculoase. După un criteriu absolut, George Pontifex este un imens zero, după un criteriu relativ n-ai ce să-i reproșezi, declară Butler, pentru a tempera judecata cititorului – afirmând apoi că plăcerea este un ghid mai sigur al comportării noastre decât datoria ori drepturile (capitolul al XIX-lea). Iar altă dată precizează că suferința scurtează viața și ca atare e bine s-o evităm. „Cel mai grav reproș ce i se poate face unui om este a-i spune că nu acordă destulă importanță plăcerilor”. Acest scepticism de nuanța hedonistă² este explicitat în celelalte scrieri. „Viciul și virtutea, împinse la extrema lor limită, sunt egal

detestabile. Virtutea absolută ucide un om la fel ca și viciul absolut, ca să nu mai vorbim de plictiseala și emfaza cu care este de obicei însoțită. Funcția viciului este

1 Carnete, Predici neprofesioniste.

2 G. Furbank (Samuel Butler, Cambridge, 1948, p. 37) susține că hedonismul este aparent, scriitorul cultivând mai mult evitarea suferinței decât plăcerea în sine.

El tac a menține virtutea în limite acceptabile „1. „Căutarea adevărului este o întreprindere himerică. De aceea este atât de greu să spui ce este adevărul, Nu există adevăr permanent, absolut și imuabil; ceea ce ar trebui să căutăm este cea mai mare comoditate posibilă în organizarea ideilor noastre „2. De fiecare dată când căutăm adevărul, avertizează Butler, descoperim o contradicție în termenii pe care-i utilizăm, adică o eroare „Veracitatea nu înseamnă să nu minți niciodată, ci să știi când trebuie să minți și când nu. De minimis nan cu) at ventas”. Aceste notații din Carnete sunt amplificate în Erewhon până la a deveni o normă de viață obligatorie. 7*ara imaginară pe care o descoperă cetățeanul englez Higgs, la Antipozi, este calchiată de Butler după societatea burgheză, potrivit principiului cvasi general de a transforma în evident, și chiar în obligatoriu, clemente implicite, ascunse ori nemărturisite, din mentalitatea

englezăj creând astfel un contrast aparent și deci comic, între valorile Erewhon-ului și ceea ce pare să valorifice Anglia, dar sugerând mereu identitatea lor fundamentală. Satira funcționează decă ca o lupa măritoare, recurgând mimai în subsidiar la convenția unei lumi fictive. Astfel, în Erewhon se cultiva minciuna socială nu numai în sensul ipocriziei obișnuite, ci și ca materie de învățământ. Există un colegiu unde se predă Non-Rațiunea (Unreason) pentru că se consideră ca aceasta este complementară Rațiunii și temperează extravaganțele la care împinge cea din urmă. Se învață apoi Ipotetica, pentru a obișnui pe tineri să ia în considerație toate ipotezele și posibilitățile, ca și modul de-a reacționa, eventual, la ele. Vizitând Erew-hon-ul, la peste douăzeci de ani după ce-l părăsise prima oară, Hâggs povestește, în Eiewhon Revisited, că a intrat într-o școală unde elevii erau învățați ca adevărul extrem coincide cu minciuna extrema și că „onestitatea nu constă în a nu fura niciodată, ci în a ști cum și unde poți fura fără niciun pericol” 4.

Relativismului în domeniul valorilor morale îi corespunde, la Butler, un relativism în domeniul celor religioase și științifice. Alethea se ducea la biserică, de exemplu, dar avea oroare și de bigoți și de atei. În ciuda dezgustului pe care i-l provoca ipocrizia, Butler se simte obligat să accepte doza de „joc social” pe care o

implică meseria de preot a lui Theo-bald și să găsească soluția, pentru îndoielile enoriașului ca și pentru cele ale omului de la amvon, în acceptarea „regulilor jocului”. Preotul

1 Carnete, Viciul 51 Virtutea, 2, 5.

2 Idem, Adevăr și convenție, 2.

Idem, Minciuna, 1. (Adevărul nu se îngrijește de lucrurile mărunte.)

Erewhon Reviiited, London, J.M. Dent et Co. Sons, 1932, p. 286.

trebuie să expună miracolele Biblici și enoriașii să le asculte că îi cum ar crede, dar înțelegându-se, tacit, să nu le ia în considerație. Butler nu se sfiește să compare preotul cu avocatul care este obligat să-și apere clientul chiar dacă nu e convins de inocența lui! Pericolul cel mare nu rezidă în dogma, ci în lipsa de compromisuri cu dogma. Cam aceasta este, de altfel, și po/iții lui Ernesi în eseurile sale, relatate spre sfârșitul romanului și același lucru susține Butler însuși într-o serie de articole publicate în 1879 în revista Examiner, sub pseudonim, și reproduse în ediția franceză a Carnetelor, realizată de Valery-Larbaud. În Erewhon, respingerea miracolelor se însoțește cu evocarea extrem de plastică a modului în care se nasc miturile și religiile, pornind de la aparente miracole, în prima sa călătorie la Antipozi, Higgs

încearcă să propovăduiască învățăturile religiei creștine printre localnicii aflați încă în stadiul politicismului. Discuta și cu Arowhena, fata de care se îndrăgostește, dar aceasta îi răspunde, cu un bun-simț foarte butlerian, că zeii amândurora încarnează aceleași virtuți etern umane, încât superioritatea uncă religii ori a alteia este cu totul discutabilă. Amenințat cu închisoarea, Higgs reușește să evadeze din Erewhon, cu un balon, împreună cu Arowhena. Întorcându-se în aceeași țară douăzeci de ani mai târziu, Higgs constată stupefiat că devenise obiectul unui nou cult, Sunebildism (de la Sunchild, fiul soarelui), înălțarea lui în văzduh fusese considerată supranaturală, fiul fiind aspirat de forța tatălui, păsările care se rotiseră o vreme în jurul nacelei erau armăsari de foc, iar ploaia care se întâmplase să cadă, după o perioadă secetoasă, era rezultatul intervenției fiului soarelui pe lângă zeii inferiori ai văzduhului și apei. Noua religie se întinsese cu repeziciune pentru că „miracolul” fusese văzut de o mare mulțime și pentru că noua învățătură răspundea aspirațiilor nemărturisite ale oamenilor. Sttnchildismal favorizează meșteșugurile; ceasul și micile mașini, prohibite printr-o veche revoluție anttmașinistă, încep să reapară, dar, totodată, slujitorii unor instituții destul de bizare, Musâcal Banks, acaparează puterea și exercită în numele noii religii o teroare prin nimic

inferioară celei vechi. Butler surprinde astfel, cu o intuiție demnă de cercetătorii istoriei religiilor și cu o forță epică deosebit de convingătoare (acest aspect mî se pare chiar unul dintre meritele artistice de prim rang ale Erewhon—) mecanismul psihologic și social al formării mitului. Un fapt obișnuit se dilată în memoria colectivă, descarnindu-se de elementele concrete verificabile și, stîrnînd imaginația și emoțiile mulțimii, devine o forță socială, răspunzând nevoilor unui anumit moment istoric, și o pârghie în mâini le unui nou grup social, care smulge puterea din mâinile vechi! oligarhii. Noile miracole nu sunt superioare celor vechi, noile învățături mnea/S, într-o haină nouă, pe aceleași aspirații etern umane, iar raportul dintre pătura dominantă și mulțimea de rând rămîne în esență neschimbat deși, în linii mari, un ariume progres poate fi înregistrat. (Aceasta va apropia treptat Ere-ohon-ul de „lumea civilizată” și, după frămîntări interne, George, fiul nelegitim al lui Higgs și al localnicei Yram, ajuns în conducerea statului, va cere fiului englez al lui Higgs, intervenția și protectoratul Marii Britanii, Eiewhon-ul devenind o colonie oarecare. Butler nu se distanțează, aki, de imperialismul victorian.)

Descumpănit la început, Higgs înțelege curând că nu mai poate opri evenimentele, și, revenirea lui pe pămînt” n-ar duce

decât la linșarea lui de către cei interesați să continue răstălmăcirea sau inventarea spuselor sale. Frământările lui amintesc inevitabil – dar la ce scăzută tensiune tragică! – parabola dostoievskiană a Marelui Inchizitor.

Ce este atunci de făcut? Într-o discuție cu George și alți oameni onești, de bune intenții, Higgs demonstrează teza buderiana după care oice religie este acceptabilă numai în măsura în care exalta valorile umane. Așa cum anglicanii luminați nu iau în seamă miracolele Bibliei, la fel trebuie să facă cei ce vor să transforme dinăuntru doctrina Sttn-child-ișmu. „Dacă nu mă puteți desființa cu totul, faceți din mine un cui de care să atârnați idealurile voastre etice și spirituale. Dacă veți face asta și vă veți eschiva de la utilizarea acestor relicve nefericite și a acestor imagini nu mai puțin fericite, dacă veți face din mine ceva mult mai valoros și capabil decât am fost, ori as putea fi vreodată, atunci Sunckildismul vă va putea fi util încă multă vreme de aici înainte” 1. Ceea ce Higgs, Ernest Pontifex, autorul Carnetelor și al unor scrieri teoretice susțin cu toții este, deci, exaltarea valorilor umane cuprinse în religie, ca într-o formă obișnuită de meditație a omului asupra destinului său, și respingerea neînduplecată a oricăror dogme care ar putea vicia sănătatea mentală și sufletească a individului. But-Icr se apropie astfel de doctrina

etică a pozitiviștilor englezi care, ca George Lewes ori în roman George Eliot, exaltă aceleași valori, accentuând, în plus, un anumit activism creștin, lipsit de reprezentări dogmatice, în sensul compasiunii și iubirii față de oameni.

Pornind de la această concepție, Butler găsește ca religia nu se mai opune științei, deoarece nu mai rivalizează cu ea în domeniul interpretării faptelor naturale. Relativismul sceptic al scriitorului se manifesta însă și față de valoarea științei ca atare. Ernest este dezamăgit de avantajele acesteia afirmând spre sfârșitul romanului, că religia poate fi adevărată în spiritul, chiar dacă nu e în litera ei, pe când știința nu este adevărată

1 Erehwon Rev/sitel, eli. cită 356.

nici sub un aspect nici sub celălalt. Aceste cuvinte sunt repetate aproape întocmai într-o discuție dintre Higgs și George, iar în Carnete citim: „Noi nu ar trebui să subvenționăm nici știința, nici teologia; ar trebui să avem la adresa lor aceeași atitudine pe care o avem la adresa conservatorilor și liberalilor: să le încurajăm pe amândouă pentru a se supraveghea reciproc și să le lăsăm să câștige și să piardă puterea alternativ, după voința electorilor”. Butada exprimă perfect prudenta linie de mijloc butleriană. Scriitorul este autor și al unor eseuri, printre care o scrisoare din 1882 adresată episcopului Carlisle, în care propune

un dialog între Biserică și oamenii de știință. El însuși se angajează într-o polemică violentă cu Charles Darwân și emulii săi, reproșându-le „mecanicismul” biologic și, mai ales, lipsa oricărei interferențe între spirit și materie, lipsa oricărui finalism spiritual într-o evoluție dominată de implacabila selecție naturală. Butler se declară evoluționist, dar de nuanță predarwinistă, ca adept al lui LamarckJ, Erasmus Darwin și Buffon. Iată, prin exemplul personal, modul în care Butler înțelege să infuzeze spiritualitate științei, și luciditate critică teologiei, încercând o sinteză personală a acestora și mergând astfel pe un drum pe care mari figuri ale veacului al XX-lea, Teilhard de Chardin printre cei din urmă, se vor angaja cu hotărâre.

Poziția lui Butler este destul de ciudată și, mai ales, neconcludentă, datorită argumentelor cam naive pe care se sprijină. Disocierea atât de categorică între dogma și etica bisericii rămâne discutabilă, iar meliorismul său, cu totul livresc. Butler nu este o conștiință tragică, ci mai curând una speculativă, încercând să se strecoare printre contradicții cu un zâmbet amabil dar echivoc, încât, în cele din urmă acestea, ca și eclecticismul său, rămân evidente. Condamnarea științei este o copilărie, deși pre? entarea apocaliptică a exceselor ei

emoționează. „Spiritualizarea” darvinismului rămâne echivocă și ea, atât timp cât spiritualitatea însăși a omului răsare mai mult din critica formelor ei vicioase decât din definirea unor valori sigure, în schimb, principiul dialogului dintre Biserică și știință este interesant, deși nu în formele concrete pe care le-a încercat Butler. Fără a abandona pozițiile lor marxiste, științifice, oameni de cultură și probitate, ca Garaudy, ori intelectuali comuniști italieni încearcă azi un dialog cu adepții lui Teilhard de Chardin ori ai catolicismului. Rămânând la convingerile noastre, materialist-științie History of the Nooel în Engiand, fiice putem aprecia ca pe un fapt istoric-cultural și încercările lui Bat-ler, deși îi respingem „sintezele” neconcluse.

Vechiul eseu Darwin și mașinile, amplificat în Cartea mașinilor din **Erewhon**, evocă un tablou de coșmar al creșterii ca pondere a mașinilor în detrimentul oamenilor. Primele sunt considerate o specie oarecare de pe Terra și, constatând ritmul lor accelerat de perfecționare, față de cel al oamenilor, Butler consideră că aceștia din urmă vor degenera, devenind slujitorii mașinilor. Chiar dacă într-ua contra eseu Butler încearcă să argumenteze că mașinile sunt la urma urmei doar niște membre perfecționate ale trupului omenesc, impresia de coșmar nu se stinge cu totul, paginile respective prevestind intensitatea

halucinantă a viitorului volum al lui Huxley, Brave New World, dar de pe pozițiile discutării unei tehnici încă incipiente și a unor relații sociale mai simple, criticate, spre sfârșitul veacului al XIX-lea, și de alte utopii de mare succes în public: The coming Race (Rasa viitorului), de lordul Lytton (1870), Fon Clavigera (1871 – 1884) de Ruskin, A Crystal Age (Veacul ele cristal) de W.H. Hudson (1887) și News from Nowhere (Noutăți de nicăieri) de W. Morris (1890).

Această schiță a ideilor lui Butler oferă fundalul pe care apar ideile lui Ernest Pontifex. Eroul romanului este reprezentativ pentru problematica lui Butler nu numai în sensul că este un purtător de cuvânt al lui, ci și în sensul că arată modul cum s-au format concepțiile scriitorului. Situata în contextul operei bucleriene, Șt tu vei fi țărână este o scriere de sinteză în care se revarsă umanismul scriitorului, preocupat, în zorii veacului nostru, de ceea ce va deveni una dintre problemele majore ale acestuia: integrarea individului în societatea modernă, sfărâma-rea prejudecăților moștenite din veacul anterior, asigurarea libertății de gândire, promovarea valorilor spirituale într-o lume de uluitoare dezvoltare a tehnicii. Din punctul de vedere al evoluției romanului englez, volumul lui Butler continuă tradiția criticii anti-victoriene, depășind însă romanul strict social

ori moral, din veacul trecut, prin „inventarea” unei formule epice noi, autobiografice, ce va fi continuată în anii următori prin trilogia Claybanger (1910 – 1916) a lui Arnold Bennctt, Of Httman Bondage (Robii) de Somerset Maugham (1915), ori Portrait of the Artist as a Young Mân (Portretul artistului ca tânăr), romanul de debut al lui James Joyce (1916 i.

1 Vezi în A.I. Monon. Utopia engleză. Suc., E.S. P.L.P., 1958.

Dar, mai presus de toate, Butler creează romanul problematic, filosofic, care, în ciuda limitelor sale, va fi cel mai apreciat de contemporanii și urmașii săi – Vârginia Woolf, D.H. Lawrence, Huxicy, Joycc, Charles Morgan ori alții. Și dacă evoluția ulterioară a problematicii romanului modern face să apară astăzi ușor naive și desuete paginile lui Butler, sc-ducția spiritului său ironic, lucid și mereu inedit s-a păstrat întreagă.

Sorin Alexandresex.

Capitolul îmi amintesc că pe la începutul veacului nostru, când eram copil mic, vedeam adesea un bătrân cu pantaloni bufanți, trecând puțin peste genunchi, și cu ciorapi lungi de lână, schiopătând pe ulița satului, sprijinindu-se într-un baston. Cred că prin 1807 trebuie să fi avut vreo 80 de ani; bănuiesc că ar fi fost greu să mi-l aduc aminte mai dinainte, dat fiind că m-am născut în 1802. Pletele albe, cam rare, îi acopereau urechile. Era

adus de spate, îi tremurau genunchii, dar altfel era încă zdravăn, și în mica noastră lume de la Paleham trecea drept un om cu vaza. Se numea Pontifex.

Umbla vorba că ar fi robul nevestei; după câte am auzit, ea adusesese nițică avere în căsnicie, dar mare lucru nu poate să fi fost. Femeia asta era înaltă și voinică, avea umerii drepti ca bărbații; după cum zicea adeseori tata, trebuie să fi fost de neam gotic. Se ținuse de capul domnului Pontifex, pe când era tânăr și mult prea supus ca să-i poată zice nu unei femei care-l voia de soț. Au fost o pereche destul de fericită, dat fiind că domnul Pontifex avea duhul blândeții și s-a învățat curând să-și plece grumazul în fața furtunilor stârnite de toanele nevastă-sii.

Domnul Pontifex era de meserie dulgher; cândva slujise și ca intendent al parohiei; însă pe vremea când țin eu minte, se înălțase destul în lume, ca să nu mai fie silit să trudească cu mâinile. Mai de demult deprinsese meșteșugul desenului. N-aș putea zice că se arătase mare maestru, dar era oricum de mirare că desena și cum desena. Taică-meu, care a preluat parohia din Pale Kam prin anul 1797, căpătase câteva dintre desenele bătrânului domn Pontifex. Mai toate înfățișau subiecte din jurul nostru, dar cu atâta naturalețe și dovedind atâta sârguință, încât ar fi putut să treacă drept opera vreunui mare maestru din

trecut. Țin minte și acum desenele acestea cu ramă și sticlă, atârinate pe pereții odăii de lucru a tatii. Licăreau pe ele, ca și pe toate celelalte lucruri din odaie, reflecțiile verzi ale ghirlandei de frunze de iederă ce încadra ferestrele. Mă întreb care va fi soarta acestor desene și prin ce noi faze ale existenței lor vor mai trece.

Nefiind mulțumit să rămână doar artist plastic, domnul Pontifex a ținut neapărat să fie și muzicant. Cu mâna lui a construit o orgă pentru biserica și alta mai mică pe care o ținea acasă la el. Știa să cânte cam tot arăt de bine cât știa și să deseneze, poate nu chiar pe potriva etaloanelor profesionale, dar în orice caz mult mai bine decât te puteai aștepta. Mie mi-a plăcut încă de mic muzica și de îndată ce domnul Pontifex mi-a descoperit înclinația – ceea ce s-a întâmplat curând – m-am bucurat de multă simpatie din partea lui.

Se prea poate ca unii să-și închipuie ca umblând după atâtea lucruri deosebite, nu-i ieșea prea bine niciunul, dar nu era așa. Taică-su fusese argat, muncea cu ziua, și chiar el, când intrase în viață, nu avusese alt cheag decât înțelepciunea și puterea; acum însă, curtea îi era destul de bine garnisită și toată gospodăria părea să fie a unui om înstărit. Către sfârșitul veacului al XVIII-lea, cu puțină vreme înainte de venirea tatii la Paleham, domnul Pontifex își luase o ferma de aproape 50 de pogoane,

ceea ce însemna că-i mersese destul de bine în viață, împreună cu ferma intrase în stăpânirea lui și o casă cam demodată, dar destul de confortabilă, cu o grădină și livadă foarte îngrijite. Atelierul de dulgherie îl mutase printre acareturile care fuseseră odinioară chilii de mănăstire – rămășițele lor mai putând fi văzute și astăzi în locul numit îngrăditura Mănăstirii, Casa în sine, înconjurată de trandafiri sălbatici și caprifoi, era o adevărată podoabă a întregului sat; și nici aranjamentul interior nu era cu nimic mai prejos decât exteriorul. Gurile rele spuneau ca doamna Pontifex își scrobește așternutul de zile mari, și chiar pot să cred acest lucru.

Parcă-i văd și astăzi salonașul! Era ocupat mai tot de orga construită de domnul Pontifex; pretutindeni plutea aroma a doua, trei fructe uscate, din pomul japonez ce creștea în fața casei; deasupra căminului atârna un tablou de domnul Pontifex, înfățișând un bou ce câștigase concursul de la târgul de vite; un alt tablou arăta silueta aproape transparentă a unui om care luminează calea unei trăsurii, într-o noapte de viscol era pictat tot de domnul Pontifex; mai era și barometrul, înfățișând o baba și un moșneag; și apoi un păstor și o păstorița din porțelan; niște vase în care puseseră flori de câmp și câteva pene de păun, pentru contrast, iar mai multe holuri de porțelan erau pline cu

frunze de trandafiri, uscate cu ajutorul unor săruri de mare. Toate astea au dispărut de mult, rămânând doar o amintire, însă pentru mine, deși s-au ofilit, și-au păstrat parfumul.

Dar ce să mai spun de bucătăria ei? De acolo puteai zări gura unei pivnițe întunecoase ca o peșteră, unde se deslușeau niște donițe strălucitoare, sau brațele și obrazul unei mulgătoare care lua smântâna de pe lapte. Și odaia cu provizii, unde, printre alte comori, păstra celebra alifie de buze, una dintre gloriile ei deosebite; obișnuia să dea din ea în fiecare an câte o porție celor pe care-i prețuia mai mult. Cu mina ei i-a scris și mamei rețeta și i-a dat-o cu vreo doi ani înainte de a muri, dar degeaba, căci noi n-am izbutit niciodată s-o facem atât de bună ca ea. Când eram copii, doamna Pontifex îi trimitea uneori complimente marnei și-i cerea voie să ne poftască la ceai. Și cu ce bunătați ne mai trata! Cât despre firea ei, cred că n-am mai văzut nicicând o bătrânică mai simpatică; Dumnezeu știe câte o fi trebuit să îndure domnul Pontifex, dar noi n-am avut nici cea mai mică pricină să ne plângem; și pe urma domnul Pontifex ne cânta la orgă, iar noi stăteam în picioare, în jurul lui, cu gura căscată, socotindu-l cel mai deștept și iscusit om de pe lume, în afară, bineînțeles, de tatăl nostru.

Doamna Pontifex nu avea simțul umorului, sau cel puțin

nu-mi aduc de loc aminte s-o fi auzit vreodată glumind; în schimb bărbatul ei avea grozav de mult haz, lucru de care prea puțini oameni puteau să-și dea seama după înfățișarea lui. Mi-amintesc că odată tata m-a trimis la atelierul lui, ca să iau niște clei, și am nimerit tocmai când bătrânul Pontifex își ocăra băiatul de serviciu, îl apucase pe zevzec de urechi și-i zicea:

— Ce, mă? Iar te-ai pierdut, sau te-ai înecat de prea multă deșteptăciune? (Despre acest băiat se credea că e un suflet rătăcitor, și de aceea i se adresa spunându-i „pierdut”.) Uite ct1, măi băiete, continuă domnul Pontifex, sunt unii copii tâmpiți din naștere, și tu ești unul dintr-ăștia; unii ajung la tâmpenie abia mai târziu – și aici iarăși te recunosc pe tine, Jim; pe de o parte tu te-ai născut cu tâmpenia, și pe de altă parte ți-ai sporit și mai mult aceasta zestre; mai sunt și alții (și acum venea momentul culminant când, tras de urechi, capul băiatului se mișca ba într-o parte ba într-alta) cărora li se bagă tâmpenia cu de-a sila pe gât, și, dacă m-o ajuta Dumnezeu, ăsta n-o să fie cazul tău, măi băiete, pentru că eu am să fac tot ce-am să pot ca să-ți izgonesc tâmpenia din cap – chiar dacă pentru asta va trebui să-ți trag palme peste palme.

Adevărul este ca nu l-am văzut niciodată pe bătrân paî-muindu-l pe Jim; mai mult încerca să-l sperie, și de fapt ei doi

se înțelegeau foarte bine.

Altă dată mi-amintesc că l-am auzit strigându-l pe săteanul care se ocupa de prinderea șobolanilor, spunându-i:

— Ia vino-ncoa', mai lar-mi-e-hine-lar-ma-mbat (pentru că după cum am aflat mai târziu omul cu pricina nu era trea? chiar în fiecare zi a săptămânii).

Dar să nu mă mai leg de asemenea fleacuri. Taică-meu se înșenina întotdeauna la fața când pomenea cineva de bătrânul Pontifex.

— Ascultă-mă pe mine, Edward, îmi zicea el, nu numai că bătrânul Pontifex era un om de ispravă, dar a fost unul dintre oamenii cei mai de ispravă pe care i-am cunoscut.

Ca orice tânăr, nu eram de loc înclinat să accept cu ușurință asemenea vorbe, Tată draga, dar ce făcea **t** i-am răspuns. Știa nițel să deseneze, dar în niciun caz n-ar fi putut să-și vadă vreun tablou expus la Academia Regală! A construit două orgi și știa să cânte menuetul din Samson la una din ele, și marșul din Șcipio la cealaltă; era bun dulgher și destul de mucalit; nu zic că n-ar fi fost un bătrân cumsecade, dar de ce să-l scoți mult mai capabil decât a fost?

Băiete, îmi întoarse tata vorba, nu trebuie să judeci omul numai după munca lui, ci după munca săvârșită în raport cu

împrejurările și mediul. Crezi ca Giotto sau Filippo Lippi ar fi putut să expună la Academia Regala? Crezi că măcar una dintre frescele alea pe care ne-am dus să le vedem când eram la Padova ar avea cea mai mică șansă, dacă ar trimite-o astăzi cineva la expoziție? Cei de la Academie s-ar înfuria așa de rău, încât ar refuza măcar să-i scrie bietului Gâotto să vină să-și ia fresca înapoi. Phii! continuă el înfier Mntându-se și mai rău, dacă bătrânul Pontifex ar fi avut în viață aceleași șanse ca și Cromwell, ar fi făcut tot ce-a făcut și Cromwell, ba încă și mai multe; iar dacă ar fi avut aceleași șanse ca și Giotto, ar fi făcut tot ce-a făcut și Giotto, în niciun caz mai rău; așa, însă, n-a avut încotro: era doar dulgherul satului, și aş putea să jur că în tot cursul vieții lui n-a făcut niciodată un lucru de mântuiala.

Da, dar nici nu putem să judecăm oamenii spunând mereu „dacă ar fi avut” și „dacă ar fi putut”. Se prea poate că dacă batonul Pontifex ar fi trăit pe vremea lui Giotto, ar fi ajuns și el ca acesta din urmă, numai că n-a trăit pe vremea aceea.

Ascultă-mă pe mine, Edward, îmi zise tata nițel mai sever, nu trebuie să judeci oamenii atâta după ceea ce realizează, cât după ceea ce ne fac ei să simțim că ar fi capabili să realizeze. Dacă un om a realizat fie în pictura, or muzică, fie în treburile de toate zilele, atât cât să-mi dea simțământul că pot să mă încred în el la

nevoie, a făcut destul. Nu-i voi judeca pe un om după ceea ce a așternut cu adevărat pe pânza, și nici după acțiunile ce le-a așternut, ca să zic așa, pe pânza vieții lui, ci după ceea ce mă face el! pe mine să cred că asim țiț și a urmărit în viață. Dacă mă face să cred că i sau pă rut vrednice de iubire lucrurile pe care le socot și eu vrednice de iubire, altceva nu îmi mai trebuie; se prea poate ca gra mătica lui să șchioapele, dar eu l-am înțeles; el și cu mine suntem en rapport¹; și, ți-o repet, Edward, bătrânul Pontifex n-a fost numai un om de ispravă, ci unul dintre cei mai de ispravă oameni pe care i-am cunoscut vreodată.

Cum aș fi putut să-l mai contrazic? De altfel, surorile mele îmi făcură semn să tac. Într-un fel sau altul, surorile întotdeauna mă făceau să tac dacă aveau vreo divergență de păreri cu tata.

— Se spune ca băiatul lui a izbutit în viață! pufni tata, scos din sărite de îndârjirea mea. Nu e vrednic nici măcar să-i văcsuiască ghetetele lui taică-su. Are o mie de lire pe an, pe când taică-su nici la sfârșitul vieții n-a avut nici măcar a șasea parte din suma asta. E într-adevăr un om care a izbutit în viață; dar taică-su, așa cum mergea șchiopătând pe ulița satului, cu ciorapii de lână gri, cu pălăria mare cât un oboroc și

1 în înțelegere (franc).

cu giubeaua niaron, făcea cât o sută ca George Pontifex, cu

toate caleștile, cu toți caii lui și cu toate aerele ce și le da. Și totuși, adăugă tata, nici George Pontifex nu e prost de loc.

Și cu asta ajungem la a doua generație a familiei Pontifex, de care trebuie să ne ocupăm.

Capitolul II.

Bătrânul domn Pontifex se căsătorise în anui 1750, dar timp de cincisprezece ani nevastă-sa nu-i adusese pe lume niciun copil. La sfârșitul acestei perioade, doamna Pontifex izbuti să stârnească uimirea întregului sat, arătând semne de netăgăduit că e pe cale să-i dăruiască soțului un moștenitor sau o moștenitoare. Cazul ei fusese socotit multă vreme deznădăjduit și, când își consulta doctorul cu privire la semnificația anumitor simptome, acesta îi explică ce înseamnă; ea se înfurie și-l făcu pe doctor de două parale, învinuindu-l că spune prostii. Nu a vrut nici în ruptul capului să dea măcar o împunsătură de ac pentru rufăria pruncului și nașterea acestuia ar fi găsit-o cu totul nepregătită, dacă vecinele nu i-ar fi interpretat mai bine situația decât o judecase ea și nu i-ar fi pregătit ele trusoul copilului, fără să-i mai spună vreun cuvânt doamnei Pontifex. Poate că se temea de Nemesis, deși mai mult ca sigur că habar n-avea cine sau ce este Nemesis; poate că se temea că doctorul a făcut o greșală și că o să ajungă de râsul lumii; în orice caz, indiferent din ce cauză

refuza să admită ceea ce era evident, realitatea este că se încăpățână să nu recunoască adevărul, până ce într-o noapte de ianuarie, când ningeă cumplit, trimise urgent după doctor, care avea de străbătut un drum de țară lung și prost. Odată sosit, doctorul văzu că de serviciile lui au nevoie doi pacienți în loc de unul, pentru ca între timp se născuse un băiat. La timpul potrivit fu botezat cu numele de George, în cinstea majestății sale domnitoare de atunci.

1 în mitologia greacă, zeița răbunăui.

După câte cred, George Pontifex a moștenit cea mai mare parte a firii lui de la această doamna bătrână și încăpățânată – o mamă care deși nu iubea pe nimeni altcineva în toată lumea asta decât pe soțul ei (și pe el numai într-un anumit fel) se atașă cât se poate de mult de copilul neașteptat, făcut la bătrânețe; numai că și acest sentiment îl manifesta într-o prea mică măsură.

Băiatul creșcu și se făcu un flăcăiandru voinic, cu ochi luminoși, deosebit de inteligent și poate prea setos de învățătură. Fiind bine tratat de ai săi, ținea la taică-su și la maică-sa pe cât era în firea lui să îndrăgească pe cineva; dar la altcineva nu mai ținea. Avea un simț foarte dezvoltat și sănătos al lui meum și cât se poate de puțin simțul lui tuum. Fiind crescut în mare măsură în aer liber, în unul din satele cele mai sănătoase și mai bine

situate ale Angliei, trupul i se dezvoltase liber, și pe vremea aceea creierul copiilor nu era pus la încercări atât de mari ca în vremea noastră; poate că tocmai de aceea băiatul era avid de învățătură. Pe la șapte sau opt ani știa sa citească, să scrie și să socotească mai bine decât orice alt băiat de vârsta lui din tot satul. Tata nu era încă paroh la Paleham și nu-și amintea de copilăria lui George Pontifex, dar eu i-am auzit pe unii vecini spunându-i că băiatul era socotit neobișnuit de ager și iute la minte. Taică-su și maică-sa erau, firește, mândri de odrasla lor și maică-sa era hotărâtă să-l facă să ajungă într-o bună zi printre regii și sfetnicii pământului.

Dar una este să te hotărăști să-ți faci fiul să câștige premiile cele mai mari ale vieții și alta e să te lupți cu soarta în această privință. George Pontifex ar fi putut să deprindă meseria de dulgher și să reușească în viața la fel ca și taică-su, adică să ajungă unul dintre micii magnați din Paleham, și totuși să fi fost un om de mult mai mare succes decât a fost de fapt – pentru ca eu zic că nu există succes mai solid pe lumea asta decât norocul de care au avut parte bătrânii soți Pontifex; s-a întâmplat însă că prin anul 1780, când George era băiat de 15 ani, o soră de-a doamnei Pontifex, măritată cu un oarecare domn Fairlie, a venit într-o vizită de câteva zile la Paleham. Domnul Fairlie era editor

și avea o întreprindere în strada Paternoster, în care publica mai ales opere religioase; prinsese ceva cheag în viață și nevastă-sa așijderea. De câțiva ani surorile nu mai întrețineau legături atât de strânse, și-am uitat cum anume s-a întâmplat că domnul și doamna Fairlie au fost găzduiți în casa liniștită, dar extrem de confortabilă, a cumnaților; în orice caz, dintr-un motiv sau altul, au făcut această vizita, și micul George a izbutit repede să câștige afecțiunea unchiului și mă" tușii. Un băiat deștept, cu mintea promptă și priceput la vorba, de o constituție robustă și trăgându-se dintr-o familie onorabilă, are o valoare potențială pe care un om de afaceri cu experiență și veșnic în căutare de numeroși subalterni nu o trece ușor cu vederea, încă înainte de a-și încheia vizita, domnul Fairlie propuse tatălui și mamei băiatului să-l ia la întreprinderea lui, făgăduind totodată că, dacă băiatul se descurcă bine, o să se găsească cineva care să-l ajute să promoveze. Doamna Pontifex ținea prea mult la interesele fiului ei ca să respingă o asemenea ofertă; deci chestiunea se aranja foarte curând, și cam la două săptămâni după plecarea soților Fairlie, George fu expedit cu diligența la Londra; îl întâmpiniră unchiul și mătușa și-l instalară chiar în locuința lor.

Astfel își începu George drumul în viață. Acuma purta haine mai elegante decât cele cu care era deprins, și orice element

rustic, oricât de mic, în mers sau pronunțare, adus de la Paleham, dispăru atât de repede și de complet, încât nu multă vreme după aceea era imposibil să mai descoperi că nu s-a născut și că n-a crescut printre oamenii socotiți în general ca fiind bine educați. Băiatul își vedea serios de treabă și îndreptăți cu prisosință părerea favorabila ce și-o făcuse despre el domnul Fairlie. Uneori, acesta îl trimitea la Paleham să-și ia câteva zile de vacanță și, în scurta vreme, părinții lui observară ca a căpătat un aer și un fel de a vorbi deosebite de cele cu care plecase din Paleham.

Erau foarte mândri de el și curând renunțară la orice pretenție de autoritate părintească de care, de altfel, nici nu mai era câtuși de puțin nevoie, în schimb, însă, George se purta întotdeauna drăguț cu ei și până la sfârșitul vieții le păstră o afecțiune cum nu cred să mai fi avut vreodată pentru o alta ființă omenească.

Vizitele lui George la Paleham erau de obicei scurte, fiindcă distanța până la Londra era de mai puțin de cincizeci de mile și călătoria destul de ușoară, dată fiind legătura directă cu diligenta; prin urmare nu era timp ca noutatea să-și piardă farmecul, nici pentru tânăr, nici pentru părinți. Lui George îi plăcea aerul proaspăt de la țară și câmpurile înverzite, după întunecimea îndurată de atâta amar de vreme în strada Paternoster, despre

care știm că pe atunci, ca și acum de altfel, era mai degrabă o fundătură strâmtă și monorâtă decât o stradă. Independent de plăcerea de a vedea chipurile familiare ale fermierilor și sătenilor, lui îi mai plăcea foarte mult și să fie văzut și felicitat pentru că s-a făcut un tânăr cu o înfățișare atât de plăcută și că este atât de norocos, fiindcă nu stătea câtuși de puțin în firea lui să-și ascundă lumina sub obroc. Unchi-său îl pusese să învețe seara latinește și elinește; îi plăcuseră lecțiile și, repede și fără dificultate, învățase aceste limbi cu care foarte mulți băieți se luptă ani de-a rândul. Cred că toate aceste cunoștințe îi dădeau un sentiment de încredere în el, care se făcea simțit uneori chiar și fără voia lui; oricum, după puțină vreme George începu să pozeze în mare cunoscător al literaturii, și de aci până la a se da drept cunoscător al artei, arhitecturii, muzicii și al tuturor celorlalte lucruri era o cale netedă. Ca și taică-su, cunoștea valoarea banilor, însă îi plăcea să facă parada de larghețea lui, fiind totodată mult mai strâns la pungă decât taică-su; încă din adolescență, se dovedise a fi un om cu experiență, și se descurcă destul de ușor pe baza unor principii, recunoscute drept bune, după ce le verificase prin practică personală, mai degrabă decât pe baza acelor convingeri mai profunde, care la taică-su erau atât de instinctive, încât nu le putea explica în niciun fel.

Tatăl său, după cum am spus, îl admira și-l lăsa în pace. Fiul i-o luase cu mult înainte, și fără să spună acest lucru în mod deschis, în sinea lui bătrânul știa perfect adevărul. După câțiva ani tatăl își luă obiceiul de a-și pune haine de sărbătoare ori de câte ori fiul venea să stea la el, și nu se mg i schimba până ce tânărul nu pleca înapoi la Londra. Cred că bătrânul domn Pontifex, pe lângă mândrie și afecțiune, mai avea și un pic de frică de băiat, ca de cineva pe care nu-l putea înțelege pe deplin, și a cărei comportare, în ciuda unei înțelegeri de suprafață între ei, nu era totuși întru nimic ca a lui. Doamna Pontifex nu împărtășea câtuși de puțin aceste sentimente; pentru ea George era pur și simplu perfecțiunea întruchipată și vedea cu plăcere – sau i se părea că vede – a băiatul seamănă cu ea și familia ei, atât la trăsături, cât și **k** caracter, mai degrabă decât cu soțul și familia lui.

Cam pe la douăzeci și cinci de ani, George primi din partea unchiului propunerea de a-i deveni tovarăș la parte, în condiții foarte avantajoase. Unchiul nu avu de ce să regrete acest pas. Tânărul insuflă o nouă vigoare acestei întreprinderi, care era și așa destul de viguroasă, și pe la vârsta de treizeci de ani constată că încasările care reprezentau cota lui de venituri, se ridicau la o mie cinci sute de lire pe an. Peste doi ani se înl sură cu o

domnișoară cam cu șapte ani mai tânără decât el, care-i aduse o zestre frumușică. Soția muri în 1805, la nașterea fetei celei mai mici, Alethea, iar el nu se mai recăsători.

Capitolul III în primii ani ai secolului nostru, cinci copilași și vreo dou; guvernante începură să facă vizite periodice la Paleham. Ni mai e nevoie să vă spun că erau noua generație a familiei Pon-tifex, față de care bătrânii soți, bunicii lor, se purtau cu atât; respect și gingășie, de parc-ar fi fost copiii lordului prefect ai comitatului. Numele lor erau Eliza, Maria, John, Theobalt (care se născuse în același an cu mine – 1802) și Alethea. 1 Domnul Pontifex punea întotdeauna cuvântul „domnișorul” sau „domnișoara” înaintea numelor nepoților săi; excepție făcea doar în cazul favoritei sale, Alethea. A nu face pe placul nepoților era pentru el k fel de imposibil ca și a nu face pe placul nevestei; chiar și doamna Pontifex, bătrâna, ceda îi fața nepoților, și le dădea voie să facă chiar și ceea ce nu ne-ai fi permis surorilor mele și mie, care ocupam treapta imediat inferioară în afecțiunea ei. Numai două reguli trebuiau nea rât să respecte și ei: să se șteargă bine pe picioare când intrai în casă și să nu strice orga domnului Pontifex, umflându-i prea tare foalele, sau scoțându-i tuburile.

Pentru noi, cei din casa parohială, nu exista epoca care s-o

așteptăm cu mai multă nerăbdare decât vizita anu la Paleham a micuților Pontifex. Ne împărtășeam și noi din; i, cL1 ria unor derogări de la regulile severe ale cnset; luam aâi. u! a doamna Pontifex, pentru a ne putea întâlni cu nemi ei, iar apoi tinerii noștri prieteni erau poftiți în casa u-ohiala, să la ceaiu! cu noi; atunci, ziceam noi, ne „dis-tm strașnic”. M-am îndrăgostit nebunește de Alethea, și de je toți ne-am îndrăgostit între noi, poligamia și schimbu-e de soți și soții între noi fiind maiturisite pe față, și fără ia, chiar în prezența guvernantelor. Petreceam de minune: i-a trecut atât de multă vreme de arunci, încât am uitaie.¹¹ totul, afară doar de faptul că petreceam de minune, aproape singurul lucru care stăruie în amintirea mea ca o ipresie permanentă e faptul că într-o zi Theobald a bătut-o a necăjir-o pe guvernantă, iar când aceasta i-a spus că o plece, el a strigat:

— Ba n-am să-ți dau voie să pleci, am să te țin aici, anume „a te chinuiesc!

Într-o dimineață de iarnă, însă, în anul 3811, auzirăm băid clopotul de la biserică, în timp ce ne îmbrăcam în ea

— A copiilor din spatele casei. Ni se spuse că bate clopotulIntru bătrâna doamnă Pontifex. Servitorul nostru, John, ne a se această veste și adăugă, cu o nepăsare sinistră, ca bate potul ca să vină cineva s-o ia de acolo. Murise subit, lovită

dambla. Era o veste groaznică, cu atât mai mult cu cât manta-ne asigură că dacă Dumnezeu vrea, se prea poate fim loviți cu toții de dambla – chiar în ziua aceea – și, rînd, să ne trezim aduși direct la judecata de apoi. inadevăr, judecata de apoi, după părerea celor care erau mai în măsură să știe cum stau lucrurile, nu avea în

I un caz să întârzie mai mult de câțiva ani, și apoi lumea reagă avea să fie arsă, iar noi aveam să primim osînda i nurilor veșnice, dacă nu ne facem copii cuminți, ceea ce prea părea probabil în momentul acela. Toate astea erau i de alarmante, încât începurăm să țipăm cât ne ținea gura, răcurăm o zarvă atât de cumplită încât guvernanta se

7 u silita, pentru propria ei liniște, să ne împace. Apoi nserăm cu toții, dar mai liniștiți, când ne amintirăm că de înainte nu ne mai așteptau prăjiturcele de la ceai, cu care deprinsese bătrâna doamna Pontifex.

— Și tu vei fi tîrmă 33 mare și emoționași tund} zăpada stăruia mai multă vreme pe drumuri și făcea, își mor îi. În țării ne i ez. a o pumșoal ma (marj decât astăzi, iar laptele care ni se aducea iarna par ziua mm” pontuex trimise de <.! „aW-l – (un); *,! „,! „K, *, „; (un); „surpriză: batruuu îți

— „r fiecărui consătean începutul secoai atât mai m? re <.

auzisem de pâinișoare, cmi l. v.

— „— o mimirăm aceste daruri ca

— Ia începutul se u m” – ziserăm până mare cu un up
avusesem încă P1” ’1; 3! se duc și se uita cu uimire la el, dar la
Londra nu văd f „1” 1 „lapte înghețat, ceea ce mă face să presupun
ca iernile urm „ril1 ni fiind deci tratați e: – m și ce tata, și mama
servit o u v e „i, P* oameni în toată n(sunt așa friguroase ca altă
dată.

Î atunci încă nu ne u ce stirșit, „. Și scoase din K ați rareon a
din Pnouă ne ai satului; înșele erau atunci nebunie P11 deoarece
se zicea ca „uăne *” tra pril.Șamiaza, tocmai pe la ceasul acela, și
l-a văzut cu coatele „e, rfecpun” P” tru bătrâna...

mase un? Idar să-i facă două trepte lângă gardul de câinii
de zarzavat; adeseori se înălța pe aceste trepte în senine și privea
asfințitul soarelui. Tata s-a dus la el ei câte o P-am la un an după
moartea soției sale, domnul Pontifex suntem și” t strâns și el
dintre cei vii. Tata l-a văzut cu o zi înainte orbim de faptulmu]
Bătrânul avea o teorie în privința apusului de soare, pe partea de
sus a zidului, privind soarele pe deasupra ui străbătut de poteca
pe care venea el și l-a auzit spu Adio soare, adio soare!” când
dispăreau ultimele raze; comportarea lui, l-au făcut să iniț.
Domnul Pontifex n-a mai apucat să în ziua următoare.

voie's' snack. Prin urmare Cinate pornelor, arheologic,
cântarea timentul de lații intime ceva mai i s-a ne „*” – LLtfăi JLF!

uit dădea faptul care murise cu adevărat t „oărea că nu
prea au formânare, și noi le-am făcut reproșuri, dar n-am tare
lucru cu asta. John Pontifex, care era cu un an vama decât mine,
râdea de pâinișoarele acelea și mi-a dacă doresc așa ce, înseamnă
că tata și mama n-au

h sss

așa că în scurta și am

V.f impresia că John Pontifex a încasat-o destul de rău de7
vătuise „n/Icâa de moartea prietenilor că doica surorii mele –
pentru că eu cam scăpisem colăduirea doicilor – a raportat
aceasta situație forade țării evenimente pai eon perioare, ceea ce
ne-a atras la toți o rușinoasă punere t; în orice caz, visul nostru se
spulberase cu totul și a anu vreme până să mai putem au? i pe
cineva pome-fără să ne crape obrazul de rudaca s-ar fi dat și
douăsprezece ns nici pria cap nu ue-ar fi trecut să ne atingem
mă-ra din ele.

e în urm*, dar rata că ne-am P.

do viemene-am interesat cu ce” * (un) cumva o fi fost
tocmai invers. Mi-adne conosăteni a căror stare făcea cât c.

Geor° – e Pontifex a înălțat un monument în

amintireariniților săi, o simplă piatră funerară în biserica din Palehi pe care a scris următorul epitaf:

ÎNCHINAT AMINTIRII SFINTE A LUI JOHN PONTIFEX.

NĂSCUT LA 16 AUGUST 1727 ȘI MORT ÎN ZIUA DE 8 FEBRUARIE 1812

ÎN VÂRSTĂ DE 85 DE ANI, ȘI A SOȚIEI SALE RUTH PONTIFEX NĂSCUTA LA 13 OCTOMBRIE 1727 ȘI MOARTA ÎN ZIUA DE 10 IANUARIE 1811

ÎN VÂRSTĂ DE 84 DE ANI n-AU FOST MODEȘTI, DAR PILDUTORÎ ÎN ÎNDEPLINIREA ÎNDATORIRILOR LOR RELIGIOASE, MORALE ȘI SOCIALE ACEST MONUMENT A FOST ÎNĂLȚAT DE UNICUL LOR FIU.

Capitolul IV.

După vreun an sau doi, a venit bătălia de la Waterloo și pacea europeană. Apoi, domnul George Pontifex a plecat d!

mai multe ori în străinătate. Mi-aduc aminte că ulterior a văzut la Battersby jurnalul pe care-l ținuse cu ocazia primei călătorii de acest fel. Era un document caracteristic. Citindu-mi-am dat seama că înainte de plecare autorul s-a hotărât și admira numai ceea ce îi făcea onoare să admira, să privească natura și arta numai prin ochelarii pe care i-i transmisese generație după alta de pedanți și impostori. Văzând pentru prima

dată masivul Mont Blanc, domnul Pontifex a căzu într-un extaz convențional: \par „Nu am cuvinte să-mi exprim sentimentele. M-am sufocat, și totuși abia am îndrăznit să respir, înrrucât dădeam e ochii pentru prima dată de monarhul munților. Mi s-a păru ca vad geniul instalat pe tronul său uluitor – cu mult deasupra confrăților săi plini de aspirații – și sfidând universul cu puterea lui solitară. Eram atât de covârșit de sentimente, încât mi-am pierdut aproape facultățile mintale și pentru nimic în lume n-aș fi scos un cuvânt după prima exclamație, până na mi-am găsit ușurarea izbucnind în lacrimi. Cu adâncă durere m-am smuls din contemplarea acestui sublim spectacol, zărit pentru prima oară de la o distanță ce estompează contururile (deși mi s-a părut că mi-am trimis sufletul și ochii după el) /

După ce văzu apoi Alpii de la o distanță mai mică, de undeva de la nord de Geneva, străbătu pe jos nouă din cele douăsprezece mile ale pantei: „Inima și mintea îmi erau prea pline ca să stau liniștit, și mi-am găsit o alinare în istovirea bimțămintelor mele prin eforturi fizice”. Ceva mai târziu ajunse la Chamomx și într-o duminică se duse la Montan vert, să vadă Marea de Gheață, în cartea de aur de acolo scrise următoarele versuri, considerându-le după cum zicea, „poirivite pentru ziua și scena respectiva”:

O, Doamne, ce minune, de mina ta făcuta! Uimita ființa mease-n clină și-o salută; Singurătatea crunta și tihna înfricată, Sublima piramidă de nea, imaculată, Creneluri ascuțite și rh de câmpuri reci, și marea asta undt domnește larna-n veci. Lucrarea ta e totul; și când îmi pierd privirea Aud o limbă mută, ce-ți laudă mărirea.

Unii poeți încep întotdeauna să simtă cum le slăbesc puterile, după ce aleargă preț de vreo șapte sau opt versuri. Ultimul cuplet al domnului Pontifex i-a dat multă bătaie de cap, și mai toate cuvintele trebuiră șterse și rescrise cel puțin J data fiecare. Totuși în cartea de aur de la Montanvert se răzu obligat să se hotărască pentru o versiune sau alta. Coniderând versurile în general, aş zice că domnul Pontifex avea ireptate să le găsească potrivite pentru împrejurarea res-jectivă; n-aş vrea să fiu prea aspru nici cu Marea de Gheață, isa că n-am să mă pronunț dacă ele se potrivesc și cu peisajul.

Domnul Pontifex se duse mai departe la Marele Saint-iernard și acolo mai scrise câteva versuri, însă mă tem că de data asta erau în latină. De asemenea avu grijă sa impresionat cum se cuvine de mănăstire și de așezarea „Toată aceasta călătorie de-a dreptul extraordinara mi se ca un vis, și mai ales încheierea ei, într-o societate de gen meni, cu tot confortul și

toate bucuriile posibile în mijloc stâncilor celor nu-i aspre și pe meleagurile zăpezilor veșnj Gândul că dorm într-o mănăstire și că ocup patul uş persoane atât de însemnate ca Napoleon, că mă aflul cej mai înalt punct locuit din lumea veche și într-o clac celebră în tot universul, m-a împiedicat multă să pese". În contrast cu aceasta, aş putea să citez aci un exdintr-o scrisoare ce mi-a trimis-o anul trecut nepotul său, nest, despre care cititorul va afla curând mai multe amânu Iată pasajul: „Am urcat până la Marele Saint-Bernard și văzut câinii". Continuându-şi călătoria, domnul Pontifel ajuns în Italia", unde tablourile şi alte of „1„*” – * puţin acelea care erau la modă în epoca provocat rafinate accese de entuziasm. Despre Galeriile U

— J: -”.

— X”. – rt r „aârp, rllt. (YC-O!

Dar să vedem şi ce scrie Mendelssohn 1 despre aceeaşi Tri în privinţa căreia domnul Pontifex ştia că nu riscă nimic du-şi în joc reputaţia de om de gust şi cultivat. Mendelsn scrie cu tot atâta siguranţă: „M-am dus apoi la Tribuna, la sala este atât de încântător de mică, încât o poţi tra din zece – cincisprezece paşi. Dar conţine o întreagă lume. Mi-am căutat din nou fotolâxil meu preferat, care se

(sub statuia Sclavul care-şi ascute cuţitul (L'Arrotino) şi; al

indu-mă în el, am petrecut vreo două ceasuri de încâmpura; pentru ca dintr-o singură privire puteam cuprinde pe Madonna dd Cardellino, și pe Papa Iuliu al II-lea, și un trest de femeie făcut de Rafael, și deasupra lui splendida mă familie a lui Perugino; iar atât de aproape de mine, it aş fi putut s-o ating cu mina, era Venus ac Medici; mai arte, cea a lui Tizian. Spațiul dintre ele e ocupat de alte louri ale lui Rafael, un portret de Tizian, un Domeni... etc. etc, toate în cadrul unui mic semicerc, nu mai decât odăile dumneavoastră. Este un loc unde omul vede neînsemnat e și poate învăța foarte ușor să se comporte „CM] I] 11

UI U V U—, b i i „...”. „„.

— De la Florență” Azi dimineațăcut trei °m-ai muaceasta galerie ș, am ajuns la concluzia că dacă dintre am ca oamenii în geiwl lui Mendelssohn să învețe acolo ce

a înna smerenia. De obicei, ei se îndepărtează cu doi pași de st se apropie numai cu unul. Mă întreb cât de mult s-o fi; itat Mendelssohn pentru că a stat două ceasuri în fotoliul did Apollo. Acestea trag cu mult nun gicu în u”, a. Mă-ntreb de câte ori s-o fi uitat la ceas, să vadă dacă grupul Laokoon și Apoflo din Behedere de la Roma. În a cumva au trecut cele două ore. Mă-ntreb de câte ori și-o

— I.: „”: „ui 1 o... f, imy, dpipus ca, de fapt, e tot atât de mare

ca și ei, la fel de mare comorile pe care le-am văzut în [italia ar trebui să aleg o – *, „... aceea ar fi Tribuna din această clădire. Aci se află Veni Medici, Exploratorul, Luptătorul, Faunul dănțuind șun’s dând Apolão. Acestea trag cu mult mai greu în balanță

(t i L M – * u, – de aceasta, galeria mai conține și tabloul Șiiintul fael, și multe alte cbefts-d oeuvie ale celor mai mari mește lumii”. E interesant să comparăm efuziunile lirice ale d nu la i Pontifex cu exploziile ditirambice ale criticilor din mea noastră. Nu de mult, un *”.

— „că, de fapt, e tot atât de mare ca și ei, la fel de mare i oricare dintre oamenii ale căror opere le vedea în față, aș fi curios să știu de câte ori și-o fi pus întrebarea dacă mii dintre vizitatori îl recunosc, și-l admiră pentru că sta i amar de i reme în același fotoliu, și de câte ori n-o fi văzându-i că trec pe lângă el fără să-l bage de mea noastră. Nu de mult, un scriitor care se bucura de it” jignit, vazmau-i ca trec pe ungă ei rara să-i uage t stimă a informat lumea ca „îi vine să țipe de încântare la. Dar poate că dacă am cunoaște adevărul, cele doi fața unei stăruie de Miclielangelo. Mă întreb dacă i-ar vei ale lui n-au durat chiar două ore.

În – tta unu! Michelin-elo adevărat, în cazul când < Revenind la domnul Pontifex, indiferent dacă i-au plăcut

STU stabili că nu e veritabil, sau în fața unei opere nu lucrările pe care le socotea capodoperele artei grecești și cu ai's u „— ivriiP râp fim altui a enești, el a adus acasă câteva copii după artiști italieni, buită lui Michelangelo, care Aparține cfeșap tu i-a Pe/posedă cea mai

Dar bănuiesc că și acum șazeci de ani un pedant cu mai îl; f Este vorba, probabil, de vestitul compozitor german FclK Mcn-i) hn-Bartholdy (1809 – 1847).

bani decât minte era, în Unii mari, la fel cu cei de astăzi.

Capodopere (franc.).

strictă asemănare cu originalele. Două dintre aceste copn „rrfflăriți drumul unui om din leagăn și până la mormânt, și revenit lui Theobald, la împărțirea mobilierului lui taică Mejeți Cum îl tratează Soarta. O să descoperiți ca o dată ce și le-am văzut adeseori, căru Me făceam vizite, lui și jo” mu a murit, ea poate de cele mai multe ori să fie apărută de i vinuirea de a fi fost nestatornică, cel mult, în apa-ferrato, cu capul acoperit de o glugă albastră, care-i umbMLnt – cât despre orbirea ei, asta e o simplă legendă; soarta își pe jumătate fața. Celălalt era o Mat ia Magdalena a lui Caiege protejații cu mult timp înainte chiar de nașterea lor.

Doici2, cu un păr splendid, și ținând în mâini un vas de n

moră. Când eram tânăr, le găseam foarte frumoase, dar cu care vizită făcută la Battersby îmi deveneau tot mai nesuferi ajunsesem să mi se pară ca văd pe amândouă iscălitura bărbații a lui George Pontifex. În cele din urmă am încercat, destulă timiditate, să sugerez că nu ar avea o valoare atât mare, dar Theobald și nelui s-au ridicat deodată cu ari oamenii, suntem ziua de azi și părinții noștri au fost lua de ieri, și totuși, prin seninătatea cerului părintesc; hlul providenței izbutește să deslușească furtuna care se dropie și, râzând, își așază protejații chiar și într-o fundătură într-o mahala londoneză, iar pe cei sortiți distrugerii, eventual pe tronurile împăraților. Rareori se înrâmplă să i se înmoaie una față de cei pe care i-a aiăptat fără să-i iubească, și pe față ci e un copil

Ei bine, oare George Pontifex era sau nu un copil favorit providenței? În linii mari aș spune că nu era, pentru ca în mână în apărarea lor. Nu-și iubeau tatăl și, respectiv, soci a [ta parte, rareori i se întâmplă, să se dovedească cu totul dar nici vorbă nu putea fi să pună la îndoială capacitate Epurată față de un copil favorit, priceperea lui în general, sau faptul că era un om de im g desăvârșit, atât în literatură cât și în artă – lucru pe care coteau ei că S doște cu prisosință jurnalul ținut în tini călătoriei în străinătate.

Voi mai câta încă un scurt extras din acest jurnal, în a i de a-3 părăsi și a-mi continua povestea. În timpul șederii ci el nu se considera ca atare; era mult prea religios pentru socoti cătuși de puțin providența o zeiță; primea tot ce-s ferea ea și nu-i mulțumea niciodată, fiind ferm convins că tot obținea spre propriul lui profit, obținea prin mijloace porc r... i – Florența, domnul Pontifex scrise: L-am văzut chiar adiiiewii. Și de fapt chiar așa și era, după ce providența îi dăduse asibilitatea să obțină acest lucru., Voste, nos factmus, Fortuna, deam, exclamă poetul. „Proență, noi te facem zeiță” – și așa și este – dup”. j. – i ipe Marele Duce, trecând cu familia în două călești trase șase cai, dar li se dă aproape tot atât de puțină atenție ca cum aș trece eu, care sunt absolut necunoscut aci”. Nu ș.

ra ce providacă credea sincer – măcar n partenoscult la Florența sau aiurea!

Capitolul Ve a absolut nel,,Ța ne-a dat posibilitatea s-o facem zeiță. Poetul nu ne spune cu privire la originea acestor „nos”. Poace că unii oa-i în sunt independenți de antecedente și de mediul înconjurăși au o forță lăuntrică inițială, care nu se datorează cătuși de țin unei cauzalități; însă se presupune că asta e o chestiune icilă și poate e preferabil s-o evităm. Să ne mulțumim cu cea ca George Pontifex nu se socotea un om

norocos, și cine „ce socoate norocos, e nenorocos.

Se spune că providența e oarbă, că e un fel de mamă addtivă, toarte schimbătoare, obișnuind să-și împartă darurile întâmplare copiilor pe care-i hrănește. Dar dacă ar fi să cred o asemenea învinuire, ar însemna să-i facem o mare nedrepta

1 Salvi Giovanni-Battisra, zis Ssoferraio (1605 – 1685) – pictor] ian; a pictat în special madone.

— Carlo Doici (1616 – 1686} – pictor italian; pânzele sale rezezi madone melancolice și Cristoși visători.

E drept că era bogat, respectat de toată lumea și înzestrat o constituție fizica excelentă. Dacă ar fi mâncat și ar fi ut mai puțin, n-ar fi cunoscut nici măcar o zi de indispoie. Poate că principala lui forța consta în faptul că având capacitate ce depășea media obișnuită, această depășire nu [î prea mare. Aceasta este stânca de pe care se prăbușesc k – ți oameni deștepți. Oamenii de succes văd ceva mai „t t] * – r L* – arvm prin propriile mijloace. În mai mare pericol se află, opiii lor din prima generație, sau din prima și a doua gene – „se u-„i „*“-” – i. ație, pentru ca specia nu poate să-și mai repete performanurma pe cel ce știe prea mut... aminti acum teferieje de mare succes imediat, fără fluxul și refluxul succesului, Cel mai bun exemplu pe c. Lx aocneștbni legate după cum nici individul nu poate s-o facă; și cu eh reușește

— Tor la înțelepciunea domnului jionarea stilului în car iaj bine o generație cu atât este, de regulă, mai mare secătuiafacerile lui **d** col JSMIUUEj: tate de firma sa. Când a deveni ea caj-e-i urmează, dacă nu se lasă destul timp pentru re **f** stanunța apariția lucrărilor ea, mele folosite de întreprir 5 re, De aceea se întâmplă ca nepotul unui om de succes sa.

tovarăș la parte, una dintre e bândească (**a**deseori chiar mai bine decât fiul lui**)**, spiritul, dere suna astfel; țdate în dar în acest sezonire J a îmboldit pe bunic zăcând în letargie în fiu și împros – „M” **r** „j.

care cărți ale Sfintei Script metodă de in pentru cele m-i de seamă virtuți dizertație despre felul cum se poate L PIJIUI. X cinergând din izbânda ib-o ceva hibnd în el; este un animal nou, alcătuit din însale, fără a se afla în pritnej odihnă, lăsata de Dumn-eunarea mai multor elemente discordante, și se știe prea izbânda; cum să petreacă zm trei, ale să le citească mine că reproducerea unor specimene anormale, fie animale, rugaciu sufletu’ vegetale, este neregulată, și nu se poate conta pe ea nici acar atunci când specimenele sunt cu totul sterile.

Și nu încape îndoială că succesul domnului Pontifex a st extraordinar de rapid. La numai câțiva ani după ce **t*** sufletului. A opta edl-enise tovarăș la parte cu unchiul său, acesta muri, iar

soția le prăpădi și ea peste câteva luni. Atunci se află că i-au lăsat a le dăruilpotului moștenire toată averea. Așadar, nu numai că George învățământ; scurte ce împodobes întreaga cele mai

Întâi

VIHcl <, „... sufletului în caz de boală; așa ca în acest tratat sunt

— Ri”, i”; A uni soațe regulile cerute pentru mântuirea ție cu adăugiri. Prețui 10 penny.

tei lic

Se face rabat celor care

După ce George participa câțiva ani la conducerea firme: reclama se schimba astfel: „Enoriașul cucernic de la ța) a. Mințiunii creștine. Prețul 10 penny.

Se face o reducere cumpărătorilor distribuie gratuit”. Ce mare pe; modern, și cita n. Ț, – nepotrivit al vechiului stil, de care alții

— Ctul – Pontifex? Bănuiesc ca el consta în caracterul ascensiunii sale. S-ar părea că este nevoie de o educație trai

—”; „r-nrr-n ca omul să se pot malul coirplet al devii „intenționează sn-a șes e singur proprietar al firmei, dar se găsi și în posesia ci averi de vreo treizeci de mii de lire, ceea ce constituia. urna frumușică pe vremea aceea. Banii curgeau, și cu

cât îi deau mai repede în palmă, cu atât îi îndrăgea mai tare, cu **p**.
te că, după cum spunea adesea, nu prețuia banii de dragulnilor, ci
doar ca un mijloc de a asigura viitorul scumpilor. Peut astfel către
un scandal copii. Înainte s-a < perceperea caracterul cu toate
acestea, când un om ține foarte mult la banii **f** 1 v

— I uni-rl<**f** louein, **r** – **v** „în nu-și dăduserăseam

* a, Uni bi nu-i vine niciodată prea ușor să țină și la copii.
Banii și în sunt ca Dumnezeu și Mammon. Lordul Macaulay are
pasaj în care pune în opoziție plăcerile pe care i le poate un prin
câteva generații **\$**, L Majoritatea oameni mare aver ms bucura
cum trebuie de o mare

1 Thomas Babington Macaulay (**1800 – 1859**) – istoric și
om politic **fe/**, autor al unei Istori a Angliei.

aduce unui om cititul cu neplăcerile pe care i le pot provoca
cunoștințele. „Platon, zice el, nu e niciodată morocănos. CXrvântes
nu e niciodată țăfnos. Demostene nu vine niciodată te deranjeze.
Dante nu-ți stă niciodată prea mult pe Nicio deosebire de păreri
politice nu ți-l poate înstrăina **p** Cicero. Nicio erezie nu poate
provoca indignarea lui bossuju! Mi-aș permite să spun că nu'**s** în
întru totul de acord cu lor Macaulay în aprecierea unora dintre
scriitorii pomeniți de dar nimeni nu poate pune la îndoială ideea
sa de **ba/**, 1, anume ca ei nu ne produc mai multă bătaie de cap

decât dom noi pe când de prieteni nu e totdeauna chiar așa ușor scăpat.

George Pornit exgândea tot astfel în privința copiilor șbanilor lui. Banii lui nu erau niciodată obraznici. Banii lui făceau niciodată gălăgie sau murdărie și nici nu vărsau mi pe fața de masă când mâncau nici nu uitau ușa deschisă că ieșeau din casă. Dividendele lui nu se certau între ele și **n** nu i se întâmpla vreodată să fie neliniștit ca nu cumva ipoje cele, ajungând la majorat, să se dovedească a fi mână spărți să-l înglobeze în datorii, pe care mai curând sau mai târziu și trebuie să le plătească. Dar primul fâu, John, avea unele **t** dinte care-l nelinișteau în mare măsură, iar al doilea, Theob; era leneș și uneori se cam îndepărta de adevăr. Copiii lui putut eventual să răspundă, dacă ar fi știut ce se petrec* mintea tatălui, ca el nu-și bătea niciodată banii, în timp copii îi bătea destul de des. Cu banii nu era nicicând rej sau țâfnos, și poate tocmai de aceea se înțelegea atât de cu ei.

Nu trebuie să uităm ca la începutul secolului al XE relațiile dintre părinți și copii erau încă departe de a fi făcătoare. Tipul tatălui violent, descris de l'ieling) îl ichi son, Smollett și Sheridan, are acum mult mai puține șanșe să găsească un loc în literatură decât reclama a domnului Fairlie & Pontifex

pentru Enoriașul cucernic de la țară, acest tip de tată a fost zugrăvit cu mult prea multă insistență ca să nu fi fost inspirat din realitate. Părinții din romai domnișoarei Austen seamănă mai puțin cu niște fiare sal tice decât cei înfățișați de predecesorii ei, însă este evident ea îi privește cu ochi bănuitori și în cea mai mare parte a st

1 Ja.pe Austen (1776 – 1816) – scriitoare britanica.

sale e destul de transparent simțământul neplăcut că le pere de familie est capable de tont¹. În epoca elizabetană relațiile dintre părinți și copii par în general să fi fost mai umane. Tații și fiii din Shakespeare sunt îndeobște în relații de prietenie, și râul nu pare să fi ajuns în culmea ororii, până ce îndelungata domnie a puritanismului n-a familiarizat mințile oamenilor cu idealurile iudaice, considerate ca modele pe care ar trebui să ne dăm osteneala să le reproducem în viața noastră cea de toate zilele. Câte precedente nu au oferit Abraham, Jeptah și Ionadab, fiul lui Rehab? Ce ușor era să-i citezi și să-i urmezi într-o vreme când prea puțini bărbați și femei dotați cu rațiune se îndoiau că Vechiul Testament ar reproduce verbatim – fiecare silabă ieșită din gura Domnului! în plus, puritanismul a restrâns plăcerile firești; el a înlocuit înnurile de slavă și mulțumire cu Ieremiada și a uitat ca orice păcate, cât de mici, au avut nevoie în toate

timpurile de justificare.

Domnul Pontifex era poate nițel mai aspru cu copiii lui decât unii din semenii săi, dar nu mult mai aspru, își bătea băieții de două-trei ori pe săptămână, iar în unele săptămâni chiar mai des, de fapt mult mai des, dar pe vremea aceea tații nu făceau altceva decât să-și bată fiii. E ușor să ai păreri mai îndreptățite când toată lumea le are, dar din fericire sau din nefericire, rezultatele n-au nici cea mai mică legătură cu inovația sau nevinovăția morală a aceluia care le determină. Rezultatele depind pur și simplu de lucrul săvârșit, oricare ar fi el. Tot așa, vinovăția sau nevinovăția n-au nimic de-a face cu rezultatul; ele depind doar de chestiunea dacă un număr suficient de oameni dotați cu rațiune, aflați în situația celui ce a săvârșit fapta, ar fi făcut la fel. Pe vremea aceea era universal admis că cine cruță nuiaua, răsfăță copilul. Și sfântul Pavel trecuse neascultarea fața de părinți printre cele mai urâte păcate. Dacă copiii domnului Pontifex făceau ceva ce nu era pe placul lui, erau evident neascultători fața de tatăl lor. În anul acesta, un om înțelept nu avea decât o singură cale de ieșire. De bună seamă trebuia să pună stavilă primelor semne de încăpățânării, atâta vreme cât copiii erau prea tineri ca să

1 Tatăl de familie e în stadiu de orice (franc.). a Textual

(latina).

se împotrivescă în mod serios. Dacă voința lor era „îmblânzită” – aceasta fiind expresia la modă pe atunci – încă din copilărie, ci căpătau deprinderea ascultării pe care n-aveau să mai îndrăznească a o părăsi, până când ajungeau la vârsta, de douăzeci și unu de ani. Iar atunci n-aveau decât să facă ce voiau; el va ști să se apere; deocamdată însă el și cu banii lui erau la cheremul copiilor mai mult decât dorea.

Cât de puțin ne cunoaștem gândurile! Acțiunile noastre reflexe le cunoaștem, da; dar reflecțiile noastre reflexe? Omul se mândrește, într-adevăr, că este conștient! Ne lăudăm că ne deosebim de vânturi și valuri, de pietrele care cad, și de plante, care cresc fără să știe de ce, precum și de ființele rătăcitoare, care umblă încoace și încolo după prada lor, așa cum ne place să spunem, fără a fi ajutate de rațiune. Doar știm foarte bine cum și de ce facem fiecare lucru, nu? Bănuiesc că nu e lipsită total de adevăr părerea care începe să se răspândească în zilele noastre, că tocmai gândurâie și acțiunile noastre mai puțin conștiente ocârmuiesc în mare măsură viețile noastre și ale celor care se trag din noi.

Capitolul VI

Domnul Pontifex nu era omul care să se frământa prea

mult, punându-și întrebări cu privire la mobilul acțiunilor sale. Pe atunci oamenii nu erau atât de predispuși la introspecție cum suntem noi astăzi, trăiau mai mult pe baza legilor unei autorități superioare. Doctorul Arnold nu semănase încă recolta aceea de gânditori serioși pe care o culegem astăzi, și oamenii nu înțelegeau de ce ar trebui să procedeze altfel decât aveau dorința, din moment ce nu vedeau niciun fel de consecințe negative pentru ei de pe urma acestei comportări. Dar atunci, ca și acum, aceasta comportare avea mai multe consecințe negative decât se prevedea.

1 Thomas Arnold (1795 – 1842) o serie de reforme în învățământ.

Istoric și teolog englez, a introdus

Ca și alți oameni bogați de la începutul secolului nostru, domnul Pontifex mânca și bea. mult mai mult deoat avea nevoie pentru menținerea, sănătății. Nici măcar constituția sa perfectă nu era ferita de urmările supraalimentării continue și a ceea ce numim noi astăzi excesul de băutură. Ficatul i se tulbura adesea și, când cobora să-și ia micul dejun, avea ochii galbeni, în asemenea zile, generația tânără știa că trebuie să fie cât mai precaută, în general nu din cauza consumării aguridei li se strepezesc copiilor dinții. Părinții înstăriți rareori mă-nâncă

aguridă; pentru copii pericolul constă în consumarea prea multor struguri dulci de către părinți.

Sunt de acord ca ia prima vedere pare foarte nejust ca părinții să se distreze iar copiii să sufere pedepse din această pricină. Dar tinerii nu trebuie să uite că mulți ani ei fac parte integrantă din părinții lor și, prin urmare, s-au distrat cândva prin părinții lor. Dacă acum au uitat de aceste distracții, situația lor e exact ca cea a oamenilor pe care-i doare capul dimineața, pentru că s-au îmbătat peste noapte. Omul pe care-l doare capu'! nu pretinde că ar fi altcineva decât omul care s-a îmbătat. Și susține că eul lui de peste noapte ar trebui pedepsit, iar nu eul lui de dimineață; tot așa odraslele n-ar trebui să se plângă de durerea de cap căpătata prin persoana părinților lor, deoarece continuarea identității, deși nu imediat aparentă, este la fel de reală și într-un caz, ca și în celălalt. Cu adevărat nejust e atunci când părinții au parte de distracții după ce s-au născut copiii, iar copiii sunt pedepsiți pentru asta.

În asemenea zile, zile negre pentru ei, domnul Pontifex privea totul sumbru și-și spunea că, în ciuda bunătății sale față de copii, aceștia nu-l iubesc. Dar cine poate iubi un om suferind de fificați „Cât de josnică e această ingratitudine”, exclama în sinea lui. Și cât de greu de îndurat era, mai ales Pentru el, care fusese un fiu

model, cinstindu-și și ascultându-și părinții, cu toate că aceștia nu cheltuiseră pentru copilul tot nici măcar a suta parte din banii risipiți de el pentru copiii lui „E mereu aceeași poveste, își zicea; tinerii, cu cât au mai mult, cu atâta vor mai mult și mulțumirea ce ți-o oferă e eu atât mai mică. Eu am făcut o mare greșeală. Am fost mult prea îngăduitor cu copiii mei. Dar nu-i nimic, mi-am făcut datoria față de ei, cu prisosință; dacă ei nu și-o vor îndeplini pe-a lor față de mine, asta e o chestiune care rămâne să se lămurească între Dumnezeu și ei; cel puțin eu unul știu bine ca i n-am nicio vină. Parca eu nu puteam să mă recăsătoresc! Și puteam să mai am alți copii, mai iubitori etc. etc”. Își plângea singur de milă, pentru cât cheltuia cu învățătura copiilor; nu-și dădea câtuși de puțin seama că învățătura asta îi costa pe copii mult mai mult decât pe el, întrucât le răpea capacitatea de a-și câștiga existența ușor, în loc să-i ajute s-o poată face; iar pe de altă parte, îi lăsa la cheremul tatălui lor, pe ani și ani de zile, după ce ajunseseră la o vârstă când ar fi trebuit să fie independenți. Educația primită în acele școli publice taie unui băiat orice posibilitate de a se descurca; el nu mai poate ajunge simplu muncitor sau măcar mecanic. Și aceștia sunt singurii oameni a căror independența nu este precară – bineînțeles cu excepția celor care moștenesc chiar la naștere o avere, sau care sunt

plasați încă de tineri pe un făgaș sigur și statornic. Domnul Pontifex nu-și dădea seama de nimic din toate astea; singurul lucru pe care-l ve-l dea era că cheltuiește cp copiii lui mult mai mulți bani decât l-ar fi putut sili legea s-o facă; iar altceva ce i s-ar mai fi putut; pretinde? N-ar fi putut el oare să-și trimită amândoi fiii ca; băieți de prăvălie la un zarzavagiu? Și parcă cine l-ar împle-dica s-o facă și mâine, dacă ar vrea? Posibilitatea adoptară unei asemenea soluții era tema lui favorită, de câte ori își din fire; e drept însă că niciodată nu și-a făcut vreunul din fii ucenic pe lângă un zarzavagiu, deși băieții, ori de câte orij discutau între ei, ajungeau la concluzia că ar fi preferat să hl se întâmple așa ceva.

Alteori, când nu se simțea prea bine, domnul Pontif exân chema pe amândoi acasă, pentru simpla plăcere de a-i amenințai cu testamentul, în imaginație îi excludea pe rând din testament! și-și lăsa toată averea unor opere de binefacere, până când J în cele din urmă, se vedea obligat să-i repună în drepturile] lor, numai și numai ca să aibă plăcerea de a-i dezmoșteni dinj nou, cu ocazia următorului acces de furie.

Bineînțeles, dacă tinerii își modifica în oarecare măsuri purtarea sub influența perspectivelor oferite de testamentele unor persoane în viață, procedează foarte greșit, și trebuie-se aștepte ca în cele din urmă să aibă ceva de suferit; totuș puterea

amenințărilor și a încercărilor de a ține oamenii în șah prin testamente se pretează atât de mult la abuzuri și transformată atât de des într-un teribil Instrument de tortura, încât, dacă aş putea, aş face să se voteze o lege care să nu permită nimănui să-și scrie testamentul timp de trei luni de la data comiterii uneia dintre infracțiunile sus menționate; totodată aş permite magistraților sau judecătorilor de pace, în fața cărora a fost pus sub acuză, să dispună de proprietatea lui după cum vor crede de cuviință, în modul cel mai rezonabil, dacă s-ar întâmpla ca numitul să moară, în timpul când i s-a suspendat dreptul de a-și face testamentul.

Domnul Pontifex își chema băieții în sufragerie și le spunea:

— Dragul meu John și dragul meu Theobald, uitați-vă la îăiirie. Eu mi-am început viața fără altă avere decât hainele cu care m-au trimis la Londra tata și mima. Tata mi-a dat zece șilingi și mama cinci, drept bani de buzunar. Și mie mi s-au părut foarte generoși, în viața mea nu i-am cerut tatii vreun ban, și mei n-am luat de la el. măcar un capăt de ață, în afară de mica sumă ce mi-o trimitea lunar, până ce am început să primesc și eu o leafa. Mi-am croit singur drum în viață și mă aștept ca și fiii mei să facă la fel. Vă rog să nu vă băgați în cap ideea că o să mă spetesc muncind, ca

să câștâg bani pe care să-i cheltuiască fiii mei în locul racu. Dacă vreți bani, trebuie să-i câștigați singuri, așa cum am făcut și eu, pentru că, vă dau cuvântul meu de onoare, n-am să-l.is niciunuia din voi nici măcar un gologan, dacă nu va dovedi că – merită. Tinerii de astăzi fac impresia că așteaptă tot felul de bogății și plăceri despre care eu nici măcar n-am auzit când eram tânăr, Ehe, tarăl meu era un simplu dulgher! Pe când voi, poftim! învățați amândoi la școli publice, care mă costă câteva sute de lire pe an, pe când eu, la vârsta voastră, munceam din greu, fiind conțopist la firma unchiului Fairhe. Ce n-aș fi realizat dacă aș fi avut măcar jumătate din avantajele de care vă bucurați voi în viață! Ar trebui ca voi să ajungeți duci sau să întemeiați împărății noi, pe tărâmurii mele nedescoperite, și încă mă îndoiesc că ați face, păstrând proporțiile, atâta cât am realizat eu. Nu, nu, să știți bine că eu vă țin numai până când terminați școala și colegiul, și pe urmă o să vă rog frumos să vă croiți singuri drum în viață.

Și în felul acesta se monta singur, ajungând într-o asemenea stare de virtuoasă indignare, încât uneori îi bătea pe băieți din senin cu bățul, sub cine știe ce pretext inventat moment.

Și totuși, față de alți copii, tinerii Pontifex erau noroc* la zece familii unde copiii o duceau rău, exista una, în care o duceau

mai bine; mâncau și beau lucruri bune sănătoase, dormeau în paturi comode, erau îngrijiți de cei buni doctori când se îmbolnăveau și căpătau cea mai bună educație ce se putea obține cu bani. Lipsa aerului curat pare să afecteze în prea mare măsură fericirea copiilor dintre străduța a Londrei: cei mai mulți dintre ei cântă și se de parcă ar fi pe o landă din Scoția. Tot așa, lipsa unui mat spiritual agreabil nu e resimțită de copiii care nu și bucurat niciodată de el. Tinerii au o capacitate uluitoare, de a muri, fie de a se adapta împrejurărilor. Chiar dacă nefericiți – foarte nefericiți – e de mirare cât de ușor fi împiedicați să descopere acest lucru sau, în orice caz, atribuie vreunei alte cauze decât propriei lor păcătoșenii.

Părinților care doresc să ducă o viață liniștită îc-aș comanda: spuneți-le copiilor voștri că sunt obraznici, obraznici ca majoritatea copiilor. Indicați-le ca modele de perfecțiune pe copiii unor cunoștințe și faceți-i pe ai voștri să simtă profund inferiori altora. Față de ei, dețineți atât multe arme de calibru greu, încât nici vorbă să se poată fi sora cu voi. Asta e ceea ce se numește influența morala, ea vă va da posibilitatea să-i jucați pe degete cum vă pla Ei cred că voi știți mult mai multe și nu vor fi avut timf să vă prindă destul de des cu minciuna, pentru a bănuși că sunteți niște persoane chiar atât de eterice și scrupulos

cinstite cum pretindeți; și nici nu vor afla cât de lași sunt și cât de repede ați rupe-o la fugă dacă s-ar război cu în mod tenace și rațional. Voi aveți zarurile și numai voi aruncați, atât pentru copiii voștri cât și pentru voi. Atui măsluiți-le, pentru că puteți foarte ușor aranja în așa fel, i cât copiii voștri să nu le cerceteze niciodată. Spuneți-le ce. (dulgenți, ce extraordinar de indulgenți sunteți; insistați să prea avantajelor incalculabile pe care li le-ați oferit, în prin rând aducându-i pe lume, dar mai ales aducându-i pe lui! în calitate de copii ai voștri și nu ai altcuiva. Spuneți-le de fapt vegheați asupra celor mai înalte interese ale lor, de care ori sunteți mândri și vreți să vă faceți dezagreabil un balsam pentru propriul vostru suflet. Insistați mult, 1 – eli asupra acestor interese înalte. Dați-le mereu drept Ană spirituală pucioasa cu melasă pe care o oferă poveștile Duminică ale răposatului episcop de Winchester. Voi denoți toate atuurile, sau dacă nu-i chiar așa, le puteți șterpeli oarte ușor; dacă le jucați cu oarecare înțelepciune, veți iun^o – e capi ai unor familii fericite, unite și cu frica lui Dum-ezeu, exact cum a făcut vechiul meu prieten, domnul Ponti-cs. E adevărat că foarte probabil copiii voștri vor afla cândva ot adevărul, dar atunci va fi prea târziu ca aceste adevăruri le mai slujească la ceva, sau se va mai deranjeze câtuși de in pe voiunii satirici s-au plâns de viață, pretinzând că toate

plăerile se concentrează în prima parte a ei, și că suntem sorti să le vedem restrângându-se din ce în ce, astfel încât nu e mai rămân, poate, decât neplăcerile unei bătrâneți deepite.

Mie mi se pare că tinerețea este ca primăvara, un anotimp rea lăudat – încântător dacă se întâmplă să fie o primă-ara excepțională, dar în practică o perioadă prea arareori nvilegiată, și vestită, mai degrabă, pentru vânturile biciui „are de răsărit decât pentru adierile plăcute. Toamna este i anotimp mai liniștit și pierderea florilor este compensată în plin de belșugul fructelor.

Fiind întrebat, la vârsta de nouăzeci de ani, care a fost; noada cea mai fericită din viața lui, Fontenellet a spus! nu știe să fi fost vreodată mai fericit decât în momentul dar poate că totuși cei mai frumoși ani i-a trăit între neizeci și cincii și șaptezeci și cincii. Iar doctorul Johnson² >recia bucuriile bătrâneții ca fiind mult superioare celor ale pereții. E drept însă că la bătrânețe trăim în umbra morții, ke, ca o sabie a lui Damocles, poate să se pogoare asupra păstra în orice clipă; dar am descoperit de atâta vreme ca i viață e? ti mai mult amenințat decât lovit, încât am ajuns oamenii care trăiesc la poalele Vezuviului, și înfruntăm ațe riscurile fără a fi neliniștiți.

„Bernard Le Bonier de Fontenelle (1657 – 1757), scriitor francez.

— Samuci fohnson (1/09 – 1784) – critic și eseist englez,
Capitolul VII

Câteva cuvinte ar fi suficiente pentru a-i prezenta pe cei mai mulți dintre tinerii la care am făcut aluzie în capitolul anterior. Eliza și Maria, fetele mai mari, nu erau nici țocnii frumoase, nici tocmai urâte, și se arătau a fi niște domnișoare model din toate punctele de vedere; în schimb Alethea era cât se poate de frumușica și avea o fire vioaie și afectuoasă contrastând puternic cu cea a fraților și surorilor ei, Semăn; cu bunicul, nu numai la trăsăturile feței, dar, ca și ei, era plină de haz, ceea ce lipsea total lui taică-su, deși acesta avea un fel de humor zgomotos și cam grosolan, luat de mult oameni drept spirit.

Crescând, John se făcu un flăcău chipeș, cu un aer gentleman, cu trăsăturile puțin prea regulate și prea fin dăltuite. Se îmbracă atât de frumos, avea purtări atât de alese și se ținea cu atâta seriozitate de carte, încât curând ajunse să fie elevul preferat al profesorilor; în schimb, diplomația lui în stârnirea făcea să fie mai puțin simpatizat de elevi. Deși iținea din când în când predici, taică-su era într-un fel mândru de băiat, pe măsură ce acesta creștea; în plus, vedea în el germenii unui bun om de afaceri, în mâinile căruia firma și avea să înflorească și nu să

decadă. John știa cum să-i fi în voie lui taică-su, și încă de la o vârstă destul de fraged; ajunse să se bucure de toată încrederea pe care acesta era! ti stare s-o acorde cuiva.

Fratele său, Theobald, nu era câtuși de puțin pe potriva la! John, ceea ce de altfel știa, și se resemnase. Nu era nici pel departe așa arătos ca frate-su și n-avea nici aceleași resursei naturale; copil fiind, își dezvăluise un caracter violem și-l nestăpânit. Acuma însă, dimpotrivă, ajunsese rezervat și sfioși ba chiar aş zice indolent, atât la minte cât și la trup. Era ni an puțin tipicar decât John, mai puțin capabil să se afirme și în aii puțin abil în a se potrivi și supune capriciilor lui taică-su. Ni cred că ar fi fost în stare să iubească pe cineva din toai inima, dar e drept ca în cercul său de familie toți contribuie să-i înăbușe afecțiunea, mai degrabă decât să i-o stimuleze, afara Joar de scră-sa, Alethea; dar și ea era cam prea iute și vioaie pentru firea lui oarecum morocănoasă. E! era întotdeauna țăpul ispășitor și uneori mă gândeam că o să aibă de furca cu doi tați – taică-su și frate-su, John – la care s-a? mai fi putut adăuga, fără prea multă exagerare, suroii, „Eliza și Maria, ca un al treilea și un al patrulea tată. Poate dacă ar fi simțit foarte intens această stare de dependență a sa Tn-ar fi suportat-o. Dar era timid din fire și mână forte a lui taică-su îl menținea în cea mai strânsă armonie-exterioara cu

frații și surorile lui.

Băieții îi erau utili tatălui lor într-o singură privință. Ad că vreau să spun că se servea de unu pentru a-i supune pe ceilalți. Nu le dădea decât foarte puțini bani de buzunar, iar lui Theobald îi băga tot timpul în cap ideea ca pretențiile ira-telui sau mai mare sunt în mod firesc de o importanță capitală și deci au prioritate; iar față de John insista asupra faptului că are o familie numeroasă și afirma solemn că este nevoit să facă cheltuieli atât de mari, încât la moartea lui or să rămână prea puțini bani de împărțit. Lui puțin îi pasa dacă băieții confruntă între ei aceste afinității, din moment ce n-o făceau în prezența lui. Theobald nu se plângea nici măcar când nu era „de față taică-su. L-am cunoscut îndeaproape – în măsura în care îl putea cunoaște cineva – încă din copilărie, la școală, și apoi la Cambridge, dar ei pomenea foarte rar numele lui taică-su, chiar și în timpul vieții acestuia, iar după moartea lui nu l-am auzit niciodată vorbind despre el. La școală nu era antipatizat într-o măsură atât de evidentă ca fratele lui, John, dar era prea greoi și prea lipsit de energie vitală, ca să se bucure de multe simpatii.

Nici nu ajunsese încă la vârsta când băieții poartă pantaloni, că se și stabilise viitoarea lui cariera: preoția. Era de rigoare ca domnul Pontifex, binecunoscutul editor de cărți

religioase să închine bisericii cel puțin pe unul din fiii săi; acest lucru putea contribui la sporirea afacerilor firmei respective sau, în orice caz, să mențină nivelul tranzacțiilor; de asemenea domnul Pontifex avea oarecare priză la episcopie și la alți demnitari ai bisericii și putea spera ca datorită influenței sale să obțină într-un fel sau altul promovarea fiului său. Încă din fragedă copilărie, viitorul băiatului îi era ținut mereu treaz în fața ochilor, considerându-se ca o chestiune deja rezolvată, prin propriul lui consimțământ. Cu toate acestea; i se lăsa o anumită, aparență de libertate. Domnul Pa. nu. fex spunea că este drept și frumos să i se acorde băiatului posibilitatea de alegere și era un om mult prea echitabil pentru a-i refuza fiului avantajele de orice fel l ce le-ar putea obține de pe urma acestei alegeri. Striga că L cuprinde pur și simplu o oroare cumplită la gândul de a sili pe un tânăr să adopte o profesie care nu-i e pe plac. Departate de el intenția de a exercita presiuni asupra unui fiu de-al lui în favoarea vreunei profesii, și cu atât mai puțin când era vorba de o profesie atât de sacră ca cea de pastor. Așa vorbea când aveau musafiri și când Theabald era de față. Vorbea atât de înțelept și de frumos încât, ascultându-l, musafirii îl considerau o adevărată culme a echității și rațiunii. Vorbea cu atâta insistență, Jar obrazii săi trandafirii și chelia înaltă îi dădeau o înfățișare de

om atât de bine intenționat, încât era greu să nu te simți transportat ascultându-i expunerea. Cred că cel puțin doi sau trei capi de familie din împrejurimi le-au acordat fiilor lor libertatea absolută în alegerea; profesiei – și nu sunt prea convins că ulterior nu au avut; motive serioase de a regreta această acțiune, Văzându-l pe Theobald cu acru și sfios și prea puțin mișcat de manifestarea adevărată a respectului pentru dorințele lui, musafirii! își spuneau că băiatul nu prea pare să aibă șanse de a ajunge la fel de bine ca tatăl său, și-l etichetau drept un tânăr lipsit de entuziasm, care ar trebui să aibă mai multă viață în el, și să fie mai sensibil decât pare, la avantajele ce i se oferă. Nimic nu credea cu mai multă fermitate decât băiatul în corectitudinea întregului aranjament; ceea ce-l făcea să taci era o senzație de stânjeneală; dar acest simțământ era prea adânc și permanent, ca să-și poată da pe deplin seama de el și să ajungă la o înțelegere cu sine însuși. Se temea de încruntarea fioroasă care întuneca fața lui tatăl său la cea mai mică împotrivire. Amenințările violente ale acestuia, sau batjocura lui grosolană n-ar fi fost luate în serios de un băiat mai tare de înger, dar Theobald nu avea această calitate și, pe bună dreptate sau nu, îl credea pe tatăl său capabil să-și traducă, în fapt, amenințările. Până în acel moment împotrivirea

1 în serios (franc.).

nu izbutise niciodată să-i aducă lui Theobald lucrul dorit, dar, de fapt, sinedr vorbind, nici supunerea mi-i adusese nimic, decât doar în cazul când se întâmpla sa dorească exact ceea ce voia și taică-su pentru ei. Dacă-l munciseră vreodată gloduri de împotrivire, apoi astea se stinseră de la o vreme și puterea de a se împotrivi se pierduse într-attta, din lipsa de exercițiu, încât aproape că nu-i mai rămăsese nici măcar dorința. JNu-i rămăsese nimic altceva decât acceptarea prostească, asemănătoare cu cea a unui măgar doborât de povara a doua samare. Se prea poate să fi întrezărit uneori foarte vag alte idealuri decât cele ce-i erau impuse; se prea poate ca din când în când să se fi visat ca marinăr sau soldat, pe meleaguri foarte îndepărtate, sau chiar ca băiat de fermier undeva pe țarină, dar nu era înzestrat cu destulă energie pentru a avea vreo șansă de a-și preface „visurile în realitate, și se lăsa dus de curent – un curent lent și, mă tem, tulbure.

Cred că și Catehismul bisericii purta în mare măsură răspunderea pentru relațiile nefericitecare există și astăzi de obicei între părinți și copii. Lucrarea susmenționată a fost scrisă aproape exclusiv din punctul de vedere al părinților; persoana care a alcătuit catehismul n-a făcut apel la vreo câțiva copii să-l ajute; este evident că nici autorul nu era vin om tânăr, iar pe de

altă parte mi-ar fi greu să spun ca lucrarea e opera unui om care iubea copiii, în ciuda cuvintelor „dragul meu copil”, care sunt puse o dată, dacă nu mă înșală memoria, în gura cât chistului, având totuși un sunet destul de aspru. Impresia genei ăla pe care o lasă asupra minții tinerilor este că ticăloșia lor înnăscută nu a fost înlăturată decât în mică măsură cu ocazia botezului, și simplul fapt că sunt tineri are în sine ceva ce se împletește mai clar sau mai puțin clar cu păcatul.

Dacă se vli cere vreodată o nouă ediție a lucrării, aş vrea să introduc câteva cuvinte prin care să insist asupra datoriei de a căuta toate plăcerile rezonabile și de a evita toate suferințele ce pot fi evitate în mod onorabil. Aş vrea să văd că-i învățăm pe copii să nu spună că le plac lucrurile care de fapt nu le plac, pur și simplu pentru că alți oameni, și nu toți, zic că le plac; de asemenea să le arătăm ce prostie e să spui ca crezi în cutare sau cutare lucru, când, copil fiind, nici nu înțelegi măcar despre ce e vorba. Dacă mi s-ar obiecta că aceste adausuri ar lungi prea mult catehismul, aş scurta observațiile referitoare la datoria față de aproapele nostru și la sacramente, în locul paragrafului care începe „Doresc ca Domnul Dumnezeuul nostru și părintele nostru ceresc”, eu unul aş – dar poate ar fi mai bine să mă întorc la Theobald și să las remanierea catehismului pe mâinile altora mai

competenți.

Capitolul VIII

Domnul Pontifex își pusese în gând ca după ce fiul lui va absolvi colegiul, să rămână mai departe acolo ca agregat, înainte de a se face pastor. Acest lucru i-ar permite să se întrețină materialicește, și pe de altă parte i-ar asigura o parohie, dacă cumva înalții demnitari ai bisericii pe care-i cunoștea el n-ar binevoi să-i dea vreuna. Băiatul învățase destul de bine pentru ca acest lucru să fie posibil; așadar, se văzu trimis la unul dintre colegiile de mână a doua de la Cambridge și pus de îndată să învețe sub îndrumarea celor vria buni meditatori ce puteau fi găsiți. Sistemul de examene adoptat cu vreo doi ani înainte ca Theobald să absolve îi sporise șansele de a obține un loc de agregat, pentru că dacă se pricepea la ceva, fără îndoială ca la umanistică se pricepea și nu la matematica. Iar noul sistem încuraja în mai mare măsură decât până atunci studiile clasice.

Theobald era destul de deștept pentru a înțelege ca dacă-ai muncește pe brânci are o șansă de independență, iar ideea de ai deveni agregat al colegiului îi surâdea. De aceea își dădu toată osteneala și reuși să obțină diploma ce-i permitea să capete foarte probabil gradul de agregat; totul se reducea aproape numai la o chestiune de timp. O vreme, domnul Pontifex senior fu

cu adevărat încântat și-i promise fiului sau că-i v; dăruie operele oricărui scriitor clasic pe care-l va don. Tânăruț alege operele lui Bacon și, în consecință, Bacon își făcu apar! 4 ția sub forma a zece volume, frumos legate. La o cercetare mai atenta însă constată că erau cumpărate de anticariat.

După ce-și luă diploma, următorul lucru ce-l avea de așteptat era hirotonisirea, la care Theobald se gândise prea puțin până atunci: o acceptase ca pe ceva ce avea să se întâmple de la sine într-o bună zi, în cadrul evoluției firești a evenimentelor. Acum, însă, era pe cale de a se produce cu adevărat, profilându-se ca un eveniment ce nu putea să întârzie mai mult de câteva luni, și asta îl cam speria, întrucât o dată intrat nu mai putea scăpa. Văzută de aproape, hirotonisirea îi p] ă-cea mult mai puțin decât atunci când reprezenta o perspectivă îndepărtată, și făcu chiar câteva slabe eforturi de a scăpa, după cum se poate observa din corespondența pe care fiul său Ernest a găsit-o printre hârtiile lui Theobaad, scrisa pe hârtie cu chenar aurit, cu o cerneală decolorată de vreme și legată frumos cu o panglică, dar fără a fi însoțită de vreo notă sau comentariu. O reproduc fără a-i face nici cea mai mică modificare.

„Dragă tată

Nu-mi face de loc plăcere să reiau o chestiune considerată

pe deplin statornicită, dar cu cât se apropie mai mult momentul, încep să am mari îndoieli în privința chemării mele pentru cariera preoțească. Slavă Domnului, n-aș putea să spun că am vreo îndoială cât de mică sau vreo urmă de neîncredere față de biserica anglicană, ci, dimpotrivă, aș putea să subscriu din inimă la toate cele treizeci și nouă de articole care, într-adevăr, mi se par a fi nec plus u-ltra¹ al înțelepciunii umane; iar Paley², de asemenea, nu lasă adversarului nicio porțiță de ieșire: sunt sigur însă că aș proceda contrar dorințelor tale dacă ți-aș ascunde faptul că nu simt acea chemare interioară pentru a fi un predicator al E-vangheliei, despre care va trebui să spun că o am și că am simțât-o, când va fi să mă hirotonisească episcopul, încerc să capăt acest simțământ, mă rog cu perseverență să-l capăt, și uneori mi se pare chiar că l-am căpătat. Dar foarte curând se șterge, și cu toate că n-aș putea să spun că-mi repugna cu totul să fiu preot, și sunt convins că, dacă voi ajunge preot.

1 Nimic peste asta (nu mai poate exista), culmea (lat.).

2 Paley William (1743 – 1805) – teolog englez; în lucrările sale, care s-au bucurat de o mare popularitate în secolul al XIX-lea, vrea să bazeze credința pe rațiune, tinzând spre utilitarism.

mă voi strădui să trăiesc pentru's! avă Celui de Sus și să promovez cauza Lui pe pământ, totuși am senzația că e nevoie de

ceva mai mult decât atât, ca să justifice pe deplin intrarea mea în slujba bisericii, îmi dau seama că deși am avut bursă la școală, te-am pus la mari cheltuieli, dar tu m-ai învățat întotdeauna să nu ascult decât de conștiință, și conștiința îmi spune că aș face rău dacă aș îmbrățișa cariera preoției. S-ar putea ca Dumnezeu să-mi dea totuși de aci înainte spiritul acela pentru care te asigur că mă rog mereu de atâta vreme, dar se prea poate să nu mi-l dea. Și, în cazxil acesta, n-ar fi oare mai bine pentru mine să încerc să găsesc altceva? Știu că nici tu, și nici John nu vreți ca eu să continui afacerile familiei, și nici nu mă pricep câtuși de puțin la chestiuni bănești. Dar oare n-aș putea face nimic altceva? Regret că trebuie să te rog să mă întreții, câtă vreme aș face studii de medicină sau drept; dar de îndată ce-mi voi căpăta titlul de agregat, ceea ce nu va mai dura prea mult, mă voi strădui să nu te mai pun la cheltuieli, și aș putea să câștig ceva bani cu scrisul sau cu lecțiile. Sper că n-ai să socoti scrisoarea mea necuviincioasă; departe de mine intenția de a-ți produce vreun necaz. Sper că-mi vei ierta sentimentele actuale, care de fapt nu izvorăsc decât din respectul acela pentru conștiința mea, pe care nimeni nu mi l-a imprimat atât de adânc cum ai făcut-o tu. Te rog scrie-mi fără întârziere câteva rânduri. Sper că ți-a mai trecut răceala. Rugându-te să transmiți sărutări Elizei și Mariei, rămân al tău fiu

iubitor

THEOBALD PONTIFEX” „Dragă Theobald. Îți pot înțelege pe deplin sentimentele și nu vreau câtuși de puțin să-ți reproșez felul cum le-ai exprimat. Este foarte drept și firesc să ai aceste sentimente, cu excepția doar a unui pasaj, a cărui eroare o vei simți și tu, fără îndoială, dacă te vei gîndi mai bine, și la care nu voi face’**s** nicio altă referire decât mențiunea faptului că m-a jignit. Nu i trebuia să scrii cuvintele „cu toate că am avut bursă”. Era de i datoria ta ca, dacă puteai să faci ceva pentru a mă ajuta să duc povara grea a învățăturii talc, banii să-mi fie transmiși mie, așa cum s-a și întâmplat. Fiecare rând din scrisoarea ta mă convinge că ești sub influența unei sensibilități bolnăvicioase, ceea ce constituie unul din mijloacele preferate ale diavolului, pentru a-i împinge pe oameni către propria lor nimicire. După cum spui și tu, am cheltuit sume foarte mari pentru educația ta. N-am făcut niciun fel de economie, și nu m-am dat înapoi de la nimic pentru a-ți oferi avantajele pe care, ca un gentleman englez ce sunt, țineam din tot sufletul să le acord fiului meu, însă nu sunt câtuși de puțin dispus să las toate aceste cheltuieli să fie irosite de pomană, și nici să mă văd silit a relua lucrurile de la început, pur și simplu pentru că tu ți-ai băgat în cap niște scrupule prostești; trebuie să te împotrivești lor, întrucât sunt la fel de

nedrepte față de tine, ca și față de mine.

Nu ceda acelei dorințe nestăpânite de schimbare, care constituie în zilele noastre un rău pentru atâtea persoane de ambele sexe.

Bineînțeles nu trebuie neapărat să te faci preot. Nimeni n-o să te silească; ești absolut liber; ai douăzeci și trei de ani? i e normal C3 la această vârstă să știi ce vrei; dar de ce n-ai anunțat acest lucru mai devreme, în loc să fi păstrat taina până acum, fără a fi suflat măcar o vorbă de împotrivire, înainte de a fi cheltuit atâția bani ca să te trimit la universitate, ceea ce n-aș fi făcut, dacă n-aș fi crezut că te-ai hotărât să îmbrățișezi cariera preoției? Am scrisori de la tine, în care-ți exprimi dorința cea mai deplină de a te face pastor, iar fratele și surorile tale îmi sunt martori când spun că n-am exercitat asupra ta niciun fel de presiune. De fapt, nu-ți dai scama ce vrei și suferi de o timiditate nervoasă, care o fi cât se poate de firească, dar nu e mai puțin adevărat că e plină de consecințe serioase pentru tine. Nu mă simt bine de loc și, firește, neliniștea provocată de scrisoarea ta mă chinuie din caic afară. Fie ca Domnul să te călăuzească spre o atitudine mai înțeleaptă. Tatăl tău iubitor G. PONTIFIIX”.

La primirea acestei scrisori, Theobald și-a luat inima în dinți.

„Taică-meu, își zise el, îmi spune că nu trebuie neapărat să mă fac preot dacă nu vreau. Ei bine, nu vreau, și deci n-o să mă hirotonisesc. Dar ce înseamnă cuvintele „pline de consecințe serioase pentru tine”? Îndărătul acestor cuvinte se ascunde oare vreo amenințare – deși e greu s-o sesizezi sau să prinzi sensul lor exact? Nu cumva sunt destinate să producă toate efectele unei amenințări, fără a fi totuși cu adevărat amenințătoare?”

Theobald își cunoștea destul de bine tatăl, ca să nu riște să-i înțeleagă siesit intențiile; dar, pentru că se angajase atât de departe pe calea opoziției, și fiind realmente doritor să scape de preoție dacă poate, se notări să se aventureze și mai mult. Îi scrise deci următoarea scrisoare: „Drașă tata îmi spui – lucru pentru care-ți mulțumesc din suflet – că nimeni nu mă va sili să mă fac preot. Știam că n-ai să insiști să mă fac preot dacă conștiința mea se opune în mod serios acestui lucru. Prin urmare, m-am hotărât să renunț la această idee și sunt convins că tu vei fi atât de bun să continui a-rai trimite aceeași alocație de care beneficiaz și în prezent, până ce voi obține postul de agregat, ceea ce nu va intima prea mult. Atunci voi înceta de a-ți mai fi o povară. Am să mă hotărâsc cât de curând posibil ce profesiune voi îmbrățișa, și am să te anunț de îndată. Fml tău iub. tor, THEOBALD PONTIFEX”.

Ar mai fi acu/n de reprodus și ultima scrisoare, trimisă cu prima poștă. Are meritul de a fi foarte scurtă: „Dragă Theobald, ți-am primit rândurile. Nu izbutesc să înțeleg motivul care te-a îndemnat să le așterni pe nit de în schimb le văd limpede consecințele. Nu vei mai primi de la mine niciun ban, până nu-ți vei veni în fire. Dacă totuși persist! în nebunia și ticăloșia ta, sunt fericit să-mi amintesc că am alți copii, a căror purtare sunt încredințat că-mi va fi un izvor de mândrie și fericire. Tatăl tău iubitor, dar supărat.

G. PONTIFEX”.

— I

Nu cunosc urmarea imediată a acestei corespondențe reproj dusă aci, dar până la sfârșit totul se aranja cum nu se poate mai bine. Fie ca lui Theobald îi pieri curajul, fie ca interpreță brânciul ce i-l dădu taică-su din exterior drept acea chemare! interioală pentru care nu mă îndoiesc că se ruga cu cea mai v mare seriozitate, deoarece credea cu fermitate în eficacitatea! rugăciunii. De fapt și eu cred, în anumite împrejurări. Tennyson a spus că rugăciunile făuresc mai multe lucruri decât își închipuie lumea, însă el a fost destul de înțelept ca să se abțină să menționeze dacă e vorba de lucruri bune sau rele. Poate că ar fi la fel de bine dacă lumea și-ar închipui sau chiar ar putea vedea

câteva lucruri făurite prin rugăciune. Dar trebuie să recunoaștem dificultatea acestei chestiuni, în cele din urmă Theobald obține postul de agregat, datorită unui mare noroc, foarte curând după ce-și lua diploma, și se văzu hirotonisit în toamna aceluiași an, 1825.

Capitolul IX

Domnul Allaby era protopop la Crampsford, un sat așezat la vreo câțiva kilometri de Cambridge. Și ei își luase cu succes diploma, rămăsese apoi la universitate, căpătând un post de agregat, iar în decursul anilor acceptase o slujbă de preot la colegiu, pentru care i se dădeau patru sute de lire pe an, și casa. Veniturile particulare nu depășeau două sute de lire pe an. Renunțând la postul de agregat, se căsătorise apoi cu o femeie mult mai tânără decât ei, care-i făcuse unsprezece copii; dintre aceștia trăiau nouă – doi băieți și șapte fete. Fiicele mari se căsătoriseră destul de bine, dar în epoca la care mă refer acum, mai rămăseseră încă cinci nemăritate, a căror vârstă varia între douăzeci și doi și treizeci de ani – iar tatăl lor nu scăpase încă nici de sarcina întreținerii! celor doi băieți. Era limpede că dacă i s-ar fi întâmplat ceva domnului Allaby, familia ar fi rămas într-o situație destul de proastă, și grija aceasta, după cum era și de așteptat, îl rodea atât pe domnul Allaby cât și pe soția lui.

Cititorule, dumneata **at** avut vreodată un venit nu prea mare, care urma sa înceteze odată cu moartea dumitale, lăsând moștenitorilor doar două sute de lire pe an? Și totodată ai avut doi fii care trebuiau să-și croiască într-un fel drum în viață, și cinci fiice încă nemăritate, pentru care ai fi recunoscător providenței dacă le-ar găsi soți, sau dacă ai ști dumneata cum să le găsești? Dacă moralitatea este aceea care, în general, îi aduce omului tihna când e împovărat de ani – dacă deci nu este o simplă vorbă goală și înșelătoare – ai putea în aceste împrejurări să te mândrești cu gândul că ai dus o viață morală?

Și aceasta, chiar dacă soția dumitale a fost o femeie atât de bună, încât nu te-ai plictisit de ea, și nici nu a ajuns să fie bolnavă în așa hal încât prin simpatie să-ți șubrezească și dumitale sănătatea; iar copiii ți-au crescut viguroși, amabili și înzestrați cu bun-sâmț. Cunosc mulți bătrâni și multe bătrâne cu o reputație de oameni morali, dar trăiesc alături de tovarăși de viață pe care au încetat de mult să-i iubească, sau au niște fete nemăritate, urâte și antipatice, cărora n-au izbutit niciodată să le găsească soți – fiice pe care și ei le urăsc și de care sunt urâți și ei la rândul lor în taină – sau fii ale căror purtări aiurite ori destrăbălate sunt pentru ei o sursă permanentă de griji și supărări. Este oare moral pentru un om să-și aducă în viață asemenea necazuri? Ar trebui

ca cineva să facă și pentru etica ceea ce se zice că Bacon, acest bătrân pezevenchi, ar fi făcut pentru știință.

Dar să revenim la domnul și doamna Allaby. Doamna Allaby spunea ca și-a căsătorit două fiice, și vorbea despre acest lucru de parcă ar fi fost o nimica toată. Vorbea astfel, pentru ca auzise și alte mame vorbind la fel. Dar în adâncul inimii nu știa singură cum izbutise s-o facă, sau, mai bine zis, nu știa nici măcar dacă era meritul ei. Întâi se ivise la orizont un tânăr în legătura cu care încercase să întreprindă oarecari manevre – în minte făcuse numeroase repetiții în acest scop, dar n-a fost în stare să le aplice în practică. Apoi au urmat săptămâni întregi pline de speranțe, temeri, și mici stratageme, ce s-au dovedit de cele mai multe ori lipsite de înțelepciune și, până la urmă, nu se știe cum, tânăr al s-a trezit înlănțuit, cu săgeata înfiptă în inimă, și căzut în genunchi la picioarele fiicei. Ei i s-a părut un noroc orb, și avea prea puține speranțe de a-l mai putea repeta. Realitatea este însă că l-a făcut să se repete o dată. Eventual, cine știe, cu ajutorul providenței, l-ar mai putea face să se repete încă o dată – dar chiar de cinci ori? Era îngrozitor: mai bine ar mai fi născut de încă trei ori, decât să trebuiască să suporte iarăși toate necazurile și hărțuielile legate de măritișul unei singure fiice.

Cu toate acestea, lucrul trebuia făcut, și biata doamnă

Allaby nu izbutea niciodată să se uite la un bărbat tânăr, fără gândul ascuns asupra posibilității de a-l așa ginere. Tăticii și mămicile îi întreabă uneori pe tineri dacă au intenții onorabile față de fiicele lor. Cred că din când în când n-ar fi rău ca tinerii să întrebe pe tătici și mămicii dacă au intenții onorabile, înainte de a accepta vreo invitație în casele unde există încă fete nemăritate.

— Nu-mi da mina să angajez un diacon, draga mea, îi zise domnul AAI – aby nevastei, când cei doi soți făceau planuri de viitor. Cel mai bine ar fi să găsesc vreun tânăr care să vrea să vină și să mă ajute o vreme duminicile. Cred că acest lucru se poate rezolva cu o liră pentru fiecare duminică, și putem încerca pe unul sau pe altul, până om găsi pe cineva corespunzător.

Așadar s-a stabilit definitiv că domnul Allaby nu se mai bucură de o sănătate chiar atât de înfloritoare și că deci are nevoie de cineva care să-l ajute în îndeplinirea îndatoririlor sale duminicale.

Doamna Allah> avea o bună prietenă – o anume doamna Cowey, soția celebrului profesor Cowey. Era, ceea ce se cheamă, o femeie cu adevărat preocupată de cele sfinte – cam corpolentă, cu câteva fire de păr ce începuseră să-i mijească în barba, și cu întinse relații în rândurile studenților, în special printre cei doritori să participe la marea mișcare evanghelică, pe atunci

foarte la modă. Din două în două săptămâni organiza niște serate, cu program distractiv, din care nu lipseau niciodată rugăciunile. Nu era numai preocupată de cele sfinte, dar, după cum obișnuia să exclame doamna Allaby entuziasmată, era totodată și o femeie cu experiență, înzestrată cu un fond solid de bun-simț masculin. Și ea avea fiice, dar, după cum îi spunea doamnei Allaby, fusese mai puțin norocoasă, pentru că fiicele se măritaseră rând pe rând, și o părăsiseră, așa că bătrânețea avea să-i fie tare tristă, dacă nu i-l lasă Dumnezeu măcar pe profesor.

Bineînțeles, doamna Cowey știa totul despre celibatarii din rândurile clerului universitar și era persoana cea mai indicată pentru a o ajuta pe doamna Allaby să-i găsească soțului ei un ajutor potrivit; așa că, după ce s-au înțeles, doamna Allaby veni cu trăsura într-o dimineață de noiembrie din anul 1825, să ia masa cu doamna Cowey și să petreacă după-amiaza la ea. După-masă, cele două doamne se

— Te

— Xfe*Em0L4*”:

5S & 1 retraseră și începură să pună la cale treburile zilei. Cum a decurs duelul lor, cum au știut să-și ghicească reciproc gândurile, cu câtă lealitate s-a a prefăcut că nu-și citesc reciproc gândurile, pe ce ton lejer și nonșalant și-au prelungit conversația,

discutând predispozițiile religioase ale cutărui sau cutărui diacon, precum și celelalte argumente în favoarea sau în defavoarea lui, după ce-i catalogaseră predispozițiile religioase – toate acestea trebuie lăsate pe seama imaginației cititorului. Doamna Cowey se deprinsese într-atât să tragă sfori în propriul ei folos, încât prefera să le tragă pentru oricine, **n.**; **n** degrabă decât să rămână complet inactivă. Multe mame recurgeau la serviciile ei, în momente de criza și, cu condiția să fie preocupate de cele sfinte, doamna Cowey nu se dădea niciodată în lături să le rină în ajutor, făcând tot ce putea pentru ele; dacă însurătoarea unui tânăr licențiat în litere nu era un lucru aranjat în cer, apoi atunci foarte probabil era aranâat, sau cel puțin propus pentru aranjare, în salonașul doamnei Cowey.

În cazul de față toți diaconii universității, în care licărea o cât de mică perspectivă de viitor, au fost discutați în mod exhaustiv, și, în concluzie, doamna Cowey l-a declarat pe prietenul nostru Theobald ca fiind tot ceea ce se putea găsi mai bun în după-amiaza aceea.

— Draga mea, nu cred că este un tânăr deosebit de fascinant, zise doamna Cowey, și e adevărat că fiind al doilea fiu al domnului Pontifex nu se bucura de dreptul de primogenitura; dar în orice caz are cel puțin titlul de agregat și, chiar celui de al

doilea fiu al unei persoane ca domnul Pontifex, editorul, trebuie să-i reo parte de avere destul de frumoșica.

— A da, sigur, draga mea. răspunse doamna Allaby cu multă îngăduință, cred că ai dreptate.

X

Capitolul

Ca toate lucrurile bune, și întrevederea aceasta trebui să ia sfârșit; zilele erau scurte, și doamna Allaby avea de mers șase mile până Să Crampsford. Când se instala în trăsură și se înfoli bine, James, acel factotum al domnului Atâaby, nu izbuti să observe nicio schimbare în înfățișarea ei și habar ja-avea câte visuri încântătoare duce spre casă, împreună cu tăpâna lui.

— I Profesorul Cowey publicase câteva lucrări la editura lui J*Leorge Pontifex, pentru care motiv fiul său Theobaid fusese luat la remorca doamnei Cowey încă de la începutul studiilor sale universitare. De câtăva vreme nu-l mai slăbea din ochi și a-i șterge cât mai curând de pe lista tinerilor cărora trebuia să le găsească o nevestă era pentru ea o datorie la fel de urgentă ca și pentru biata doamnă Atâaby de a căuta un bărbat pentru vreuna din fiicele ei. îi scrise deci lui Theo-ba! d sM invită să vină la ea. Concepu scrisoarea în termeni care stârniră curiozitatea băiatului, în cursul vizitei, doamna Cowey aborda subiectul

sănătății din ce în ce mai șubrede a domnului Atâaby, și, după ce fură înlăturate unele dificultăți pe care numai doamna Cowey și le putea asuma, dat fund interesul ce-l purta acestei probleme, se hotărî ca Theo-bald să meargă la Crampsford șase duminici la rând și să împartă cu domnul Atâaby îndatoririle duminicale ale acestuia pentru o jumătate de liră duminica, căci doamna Cowey reduse fără pic de milă tariful obișnuit, iar Theobald nu dădu dovadă de suficientă rezistență.

Neștiind absolut nimic despre complotul ce se punea la cale împotriva liniștii lui sufletești și negândindu-se la altceva decât la posibilitatea de a câștiga trei lire, și eventual de a-i ului pe sătenii din Crampsford cu cunoștințele sale academice, Theobald intră în casa parohială într-o duminică de la începutul lui decembrie, la numai câteva săptămâni după ce fusese hirotonisit, își dăduse foarte multă osteneala cu pregătirea predicii având ca temă geologia – subiect ce devenea pe vremea aceea un fel de gogoriță amenințătoare pentru teologi. Arătă că în măsura în care geologia valorează ceva – iar el personal era un om cu vederi mult prea largi pentru a o respinge cu totul – ea confirma caracterul absolut istoric al relatării mozaice privitoare la Creația lumii, așa cum este prezentată în Cartea Facerii. Orice fenomene care ia prima vedere ar fi părut să contrazică această

opinie erau doar fenomene parțiale, care nu rezistau unei cercetări mai profunde. Nimic nu putea fi de mai mult bun-gust, și când Theobald se

— Și tu vei fi țărână opri! a casa parohiala unde urma să ia masa între cele două servicii divine, domnul Allaby îl felicita călduros pentru debutul său, în vreme ce cucoanele din familie nici nu găsiră destule cuvinte pentru a-și exprima admirația.

Theoba-Sd nu se pricepea câtuși de puțin la femei. Singurele femei cu care avusese reodată de-a face prin voința. sorții fuseseră surorile lui – dintre care două nu mai încetau a-i face observații – și câteva colege de școală de-ale acestora, pe care le invitaseră acasă la Elmhurst, după ce insistaseră o mulțime pe lângă tatăl lor ca să le dea voie. Aceste domnișoare fuseseră fie prea timide – as-a ca Theobald nu izbutise de loc să se împrietenească cu ele – fie că aveau fauna de a fi inteligente și încercaseră să-l uluiască spunându-i tot felul de lucruri spirituale. F, l nu spunea niciodată asemenea lucruri și nu-i plăcea nici ca alții să le spună. În afară de asta ele vorbeau despre muzica – iar el nu putea să sufere muzica – sau despre tablouri – & i el nu putea să sufere tablourile – sau despre cărți, iar el, în afară de clasici, nu putea să sufere cărțile. Și pe urma uneori i se cerea să danseze cu ele, și el nu știa sa danseze, și nici nu voia să

învețe.

La petrecerile doamnei Cowey i se întâmplase iarăși să vaită niște fete tinere cărora le fusese prezentat, încercase să se facă aș; reabii, dar rămânea întotdeauna cu impresia că n-a izbutit. Tinerele din societatea doamnei Cowey nu erau nici pe departe cele mai atrăgătoare pe care le-ar fi putut găsi la universitate și îl putem scuza pe Theobald pentru că nu și-a pierdut capul din pricina vreuneia din numeroasele domnișoare. Dar când i se întâmpla să se afle un minut sau două în tovărășia unor fete mas drăguțe și mai simpatice, aproape întotdeauna i-o lua înaintea vreun alt băiat mai puțin timid ca el, iar ci se furișea de acolo, simțindu-se în ceea ce privește sexul frumos ca și paralticul din Evanghelie în fața scăldătoarei Betesda.

N-iș ști să spun ce-ar fi putut face din el o fată cu adevărat drăguța, dar soarta nu i-a adus în cale niciuna de acest gen, afara doar de sora lui cea mai mică, Alethea, pe

1 Fiohuvâi starcau în fața scăldateuret jșteptând să tulbure apele (Joan 5, 2 – 4).

una im ner care probabil ar fi plăcut-o, dacă n-ar fi fost sora lui. Rezultatul experienței să mă ca femeile nu-i făcuseră nici – odată vreun bine și ei nu era deprins să facă vreo asociație de idei între noțiunea de femeie și între noțiunea de plăcere; și dacă în

Hamlet exista vreun pasaj despre femei, acesta fusese complet eliminat din versiunea piesei în care i se cerca sa joace, încât ajunsese nici să nu mai creadă în existența lui. Cât despre sărutări, nu sărutase niciodată în viață vreo femeie, afară de soră-sa și de surorile mele, și asta de mult, când eram cu toții copii, în afară de aceste sărutări, până în ultima vreme i se ceruse să depună un sărut solemn și apatic în fiecare seară și dimineață pe obrazul tatălui sau și, după câte știu, astea erau cam toate cunoștințele lui Theobald în materie de sărutări, la epoca când relatez toate acestea. Rezultatul era că ajunse să-i displace femeile, ca niște ființe misterioase cu purtări deosebite de ale lui, și cu gânduri de asemenea deosebite.

Date fiind aceste antecedente, era firesc ca Theobald să se simtă dr's tu! de sfios, văzând deodată că formează obiectul admirației a cinci domnișoare străine. Mi-amintesc că în copilărie am fost odată invitat să iau ceaiul la o școală de fete, unde era semiinternă una din surorile mele. Aveam pe atunci vreo doisprezece ani. Totul a mers bine în timpul ceaiului, pentru că era de față directoarea școlii. Dar a venit și momentul când ea nemaifiind de față, am rămas singur cu fetele, Nici n-a apucat bine directoarea să plece, că premianta clasei, o fată cam de vârsta mea, s-a apropiat de mine, m-a arătat cu degetul, s-a

strâmbat și mi-a spus foarte solemn: „Bă7 iar scârbos!” Toate fetele au venit pe rând, au făcut același gest, îl mi-au reproșat că sunt băiat. Asta m-a speriat teribil. Cred că am și plâns, și în orice caz știu că a trecut multă vreme până ce ani putut să dau iarăși ochii cu vreo fată. fără a simți un puternic imbold de a o rupe la fuga, La început, Theobald se simți exact cum mă simțisem eu la școala aceea de fete, numai că domnișoarele Allaby nu-i spuseră că e un băiat scârbos. Tatăl 31 mama lor se purtară cât se poate de cordial, și ele însele îl ajutară cu atâta abilitate să treacă hopurile conversației, încât înainte de sfârșitul mesei Theobald începu să socoată întreaga familie extraordinar de simpatică și să considere că e apreciat într-un mod cum nu fusese deprins până atunci.

Când masa se termină, timiditatea îi dispăruse cu totul. Nu era de loc băiat urât, iar prestigiul său academic era câiiar foarte frumos. Nu avea nimic care să se preteze la ridicul sau să pară necorespunzător; impresia făcută asupra tinerelor; domnișoare fu cam la fel de favorabilă ca și cea pe care o; făcură domnișoarele asupra lui, pentru că, la drept vorbind, nici ele nu se pricepeau la bărbați mai bine decât se pricepeaci la femei, De îndată ce Theob? ld pleca, armonia familiei fu tulbu-i rată de o furtună stâmhă de întrebarea care dintre ele să devină doamna

Pontifex.

— Dragile mele, le zise tatăl lor, văzând că nu prea sunt șanse să rezolve chestiunea între ele, așteptați până mame și vedeți credin voi îl câștigă la cărți.

Acestea frâna zise, domnul Allaby se retrase în biroul iji. unde se pregăti de culcare, delectându-se ca de obicei cu un păhărel de whisky și o lulea.

Capitolul XI

Dimineața următoare îl găsi pe Theobald în odaia lui, meditându-și un elev, iar pe domnișoarele Allaby în dormitorul celei mai mari dintre ele, jucând cărți: miza acestei partide o constituia însăși persoana lui Theobald.

Îl câștigă Cristina, cea de-a doua dintre fetele nemăritate, Tociffiai împlinise douăzeci și șapte de ani, fiind deci cu patru, ani mai mare decât Theobald. Surorile mai mici protestară. spunând că a o lăsa pe Cristina să-l prindă în mrejele ei, însemna pur și simplu să irosești de pomană un eventual soț, dat fiind ca ea era prea bătrână pentru a mai avea vreo șansă; Snsă Cristina își apăra drepturile cu o vigoare și o combativitate cu totul neașteptate din partea ei, dat fiind că îndeobște-avea un caracter blând și supus. Maică-sa socoti de cuviință s-o susțină, așa că cele două concurente primejdioase fură. imediat expediate în vizită la

niște rude situate la mari d

părtări; li se permise să rămână acasă numai acelor surori pe a căror lealitate se puteau bizui. Frații nici nu bănuiau măcar ce se petrece și credeau că tatăl! or solicitase ajutorul unui diacon, pentru că avea efectiv nevoie de el.

Surerile rămase acasă se ținură de cuvânt și o ajutară pe

Crâstina cât putură mai bine, fiindcă pe lângă sentimentul lor de echitate, mai aveau și gândul următor: cu cât mai repede va fi prins în plasă Theobald, cu atât mai curând devenea posibil să f ic adus un alt diacon, pe care să-i câștige chiar ele.

Atât de repede fură aranjate lucrurile, încât cele două surori care nu inspirau suficientă încredere, erau deja plecate, duminica următoare, când avu loc cea de-a doua vizită a lui

Theobald”.

De data aceasta, Theobald se simți absolut ca acasă în familia noilor săi prieteni – așa cum insistă doamna Atâaby să-i numească. Ea spunea că poartă un interes matern tinerilor domni, în special celor care s-au consacrat bisericii. Theobald o crezu pe cuvânt, exact cum îl crezuse și pe taică-su, și cum le crezuse din fragedă tinerețe pe toate persoanele mai în vârstă ca el. La masă, Crâstina șezu lângă Theobald și-și folosi atuurile cu tot atât a înțelepciune ca și atunci când jucase cărți în dormitorul

surorii ei. Zâmbea (și zâmbetul era fără îndoială unul din punctele ei tari) ori de câte ori i se adresa Theobald; recurgea la tot arsenalul de ingenuitate și-și etala toate micile mărfuri, punându-le în valoare așa cum socotea ea a fi cel mai atrăgător. Și cine ar fi putut s-o țină de rău? Theobald nu era chiar idealul la care visase în timp ce-l citea pe Byron împreună cu surorile ei, dar era o realitate concretă și palpabilă, în limitele posibilului. Și la urma urmei, nici măcar nu era o realitate chiar atât de proastă, față de altele. Ce altceva a-i fi putut să facă? Să fugă de acasă? Nu îndrăzne. Să facă o mezalianță și să fie socotită o rușine a familiei? Nu îndrăzne. Să rămână acasă și să ajungă fată bătrână, pe care s-o arate toți cu degetul? Asta în niciun caz, dacă avea vreo șan-a de scăpare. Așadar făcu singurul lucru rezonabil la care te puteai aștepta de la ea. Era pe punctul de a se îneca; Theobald nu era poate decât un pai, dar se putea agăța de el și deci asta a făcut.

Dacă făgașul dragostei adevărate nu este întotdeauna ne-Led și fără hopuri, în schimb așa se întâmplă uneori să fie fâs; așul punerii la cale a unei căsătorii. Singurul motiv de nemulțumire în cazul de față îl reprezenta doar încetineala progresului realizat. Theobald intra în rolul în care fusese distribuit mult mai ușor decât îndrăzniseră să spere doamna

Cowey și doamna Allaby. De altfel îl înduioșase purtarea cuceritoare a Cristinei. „El admira tonul de înaltă moralitate al tuturor spuselor ei; purtarea frumoasa față de surorile, tatăl și mama ei; felul cum se oferea oricând să preia orice sarcină, cât de neînsemnata, pe care nimeni nu părea s-o dorească; temperamentul ei vioi și vesel; toate acestea îl fascinau pe omul care, deși neobișnuit cu societatea femeilor, era totuși o ființă omenească. Theobald nu putea să nu fie flatat de admirația ei evident sincera, și cu nimic prea ostentativă sau supărătoare. Cristina părea să-l vadă într-o înmănașă mai favorabilă și să-l înțeleagă mai bine decât o făcuse vreodată altcineva din afara acestei încântătoare familii, în loc să-l dojenească, cum făcuse taică-su, frate-su și surorile lui, Crâstina îl făcea să-și etaleze personalitatea, asculta cu atenție tot ce voia el să spună și evident că-l și solicita să spună tot mai mult. Theobald îi povesti unui coleg de la universitate despre toate acestea, „punându-i că-și dă seama că e îndrăgostit; de fapt și era. pentru că-i plăcea tovarășia domnișoarei Allaby mult mai mult decât cea a surorilor lui. În afară de toate calitățile enumerate, Cristina mai avea una, și anume poseda ceea ce se considera a fi o splendidă voce de coiuralta. Era fără îndoială o voce de contraltă, deoarece Cristina nu putea să ia nicio notă mai înaltă decât re de sus; singurul

defect al acestei voci era că nu putea coborî în mod corespunzător și în registrul de jos. T-e vremea aceea, însă, se considera că vocea de contraltă acoperă și registrul celei de soprană; daci soprana nu putea lua notele de soprană, și că nu e neapărat necesar să aibă calitățile pe care le atribuim noi astăzi contraltei. Dar ceea ce-i lipsea vocii ei din punctul de vedere al extinderii registrului și al puterii, era compensat în mare măsură de simțirea cu care cânta. Transcrisese înmul religios îngeri de-a pururi lucitori și frumoși într-un registru inferior, potrivit vocii ei, dovedind astfel, după cum spui nea maică-sa, ca posedă o cunoaștere perfectă, a legilor afmoniei; nu numai atât, dar la fiecare pauză adăugă câte o îtiflo-rituva de arpegiide la un capăt la altul al claviaturii, pe baza unui principiu deprins de la guvernanta ei. Astfel, insu-[fla multă viață și un deosebit interes unei arii despre care toată lumea își dădea seama – sau cel puțin așa spunea ei> – că e destul de greoaie în forma lăsată de Händel. Cât despre guvernanta ei, aceasta fusese într-adevăr o muziciană desăvârșită, cu rare calități; elevă a celebrului doctor Clarke de ia Cambridge, cântase uvertura la Atalanta, aranjata de Maz7 inghi.

Cu toate acestea, trecu multă vreme până când Theobald își luă inima în dinți ca să ajungă la momentul dificil al cererii propriu zise în căsătorie. Dădu să se înțeleagă foarte limpede că

se socoate profund îndrăgostit, dar lunile treceau una după alta și în cursul lor Theobald se arăta atât de plin de făgăduința, încât domnul Allaby nu îndrăznea să descopere că ar fi putut face față și singur îndatoririlor ce le avea, și începea să se enerveze văzând câte jumătăți de liră dădea din punga, și totuși nu se făcea auzită nicio propunere de căsătorie. Mama Cristinei îl asigură pe Theobald că fiica ei e copilul cel mai drăguț din lume și că ar fi o comoară neprețuită pentru oricine ar lua-o de soție. Theobald împărtăși cu multă călduri sentimentele doamnei Aliaby, și totuși” deși făcea vizite la casa parohială de două-trei ori pe săptămână, în afară de duminici – tot n-o cerea de nevastă.

— Nu și-a dăruit inima niirtnui, domnule Pontifex, îi?” ce doamna Aliaby într-o bună zi. Sau cel puțin așa mi se rare mie. Și asta nu din lipsă de admiratori – a nu, dintr-ăștia a avut prea mulți, dar e foarte, foarte greu s-o mulțumească cineva. Și totuși cred că ar pleca și ea steagul în fața unui om cu adevărat mare și de treabă.

Și zicând acestea, doamna Aliaby se uită țintă la Theobald, care roși; dar zilele treceau, și el tot n-o cerea în căsătorie.

Altă dată, Theobald se spovedi în taină doamnei Cowey și cititorul își poate ușor închipui în ce culori o înfățișă doamna în chestiune pe Cristina, Doamna Cowey încercă însă și o alta

manevră; recurgând la arma geloziei, făcu o aluzie transparentă la un eventual rival, Theobald se arătă – sau se prefăcu – teribil de alarmat; un slab și embrionar junghi de gelozie îi străbătu pieptul și începu să creadă plin de mândrie că e nu numai îndrăgostit, dar chiar topit după fata asta.

7Î pentru că altfel cum ar fi putut fi atât de gelos? Și totuși zilele treceau una după alta, și el în căsătorie tot n-o cerea. Familia Allaby adoptă față de el o tactică plină de înțelepciune, ti făcură pe plac, Dină ce-i diara cu totul retragerea, deși băiatul se mai legăna cu iluzia că ar avea vreo posibilitate de scăpare, într-o bună zi. la vreo șase luni după ce Theobald devenise musafir aproape zilnic în casa parohială, se întâmplă ca discuția sa se abată către subiectul logodnelor lungi.

Eu nu sunt de acord cu logodne e interminabile, zise

Theobald imprudent. Dar dumneavoastră, domnule Allaby?

Bineînțeles că nu, răspunse domnul Allaby pe un ton plin de subînțelesuri. Dar nici să-i faci curte la infinit unei fere, adaugă el, arundiulu-i lui Theobald o privire pe care acesta n-ar fi putut pretinde că n-a înțeles-o. Theobald se întoarse cât putu de repede li Cambrâdge și, temându-se de o conție cu domnul Allaby pe care o simțea a fi îmi nentă, scrise scrisoarea de mai jos și o expedie printr-un comisionar la Crampsford, cinar în după-amâa-ia acelei

zile.

Scrisoarea era redactată în termenii următori: „Scumpa domnișoara Cristina, Nu știu dacă ați ghicit simțămintele ce le nutresc de multă vreme pentru dumneavoastră – simțăminte pe care le-am ascuns cât 3 m putut, de teamă sa nu va atrag într-o logodna care, o dată făcută, ar trebui prelungită multă vreme; dar orice ar fi, acum este peste puterile mele să-mi mai ascund simțămintele; vă iubesc cu ardoare, cu devotament, și vă trimit aceste câteva rânduri, rugându-vă să-mi fiți soție, pentru că mă tem că nu voi găsi cuvintele potrivite pentru a exprima cum trebuie intensitatea afecțiunii mele pentru dumneavoastră.

Mi-ar fi greu să pretind ca vă ofer o inimă ce nu a cunoscut nici dragostea, și nici dezamăgirea. Am mai iubit până acum, și în decursul anilor inima mea s-a vindecat de durerea ce am simțit-o văzându-mi iubita că devine femeia altuia, însă ceea ce a fost a trecut și, cunoscându-vă pe dumneavoastră” mă bucur de dezamăgirea pe care odinioară o consideram că-mi va fi fatală. De pe urma ei ani rămas un îndrăgostit; mai puțin pasionat decât aș fi fost în alte conditmnii, dar ml!

s-a înzecit puterea de a a aprecia numeroasele farmece, ca și dorința de a vă face să-mi deveniți soție. Vă rog trimirteți-mi câteva rânduri de răspuns prin aducătorul acestei scri-l sori,

pentru ca să aflu dacă rugămintea mea e acceptată sau nu. Dacă nu mă respingeți, voi veni imediat să discut ches – țiunea cu domnul și doamna Allaby, cărora sper să le pot spune într-o zi tată și mimă.

Mă văd silit să vă preca în cazul când veți consimți să fiți soția mea, s-ar putea să treacă, totuși câțiva ani până să se poată desăvârși unirea noastră, pentru că nu mă pot căsători înainte de a mi se oferi o slujbă de preot la colegiu. Dacă deci veți considera că e mai bine să mă respingeți, voi fi mai degrabă întristat decât surprins.

Rămân ai dumneavoastră credincios, THEOBALD PON-TIFEX”.

Și asta e cam tot ce-a putut să facă pentru Theobald educația primită în liceu și la universitate. El, însă, și-a considerat scrisoarea foarte frumoasă și s-a felicitat mai ales pentru inteligența de a fi inventat povestea dragostei sale anterioare, intenționând să invoce acest fapt ori de câte ori Cristina s-ar fi plâns de lipsă de ardoare în purtarea lui față de ea.

Nu e nevoie să reproduc și răspunsul Cristinei, care, bineînțeles, a fost favorabil. Orâcât de mult se temea Theobald de bătrânul domn Allaby, nu cred că și-ar fi luat inima în dinți să meargă până acolo încât s-o ceară în căsătorie, dacă n-ar fi fost

vorba de o logodnă îndelungată, în cursul căreia o sumedenie de lucruri puteau să se întâmple și să ducă la ruperea ei. Oricât de mult ar fi fost el contra logodnelor lungi în cazul altor oameni, mă îndoiesc ca în cazul lui propriu ar fi avut vreo obiecție specială. O pereche de îndrăgostiți sunt ca răsăritul și apusul soarelui: lucruri pe care le întâlnim în fiecare zi, și totuși, foarte rar le privim. Theobald poză în cel mai pătimăș îndrăgostit ce și-l poate închipui cineva, dar, ca să folosim vulgarismul la modă în momentul acela, toate astea erau doar „bărbi”. Cristina era îndrăgostită, așa cum mai fusese de fapt de vreo douăzeci de ori până atunci. Dar, pe de altă parte, Cristina era impresionabilă și nu putea nici să audă pomenindu-se numele localității Missolonghil, fără să izbucnească în plâns. Când Theobald își uită într-o duminică din greșeală plicul cu predica ținută, Cristina dormi cu el în sân și fu pur și simplu disperată când trebui să-l înapoieze în duminica următoare; în schimb despre Theobald nu cred să fi luat vreodată cu el măcar o perie veche de dinți de-a Cristinei ca să se culce cu ea. Dar eu am cunoscut un tânăr care o dată a luat patinele iubitei, a dormit cu ele în pat două săptămâni, și a plâns când a trebuit să i le dea înapoi.

Capitolul XII

Logodna lui Theobald n-avea nimic rău în sine, dar exista

un domn bătrân, chel și cu obraji trandafirii, la un birou comercial din strada Paternoster, căruia mai curând sau mai târziu trebuia să i se spună ce intenții are băiatul lui; și lui Theobald îi ticăia inima când se întreba cum o să privească bătrânul această situație, însă până la urmă crima trebuia să iasă la iveală, și Thieobald cu logodnica lui, poate în mod – cam imprudent, se hotărâra să mărturisească de îndată și în mod deschis tot adevărul. Theobald îi scrisese ceea ce el și cu Cristina – care-l ajută să ticluiească scrisoarea – considerară că e tot ce poate fi mai frumos în materie de sentimente filiale și-și exprimă nerăbdarea de a se căsători fără întârziere. Nu putu să nu spună acest lucru, întrucât Gris-l ținea era în spatele lui, și, el știa de fapt că nu se expune la nicio primejdie, deoarece era sigur că tatăl-său n-o să-l ajute., încheie, rugându-l pe tatăl-său să folosească toată influența* de care se bucură ca să obțină pentru el o parohie, întrucât* s-ar putea să treacă ani de zile până să se elibereze un post de pastor la colegiu, și nu vedea nicio altă șansă de a se putea căsători, dat fiind că nici el, nici logodnica lui nu aveau bani, afară doar de alocația ce o primea Thieobald de la ce

J

— L Oraș în Grecia, Yestât pentru eroismul cu care s-a apărât împotriva Turcilor în 1822 – 1823 și în 1826. În acest

oraș, luptând pentru independența Greciei, a murk B>ron

! egiu și care, evident, ar fi încetat să i se mai plătească dacă se căsătorea.

Theobald era sigur ca orice ar fi făcut, tatăl său ar fi avut de obiectat, dar intenția de a se însura la douăzeci și patru de ani cu o fată cu patru ani mai mare ca el, pe deasupra, fără o Jețcaie, oferea o ocazie splendida de care bătrânul domn – acum a îl pot numi așa deoarece avea cel puțin șaizeci de ani – profită cu zelul său caracteristic.

„Prostia de necrezut a yichipimei tale iubiri pentru domnișoara Allaby – îi răspunse el and primi scrisoarea – mă umple de cele mai cumplite temeri. Ținând cont, din plin, de faptul că îndrăgostiții sunt orbi, n-am totuși nicio îndoială. ca duduia în sine e o tânără drăguță și binecrescută, care nu ne-ar face câtuși de puțin familia de râș, dar de-ar fi de zece ori mai potrivită ca nora decât îmi pot permite să-mi închipui, sărăcia voastră comună constituie o piedică de ne-trecut în calea căsăte-jci voastre. Mai am patru copii în afară de tine și acoperirea nevoilor curente nu-mi permite să pln bani deoparte. Anul ăsta am avut cheltuieli deosebit de mari, mai ales ca a trebuit să cumpăr și două bucăți mai mărișoare de pământ, întâmplător scoase tocmai acum în vânzare, fiindu-mi totodată

necesare pentru a completa o proprietate ce de mult doream s-o rotunjesc astfel. Fără să mă gândesc vreodată la cheltuială, ți-am dat o educație care te-a pus în posesia unui venit mulțumitor, la o vârstă când mulți tineri sunt încă dependenți de cineva. Așadar, ți-am deschis un drum frumușel în viață și as putea pretinde să încetezi a mai constitui o greutate care-mi atârna ca o ghiulea de picioare. E un lucru știut că logodnele îndelungate nu dau rezultate bune, iar ca/sul de față mi se pare total lipsit de perspective. Spune-mi, te rog, ce interes aș putea avea să-ți găsec o parohie? Pot să cutreier țara în lung și în lat, milogindu-mă pe la unul și altul să aibă grijă de soarta fiului meu, pur și simplu pentru ca el și-a băgat în cap să se căsătorească, fără a avea mijloace suficiente?

N-aș vrea să-ți scriu o scrisoare aspra, nimic n-ar putea fi mai departe de adevăratele mele sentimente față de tine, „iar adeseori te dovedești îmi bun spunând lucrurilor pe nume, decât spunând o grămadă de vorbe dulci, care până la urma nu duc la niciun rezultat. Bineînțeles, n-am uitat că ești major și, prin urmare, poți să faci cum vrei, dar d. că dorești să te prevalezi de drepturile ce ți le dă legea, și dacă acționezi fără să ții seamă de sentimentele tatălui tău, nu trebuie să fii surprins dacă ai să te trezești într-o bună zi că și eu mi-am revendicat puțină libertate.

Rămân al tău părinte afectuos, G. PONTIFEX”.

Am descoperit această scrisoare împreună cu cele reproduse mai înainte, și cu încă vreo câteva, pe care nu e nevoie să le transcriu, întrucât toate sunt dominate de același ton și toate cuprind către sfârșit amenințarea, mai mult sau mai puțin clara, cu testamentul. Amintindu-mi de muțenia pe care a păstrat-o în general Theobald cu privire la tatăl lui timp de mulți ani după moartea acestuia, mi s-a părut destul de elocvent faptul că a păstrat scrisorile și că le-a pus eticheta Scrisori de la tata, ceea ce dovedea o fire și o judecată sănătoasă.

Theobald nu i-a arătat Cristinei scrisoarea lui taică-su și de fapt sunt convins că n-a arătat-o nimănui. Era destul de închis din fire și prea de multe ori și prea din frageda tinerețe fusese obligat să-și reprime orice pornire, pentru a mai fi în stare să se indigneze sau să-și dea drumul la mânie când era vorba de tatăl lui. Sentimentul că e persecutat nu căpătase încă forme deslușite, părea un fel de lest apăsător, pe care-l simțea în fiecare zi a vieții lui; chiar și noaptea când se trezea îl simțea; dar nu-și dădea prea bine seama ce este. Eram, aş putea spune, cel mai intim prieten al lui, dar nu-l vedeam prea des, pentru că era greu să te menții multă vreme în relații, bune cu el. Îmi spunea că sunt lipsit de respect; eu, în schimb, socoteam că am foarte mult respect

pentru ceea ce merită să fie respectat, dar că zeii, pe care-i socotea el de aur, erau în realitate alcătuiți dintr-un metal inferior. Așa cum am spus, nu s-a plâns niciodată de taică-su fața de mine și puținii prieteni pe care-i mai avea erau ca și el, sobri și gravi, de formație evanghelică și profund îmbibați de sentimentur; ca orice act de nesupunere fața de părinți este un păcat fiind în fond niște tineri virtuoși; dar față de un tânăr vir-tuos nu poți să-ți descarci sufletul.

Când iubitul Cristinei o puse la curent cu privire la opo-zjiția lui taică-su și la timpul care foarte probabil trebuia lăsat să se scurgă până ce se vor putea căsători, ea se oferii – cu câtă sinceritate n-aș putea spune – să-l elibereze obligația logodnei; dar Theobald refuza această eliberare „săi cel puțin pentru moment” – după cum se exprimă el. Cristina și cu doamna Allaby știau că o să-l poată manevra cum vor voi, și logodna continua pe această bază nu prea mulțumitoare.

Logodna lui și refuzul de a fi eliberat de promisiune îl înăâțara imediat pe Theobald în propriii săi ochi. Măcar că nu strălucea de inteligență avea o doză respectabilă de tainica mulțumire de sine. Se admira foarte mult pentru titlul sau universitar, pentru puritatea vieții sale (am spus odată despre el că dacă ar fi avut un temperament mai agreabil, ar fi fost

nevinovat ca un ou de curând ouat) și pentru integritatea sa ireproșabilă în materie de bani. Nu pierduse încă nădejdea unei înaintări în ierarhia bisericească de îndată ce va fi obținut o parohie și, bineînțeles, fă nu era de loc imposibil să devină într-o bună zi episcop, iar Cristina spunea că e absolut convinsă că va urca pin à la urmă și pe aceasta treapta.

După cum era și firesc pentru fiica și viitoarea soție a unei fețe bisericești, gândurile Cristinei se învârteau mult în jurul religiei și era sigură că, chiar dacă li se va refuza, ei și lui Theobald, o situație mai înaltă pe lumea asta, virtuțile lor vor fi pe deplin apreciate pe lumea cealaltă. Părerile ei religioase erau în deplină concordanță cu cele ale lui Theobald și discutau adesea împreună despre slava Tatălui Ceresc, spunând că amândoi se vor consacra cu totul și cu totul acestui țel, de îndată ce Theobald va obține o parohie și se vor căsători. Atât de sigură era de importante rezultate ce le vor obține atunci, încât uneori se mira cum de providența nu-și cunoaște mai bine propriile interese, de vreme ce nu-i ucidea ceva mai repede pe toți preoții care-l împiedicau deocamdată pe Theobald să capete o parohie.

Pe vremea aceea oamenii credeau în Dumnezeu cu o simplitate directă, pe care nu o mai observ astăzi printre bărbații și femeile cu carte. Prin mintea lui Theobald nici nu trecuse

măcar vreodată gândul de a pune la îndoiala stricta exactitate a fiecărei silabe din Biblie. Nu văzuse niciodată vreo carte în care această exactitate să fie pusă sub semnul întrebării și nici nu întâlnise pe nimeni care să se îndoiască de ea. E adevărat că geologia mai constituia încă într-o oarecare măsură o sursă de spaimă, dar asta nu conta. Dacă se spunea că Dumnezeu a făcut lumea în șase zile, apoi înseamnă ca în șase zile a făcut-o, L.ră nicio zi în plus sau în minus; dacă se spunea că El l-a adormit pe Adam, i-a smuls o coastă și a făcut din ea o femeie, apoi asta era o chestiune ce se înțelegea de la sine. Adam a adormit, cum ar fi adormit și el, Theobald Pontifex, într-o grădină, care s-ar fi putut foarte bine să fie grădina casei parohiale de la Crampsford, în lunile de vară când era atât de frumoasă, numai că era vorba de o grădină mai mare, pe unde umblau fiare sălbatice blânde. Și pe urma Dumnezeu a venit la el, cum ar fi putut să vină, să spunem, domnul Allaby sau taî-că-su, și cu multă îndemânare i-a scos o coastă, fără să-l trezească, și i-a vindecat rana în mod miraculos, așa că n-a rămas nicio urmă a acestei operații. Și, în sfârșit, Dumnezeu a dus coasta poate într-o seră, și acolo a prefăcuț-o într-o femeie tânără, ca oricare alta, de pildă ca Cristina. Așa s-au petrecut lucrurile; chestiunea nu prezenta nicio dificultate. Oare Dumnezeu nu putea face orice voia? Și n-a spus chiar El, în

propria Lui Carte, de E.1 inspirată, că a făcut toate astea?

Cam asta era atitudinea obișnuită a tinerilor și tinerelor de nime mediu, cu destulă înmățatură, față de cosmogonia mozaică, acum vreo cincizeci, patruzeci, sau chiar și douăzeci de ani. Prin urmare, combaterea necredincioșilor nu era o problemă care să ofere un câmp de activitate tinerilor prelați plini de inițiativă, și nici biserica nu se trezise încă la activitatea pe care a desfășurat-o de atunci încolo, în rândurile sărăcimii din marile noastre orașe. Pe atunci, acești oameni erau lăsați, aproape fără niciun efort de împotrivire sau de ajutorare pe mâinile adeptilor lui Wesley 1. În țările păgâne, e drept, se continua cu oarecare energie misionarismul, dar” Theobald nu simțea de loc o asemenea chemare, în repetate rânduri Cristina îi propuse acest lucru și-l asigură că peni tru ea ar fi o fericire de nedescris să devină soția unui misioaiar și să împartă cu el o viață plină de pericole; ba chiar s-ar l fi putut ca ea și cu Theobald să ajungă martiri; b „încânțeles ar fi urmat să fie martirizați simultan, și martiriul lor, va-12, ut într-o perspectivă îndepărtată și din boschetele grădâm lă parohiale, nu era cătuși de puțin dureros, ci avea să le asigurel

2 „Wesicy John (1703 – 1791) – teolog și pastor piotestant englezfondator al sectei nictodisulor, ce se distingea pun seM?

maiui moravurilorun viitor glorios pe! unic A ce.il. iita, și un renume ce! puțin postum pe lumea aceasta – chiar dacă nu li s-ar fi redat în mod miraculos viața, așa cum se mai întâmplase în cazul martirilor. Dar entuziasmul Cristmci nu izbuti să-l înflăcăreze pe Theobald, așa ca ea făcu apel la biserica Romei – un dușman mai periculos, dacă se poate, decât însuși păgânismul; lupta cu catolicismul încă ar fi putut să-i aducă ei și lui Theobald cununa martiriului. E adevărat, în momentul acela biserica Romei era destul de liniștită. Dar nu era decât liniștea dinaintea furtunii; de asta Cristina nici nu se îndoia; convingerea ei era mult mai adâncă decât cea la care ar fi putut ajunge datorită vreunui argument întemeiat pur și simplu pe rațiune.

Scumpul meu Theobald! exclamă ea. Noi o să rămânem de-a pururi credincioși. O să ne ținem dârji și o să ne sprijinim unul pe altul, chiar și în ceasul morții. S-ar putea ca Dumnezeu, în marea lui îndurare, să ne cruțe de chinul arderii de vii. Se poate s-o facă, dar se poate să n-o facă. O, Doamne, spuse ca, întorcându-se cu ochii rugători către cer, cruță-l pe Theobald al meu, sau îngăduie să fie doar de capitat.

Scumpa mea, zise Theobald grav, să nu ne perpelim fără rost. De-o fi să vină ceasul mării încercări, cel mai bine o să-l putem întâmpina dacă vom duce o viață liniștită și mo destă de

sacrificiu de sine și devotament față de slava Celui de Sus. Să ne rugăm lui Dumnezeu să fie bun să ne dea o asemenea viață, care să ne permită să ne rugăm.

Scumpul meu Theobald! exclamă Cristina, ștergându-și lacrimile ce-i umpluseră ochii, tu ai dreptate, ai întotdeauna dreptate. Să fim altruști, puri, drepți și cinstiți în faptă și vorbă.

Și grăind astfel, Cristina își împreună mâinile și ridică ochii ci & tre' cer.

— Scumpa mea, relua iubitul ei, până acum ne-am străduit întotdeauna să fim exact așa cum ai spus tu; noi n-am rost de loc robii lucrurilor pământești; să avem grijă sa ne rugăm lui Dumnezeu să rămânem tot așa până la sfârșitul vieții.

Se înălțase luna pe cer și boschetul devenise cam rece și umed, așa că ei animară discutarea celorlalte năzuințe pentru un moment mai potrivit în alte ocazii, Cristina se visa înfruntând, alături de Theor bald, disprețul mai tuturor oamenilor pentru al îndeplini vreo sarcină nobila care să contribuie la gloria Manuitorului. Pentru așa ceva era în stare să înfrunte orice. Dar întotdeauna, către sfârșitul viziunii ei, venea o mică apoteoză – undeva sus în sferele aurite ale cerurilor – și însuși Fiul Omului îi așeza o diademă pe cap, în mijlocul unei cete de îngeri și arhangheli care o priveau cu pizmă și admirație – și din această

scenă chiar și Theobald lipsea. Dacă ar fi existat un Mamon al virtuții fără doar și poate ca Cristina s-ar fi împrietenit cu el. Taică-su și maka-sa erau oameni foarte vrednici și cu timpul aveau să primească niște locuințe cerești – un fel de vile unde să ducă o viață cât se poate de confortabilă; tot așa și surorile, ba poate chiar și frații ei; doar era convinsă că pentru ea se pregătește un destin mai înalt, pe care avea datoria să nu-l piardă niciodată din vedere. Primul pas către el avea să fie căsătoria cu Theobald. Dar în ciuda acestor accese de romantism religios, Cristina era o fată destul de blinda și liniștită care – dacă s-ar fi măritat cu un laic cu bun-simț – să zicem de pilda un hangiu – ar fi devenit cu timpul o proprietareasă de treaba și ar fi cucerit simpatia îndreptățită a oaspeților ei.

Cam așa se desfășura logodna lui Theobald. Tinerii își făceau unul altuia multe cadouri și-și pregăteau din când în când câte o mică surpriză plăcută. Nu se certau niciodată și niciunul dintre ei nu flirta vreodată cu altcineva. Doamna Allaby și viitoarele lui cumnate îl idolatrizau pe Theobald, ca toate că era imposibil să fie adus un alt diacon pe care să.4 câștige vreuna din ele la cărți, atâta vreme cât Theobald îl putea ajuta pe domnul Allaby ceea ce, bineînțeles, că el făcea acum gratis, și fără nicio alta compensație. Totuși, două dintre surori izbutiră să-și

găsească soți, înainte ca nunta Cristinei să fi avut loc. În ambele ocazii, Theobald fu folosit ca un fel de coadă de topor. Până la urma numai două din, cele șapte fete rămaseră nemăritate.

După vreo trei, patru ani, bătrânul domn Pontifex se obișnuie cu ideea logodnei fiului său; aceasta deveni pentru el unul din lucrurile ce sunt tolerate prin prescripție, în primăvara anului 1831, cam la cinci ani după prima apariție a lui Theobald la Crampsford, rămase pe neașteptate vacantă una din cele mai bune parohii cu beneficiu din dependența colegiului, și cei doi agregati, mal în vârstă decât Theobald și despre care se presupunea ca o vor lua, o refuzară din diferite motive. Atunci parohia fu oferită lui Theobald, și acesta, bineînțeles, o acceptă, întrucât aducea un venit de cinci sute de lire pe an, la care se adăuga folosința unei case foarte confortabile cu grădina. Atunci bătrânul domn Pontifex scoase și el din pungă o sumă mult mai frumoasă decât s-ar fi putut aștepta cineva și puse pe numele fiului și nurorii sale o rentă viageră de zece îmi de lire, care să rămână în continuare la dispoziția progeniturii sau progeniturilor alese de părinți, în iulie 1833, Theobald și Cristina deveniră soț și soție.

Capitolul XIII

După datină, lumea aruncă o mulțime de pantofi vechi în

urma trăsorii în care perechea fericită plecă de la casa parohială, dispărând după colț la capătul satului. Oamenii mai urmăriră cu privirea trăsura vreo două-trei sute de metri, până ce trecu de plantația de conifere, și apoi o pierdură din vedere.

— John, îi spuse domnul Allaby servitorului, închide poarta.

Intra apoi în casă cu un oftat de ușurare ce părea să spună: „Am făcut-o și pe asta, și uite că n-am murit”.

Iată reacția ce o avu după o izbucnire de veselie entuziastă, în timpul căreia bătrânul domn alergase vreo douăzeci de metri în urma trăsorii ca să arunce după ea un papuc – ceea ce și făcu, așa cum cerea tradiția.

Dar care erau sentimentele lui Theobald și ale Cristinei, după ce ieșiră din sat și caii începură să meargă într-un trap liniștit pe lângă puieții de brazi? Acesta este momentul când chiar și inima cea mai tare trebuie să slăbească, afara doar dacă nu cumva bate în pieptul unui om îndrăgostit lulea. Dacă un tânăr se află într-o corăbioară pe o mare agitată, împreună cu mireasa lui, și amândoi au rău de mare, și dacă îndrăgostitul suferind poate uita de propriul lui chin, fiind fericit să țină între mâini capul iubitei, când acesteia îi e mai rău ca oricând – atunci înseamnă că o lubește cu adevărat și nu risca să-l părăsească curajul când

trece de plantația de conifere. Alți oameni (și din nefericire marca majoritate a celor care se căsătoresc trebuie să fie puși în categoria denumită „alți oameni”) vor trece în mod inevitabil printr-un sfert sau o jumătate de ceas de ticăloșie mai mare sau mai mică – după cum va fi cazul. Dacă avem în vedere numărul celor ce au trecut pe aci, cred că mult mai multe chinuri sufletești au sfâșâat pieptul oamenilor p? străzile ce duc de la biserica Saint George din Hanewer Square decât în celulele condamnaților din închisoarea Ne. În niciun moment ceea ce numesc italienii la figlia della morte l nu-și pune mina înghețată pe umărul unui bărbat într-un chip mai îngrozitor decât în prima jumătate de oră când rămâne singur cu o femeie pe care x luai-o de nevastă, dar n-a iubit-o niciodată cu adevărat.

Fiica morții nu-l cruță pe Theobald. Până atunci el se purtase foarte bine. Când Cristina se oferise șn-i redea libertatea, se menținuse pe poziție cu o mărinimie de care fusese în totdeauna mândru. Începând de atunci își spusese întotdeauna: „În orice caz sunt un adevărat om de onoare; eu nu sunt ele; etc. etc”. E drept, în momentul mărinimie! scadența propriul zisa, ca să spunem așa, era încă o chestiune „de viitor; emcil taică-su își dădu consimțământul oficial la căsătorie, lucrurile] începură să capete o înfățișare mai grava; când deveni vacant postul de la

colegiu, și se văzu acceptat, această gravitate căpata un contur și mai precis. Tar când Cvâstina stabili efectn ziua, pe Theobald îl părăsi de tot curajul.

Logodna durase atâta încât el se deprinsese cu această sii tuație, iar perspectivi unei schimbări îl deruta, în sinea își spunea că s-a înțeles foarte bine cu Cristina ani de-a rândul!; atunci de ce, de ce, de ce să nu continue tot așa pâaa b sfârșitul vieții? Dar el avea la fel de puține șanse de scăpare ca oaia minată către odăița din dos a măcelarului și, tot ce oaia, simțea că nu mai are nimic de câștigat printr-o împotri] vire, așa ca nici mi mai opuse nici cea mai mică rezistența De fapt, se purta cum se cuvine și toată lumea îl declara unul dintre cei mai fericiți oameni de pe pământ.

1 Fiica morții (ital.).

Acum însă, ca să schimb metafora, scăunelul de sub picioare fusese dat la o parte și nenorocitul se bălăbănea 111 aer” împreună cu obiectul afecțiunii sale. Acest obiect al afecțiunii ajunsese în vârsta de treizeci și trei de ani și nici nu arăta câtuși de puțin mai tânără. Plânsese și i se înroșiseră ochii și nasul. Dacă pe fața domnului Allaby, după ce aruncase papucul se putea parcă citi: „Am făcut-o și pe asta, și uite că n-am murit”, pe fața lui Theobald, în momentul când trăsura îl purta pe lângă plantația de conifere, se putea citi: „Am făcut-o și pe asta și nu

văd cum voi putea supraviețui”. Dar lucrul acesta nu-l vedeau cel din casa parohială. Tot ce se putea vedea era trăsura vopsită în negru și galben și capul surugiuului, care sălta puțin deasupra gardului de la marginea drumului, ori de câte ori se ridica în scări.

O vreme tinerii căsătoriți nu spuseră nimic; ce-or fi simțit ei în timpul primei jumătăți de ora petrecută împreună, cititorul trebuie doar să ghicească, pentru că nu am posibilitatea de a-i spune eu; la sfârșitul acestui răstimp, însă, Theobaâd izbutise să scotocească de prin cine știe ce cotlon al sufletului o părere, și anume că acuma, o dată ce s-a căsătorit cu Cristina, cu cât vor intra mai curând în noua faza a relațiilor dintre ei, cu atât va fi mai bine. Dacă oamenii care sunt într-o situație dificilă se arată doritori să facă primul mic lucru rațional ce-l pot recunoaște în mod limpede ca fiind rațional, găsi întotdeauna pasul următor mult mai ușor de descoperit și de făcut. Atunci, se întrebă Theobaâd, care e în momentul acesta primul și cel mai evident lucru la care trebuie să se gândească? Șa, odată găsit, cum să determine în mod echitabil poziția Cristinei și a lui față de acest lucru? Era limpede că prima lor masă avea să fie prima intrare comună în obligațiile și plăcerile vieții conjugale. Reieșea, tot atât de limpede, că datoria Cristinei era să comande această masă, iar

a lui s-o mănânce și s-o plătcasca.

Argumentele care duceau la aceasta concluzie și concluzia în sine îi trecură prin minte Hâi Theobald cam la vreo trei mile și jumătate după ce părăsiseră satul Crampsford, în drum spre – Newmarket. Luase masa de dimineață foarte devreme, dar n-avusese aceeași pofta de mâncare ca de obicei, La prânz părăsiseră casa parohială, fără să participe la ospățul de nunta. Lui Theobald îi plăcea să ia masa de prinz cât mai devreme; deodată își dădu seama că începe să-i fie foame; de aici și până la concluzia expusă în paragraful anterior nu era decât un pas. După încă vreo câteva minute de reflecție, aborda acest subiect cu mireasa lui, și astfel se sparse gheața.

Doamna Theobald Pontifex nu era pregătită pentru a-și asuma, așa deodată, o funcție atât de importantă. Nervii ei, niciodată prea sănătoși, fuseseră încordați până la tensiunea maximă de evenimentul din acea dimineață. Dorea să nu vie văzută; își dădea seama că arată puțin mai bătrână decât ar fi vrut să arate în calitatea ei de mireasă care s-a cununat chiar în dimineața aceea; se temea de hangiță, de cameristă, de chelner, de toți și de toate; inima îi bătea atât de tare, încât abia mai putea vorbi, și cu atât mai puțin se simțea în stare să treacă prin încercarea de a comanda cina, într-un han necunoscut cu o

hangită necunoscută, îl rugă și îl implora chiar s-o lase în pace. Dacă Theobald o să comande tina numai de data asta, pe viitor avea s-o comande ea în oricare altă zi, și chiar în fiecare zi.

Dar neînduplecatul Theobald nu putea fi abătut prin asemenea pretexte absurde de la hotărârea lui. Acum el era stăpânul. Nu făgăduâse oare Gnstma în mod solemn cu mai puțin de două ceasuri în urmă, să-și cinstească și să-și asculte bărbatul? Și acum se dovedea nărăvașă, pentru un fleac ca ăsta? Zâmbetul afectuos de pe fața lui Theobald dispăru, și îi urmă o îngruntare, pe care i-ar fi pizmuit-o și bașbuzucul de taică-su.

— Prostii și aiureli, scumpa mea Cristina, exclamă el fără asprime, bătând cu piciorul în podeaua trăsurii. E e datoria unei neveste să comande cina soțului ei; tu ești soția: mea, și deci îți cer s-o comanzi pentru mine.

De orice poate fi acuzat Theobald, dar în niciun caz ml de lipsă de logica; dacă nu era un om logic, atunci nu știu ce mai era.

Mireasa începu să plângă și-i spuse că e aspru, la care ei nu mai răspunse nimic, dar începu să rumege tot felul de lucruri imposibil de spus. Va să zică asta era răsplata pentru cei șase ani de dragoste statornică din partea lui? Pentru asta, oare, atunci când Cristina se oferise să-l redea libertatea își respectase el cuvântul dat? Oare asta era rezultatul palavrelor ei despre

îndatoriri și cucernicie – ca acum> chiar în

ziua căsătoriei, să nu mai vadă că prunul pas către supunerea față de Dumnezeu constă în supunerea față de el? O să se întoarcă la Crampsford și o să se plângă domnului și doamnei Atâaby; el nu intenționase să se căsătorească cu Cristina; nici nu se căsătorise de fapt, totul fusese doar un vis urât; >avea să dar un glas îi răsună mereu în urechi spunând: „NU POȚI, NU POȚI, NU POȚI!” „Nu POT?” țipa nefericitul în sinea lui.

„Nu, zise vocea aceea necruțătoare. NU POȚI. EȘTI ÎNSURAT”.

Theobald se ghemui la loc în colțul trăsurii, și pentru prima dată simți cât de nedrepte sunt legile căsătoriei în Marea Britanie. Dar o să cumpere scrierile în proză ale lui Milton și o să citească eseul său cu privire la divorț. Poate că o să le găsească chiar la Newinarket.

Așadar, mireasa plângea într-un colț ai trăsurii, iar mirele sedea bosumflat în celălalt colț, în spairnântat la culme, așa cum numai mirii pot fi.

Curând însă, din colții! miresei se auzi un glas firav zicând;

— Scumpul meu Theobald, scumpul meu Theobald, iartă-mă, te rog; am greșit, am greșit cumplit. Te rog nu te supăra pe mine. Am să comand eu. dar cuvântul „cina” nu-i ieși de pe

buze fiind zăgăzuit de suspinele care o înecau.

Când Theobald auzi aceste cuvinte, i se luă o mare piatra de pe inimă, însă nu făcu decât să se uite la nevastă-sa și, de altfel, cu destulă răceală.

— Te rog, spune-mi, ce crezi că ți-ar face plăcere să mă-nânci, continuă glasul acela, și când ajungem la Newmarket am să-i spun hângi. Dar din nou cuvântul rămase la juma-l țațe, înecat de suspine.

Povara de pe sufletul lui Theobald devenea din ce în ce mai mică. Era totuși posibil, până la urmă, să nu ajungă sub papucul Cristinei? Și, de altfel, nu-și abătuse atenția de la propria ei persoana către masa pe care avea s-o ia el în curând?

Theobald își mai înghiți o parte din temeri și zise, deși tot pe un ton morocănos:

— Cred că am putea mânca o friptură de pasare cu sos., cu cartofi noi și mazăre verde, și pe urma să vedem dacă n-ar putea să ne dea o tartă cu cireșe și puțină frișca.

După încă vreo câteva minute, o trase către el, o săruta, ca să-i șteargă lacrimile, și o asigură că de fapt e convins că o t>a-i fie o nevastă foarte bună.

— Scumpul meu Theobald! Ești un înger, exclamă ea drept răspuns.

Theobald o cre? u și peste alte câteva minute perechea fericita descinse la un han din Newmarket.

Cristina se dovedi cât se poate de bravă în îndeplinirea acelei dificile sarcini. Cu mult zel o implora în taină pe hangiță sa nu-l facă pe Theobald să aștepte mai mult decât era absolut necesar.

— Știți, doamnă Barber, dacă aveți ciurma supă, gata pregătită, am putea să scutim vreo zece minute, pentru că o putem mânca în timp ce frigeți pasarea.

Vedeți cum o învățase nevoia? Dar, u1 c\u259? rul este că o durea capul cumplit, și că ar fi dat oriuc, numai să fie lăsată în pace.

Masa fu foarte reunită. O jumătate de kilogram de in de Xeres încălzi inima lui Theobald și el începu să spere ca, până la urmă, lucrurile ar putea totuși să-i meargă bine în Prima bătălie o câștigase, și asta îți da un mare prestigiu. Și ce ușor fusese De ce oare nu-și tratase niciodată în felul ăsta surorile 7 Așa avea să facă data viitoare când le va întâlni: cu timpul ar putea să fie în stare să re? iste și fratelui său John, dacă nu chiar și lui takă-su. Așa clădim castele pe nisip, când ne îmbată vinul și triumful

La sfârșitul lunii de miere, doamna Theobaid Pontif exera cea mai supusă și ascultătoare nevestă de pe tot cuprinsul

Angliei. După cum ice vechiul proverb, Theobald nimerise pisica din prima lovitură. Era de o pisică foarte mică, de fapt doar un pui, pentru că altfel i-ar fi fost poate fiica să se lupte cu ea; dar așa cum stăteau lucrurile, o provocase la luptă pe viață și pe moarte, și apoi îi arătase sfidător nevestii capul însângerat al animalului. Restul mersese ușor.

Curios că un om pe ea. re-l descriesem până acum ca pe o ființă timidă și ușor de dus de nas, se dovedise deodată un asemenea bașbuzuc, chiar în ziua însurătorii. Poate că am trecut prea repede peste anii în care-i făcuse curte Cristinei. În acești ani devenise meditator la colegiu și, în sfârșit, fusese numit și agregat. N-am cunoscut niciodată un om căruia să nu i se dezvolte în mod corespunzător sentimentul propriei importanțe, după ce a deținut timp de cinci sau șase ani titlul de agregat. E adevărat că ele îndată ce se apropia de casa lui taică-su, pe o răă de zece mile, cădea pradă unei vrăji, îi slăbeau genunchii, măreția i se topea și se simțea **din nou** ca un copilaș crescut peste măsură sub un nor ce-l umbrește permanent; dar nu se ducea prea des la Elmhurst și, de îndată ce pleca de acolo, vraja dispărea din nou; redevenea agregat și meditator la colegiul său, castor, logodnicul Cristinei, idolul femeilor din familia Allaby. Din toate acestea reiese că dacă Cristina ar fi fost o găină de rasă berberă și și-ar fi

zburlit penele opunând vreo rezistență, Theobald n-ar fi îndrăznit să facă pe grozavul cu ea; dar nu era o găină de rasă deosebită, era doar o găină obișnuită, și încă și aceea cu o doză mult mai mică de bravura decât manifestă în general găinile.

Capitolul XIV

Battersby-on-the-Hill era numele satului unde ajunsese paroh Theobald. Cei patru-cinci sute de locuitori, răspândip pe o suprafață destul de mare erau numai fermieri și muncitori agricoli. Casa parohială era destul de confortabilă și, fiind așezată pe un bot de deal, avea o vedere încântătoare. Existau câțiva vecini destul de apropiați ca să le poată face vizite. – dar, cu câteva excepții, aceste persoane erau doar slujitorii bisericilor din satele înconjurătoare și cu familiile lor.

Toți aceștia îi primiră pe soții Pontifex cu mult entuziasm, ca pe niște adevărate achiziții ale ținutului. Spuneau despre domnul Pontifex că e tare deștept; făcuse strălucite studii clasice și-și luase cu brio examenele de matematici; de fapt era un adevărat geniu, ceea ce nu-l împiedica să aibă foarte mult bun-simț și un spirit practic deosebit de robust. Ca fiu al unui om atât de distins ca marele domn Pontifex, editorul, Theobald urma să intre curând în posesia unei mari averi. Dar nu avea și un frate mai vârstme? Ba da, însă în orice caz averea e atât de mare, încât

și Uu Theobald avea să-i rămână fără îndoială o cotă însemnată. Bineînțeles că vor da și dineuri. Și ce femeie fermecătoare era doamna Pontifex; mă rog, poate nu chiar ce se cheamă frumoasă, dar avea un 2, îmbet atât de dulce și maniere atât de simpatice și de plăcute! Ținea atât de mult la soțul ei, și soțul ei la ea; de fapt întruchipau concepția oamenilor de pe vremuri despre adevărați îndrăgostiți; în vremurile noastre păcătoase, rareori mai întâlnești o pereche atât de potmilă; era chiar foarte frumos, etc. etc. Acestea erau comentariile vecinilor cu privire la noii-sosiți.

Cât despre enoriașii lui Theobald, fermierii erau politi-coși, iar muncitorii agricoli și cu nevestele lor erau chiar servili. Exista puțină dezbinare în materie de religie, rămasă de pe vremea unui predecesor neglijent, dar, după cum spunea cu mândrie doamna Theobald Pontifex: „Putem fi siguri că Theobald va aranja acest lucru”. Biserica satului era pe atunci un exemplu interesant de arhitectură normandă tu*? le, cu oare-can adausuri în stilul englezesc timpuriu. Era într-o stare care pe vremea aceea s-ar fi numit jalnică, deși acum vreo patruzeci-cmcizeci de ani mai toate bisericile erau înf-o stare jalnică. Dacă e vreo trăsătură mai caracteristică pentru generația actuală decât pentru altele, apoi aceea e calitatea de mare restauratoare de biserici.

Într-una din odele sale Horațiu a lăudat restaurarea

tempâelor:

Delicta, majoram imminent lues, Romane, donec templa
refeceris Aedesque labentes deorum et Foeda nigro simulacru
fumo

La Roma nimic n-a mai mers cum trebuie, multă vreme
după epoca lui Octavian August, dar dacă asta s-a întâmplați

1 Fără. vină vei plăti păcatele strămoșilor!

O, Romane, până vei fi reclădit templele și sanctuarele
zeilor 4

Pe cale de-a se păhuși, 1

Ca și statuile sluțite de jtimul cel negru.

(Horațiu, Oda 6, cartea 3; pentru că au fost restaurate
templele sau pentru că n-au fost restaurate, n-aș putea să spun.
În orice caz, lucrurile au mers complet pe dos după domnia lui
Constantin, și totuși Roma e și astăzi un oraș cu oarecare
importanța.

Trebuie să spun aici că lui Theobald nu i-au trebuit prea
mulți ani de ședere ia Battersby, până să-și dea seamă că un
domeniu în care putea depune o muncă folositoare ar fi
reconstrucția bisericii locale, ceea ce a și făcut cu multă
cheltuială, o mare parte acoperind-o în mod generos chiar din
punga lui. El a fost și propriul sau arhitect, ceea ce a adus o mare

economie; dar concepțiile →rhitectonice nu erau prea dare prin anul 1834, cm d a început Theobald operațiile, și rezultam) nu este chiar atât de satisfăcător cum ar fi fost dacă mai aștepta câțiva ani.

Opera fiecărui om. indiferent dacă e vorba de literatură, sau muzică, sau pictura, sau arhitectură, sau orice altceva este întotdeauna an autoportret, și cu cât se străduiește mai mult creatorul să-și ascundă propria personalitate, cu atât mai limpede își dezvăluie caracterul, în ciuda acestor eforturi. Se prea poate să mă condamni singur, pe tot parcursul acestei! cât și, deoarece știu precis că fie că vreau, fie că nu vreau îmi fac propriul meu portret mai înainte de a portretiza vreunul din personajele înfățișate cititorului, îmi pare rău că așa stau lucrurile, dar n-am încotro; După această plângere împotriva sortii, vă voi spune că biserica din Battersby, în forma sa îmbunătățită, mi-a făcut întotdeauna impresia că e un portret mai bun al lui Theobald decât l-ar fi putut executa orice sculptor sau pictor, afară doar de un mare maestru.

Mi-aduc aminte că am stat la Theobald cam la vreo șase-șapte luni după căsătoria lui, pe vremea când biserica veche încă mai exista. Mă duceam la biserică și aveam senzația pe care trebuie, s-o fi avut uneori Naamant, când a trebuit să-și

însoțească stăpânul la întoarcere, după vindecarea lui de lepră. Am păstrat o amintire mai vie despre aceasta clădire și despre enoriași, decât despre predica lui

1 General al lui Benadab, reț; e al Siriei (sec. IX î.e.n.). După legenda biblica, profetul Elisei, care l-a vindecat de lepra, i-a permis, după ce Naaman drept mulțumire a trecut la religia mozaica, să-l însoțească mai departe pe rege, stăpânul său, la templul lui Rimon, idolul sirienilor.

(Vechiul Testament, Cartea a II-a a Regilor, cap. 5.).

Theobald. Parcă vad și acum bărbații în cămășile lor de lucru, lungi până ia călcâie și câteva babe în pelerine stacojii; șirul de tineri phga A, greoi, cu priviri prosteste și inexpressive, cu trupuri linorme și chipuri neuragătoare, apatici și lipsiți de viață; un neam care semăna cu țăranul francez dinainte de revoluție, descris de Carlylel, într-o măsură mult mai mare decât ne face plăcere să ne închipuim; un neam înlocuit ăst 12.1 de o generație mai isteața, mai chipeșă și mai de nădejde, conștienta în sfârșit că are și ea dreptul la toată fericirea pe care o poate cuceri, și având idei clare cu privire la mijloacele cele mai bune.

Oamenii intră unul după altul, scoțând aburi groși, pentru că e iarnă, rârându-și picioarele și bocănind îngrozitor cu ghetetele loi cu ținte; scutură zăpada de pe ei, la intrare, și prin ușa

deschisă zăresc o clipă cerul plumburiu și mohorât, și pietrele de mormânt cu căciuli de zăpadă. Nu știu cum, dar constat că mă obsedează melodia compusă de Handel pe cuvintele Iată aproape de noi plugarul și că nu mai pot scăpa de ea. Ce bine i-a înțeles bătrânul Handel pe oamenii aceștia!

Trecând pe lângă Hâurghierul lui Theobald, ei se înclina în fața lui („Oamenii de pe aici sunt cu adevărat respectuoși”, îmi șoptește Cristina, „își cunosc superiorii”) și se așază într-un șir lung, la perete. Corul se urcă la galerie, luându-și instrumentele – un violoncel, un clarinet și un trombon, îl văd, și curând îl aud, pentru că înaintea liturghiei se cânta un imn, câteva măsuri stranii, dacă nu mă-nșel o rămășiță a unei litanii dinainte de Reformă. Am auzit ceea ce cred că era un îndepărtat știamos muzical al acestui imn, la bi-senca Sânti Giovanni e Paolo de la Veneția, acum vreo cinci ani; și l-am mai auzit departe, în mijlocul Atlanticului, într-o duminică moho; ita din luna Iunie, când nu băteau nici vânturile, și nici valurile nu se mișcau, așa că emigranții se adunau pe punte și, ca de obicei, psalmul lor rugător se îndrepta spre ceața alburie a cerului și se răspândea pe pustiul unei mări care de mult ce a oftat nu mai putea să ofteze, îl mai puteți auzi la vreo întrunire metodistă pe dealurile din Țar Galilor, dar din biserici a dispărut de-a pururi. Dacă aș f

1 Thomas Cailje (1795 – 1831) – istoric și critic englez muzicant, l-aș lua drept motiv pentru adagio-ul dintr-o simfonie Wesley-ană.

Au dispărut astăzi clarinetul, violoncelul și trombonul, menestreli sălbatici, amintind de făpturile triste din cartea prorocu Kii Kzechiei, cu roniârî discordante, dar extrem de patetice. A dispărut și stentorn! acela care speria copiii, acel buhai tunător al lui Bashan, potcovarul satului, a dispărut și dulgherul melodios, și păstorul mușchiuâos, cu părul roșu, care urla mai vârtos ca toți ceilalți, până ajungeau la cuvintele Ciobănași cu giiv tânmei, când modestia îl făcea să se fâstî-cească, reducându-l la tăcere, de parcă lumea ar fi băut în sănătatea lui încă atunci, când i-am „pentru prima oară, erau cu toții condamnați să dispară și-și presimțeau sfârșitul, dar tot le mai rămânea puțin timp să trăiască prin corul lor, și strigau cât puteau:

— j-țl.ftjL.uui jlul.

— L feirg l fi – în tu, a fi f/ntui – ra tif – un iopac li îi/ilyifs.

Dar nicio descriere nu poate reda cum se cuvine efectul produs. Ultima dată când am fost la biserica din Battersby, o fată cu o înfățișare dulce cânta la armoniu, înconjurată de un cor de elevi care țineau cât se poate de corect isonul troparelor și

intonau imnuri antice și moderne; stranele înalte dispăruseră, ba chiar și galeria folosită de vechiul cor fusese îndepărtată ca un lucru blestemat, care putea să amintească oamenilor de locurile înalte, și Theobald era bătrân, iar Cristu dormea somnul de sub tisele din cimitir.

Dar mai târziu, seara, am % azut trei oameni foarte bătrâni, ieșind din capela unei secte eretice și oricât de ciudat ar părea nu erau alții decât vechii mei prieteni, potcovarul, dulgherul și păstorul. Fețele lor erau luminate de o expresie de mulțumire, care mă făcu să înțeleg pe dată că au cântat; desigur, nu cu strălucirea de altă dată a violoncelului, clarinetului &! trombonului, dar, în orice caz, cântaseră despre Muntele Sionului, și nu născociri moderne de-ale papistașilor.

Capitolul XV

Atenția îmi fusese concentrată asupra imnului; după ce se termină, îmi rămase timp să-i studiez în liniște pe enoriași. Erau în marea lor majoritate fermieri – oameni grași și bine hrăniți, dintre care unii veniseră cu nevestele și copiii de la ferme aflătoare la două sau chiar trei mile depărtare de acolo; toți îi urau pe papistași, și orice avea cât de cât legătură cu ei. Erau oameni de treabă, cu bun-simț, care nu puteau să sufere nică un fel de teorie și al căror ideal era să păstreze status quo-ul, poate

cu o anumită tandrețe pentru vremurile războinice de demult și cu un sentiment de nemulțumire pentru că vremea nu era întru totul la cheremul lor, care doreau să obțină prețuri tot mai ridicate și să plătească simbrii cât mai mici, dar care, pe de altă parte, erau cei mai mulțumiți când lucrurile nu se schimbau mai de loc; ei tolerau sau chiar îndrăgeau toate lucrurile ce le erau familiare și în schimb urau tot ce le era nefamiliar; la fel de mult i-ar fi îngrozit să audă ca religia creștină este pusă la îndoială, sau să vadă că este practică.

— Ce-ar putea să aibă Theobald comun cu oamenii din parohia lui? mă întrebă seara Cristina, profitând de un moment de absență a soțului. Bineînțeles că nu ne putem plânge însă te asigur că mi se rupe inima când văd un om cu capacitatea lui Theobald, înmormântat în acest fund de provinciei să fi fost măcar la Gaysbury, unde sunt familii de primx mână (după cum știi, foarte aproape de acolo se află reședințe lordului D.), atunci nu m-aș fi simțit că într-un pustiu; dar mă rog, cred că totuși așa e mai bine, adaugă ea, dispunându-se un pic; și pe urmă, bineînțeles, episcopul o să vină l-ai noi, ori de câte ori o să se afle prin împrejurimi, pe când dacă am fi stat la Gaysbury, s-ar fi dus desigur la lordul D.

Bănuiesc că am spus destule, ca să arăt în ce loc îl aruncase

soarta pe Theobald, și cu ce fel de femeie se căsătorisecât despre activitatea lui obișnuită, îl văd luptându-se dit greu cu noroaiele ulițelor și străbătând imașuri bântuite

Aceeași stare (lat.).

păsări, ca să viziteze căsuța unde își dădea duhul nevasta unul fermier, îi duce carne și vin, luate de pe propria lui masă” și nu cu zgârcenie, ci din belșug. Totodată, după cum îl taie capul, îi administreză ceea ce-i place să numească „mângâiere sufletească”.

Mă tem că o să ajung în iad, părinte, zice scâiicind bolnava. Oh, părinte, mântuie-mă, mântuie-mă. Nu mă lăsa să ajung acolo. Asta n-aș putea s-o îndur, părinte, aș muri de frică. Numai la gândul de a ajunge acolo, simt cum mă trec sudori reci.

Doamna Thompson, zice Theobald, trebuie să ai în credere în sângele prețios al Mântuitorului dumicale. El și numai El te poate mântui.

Dar ești sigur, părinte, zice ea, privindu-l cu ochii duși, ca El o să mă ierte? Pentru că ți-am fost o femeie prea de treabă, zău că n-am fost – și măcar să vrea Dumnezeu să spună, da”, cu gura lui, când îl voi întreba dacă mi se iartă păcatele.

„Ți. s-a îi și iertat, doamnă Thompson, zice Theobald, cu oarecare severitate, pentru ca de multe ori până atunci bătuseră

aceleași făgașuri, și acum, de un sfert de oră tot suporta presimțirile negre ale bieteii femeii. Apoi el pune capăt conversației, repetând rugăciunile din învățăături pentru vizitele la bolnavi și o sperie pe nenorocita aceea în așa hal încât nu mai îndrăznește să-și exprime îngrijorarea cu privire la soarta ei.

— Dar nu-mi puteți spune, părinte, exclamă ea înduioșător, văzându-l că se pregătește să plece, nu-mi puteți spune că niciodată nu va veni ziua Judecății de apoi și că iadul nu se află nicăieri? De rai mă pot îpsi părinte, dar tare aş vrea să scap de iad.

Theobald se arată cât se poate de scandalizat și-i răspunde pe un ton grav:

— Doamnă Thompson, mă văd silit să te rog să nu-ți mai arăți niciun fel de îndoială cu privire la aceste două pietre unghiulare ale religiei noastre; să nu mai lași să-ți treacă prin minte asemenea gânduri într-un moment ca acesta.

Nu există lucru mai sigur decât că ne vom înfățișa cu toții din naintea jilțului lui Hristos la Judecata de apoi și că nelegiuirile vor arde într-o mare de flăcări nepieritoare. Dacă te îndoiești de asta, doamnă Thompson, ești pierdută.

Biata femeie își ascunde capul înfierbântat sub plapuma, spaima ajungându-i la paroxism, și găsește ușurare numai în

potopul lacrimilor.

— Doamnă Thompson, zice Theobald, cu mina pe clanța ușii, liniștește-te, fii calma; ai cuvântul meu de onoare că în 7 iua Judecății de apoi păcatele dumitale or să fie spălate de sângele mielului lui Dumnezeu. Da, doamnă Thompson, exclamă el frenetic, chiar de-ar fi roșii ca purpura, sângele lui o să le facă albe ca lâna.

Și, cu asta, o șterge cât poate de repede din atmosfera fetidă a căsuței de țară, ieșind în aeiul curat de afară. O, ce ușurat se simte Theobald ca aceasta întrevedere s-a terminat! u i câmpurintute celeași chinuitoare presimțiri pe care e reuce, zi de zi, dar nu le îndepărtează niciodată, până ce, într-un târziu, o blagoslovita moleșeală o face pe bolnavă să nu-i mai pese de viitor, iar Theobald rămâne convins că sufletul ei e acum liniștit și împăcat cu Hristos.

Se întoarce acasă conștient ca și-a făcut datoria și ca a adus unei muribunde păcătoase consolările religiei. Nevastă-sa, plină de admirație, îl așteaptă în casa parohială și-l asigură că n-a mai existat până atunci vreo fața bisericească atât de devotată mântuirii turmei ce o păstorește. Și el o crede; are o tendință firească de a crede tot ce i se spune, și la urma urmei, cine putea cunoaște mai bine decât nevastă-sa elementele cazului respectiv?

Bietul om! A făcut tot ce-a putut, dar ce reușește să realizeze un pește, scos din apă și azvârlit pe uscat, chiar dacă face „tot ce poate”? I-a lăsat mâncare și băutură – asta poate să facă; o să se mai ducă o dată și o să-i lase iar mâncare și băutură; zi de zi, își rupe picioarele, trecând peste aceleași câmpuri bântuite de păsări; și la capătul drumului asai chinuitoare presimțiri pe care le reduce la tăcere, Capitol-XVI ba profesii e dată, în ce, într-un târziu lucruri s-a încetățenit Sa el. Cu toate acestea, îl încearcă în mod obsedant un simțământ nedefinit cum că viața ar fi mai plăcută dacă n-ar exi & ta păcătoși bolnavi, sau dacă aceștia ar fi cel puțin în stare să înfrunte cu mai multă indiferență osânda veșnică. Theobald nu se simte în elementul lui. Fermierii au în schimb aerul că sunt în clementa lor. Au trupurile „voinice, i. În t sănătoși și mulțumiți; dar între el și ei e o prăpastie de netrecut. Pe la colțurile gurii au început să i se sape niște linii atât de aspre și obosite, încât chiar dacă n-ar fi îmbrăcat în veșminte negre, cu cravată albă, tot l-ar recunoaște și un copil că e popă.

Știe că-și face datoria. „Fiecare zi îl convinge tot mai mult] t de acest lucru. Prea multe îndatoriri însă nu are. Din nefericire îi lipsește o ocupație propriu-zisă. N-are chef să practice niciunul din acele sporturi în aer liber care acum patruzeci de ani nu erau socotite neconvenabile pentru o iată bisericească. Nu călărește,

nu\u238? nează, nu pescuiește, nu alearsă cu câimi împreună și nu joacă cricket. Pe de altă parte, ca să fim drepti cu el, trebuie să spunem ca studiul nu i-a plăcut niciodată; și, în fond, ce îndemn ar fi avut ci la Battersby ca să studieze? Nu citește nici cărțile vechi, nici pe cele noi. Nu se interesează de arta, de știință sau de politică, dar orice lucru nou care apare în vreunul dintre aceste domenii și îi e străin lui, îl scoate imediat din sărite. E adevărat că-și scrie singur predicile, dar chiar și nevastă-sa consideră că punctul sau forte constă mai degrabă în pilda ce o oferă viața lui (un singur dar neîntrerupt act de sacrificiu de sine) decât în ceea ce spune de la amvon. După masa de dimineată se ietrage în birou; taie bucățele din Biblie și le lipește cu o acuratețe desăvâr-ită alături de alte bucățele; asta e ceea ce se numește în limbajul lui „armonizarea Vechiului și Noului Testament”, în jurul acestor pasaje decupate copiază cu o caligrafie desăvârșită extrase din Mede (singurul om, după părerea lui Theobald, care a înțeles cu adevărat Apocalipsul), din Patricii și din alți teologi de pe vremuri. La asta a lucrat serios o jumătate de ceas în fiecare dimineată, timp de am de zile, și rezultatul este, fără îndoială, valoros. După câțiva ani își ascultă copiii la lecții, iar țipetele frecvente care se aud zilnic în birou, în timpul orelor de lecție, răspândesc povestea lor îngrozitoare în toată casa. De asemenea,

a început să strângă un hm tuş siccus¹ și, datorită interesului manifestat de tatăl sau, a fost pomenit o dată în Saturday Magazine ca fiind primul descoperitor al unei plante – ara uitat anume care – 'n ținutul Battersby. Acest număr din Satu-rday Magazine a fost legat în marochin roșu și e păstrat și astăzi pe masa din salon. Theobald se îiwârte prin grădina, trebăluind la tot felul de mărunțișuri; dacă aude cotcodăcind o găina, aleargă și-i spune Cristinei, după care se repede să-i caute oul. Când se întâmpla sa vina cele două domnișoare Allaby, surorile mai mari, să stea U Cristina, ele spuneau ca viața dusă de sora și cumnatul lor e o adevărată idilă, într-adevăr, Cristina făcuse o alegere fericită – pentru ca ideea că ar fi avut posibilitate să facă o alegere era o ficțiune împământenită curând în cadrul familiei lor – și ce fericit era Theobaad ca o găsisse pe Cristina. Nu știu cum se făcea însă că ori de câte ori stăteau la ea surorile, Cristina se cam ferea să joaci cărți” deși în alte ocazii îi făcea o plăcere grozavă sa joace cribbd & e sau chiar să facă un robber la whist. Surorile ei, însă, știau că n-or să mai fie invitate niciodată la Battersby, dacă. pomenesc măcar în treacăt de povestea aceea mărunță și ne-tnsemnată; ori, în general, merita din plin să fie invitate b Battersby. Chiar dacă Theobald era destul de țăfnos din fire. nu-și varsă focul asupra lor. Fiind rezervat de felul lui, dac<i ar fi putut

să găsească pe cineva care să-i gătească, ar L> preferat să locuiască pe o insulă pustie, în fundul inimii era convins, ca și Alexander Pope 3, că „cea mai mare pacoste a Omenirii este omul”, sau ceva în sensul ăsta – numai ca femeile, poate cu excepția Crâstinei, erau și mai rele. Dar cu toate acestea, când îi veneau musafiri, făcea o figură mult mai agreabilă decât s-ar fi așteptat cineva care cunoștea situația din culise.

De asemenea, se grăbea întotdeauna să introducă în conversație numele oricăror celebrități literare pe care le întâlnise, în casa lui taică-su, izbutind astfel foarte curând să-și stabi-jlească o reputație de om multilateral, care o satisfăcea chiaa și pe Cristina,!

1 Ierbar (ki).

a Alexander Pope (1638 – 1744) – poet și filosof lucrării Eșeu despre om.

Cine oare mai era atât de integer t>itaie scelerisque pttrus *, se întreba lumea, ca domnul Pontifex din Battersby? Cine oare era atât de potrivit pentru a fi consultat în cazurile când se ivea vreo dificultate în chestiunile administrative ale parohiei? Cine oare mai întruchipa un asemenea amestec fericit între un creștin sincer și discret, pe de o parte și un om cu experiență pe de altă parte? Pentru că de fapt așa vorbeau oamenii despre el acum. Era

socotit un admirabil om de afaceri. Și dacă spunea că va plăti la o anumită dată o sumă de bani, banii apăreau, într-adevăr, în ziua stabilită, și asta e semnificativ pentru un om. Timiditatea sa firească îl făcea incapabil să încerce să profite de pe urma cuiva, atunci când se ivea cea mai mică posibilitate de a întâmpina opoziție sau de a-și face reclamă, iar ținuta sa corectă și expresia oarecum severă constituiau pentru el un puternic scut, ce-l apăra împotriva acelor care ar fi vrut să profite de pe urma lui. Nu discuta niciodată despre bani și schimba întotdeauna vorba, dacă pomenea altcineva de ei. Expresia sa de groază indescriptibilă față de meschinăriile de orice fel constituia o garanție suficientă că el însumi nu e un om meschin, în afară de asta nu făcea niciun fel de tranzacții comerciale, afară doar de cele mai banale socoteli înscrise în condica măcelarului și a brutarului. Gusturile sale – dacă avea așa ceva – erau, după cum am văzut, foarte simple; îi reveneau nouă sute de lire pe an și casa; viața, nu era scumpă acolo, și o vreme nu avu copii care să-i atârne ca niște ghiulele de picioare. Cine era oare mai de invidiat, (și când ești invidiat atunci înseamnă că ești și respectat), dacă nu Theobald?

Și totuși îmi închipui ca Cristina era în general mai fericită decât soțul ei. Ea nu trebuia să-i viziteze pe enoriașii bolnavi, iar gospodărirea casei și ținerea socotelilor o ocupa exact atât cât

dorea, îndatorirea ei principală era, după cum prea bine spunea, să-și slujească soțul – să-l iubească, să-l cinstească și să-i mențină buna dispoziție. Ca să fim dreپți cu ea, își îndeplinea aceasta datorie, făcând tot ce-i stătea în putință, Poate c-ar fi fost mai bine dacă nu și-ar fi asigurat atât de des bărbatul că e cel mai bun și cel mai înțelept om de pe

1 Om plin de virtuți și fără de păcat (lat.).

J – Și tu vei fi țărănă 92 pământ, dat fiind ca nimeni în lumea lui mica nici nu visa vreodată să-i spună altceva, și deci nu trecu mult până când el încetă să mai aibă vreo îndoiala în această privință. Cât despre temperamentul lui, care, din când în când se manifesta sub forma unor accese violente, Cristâna avea grija să-i facă pe plac, de cum se arata cel mai mic semn de furtună. Descoperise destul de repede că acesta e cel mai ușor lucru ce-l poate face. Rar se întâmpla ca tunetul să bubuie din pricina ei. Cu mult timp înainte de a se căsători, n studiase micile particularități și știa când să toarne gaz peste foc, dacă focul parca că are nevoie de gaz, iar apoi să toarne câte un pic de apă, stingându-l cu multă înțelepciune și făcându-l să scoată cât mai puțin fum cu putință.

În chestiuni bănești, Cristâna era scrupuloxitatea întruchipată. Theobald îi dădea o alocație trimestriala pentru

îmbrăcămintе, bani de buzunar, precum și pentru pomeni și cadouri. În aceste două privințe, ea se arăta generoasă față de veniturile de care dispunea; de fapt se îmbrăca cu multă economie și dădea de pomană, sub formă de cadouri sau opere filantropice, tot ce-i prisosea. O, ce mângâiere era pentru Theobald gândul că are o nevastă de care era sigur că nu va cheltui nici măcar un gologan în mod nesăbuit. Lăsând la o parte supunerea absolută de care Cristâna dădea dovada, coincidența perfectă dintre părerile lor în toate problemele, și asigurările pe care ea i le dădea mereu că el are dreptate în tot ce se hotăra să spună sau să facă, ce sprijin puternic era pentru Theobald scrupulozitatea Cristinei în materie de bani! Și pe măsură ce treceau anii, el începu să țină la nevastă-sa atâta cât îi stătea în fire să țină la vreo ființă, și se felicita singur pentru ca nu rupsesе logodna – un act de virtute ale cărui roade le culegea acum. Chiar atunci când Cristina își depășea alocația trimestrială cu o lira și jumătate sau două, întotdeauna i se arata limpede lui Theobald de unde a provenit deficitul – o toaletă de seară deosebit de scumpa, care avea în schimb să țină foarte multă vreme, sau nunta neprevăzută a cuiva, care necesitase un cadou mai frumos decât permitea bugetul trimestrial; cheltuielile suplimentare erau întotdeauna compensate în trimestrul sau trimestrele

următoare, chiar dacă era vorba doar de un fleac de zece șilingi.

Cred însă că după vreo douăzeci de ani de căsătorie, Cristina decăzu oarecum din perfecțiunea ei originală, în ceea ce privește banii. Treptat-treptat rămase în restanță în mai multe trimestre consecutive, până ce contractă un împrumut cronic – un fel de datorie națională de familie – ce se ridica la vreo șapte sau chiar opt lire. Într-un târziu Theobald își dădu seama că se impune cu necesitate o mustrare; așa ca – profită de ziua nunții de argint pentru a o informa pe Cristina că datoria ei se anulează și pentru a o ruga totodată să se străduiască pe viitor să păstreze un echilibru între cheltuieli și veniturile de care dispune. Cristina izbucni într-un

suvoi de lacrimi, de afecțiune și recunoștință, îl asigură că este cel mai de treabă și mai mărinimos dintre soți și, de atunci, niciodată în tot cursul căsniciei lor nu mai rămase datoare nici măcar cu un șiling.

Cristina detesta orice fel de schimbări, le ura cu tot atâta patimă ca și soțul ei. Ea și cu Theobald posedau pe lumea asta aproape tot ce puteau să dorească; atunci de ce oare oamenii doreau să introducă tot felul de schimbări, al căror rezultat nu-l putea prevedea nimeni? Era convinsă că religia și-a atins de mult punctul terminus al dezvoltării și că e imposibil ca inima

oamenilor raționali să conceapă o credință mai perfectă decât cea transmisă de biserica anglicană. Nu-și putea închipui nicio situație mai onorabilă decât aceea de soție de pastor – bineînțeles cu excepția celei de soție de episcop. Dată fiind influența de care se bucura tatăl lui, nu era câtuși de puțin imposibil ca într-o bună zi Theobald să fie făcut episcop. și atunci. atunci îi venea în minte unica

— Lacună mărunță din practica bisericii anglicane – o lacună, bineînțeles, nu de doctrină, ci de politică – pe care o socotea în general greșită în această privință; faptul că soția episcopului nu capătă același rang ca și soțul.

Asta era opera Elizabetei *, care fusese o femeie rea, cu o moralitate extrem de dubioasă și în inima ei o papistașă înrăită. Poate că oamenii ar fi trebuit să fie mai presus de simple considerații referitoare la demnitatea lumească, dar lumea e așa cum e, și asemenea lucruri aveau o oarecare greutate în ochii ei, indiferent dacă așa era bine sau nu. Influența

1 E vorba de Regina Elizabeta I-a a Angliei (1533 – 1603).

Cristinei ca simpla doamna Pontifex, soție, să zicem a episcopului de Winchester, ar fi fost, fără îndoială, considerabila. Un caracter ca al ei nu s-ar fi putut să nu facă o impresie puternică, dacă s-ar fi găsit vreodată într-o poziție destul de

proeminenta ca să i se simtă influența într-un cerc larg; dar ca lady Winchester – sau ca episcopă – un titlu care ar fi sunat destul de drăguț – cine s-ar mai fi putut îndoi că puterea ei, pusă în slujba binelui ar fi crescut enorm? Și totul ar fi fost cum nu se poate mai drăguț, pentru că dacă ar fi avut o fiică, fiica n-ar fi fost episcopă decât în cazul and s-ar fi măritat la rândul ei cu un episcop, ceea ce era destul de puțin probabil.

Acestea erau gândurile Cristinei în zilele bune. Dar în alte zile, ca să fim sinceri, avea unele îndoieli, dacă în toate privințele gândește atât de cucernic cum s-ar cuveni. Trebuie să insiste, să insiste, până-i va înfrânge pe toți dușmanii mântuirii ei, și până ce însăși satana îi va zace, plină de răni, la picioare. Într-o zi, meditănd astfel, îi veni ideea că ar putea s-o ia înaintea unor contemporani, dacă ar înceta să mai mănânce caltaboși, din care se înfruptase până atunci din plin, ori de câte ori tăiaseră porcul, și dacă, de asemenea, ar avea grija ca la masa lor să nu se servească niciodată pasări ucise prin sucirea gâtului, ci numai din cele cu gâtul tăiat și lăsate să sângereze până la capăt. Sfântul Pavel și biserica Ierusalimului afirmaseră în repetate rânduri ca și paginii convertiți trebuie! să se abțină de la consumarea animalelor sugrumate și a sânge-i lui, și ei au adăugat la această interdicție pe cea referitoare la; un viciu a cărui natura

îngrozitoare nici nu intra în discuție Ț; prin urmare, era bine ca pe viitor să se abțină și să vadă dacă! acest lucru nu va avea vreun rezultat apreciabil, pe plan se iritual. Se abținu într-adevăr și capătă certitudinea ca din ziu; când a luat această hotărâre, se simte mai tare, cu inima mult mai pură, și în toate privințele mai cucernică decât până atunci, iâheobald nu puneă atâta preț pe aceste lucruri, dar întrucâti ea hotăra ce trebuie să mănânce, putea aranja ca nici el să-i nu mănânce păsări sugrumate; cât despre caltaboși, din fericire el asistasă la prepararea lor când era copil și de atunci nu mai izbutise să se lecuiască de scârba ce i-o produsese. Cristina dorea ca chestiunea să capete o răspândire mai generală și ca oamenii să se conformeze acestei interdicții; iar L

JCO

3 cci un caz dintre acelea pe care Lady Winchester ar fi putut să le rezolve, realizând ceea ce o simplă doamnă Pontifex nu îndrăzneă nici măcar să încerce.

Astfel se târa, din lună în lună și din an în an, respectabila pereche Pontifex. Cititorul, dacă a trecut de jumătatea vieții și are cunoștințe prin lumea clericală, își va aminti, probabil, de zeci și zeci de parohi și soții de parohi, care nu se deosebeau de Theobald și Cristina în nicio chestiune esențială. Vorbind din

amintiri și dintr-o experiență care se întinde pe o perioadă de aproape optzeci de ani de când mi-am petrecut și eu copilăria într-o casă parohială, aș spune că am descris mai degrabă latura frumoasă, decât cea urâtă, a vieții unui preot englez de țară acum vreo jumătate de secol. Recunosc însă că astăzi nu se mai găsesc asemenea oameni. Un cuplu mai unit și, în general, mai fericit nu puteai găsi în toată Anglia. O singură durere a umbrat primii ani ai căsătoriei lor: mă refer la faptul că toți copiii Cristinei erau născuți morți.

Capitolul XVII

Cu timpul această supărare a dispărut. La începutul celui de-al cincilea an al căsniciei, Cristina a născut cu bine un băiat. Asta s-a întâmplat la 6 septembrie 1835.

Imediat a fost înștiințat bătrânul domn Pontifex, care a primit vestea cu multă plăcere. Soția fiului sau John nu adusese pe lume decât fete, și el era foarte îngrijorat ca nu cumva să se producă o întrerupere a descendenței sale în linie bărbătească. Prin urmare, vestea cea mare a fost mai mult decât bine venită și a produs deopotrivă încântare la Elmhurst, și spaimă în Woburn Square, unde locuiau pe atunci membrii familiei lui John Pontifex.

Într-adevăr, cei din Woburn Square considerau acest capriciu ai sorții cu atât mai crud cu cât era și imposibil să-și

manifeste pe față supărarea; dar bunicului fericit puțin îi păsa de ce gândește sau nu gândește familia lin John Pontifex; își dorise un nepot și acum în sfârșit îl avea, și acest lucru trebuia Să satisfacă pe toată lumea; iar acum că doamna Theobald

Pontifex o apucase pe calea cea bună, putea să-i mai dăruiască alți nepoți, ceea ce ar fi fost de dorit, pentru că el nu se simțea în siguranță atâta vreme cât nu avea măcar trei.

Sună să vină majordomul.

— Gelstrap, zise el cu un aer solemn, vreau să cobor în pivnița.

Atunci Gelstrap o luă înaintea lui cu o luminare și domnul Pontifex intră în bolta din fund, unde-și ținea cele mai de preț.

Trecu pe lângă mai multe coșuri: iată vin de Porto din 1803, Tokay Imperial recolta 1792, Bordeaux 1800, Xeres 1812; trecu de astea și de multe altele, pentru ca nu pentru ele coborâse însuși capul familiei Pontifex în străfundurile pivniței. Un coș care părea gol, până ce-l lumineă din plin feștila aprinsa, se dovedi a conține o singură sticlă de o jumătate de litru. Aceasta constituia obiectul investigațiilor domnului Pontifex.

Adeseori Gelstrap stătuse îndelung în cumpăna asupra acestei sticle. O așezase acolo însuși domnul Pontifex cu vreo zece – doisprezece ani în urmă, când se întorsese dintr-o vizită la

prietenul său, doctorul Jones – celebrul călător; dar deasupra coșului nu era nicio tăbliță care să dea cea mai mică indicație cu privire la conținutul ei. În repetate rânduri, când stăpânul plecase de acasă, lăsând din greșeală cheile pe masă, cum i se întâmpla uneori. Gelstrap supusese aceasta sticlă la toate încercările pe care îndrăzne să le facă, dar era capsulată cu atât de grijă, încât puterea lui de cunoaștere nu găsea deschisa calea pe care ar fi salutat-o cu cea mai mare bucurie – și, de fapt, nici celelalte intrări, pentru că el ni izbutea să deslușească nimic. Iar acum misterul urma în sfârșit să se dezlege. Dar, vai! Se părea că și ultima șansă de a gusta măcar o picătură din conținutul sticlei avea să dispară pe vecie, pentru că domnul Pontifex luă butelca în propriile lui mâini și, după ce examina atent capsula, o țină în lumina. Zâmbi și părăsi locul cu pricina, ducând sticla în mână.

Și apoi se produse o catastrofă. Se împiedică de un coș gol, se auzi zgomotul căderii – spargerea unei sticle, și într-o clipă se răspândi pe pardoseala pivniței lichidul păstrat cu atâta grijă ani de-a rândul.

Cu obișnuita sa prezență de spirit, domnul Pontifex, scoase din gâtlee un strigăt: îi dădu lui Gelstrap o lună prejăviz. Apoi se ridică și începu să bată din picior, cum făcuse și îl ieobaldă când Cristina refuzase să-i comande masa la han.

— E apă din râul Iordanului, exclamă el furios, pe care o păstram pentru botezul nepotului meu cel mai mare. Lua-te-ar dracu', Gelstrap! Cum naiba ai putut să fii atât de neglijent încât să lași coșul ăla pe jos, prin pivniță?

Mă întreb cum de apa râului sfânt nu s-a ridicat ca un – 1 uriaș de pe pardoseala pivniței ca să-l ocărăscă. Gelstrap le spuse apoi celorlalți slujitori ca vocabularul stăpânului său îi înghețase sângele în vine.

Cum auzi însă cuvântul apă, Gelstrap văzu posibilitatea „de a se descurca din această situație, și se repezi, cât ai clipi din ochi, în cămară, înainte măcar ca stăpânul să-și dea seama de absența lui, se întoarse cu un burete și un lighean, și începu să strângă apele Iordanului, de parcă ar fi fost zoi de la bucătărie.

— Am s-o strecor, domnule, zise Gelstrap supus. O să se facă curata la loc.

Domnului Ponți **f**exi se păru că situația poate fi salvată de această propunere care fu adusă la îndeplinire chiar sub ochii lui, cu ajutorul unei bucăți de sugativă și a unei pâlnii. În cele din urmă constată că fusese salvat un sfert de litru, ceea ce i se păru suficient.

Apoi făcu pregătiri pentru o vizită la Battersby. Comandă câteva coșuri cu mâncăruri dintre cele nfai bune și alese un coș

mărișor cu băuturi selecționate. Am spus selecționate, dar în cele mai alese, pentru că deși în primul moment de exaltare pusese deoparte din vinurile lui cele mai bune, chibzuind mai bine își dăduse seama că trebuie să existe o măsură în toate, și, întrucât se despărțea de apa cea mai bună din râul Iordan, era normal să trimită vinuri de calitate a doua.

Înainte de a se duce la Battersby rămase vreo două zile la Londra, ceea ce făcea foarte rar în ultima vreme, dat fiind că avea peste șaptezeci de ani și, practic vorbind, se cam retrăsese din afaceri. Familia lui John, care nu-l scăpa din ochi, descoperi spre marea ei spaima, că domnul Pontifex a 3 vut o întrevedere cu avocații săi.

Capitolul XVIII

Pentru prima dată în viața lui, Theobaâd simți că a făcut un lucru bun și ca poate aștepta, fără îngrijorare, întâlnirea cu taică-su. Într-adevăr, bătrânul domn îi scrisese o scrisoare extrem de cordială, anunțându-i intenția de a fi nașul copilului; dar stați, poate e mai bine să 7 a redau scrisoarea în întregime, întrucât îl arata în cea mai bună lumina posibilă pe autorul ei: „Dragă Theobald, scrisoarea ta mi-a făcut o foarte sinceră plăcere, cu atât mai mult cu cât nu mai credeam să existe vreo speranță de îndreptare; te rog să primești felicitările mele cele

mai călduroase pentru noră-mea și pentru tine.

Păstram de mult o sticlă cu apa din năl Jordan, pentru botezul primului meu nepot, dacă va fi fost pe placul lui Dumnezeu să-mi dăruiască unul. Apa mi-a dat-o vechiul meu prieten, doctorul Jones. Vei fi de acord cu mine că, deși eficacitatea sacramentului nu depinde de sursa apei de botez, totuși, ceteris paribus¹, există un sentiment legat de apele Iordanului, care nu trebuie disprețuit. Uneori, chestiuni mărunte ca acestea influențează întregul viitor al unui copil.

Voi veni împreună cu bucătarul meu și i-am spus să pregătească totul pentru ospățul de la botez. Invită atâți dintre vecinii tai buni d îți pot încăpea la masă. Apropo, i-am spus lui Lesueur să nu cumpere homar – ar fi bine dacă te-ai duce personal și ai lua unul de la Saltness (întrucât Battersby era la o depărtare de numai paisprezece sau cincisprezece mile de coasta de sud); acolo sunt mai buni ca oriunde în Anglia, sau cel puțin așa cred, L-am trecut pe băiatul tău în porție la moștenire, în cazul când va ajunge la vârsta de douăzeci și unu de ani. Dacă fratele tău va continua să nu aibă decât fete, s-ar putea să iac mai mult pe viitor, dar am foarte multe obligații și nu suit chiar atât de înstărit cum probabil îți închipui. Tatăl tău afectuos, G. PONTIFEX”.

Câteva zile mai târziu, autorul acestei scrisori își făcu apariția într-o trăsură cu care străbătu cele paisprezece mii de
Deopotrivă cu celelalte (lat.).

la Gildenham la Battersby. Pe capră, alături de vizitiu, era Lesueur, bucătarul și o mulțime de coșuri, câte putuse duce trăsură, erau aranjate pe acoperișul ei și agățate peste tot. A doua zi urma să vină familia lui John Pontifex, precum și surorile Eliza, Mana și Alethea care, la cererea ei expresă, fu nașa băiatului. Domnul Pontifex hotărâse că botezul trebuie să fie o veselă petrecere de familie; așadar, trebuiau să vină cu toții și trebuiau să fie cu toții veseli, pentru că altfel avea să fie rău de ei. A doua zi fu botezat cel care stârnise toată această zarvă. Theobald propusese să-l numească George, după bătrânul domn Pontifex, dar, oricât de ciudat s-ar părea, domnul Pontifex preferă numele de Ernest. Cam pe atunci începuse să se răspândească moda cuvântului earnest în locul lui senous – și el socotea că faptul de a purta acest nume, ca și botezul sau cu apă din Iordan, vor avea un efect permanent asupra caracterului băiatului, influențându-l în sens bun în perioadele cele mai critice ale vieții lui.

Am fost poftit să slujesc ca al doilea naș și m-am bucurat de prilejul de a o întâlni pe Alethea, pe care n-o mai văzusem de câțiva ani, deși nu întrerupsesem nicio clipă corespondența cu ea.

Încă din copilărie, când ne jucasem împreună, rămăsesem cei mai buni prieteni. Când, după ce-i muriră bunicii, se despărțise de satul Paleham, prietenia mea intimă cu familia Pontifex fu menținută datorită faptului că am urmat școală și colegiul împreună cu Theobald; și de fiecare dată când o vedeam pe Alethea o admiram tot mai mult, ca fiind cea mai bună, cea mai blinda, mai spirituală, mai iubitoare, și, după părerea mea, și cea mai frumoasă femeie pe care o azusem. Niciun membru al familiei Pontifex nu era lipsit de farmec fizic; erau o familie de oameni bine dezvoltăți, cu trupuri frumoase, dar Alethea era adevărata floare a acestei seminții, în ceea ce privește înfățișarea; iar în privința tuturor celorlalte calități care fac o femeie vrednică de dragoste mi se părea că ea răpise porția hărăzită inițial tuturor celor trei fiice, care de fapt ar fi fost aproape suficientă pentru ele; ea căpătase toate calitățile, iar surorile ei niciuna.

Niciodată n-am putut să-mi explic cum de nu m-am căsătorit cu ea. Ne cunoșteam foarte bine, și asta poate fi pen

(engleză). 2 Senous – serious (engleză).

tru cititor un motiv suficient, între noi exista cea mai desăvârșită înțelegere și comuniune sufletească; amândoi știam ca nici unul dintre noi n-o să se căsătorească cu altcineva. O cerusem de nevastă de cel puțin zece ori; și cu asta nu voi mai

insista asupra unei chestiuni care nu e câtuși de puțin indispensabila pentru desfășurarea poveștii de față. În ultimii ani avusesem oarecari dificultăți să ne întâlnim și, după cum am mai spus n-o mai văzusem, dar întreținusem cu ea o intensă corespondență. Firește, eram extrem de bucuros s-o revăd; avea în vremea aceea treizeci de ani, dar mie mi se părea că e mai frumoasă ca oricând.

Bineînțeles, taică-su a fost leul la aceasta petrecere, clar văzând că suntem cu toții supuși și gata să ne lăsam mâncați, răgea mai mult pentru noi decât la noi. Era o priveliște plăcută să-l vezi cum își potrivește șervetul sub fălcile bătrâne, dar trandafirii, și cum și-l întinde peste vesta destul de încăpătoare, în timp ce lumina candelabrului dănuia pe bosa bunăvoinței de pe chelia lui, ca steaua de la Betlehem.

Ni s-a servit supă veritabilă de broască țestoasă; bătrânul era fără doar și poate încântat, și începu să-și dea drumul. Gelstrap stătea în picioare, în spatele stăpânului. Eu eram așezat în stânga doamnei Theobald Pontifex și deci în fața socrului ei, puțind să-l observ foarte bine.

În primele zece minute, cât am fost ocupați cu consumarea supei și aducerea peștelui, mi-aș fi zis, probabil, dacă nu aș fi avut o părere despre el formată cu mult timp înainte, că e un bătrân

foarte simpatic, și că în fond copiii trebuie să fie mândri de el; dar, deodată, în timp ce gusta din sosul homarului, se împurpura la față, obrații i se congestionară din pricina unei supărări cumplite, și săgeta pe furiș mai întâi pe Theobald, care stătea într-o parte a mesei, iar apoi pe Cristâna, așezată în partea cealaltă. Bineînțeles aceștia, săracii de ei, și-au dat seama că s-a întâmplat un lucru foarte grav, și eu de asemenea. Dar n-am putut să ghicesc ce este, până ce nu l-am auzit pe bătrân adresându-i-se Cristinei pe un ton șuierător:

— Sosul n-a fost făcut cu un homar femela. Ce rost are; – continuă el – să-l botez pe băiat cu numele de Ernest, s. i-i aduc pentru botez apa din Iordan, dacă taică-su nu știe măcar l să deosebească un homar de femela lui!

Această remarcă m-a lovit și pe mine îngrozitor, pentru ca mi-am dat seama, brusc, că până în momentul acela habar n-avusesem că și printre homari există femele și masculi, ci fusesem stăpânit de simțământul vag că în chestiuni matrimoniale ei sunt ca îngerii din cer și cresc aproape ca o generație spontanee din pietre și alge.

Domnul Pontifex își reveni din supărare, înainte de consumarea felului următor și până la sfârșitul cinei se menținu în mare formă. Ne spuse tot felul de lucruri despre apa

Iordanului; cum i-o adusese doctorul Jones, împreună cu câteva ulcioare de apă din Rin, Elba și din Dunăre, și ce dificultăți întâmpinase din pricina lor la vamă, și cum doctorul Jones avusese intenția de a face un punci cu apa din cele mai mari fluvii ale Europei; și cum el, domnul Pontifex, salvase apa Iordanului de la turnarea în castronul de punci etc. etc.

— Nu, nu, nu, continuă el, știți prea bine că n-ar fi avul niciun rost; era o idee profana, inadmisibilă; atunci ne-am luat fiecare acasă câte o sticlă de jumătate litru, și punciul a fost mult mai bun fără ea. Cu sticla mea însă era s-o pățesc rău de tot deunăzi: a scăpat ca prin urechile acului; m-am împiedicat de im coș în pivnița, când luam sticla ca s-o aduc la Battersby, și dacă n-aș fi umblat cu băgare de seamă, păzind-o ca pe ochii din cap, cu siguranță s-ar fi spart; dar am izbutit s-o salvez.

Și în timp ce spunea toate astea, Gelstrap se afla în picioare, în spatele lui!

Niciun alt incident n-a mai venit să tulbure dispoziția domnului Pontifex, așa că am petrecut cu toții o seară încântătoare, de care mi-am amintit adeseori, în timp ce urmăream viața finului meu.

Am trecut pe acolo peste vreo două zile și i-am găsit pe domnul Pontifex tot la Battersby, zăcând la pat, din pricina uneia

dintre crizele acelea de ficat și depresiune de care suferea din ce în ce mai des în ultima vreme. Am rămas la ei la masă. Bătrânul gentleman era ursuz și tare dificil; n-a putut să mănânce nimic – n-avea poftă de mâncare. Cristina a încercat să-l îmbuneze, oferindu-i o parte mai cărnoasă a unui cotlet de berbec.

— Cum poate să-i treacă prin cap o idee atât de năstrusnică, să-mi dea să mănânc cotlet de berbec! exclamă e! furios.

Uiți, d-aga mea Cristina, că ai de-a face cu un stomac total dezorganizat.

Și domnul Pontifex împinse la o parte farfuria, botos și bosumflat ca un copil nesuferit, de vârstă înaintată, întrucât acum scriu în lumina unor cunoștințe căpătate ulterior, presupun că n-am văzut în această întâmplare nimic altceva decât chinurile din ce în ce mai mari ale lumii, tulburările inerente tranziției din viața tuturor oamenilor. Bănuiesc ca în realitate nicio frunza nu se îngălbenește toamna, decât când nu-i mai pasa de sevă, și începe să-l plictisească pe tatăl ei, pomul, cu mormăieli și plângeri nesfârșite – dar, fără îndoială, natura ar fi în stare să găsească o cale mai puțin enervantă de a-și rezolva treburile, dacă și-ar da osteneala să se gândească mai serios la asta. Oare de ce se întâmplă ca generațiile să se suprapună și să se întrepătrundă? De ce nu putem oare să fim și noi îngropați ca

ouăle, în niște mici firide curate, înveliți fiecare din noi în bancnote de zece sau douăzeci de mii de lire, și să ne trezim, așa cum se trezește viespea din specia *Sphex*, descoperind că tatăl și mama i-au lăsat la îndemână nu numai ample provizii, ci și calea liberă în viață, întrucât au fost mâncați de vrăbii, cu câteva săptămâni înainte ca ea să înceapă să trăiască conștient, pe cont propriu.

Cam la un an și jumătate după aceea, roata norocului se întoarce împotriva celor de la Battersby: doamna John Pontifex aduse pe lume în condiții bune un băiețel. Dar după încă vreun an, George Pontifex fu lovit pe neașteptate de damba, așa cum pășise și mama-sa, dar la o vârstă mult mai înaintată. La deschiderea testamentului se constată următoarele: cota inițială de douăzeci de mii de lire afectată lui Theobald personal (în afara sumei dăruite lui și Cristinei în momentul căsătoriei) fusese redusă la șaptesprezece mii cinci sute de lire, când domnul Pontifex îi lăsase „ceva” lui Ernest.

Acest „ceva” se dovede a fi o sumă de 2500 de lire, ce urma să se acumuleze tot în mâinile tutorilor legali. Restul averii îi revenea lui John Pontifex, afară doar de faptul că fiecare dintre fiice căpăta cincisprezece mii de lire, pe lângă cele cinci mii de lire de cap, moștenite de la mama lor.

Așadar, tatăl lui Theobald îi spusese adevărul, dar nu chiar tot adevărul. Cu toate acestea, ce drept ar fi avut Theobald să se plângă? Desigur că a fost destul de crud să-l facă să creadă că el și ai lui sunt câștigătorii și vor căpăta onoarea și gloria moștenirii, când de fapt banii erau pur și simplu scoși din buzunarul lui Theobald. Pe de altă parte, fără îndoială, tatăl ar fi susținut că nu i-a spus niciodată lui Theobald că o să testeze ceva în favoarea lui; avea tot dreptul să facă ce vrea cu banii săi; dacă lui Theobald îi plăcea să se lege de iluzii deșarte, asta nu-l privea câtuși de puțin pe el; și așa îi dădea cu multă generozitate o întreagă avere; și chiar dacă lua două mii cinci sute de lire din cota lui Theobald, o făcea doar pentru a lăsa banii fiului lui Theobald, ceea ce, bineînțeles, până la urmă însemna cam același lucru.

Nimeni nu putea nega că testatorul avea dreptate; cu toate acestea, cititorul va fi de acord cu mine că Theobald și Cristina n-ar fi socotit, poate, praznicul de la botez chiar atât de reușit, dacă ar fi știut ce se va întâmpla. Încă în timpul vieții domnului Pontifex ridicase la biserica din Elmhurst un monument în amintirea soției sale (o placă cu niște urne și heruvimi, aidoma copiilor nelegitimi ai regelui George al IV-lea, și cu toate celelalte adausuri). Și lăsase loc liber pentru propriul sau epitafor, dedesubtul celui al nevestei. Nu știu dacă i l-a scris unul din copii,

sau dacă au pus pe vreun prieten să-l scrie în locul lor. Nu cred că a fost în intenția cuiva să adopte tonul satiric. Cred mai degrabă că intenția lor a fost să dea oamenilor să se înțeleagă ca numai Judecata de Apoi o să poată arăta cuiva ce om de treabă a fost domnul Pontifex; totuși, la început, mi-a fost destul de greu să cred că epitaful e complet nevinovat.

Începe cu înșirarea datelor nașterii și morții; apoi arată ca decedatul a fost timp de mulți ani patronul firmei Fairlie și Pontifex și că reședința lui era în parohia Elmhurst. Nu există în tot epitaful nicio silabă de laudă sau de ponegrire. Iar ultimele rânduri sună astfel;

EL ZACE ACUM AȘTEPTÂND ÎNVIEREA ÎMBUCURĂTOARE
ÎN ZIUA JUDECĂȚII DE APOI.

CE FEL DE OM A FOST SE VA VEDEA ÎN ZIUA ACEEA.

Capitolul XIX

Deocamdată, putem spune, cel puțin, că întrucât a apucat vârsta de șaptezeci și trei de ani și a murit bogat, trebuie să fi trăit într-o plăcută, armonie cu mediul înconjurător. Am. auzit spunându-se adesea ca viața cutărei sau cutărei persoane a fost o minciună; dar nicio viață de om nu poate să fie oi cumplită minciună; atâta vreme cât continuă, este adevărată] în proporție de cel puțin nouă zecimi.

Nu numai că viața domnului Pontifex a durat tare multă vreme, dar a fost și deosebit de prosperă până la sfârșit. Oare* nu e de ajuns? Dacă tot suntem pe lumea asta, nu este oare datoria noastră cea mai evidentă să profităm cât putem de viața – să observăm care lucruri tind bona fide să ne aducă o viață îndelungată și confortabilă, și deci să ne facă să acționăm în consecință? Toate animalele, afară doar de om, știu ca principala ocupație în viață este să te bucuri de ea – și ele într-adevăr se bucură în măsura în care omul și celelalte împrejurări permit. Cel mat bine și-a folosit viața acela care s-a bucurat cât mai mult de ea; Dumnezeu are grijă să nu ne bucurăm mai mult decât îi prieste ființei noastre. Dacă i se poate reproșa ceva domnului Pontifex, este că n-a mâncat și n-a băut mai puțin și deci că n-a suferit mai puțin de ficat, ceea ce ar fi putut eventual să-i prelungească viața cu încă reo câțiva ani.

Bunătatea nu înseamnă nimic, dacă nu aduce cu sine bătrânețea și bogăția. Vorbesc în linii foarte mari și generale și exceptis excipiendis². Așa cum zise psalmistul, „cei drepti nu vor fi lipsiți de nimic ce-i bun”. Sau aceasta este o simplă licență poetică, sau se poate înțelege din ea că cel căruia îi lipsește ceva nu este dintre cei drepti; există de asemenea prelungimintea că cel care a trăit mult, fără să-i lipsească nimic din, ce-i bun, a fost și el

personal destul de bun pentru lumea asta.

1 Cu bună credință (lat.) –

2 Lxceptându-se cele ce trebuie exceptate (liit,).

Domnului Pontifex nu i-a lipsit niciunul din lucrurile la care ținea. E drept că poate ar fi fost mai fericit decât a fost, clacă ar fi ținut la lucruri la care nu ținea, însă esența acestei afirmații consta în propoziția „dacă ar fi ținut la ele”. Cu toții am păcătuit și n-am izbutit să atingem gloria realizării unei vieți fericite, cum ușor am fi putut face, dar în cazul în speță, domnului Pontif exnu-i păsa, și n-ar fi câștigat prea mult dacă ar fi căpătat lucrurile pe care nu le dorea.

Cel mai rău strici orzul pe găște atunci când încerci să pătezi virtutea, de parcă adevărata ei origine n-ar fi destul de nobilă, ci vrei cu orice preț să-i stabilești o genealogie, după cum deduc specialiștii în heraldică, trăgându-se din clemente cu care ea nu are nimic de-a face. Adevărata genealogica este mai veche și mai onorabilă decât ar fi putut-o inventa ea singura. Se naște din experiența omului cu privire la propria sa bunăstare – și această experiență, deși nu-i infaiiibilă, este totuși lucrul cei mai ferit de greșeală pe care-l avem. Un sistem care nu se poate menține nici măcar pe o temelie bună ca aceasta, are probabil în el sămânța unei asemenea instabilități, încât se va răsturna,

indiferent de pedestalul pe care l-am așeza.

Lumea a stabilit de multă vreme că moralitatea și virtutea sunt cele două lucruri care, în cek: din urmă, aduc oamenilor tihna. „Fii virtuos și vei fi fericit”, zice caiețeâul de maxime morale. Sigur că dacă o pretinsă da adeseori greș în această privință, înseamnă că e doar o formă foarte insidioasă de viciu, iar dacă un pretins nu aduce niciun fel de rău grav în anii de bă trî nete ai omului, nu e un Meiu chiar atât de rău cum se spune. Din nefericire, cu toate că împărtășim cu toții concepția generală că virtutea este promotoarea fericirii, iar viciul aduce supărări, nu tot atât de unanimi suntem în ceea ce privește detaliile – adică dacă vreun anumit nărav, ca de pildă fumatul, e de natură a adace fericirea sau invers.

Vă supun aci ca rezultat al propriilor mele observații modeste ideea că mare parte din răutatea și egoismul manifestat de părinți față de copii nu sunt urmate în gene! al de consecințe proaste pentru părinții înșiși. Se prea poate ca ele să arunce o umbră, timp de mulți ani, asupra vieți copiilor, fără ca păimțn să fi avut ceva rău de suferit. Aș spune deci că nu e vorba de o grava abatere din partea părinților, dacă într-o anumită măsura iac copiilor intolerabilă.

O dată ce am acceptat ideea că domnul Pontifex nu era o

persoană de o înaltă ținută morală, înseamnă că oamenii de rând nu trebuie neapărat să aibă o înalta moralitate. E suficient dacă suntem de aceeași statură morală și spirituală ca „grosul” sau „media” oamenilor – adică „la mijloc”.

Însăși esența lucrurilor implică ideea că oamenii bogați care mor bătrâni trebuie să fi fost mediocri. Aproape întotdeauna vom descoperi că cei mai mari și înțelepți reprezentanți ai omenirii au fost cei mai mediocri – cei care au ținut cel mai bine calea de mijloc între excesele de virtute sau viciu. N-ar fi avut niciodată o situație înfloritoare dacă n-ar fi făcut acest lucru, și ținând seama de numărul foarte mare, al acelor care eșuează, este un merit destul de mare pentru un om să nu fi fost mai rău decât semenii lui. Homer ne voi bește despre cineva care și-a dat osteneala – atei „p-a kai Trgif & jfov Ejj. [j]: viti ffXXcov1 – întotdeauna să-i depășească și să-i întrecă pe alții. Ce persoana nesociabilă și antipatic trebuie să fi fost! Eroii lui Homer, în general, ajungeau rău, nu mă îndoiesc că acest domn – câne o fi fost el – a ajut fi rău mai curând sau mai târziu. Repet, un standard foarte în cere să posezi virtuți rare, și virtuțile rare sunt ca plantele's; animalele rare, lucruri care n-au putut să-și păstreze locul lume. Ca și aurul, pentru a putea sluji la ceva, o virtute trl buie să fie aliata cu un metal mai banal, dar mai

rezister

Oamenii despart viciul de virtute de parcă ar fi de lucruri complet separate, nea fiind nimic de-a face unul celălalt. Dar asta nu e câiuși de puțin adevărat. Nu exii virtute utilă, care să nu fie în aliaj cu viciul, și nu există un viciu sau mai niciunul, care să nu comporte și o picătilț de virtute; virtutea și viciul sunt ca viața și moartea, sau spiritul și materia – lucruri care nu pot exista fără a fi finite prin opusul lor. Viața cea mai absolută conține în ea moartea, iar cadavrul este din multe puncte de vedere viu. Pe de altă parte, s-a spus: „Dacă tu, Doamne, vrei să fiți „* Să fiu întotdeauna viteaz și să-i întrec pe ceilalți.

(IHada, cartea VI, vers. 208) neîndurător și să ții seamă de toate greșelile care se fac”, ceea ce arată că până și cel mai înalt ideal ce-l putem concepe admite atâta compromis cu viciul cât să fie trecute cu vederea bietele ticăloșii mărunte ale timpului, dacă nu sunt prea supărătoare. Ca viciul aduce un omagiu virtuții e un lucru știut de toată lumea; noi numim aceasta ipocrizie; dar ar trebui să existe un cuvânt pentru omagiul pe care îl aduce destul de des virtutea viciului – sau cel puțin n-ar face de loc rău să-l aducă.

Sunt de acord că unii oameni vor găsi fericirea în a poseda ceea ce considerăm cu toții că e un standard moral mai înalt

decât altul. Dacă vor merge însă pe această cale, atunci trebuie să se mulțumească cu virtutea, ca o răsplată în sine și să nu se plângă dacă vor descoperi că donchișotismul este un lux costisitor, a cărui răsplată vine dintr-o împărăție ce nu se află pe lumea asta. Nu trebuie să se mire dacă încercările lor de a profita în cea mai mare măsură și de lumea asta și de lumea cealaltă vor fi prea puțin încununete de succes. Oricât am pune la îndoială detaliile relatărilor privind originea religiei creștine, totuși, o mare parte a doctrinei creștine a rămâne la fel de adevărată ca și cum am accepta aceste detalii. Nu putem sluji în același timp și pe Dumnezeu și pe Diavol; îngustă e poteca și strâmtă e poarta ce-i duce pe aceia care trăiesc numai după credință la ceea ce ei consideră a fi lucrul cel mai de preț, și nu se poate spune acest lucru mai bine decât i-a spus Biblia. Nu e rău de loc să existe oameni care să gândească astfel, după cum nu e de loc rău să existe și speculanți în comerț, care de altfel adesea își frige degetele – dar n-ar fi de loc bine ca majoritatea oamenilor să se abată de la „calea de mijloc” bine bătătorită.

Pentru majoritatea oamenilor, în majoritatea cazurilor plăcerea – elementul palpabil a) prosperității materiale de pe lumea asta – este cea mai sigură piatră de încercare a virtuții. Progresul s-a realizat întotdeauna prin plăceri, mai degrabă decât

prin virtuțile extreme și aspre, iar oamenii cei mai virtuțioși s-au dovedit a fi mai înclinați spre excese decât spre ascetism. Ca să folosim o metaforă comercială, concurența e atât de acerbă, iar limita profiturilor a fost redusă arăt de mult, încât virtutea nu-și poate permite să piardă vreo șansă

PP j-H

— În bona **I**de 1, ci trebuie să-și bazeze acțiunea mai degrabă pe realitățile materiale ale purtării oamenilor decât pe un prospect măgulitor. Prin urmare, ea nu va neglija – așa cum fac urni destul de prudenți și economi în alte chestiuni – factorul important care este șansa noastră de a nu fi dați de gol, sau în orice caz nu înainte de a muri. O virtute rațională îi va acorda acestei șanse valoarea sa exactă; nici mai mult, nici mai puțin.

La urma urmei, plăcerea este o călăuză mai sigură decât dreptatea sau datoria. Pentru ca, oricât de greu este să știi ce ne procura plăcere, dreptul și datoria sunt adeseori mai greu de descoperit și, dacă greșim din pricina lor, ne vor aduce într-o situație la fel de la încă ca și o idee greșită cu privire la plăceri. Când oamenii își frig degetele fiindcă urmăresc numai plăceri, ei își descoperă greșeala și ajung să vadă prin ce au păcătit, mas ușor decât atunci când își frig degetele pentru că au urmărit îndeplinirea unei datorii imaginare sau au umblat după o idee

fantezistă, cu privire la adevărata virtute, De fapt, când diavolul se îmbracă în haine de înger, nu poate fi detectat decât de specialiști ultracalificați, iar el adoptă această mască atât de des, încât e destul de periculos pentru oricare dintre noi să fim văzuți vorbind cu vreun înger; iar oamenii prudenți vor umbla după plăceri, ca fiind o călăuză mai banală, dar mai respectabilă și, în general, mult mai sigură.

Revenind la domnul Pontifex, în afară de faptul că a trăit o viață îndelungată și prosperă, a lăsat numeroase odrasle, cărora le-a comunicat nu numai caracteristicile sale fizice și spirituale, cu gradul respectiv de modificări obișnuite, ci și o mare parte a caracteristicilor care se transmit mai greu – vreau să spun caracteristicile sale pecuniare. Se poate zice că pe acestea le-a căpătat stând liniștit și lăsând, chipurile, banii să curgă spre el; dar spre câți nu se întâmplă să curgă banii, fără ca oamenii să-i ia? Sau, dacă îi țin doar un timp, cum reușesc să și-i încorporeze în așa fel, încât să-i lase să curgă prin ei, până la progeneruri? Asta a făcut domnul Pontifex. A păstrat ceea ce se poate spune că a făurit, iar banii sunt ca și reputația capacității: mai ușor de câștigat decât de păstrat.

1 Autentica (Sat.).

Luați-l deci așa cum era, fiindcă la urma urmei n-am

intenția să mă arăt atât de sever cu el, cum era tata. Judecați-l după un standard foarte înalt și nu rămâne nimic din el. Judecați-l după un standard mediu, echitabil, și veți vedea că n-o să-i puteți reproșa mare lucru. Ce am spus în acest capitol am spus o dată pentru totdeauna și nu voi mai întrerupe firul cărții pentru a-l repeta. Se înțelege de la sine ca asta ar trebui să ducă la modificarea verdictului pe care poate cititorul s-ar pripi să-l dea, nu numai împotriva domnului George Pontifex, ci și împotriva lui Theobald și a Cristinei. Iar acum îmi voi continua povestirea.

Capitolul XX

Nașterea fiului său îi deschise lui Theobald ochii asupra a o mulțime de lucruri de care până atunci fusese doar vag conștient. N-avusese idee ce mare pacoste e un copil nou-născut. Copiii pe lume brusc, după luni întregi de așteptare, și e îngrozitor cum tulbură totul când sosesc: de ce nu pot să se furișeze în preajma noastră fără să producă o asemenea răsturnare a rânduielilor domestice? Nici nevasta lui nu-și reveni așa curând din lăuzie. Luni de zile avu sănătatea șubrezită; asta era o altă pacoste, și încă una costisitoare, care împiedica realizarea planului lui Theobald de a pune, din veniturile lui, ci te un ban deoparte pentru zile negre, cum zicea, sau ca să strângă o zestre pentru urmași – dacă i-ar avea. Acum începea să aibă urmași, încât era

cu atât mai necesar să economisească bani, și iată că pruncul îl împiedica s-o facă. N-au decât să spună teoreticienii că, de fapt, copiii sunt o continuare a propriei noastre identități, dar, în general, se va observa ca cei ce vorbesc astfel n-au copii. Cei care într-adevăr sunt tați de familie știu mai bine cum stau lucrurile.

La vreo douăsprezece luni după nașterea lui Ernest veni pe lume un al doilea copil, tot băiat, care căpăta numele de Joseph, iar la mai puțin de douăsprezece luni după aceea – o fată, căreia îi ziseră Charlotte. Cu câteva luni înainte de nașterea acestei fete, Cristina făcu o vizită familiei lui John

Pontifex la Londra și, știind în ce stare se află, își petrecu o mare parte din timp la expoziția de la Academia Regala, uitându-se la tipurile de frumusețe feminină, portretizate de академиști, pentru că-și pusese în gând ca de data asta să aducă pe lume o fată, Alethea o preveni să nu facă așa ceva; ea, însă, persista în hotărârea ei și, bineînțeles, fetița ieși urâtă, dar n-aș putea spune dacă pricina acestui lucru a constituit-o sau nu contemplarea tablourilor.

Lui Theobald nu-i plăcuseră niciodată copiii, întotdeauna fugise de ei cât de iute putuse, și de altfel și copiii fugiseră de el; ah, de ce oare – îi venea mereu să se întrebe – nu se puteau aduce pe lume copii gata crescuți? Dacă Cristina ar fi putut să dea

naștere la vreo câțiva preoți gata hirotonisiți, cu concepții moderate, dar în general de nuanță evanghelică și înzestrați cu parohii bunișoare, și în toate privințele copii fidele ale lui Theobald însuși – ei da, asta ar mai fi avut un sens! Sau dacă oamenii ar fi putut să cumpere de la prăvălie copii gata făcuți de vârsta și sexul dorit, în loc să trebuiască întotdeauna să-i facă, și pentru asta să înceapă lucrurile de la început – atunci sigur ar fi fost mult mai bine; dar așa cum stăteau lucrurile toată povestea îi plăcea profund, încerca același sentiment ca atunci când i se ceruse să vină și s-o ia de nevastă pe Cristina: simțea că ar fi putut s-o ducă foarte frumos și așa, încă multă vreme de aci încolo, și că ar fi preferat ca lucrurile să rămână în aceeași situație, în chestău-i nea căsătoriei se văzuse obligat să se prefacă încânut, dar vremurile se schimbaseră, și acum dacă nu-i plăcea ceva, putea găsi; cel puțin o sulă de căi ireproșabile de a-și manifesta nemul-i turnir ea.

Poate ar fi fost mai bine dacă în tinerețe Theobald s-ar fi împotrivit mai mult lui taică-su: faptul că n-o făcuse îl îndemna să se aștepte la cea mai totală supunere din partea propriilor săi copii. Zicea, (și Cristina încuviința) că se putea, pe bună dreptate, considera mult mai îngăduitor decât fusese poate taică-su față de el; primejdia pentru el, zicea Theobald, (și Cristina încuviința)

consta mai degrabă în a fi prea indulgent; dar trebuia să se păzească de o asemenea primejdie, pentru că nu exista îndatorire mai importantă decât să-i înveți pe copii să-și asculte părinții în toate privințele.

Nu de mult citise despre un explorator oriental care, făcând niște călătorii pe undeva prin părțile mai izolate ale Arabiei și Asiei Mici, dăduse peste o mică colectivitate creștină – oameni rezistenți, sobri și muncitori, și cât se poate de sănătoși – care se dovediseră a fi efectiv descendenții lui Jonadab, fiul lui Recab 1; și doi bărbați, e drept, îmbrăcați europenește, dar vorbind englezește cu accent străin, iar după culoarea pielii fiind fără doar și poate de origine orientală, veniseră nu mult după aceea la Battersby să ceară de pomană, și se prezentaseră ca membri ai acestui neam; spusese că strâng fonduri pentru a ajuta la convertirea celorlalți membri ai tribului la credința anglicană, ca ramură a religiei creștine. E adevărat că se dovediră a fi niște șarlatani, pentru că de îndată ce Theobald le dădu o liră, iar Cristina cinci șilingi din caseta ei particulară, se duseră în satul vecin și se îmbătară, totuși, asta nu dezmințe povestea călătorului de prin părțile Răsăritului. Și apoi să nu-i uităm pe romani – a căror măreție se datora probabil autorității sănătoase, exercitate de capul familiei asupra tuturor membrilor ei. Unii

romani ajungeau chiar să-și ucidă copiii; asta însemna totuși a sări peste cal. Pe de altă parte însă, romanii nu erau creștini și la altceva nu-i ducea capul.

Rezultatul practic al tuturor celor spuse până aci era convingerea ce încolțise în mintea lui Theobald – și dacă încolțise în mintea lui, atunci firește că același lucru se întâmplase și în a Cristinci – că e de datoria lor să înceapă a-și îndruma copiii pe calea ce trebuie s-o urmeze și ca acest început trebuie făcut încă din fragedă pruncie. Primele semne de încăpățânare trebuie detectate cu multă luare-aminte și smulse din rădăcină, înainte de a avea timpul să crească. Theobald culese această metaforă ca pe un șarpe amorțit, și o încălzi la sânul lui.

Înainte ca Ernest să poată măcar merge în patru labe, a fost învățat să îngenunche; înainte de a putea măcar să vorbească bine, a fost învățat să spună, sâsâind copilărește, Tatăl Nost) m și rugăciunea de la spovedanie. Puteai oare greși învățând aceste lucruri pe copii prea devreme? Nicidecum. Dacă atenția lui slăbea sau dacă nu-3 ajuta memoria, acestea se dovedeau a fi bălării, ce aveau să crească mult prea repede dacă nu erau smulse de îndată, și singurul mod în care puteau

1 Personaje biblice; Recab este prototipul întemeietorului unei sein în jii.

fi smulse era să-l bată cu biciul, să-l închidă într-un dulap, sau să-i refuze câteva dintre micile plăceri ale copilăriei, înainte de a împlini trei ani, știa să citească și, într-un fel, chiar să și scrie, înainte de a împlini patru ani, învăța latinește și știa să facă socoteli după regula de trei simplă.

Cât despre copil, era liniștit din fire, își iubea la nebunie doica, după cum iubea și pisicuțele și cățeii, și toate celelalte lucruri care se arătau atât de bune cu el, încât îl lăsa să le iubească. Și la maică-sa ținea; dar în ceea ce-l privește pe taică-su, mi-a spus mai târziu că nu-și amintește să fi avut ah sentiment față de el decât teamă și repulsie. Cristina n-avea nimic de obiectat împotriva greutății temelor pe care Thieobald le impunea copilului și nici a faptului că la toate lecțiile găsea de cuviință să-l biciuiască. Ba chiar, când Thieobald lipsea din cine știe ce pricina, și sarcina lecțiilor îi revenea ei, spre marea-i supărare vedea că asta e singura soluție și o aplica cu tot atâta eficacitate ca și Thieobald; și totuși, își iubea mult băiatul – pe când Thieobald nu l-a iubit niciodată – și a durat mult până să poată distruge în sufletul primului ei născut orice afecțiune pentru ea. Însă Cristina era înzestrată cum alta perse v erență.

Capitolul XXI

Ciudat! De fapt credea că-l iubește la nebunie, și desigur! că

l-a iubit mai mult decât pe ceilalți doi copii. Versiunea ei în această privință era că încă nu existaseră până atunci doi **p** părinți atât de altruști și atât de devotați celor mai înalte interese ale copiilor ca Theobald și cu ea. Pe Ernest îl așteptai un viitor mare – de asta era sigură. Acest lucru făcea seve-gintatea și mai necesară, pentru ca de la început să poată **f** ferit de orice atingere pângăritoare a râului. Ea nu-și putea permite visuri de aceeași amploare ca-acelea în care se le-l ganau, după cum citim prin cărți, toate mamele la iudei-l înainte de venirea lui Mesia, deoarece Mesia venise; dar curând avea să înceapă acea epocă de aur, desigur nu mai târziu de anul 1866, când Ernest va avea exact vârsta potrivită pentru asta, și va fi nevoie de un profet modern, de un I! le care să-i vestească apropierea. Cerul îi era martor că nu se dăduse niciodată îndărăt de la ideea martiriului pentru ea și Theobald, și mei nu avea să-l evite pentru copilul ei, dacă i se va cere să ofere viața băiatului pentru a o pune în slujba Mântuitorului. A, nu! Dacă Dumnezeu i-ar cere să și-i sacrifice pe primul născut, așa cum îi spusese și lui Abraham, l-ar duce la farul de la Pigbury și l-ar arunca în – nu, nu, asta n-ar putea să facă! dar nici n-ar fi necesar – putea foarte bine să îndeplinească altcineva această poruncă. La urma urmei nu degeaba fusese Ernest botezat în apa Iordanului. De altfel, nici ea și nici Theobald

nu erau autorii acestei fapte. Nu ei o ceruseră. Când fusese nevoie de apă dintr-un râu sacru pentru un copil sacru, se găsisse calea pe care să fie adusă tocmai din îndepărtata Palestina, peste mări și țări, până în pragul casei unde se afla copilul. Dar ăsta era un miracol! Un miracol! Chiar așa! Acuma vedea ea totul limpede. Iordanul își părăsise albia și cursese până în propria ei casă. Era o prostie să spui că nu se făptuise o minune. Nu există minune făptuită fără mijloace de un fel sau altul; deosebirea dintre credincioși și necredincioși consta tocmai în faptul că cei dintâi puteau să vadă o minune acolo unde cei din urma nu izbuteau. Evreii n-au izbutit să vadă minunea nici măcar în învierea lui Lazăr, sau în hrănire-i miilor de oameni cu cinci pâmi și doi pești. Familia lui John Pontifex n-a izbutit să vadă miracolul în această chestiune a apei Iordanului. Esența minunii consta nu în faptul că nu fusese nevoie de anumite mijloace, ci în adaptarea mijloacelor la un scop mare, care n-ar fi fost atins fără amestecul cuiva; și nimeni n-ar putea afirma că doctorul Jones a adus apa fără să-i fi poruncit cineva. Acest lucru avea să i-l spână lui Theobald și să-l facă să-i vadă în Și totuși poate că era mai bine să nu-i spună, în chestiuni de acest fel, intuiția femeilor era mult mai profundă decât a bărbaților și nu dădea niciodată greș. Tocmai o femeie, și nu un bărbat, fusese desăvârșit înzestrată cu întreaga plenitudine

a dumnezeirii. Dar atunci ție ce nu păstraseră ei apa ca pe un lucru de mare preț, după ce fusese folosită? N-ar fi trebuit niciodată, chiar niciodată s-o arunce! Și totuși așa făcuseră. Poate că a fost totuși spre bine – pentru că altfel ar fi fost ispitiți să pună prea mult preț pe ea și ar fi putut să devină o sursă de primejdie morala pentru ei – poate chiar de trufie, păcatul cel mai tare dintre toate. Cât despre calea pe care cursese apa Iordanului către Battersby, asta avea mai puțină importanță chiar decât pământul prin rare curgea acest râu în Palestina însăși. Doctorul Jones era, fără îndoială, o ființă pământească, chiar foarte pământească; tot așa, recunoștea ea cu regret – fusese și socrul ei, deși într-o măsură mult mai mică; fără doar și poate că a fost un om cucernic în fundul inimii lui și a devenit din ce în ce mai cucernic pe măsură ce a înaintat în vârstă. Totuși, a fost pângărit de contactul cu lumea, probabil chiar până cu câteva ceasuri înainte de moarte, pe când ea și cu Theobald renunțaseră la toate, de dragul lui Cristos. Ei nu erau ființe pămâtentene, sau cel puțin Theobald nu era. Ea fusese, dar căpătase tot mai mult har, era sigură, de când încetase să mai mănânce animale sugrumate și sânge; asta era ca spălarea în apele Iordanului, față de scăldarea în râurile Damascului, Abana și Pharpar. Băiatul ei nu trebuia să atingă niciodată o pasăre sugrumată, sau un cârnat cu

sânge – de lucrul acesta, în orice caz, va avea ea grijă, și el va trebui să poarte o bucată de coral de prin împrejurimile Joppei – pe acolo erau insecte de coral, așa ca lucrul nu era prea greu de realizat, cu oarecare eforturi. Avea să-i scrie doctorului Jones în privința asta etc. etc. Și tot așa, ceasuri întregi, zile de-a rândul, timp de ani de zile. fe Adevărat, doamna Theobald Pontifex își iubea copilul, așa Y cum se pricepea, cu o pasiune extrema, dar visurile ce le avea p în somn erau niște realități plate, față de visurile de care se r? lăsa legănata când era trează.

Înainte de a împlini Ernest doi ani, după cum am mai spus, Theobald începu să-l învețe să citească. Iar de bătut cu biciul începu să-l bată la două zile după ce se apucă să-l învețe carte.

Era dureros, după cum îi spunea și el Cristinei, dar era 3 singurul lucru ce se putea face, și deci se farea. Copilul era! firav, palid și bolnăvicios, așa că ei chemau mereu doctorul care-i dădea calomel și prafuri de antimoniu. Toate astea se făceau cu dragoste, îngrijorare, timiditate, prostie și nervozitate. Erau proști în lucrurile mărunte; iar cine e prost în lucrurile mărunte, tot așa va fi și în cele mari.

Curând muri bătrânul domn Pontifex și atunci se produse revelația micii modificări făcute în testament, prin care-i lăsase o parte din bani lui Ernest. Vestea fu destul de greu de suportat, cu

atât mai mult cu cât nu exista niciun mijloc de a-i spune vreo două vorbe testatorului, acum când tot nu mai era în stare să le facă vreun rău. Cât despre băiat, oricine-și putea da seama că moștenirea ce-i fusese lăsată va fi pentru el o mare nenorocire, A-i acorda unui tânăr o cât de mică independență materială era, poate, cel mai mare rău ce i-l piteai face. Asta avea să-i paralizeze energia și să-i înăbușe dorința de a-și găsi o ocupație activă. Mulți tineri au fost atrași pe cai rele deoarece știau că, odată ajunși la majorat, vor capătă câteva mii de lire. Desigur ca nu li s-ar fi putut acorda suficienta încredere că vor veghea asupra intereselor băiatului, și ar fi trebuit să se înțeleagă că ei sunt mai în măsura să aprecieze care sunt aceste interese, decât ar fi putut-o face el însuși la douăzeci și unu de ani; și apoi dacă Jonadab, fiul tatălui său Recab – sau poate ar fi mai simplu în acest caz dacă s-ar spune doar Recab – deci dacă Recab ar fi lăsat o moștenire frumoasă nepoților săi, atunci lui Jonadab nu i-ar mai fi fost de loc ușor să-și stăpânească acești copii etc.

— Draga mea, zise Theobald, după ce discutase chestiunea cu Cristina pentru a douăzecea oară, draga mea, singurul lucru care trebuie să ne călăuzească și să ne consoleze în asemenea nenorociri este refugiul ce ni-l oferă munca practică. Am să mă duc s-o văd pe doamna Thompson.

În asemenea zile doamnei Thompson i se spunea puțin mai repede și mai peremptoriu decât în alte ocazii ca păcatele îi vor fi spălate, că o să rămână curată etc. etc.

Capitolul XXII

Uneori stăteam câte o zi, două la Battersby, când finul meu și cu fratele și sora lui erau copii. Nu prea știu de ce mă duceam, pentru că simțeam cum mă îndepărtez tot mai mult de Theobaad, după cum și el se îndepărta tot mai mult de mine. Dar uneori oamenii se deprind să meargă mecanic pe același făgaș, și pretinsa prietenie dintre mine și soții Pon-tifex continua să existe, deși rămăsese doar într-o formă rucimentară. Finul meu îmi plăcea mai mult decât ceilalți doi copii, dar nu avea prea mult din exuberanța copilăriei, și semăna în mod supărător cu un bătrânel uscat și firav. Copiii însă erau dispuși să se arate prietenoși, Mi-aduc aminte ca Ernest și cu fratele lui s-au tot învârtit în jurul meu în prima zi a uneia dintre aceste vizite, cu mâinile încărcate de flori aproape ofilite, ofevindu-mi-le în cele din urmă. În fața acestei situații am făcut ceea ce presupun că așteptau din partea mea: am întrebat dacă se găsește prin apropiere o prăvălie de unde se pot cumpăra dulciuri. Mi-au răspuns că da, așa că m-am căutat prin buzunare, dar n-am izbutit să găsesc decât niște monede mărunte, în total abia doi

penny și jumătate. Le-am dat și, băieții, în vârsta respectiv de patru și trei ani, au pornit-o singuri la drum. S-au întors peste puțină vreme și Ernest mi-a spus:

— Nu putem lua dulciuri de toți banii ăștia (mi s-a părut că e un reproș, dar nu asta era intenția lui); putem lua dulciuri de banii ăștia (și-mi arata un penny), și de ăștia (îmi arăta încă un penny). Dar nu putem lua de toți banii (și adăugă jumătatea de penny la cei doi).

Bănuiesc că voiau o prăjitură de doi penny, sau ceva în genul ăsta. M-a amuzat și i-am lăsat să rezolve dificultatea cum vor, fiind chiar nerăbdător să văd ce or să facă.

Ernest zise:

— Putem să vă dăm înapoi ăsta (și-mi arată banul de o jumătate de penny) și să nu vă dăm înapoi pe asta și pe ăsta – i (și-mi arata cele două monezi de un penny).

Am încuviințat, iar ei au scos un oftat de ușurare și au plecat feuciți. Încă vreo câteva cadouri în bani și jucării desăvârșiră cucerirea, așa că începură să mă facă confidentul lor, îmi spuseră o mulțime de lucruri pe care mă tem că n-ar fi trebuit să le ascult, îmi spuseră că dacă bunicul ar mai fi trăit, foarte probabil ar fi fost făcut lord, și atunci tăticul ar fi devenit reverend, dar că bunicul era acum în cer și – împreună cu

bunica Allaby – cânta imnuri lui Iisus Cristos, cai e ținea foarte mult la ei; și ca atunci când Ernest era bolnav, maică-sa îi spunea că nu trebuie să se teamă de moarte, pentru că o să se ducă direct în cer, cu condiția numai să se căiască pentru că și-a făcut lecțiile atât de prost și l-a supărat pe scumpul lui tată, și cu condiția să promită că n-o să-l mai supere niciodataniciodată; și că atunci când o să ajungă în cer, o să-l întâmpine bunicul și bunica Atâaby, și o să stea mereu cu ei, și amândoi or să fie foarte buni cu el, și or să-l învețe să cânte imnuri frumoase, mult mai frumoase decât cele care-i plăceau lui atât de mult etc. etc.; dar el nu voia să moară și s-a bucurat când s-a făcut bine, pentru că în cer nu sunt pisicuțe și crede că nu sunt nici primule din care să facă ceai.

Mama lor era pur și simplu dezamăgită de ei:

— Niciunul dintre copiii mei nu e un geniu, domnule Overton, îmi spuse ea într-o dimineață la micul dejun. Sunt plini de talente, și, mulțumită învățăturii pe care le-a predat-o Theobald, sunt destul de avansați pentru anii lor, dar n-au nici umbră de gemu în ei: geniul e cu totul altceva, nu?

Bineînțeles, i-am răspuns că „geniul e cu totul altceva”, dar gândurile mele, dacă mi le-ar fi putut citi cineva, erau următoarele: „Dă-mi cucoană, mai repede cafeaua, și nu mai vorbi pros” **n!**” Habar n-am ce este geniul, dar atât cât pot să-mi

fac o idee despre el aş zice că e un cuvânt stupid, care ar trebui lăsat cât mai repede posibil pe seama claqueurst-ilor ştiinţifici şi literari.

Nu ştiu exact la ce se aştepta Cristina de la copiii ei, dar îmi închipui că trebuie să fi fost ceva în genul ăsta: „Copiii mei ar trebui să fie toţi nişte genii, fiindcă sunt ai mei şi ai! ui Theobald, şi e foarte rău din partea lor că nu sunt. Dar bineînţeles că nu pot să fie aşa de cumiţi şi deştepti cum a fo”” t Theobald şi cum am fost eu, şi dacă vor da semne că ne calcă pe urme, va fi foarte urât din partea lor. Din fericite însă lucrurile stau cu totul altfel, şi totuşi e îngrozitor că nu stau aşa. Cât despre geniu – mai încape vorbă? Es bine, un geniu ar trebui să facă tumbe intelectuale încă de la naştere. Or, niciunul dintre copiii mei n-a izbutit încă să facă să se vorbească despre e! prin gazete. Dar n-aş vrea ca copiii mei să-şi dea aere – e suficient ca ziarele să vorbească de Theobald şi de mine”.

Biata de ea habar n-avea că adevărata măreţie poartă o mantie invizibilă, cu care trece printre oameni fără să fie bănuită. Dacă mantia n-o ascunde întotdeauna de ea însăşi şi timp de mulţi ani de alţii, măreţia va scădea până la nişte f v

1 Persoane plătite ca să aplaude (franc.).

— Fii dimensiuni foarte banale. Atunci, ne putem întreba,

ce rost mai are să fii plin de măreție? Răspunsul este că poți înțelege mai bine măreția altora, a celor morți ca și a celor vii, că poți să-ți alegi o societate mai bună printre ei, și, după ce ți-ai ales-o, poți să savurezi și să înțelegi aceasta societate mai bine – și, de asemenea, că poți face plăcere oamenilor celor mai buni și să trăiești prin cei care nu s-au născut încă. S-ar putea crede ca acesta este un câștig destul de substanțial pentru măreție, ca să nu mai dorească să ne strivească în picioare, chiar când este deghizată în umilință.

Eram acolo într-o duminică, și am observat strictețea cu care erau învățați tinerii să respecte repausul duminical; duminica n-aveau voie să taie nimic, nici să se joace cu creioane colorate, ceea ce li se părea destul de greu, pentru că verii lor, din familia lui John Pontifex, aveau voie să facă toate acestea. Verii lor puteau să se joace duminică cu trenulețul, dar deși ei făgăduiseră că n-or să umble decât cu trenuri de duminică, Theobald și Cristina le interziseră orice fel de circulație. O singură plăcere li se permitea, duminica seara aveau voie să-și aleagă singuri imnul religios ce urmau să-l cânte, în cursul serii intrară în salonaș și, ca o favoare cu totul specială, așa-mi cânte niște imnuri, în loc să le recite doar, pentru ca să-i pot auzi ce frumos cântă. Ernest alese primul imn, fiindcă era rândul lui, și

anume un imn despre niște oameni care trebuiau să vină la copacul asfințitului. Nu sunt botanist de meserie și nu prea știu ce fel de arbore este copacul asfințitului, dar primele cuvinte erau următoarele: „Vino, vino, vino; vino **b** copacul asfințitului, fiindcă ziua a trecut și e pe sfârșite”. Melodia era destul de frumoasă și Il cucerise pe Ernest, pentru că era pasionat de muzică și avea un glas dulce și subțirel de copil, de care-i plăcea să se slujească.

Din păcate însă, abia târziu a ajuns să pronunțe bine consoanele, și în loc să spună „vino”, spunea „fino, fino, fino”.

— Ernest, idse Theobald, din fotoliul sau așezat în fața focului, unde stătea cu mâinile încrucișate pe burtă, nu crezi că ar fi mai frumos dacă ai spune „vino” ca toată lumea, în loc de „fino”!

— Dar eu zic „fino”, îi răspunse Ernest, vrând de fapt să spună că a pronunțat „vino”.

Duminică seara Theobald era întotdeauna prost dispus. Fie din cauză că sunt la fel de plictisite de această zi a săptămânii ca și semenii lor, fie că sunt obosite, fie din cine știe ce altă pricină, rareori se întâmplă ca fețele bisericești să fie în forma duminica seara; văzusem unele semne în seara aceea, care arătau că gazda mea e furioasă, și m-am speriat puțin, auzindu-l pe Ernest că spune atât de prompt „dar eu zic, „fino”, când taică-su afirmase ca nu rostește „vorbele cum trebuie.

Theobald observă imediat că e contrazis. Se ridică din fotoliu și se duse la pian.

Nu, Ernest, nu e adevărat, tu nu spui de loc așa, tu spui „f; no” în loc de „vino”. Haide, spune după mine „vino”, cum zic eu.

„Fino”, zise imediat Ernest. Acum e bine?

Nu mă îndoiesc că el socotea că e bine, dar de fapt nu era.

Haide, Ernest, de ce nu-ți dai și tu puțină osteneală?

Nu te străduiești de loc să faci ce trebuie. Ar fi timpul să înveți să spui „vino”; uite, Joey știe să spună „vino”. Nu-i așa, Joey?

Ssigur ca sstiu, răspunse Joey, sâsâind teribil, iar apoi pronunță aproape corect cuvântul „vino”.

— Ei, poftim, Ernest! auzi? Nu-i de loc greu, absolut de loc. Ei, acum, fără să te grăbești, gândește-te bine și spune după mine „vino”.

Copilul tăcu vreo câteva secunde, și apoi spuse iarăși „fino”.

Văzând că eu râd Theobald se întoarce enervat către mine și-mi spuse:

— Te rog să nu râzi, Overton; băiatul o să ajungă să creadă ea e un fleac, dar e un lucru foarte important; apoi, întorcându-se spre Ernest, zise: Hai, Ernest, îți mai acord o ultimă șansă, și dacă nu zici „vino”, înseamnă că ești într-adevăr încăpățânat și

neascultător.

Părea foarte supărat, și pe fața lui Ernest apăru o umbră ca aceea care se ivește în ochii unui cățel când e dojenit fără să înțeleagă de ce. Copilul văzu bine ce-l așteaptă, se sperie și bineînțeles zise din nou „fino”.

Prea bine, Ernest? i se tatăl său, apucându-l furios de umăr. Ani făcut tot ce am putut ca să te salvez, dar dacă asta, vei fi satisfăcut. Și îl trase afară din camera pe sărmanul băiat, care plângea cu anticipație. Câteva minute mai târziu am putut auzi cu toții niște răcnete cumplite răzbătând din sufragerie, prin vestibulul ce o separa de salon, și ne-am dat seama că bietul Ernest își primește porția de bătaie.

L-am trimis la culcare, spuse Theobald întorcându-se în salon; și acum, Cristina, cred că putem primi servitorii pentru rugăciune; și sună clopoțelul ca să-i cheme, chiar așa plin de păcate cum era.

Capitolul

X X îți

William, valetul, veni să aranjeze scaunele pentru servi-ltoare, și, imediat intrară și ele, una după alta. Mai în tu că-i merista Cr ist mei, apoi bucătăreasa, apoi fata în casa; după [aceea William și, la sfârșit, vizitiul. M-am așezat în partea opusă

și le priveam fețele în timp ce Theobald citea un capitol; din Biblie. Erau oameni de treaba, dar niciodată n-am văzut o <mai evidentă lipsa de expresie pe niște figuri omenești.

Theobald începu să citească niște versete din Vechiul Testament, după un sistem special al lui. În ziua aceea era un i pasă) ales din capitolul cincisprezece al cărții. Numerilor; după câte am putut să-mi dau seama, acest pasaj n-avea nicio legătură cu cele petrecute atunci, dar spiritul care îl anima mi s-a parat atât de asemănător cu spiritul lui Theobald însuși, în cât, după ce l-am ascultat, am putut înțelege mai bine cum a ajuns¹ ci să gândească așa ei. În gândea și să se poarte așa cum se purta.

Iată textul respectiv: „29. Și pentru băștinașul din Lrail și pentru străinul care:!
r? este între voi o singură lege să fie când cineva va păcătu din neștiință.

30. Iar dacă cineva din băștinași sau din venetici va face ceva din îndrăzneală, acela hulește pe Domnul și sufletul acela se stârpe din poporul lui.

Căci a disprețuit cuvântul Domnului și a călcat porun cele
h1 J ssc stârpească sufletu! acela și păcatul lui va fi asupra în

Când se aflau fiii lui Israil în pustie, au găsit un om idunând lemne în ziua odihnei.

33. Și cei ce l-au găsit adunând lemne în ziua odihnei l-au

adus la Moise și Aaron și la toată obștea fiilor lui Israil;

— Și l-au pus sub pază, pentru că nu era încă hotărât ce L fiica cu el.

Atunci a zis Domnul către A-îoise: „Omul acesta să piociră; să fie ucis cu pietre de către toată obștea fiilor lui

liinii, afară din tabăra”.

L-au scos deci toată obștea fiilor lui îsraii din tabără

— Au ucis cu pietre toată obștea, afară din tabără, cum potnuse Domnul lui Moi” e, și a grăit Domnul cu Moise în a zis: „Vorbește fiilor lui Ismil și le spune să-și facă ciucuri b poalele hainelor lor, din neam în neam, și pe deasupra ciu curilor de la poalele hainelor Jor să pună un șiret de mătase violetă.

Ciucurii aceștia să fie, ca uitându-vă la dâșșai să vă aduceți aminte de toate poruncile Domnului și să le împliniți și să nu umblați după inima voastră și după ochii voștri, cari tăi asc spre desfrânare;

Ca să vă aduceți aminte și să pliniți toate poruncile nule și să fiți sfinți înaintea Dumnezeului vostru.

Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru, care v-am scos d—] pământul Egiptului, ca să fiu Dumnezeul vostru. Eu sunt

Domnul Dumnezeul vostru!”. În timp ce Theobald citea textul de mai sus, gândurile îmi rat-Leau și, într-un târziu,

reveniră la o chestiune mărunta, pe care o observasem în cursul după-amiezii.

Cu câțiva ani în urmă, un roi de albine își făcuse sălașul sub streșină casei și se înmulțiseră atât de tare, încât vara, când erau deschise ferestrele, invadau salonul. Tapetul acestei încălzi „i avea un model cu buchete de trandafiri roșii și albi și în unele ocazii am văzut mai multe albine zburând către tran-oaii și cercetându-i, imaginându-și că sunt flori adevărate; ce încercau: i buchet, îl cercetau și pe cel de alături, apoi următorul, și iar următorul, până ajungeau la cel mai apropiat de tavan, apoi coborau din buchet în buchet, tot așa cum urcaseră, până ce ajungeau pe speteaza canapelei; atunci începeau iarăși să se urce din buchet în buchet, până la tavan; și tot așa mereu, până ce oboseau. În privindu-le, Observând cum se repetă rugăciunile în această familie, seara și dimineața. – seara și dimineața, săptămână de săptămână, luna de lună și an de an, nu m-am putut oprî să j nu mă gândesc cât de mult seamănă acest obicei cu felul înji care albinele urcau și coborau pereții din buchet în buchet, fărăbl să bănuiască vreodată că pot exista atâtea idei lăaturalnice și totuși ideea principală să lipsească de-a pururi, într-un mod desperator.

Când Theobald termină de citit, îngenunchearăm cu toții

Carlo Doici și Sassoferrato își coborâra privirile asupra unei mări de spinări rotunjite, în timp ce noi ne îngropăram fețele în scaune. Am remarcat că Theobald s-a rugat să ne ajute Dumnezeu să fim cu adevărat cinstiți și conștiincioși în tot ceea ce facem, și eu am zâmbit auzind cuvântul „adevărat” Apoi, gândurile mi-au zburat din nou la albine și mi-am **z** că la urma urmei era poate mai bine pentru Theobald că rugăciunile noastre erau îndeplinite atât de rar și într-un mod atât de puțin încurajator; pentru că dacă aș fi socotit că ai cea mai mică șansă de a mi se împlini rugile, m-aș fi rugat; ca cineva să se poarte curând cu el cum se purtase el cu Ernes Apoi gândurile mi-au rătăcit mai departe, către acele calcule făcute de oameni cu privire la irosirea timpului și **l** tot ceea ce un om ar putea realiza dacă ar acorda unui anumit lucru numai zece minute pe zi, și îmi spuneam că aș fi puțt face o remarcă necuviincioasă cu privire la aceste calcule! la timpul afectat rugăciunilor de familie – remarcă pe care aș fi prezentat-o totuși într-o formă tolerabilă – când l-am auzit pe Theobald începând imnul Harul Domnului nostru Iisus Hristos; peste câteva secunde ceremonia s-a terminat și pei sonalul de serviciu a părăsit salonul, pe rând, așa cum veni îndată după aceea, Cristina, puțin rușinată de întâmplarea la care asistasem, făcând imprudența de a reveni asupra acestui subiect, și începu să

caute justificări, zicând că a durut sufletul, și că pe Theobald I-a durut și mai mult sufletul, dar ca „altceva nu se putea face”.

Ara ascultat aceste explicații cu cât mai multă răceală în limitele politeții, și prin tăcerea pe care am păstrat-o în tot restul scrii mi-ara manifestat dezaprobarea față de ceea ce văzusem.

A doua zi urma să mă întorc la Londra, dar înainte de a pleca, am spus că aş vrea să iau cu mine niște oua proaspete, așa că Theobald m-a condus la căsuța unui țăran din sat, la o azvârlitură de băț de casa parohială, sperând că acesta îmi va putea vinde vreo câteva. Nu știu din ce motiv i s-a permis și lui Ernest să vină cu noi. Cred că era tocmai vremea când cad găinile cloșcă, în orice caz oua nu prea se găseau și nevasta țăranului nu mi-a putut da decât vreo șapte sau opt; ne-am apucat să le înfășurăm pe fiecare în parte în hârtie, ca să le pot duce, fără să le sparg, la oraș.

Tocmai în timp ce se făcea această operație în bătătura casei, băiețelul cel mic al țăranului, un omuleț cam de vârsta lui Ernest, călca pe unul din ouăle gata învelite în hârtie și-l sparge.

— Ei poftim, Jack, zise malcă-sa, ia te uită ce-ai făcut! Ai spart un ou bun și m-ai păgubit de un penny. Emma, Emma. – adăuga ea, strigând-o pe fiică-sa, ia te rog copilul de aici.

Emma ieși îndată din casă și-l luă pe băiețel de acolo.

— Tata, zise Ernest, după ce părăsirăm casă, de ce doamna Heaton nu l-a bătut pe Jack cu biciul, când a călcat pe ou?

M-am răzbunat pe Theobald arătându-i printr-un zâmbet răutăcios, mai grăitor decât vorbele, că, după părerea mea, Ernest l-a lovit drept în plin.

Theobald se înroși și se înfurie.

— Sunt convins, zise el repede, că maică-sa o să-l bată acuma, după plecarea noastră.

Întrucât nu eram dispus să dau crezare unei asemenea afirmații, i-am spus că mă-ndoiesc foarte tare de asta. Răspunsul itteu puse capăt discuției. Theobald în să nu-l uită și, de atunci încolo, vizitele mele la Battersby se răriră simțitor.

Când ne-am întors la casa parohială l-am găsit acolo pe poștaș. Adusese o scrisoare prin care i se anunța lui Theo

— Și tu vei fi țărână 129 bald numirea lui într-o regiune rurală într-un post de vicar, rămas vacant prin moartea unui cleric din vecinătate, ce-i deținuse timp de mulți ani. Episcopul îi scria lui Theobald cu multă căldură și-l asigura că-l prețuiește ca pe unul dintre cei mai Sânguincioși și mai devotați dintre parohii lui. Bineînțeles Cristina era încântată și îmi dădu să înțeleg că e doar un mizilic față de seria demnităților mult mai înalte care-l așteptau pe Theobald de îndată ce meritele sale aveau să fie mai

larg cunoscute.

Pe atunci nu prevedeam cât de strâns avea să se împletească viața finului meu cu a mea în anii de mai târziu; dacă aș fi știut, m-aș fi uitat la el cu alți ochi și aș fi observat multe lucruri, cărora atunci nu le-am dat atenție. Așa că m-am bucurat să-l părăsesc, dat fiind ca nu puteam face nimic pentru el, sau cel puțin mă mulțumeam să spun că un pot fiice nimic și vederea atâtor suferințe mă îndurera. Pe cât posibil, nu numai că omul trebuie să trăiască după placul l-ai, dar el nici nu trebuie să accepte decât ceea ce au sorți de izbânda, cu condiția să-i fie pe plac. Cu excepția unor perioade scurte, în condiții cu totul deosebite, el nu trebmenici măcar să vadă ființe chinuite, împiedicate să crească așa cum trebuie sau prost hrănite; cu atât mai puțin ar trebui sarnănânce carnea unor ființe care au suferit, fie că au muncit până la istovire, fie că au fost lăsate să flămânzească sau J prada bolilor; nici măcar de legume n-ar trebui să se atingă, J dacă n-au fost cultivate cum trebuie. Pentru ca toate acestea îl influențează pe om; orice lucru cu care vine în contact, într-o formă sau alta, este ca un altoi, cu roade bune său; mai rele, și cu cât sunt mai bune lucrurile care slujesc de altoi/cu atât are omul mai multe șanse să trăiască o viață îndelung gata și fericită. Toate lucrurile trebuie să fie cât de cât altoitei cu altele,

pentru că altfel ar înceta să trăiască: dar lucrurile

sacre, cum ar fi de pilda sfinții lui Giovanni Bellini¹, n& fost altoite decât cu ce-a fost mai bun în fiecare specie!

1 Giovanni Beilmî (1430 – 15 Î6) – pictor italian din școala vonețiana 130

Capitolul XXIV

Furtuna descrisă în capitolul anterior era doar o mostră a celor stârnite zilnic, timp de ani îndelungați. Oricât de senin era cerul, avea întotdeauna șansa de a se înnora, când într-o parte, când într-alta, iar tunetul și fulgerul se abăteau asupra copiilor de aci, înainte ca ei să-și dea măcar seama unde se afla.

— Și pe urmă, știi, mi-a spus Ernest, când l-am rugat nu demult să-mi mai relateze niște amintiri din copilărie, spre folosul povestirii de față, noi învățam imnurile scrise de doamna Barbauld; erau în proză, și unul dintre ele, referitor la un leu, începea astfel: „Vino și am să-l: arat cine e puternic. Leul e puternic. Când se ridică din vizuina lui, când își scutură coama, când glasul lui tunător e auzit de animalele de pe câmp, acestea o iau ia goană, și fiarele deșertului se ascund, pentru că el e cum nu se poate mai înspăimântător”. Când m-am făcut mai mare, le spuneam adeseori aceste cuvinte fraților mei, Joey și Charlotte, referindu-mă la tata; dar ei au fost întotdeauna foarte pedanți

și-mi spuneau că nu-i frumos din partea mea. Unul dintre cele mai importante motive pentru care în casa unui cleric domnește de obicei nefericirea, este faptul că stă atât de mult acasă, sau în preajma casei. Doctorul își petrece jumătate din timp vizitându-și bolnavii; avocatul și neguțătorul își exercită meseria în afara gospodăriei, dar fețele bisericești nu au un birou oficial, care să-i țină departe de casă, timp de mai multe ore la rând, dimineața sau seara. Pentru noi era o zi mare, când tata pleca să facă cumpărături la Gildenliam. Erau câteva mile până acolo, și comisioanele se strângeau pe lista tatii, până ce ajungea el să spună că-i trebuie o zi întreagă pentru atâtea treburi, și se ducea să le facă pe toate o dată. De cum pleca, se îmbunătățea atmosfera, aerul nu ne mai apăsa atât de tare; de cum se deschidea ușa de la Hol și intra în casă, ne simțeam din nou covârșiți de legea absolută și generală: „Nu te atinge de cutare, nu gusta din cutare, nu umbla cu cutare”. Cel mai rău era că nu puteam să am niciodată încredere în Joey și Charlotte; uneori băteau Aceeși cale ca și mine, dar apoi deodată dădeau înapoi, sau alteori chiar dacă mergeau până la capăt, conștiința îi silea să-i >22 a w mii spună tatii și mamei totul. Le plăcea să zburde ca iepurele până la un punct, dar de fapt îi trăgea ața să se alăture dulăilor.

Mi se pare, a continuat Ernest, ca familia este o rămășița a principiului întruchipat mai logic de animalul compus – iar animalul compus este o formă de viață ce s-a dovedit incompatibilă cu dezvoltarea superioară, în regnul uman aș face cu familia ceea ce a făcut natura cu animalul compus: aș limita-o la exemplarele inferioare și mai puțin înzestrate pentru progres. Fără doar și poate, nici natura nu manifestă o afecțiune prea profundă pentru sistemul familial. Dacă ai cerceta diferitele forme de viață, ai constata că familia e prezentă numai într-o minoritate ridicol de mică. Peștii n-o cunosc de loc, și totuși o duc destul de bine. Furnicile și albinele, care-l depășesc cu mult pe om din punct de vedere natural, găsesc că e absolut natural să-și înțepe tații până-i omoară, și supun unei mutilări atroce nouă zecimi din progeniturile rămase în sarcina lor; și totuși, unde găsim alte colectivități care să se bucure de un respect mai general? Să mai luăm și exemplul cucului – oare se afla pe lume pasare mai iubită decât el?

Mi-am dat seama că Ernest începe să divagheze de la amintirile proprii și am încercat să-l aduc înapoi la ele, dar degeaba.

— Ce prost e omul, zise el, că-și amintește lucruri întâlni plate cu mai mult de o săptămână în urmă, dacă aceste lucruri nu

sunt plăcute, sau dacă nu vrea să le folosească într-un anul mit scop. Oamenii înțelepți **b** să o mare parte din ființa Io să moară încă în cursul vieții. Un om de treizeci și cinci **d'**ani n-ar trebui să regrete că n-a avut o copilărie mai fericită; după cum n-ar trebui să regrete că nu s-a născut într-o familii de prinți. Se prea poate să fi fost mai fericit dac-ar fi avu mai mult noroc în copilărie; dar, după cum foarte bine știe ș? el, chiar dacă ar fi avut o asemenea copilărie, i s-ar fi putut întâmpla altceva care să-l fi ucis de mult. Dacă m-aș naște din nou, aș vrea să mă nasc tot la Battersby, din același tată și aceeași mamă, și n-aș vrea să schimb nimic din ceea ce mi s-a întâmplat, spuse Ernest în concluzie.

Cel mai amuzant incident pe care mi-l amintesc din copilăria lui Ernest a fost când pe la vreo șapte ani m-a anunțat ca

O să aibă un copil. L-am întrebat pe ce se bizuie când crede acest lucru și mi-a explicat că tatăcul și mămica i-au spus întotdeauna că nimeni nu poate avea copii până nu se căsătorește, și ca atâta vreme cât crezuse acest lucru, bineînțeles nici nu-i trecuse măcar prin cap că o să aibă un copil, înainte de a fi om mare; dar nu de mult citise Istoria Angliei, scrisă de doamna Markham, și dăduse peste cuvintele John of Gaunt a avut mai mulți copii năimeai. Atunci își întrebuse guvernanta ce înseamnă

copil natural. Oare nu toți copiii sunt naturali?

— O, dragul meu, îi răspunse guvernanta, un copil natural e un copil pe care-l are cineva înainte de a se căsători.

De aici părea să reiasă în mod logic că dacă John of Gaunt a avut copii înainte de a se căsători, ar putea să-i aibă și el, Ernest Pontifex. Mi-a zis că mi-ar rămâne îndatorat, dacă l-aș putea sfătui ce ar fi mai bine să facă în această situație.

L-am întrebat de când a făcut aceasta descoperire. Mi-a spus că de o săptămână, și că nu știe unde să caute copilul, pentru că s-ar putea să apară din moment în moment.

— Știi, îmi zise el, copiii vin așa, pe neașteptate; într-o seară te culci, și a doua zi dimineața te trezești cu un copil. Și dacă nu-l căutăm cu grijă, s-ar putea să moară de frig. Sper din tot sufletul să fie băiat.

Și i-ai guvernantei despre asta?

Da, însă ea nu vrea să-mi spună nimic și nici să mă ajute; zice că or să mai treacă mulți ani până le-o veni vremea și că speră să nu am nici atunci copii.

Ești sigur că n-ai încurcat nimic în toată povestea asta?

A, nu; pentru ca, știi, acum câteva zile a fost pe aici doamna Burne. Și atunci au trimis după mine, ca să mă vadă și ea. Și mama m-a arătat, ținmăda-mă cu mâna întinsă, de parte de ea, și a

întrebat-o: „E copilul domnului Pontifex, doamna Burne, sau e al meu?” Firește că ea n-ar fi putut să spună una ca asta, dacă pe unii copii nu i-ar fi făcut chiar tă ticul. De fapt, eu așa am și crezut, că soțul îi face pe toți băieții, și soția pe toate fetele; totuși nu se poate să fie așa.

1 Jolin of Gaunt (1340 – 1399) – Duce de Lancaster, cel de-al patrulea fiu al lui Eduard al III-lea. După ce i-a născut cea de a doua soție, Constanța de Castilia, s-a căsătorit cu iubita lui, Catherine Swymford, legitimând copiii pe care îi avusese cu ea. Dintre aceștia, Henry Bolingbroke, conte de Derby, a devenit regele Henric al IV-lea.

pentru ca altfel ce rost ar fi avut s-o pună mama pe doamna Burne să ghicească? Dar doamna Burne a spus: „O, dar desigur că e copilul domnului Pontif ex”, și n-am înțeles prea bine ce-a vrut să spună cu acel „desigur”; mi s-a părut atunci că am avut dreptate să socot ea soțul are băieții, și soția fetele; te rog, dacă ești atât de bun, explică-mi toate astea.

Era cam greu s-o fac, așa că, după ce l-am liniștit cum am putut, am schimbat subiectul.

Capitolul XXV

„La vreo trei, patru ani după nașterea fiicei ei, Cristina mai avu un copil. După căsătorie sănătatea ei se șubrezise, și trăia cu

presimțirea că n-o să supraviețuiască nașterii acestui ultim copil. Așa ca așternu pe hârtie scrisoarea următoare, ce trebuia să-i fie înmănată fiilor ei – după cum scrise ea pe plic – când o împlini Ernest șaisprezece ani. I-a parvenit lui Ernest mulți ani mai târziu, la moartea mamei sale, pentru ca de fapt, atunci a murit copilul, și nu Cristina. Scrisoarea s-a găsit printre hârtiile aranjate de ea în repetate rânduri și cu multă grija, dar sigiliul de pe plic fusese rupt. Mă tem ca asta arată că Cristina a recitic-o și, considerând-o că-i face; onoare, n-a mai distrus-o, după ce evenimentul care o inspirase trecuse cu bine. Iată textul scrisorii:

Battersby, „15 martie 1841, Dragii mei băieți, Când vi se va înmâna această scrisoare, vreți să încercați să vă amintiți de mama pe care ați pierdut-o în copilărie și **p** care, mă tem, aproape că ați uitat-o între timp? Tu, Ernestl îți vei aminti cel mai bine de ea, pentru că ai trecut de vârsta de cinci ani, și nenumăratele ocazii când ea te-a învățat rugăciuni, și imnuri, și socoteli, și ți-a spus povești, precum și fericitele noastre seri de duminică, n-au putut să-ți iasă cu totul din minte. Iar tu, Joey, deși ai numai patru ani, îți vei aminti poate unele dintre aceste lucruri. Scumpii, prea scumpii ni-i băieți, de dragul acelei mame care v-a iubit atât de mult – și pentru propria voastră fericire în vecii vecilor – citiți cu atenție și încercați să nu uitați, ba din când în când chiar să

recitiți ultimele cuvintele care vi le mai poate ea adresa. Când mă gândesc că o să vă părăsesc pe toți, două lucruri mă apasă cel mai tare: în primul rând durerea tatălui vostru (pentru că voi, dragii mei, după ce îmi veți simți o vreme lipsa, veți uita repede pierderea suferită), iar în al doilea rând fericirea veșnică a copiilor mei. Știu cât de lungă și de profundă va fi durerea tatălui vostru și știu că-și va considera copiii ca fiind aproape singura consolare pe pământ. Voi știți (pentru că sunt sigură că așa se va fi întâmplat) cum și-a închinat el viața binelui vostru, și câte v-a învățat, și cum s-a străduit să vă călăuzească spre tot ce e bun și drept. O, atunci aveți grija să-i slujiți într-adevăr de mângâiere. Să fiți ascultători, afectuos! și atenți față de dorințele sale, să fiți cinstiți, altruști și silitori; deie Domnul ca tatăl vostru să nu fie niciodată silit să roșească sau să se căiască pentru păcatele și nebuniile acelor care-i datorează atâta recunoștință și a căror primă îndatorire este să se străduiască să-i aducă lui fericirea. Voi amân – doi purtați un nume ce nu trebuie să fie pângărit niciodată, aveți un tată și un bunic, de care trebuie să vă arătați demni; bunul vostru renume și bunăstarea în viața noastră sunt în cea mai mare măsură în mâinile voastre, dar în afară de renume și bunăstare pe pământ, și cu mult mai mult decât ele, este în mâinile voastre fericirea voastră veșnică, în comparație cu

care aceste două lucruri nu sunt nimic. Voi vă cunoașteți datoria, dar fără îndoiala că din toate părțile vă dau ghes fel de fel de capcane și ispite. Și cu cât vă veți apropia mai mult de vârsta bărbăției, cu atât mai puternic veți simți adevărul acestor vorbe. Cu ajutorul lui Dumnezeu, cu cuvântul lui Dumnezeu și cu inimile smerite, veți izbuti să rezistați, în ciuda tuturor relelor; dar dacă cumva veți înceta să mai căutați cu toată sinceritatea ajutorul Domnului, și să ascultați de cuvântul Lui, dacă veți învăța să vă încredeți numai în voi înșivă sau în sfatul și exemplul prea multor oameni din jurul vostru, fără doar și poate că veți cădea, și așa și trebuie să se întâmple. O, „fie ca Domnul să spună adevărul și toți oamenii să fie mincinoși”. Dumnezeu vă spune că e imposibil să-l slujiți în același timp și pe El și pe Mmmon. El vă spune ca poarta ce duce spre viața veșnică este foarte strâmtă. Mulți sunt cei ce încearcă s-o lărgască, aceștia vă vor spune ca cutare sau cutare desfătări nu sunt păcate de neiertat și ca cutare sau cutafe îngăduință față de cele lumești este scuzabila și chiar necesară. Dar acest lucru este imposibil; pentru că El vă spune așa în sute și sute de locuri; uitați-vă în Bibliile voastre și căutați acolo să vedeți dacă asemenea sfaturi se potrivesc cu adevărul, și dacă nu, o, atunci „nu șovăiți între două păreri”, dacă Dumnezeu este Domnul, atunci urmați-l pe Ei; trebuie doar să fiți puternici și

plini de curaj, și atunci El nu vă va lăsa niciodată în voia sortii, și nici nu vă va părăsi la nevoie. Țineți minte ca în Biblie nu exista o lege pentru cei bogați și alta pentru cei săraci, una pentru cei învățați și alta pentru cei neștiutori. Pentru toți, un singur lucru e trebuincios. Toți trebuie să trăiască pentru Dumnezeu și pentru semenii lor, iar nu pentru ei înșiși. Toți trebuie să tindă mai întâi către împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Sa – trebuie să dea dovadă de sacrificiu de sine, să fie curați și neprihăniți și caritabili în cel mai deplin și mai larg sens al cuvântului – toți, „uitând acele lucruri care rămân îndărăt”, trebuie „să meargă mereu înainte către ținta, către răsplata adusă de înalta chemare a lui Dumnezeu”.

Și acum am să mai adaug doar două lucruri: fiți credincioși unul altuia în tot cursul vieții, iubiți-vă, așa cum numai frații trebuie să se iubească, întăriți-vă, păziți-vă și încurajați-vă unul pe altul, și faceți ca cei ce sunt împotriva voastră să simtă că fiecare dintre voi are în fratele său un prieten tare și de nădejde, care-i rămâne prieten până la capăt; și, o! fiți buni cu draga voastră soră și vegheați asupra ei; fără mamă și fără surori, ea va avea de două ori mai multă nevoie de dragostea, și blândețea, și încrederea fraților. Sunt sigură că ea vi le va cere, și vă va iubi, și se va strădui să vă facă fericiți; de aceea, aveți grijă să n-o

dezamăgiți la vreme de nevoie, și nu uitați că dacă o fi cumva să-și piardă tatăl și să rămână nemăritată, va avea de două ori mai multă nevoie de ocrotire. Deci, o las mai mult în grija voastră. O! vă rog pe voi, tustrei copiii mei dragi, să rămâneți credincioși unul altuia, tatălui vostru, Dumnezeuului vostru. Fie ca El să vă călăuzească și să vă binecuvânteze și să facă în așa fel încât să mă întâlnesc din nou cu ai mei într-o lume mai bună și mai fericită.

voastră plină de afecțiune, Cristina Ponți fes

136

Din cercetările întreprinse de mine m-am convins ca majoritatea mamelor scriu scrisori de acest gen, cu puțina vreme înainte de apropierea termenului nașterii și că circa cincizeci ja sută dintre ele păstrează scrisorile și după aceea, așa cum a făcut și Cristina.

Capitolul XXVI

Scrisoarea de mai sus o arată pe Cristina mult mai preocupată de fericirea veșnică a fiilor ei decât de cea momentană. Oricine ar fi putut să creadă că până atunci avusese destui timp să-și facă de cap pe plan religios, dar de fapt ea mai simțea încă din plin nevoia să zburde în această privință. Mie ni i se pare că cei care sunt fericiți pe lumea asta, sunt oameni mai buni și mai vrednici de a fi iubiți decât cei care nu sunt fericiți, și

ca astfel, în eventualitatea învierii și a Judecății de Apoi ei au cele mai multe șanse de a fi socotiți demni să li se atribuie o locuință frumoasă în Paradis. Poate că o percepere, vagă și inconștientă, a acestui fapt, constituia pricina pentru care Cristina ținea cu tot dinadinsul să asigure fericirea oă-nuntească a lui Theobald; sau, poate că acest lucru se datora pur și simplu convingerii că fericirea sa eternă era ceva de la sine înțeles și deci, singurul lucru ce-i mai rămânea de făcut era să-i asigure fericirea aci, pe pământ. El trebuia să vadă ca fiii săi sunt „ascultători, afectuoși și atenți față de dorințele sale, altruști și silitori” – iată într-adevăr un șirag atrăgător de virtuți care convin atât de mult părinților; nu trebuia să fie niciodată silit să roșească pentru nebuniile sau nesocotința celor care-i datorau atâta recunoștință”, și „a căror prima îndatorire era să se străduiască să-i aducă lui fericirea”. Iată într-adevăr o perfectă solitudine maternă! Solitudine provocată de teama ca nu cumva odraslele să ajungă să aibă dorințe și sentimente proprii, care ar putea da naștere la numeroase dificultăți, imagine sau reale. Asta este rădăcina tuturor necazurilor; dar indiferent dacă această afirmație a mea este acceptată sau nu, observăm, în orice caz, că Cristina avea o noțiune suficient de clară cu privire la îndatoririle copiilor față de părinți și i se părea că sarcina de a le îndeplini în mod

corespunzător e atât de grea, încât tare se mai îndoia că Ernest și Joey au să izbutească să-i facă față. De la.pt este limpede că presupusa „ultima privire” asupra copiilor era plină de suspiciune, în schimb, nu anici cea mai mică îndoială în privința lui Theobald; ca el și-ar fi consacrat întreaga viața copiilor – dar asta era un lucru de la sine înțeles, un lucru banal!

Atunci, dați-mi voie să întreb, cum era oare posibil ca un copil ceva mai mare de cinci ani, educat într-o asemenea atmosfera de rugăciuni, și imnuri, și socoteli de aritmetică, și de fericite seri de duminică, ca să nu mai vorbim de bățiile repetate zilnic cu prilejul sus-amintitelor rugăciuni și imnuri, pe care autoarea noastră le trece sub tăcere, cum era oare posibil ca un băiețel educat în felul acesta să crească și să se dezvolte într-un mod sănătos sau viguros, chiar dacă maică-sa îl iubea, fără îndoială, foarte mult și uneori îi spunea și povești? S-ar putea oare ca ochiul vreunuia dintre cititori să nu deslușească mânia iminentă a Domnului, ce amenința să se abată asupra capului celui crescut într-o întunecime ca cea ce se degaja din scrisoarea de mai sus?

Adeseori m-am gândit că biserica catolică are dreptate să nu permită preoților săi să se căsătorească. Fără îndoială, în Anglia toată lumea a observat că fiii slujitorilor bisericii sunt

adeseori un prilej de nemulțumire pentru părinți. Explicația este foarte simplă, dar este atât de rar luată în seamă, încât poate mi se va ierta că o reproduc aci.

Lumea se așteaptă de la fețele bisericești să fie un fel de duminica umană. Preotul nu trebuie să facă lucruri socotite scuzabile pentru cei din clasele de fiecare zi. El e plătit pentru această treaba, și anume ca să ducă o viață mult mai austeră decât alți oameni. Asta este rațiunea Sui de a fi. Dacă enoriașii lui simt că face așa, îl aprobă, pentru că-l privesc drept propria lor contribuție la ceea ce consideră ei a fi o viață sfântă. Iată de ce clericul poartă uneori titlul de vicar, ceea ce înseamnă delegat, el fiind persoana a cărei bunătate trebuie să reprezinte, prin delegație, pe cea a oamenilor lăsați în paza lui. Însă, ca pentru oricare alt englez, casa lui este castelul lui; și pentru el, ca și pentru alții, o încordare nefirească în public e urmată de o perioadă de epuizare, când încordarea nu mai e necesară. Copiii lui sunt ființele cele mai lipsite de apărare pe care, le are la îndemână, și în noua cazuri din zece, pe ei își varsă focul ca să-și răcorească inima.

Iar pe de altă parte, un cleric nu poate mai niciodată să-și permită a privi în mod sincer lucrurile în față. Profesiunea lui îi cere să sprijine o anumită parte; prin urmare, îi este absolut cu

neputință să cerceteze nepărtinitor cealaltă parte.

Adeseori uităm că orice față bisericească având o parohie sau o eparhie, este un avocat plătit – ca și avocatul care se străduiește să-i convingă pe jurați să achite un deținut. Prin urmare trebuie să-l ascultăm pe preot cu aceeași rezervă, până ce cântărim și argumentele avocatului advers, ca și un magistrat când judecă un proces. Dacă nu cunoaștem aceste argumente și dacă nu le putem expune în așa fel încât adversarii noștri să admită că reprezintă expresia exactă a ideilor lor, nu avem niciun drept de a pretinde că ne-am format o părere. Nenorocirea este ca legea țării nu permite să fie ascultată decât una din părți.

Theobaâd și Cristina nu făceau nicio excepție de la regula generală. Când vemra la Battersby doreau din suflet să-și îndeplinească îndatoririle cerute de situația lor și să se închine, trup și suflet, nobilei cauze a cinstirii și slăvirii lui Dumnezeu, Dar era de datoria lui Theobaâd să privească cinstirea și slăvirea lui Dumnezeu prin ochii unei biserici care trăise trei sute de ani fără a găsi necesar să-și schimbe măcar cu o iotă vreuna din părerile sale.

Mă-ndoiesc ca el să fi ajuns vreodată până acolo încât să se îndoiască de înțelepciunea Bisericii sale, măcar într-o singură chestiune. Avea un nas destul de fm ca să adulmece orice intenție

ticăloasă; Cristina de asemem, și e foarte probabil ca, dacă i, reuiiul dintre ei ar fi descoperit în el sau în ea primele și cele mai slabe simptome de lipsă de credință, acestea ar fi fost înăbușite în fașă, tot atât de peremptoriu ca și seninele de încăpățânare pe care le dăduse Ernest – și, bănuiesc chiar cu mult mai mult succes. Și totuși, Theobaad se considera, și era în general considerat a fi o persoană excepțional de sinceră – ceea ce poate chiar era; realitatea este că toată lumea îl privea ca pe o întruchipare a tuturor virtuților care-i fac pe săraci și pe bogați respectați, în decursul timpului, el și nevastă-sa ajunseră să fie convinși până la inconștiență că nimeni nu putea hă sălășluiască sub acoperișul lor fără a avea motive profunde de recunoștință. Copiii lor, servitorii lor, enoriașii lor, trebuiau să fie fericiți, ipso factol, pentru că erau ai lor. Nu exista altă cale spre fericire pe lumea aceasta sau pe lumea cealaltă, decât calea străbătută de ei înșiși; nu erau oameni de treabă decât cei ce gândeau la fel ca ei, în toate privințele, și nu exista nicio persoană înțeleaptă, dacă avea dorințe socotite de ei, adică de Theobald și Cristina, ca fiind necorespunzătoare sau necuviincioase.

Iată de ce copiii lor erau palizi și firavi; sufereau de „rău de casa”. Mureau de foame, tocmai pentru că erau ghiftuiți cu ceea ce nu trebuia. Natura se răzbuna pe ei, dar nu se răzbuna pe

Theobald și Cristina. Și, la urma urmei, de ce ar fi făcut-o? Ei nu duceau o existență de oameni flămânzi. Există două categorii de oameni pe lumea asta – cei care păcătuiesc și cei împotriva cărora se păcătuiește; dacă un om trebuie neapărat să intre într-una sau alta din cele două categorii, cred că e preferabil să facă parte din prima, decât dintr-a doua.

Capitolul XXVII

N-am să vă mai dau amănunte cu privire la primii ani de viață ai eroului meu. E destul să vă spun că s-a luptat din greu ca să-i străbată și că la doisprezece ani ajunsese să cunoască pe dinafară gramaticile latinești și grecești, pagină cu pagină. Citise cea mai mare parte a operelor lui Virgiliu, Horatm și Tit Li, și nu știu câte piese grecești; strălucea la aritmetica, știa din scoarță în scoarță primele patru cărți ale geometriei euclidiene, și vorbea destul de bine franțuzește. Era timpul să meargă la școală și, în consecință, urma să fie trimis la școala condusă de celebrul doctor Skanner, din Roughborough.

Theobald îl cunoscuse vag pe doctorul Skinner la Cambridge. Acest personaj constituise întotdeauna o flacără vie și strălucitoare în toate situațiile în care se aflase, încă din adolescență. Era un mare geniu. Toată lumea știa acest lucru. Ba

Prin însuși faptul (lat.).

chiar se spunea că este unul dintre puținii oameni cărora cuvântul „geniu” li se putea aplica fără exagerare. Oare nu câștî-gase el nu știu câte burse universitare, încă din primul an de studenție? Iar apoi nu fusese oare cel mai bun la matematici, Laureat al Medaliei Rectorului și posesor a nu știu câte alte titluri? Și pe lângă toate era și un minunat orator. La cercul de studii al clubului universitar nu avusese rival și, bineînțeles, fusese ales președinte; portretul său moral – domeniu în care multe genii manifestă slăbiciuni – era absolut fără prihană; însă mai presus de orice, printre numeroasele sale mari calități, și poate mai remarcabilă chiar decât genialitatea, era ceea ce biografiile au numit „seriozitatea simplă „și copilărească a personalității sale”, o seriozitate ușor de remarcat, datorită solemnității cu care vorbea chiar și despre fleacuri. Cred că nici nu mai e nevoie să pomenesc de faptul că în politică era de partea liberalilor.

Aspectul său fizic nu avea nimic foarte atrăgător. Era de statură mijlocie, destul de corpulent, și ochii-i sălbatici, cenușii, aruncau săgeți de foc pe sub sprâncenele stufoase ca niște streșini, înspăimântându-i pe toți cei din preajmă, însă tocmai înfățișarea fizică reprezenta punctul său slab, dacă se putea vorbi la el de Vreun punct cât de cât vulnerabil, în tinerețe, avusese

părul roșu, dar după ce-și luase diploma, suferise de meningită și trebuise să se radă în cap. Când reapăru în lume, purta peruca, și culoarea ei era cu totul deosebită de părul sau roșu de pe vremuri. Nu numai că nu renunțase niciodată la perucă, dar an de an culoarea se depărta din ce în ce mai mult de cea inițială, așa că pe la patruzeci de ani nu mai rămăsese nicio urmă de păr roșu, peruca ajungând castanie.

Când doctorul Skinner era încă foarte tânăr, abia trecut de douăzeci și când de ani, rămăsese vacant postul de director al gimnaziului din Roughborough, și cei în drept îl numiră fără cea mai mică ezitare în acest post. Rezultatele obținute justificară pe de-a întregul alegerea făcută. La orice universitate ajungeau elevii doctorului Skinner, se făceau de îndată remarcați. El le modela mințile după propria lui minte, și își punea asupra lor o pecete de neșters; oricum ar fi fost în alte privințe un fost elev de la Roughborough, în orice caz se impunea în fața oricui ca un creștin convins, cu frica lui Dumnezeu, iar în ceea ce privește politica, se vădea de îndată că e liberal, dacă nu chiar radical. Bineînțeles, unii băieți se dovedeau incapabili de a aprecia frumusețea și măreția firii doctorului Skinner. Din păcate asemenea băieți există în toate școlile; acestora U se întâmpla, și pe bună dreptate, să simtă cât de grea e mâna doctorului Skinner.

El era împotriva lor, și ei împotriva lui, în tot timpul cât existau relații între cele două părți. Nu numai ca doctorul Skinner nu era de loc pe placul lor, dar acești elevi ajungeau să urască tot ceea ce întruchipa el în mod deosebit, și întreaga viață rămâneau cu o ură pentru orice le amintea de el. Asemenea băieți nu constituiau însă decât o minoritate, în ansamblu spiritul școlii fiind fără doar și poate skinnenan.

Am avut o dată cinstea de a juca șah cu acest mare om. Asta s-a întâmplat în timpul vacanței de Crăciun și venisem la Roughborough pentru câteva zile, întrucât aveam niște treburi cu Alethea Pontifex, aflată atunci acolo. A fost foarte amabil din partea lui că mi-a acordat atenție, întrucât, chiar dacă eram un stâlp al literaturii, eram un stâlp foarte firav.

E adevărat că în timpul liber pe care în M lăsau afacerile scrisesem foarte mult, dar numai pentru teatru, și mai ales pentru acele teatre ce jucau piese fanteziste și parodii burlești. Scrisesem numeroase piese de acest gen, pline de jocuri de cuvinte și cântecele comice, și avuseseră destul succes, dar cea mai bună lucrare a mea se inspirase din istoria Angliei, în epoca Reformei; introdusesem în această piesă personajele Cranmer, Sir Thomas Morus, Henric al VIII-lea, Caterina de Aragon și Thomas Cromwell (cunoscut în tinerețe mai mult sub

pseudonimul Malleus Monachorum) și le pusesem să danseze un dans african. De asemenea, dramatizasem romanul lui John Bunyan Drumul peicnnului, transformându-l într-o pantomimă de Crăciun; o scenă importantă era rezervată Bâlciului Deșertăciunilor, având drept personaje principale pe domnul Inimă-Mare, pe Apollyon, pe Creștina, Mila și Nădejde. Orchestra cânta melodii extrase din operele cele mai cunoscute ale lui Händel, dar erau prelucrate în mare măsură, așa că melodiile se deosebeau oarecum de originalul lui Haendel. Domnul Inimă-Mare era foarte voinic și avea nasul roșu; purta o vestă foarte amplă și o cămașă cu un jabou imens. Pe Nădejde l-am făcut cât am putut mai poznaș; purta un costum de filfizon din epoca respectivă, și fuma un trabuc ce i se stingea mereu.

Creștina era îmbrăcată destul de sumar: ba mai mult decât atât, se spunea că rochia pe care i-o destinase inițial regizorul fusese socotită neconvenabilă, de însuși șeful cenzurii, dar realitatea nu e chiar așa. Având pe suflet toate aceste delictе, era firesc să fiu convins de păcatele mele, în timp ce jucam șah (un joc pe care nu-l pot suferi) cu marele doctor Skmner de ia Roughborough – cunoscut ca istoric al Atenei și editor al operelor lui Demostene. În plus, doctorul Skinner era unul dintre cei ce se mândresc că știu să-i facă imediat pe oameni să se simtă la largul

lor, ori eu am stat toată seara ca pe ace. Adevărul este însă că întotdeauna m-am simțit intimidat în prezența profesorilor.

Partida de șah a durat multă vreme, și la noua și jumătate, când ni s-a servit cina, fiecare dintre noi mai aveam câteva piese.

— Ce vrei să mănânci în scara asta, domnule doctor? îl întreba doamna Skmner, cu glasul ei ca un clopoțel de argint.

Doctorul Skinner stătu multă vreme până să răspundă, dar, în cele din urmă, pe un ton de o solemnitate aproape supraomeneasca zâsc mai întâi:

— Nimic, Iar apoi adăugă:

— Absolut nimic.

Cu rin **d** însă, mi s-a întărit impresia ci mă apropii de punctul culminant al evenimentelor de până atunci, în odaie se făcea parcă întuneric, în timp ce pe chipul doctorului Skinner apăru o anumită expresie care arata că se pregătește să vorbească. Expresia aceasta se accentua, iar camera se întuneca din ce în ce mai mult.

— Stai, adăugă el într-un târziu, și am simțit că cel puțin se va pune capăt acelei așteptări încordate, care începea să dea insuportabila. Stai! S-ar putea să vreau puțin mai târziu un pahar cu apă rece și o bucătică mică de pâine cu unt.

Iar când rosti cuvântul „**unt**” glasul îi coborî până la o

șoaptă abia perceptibilă; pe urmă se auzi un fel de oftat de ușurare, când încheie propoziția și, în sfârșit, universul păru a fi în afară de orice pericol.

După încă vreo zece minute de tăcere solemnă, partida se termină. Doctorul Skinner se ridică sprinten de pe scaun și se așeza la masă.

Doamnă Skinner, exclamă el voios, ce sunt acele obiecte misterioase înconjurate de cartofi?

Sunt stridii, domnule doctor.

— Dă-mi te rog câteva și dă-i și lui Overton vreo două.

Și tot așa mal departe, până ce măncă o farfurie bună de stridii, friptură de vițel bine rumenită, o tarta cu mele și un codru de pâine cu brânză.

Asta era bucățița de pâine cu unt.

Între timp fața de masa dispăru, fiind înlocuită cu niște pahare cu lingurițe în ele, vreo două la mii și o cană cu apa fierbinte. Apoi marele om se lăsa pe speteaza scaunului. Fața lui radia.

— Și acum ce urmează să bem? întrebă el cu convingere.

Să bem coniac cu apă r Nu. Să bem gin cu apa. Ginul este băutura cea mai sănătoasă.

Așadar se servi gin, fierbinte și strașnic de tare.

Cine poate să se mire de doctorul Skinner sau să facă altceva decât să-l deplângă? Nu era el director la școala din Roughborough? Datorase bani cuiva vreodată? Luase boul cuiva, furase vreun măgar de la cineva, sau jefmuse pe cineva? Ce șoaptă s-ar fi putut răspândi, care să-l defăimeze? Dacă se îmbogățise, o făcuse prin cele mai onorabile mijloace posibile – virtuțile sale literare: pe lângă marile sale lucrări scolastice, Meditațiile asupra epistolei și caracterului Sfântului Jude, îl așezaseră printre cei mai cunoscuți teologi englezi; lucrarea epuiza în atare măsură subiectul încât niciunul dintre cei ce-o cumpăraseră nu mai aveau nevoie să mai mediteze vreodată asupra lui; ba epuiza chiar și pe toți cei care o citeau. Câștî-gase cinci mii de lire numai de pe urma acestei cărți, și foarte probabil avea să mai câștige încă cinci mii, înainte de a muri. Un om care făcuse toate astea și dorea o bucătică de pâine cu unt, avea dreptul să anunțe acest lucru cu oarecare pompă și ceremonie. Și nici nu trebuie să luăm cuvintele lui așa ca atare, fără să cercetăm ceea ce obișnuia el să numească „un sens mai profund și mai ascuns”. Cei care căutau acest lucru în frazele lui cele mai banale nu rămâneau neraspăătiți.

Descopereau astfel că „pâine cu unt” însemna în limba lui Skinner mâncare de stridii și tartă cu mere, iar tălmăcirea corectă

a cu vântului apă c-a „gin fierbinte”.

Dar independent de valoarea lor bănească, operele sale îi creaseră un nume nepieritor în literatură. Probabil tot așa și Gallio 1 avusese impresia că faima lui se va baza pe tratatele de istorie naturală, despre care ne vorbește Seneca 2 și care după câte știm, se prea poate să fi conținut o teorie completă a evoluției. Dar din nefericire toate tratatele au dispărut și Gallio a devenit nemuritor tocmai pentru motivul pentru care se aștepta mai puțin și care. i-ar fi măgulit cel mai puțin orgoliul. Î rămas nemuritor pentru că nu-i păsa de cea mai importantă mișcare cu care a fost în legătura (ar fi bine ca amatorii de imortalitate să ia aminte la aceasta lecție și să nu mai facă atâta zarvă în legătură cu mișcările importante); așa că, dacă doctorul Skinnci va cuceri nemurirea, asta se va datora probabil unei rațiuni foarte diferite de cea pe care, cu atâta plăcere> și-o închipuia.

Ne putem oare aștepta ca în capul unui om ca acesta să răzbată torusi ideea ca în realitate câștiga bani corupând tineretul? Că-și face o profesie din a prezenta în bine ce e mai rău, zvârlind praf în ochii celor care erau prea tineri și lipsiți de experiență ca să poată să-l dea de gol? Sau ca el ascunde de ochii acelor pe care pretindea că-i învață carte anumite elemente esențiale ale argumentației, atunci când elevii aveau dreptul să

confeze pe cinstea unui om care făcea declarații de sinceritate ca să le prezinte și aceste elemente? Sau că el era un om pățimaș, pe jumătate curcan și pe jumătate gânsac, a cărui față lipsită de sânge și galbena ca fierea, și a cărui voce bolborosită putea să-i sperie pe cei timizi, dar totodată un om care ar fi luat-o repede la sănătoasa, dacă ar fi întâmpinat cea mai mică rezistență? Că acele Meditații asupra S flirtului jude, așa cum se prezentau, erau de fapt un plagiat ordinar și nu meritau nici măcar disprețul oamenilor, dacă atâtea persoane n-ar fi crezut că sunt scrise de un om cinstit? Poate că doamna Skinner ar fi putut să-l pună mai adesea la locul lui, dacă ar

1 Galăão lunius, celebru retor roman; a trăit în sec. I al erei noastre.

2 Este vorba de Seneca retorul, sau Seneca tatăl (60 î.e.a. – 39 d.e.n.) cu care Gallio a fost prieten.

IO fi socotit că merită să încerce, dar ea avea și așa destulă treabă; conducea gospodăria și avea grija ca elevii să fie bine hrăniți și, în caz de boală, bine îngrijiți, lucruri ce știa să le îndeplinească așa cum trebuie.

Capitolul XXVIII

Ernest auzise relatări îngrozitoare despre fii ea doctorului Skimier și despre teroarea la care erau supuși băieții mai mici din

școala de la Roughborough de către cei mai mari. Suferise și așa aproape până la capătul puterilor lui și i se părea că o să fie rău de el dacă poverile de tot soiul ce-l apăsau or să sporească. N-a plâns când a plecat de acasă, dar mă tem ca a plâns când i s-a spus că se apropie de Rough-borough. Părinții erau cu el, fiindcă plecaseră cu toții cu trăsura de la Battersby; nu se făcuse încă drum de fier până la Roughborough și întrucât distanța nu era decât de patruzeci de mile, acesta era cel mai ușor mijloc de a ajunge acolo.

Văzându-l ca plânge, maică-sa se simți măgulită și-l mângâie.! spuse că înțelege cât de trist trebuie să fie că părăsește un cămin atât de fericit și că se duce printre oameni cșre, deși or să fie foarte buni cu el, n-or să poată niciodată, niciodată să fie atât de buni cum a fost tatăl lui drag și cu ea; dar ea, maică-sa – chiar dacă el nu-și dădea seama de-asta – era mult mai nenorocita decât el, pentru că despărțirea era de o mie de ori mai dureroasă pentru ea decât a fi1 putut să fie pentru el, și așa mai departe; iar Ernest, all: nd ca plânge de ți istețe deoarece părăsește casa părintească, acceptă aceste vorbe pe încredere și nu-și mai bătu capul să cerceteze adevărata cauză a propriilor lui lacrimi. Pe măsură ce se apropiu de Roug Hborough, începu să-și vină în fire și până să ajungă la școala doctoiului Skinner se

liniștise de tot.

De îndată ce sosiră, fură poftiți să ia masa cu doctorul!

Skinner și cu soția lui, iar apoi doamna Skinner o plimbi pl

Cristina prin dormitoare și-i arată unde o să fie cazat?

scumpul ei micuț”.

Indiferent de ce gândesc bărbații despre preocuparea cea mai potrivită pentru ei, femeile sunt într-adevăr convinse că cel mai nobil obiect de studiu pentru sexul femeiesc o constituie femeia, și Cristina era în prea mare măsură absorbită de doamna Skinner ca să mai dea atenție altui lucru; aş spune că și doamna Skinner o studia cu de-amănuntul pe Cristina. Cristina era încântată, cum, de fapt, încântată era în general de orice nouă cunoștință, deoarece găsea în ea (și așa facem cu toții) un soi de hibrid; cât despre doamna Skinner, îmi închipui ca văzuse prea multe Cristine, pentru a se mai putea simți stimulată de mostra ce i se înfățișa acum; bănuiesc ca părerea ei intimă reproduce dictonul unui binecunoscut director de școală, care declara că toți părinții sunt zevzeci, dar mai ales mamele; în ciuda acestui lucru era toată numai zâmbet și dulcegării, și Cristina le înghițea pe nerăsuflăte, cu multă grație, socotindu-le omagii aduse numai ei, și încă de asemenea calitate cum n-ar fi putut să merite și să obțină nicio altă mama.

Între timp, Theobald și Ernest se aflau cu doctorul Skinner în biblioteca lui, camera unde erau examinați elevii noi și chemați elevii vechi, pentru a fi muștrați sau pedepsiți. Dacă pereții acelei încăperi ar fi putut vorbi, ce de mărturii și depoziii ar mai fi putut aduce cu privire la cruzimile stupide și arbitrare ce se petreceau acolo!

Ca toate casele de pe lumea asta, și casa doctorului Skinner avea mirosul ei specific, în cazul de față mirosul predominant era de piele de iuft, dar pe lângă acesta se mai simțea și un iz secundar, ca de farmacie. Provenea dintr-un mic laborator, instalat într-un colț al odăii – a cărei posesie, împreună cu folosirea degajată, și mai mult sau mai puțin întâmplătoare a unor cuvinte ca „hiposulfat”, „fosfat”, „carbonat” și „afinitate” erau suficiente pentru a convinge chiar și pe cel mai sceptici oameni că doctorul Skinner are cunoștințe temeinice de chimie.

Aș putea spune în treacăt că domnul Skinner s-a ocupat, ca amator, nu numai de chimie, ci și de multe alte lucruri. Avea cunoștințe superficiale în diverse domenii, câte puțin din fiecare, dar extrem de periculoase în ansamblu. Mi-aduc aminte că Alethea Pontifex mi-a spus odată, pe un ton tare răutăcios, că doctorul Skinner îi amintește de principii Bour J boni, la întoarcerea lor din exil, după bătălia de la „Waterloo, numai că el

era exact opusul lor; pentru că în timp ce cârtu învățaseră nimic și nu uitaseră nimic, doctorul Skinner învățase totul și uitase totul. Asta îmi mai amintește și de o altă răutate de-a ei în legătura cu doctorul Skinner. Mi-a spus odată că acesta e inofensiv ca șarpele și înțelept ca guguștiucul.

Dar să ne întoarcem la biblioteca doctorului Skinner. Deasupra căminului era un portret al doctorului Skinner însuși, pictat de Pickersgill cel bătrân, ale cărui merite doctorul Skinner le descoperise și le încurajase printre primii. Alte tablouri în bibliotecă nu erau. Dar în sufragerie se găsea o frumoasă colecție, pe care doctorul o adunase, conform obiceiului, cu desăvârșitul său bun gust. Adăugase foarte mult la ea, în ultimii ani ai vieții, și când colecția ajunsese să fie vândută la licitație, la Christie, ceea ce s-a întâmplat nu de mult, se constată că cuprinde multe dintre cele mai recente și mai mature opere ale lui Solomon Hart, O'Neilj Charles Landseer și încă alți академиști recenți de-ai noștri, de care nu-mi pot aminti în momentul de față. Astfel fură. strânse laolaltă și prezentate în cadrul unei expoziții multe lucrări ce atrăseseră atenția la Galeriile Academiei și al căror destin final stârnea curiozitatea multor persoane. Prețurile realizate aduseră o cruntă dezamăgire executorilor testamentari, dar la urma urmei, aceste lucruri depind în foarte mare măsură de noroc. Un

autor lipsit de scrupule se apucase să defăimeze colecția într-un binecunoscut hebdomadar. Și, pe lângă asta, cu puțin înainte mai avuseseră loc vreo două licitații de mari proporții, așa că la vânzarea averii doctorului Skinner se stârni o adevărată panică și o reacție împotriva prețurilor mari, curențe în ultima vreme pe piață.

Masa din bibliotecă gimea de cărți; printre ele erau amestecate și vrafuri de manuscrise de tot felul – foarte probabil caiete de-ale elevilor și lucrări scrise de la examene – toate zăcând într-o cumplită neorânduială. De fapt, aceasta camera era la fel de deprimantă prin aspectul ei neîngrijit ca și prin atmosfera de erudiție. Intrând, Theo-bald și Ernest se împiedică într-o gaură mare din covorul turcesc și norul de praf ce se înălța din pricina acestui accident arata câtă vreme trecuse de la ultima curățenie generală când se bătuse acest covor. E însă de datoria mea să spun ca doamna Skinner n-avea nicio vină, ci însuși doctorul Skinner, care declara că ar muri dacă i-ar deranja cineva hârtiile. Lângă fereastra se afla o colivie veche, cu o pereche de turturele, a căror gângureală plângărească sporea și mai mult atmosfera tristă a încăperii. Pereții erau îmbrăcați din podea și până în tavan cu rafturi, și pe fiecare raft cărțile stăteau în rânduri duble. Era îngrozitor. Cele mai

proeminente dintre cărțile proeminente de pe raftul cel mai proeminent era un set de volume splendid legate, ce purtau titlul: Qpeiele Im Skinner.

Spre nenorocirea lor băieții sunt înclinați să tragă concluzii pripite, și Ernest crezu ca doctorul Skinner cunoaște cărțile din biblioteca aceea înspăimântătoare și că și el, ca să se aleagă ceva de capul lui, ar trebui să le învețe. Inima i se strânse.

I se spuse să se așeze pe un scaun de la perete, ceea re și făcu, în timp ce doctorul Skinner discuta cu Theobald subiectele la ordinea zilei. Discutară despre controversa, pe atunci actuală, în legătură ru numirea episcopului Kampden, și conversară în mod doct despre statutele Praemuniie1; apoi doctorul Skinner vorbi despre revoluția care tocmai izbucnise în Sicilia și-și exprimă satisfacția față de faptul că Papa a refuzat să permită trupelor străine să treacă prin domeniile l-ai pentru ca s-o zdrobească. Doctorul Skinner avea împreună cu ceilalți profesori, un abonament colectiv, la ziarul Times, și reproducea ca un ecou editorialele lui. Pe atunci nu existau ziare de un penny și Theobald nu primea decât ziarul Spectator, pentru că ținea cu partidul Whig în politică; în afară ele asta, mai primea o dată pe lună gazeta ecleziastică, dar alte ziare nu vedea, așa ca fu uluit de ușurința și fluența cu care doctorul Skinner trece de] a un subiect

la altul.

Firește, acțiunea întreprinsă de Papa în chestiunea revoluției din Sicilia îl făcu pe doctor să aducă vorba de reformele introduse de Sfinția sa pe domeniile sale. Doctorul se strică de râs, în legătură cu gluma apărută nu de mult în revista umoristica Punk, și anume că Pio Nono – „No, No” – (Pius

1 În Anglia, statute împotriva uzurpării puterii civile de către jurisdicția ecleziastică.

149 al IX-lea) ar fi trebuit mai degrabă să se numească Pio „Da, Da”, pentru că, după cum explica doctorul, el satisfăcuse toate cererile și revendicările prezentate de supușii săi. Orice aducea cât de cât a joc de cuvinte îi mergea doctorului Skinner la mimă.

Apoi trecură, la chestiunea acestor reforme în sine. Ele deschideau o eră nouă în istoria creștinismului și urmau să aibă niște consecințe atât de ample, importante și de lungă durată, încât ar fi putut chiar să ducă la o reconciliere între biserica anglicană și cea catolică. De curând doctorul Skinner publicase o broșură în această privință, dovedind înalta sa erudiție, și atacase biserica Romei într-un mod care lasă prea puține speranțe de reconciliere, își întemeiase atacul pe inscripția AMDG, pe care o văzuse pe frontispiciul unei capele romano-ouolice și care

bineînțeleles însemna Ad Maii-am dei Genetti-cvm **1**. Era posibilă o mai flagranta dovada de idolatrie?

Apropo de asta, mi s-a spus că probabil am lăsat memona sănii joace o festa dintre acelea cu care sunt destul de obișnuit de altfel din partea ei, când am zis că doctorul a propus Ad Mânam Dei Genetncem drept una din cele mai depline armonii, ca să spun așa, ce se pot compune în registrul de bas AMDG, întâucât asta era o greșeală de latină, și ca în realitate doctorul armonizase literele în felul următor: Ave Maua Deis Genetnx **2**. Fără doar și poate doctorul folosisise în mod corect cuvintele – pe când eu unul am uitat și bruma de latina pe care ani știut-o vreodată, și n-am de gând să cercetez chestiunea în dicționare sau gramatici, dar cred totuși ca doctorul a spus Ad Aia /îam Dei Gencinccm și dacă așa stau lucrurile, atunci putem fi siguri că Ad Maiiam Del Genetricem e-te îrr-o latinească destul de corectă, cel puțin a pentru scopuri bisericești.

Răspunsul preotului local nu apăruse încă, și doctorul Skmner jubila, dar când a apărut acest răspuns, s-a declarat în mod solemn ca AMDG reprezenta dedicația cu totul mofen-sivă Ad Majenem Dei G! oiiamă; dar toată lumea și-a seama că, deși acest subterfugiu nu putea să înșele pe niciun – glez inteligent, era totuși păcat ca doctoiul Skinner își ales-el

1 Pentru Maria născătoare de Dumnezeu (Ut.).

E închinată ție, născătoare ție Dumnezeu (Sat.).”.

3 Spre mai marea „tone a lui Dumne/, cu (lat.) – acest amănunt pentru atacul său, întrucât trebuia acum să evacueze câmpul de luptă, îasându-l în stăpânirea inamicului. Când combatanții rămân stăpâni pe câmpul de bătaie, privitorii au obiceiul neplăcut de a considera ca adversarul lor nu îndrăznește să reia ofensiva.

Doctorul Skanner îl spunea lui Theobald tot felul de lucruri referitoare la broșura lui și mă-ndoiesc că Theobald se simțea mai la largul lui decât Ernest. Era plictisit, pentru ca în adâncul sufletului nu putea suferi tendințele liberale, deși îi era rușine s-o mărturisească și, după cum am mai spus, se declara a fi un adept al partidului Whig în politică. Nu voia să se împace cu biserica Romei; voia să-i facă pe toți romano-cato-licii să treacă la protestantism, și era incapabil să înțeleagă de ce aceștia refuză s-o facă; însă doctorul Skinner vorbea într-un spirit liberal atât de autentic și îi închise gura cu atâta asprime când Theobald încet că să plaseze și el un cuvânt-două, încât se văzu silit să-l lase să spună ce vrea, lucru cu care domnul Pontifex nu prea era deprins. Tocmai se întreba cum ar fi putut să pună punct acestei conversații, când deodată se crea o diversiune prin descoperirea

faptului că Ernest începuse să plângă – fără doar și poate datorită unei cumplite plictiseli, care, deși nu se manifesta în cuvinte, depășea posibilitățile sale de îndurare. Era evident că băiatul se afla într-o puternică stare de surescitare nervoasă și că-l tulburaseră foarte tare emoțiile acestei dimineți; de aceea, doamna Skinner, care intră împreună cu Cristina tocmai în acel moment, propuse ca băiatul să petreacă după-amiaza cu supraveghetoarea principală, doamna Jay, și să nu fie prezentat tinerilor săi colegi până a doua zi dimineața. Tatăl și mama își luară un adio drăgăstos de la el, și băiatul fu dat pe mâinile doamnei Jay.

O, profesori – dacă se va întâmpla ca vreunul dintre voi să citească această carte – țineți minte că dacă un pici deosebit de sfios și smiorcăit e adus de tatăl lui an biroul dumneavoaștia și dumneavoastră îl tratați cu disprețul pe care îl merită, iar apoi, timp de ani de zile, faceți ca viața să fie o povară pentru el – țineți minte că tocmai așa se va înfățișa, sub chipul unui asemenea băiețel, viitorul cronicar al faptelor dumneavoastră. Ori de câte ori vedeți o bucățică de om, mititel, Rata să plângă, nenorocit la culme, șezând timid pe marginea faunului de lângă peretele biroului dumneavoastră, să nu uitați să vă spuneți în sinea dumneavoastră: „Poate că ăsta e băiatul care, dacă nu bag bine de

seama, într-o bună zi o să-i spună lumii întregi ce fel de om am fost”. Dacă măcar doi sau trei profesori vor învăța această lecție și o vor ține minte, capitolele precedente ale acestei cărți se dovedea a nu fi fost scrise în zadar.

Capitolul XXIX

! L.

— 3SN

Curând după ce-l părăsise părinții, Ernest adormi cu capul pe cartea ce i-o dăduse doamna Jay, și nu se mai trezi până seara. Apoi se așeză pe un scăunel, în fața focului care pâlpâia jucăuș în amurgul acelei zile de la sfârșitul lui ianuarie și căzu pe gânduri. Se simțea slab, firav, stânjenit și nu izbutea să vadă mei o cale pe care să scape de nenumăratele neazuri ce-l așteptau. S-ar putea să și moara, își zise în sinea lui, dar asta, departe de a reprezenta capătul suferințelor sale, s-ar fi dovedit abia începutul unor noi suferințe; pentru că în cel mai bun caz s-ar fi dus la bunicul Pontifex și bunica în laby, și deși ei s-ar fi dovedit eventual mai înțelegători decât tatăcu’ și] mămica, totuși, fără îndoială, nu erau nici pe departe atât buni și nici atât de religioși; și pe urmă, erau oameni în toată firea – în special bunicul Pontifex, care, după câte-și putea da el seama avea acest atribut în cel mai înalt grad; ori pe el, pe Ernest, fără să știe de ce, întotdeauna îl împiedicase

ceva să-l iubească prea mult pe oamenii în toată firea – afara doar de doi dintre servitori, care fuseseră într-adevăr cum nu se poate mai cumsecade. Și pe urma, chiar dacă murea și se ducea în ceruri, bănuia ca tot ar fi trebuit să-și termine undeva studiile.

Între timp, taică-su și maică-sa străbăteau cu trăsura drumurile pline de noroi, fiecare așezat în colțul lui, și învârtind în minte gânduri privitoare la tot felul de lucruri, ce aveau sau nu să se întâmple. Trecuse de mult vremea când i-am prezentat cititorului șezând împreună în tăcere într-o trăsură, și totuși, în alte privințe în afara relațiilor dintre ei, nu se schimbaseră aproape de loc. Când eram mai tânăr, mă gândeam adeseori ce greșală face Cartea de rugăciuni cerându-ne să spunem de două ori pe săptămână, din copilărie și până la bătrânețe, rugăciunea pentru spovedanie, fără a ține seama de eventualitatea ca la șaptezeci de ani să nu ne mai dovedim la fel de păcătoși ca la șapte ani; socotind că cel puțin o dată pe săptămână suntem trimiși la spălat, ca o față de masă, mi se părea că o să ajungem într-o bună 21 să nu mai avem nevoie de atâta frecat și stors. Acum când am îmbătrâni și eu, mi-am dat seama că biserica a cântărit totuși mai bine decât mine probabilitățile. Cei doi soți nu schimbă niciun cuvânt între ei, ci continuă să privească amurgul care se lăsa, siluetele desfrunzite ale copacilor, câmpiile

dezgolite cu câte o căsuța melancolică de țară din loc în loc, aproape de marginea drumului, și apoi pioasa repede care începu să bată în geamurile trăsurii. Era o după-amiază dintre acelea când oamenilor din societatea bună le place în general să stea în casă la căldurică, și Theobald era nițel cam bosumflat la gândul că mai are de mers atâtea și atâtea mile, până să ajungă din nou lângă focul din cămin. Dar n-avea încotro și cum nu era nimic altceva de făcut, cei doi soți ședeau tăcuți și se uitau cum trec pe lângă ei diversele siluete de pe marginea drumului, tot mai cenușii și mai întunecate, pe măsură ce scădea lumina.

Deși nu vorbeau între ei, fiecare avea în preajmă pe cineva cu care putea conversa liber. „Sper, își spunea Theobald în sinea lui, sper că o să muncească – sau cel puțin că o să-l facă Skânnner să muncească. Nu-mi place Skinner, nu mi-a plăcut niciodată, dar este indiscutabil un om genial și nimeni nu produce atâtea elevi care să reușească la Oxford și Cambridge, și asta, fără îndoială, este proba cea mai bună. Eu mi-am făcut datoria, lansându-l cât se poate de bine în viață. Skinner spunea că băiatul are o bază bună și că e foarte precoc. Bănuiesc ca Ernest o să și-o ia în cap din pricina asta, și n-o să mai facă nimic, pentru că e trândav din fire. Pe mine nu mă iubește, de asta sunt sigur. Și totuși ar trebui să mă iubească, dat fiind că mi-am dat atâta osteneală cu el; însă

ce să-i faci, e nerecunoscător și egoist. E un lucru cu totul contra naturii ca un băiat să nu țină la propriul lui tată. Dacă ar ține la mine, aş ține și eu la el, dar eu nu pot să iubesc un fiu de care sunt sigur că nu mă iubește la rândul lui. De câte ori mă vede că mă apropiu de el, se ferește din calea mea. N-ar sta nici cinci minute în aceeași cameră cu mine, decât atunci când n-are încotro. Nu e de loc sincer, mereu caută să mă tragă pe sfoară. Dacă ar fi sincer, n-ar încerca tot timpul să se ascundă, așa cum face. Acest aspect al caracterului lui e un semn rău, care mă face să mă tem că o să fie foarte neserios când o mai crește, Sunt sigur că o să fie neserios când o să crească mare. Dacă n-aș fi știut care-i adevăratul lui caracter, i-aș fi dat mai mulți bani de buzunar – dar ce rost are să-i dau bani de buzunar? Cum îi are, îi și cheltuiește. Dacă nu cumpăra ceva cu banii, atunci îi dă primului băiețel sau primei fetițe ce-i iese în calc, moi ales că e și foarte ușor impresionabil. Dar uită că ceea ce împarte în dreapta și-n stânga e avutul meu. Eu îi dau bani, ca să-i aibă, și să învețe ce se poate face cu banii, nu ca să înceapă să-i risipească imediat, îmi pare rău că-i place atât de mult muzica, pentru că asta o să-l împiedice să studieze latina și greaca. Pe cât posibil am să caut să curm acest lucru. Chiar dăunăzi, când traducea din Tit Liviu, din greșeala a vorbit de Handel, în loc de Hanibal, și maică-sa mi-a

spus că el știe pe dinafară cel puțin jumătate din melodiile cuprinse în Messia 1. Dar ce rost are ca un băiat de vârsta lui să cunoască Messia? Dacă aș fi manifestat numai jumătate din aceste tendințe primejdioase când eram copil, taică-meu m-ar fi dat ca ucenic la un zarzavagiu, de asta nici nu mă-ndoaesc etc, etc.”

Apoe gândurile lui se abătură către Egipt și către cel de-al zecelea flagel. I se păru că dacă tinerii egipteni ar fi fost într-o oarecare măsură asemănători lui Ernest, atunci flagelul trebuie să fi fost de fapt o adevărată binecuvântare, e drept, de-ghizată. Dacă s-ar fi întâmplat ca Anglia să fie invadată în momentul acela de israeliți, el ar fi fost tare ispitit să nu-i mai lase să plece niciodată.

Gândurile doamnei Theobald Pontifex mergeau însă pe o linie diferită: „Nepotul lordului Lonsford – ce păcat că se numește t’iiiigms; și totuși, sângele apă nu se face, indiferen dacă e vorba de urmași pe linie bărbătească sau pe linie femeiască; ba, de fapt, dacă ar fi să cunoaștem adevărul, poate mai firească este păstrarea sângelui pe linie femeiască. Mă-ntreb cine o fi fost domnul Figgins? Am impresia ca doamna Skinner a spus că a murit; în orice caz, trebuie să aflu totul în privința asta. Ar fi minunat dacă tânărul Hggins l-ar

1 Oratoriu de Handel.

pofti pe Ernest să petreacă vacanța la el acasă. Cine știe, s-ar putea să-l cunoască și pe bunicul lui, lordul Lonsford, sau cel putui pe vreun alt descendent al lui, dacă nu chiar pe mai mulți”. Între timp, Ernest stătea, tot așa de pierit și de îngândurat în fața focului din odaia doamnei Jay. „Tăticul și mămica, își spunea el, sunt mult mai buni și mai deștepți decât top oamenii. Dar, din păcate, eu n-am să fiu niciodată, nici bun și nici deștept!”

Doamna Pontifex continuă: „Poate cel mai potrivit lucru ar fi ca mai întâi să-l aducem pe tânărul figgâns în vizită! a noi. Asta ar fi splendid. Lui Theobald nu i-ar plăcea, pentru ca lui nu-i plac copiii; trebuie să văd cum pot aranja lucrul ăsta, pentru că ce drăguț ar fi să vină la noi tânărul Kg-ins! Dar stai Ernest ar putea să se ducă în vizită la familia Fig-gins și acolo să-l cunoască pe viitorul lord Lon-ford, care, am impresia, trebuie să fie cam de vârsta lui Ernest. Și apoi, dacă Ernest s-ar împrieteni cu el, l-ar putea mia Battersby, și Siordul s-ar putea îndrăgosti de Charlotte. Cred că am procedat di se poate de înțelept trimițându-l pe Ernest la școala doctorului Skmner. Cucernicia doctorului Skânner nu e cu nimic mai prejos decât geniul lui. Astea sunt chestiuni care se văd dintr-o ochire. Mai mult ca sigur că și el și-a dat seama de același lucru în privința mea, cel puțin la fel de clar

cum l-am remarcat și eu la el. Mi s-a părut că Theobald și cu mine am făcut o impresie puternică – mă rog, la urma urmei, e nonrni ca vigoarea intelectuală a lui Theobald să impresioneze pe oii-cine, și cred, ba chiar sunt convinsă, ca și eu am apărut într-o lumină foaife favorabilă. Când i-am zâmbit și i-am spus că-i las pe mină băiatul pe deplin încredințată că o să fie tot atât de bine îngrijit ca și la mine acasă, sunt sigură că i-am făcut o mare plăcere. Nu cred că multe dintre mamele care-i aduc elevi la școala pot să producă o impresie la fel de buna sau pot să-i spună asemenea lucruri drăguțe cum i-am spus eu. Zâmbetul meu este într-adevăr dulce, când doresc să-l fac ăst-fei. N-am fost niciodată o mare frumusețe, dar toată lum-a a recunoscut că sunt o personalitate fascinantă. Și asta mi s-a spus de nenumărate ori. Doctorul Skinner e un bărbat foarte bine – ai zice chiar că în general are mult prea multe calități ca să fi meritat doamna Skinner să se mărite cu el. Theobald că nu e chipeș, dar ce se pricep bărbații? Și ce față plăcută și luminoasă are! Cred că-mi ședea bine boneta. Cum ajung acasă am s-o pun pe doamna Chambers să-mi adauge la boneta de lână albastră cu galben o garnitură de". etc. etc, în tot acest timp, scrisoarea reproducă mai înainte se afla în dulăpiorul japonez unde-și ținea Cristina secretele; fusese Citită și recită și aprobată de nenumărate ori,

ca să nu mai vorbesc de faptul că (dacă s-ar fi aflat vreodată adevărul) fusese rescrisă de mai multe ori, fără însă să i se schimbe data, care a rămas cea inițială; și totuși Cristina avea și ea un pic de umor.

Ernest continua și el să viseze cu ochii deschiși în odaia doamnei Jay. Oamenii în toată firea, își spunea în sinea lui, când erau de neam ales, nu făceau niciodată prostii, pe când el le făcea întruna. Auzise că unii oameni în toată firea nu sunt câtuși de puțin pătrunși de spirit religios, ci se comporta ca niște parmnteni ceea ce, bineînțeles, nu era frumos de loc. Dar asta încă nu era nimic pe lângă păcatul neascultării. Și ei nici nu primeau pedepse sau ocări din partea nimănui. Tăticul și mămica lui nu erau mei măcar pământeni; îi explicaseră adesea că sunt foarte departe de lume; știa foarte bine că părinții lui n-au făcut niciodată vreun lucru rău, de când erau copii, și chiar în copilărie fuseseră aproape fără” cusur. O! ce diferență între ei și el ! când oare o să învețe să-și iubească tăticul și mămica așa cum își iubiseră ei părinții? Putea el oare să spere să se facă bun și înțelept ca ei, când o fi mare, sau măcar într-atâta încât să fie suportabil? Din păcate nu avea nicio speranță de a ajunge vreodată astfel. Nu-și iubea părinții, în ciuda bunătății de care dăduseră dovadă, atât în general cât și fața de el. Îl ura pe tăticu’

și nu putea s-o suferă pe mămică, și asta numai un băiat rău și nerecunoscător putea s-o facă, după tot ce-i dăduseră ei în viață. Și pe urmă nu-i plăcea nici ziua de duminică, nu-i plăcea nimic din tot ce era cu adevărat bun; avea gesturi vulgare, și chiar se rușina de ele. Cel mai mult îi plăceau oamenii care mai scăpau din când în când câte o înjurătură, cu condiția însă ca să nu-l înjure pe el. Cât despre lectura catehismului și a Bibliei, nu le avea de loc la inimă, în viața lui nu fusese atent la vreo predică. Chiar când fusese dus la Brighton ca să-l asculte pe domnul Vaughan, care, după cum știa toată lumea, ținea admirabile predici pentru copii, se

bucurase grozav când totul se isprăvisese; și nici nu credea că ar putea să suporte slujba la biserică, dacă n-ar fi fost solou-Xriie de orgă, imnurile și cântecele. Catehismul era îngrozitor.; Nu izbutise niciodată să înțeleagă ce dorește să obțină de la Domnul Dumnezeu Lui și Tatăl Ceresc, și nici nu ajunsese! încă să capete o idee cât de cât clară în privința noțiunii de sacrament. Iar datoria față de semenii săi erau pentru el tot o gogoriță, I se părea că are față de toată lumea îndatoriri ce-l așteaptă și-l pândesc de peste tot, în schimb nimeni n-are niciun fel de datorie față de el. Și pe urmă mai era și cuvântul acela înfiorător și misterios – „afaceri”. Ce „însemna oare? Ce erau acelea „afaceri”?

Maică-sa îi spusese adeseori ca tatăl lui e un om minunat, care rezolva admirabil toate afacerile, pe când el n-o să fie niciodată în stare s-o facă. Era desperat și cumplit pentru că toată lumea îi spunea mereu că o să trebuiască să-și câștige existența. Firește, dar cum? – dat fiind că era atât de prost, trândav, neștiutor, nepăsător și firav. Toți oamenii mari erau deștepți – cu excepția servitorilor – dar chiar și aceștia erau mai deștepți decât o să ajungă el vreodată. O, de ce, de ce, de ce, nu puteau oamenii să se nască pe lume la o vârstă matură, fără să mai fie copii? Și apoi se gândi la Casabianca 1. Nu de mult, tatăl-su îl ascultase la poezie. „Când avea oare să plece poetul? Pe cine striga? Dar a primit răspuns? De ce? De câte ori l-a vizitat pe tatăl-su? Ce i s-a întâmplat? Care a fost ființa cea mai nobilă care a pierit acolo? Așa crezi? De ce crezi așa?” Și așa mai departe. Bineînțeles că el a socotit că tocmai Casabianca era ființa cea mai nobilă care pierise: în privința asta nu putea să aibă altă părere; lui nu-i trecuse niciodată prin minte ca morala poeziei e în sensul ca tinerii trebuie foarte devreme să-și manifeste înțelepciunea, ascuțind de tatăl și mama. A, nu! Singurul lui gând era că el n-ar fi putut să fie niciodată aiudoma lui Casabianca și ca acesta l-ar fi disprețuit îngrozitor, dacă ar fi putut să-l cunoască, și n-ar fi catadicsit nici măcar să-i vorbească, Alt

1 Loui's de Casabianca (! 755 – 1798) – ofițer de marină francez. A fost rănit mortal în bătălia de pe Nil; s-a scufundat cu vasul ce ardea, împreună cu fiul său, în vârstă de zece ani, care a refuzat să-l părăsească. Poeta engleză Fericia Dorothea Hemans (1793 – 1835) și poetul francez André" Chenier (1762 – 1794) i-au cântat eroismul în poemele lor, cineva de pe corabie nici nu merita să fie pomenit; n-avea nicio importanță cât de umflați în pene erau cu toții. Doamna Hemans îi cunoștea pe toți și știa că sunt o adunătură lipsită de orice merit. Și pe urmă Casabianca era atât de chipeș și se trăgea dintr-o familie atât de bună!

Și tot așa se învârteau la nesfârșit gândurile în mintea lui micuță, până ce Ernest nu mai iz, buti să le urmărească și ațipi.

Capitolul XXX

A doua zi dimineață Theobaad și Cristina se sculară puțin obosiți după călătorie, dar plini de acea fericire supremă pe care ne-o aduce aprobarea propriei noastre conștiințe. De aci înainte urma să fie numai vina băiatului dacă nu se va face om de treabă, și dacă nu va ajunge la fericirea dorită. Ce altceva puteau face părinții mai mult decât făcuseră ei? Răspunsul „nimic” se va ivi pe buzele cititorului la fel de repede ca și pe cele ale lui Theobald și Cristinei.

Peste câteva zile, părinții avură satisfacția de a primi

următoarea scrisoare de la fiul lor: „Dragă mămică, Mă simt foarte bine. Domnul doctor Skinner m-a plimbat în sus și în jos prin câmpnie întinse ale versurilor latineștidar întrucât am făcut exerciții cu tăticu’, m-am descurcat ușor* A fost aproape perfect și domnul doctor m-a repartizat în clasa a patra, unde predă domnul Templer și o să trebuiască să încep o gramatică latinească, dar nu ca cea veche, ci mult mai grea.

Știi ca tu vrei să mă vezi muncind, așa că am să-mi dau toată osteneala. Rugându-te să-i săruți din partea mea p Joey, pe Charlotte și pe tăticii, rămân al tău fiu iubitor, Ei nest”.

Nimic nu putea fi mai drăguț sau mai cuviincios, într-a de văr se părea că băiatul e înclinat să apuce pe un drum nou Toți elevii se întorseseră, examenele trecuseră și începuse ac tăvitatea obișnuită a semestrului; Ernest văzu ca temerile sal de a fi terorizat și asuprit sunt exagerate. Nimeni nu-i fac nimic îngrozitor, î. Între anumite ore trebuia să îndeplinească unele comisioane pentru băieții mai mari și să ungă mingile de rugbi când îi venea rândul, și așa mat departe, dar în școală domnea o atmosferă admirabilă în ceea ce privește terorizarea elevilor mai mici.

Cu toate acestea era departe de a fi fericit. Prea semăna doctorul Skinner cu tatăl lui. E adevărat că Ernest nu prea avea

de-a face cu el, dar doctorul Skinner era în permanență acolo; n-aveai de unde să știi în ce clipa ar fi putut să-și facă apariția, și ori de câte ori se iveau, se stârnea și o furtună, sub un pretext sau altul. Era ca leul din povestea de duminică a episcopului de Oxford – gata oricând să țâșnească dindărătul vreunui tufiș, să se năpustească asupra cuiva și să-l devoreze atunci când omul se aștepta mai puțin. Pe Ernest îl botează „o reptilă îndrăzneată” și-i spuse că se mira cum de nu se casca pământul să-l înghită, pentru că pronunță greșit numele Thaliei.

— Și să pronunți așa tocmai față de mine, care n-am greșit în viața mea cantitatea unei vocale latinești! tună doc-toiul Skinner.

Realitatea este că doctorul Skanner ar fi fost o persoană mult mai agreabilă dacă în tinerețe ar mai fi greșit pe alocuri cantitatea vocalelor în limba latină, așa cum fac atâtea alți oameni. Lui Ernest îi venea greu să-și închipuie cum or fi izbutind să trăiască elevii din clasa condusă de doctorul Skinner; și totuși, ei continuau să-și ducă zilele, ba chiar să prospere, și, oricât de ciudat ar fi părut acest lucru, își făceau un idol din el, sau cel puțin așa susțineau în tot cursul vieții. Ernest avea impresia ca dacă și-ar fi dus viața în craterul Vezuviului, cam tot așa ar fi fost.

După cum s-a mai spus în cursul acestei povestiri, Ernest

fusesse repartizat în clasa domnului Templer. Era un om arțăgos, dar nu chiar rău din fire, și se lăsa ușor tras pe sfoară. Ernest se întreba adeseori cum putea domnul Templer să fie atât de orb când elevii copiau, deoarece bănuia că și domnul Templer a copiat în tinerețe, când era la școală. Ernest se mi-o cum pot oamenii să-și uite tinerețea la bătrânețe, și se întreba dacă și el și-o va uita pe-a lui, așa cum și-o uitase domnul

Templer. Și era convins că n-o să ooață uita niciodată măcar o fărâma din tot ce! s-a întâmplat în copilărie.

Ei, dar mai era și doamna Jay, o persoană destul de alarmantă uneori. Câteva zile după începerea semestrului, producându-se un oarecare exces de zgomote în hol, ea se repezise într-acolo, cu ochelarii ridicați deasupra sprâncenelor, și cu panglicile de la boneta fluturând, și-l ocări tocmai pe băiatul ales drept idol de Ernest, spunându-i că e „scandalagiul cel mai zănatec, și mai gălăgios, și mai insolent și mai sturiuibat dintre toți băieții din școală”.

Dar în general, doamna Jay spunea lucruri care erau pe placul lui Ernest. Dacă doctorul Skinner nu lua cina cu elevii și nu făcea rugăciunea cu elevii, doamna Jay intră și spunea:

— Tinerilor domni, asta-seară sunteți scutiți de rugăciuni.

Și dacă era s-o judecăm în general, se poate spune că era o

bătrânică destul de simpatică și de treabă.

Majoritatea băieților descoperă destul de curând diferența dintre gălăgie și pericolele reale, dar pentru alții este atât de nefiresc să amenințe dacă nu vor într-adevăr să facă vreun rău, încât le trebuie mult timp până să înceteze a-i lua pe curcani și gânsaci an sérieux¹, Ernest făcea și el parte din această categorie, și lui i se părea atmosfera de la Roughbo-rough atât de gălăgioasă și turbulentă, încât era bucuros să dis-l para din ochii și atenția celorlalți ori de câte ori putea. Jocu-l rle îi plăceau chiar mai puțin decât furtunile din clasă și din hol, pentru că era încă firav; se împlini la trup și atinse deplinătatea puterilor mult mai târziu decât majoritatea băieților.] Asta poate din cauza stricteții cu care-l ținuse taică-su legat de cărți în copilărie, dar cred că era la mijloc și o oarecare îni târziere în atingerea maturității – o chestiune ereditară în familia Politifex, vestită de altfel și prin longevitatea ei neobișnuită. Pe la vreo treisprezece – paisprezece ani era numai piele și os, iar brațele îi erau la fel de subțiri ca încheieturile băieților de vârsta lui; avea pieptul supt și părea total lipsit d „energie sau elan; și văzând că întotdeauna o încasează rai când e vorba de vreo ciocnire fizică, fie serioasă, fie în joacă chiar și cu băieți mai scunzi decât el, timiditatea firească

În serios (Franc.).

copilăriei cresc la el atât încât mă tem că ajunse până la lașitate. Asta îl făcu și mai incapabil să se apere, decât ar fi putut fi, pentru că după cum încrederea sporește puterea, tot așa lipsa de încredere sporește neputința. După ce fusese bătut mar de vreo câteva ori, sau pocnit peste fluierile picioarelor în cursul meleurilor de la rugbi – în care fusese băgat cu de-a sila – nu mai găsi niciun fel de plăcere în rugbi și evită acest nobil joc într-un mod care-i dădu de furcă cu băieții mal mari, aceștia nefiind niciodată dispuși să tolereze tendința elevilor mai mici de a se eschiva de la ceva.

Și la cricket se simțea tot stângaci, de prisos; ba chiar, cu toate eforturile sale, nu izbutea niciodată să arunce ca lumea o minge sau măcar o piatră. Prin urmare, curând toată lumea își dădu seama că Pontifex e un mic nătăfleş, un molău, care nu trebuie neapărat chinuit, dar nici supraestimat. Pe de altă parte, nu era antipatizat de copii, pentru că se văzu curând că este foarte nepărtinitor inter pares, 1 că nu e câtuși de puțin răzbunător, că se împacă ușor cu orice, că e cât se poate de generos cu puținii bani pe care-i are, că nu iubește învățătura mai mult decât jocurile și, în linii mari, că tinde mai mult către mici greșeli decât către mari virtuți.

Aceste calități îl vor împiedica întotdeauna pe un elev să

coboare foarte mult în ochii colegilor săi; dar Ernest își închipui că a decăzut probabil mai mult decât se întâmplase în realitate, și se ura și se disprețuia pentru ceea ce el, ca și toți ceilalți, credea că este lașitatea lui. Nu-i plăceau băieții despre care avea impresia că-i seamănă. Eroii lui erau puternici și vâguroși, și cu cât țineau mai puțin la el, cu atât îi adora mai mult. Toate acestea îl făcură foarte nefericit, pentru că rareori își dădea seama că instinctul ce-l ținea de o parte de jocurile pentru care nu era adaptat era de fapt mai rezonabil decât rațiunea ce l-ar fi împins în viitoarea lor. Cu toate acestea, în cele mai multe cazuri își urma instinctul mai degrabă decât rațiunea. Sapiens suam și sapientiam norii2.

1 între cei egali (îat).

se înțelept ar fi fost, dacă și-ar fi cunoscut înțelepciunea (lat.).

Îi – Și tu vei fi țărână *, Capitolul XXXI

Nu fu nevoie de prea multă vreme pentru ca Ernest să cadă în dizgrația totală a profesorilor. Acum se bucură de mai multă libertate decât cunoscuse vreodată în viața lui. Mâna gvea și ochiul necruțător al lui Theobald nu mai planau asupra drumurilor sale și a patului său, și nu-l mai spionau de pretutindeni; iar pedepsele ce constau în a copia versuri de

Virgiliu e' Mu cu totul altceva decât bătăile sălbatice ale lui taică-su. De fapt, copierea în sine era adeseori mai puțin dificilă decât lecția. Latina și elina nu aveau în ele nimic care să fâgădmască instinctului său că i-ar aduce pacea la sfârșitul vieții; și mai puțin !? să u ele să se întrezărească speranța că ar reuși /a acest lucru într-o epocă mai puțin îndepărtată. Caracterul mort, inerent acestor limbi defuncte, nu fusese compensat niciodată în mod artificial, printr-un sistem de răsplăți bona fide pentru silința. Existaseră tot soiul de pedepse pentru lipsă de silință, dar nici un fel de mită, plăcută și agreabilă, nu fusese adăugată ca momeală la cârligul care urma să-l aducă pe calea cea mai bună pentru el.

Realitatea este că plăcerea ce o poți avea învățând să faci cutare sau cutare lucru, îi fusese ascunsă cu consecvență lui „Ernest. Lucrurile plăcute nu ne interesează, sau în orice caz /prea puțin, și în orice caz –, nu pe Ernest. Am venit pe lume nu pentru plăceri, ci pentru datorii. Și plăcerea conținea în însăși esența ei într-o mai mare sau mai mică măsură, păcatul. Dacă făceam ceva ce ne plăcea, noi (sau cel puțin T>nest) trebuia să ne cerem iertare, și să considerăm că suntem tratați] cu toarte multă indulgență dacă nu ni se spunea imediat să ne apucăm de altceva. Cu totul altfel stăteau lucrurile cu ceea ce nu-i plăcea; cu cât mai

puțin îi plăcea un lucru, cu atât mai rezonabilă era prezumția că acest lucru este bun și drept. Nu i-a trecut niciodată prin minte ca s-ar putea ca tocmai lucrurile plăcute să fie și cele mai corecte, și ca obligația de a docă nu sunt corecte le revenea celor care afirmau acest lucru.

Am as atât în repetate rânduri, ca Ernest era convins de propria lui imoralitate; nu cred să fi existat până acum vreun omuleț mai dispus să accepte, fără să protesteze, orice-i spuneau cei ce aveau autoritate asupra lui; sau cel puțin își închipuia că este convins de imoralitatea lui, pentru că nu știa încă nimic de celălalt Ernest, care sălășluia în sinea lui și era mult mai puternic și mai real decât acel Ernest binecunoscut de el. Ernest cel fără glas izbutea să convingă prin impresii neformulate, prea rapide și neîndoielnice ca să poată fi traduse în elemente atât de discutabile cum sunt cuvintele; însă practic vorbind, insista asupra următoarelor puncte: „Creșterea nu este o treabă atât de simplă și ușoară cum se presupune de obicei. E o muncă grea, prea grea ca să o poată înțelege vreo alta persoană, în afara doar de un băiat în creștere; necesită atenție, și tu nu ești destul de voinic ca să te ocupi și de creșterea trupului tău, și de lecțiile pe care le ai. Și în afară de asta, latina și greaca sunt o mare cacealma, cu cât mai bine le cunosc oamenii, cu atât mai

antipatice le sunt; oamenii drăguți, cu care-ți face plăcere să te împrietenești, fie că nu le-au știut niciodată, fie au uitat ce au învățat, de îndată ce li s-a permis; niciunul dintre ei nu s-a mai întors la clasici, când n-a mai fost silit să-i citească; prin urmare, operele acestora sunt niște aiureli, foarte bune pentru timpurile și țara lor, dar complet nelalocul lor aici. Să nu înveți niciodată nimic, până ce nu descoperi că de multă-maltă vreme te deranjează necunoașterea aceluia lucru; când descoperi că ai ocazia să înveți cutare sau cutare lucru, sau prevezi că vei avea curând această ocazie, cu cât mai repede îi înveți, cu atât mai bine, dar până atunci, petrece-ți timpul dezvoltându-ți oasele și mușchii; acestea îți vor fi mult mai utile decât latina și greaca. Și nici nu vei mai fi vreodată în stare să le dezvolti, dacă n-o faci acum; pe când latina și greaca pot fi asimilate oricând de către cei care doresc s-o facă.

Din toate părțile ești înconjurat de minciuni, care pot să-i păcălească până și pe oamenii aleși, dacă oamenii aleși n-ar avea în general o conștiință atât de trează; eul de care ești conștient, eul tău rațional, va crede aceste minciuni și-ți va porunci să acționezi în conformitate cu ele. Acest eu rațional Ernest, este un pedant, zămislit de pedanți și educat într-o atmosferă de pedanterie; eu nu-l voi lasă să te călăuzească în felul de a te purta

deși, fără îndoială te va călăuzi în felul de a vorbi timp de mulți ani de aci înainte. Acum tăticul tău nu mai e aici, ca să te bată; asta e o schimbare în condițiile exisU* 163 tentei tale, și ar trebui deci să fie urmată de o schimbare în acțiunile tale. Ascultă-mă pe mine, ființa ta adevărată, și totul își va merge destul de bine, dar dacă vei da ascultare acelei coji exterioare și vizibile, care este tatăl tău, am să te sfâșii în bucăți, până în a treia și a patra generație, ca pe un om care l-a urât pe Dumnezeu; pentru ca eu, Ernest, sunt Dumnezeul care te-a creat”.

Ce îngrozit ar fi fost Ernest, dacă ar fi putut auzi sfaturile pe care le primea; ce consternare s-ar fi produs la Batter-sby; dar lucrurile nu s-au terminat aici, pentru ca același alter-ego afurisit îi dădea sfaturi rele cu privire la banii de buzunar și la alegerea prietenilor; și, în general, Ernest era atent la sfaturile lui și le asculta, mult mai mult decât o făcuse Theobald. Drept urmare învăța foarte puțin, mintea dezvoltându-i-se mai încet, iar trupul ceva mai repede decât până atunci; și când, peste puțină vreme, același imbold interior îl împingea în direcții unde se izbea de obstacole ce-i depășeau puterile, el adopta – deși cu teribile muștrări de conștiință – c. ilea cea mai apropiată – în împrejurările date – de cea interzisă.

E lesne să ne închipuim că Ernest n-a fost prietenul pe care

și l-au ales cei mai așezați și mai binecrescuți dintre tinerii ce studiau pe atunci la Roughborough. Unii dintre băieții cu comportări ce lăsau de dorit umblau pe la cârciumi și bem cam prea multă bere fața de cât ar fi fost recomandabil la vârsta lor; e greu de presupus că glasul acela interior al lui Ernest să-i fi spus să se întovărășească cu acești tineri; și totuși Ernest a făcut-o, la o vârstă destul de fragedă, și se întâmpla ca uneori să-i fie îngro/itor de rău din pricina unei cantități de bere care n-ar fi avut poate niciun efect asupra unui băiat mai voinic. Glasul interior al lui Ernest interveni, probabil, în acel moment și-i spuse că aceasta distracție nu e prea amuzantă, pentru că, într-adevăr, Ernest se lăsă de acest nărav, înainte de a fi pus cu totul stăpânire pe el, și nu mai căzu nicicând în ispită din pricina lui; capătă în schimb un altul, la vârsta rușinos de mică de treisprezece sau paispreicce ani, și de care nu mai izbuti să se dezbrace, deși până în zi”.

1 Celălalt eu (ki.).

de astăzi glasul conștiinței îi picura într-una în urechi că tare-ar face bine să fumeze mai puțin.

Și tot așa merseră lucrurile, până ce eroul meu împlini paisprezece ani. Dacă până atunci nu ajunsese să fie o mică pușlama, în orice caz aparținea unui grup dubios – între cei cu

reputație destul de proastă și cei cu o reputație nu prea bună, având o ol. (un) ecare înclinație spre prima categorie, numai că în cazul lui nu se putea vorbi de vicii josnice. Lucrurile aceste.1 le deduc pe de o parte din ceea ce mi-a spus Ernest și pe de altă parte din notele trimise de școală, și pe care mi-aduc aminte că Theobald mi le arăta, plângându-se foarte mult. La RoughborougK exista o instituție care se numea Premiu lunar de sângâtință și consta în bani; suma maximă ce putea s-o primească un băiat de vârsta lui Ernest se ridica la patru șilingi și jumătate; unii băieți căpătau patru șilingi, iar câțiva mai puțin de șase penny; dar Ernest nu primi niciodată mai mult de doi șilingi și jumătate și, de fapt, rareori se ridica peste un șiling și jumătate. Am impresia că media realizată de el era cam în jurul unui șiling și noua penny, ceea ce însemna prea mult ca să fie clasificat printre băieții cu adevărat răi, dar prea puțin ca să poată trece în categoria celor buni.

Capitolul XXXII

Acum trebuie să mă întorc la domnișoara Alethea Pontî-fex, despre care poate am spus prea puțin până acum, având în vedere marea influență ce avea s-o exercite asupra destinului eroului meu.

La moartea tatălui ei, survenită în momentul când împlinea

treizeci și doi de ani, se despărți de surorile ei, cu care nu se înțelegea prea bine, și veni la Londra. Era hotărâtă, sau cel puțin așa spunea, să-și trăiască restul vieții cât mai fericită cu putință și avea idei mai limpezi decât au în general femeile, sau, la urma urmei, chiar și bărbații, în privința celei mai bune căi de realizare a acestui lucru.

După cum am mai spus, avea o averde cinci mii de lire, rămasă din dota maică-sii, precum și cincisprezece mii de lire tasați de tatăl ei. Era singură stăpână pe ambele sume. Din ele rezulta un venit de circa nouă sute de lire pe an, și întrucât banii erau investiți în bonuri și obligații cât se poate de sigure, nu era d tuși de puțin îngrijorata în privința venitului ei. Își pusese în gând să se îmbogățească, așa ca alcătuisese un plan de cheltuieli care implica investiții de circa cinci sute de lire pe an, fiind hotărâtă să pună restul a ciorap. „Dacă fac acest lucru, zicea ea râzând, probabil abia o să reușesc să trăiesc o viață ca lumea, în limitele veniturilor melc”. Conform acestui plan, își luă un apartament nemobilat într-o casă de pe Gowcr Street, ale cărei etaje inferioare erau închiriate unor birouri. John Pon – tâfex încercă s-o determine să-și ia o casă singură, însă Alethea; îi spuse să-și vadă de treaba lui, în termeni atât de limpezi încât John n-avu încotro și trebui să bată în retragere. Alethea J nu-l iubise

niciodată și, după acest incident, rupse aproape de tot relațiile cu el.

Fără să umble prea mult prin societate, izbuti totuși să cunoască majoritatea bărbaților și femeilor care ajunseseră la o poziție însemnată în lumea literară, artistică sau științifică, și era într-adevăr de mirare cât de prețuită îi era opima, deși ea nu încercase niciodată să se facă remarcată într-un domeniu sau altul. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să scrie, însă ei îi plăcea să-i vadă pe alții scriind, și să-i încurajeze, mai degrabă decât să se manifeste ea personal într-un mod mai activ. Poate că lumea literară o simpatiza tocmai pentru că nu scria.

După cum știa prea bine, eu îi fusesem întotdeauna foarte credincios; ar fi putut să aibă douăzeci de alți pretendenți, dacă ar fi vrut, dar caută să scape de toți și-și bătea joc de căsătorie într-un stil pe care femeile rareori îl adoptă, în afail de cazul când au un venit propriu destul de onorabil, în niciun caz însă nu-și bătea joc de bărbați, așa cum își bătea joc de căsătorie, și deși ducea o viață în care nici cei mai mari cusurgii nu găseau nimic de reproșat, ea apară, atât cât se cuvenea pe reprezentantele sexului ei, condamnate de lume cu cea mai mare asprime.

În materie de religie, cred că era de o libertate de gândire cum numai rareori pot atinge cei ce meditează prea puțin asupra

acestui obiect. Se ducea la biserică, dar îi displăceau ui egală măsură cei care făceau prea mare caz, fie de religie, fie de atcism. Mi-aduc aminte că o dată am auzit-o insistând pe lângă un binecunoscut filosof al vremii, astăzi decedat, să scrie mai degrabă un roman decât să-și conțină le atacurile împotriva religiei. Această idee nu-i plăcu prea mult filosofului, și el vorbi pe larg și cu lux de amănunte despre necesitatea de a demasca în fața oamenilor stupiditatea majorității lucrurilor în care pretindeau să creadă. Alethea zâmbi și-i spuse ironic:

— Nu-l au oare pe Moise și pe profeți? Să le asculte aceștia rugile.

Dar uneori i se întâmpla să spună și câte o răutate, cu aerul cel mai candid, și odată îmi atrase atenția asupra unei note din cartea ci de rugăciuni, unde se povestea pelerinajul spre Emaus, făcut cu cei doi discipoli, și ce le spusese Hristos: „O, ce lipsiți de judecată și curaj sunt cei care cred TOT ce au grăit prorocii” – cuvântul „tot” fiind scris cu verzale.

Deși nu prea vorbea cu fratele ei John, păstrase relații mai strânse cu Theobald și cu familia lui, și cam la doi ani o dată venea să stea câteva zile la Battersby. Alethea încercase întotdeauna să se atașeze de Theobald, și să se alieze cu el, în măsura în care putea face acest lucru (pentru ca ei doi erau, ca să

zic așa, iepurii din familie, ceilalți alcătuind haita dulăilor), dar totul rămase zadarnic. Bănuiesc ca principalul motiv pentru care menținuse relațiile cu Theobald era dorința de a putea veghea măcar cât de cât asupra copiilor lui și de a le mai da câte o mina de ajutor dacă se dovedeau drăguți.

Pe vremuri, când domnișoara Ponți **f** exvenea la Battersby, copiii nu mai sufereau de pe urma bătailor și îi se mai ușurau lecțiile, își dădea ușor seama ce surmenați și nefericiți sunt copiii, dar în niciun caz n-ar fi putut bănuî sub ce regim de teroare permanentă trăiau. Știa că atunci nu are posibilitatea de a interveni în mod eficace, și cu multă înțelepciune se abținea de la prea multe întrebări indiscrete. Aștepta să vină momentul favorabil pentru a interveni – dacă avea să vină vreodată un asemenea moment – atunci când copiii, nu vor mai trăi sub același acoperământ cu părinții lor. Până la urmă însă luă hotărârea să nu mai aibă nimic de-a face cu Joey sau Clia, dar să-l vadă pe Ernest, atâta cât să-și poată forma o părere despre firea și capacitatea lui.

Ernest se afla de un an și jumătate la Roughboroug Ji și mergea pe paisprezece ani, așa că acum caracterul lui începuse să prindă un contur mai precis. Mătușa Alethea nu-l mai văzuse de câțeva vreme și, considerând ca dacă vrea să pună în valoare

mina pe care o constituia el aceasta era cea mai potrivită ocazie, își făcu pânul să se ducă la Roughborough, sub un pretext care să i se pară destul de rezonabil lui Theobald și să-și studieze cu multă atenție nepotul, în împrejurări în care ar putea să rămână câteva ceasuri singură cu el. Așa că, în august 1849, tocmai când Ernest intra în al patrulea semestru de școală, în fața porții doctorului Skinner trase o birjă în care se afla domnișoara Pontifex. Ceru și obținu permisiunea să-l ia pe Ernest cu dânsa, și să-i dea o masă la restaurantul hotelului Lebăda, îl anunțase pe Ernest printr-o scrisoare de sosirea ei, și bineînțeles că el o aștepta. N-o mai văzuse de atâta vreme, încât la început se arătă cam sfios, dar firea ei deschisă îi făcu îndată să se simtă la largul lui. Pe Alethea o înduioșa și o atrăgea atât de mult copilăria și tinerețea, încât i se muie îndată inima când îl văzu, deși înfățișarea lui era mult mai puțin atrăgătoare decît sperase ea. Îl duse la o cofetărie, unde-l trată cu tot ce-i dori inima, de îndată ce-l scoase din localul școlii. Iar Ernest simți imediat că se deosebește chiar și de mătușile dinspre partea mamei, domnișoarele Allaby, cu toate că ele erau blânde și de treabă. Domnișoarele Allaby erau teribil de sărace; șase penny însemnau pentru ele tot atâta cât cinci șilingi pentru Alethea, Cum puteau ele rivaliza cu o doamnă care, dacă ar fi dorit, ar fi putut să pună

la o parte din venitul ei de două ori mai mult decât își puteau permite aceste biete femei să cheltuiască? Dacă nu-i dădea nimeni peste nas, băiatul era destul de vorbăreț din fire, și Alethea îi dădu ghes să flecărească despre tot ce-i stătea pe inimă în momentul acela. Ernest era întotdeauna înclinat să acorde încredere celor ce să purtau bine cu el; i-au trebuit mulți ani până să ajungă să fie suficient de înțelept și de prudent în această privință – cu toate că uneori mă îndoiesc că va ajunge vreodată să fie suficient de precaut; în scurtă vreme izbuti s-o disocieze complet pe mătușa lui de tăticu' și mămica, și de toți ceilalți, față de care instinctul îi spunea că trebuie să fie totdeauna în garda. Nici nu bănuia cât de mari și de importante erau problemele care depindeau de comportarea lui, și cât de strâns erau legate de propriile sale interese. Poate că dacă ar fi știut și-ar fi jucat rolul cu mult mai puțin succes.

Mătușa lui izbuti să-l tragă de limbă, obținând mult mai multe elemente cu privire la viața de acasă și de la școală decât ar fi vrut tăticu' și mămica să răsuflă; dar el habar n-avea de faptul ca mătușa lui ține să-l descoase. Astfel, Alethea capătă toate amănuntele cu privire la fericitele seri duminicale, la certurile dintre el și Joey și Charlotte, însă ea se feri să ia partea unuia sau altuia, și discuta despre toate ca și cum ar fi fost cele mai firești

lucruri de pe lume. Ca mai toți elevii, Ernest știa să-l imite pe doctorul Skinner, și cînd i se mai dezlegă limba datorită mesei bune și celor două pahare de vin de Xeres, din care era cît pe aci să se îmbete, își ferici mătușa dându-i câteva mostre despre comportarea directorului și vorbi despre el folosind porecla foarte familiară de Sam.

— Ș-am e un coțcar bătrîn și infect, zise el.

Aceste vorbe, rostite pe un ton de copil care se umflă în pene, izvorau de fapt din paharele de Xeres, pentru că orice ar fi, doctorul Skinner constituia totuși, pentru domnișorul Ernest, o realitate în fața căreia i se făcea într-o clipă m.m. cît un purice.

Alethea zâmbi, și-i spuse:

Nu prea am ce să răspund h toate astea, nu-i așa?

Așa e, răspunse Ernest, și-și mușcă limba. Totuși, ceva mai târziu debită o serie de mici formule afectate și pedante care se vedea bine ca nu vin de la el, ci le prinsese din zbor de pe la alții socotându-le a fi de fapt lucruri corecte. Din ele rezulta limpede ca încă de la acea vîrstă fragedă, Ernest credea în Ernest, cu o convingere destul de amuzantă, tocmai prin absurditatea ei. Mătușa lui II judecă cu multă indulgență, cum era și normal s-o facă; normal, pentru că așa era firea ei, și pentru că știa prea bine care e sursa acestei pedanterii și, văzînd că i s-a dezlegat bine

limba, socoti ca băiatul a băut destul, așa că nu-i mai umplu paharul, De fapt însă, abia după-masă izbuti Ernest s-o cucerească total. Atunci descoperi Alethea că băiatul are, ca și ea, o puternică pasiune pentru muzică și încă pentru mu? ic a de cea mai bună calitate. Băiatul știa o mulțime de fragmente de tot felul din operele marilor maștri, pe care i le fredona sau i le fluieră. Era aproape de necrezut ca un băiat de vârsta lui să știe atâta muzică și era evident că lucrul se baza pur și simplu pe instinct, întrucât la Roughborough nimeni nu încuraja „2Î tuși de puțin studiile muzicale. Niciun alt băiat din școala mu era atât de îndrăgostit de muzică. Ernest spunea că aceste cunoștințe muzicale le-a căpătat datorită organistului de la biserica Sfkitul Michael, care exersa uneori după-amiaza în zilele de lucru. Ernest auzise sunetele tunătoare ale orgii, când > trecea prin fața bisericii și, furișându-se înăuntru, se strecurase până sus, la orgă. Cu timpul, muzicantul se deprinsese

— Să-l socoata un musafir obișnuit, și se împrietenise cu el.

— Asta o convinse pe Alethea că băiatul merita să-și dea ci –, ne va osteneală cu el. „Lui îi place muzica cea mai bună, gândi ea, și în schimb nu-i place câtuși de puțin doctorul Skinner. Iată un început foarte frumos”. Când îl trimise la culcare, în seara aceea, cu o liră în buzunar (el nu sperase să capete decât 5

șilingi) Alethea își spuse ca a obținut mai mult decât contravaloarea banilor cheltuiți cu el.

Capitolul XXXIII

A doua 7-i, domnișoara Pontifex se întoarse la Londra, Nu gândea decât la nepoțelul ei și la felul cum ar putea să-i fie ai utilă.

Înțelese ca pentru a-i face vreun serviciu real, ar fi fost necesar să i se dedice aproape cu totul; de fapt ar fi trebuit să renunțe să mai stea la Londra, sau în orice caz pentru multă Treme și să locuiască la Roughborough unde să-l poată vedea an permanentă. Era o chestiune serioasă; trăise la Londra în xihâmii doisprezece ani și, firește, perspectiva unui orașel de proca Roughborough nu-i prea surâdea. Era oare prudent din partea ei să facă o asemenea încercare? Nu trebuie fiecare dintre noi să ne mulțumim cu soarta ce ne-a fost hărăzită în lu-irca aceasta? Poate cineva să facă mai mult pentru un altm decât să-i lase un testament în favoarea lui și apoi să moară? N-ar trebui ca fiecare să-și vadă de propria lui fericire, și în lume n-ar merge totul mai bine dacă fiecare s-ar ocupa de treburile lui și i-ar lăsa pe ceilalți să-și vadă de-ale lor? Viața nu este o cursă de măgari, în care fiecare trebuie să încalece măgarul vecinului și în care cel ce ajunge ultimul câștigă; și mult de când psalmistul a formulat

rezultatul unei experiențe curente, declarând ca niciun om nu-și poate salva fratele, și nici nu poate cădea la vreo înțelegere cu Dumnezeu pentru el” nu-i poate răscumpăra sufletul cu niciun preț, așa că ar fi mai faine să nu se amestece.

Toate aceste motive întemeiate și încă multe altele, le învoacă pentru a abandona ideea de a se ocupa de nepotul ei, însă.

Împotriva lor pleda dragostea femeii pentru copii, ca și dorința de a găsi pe cineva din generația tânără a familiei ei de care să se atașeze cu multă afecțiune și care să-i răspundă, în același fel.

Dar în afară de toate astea dorea să găsească pe cinecă-i ruia să-i lase banii moștenire; n-avea de gând să-i lase unor oameni pe care nu-i prea cunoștea, numai pentru că erau fiii și fiicele fvaților și surorilor ei pe care niciodată nu i-a iubit. Cunoștea foarte bine puterea și valoarea banilor, și mai știa și că în fiecare an mu! ți oameni demni de a fi iubiți suferă și mor din pricina lipsei de bani; era greu de presupus ca ea să testeze această avere fără să se asigure că moștenitorii sunt niște capmeni cinstiți, agreabili și mai mult sau mai puțin sărmani. i Voia să lase averea celor care aveau cele mai multe șanse de a o-folosi într-un mod agreabil și înțelept și, în consecință, care aveau cele mai multe șanse de a fi făcuți fericiți; dacă putea găsi o asemenea

ființă printre nepoții și nepoatele ei, cu atât mai bine; merita să-și dea oricâtă osteneală ca să stabilească dacă acest lucru era sau nu cu putință; dacă nu izbutea, n-avea încotro și trebuia să-și găsească un moștenitor care nu-i era rudă de sânge.

— Bineînțeles, mi-a spus ea în repetate rânduri, până îmi urmă tot am să fac cine știe ce prostie. Am să aleg vreo javra de filfizon arătos și spilcuit, cu niște maniere elegante care mă vor induce în eroare; și el o să se apuce să facă picturi academiste sau o să scrie la ziarul Times, sau o să se apuce de alte fapte tot atât de urâcioase, chiar în clipa când am să-mi dau duhul.

Deocamdată însă, nu-și făcuse niciun fel de testament, și asta era unul din cele câteva lucruri care o necăjeau. Sunt convins că mi-ar fi lăsat mie cea mai mare parte din banii de care dispunea, dacă n-aș fi împiedicat-o. Tatăl meu mia asigurat o situație materială destul de bună și, întrucât am dus întotdeauna o viață foarte simplă, n-am avut niciodată griji în privința banilor; în afară de asta am dorit întotdeauna să nu dau ocazie să se bârfească pe socoteala mea; prin urmare ea știa foarte bine că a face un testament în favoarea mea era cel mai sigur mijloc de a slăbi legăturile dintre noi, bineînțeles în cazul când aş fi știut; însă nu aveam nimic împotriva să-mi vorbească de alegerea unui moștenitor, atâta vreme cât se înțelegea de la sine că nu voi fi eu

acela.

Se convinsese ca Ernest posedă destule calități pentru a fi ispitita să-l aleagă pe el; dar abia după ce reflectă timp de mai multe? de, ajunse la o concluzie definitivă, cu toate că acest lucru implica o schimbare radicală a modului ei de viață. Fără îndoială că i-au trebuit câteva zile bune de gândire, și că nu s-a hotărât imediat, dar din momentul când a început să-mi vorbească despre această chestiune, am ghicit cum au să sfârșească lucrurile.

Așadar, Alethea urma să-și ia o casă la Roughborough. și să se stabilească acolo pentru doi ani. Însă, ca o soluție de compromis, și recunoscând justetea unora dintre obiecțiile mele, ea aranja totodată să-și păstreze locuința din Gower Street și să vină la Londra o săptămână pe lună; și bineînțeles, avea să părăsească locuința din Roughborough pe tot timpul vacanțelor. După doi ani, acest aranjament urma să se încheie, dacă nu cumva se dovedea a fi o soluție foarte bună. În acest timp, putea în orice caz să-și facă o părere precisă despre caracterul băiatului, acționând apoi după cum vor dicta împrejurările.

Invocă pretextul ca doctorul ar fi sfătuit-o să petreacă neapărat un an sau doi la țară, după ce toată viața trăise în atmosfera londoneză, și-i recomandase localitatea Roughborough

pentru aerul sau curat, și fiindcă era ușor să ajungă de acolo la Londra și înapoi – deoarece între timp se construise o cale ferată ce stabilea legătura cu capitala, Alethea avea mare grijă să nu-i dea nici fratelui și nici cumnatei ei vreun motiv de a se plânde, dacă cumva, cunoscându-și mai bine nepotul, ar ajunge la concluzia că nu se poate împăca cu el; iar pe de altă parte, n-ar fi vrut să trezească în minteatului niciun fel de speranțe deșarte.

După ce stabilise precis tot planul, îi scrisese lui Theobald că are de gând să-și ia o casă la Roughborough, începând din douăzeci. Îi nouă septembrie, ziua mutărilor, și pomeni, ca din întâmplare, ca una din atracțiile acestui târg o să fie și prezența nepotului ei la școala locală; își exprima totodată speranța că-l va vedea mai des decât până acum.

Theobaad și Cristina știau cât de mult iubea Alethea Londra și **h** se păru tare ciudat că dorește să se mute la Rough-borough, dar nu bănuiau că se duce acolo numai și numai din pricina nepotului. Cât despre intenția ei de a-l alege ca moștenitor pe Ernest, nici măcar nu le trecu prin cap. Dacă și-ar fi închipuit cumva una ca asta, gelozia le-ar fi fost stârnită în așa hal, încât am impresia că ar fi rugat-o să se ducă să stea în altă parte. Dar Alethea era cu vreo doi-trei ani mai mică decât Theobald; mai avea câțiva ani până să împlinească vârsta de

cincizeci și putea foarte bine să mai trăiască până la optzeci și cinci sau chiar nouăzeci de ani. Prin urmare, banii ei erau o chestiune de care nu merită să te preocupe și, ca atare, fratele și cumnata alungaseră, ca să zic așa, acest lucru din mintea lor, ca un judecător care respinge plângerea cuiva, punându-l să plătească cheltuieli de judecată; presupuneau însă ca, dacă cumva i se întâmpla ceva Alethen, atâta vreme cât mai erau ei în viață, averea avea să le revină în mod firesc lor.

Perspectiva ca Alethea să se a mai des cu Ernest era o chestiune serioasă. Cristina adulmecă de departe o primejdie, așa cum i se întâmpla de altfel adesea. Alethea era roaba alor lumești – atât cât putea să f ie o soră a lui Theobald. În scrisoarea către Theobald, Alethea spusese că știe cât de mult trebuie să-l preocupe pe el și pe Cristina grijile privitoare la fericirea băiatului. Aletheii i se păruse ca scriindu-le acest lucru le-a făcut un compliment, însă Cristina ar fi dorit ceva mai amabil și mai Lon-mgător.

— De unde poate să știe Alethea cât de mult ne gândim noi 3, i scumpul nostru băiat? exclamase ea, când Theobald îi arătase scrisoarea surorii lui. Dragul meu, cred că Alethea ar înțelege mai bine aceste lucruri, dacă ar avea și ea copil.

Ceea ce ar fi satisfăcut-o pe Cristina, ar fi fost să i se spună

că nu mai existaseră până atunci părinți care să poată fi asemuiți cu Theobald și cu ea. Nu se simțea de loc la largul ei, gândindu-se că ar putea să se stabilească vreo alianță de un fel sau altul între mătușă și nepot, dat fiind ca nici ea, nici Theobald nu doreau ca Ernest să aibă vreun aliat, Joey și Charlotte îi erau de-ajuns. Atât, și nimic mai mult. Dar dacă Alethea voia să se ducă și să stea la Roughborough, ei nu prea aveau cum s-o împiedice, așa că trebuiau mai degrabă să profite din plin de acest fapt, Peste câteva săptămâni Alethea se hotărî într-adevăr să plece la Roughborough. Găsi o casă cu un teren vast și cu o grădiniță foarte drăguță, care-i convenea de minune. „Cel puțin își spuse ea, am să am ouă proaspete și flori”. Ba chiar își puse întrebarea dacă n-ar fi bine să țină și o vacă; dar până la urmă renunță. Mobilă din nou toate încăperile, fără să ia nimic din Gower Street, și de ziua mutărilor – locuința fiind liberă când o închine – se afla instalată confortabil și începuse să se simtă ca acasă.

Unul din primele planuri ale domnișoarei Pontifex a fost să poftască vreo doisprezece dintre băieții cei mai deștepți și mai manierați să ia micul dejun cu ea. Din strana unde se afla în biserică, putea vedea chipurile băieților din clasele mai mari, și curând stabili în mintea ei care ar fi cei mai indicați pentru a-i cultiva. Șezând în fața băieților la biserică și cântărindu-i cu ochii

ei ageri, pe sub voal, după toate criteriile feminine, domnișoara Pontifex ajunse la o concluzie mai exactă cu prin Vire la cei mai mulți din cei supuși examinării decât izbutise; S-o facă vreodată doctorul Skinner. Se îndrăgosti de unul din *, „băieți, numai pentru felul cum îl văzu că-și pune mănușile, a După cum am mai spus, domnișoara Pontifex puse mâna pe>? vreo câțiva dintre acești tineri, prin intermediul lui Ernest, și i. hrăni foarte bine. Niciun băiat nu poate rezista unor mâncăruri bune, oferite de o femeie amabilă și destul de frumoasa încă. În privința asta băieții s-înt ca niște cățeluși drăguți – cum le dai un os, cum te îndrăgesc Alethea mai folosi și toate celelalte mici artificii cu care socotea că ar putea să le atragă simpatiile și, totodată, sprijinul lor pentru educația nepotului. Descoperi că clubul rugbiștilor avea oarecari dificultăți financiare și, pe loc, le avansa suma de o jumătate de liră, pentru a le face față. Băieții n-aveau nicio șansă de a-i rezista, îi doborî rînd pe rînd, la fel de ușor de parcă ar fi fost niște fazani așezați pe bețișoarele din voheră. Dar nici ea nu scapă prea ușor, pentru ca, după cum îmi scria, cel puțin cinci sau șase dintre ei îi cuceriră inima. „Ce drăguți sunt, și dacă mă crezi, ei știu mult mai multe decât cei care pretind ca le predau învățătura”, îmi scria.

Cred că în ultima vreme s-a auzit frecvent afirmația că cei

tineri și frumoși sunt de fapt oamenii cu adevărat bătrâni și plini de experiență, întrucât numai ei dispun de o memorie vie, J-care să-i călăuzească. S-a spus adeseori că „adevăratul farmec

* al tinereții constă în avantajul ce-l are asupra vârstei, în ceea ce privește experiența; când aceasu a dat greș dintr-un motiv

— S? u altul, sau a fost prost aplicata, farmecul s-a distrămat. Când spunem că îmbătrânim, ar trebui mai degrabă să spunem că ne înnoim sau că întinerim, și că suferim de lipsa de ex-penență; de fapt încercăm să facem lucruri pe care nu le-am mai făcut până atunci și greșim din ce în ce mai rău, până ce, i în ultimă instanță, ne împotmolim în neputința totală a morții”. Domnișoara Pontifex murise cu mulți ani înainte de a se fi scris pasajul de mai sus, dar ajunsese, în mod independent, e.im la aceeași concluzie.

A început, deci, prin a-i câștiga de partea ei pe băieți. Pe doctorul Skinner îl juca pe degete și mai ușor. Bineînțeles, doctorul Skinner veni m împreună cu soția la domnișoara Pontifex, curând după instalarea acesteia în localitate. Alethe? îl învârti cum nu se poate mai bine și obținu de la el lăgăduiala de a-i aduce manuscrisul uneia din poeziile lui minore (pentru ca doctorul Skiiner avea reputația bine stabilita a unuia dintre cei

mai facili și eleganți dintre poeții noștri minori) cu ocazia primei lui vizite viitoare. Alethea nu-i uita nici pe ceilalți profesori cu soțiile lor. Nu cruța niciun efort ca să li se facă agreabila și izbuti cum nu se poate mai bine, oriunde se ducea; de fapt, când o femeie își dă oarecare osle-neală în această privință, rareori se întâmpla sa nu reușească.

Capitolul XXXIV

Domnișoara 7 nt'fex descooeri curând că lui Ernest nu-i plac jocurile și sporturile, dar totodată văzu și ca nu prea avea motive să-i placă. Lira bi te clădit, dor, lucru extraordinar, nu anici un pic de forță fizică. O capătă în mare măsură ulterior, însă, dar asta se întâmplă mult mai târziu decât la ceilalți băieți, și în epoca la care mă refer era aproape un schelet. Avea nevoie de c-a care să-i dezvolte brațele și pieptul, fără să-l facă să sufeie fizicește, așa cum era ca? ul cu jocurile și sporturile de la școală. Alethea se preocupă încă de la început să suplinească această lipsă printr-un mijloc care totodată să-i aducă lui Ernest și oarecare plăcere în viață. De fapt asta era principala ei L, rija. Canotajul ar fi corespuns d în plin acestui scop dar, din nefericire, pe la Roughborough nu trecea mei un râu.

Indiferent ce mijloc ar fi găsit, trebuia să fie cecare să-i placă lui Ernest, tot atât de mult cât le plăcea celorlalți băieți

cricketul sau rugby-ul; și mai trebuia să creadă el că a fost de fapt dorința lui; nu era prea ușor să găsească un lucru potrivit, dar nu după multă îi veni în minte că ar putea să se folosească de dragostea lui pentru muzica. Așa că într-o Li când Ernest își petrecea după-amiaza la ea, Alethea îl întrebă dacă nu i-ar face plăcere să-i cumpeie o orgă, la care să cânte. Bineînțeles că băiatu'! fu de acord, și atunci mătușa începu să-i vorbească despre bunicul ei, și despre orgile construite de acesta. Băiatului nici prin gin **d** nu-i trecuse vreodată că ar putea să-și construiască o orgă, dar când înțelese din spusele mătușii că nu e ceva imposibil, mușcă din momeala întinsa – mai iute chiar decât ar fi sperat ea – și-și exprimă dorința de a învăța să lucreze cu ferestrăui și rindeaua, ca să poată fabrica de îndată tuburile de lemn.

Domnișoara Pontifex se tehcita pentru ideea ei, spunându-și că n-ar fi putut găsi ce mai potrivit, și chiar îi plăcu perspectiva ca el să învețe mă-ai într-o oarecare măsură meseria de dulghiei, pentru că o impresiona, poate oarecum prostește, înțelepciunea obiceiului cerman, de a da fiecărui băiat deprinderea unei meseni manuale.

Iată ce-mi scrise în această privința: „Profesiunile intelectuale sunt foarte bune, în felul lor, pentru cei care au relații

și mijloace, precum și capital, dar altfel sunt niște podoabe inutile. Câți oameni nu cunoaștem, și tu și eu, înzestrați cu talent, silință, un bun simț extraordinar, cinste, în sfârșit cu toate calitățile ce ar trebui să le asigure succesul și care așteaptă ani de zile și speră, fără pic de justificare, să capete o lucrare ce întâme mereu să se ivească, și până la urma nu vine niciodată? Dar cum ar putea să vină această lucrare altora decât celor care se nasc cu capital, sau se căsătoresc, pentru a-l căpăta? Tatăl și mama lui Ernest nu-l au, și dacă l-ar avea nu l-ar folosi. Bănuiesc că o să-i facă preot siu cel puțin or să se străduiască să-l facă – poate că ar fi de altfel cel mai bun lucru, deoarece cu banii lăsați de bunicul lui o să-și poată cumpăra o parohie; dar n-avem de unde să știm dacă băiatului. O să-i surădă această idee când o veni vremea, și după câte îmi dau seama n-ar fi imposibil să țină morțiș să se ducă pe terenurile virgine din America, așa cum fac astăzi atâția alți tineri”. În orice caz, băiatului o să-i placă sa construiască o orgă, ceea ce n-înea să-i strice, în niciun caz, și cu cât mai curând se apuca de treabă, cu atât mai bine.

Alethea se gândi că pentru a-și cruța oarecari neplăceri mai târziu, ar fi bine să-și informeze fratele și cumnata de planul ei. „Nu sunt prea convinsă, le scrise ea, că doctorul Skinner o să încuviințeze din toată inima încercarea mea de a introduce

construcția orgilor în CKinculttm-ușcolii din Roughborough, dar am să văd ce pot face cu el, pentru că mi-am pus în gând să am o orgă făcută de Ernest, cu mâinile hi i, la care să poată cânta cât vrea, atâta vreme cât orga va rămâne la mine în casă, și pe care i-o „voi împrumuta definitiv când o avea casa lui, dar pentru moment va fi proprietatea mea, întrucât am intenția s-o plătesc”. Introduse această propoziție pentru a-i arăta lui Theobald și Cristinei că n-o să trebuiască să scoată niciun ban din pungă, pentru lealzarea scopului respectiv.

Dacă Alethea ar fi fost la fel de săraca cum erau domnișoarele Aflaby, cititorul își poate ușor închipui ce răspuns ar fi dat la această propunere tatăl și mama lui Ernest; dar pe de altă parte, dacă ea ar fi fost la fel de săracă cum erau ele, nici n-ar fi făcut vreodată această propunere. Lui Theobald și Cristinei nu le plăcea de loc perspectiva ca Ernest să intre din ce în ce mai mult în grațiile mătușa, dar pe de altă parte era totuși mult mai bine să se întâmple așa, decât ca Alethea să ajungă din nou în tabăra familiei în John Pontifex. Theobald zicea că ezită doar pentru ca nu cumva mai târziu, în viață, băiatul să ajungă într-o companie de proastă calitate.

12 177 dacă i se stimulea/a gustul pentru muzică – lucru care nu fusese niciodată pe placul ki Theobald. El observase cu

regret că Ernest manifestase deja o puternică tendință de a se întovărăși cu oameni de proastă calitate și s-ar fi putut ca el să lege prietenie cu unele elemente capabile de a-i corupe nevinovăția. Cristm? se cutremurase la această idee, dar după ce amândoi își vânturară destul scrupulele, simțiră (și când oamenii încep să „simtă”, întotdeauna ajung până la urmă să adopte ceea ce li se pare a fi o cale mai lumească), că dacă se împotrivesc propunerii Aletheii, pot să dăuneze băiatului într-o măsură mai mare decât adreptul s-o facă. Așadar se învoiră, însă nu cu prea multă bucurie.

După o vreme, totuși, Crâstina se mai deprinse cu ideea, și atunci îi veniră în minte argumente care o făcură să se arunce, cu o pasiune ce-i era caracteristică, în sprijinul acestei inițiative. Dacă domnișoara Pontifex ar fi fost un pachet de acțiuni ale unei societăți de căi ferate, s-ar fi putut spurc despre ea că timp de câteva zile înregistra un curs extrem de ridicat la bursa de la Battersby; prea mult nu putea să duieze acest curs favorabil, pentru că așa ceva nu se întâmpla niciodată, dar în orice caz o vreme acțiunile ei crescură. Gândurile Cristinei se îndreptară către acest obiect pe care-l reprezenta orga; avea impresia că l-a făcut cu mâinile ei; în: oară Anglia n-avea să mai existe alta oi ga care să rivali? ele: u asta în îmbinarea forței cu dulceața. Parcă-l

și auzea pe: elebrul doctor Walmisicy de la Cambridge, luând-o drept **b** creație a reverendului Smâth. De fapt, acest instrument va reveni fără îndoiala bisericii de la Battersby, care avea ne-xoie de o orga, pentru că ar fi fost o prostie nemaipomenita, ca Alethea să dorească s-o păstreze, iar Ernest mi avea casa ku încă atâția ani de aci încolo, și nici în casa parohială nu putea s-o țină. A, nu! Singurul loc indicat pentru orgă era biserica din Battersby.

Bineînțeles era cazul s-o inaugureze printr-o ceremonie grandioasă, la care avea să vină și episcopul, și poate chiar tânărul Figgins le-ar fi făcut o vizită cu această ocazie – trebuia să-l întrebe pe Ernest dacă tânărul Figgins mai e la Roughborough – ha chiar ar fi putut să-l convingă și pe bunicul lui, lordul Lonsford, să asiste. Și atunci, lordul Lonsford și episcopul, și toți ceilalți au să-i facă complimente, și doctorul, sau doctorul Walmisley, care urma să susțină partea muzicală (**l**a urma urmei era. indiferent care din ei) avea să-i spună: „Scumpă doamna Pontifex, în viața mea n-am cântat pe un instrument atât de minunat”. Și atunci ea o să-i acorde unul din zâmbetele ei cele mai dulci și o să-l spună că se teme că vrea s-o flateze, iar el o să răspundă printr-o remarcă amabilă și grațioasă, cu privire la oamenii remarcabili (**m** momentul de față omul remarcabil fiind Ernest) care au întotdeauna o femeie remarcabilă drept mamă –

și așa mai departe. Avantajul de a-ți-aduce singm laude este că poți să le așezi în straturi groase cu mistria, și exact acolo unde ți se pare că e locul cel mai potrivit.

Theobald îi scrisese lui Ernest o scrisoare scurtă și morocănoasă, apropo de intențiile lui în această chestiune, „N-aș vrea să mă angajez, îi scria el, exprimându-mi părerea dacă o să iasă sau nu cea din toată povestea asta; totul va depinde numai și numai de propriile tale strădanii; tu te-ai bucurat și până acum de o serie de avantaje excepționale și buna ta mătușe se arat⁵ pe deplin doritoare să se împrietenească cu tine, dar trebuie să-i dai dovezi mai mari de stabilitate și statornicie a caracterului decât până acum, pentru ca această chestiune a orgii să nu ajungă, până la urmă, să fie o nouă dezamăgire.

Trebuie să insist asupra următoarelor puncte: în primul rând ca această nouă ocupație să nu-ți distragă atenția de la studiile tale de latină și greacă („Nu sunt și niciodată n-a îi fost ale mele” își spusese Ernest) și în al doilea rând că nu-ți voi permite să-mi umpli casa cu mirosul acela urât de clei, sau cu taâaj și rumeгуș, dacă ai de gând să lucrezi vreo parte a orgii în timpul vacanței”.

Ernest era încă prea tanăi ca să-și dea seama ce antipatică scrisoare ptmiise. Credea că aluziile conținute în text sunt perfect

îndreptățite. Știa că în ceea ce privește peiseveiența lăsase tare mult de dorit. Unele lucruri îi plăceau o vreme, și apoi descoperea că nu-i mai plac – ceea ce era cât se poate de urât. Scrisoarea lui taică-su îi aduse un nou acces de melancolie legată de nemernicia lui, dar gândul la oi ga îl consolă și n-avea nicio îndoială că măcar de data asta se prezenta o ocazie de a se ocupa cu seriozitate de un lucru fără să se plictisească.

Înțelegerea era sa nu înceapă lucrul la orga până ce nu trece vacanța de Crăciun, iar până atunci Ernest urma să facă puțină tâmplărie simplă, ca să deprindă folosirea uneltelor. Domnișoara Pontifex puse să se instaleze o masă de dulgher într-o dependență a propriei ei case și se învoi cu cel mai respectabil dulgher din Roughborough ca una din calfele lui să vină de două ori pe săptămână pentru un ceas-două și să-l învețe pe Ernest primele noțiuni; apoi descoperi că dorește să i se facă cutare sau cutare lucrare mărunță și-l angaja pe Ernest să i-o execute, plătindu-i cât se poate de bine, și totodată procurându-i unelte și materiale. Domnișoara Pontifex nu-i dădu niciodată nici cel mai mic sfat, și nici nu-i spuse ca J totul depinde numai și numai de propriile lui eforturi; în l schimbi îl săruta adeseori, și când venea în atelier juca rolul unei persoane care se interesează de ceea ce se petrece acolo într-un mod atât de iscusit, încât

până la urmă începu s-o intereseze de-a binelea.

Ce băiat n-ar fi prins dragoste de orice fel de munca dacă se bucura de atâta ajutor? Tuturor băieților le place S fabrica sau să meștereasca ceva; efortul fizic al mănuirii ferăstrăului, rândeiei și ciocanului se dovedea a fi exact ceea ce dorise mătușa lui să găsească: un lucru care să-i solicite parțial activitatea fizică, fără prea multă oboseală și care totodată să-l distreze; când fața gălbejită a lui Ernest începea să se îmbujoreze din pricina muncii, iar ochii îi spânteiau de plăcere arăta cu totul altfel decât băiețelul pe care îl luase mătușa în grijă doar cu câteva luni mai înainte; glasul lui interior nu-i spunea că e vorba de un lucru înșelător și fără noimă, cu ml se întâmplase în legătură cu latina și greaca. Fabricarea scaunelor și sertarelor i se părea un scop pentru care merita să trăiești, iar pentru că Crăciun se contura perspectiva orgii, care-i stăruia în minte ca o obsesie.

Mătușa îl lăsa să-și invite prieteni și-l îndemna să ”-i aducă” tocmai pe aceia pe care spiritul ei ager îi socotea cei mai vrednici. Se îngrijea și de aspectul exterior al lui Ernest! transformându-l într-un băiat elegant, ferindu-se însă de a-îi ține vreodată predici. Făcu într-adevăr minuni în timpul scurt ce-l avu la dispoziție și, cred că, dacă ar fi trăit mai mult, eroul meu n-ar fi ajuns niciodată în umbra acelui nor ce i-a întunecat atât de

tragic tinerețea; din nefericire însă pentru el, această rază de soare era prea fierbinte și prea strălucitoare

ISO ca să dureze, și el mai avea să treacă prin multe furtuni până să ajungă într-un târziu la fericirea deplină. Pentru moment însă era extrem de fericit și mătușa lui era încântată și recunoscătoare că-l vede astfel, bucurându-se de ameliorarea ce o observa la el, precum și de afecțiunea nestăvilită ce și-o câștigase ea. Din zi în zi îl îndrăgea mai mult, în ciuda numeroaselor lui defecte și a zăpăcelii lui aproape de necrezut. Poate tocmai din pricina acestor lucruri Alethea văzu cât de multă nevoie avea de ea; în orice caz, indiferent de cauză, i se întări hotărârea de a-i ține loc și de mamă și de tată și de a găsi în el un fiu mai degrabă decât un nepot. Dar deocamdată testamentul tot nu și-l făcu.

Capitolul XXXV

Totul merse bine în prima parte a semestrului următor. Domnișoara Pontifex și-a petrecut mai toată vacanța la Londra, iar eu am întâlnit-o și la Roughborough, unde am petrecut câteva zile, locuind la hotelul Lebăda. Am auzit o mulțime de lucruri despre finul meu, care însă de fapt mă interesa mult mai puțin decât pretindeam. Pe vremea aceea mă interesa teatru] mai mult decât orice altceva; cât despre Ernest, îl socoteam mai degrabă o

pacoste, din moment ce absoarbe în așa măsură atenția mătușii lui, și o ține atâta vreme departe de Londra, începuse să construiască orga și făcu progrese substanțiale în primele două luni ale semestrului. Era fericit cum nu mai fusese niciodată înainte și lua urcușul în piept. Cei mai buni băieți începuseră să-i acorde atenție din pricina mătușii lui, și el nu se mai întovărășea cu cei care-l atrăgeau la rele.

Dar oricât de mult făcuse domnișoara Pontifex, nu putea să anihileze dintr-odată efectul ce-l avusese asupra băiatului mediul de la Battersby. Cu toate că Ernest se temea de taică-su și nu-l putea suferi (e drept că el nu-și dădea bine seama de intensitatea acestor resentimente) prinsese foarte multe de la Theobald; dacă acesta ar fi fost mai bun cu Ernest, i-ar fi fost mod el ar într-o clipă după chipul și asemănarea lui, și foarte curând ar fi transformat într-un mic pedant ipocrit ca oricare altul.

Din fericire, băiatul moștenise firea maică-sii; când nu era speriată, și când nu apărea la orizont nimic care să constituie un obstacol pentru vreun capriciu cât de mic al soțului ei, era o femeie de treabă și amabilă. Dacă n-ar fi lui lucru atât de îngrozitor de spus despre cineva, ar spune că era bine intenționată.

Ernest mai moștenise de la maică-sa și pasiunea de a clădi

castele pe nisip, precum și vanitatea – presupunând că așa trebuie să denumim aceasta latură a caracterului ei. Îi plăcea foarte mult să facă pe grozavul și, dacă Izbutea să atragă atenția oamenilor, puțin îi pasa cine erau acești oameni sau prin ce mijloace a reușit să le atragă atenția. Ca un adevărat papagal, prindea toate vorbele auzite de la oamenii mari, ceea ce i se părea foarte corect, și le plasa, când era și când nu era cazul, ca și cum ar fi fost ale lui.

Domnișoara Pontifex era destul de matura și de înțeleaptă ca să știe că pe această cale încep să se dezvolte în general chiar și oamenii de seamă; receptivitatea lui, precum și capacitatea de a reproduce o încântau mult mai mult decât o alarmau lucrurile pe care le prindea și le reproducea.

Alethea vedea că Ernest este foarte atașat de ea, și dea mai multă încredere în acest sentiment, decât în orice alt lucru. Vedea de asemenea că în fond nu e mult prea încrezut și ca accesele lui de umilință sunt tot atât de intense ca și perioadele de exaltare. Caracterul lui impulsiv și încrederea deplină în oricine-i zâmbea agreabil sau nu se purta prea rău cu el o îngrijora mult mai tare decât toate celelalte trăsături ale firii lui; vedea limpede că Ernest va suferi de multe ori – și chiar foarte des – crunte dezamăgiri înainte de a învăța să deosebească la timp prietenul de dușman.

Tocmai fiindcă și-a dat seama de acest lucru, acționa așa cum vom vedea, atunci când, sosi momentul peste destul de puțină vreme.

Avea o sănătate în general excelentă și nu fusese niciodată grav bolnavă. Dar în 1850, într-o dimineață din preajma Paștelui, se trezi într-o stare foarte proastă, De câțva timp se vorbea că ar bântui o epidemic în regiune, însă pe atunci măsurile ce trebuiau luate pentru ca boala să nu se întindă nu erau înțelese atât de bine ca astăzi, și nimeni nu făcea nimic. Peste câteva zile se văzu bine că domnișoara Pontifex s-a îmbolnăvit de febra tifoidă și ca boala are o formă gravă. Atunci trimise la Londra, un emisar, cerându-i să nu se întoarcă fără avocat și fără mine.

Sosirăm amândoi, chiar în după-amiaza acelei zile, și o găsirăm într-o stare relativ buna, fără febră prea mare; ba chiar voioșia cu care ne primi nu ne dădu de loc impresia ca Ț, ar fi în primejdie, își exprimase imediat intențiile, care, după

cum mă și așteptam, se refereau la nepot, și repeta în esență „ceea ce am mai spus că alcătuia principala sursa de îngrijorare

J în legătură cu el. Apoi mă rugă din suflet, în virtutea îndelungăței și buneii noastre prietenii și subliniind brusca primejdie

ce se abătuse asupra ei precum și neputința de a o îndepărta „să întreprind ceea ce, după cum își dădea bine seama, urma să fie o sarcină neplăcută și supărătoare, dacă va muri.

Voia să-mi lase mie, de formă, cea mai mare parte a averii, dar în realitate o destina nepotului ei; era vorba ca eu să i-o păstrez, până ce va împlini vârsta de douăzeci și opt de ani, însă nici el și nici altcineva – în afară de avocat și de mine – nu trebuia să știe acest lucru. Din averea ei avea să împartă cinci mii de lire între alți moștenitori, iar cincisprezece mii de lire îi lăsa lui Ernest, Datorită dobânzilor, atunci când băiatul v? împlini douăzeci și opt de ani, aceasta sumă avea să ajungă la treizeci de mii de lire.

— Vinde efectele și bonurile de tezaur în care se afla acum investiți banii, îmi zise ea, și cumpăra cu ei acțiuni ale Societății Midland. N-are decât să facă și greșeli cu banii lăsați de bunicul lui, continuă ea. Eu nu sunt înzestrată cu darul prorociilor, dar chiar așa, nefiind profet, pot foarte ușor să-mi dau seama că băiatul ăsta are nevoie de încă mulți ani ca să ajungă să vadă lucrurile în aceeași lumină ca cei din jur. N-o să capete mei un ajutor de la taică-su și de la maică-sa, care n-o să-i ierte niciodată norocul, dacă i-aș lăsa direct banii; se prea poate să mă înșel, dar cred că va trebui să piardă mare parte din ceea ce posedă, înainte

de a ști cum să păstreze ceea ce capătă de la mine.

În cazul când băiatul s-ar ruina total, înainte de a ajunge la vârsta de douăzeci și opt de ani, banii rămâneau ai mei, dar Alethea îmi spuse că are încredere în mine că i-i voi da lui Ernest la momentul potrivit.

— Dacă însă mă înșel, continuă ea, lucrul cel mai rău care se poate întâmpla este ca el să primească o sumă mai mare la vârsta de douăzeci și opt de ani, în loc să intre în posesia unei sume mai mici, să zicem pe la douăzeci și trei de ani, pentru că în niciun caz nu i-aș încredința banii mai devreme. Și fiindcă nu știe nimic de ei, n-o să fie nelericit că-i lipsesc.

Alethea mă ruga din suflet să primesc suma de două mii de lire ca răsplată pentru bătaia de cap ce mi-o va da administrarea averii băiatului și ca expresie a nădejzii ei că o să mă mai ocup din când în când de el, cât e încă tânăr. Celelalte trei mii de lire urma să le distribui, sub forma de daruri lăsate prin testament și anuități, prietenilor și servitorilor.

Zadarnic am încercat și eu și avocatul s-o convingem ca aranjamentul propus este neobișnuit și riscant, i-am spus amândoi că oamenii înțelepți nu vor acorda mai mult credit naturii umane decât o fac în mod obișnuit tribunalele însărcinate cu verificarea testamentelor. Am spus, de fapt, tot ce ar fi spus și

oricare alt om în această situație. Ea a recunoscut totul, dar a insistat, spunând că nu mai are mult de trăit și că nimic n-ar putea-o convinge să-i lase nepotu-lui banii, așa cum se face de obicei.

— O fi testamentul mai aiurit ca altele, zise ea, dar și băiatul e mult mai aiurit decât alții.

Și zâmbi, veselă de gluma pe care o făcuse. Ca și toți ceilalți membri ai familiei ei, o dată ce lua o hotărâre, era de o încăpățănare nemaipomenită. Așadar, toate se făcură dup dorința ei.

Testamentul nu stipula nimic în legătura cu eventualitateamorții mele sau a lui Ernest; domnișoara Pontifex stabilise! că mei unul din noi n o să moară, și era prea bolnavă ca să mai intre în amănunte, în afară de asta se arăta atât de nerăbdătoare să-și semneze testamentul câtă vreme mai era m și stare s-o facă, încât practic vorbind, n-am avut încotro și a trebuit să facem ceea ce ne spunea. Dacă s-ar fi făcut bine?! am fi căutat să aranjăm lucrurile într-un mod mai satisfăcător, dar continuarea discuției, evident, n-ar fi avut alt efect decât să-i micșoreze șansele de însănătoșire; prin urmare dacă voiam un testament, singura posibilitate era să-l acceptăm pe acesta, Odată testamentul semnat, am dat un înscris în două exemplare,

declarând că iau în păstrare pentru Ernest, tot ce mi-a lăsat domnișoara Pontifex în afară de suma de cinci; mii de Hre, dar că el nu urmează să intre în posesia banilor și nici să afle ceva, direct sau indirect, în privința lor, până la vârsta de douăzeci și opt de ani, iar dacă se va ruina complet înainte de a căpăta banii, aceștia îmi rămân mie și numai mie. În josul celor două exemplare domnișoara Pontifex – scris: „Aceasta a fost dorința, mea când mi-am făcut testamentul”, și apoi se iscăli. Avocatul și secretarul lui semnară ca martori; eu mi-am păstrat o copie, iar cealaltă i-am predat-o avocatului domnișoarei Pontifex.

După ce se terminară toate aceste formalități, domnișoara Pontifex simți ca i s-a luat o piatră de pe inimă. Continuă să vorbească dar mai tot ce spunea se învârtea în jurul nepotului ei:

— Să nu-l ocărăști, zise ea, dacă e flușturistic și dacă se apuca ba de una, ba de alta, și tot așa de repede se lasă de toate. Cum ar putea altfel să-și încerce puterile, să vadă dacă nu cumva e prea slab pentru cutare sau cutare lucru? Un bărbat își poate alege profesia (și zicând acestea, Alethea râse răutăcios ca de obicei) altfel decât își alege nevasta pe care trebuie s-o ia, o dată pentru totdeauna, să-i fie soată și la bine și la rău, fără nicio încercare prealabilă. Lasă-l să umble de colo până colo și să-și afle adevărata vocație, descoperind lucrul spre care instinctul îl

împinge tot mai frecvent; lasă-l să se oprească la aceasta – deși, după părerea mea, Ernest nu e omul care să devină bărbat așezat înainte de patruzeci sau patruzeci și cinci de ani. Dar atunci, toate prostiile și greșelile comise până la vârsta aceasta, vor fi spre binele lui, dacă are într-adevăr calitățile pe care i le bănuiesc.

În primul rând, continuă ea, nu-l lăsa să-și epuizeze forțele muncind, decât așa o dată sau de două ori în viață; niciun lucru nu e bine făcut și nici nu merită să fie făcut, dacă nu-l realizezi relativ ușor. Theobald și cu Cristina or să-i dea un pumn de sare și or să-i spună s-o presare pe coada celor șapte virtuți capitale (și iarăși Alethea râse ca de obicei cu râsul ei deopotrivă de dulce și batjocoritor); cred că dacă lui îi plac clătitele, n-are decât să le mănânce în marțea spovedaniei; dar asta e de ajuns.

— K vreo două săptămăm după aceea.

a produ” 1 tristețe fără seamăn în ma celor care o cunoșteau și o iubeau.

urma

Capitolul XXXVI

Frații și surorile domnișoarei Pontifex primiră scrisori de înștiințare și sosiră cu toții valvârtej la Roughborough. Înainte de sosirea lor, biata femeie își pierduse cunoștința și, pentru liniștea ultimelor ei clipe, sunt aproape bucuroși că nu și-a recăpătat-o.

Îi cunoșteam pe toți acești oameni de o viață întreagă, așa cum nu se cunosc între ei decât cei ce s-au jucat împreună încă de mici copii; știam cum ei – poate cel mai puțin Theobald, dar cu toții într-o măsură mai mică sau mai mare – îi făcuseră Alethei viața o povară, până ce moartea tatălui ei o lăsase stăpână pe propria-i soartă; așa că nu-mi făcu nicio plăcere să-i văd sosind, unul după altul, la Roughborough, și să-i aud cum întreabă dacă sora lor și-a recăpătat cunoștința ca să fie în stare să stea de vorbă cu ei. Se știa că după ce s-a îmbolnăvit a trimis după mine și că eu am rămas la Roughborough, și mărturisesc că m-a enervat aerul de suspiciune, curiozitate și sfidare, cu care mă priveau. Niciunul dintre ei, cred, în afară poate de Theobald, nici nu s-ar fi uitat la mine, dacă n-ar fi bănuir că dețin un secret pe care voiau să-l afle, și că existau șanse să-l afle de la mine, deoarece era clar că avusesem un anumit rol în alcătuirea testamentului surorii lor. Niciunul dintre ei n-avea habar cum ar putea fi exact acest testament, dar cred că se temeau ca nu cumva domnișoara Pontifex să fi lăsat moștenirea pentru scopuri caritabile. John mi-a mărturisit) cu toată amabilitatea de care era capabil, că dacă nu-l înșală memoria a auzit-o pe soră-sa spunând ca o bate gândul să-și lase banii în vederea creării unei case pentru ajutorarea autorilor dramatici în mizerie; n-am răspuns

nimic la asta și fără îndoiala ca bănuielile lui au crescut și mai mult.

Când s-a produs sfârșitul, l-am pus pe avocatul domnișoarei Pontifex să le scrie fraților și surorilor o scrisoare prin care să le explice cum și-a împărțit averea; bineînțeles că au fost furioși, ceea ce nu li se poate nici măcar reproșa, și au plecat fiecare la casa lui, fără să asiste la înmormântare și fără să-mi acorde nici cea mai mică atenție. Acesta era poate cel mai bun serviciu pe care mi-l puteau face, deoarece purtarea lor m-a supărat în așa măsură încât aproape am început să fiu de acord cu testamentul Alethcii, numai datorită bucuriei ce mi-o producea furia stârnită în inima lor. Fără această plăcere, testamentul m-ar fi indispus foarte mult, pentru că mă puneă într-o situație pe care am căutat s-o evit mai mult decât orice și pentru că mă încărca cu o răspundere foarte în arc. Dar n-aveam încotro, mi-era imposibil să mă sustrag, și nu-mi rămânea altceva de făcut decât să las lucrurile să-și urmeze cursul normal.

Domnișoara Pontifex își exprimase dorința de a fi înmormântată la Paleham; așa că, în zilele următoare, i-am dus trupul acolo. Nu mai fusesem la Paleham de la moartea tatii, cu vreo șase ani în urmă. De multe ori avusesem de gând să mă întorc acolo, dar în ultimul moment renunțam, deși sora mea se

mai dusesese de vreo două-trei ori. Nu puteam suporta să văd casa care fusese căminul meu atâția ani, locuită de străini; nu puteam suporta ideea de a suna în mod foarte ceremonios la un clopoțel pe care nu-l trăsesem altfel decât în gluma, and eram copil; nu puteam suporta să simt că nu mai am niciun drept asupra unei grădini unde, în copilărie, strânsesem atâtea buchete și pe care, ani de zile după ce ajunseseam bărbat în toată firea, o consideram a fi a mea; să gălesc odăile despuiate de tot ce le făcea atât de familiare, și devenite străine cu tot aspectul lor atât de cunoscut. Dacă ar fi existat vreun motiv serios, care să mă îndemne s-o fac, aş fi acceptat toate aceste lucruri ca fiind firești și, fără doar și poate, le-aş fi găsit mai puțin supărătoare în realitate decât mi le închipuiam; dar întrucât n-avusesem niciun motiv special să mă duc la Paleham, evitasem s-o fac. Acum, însă, era absolut necesar să mă duc acolo și mărturisesc că niciodată n-am fost mai copleșit decât când am sosit în sat, însoțim trupul neînsuflețit al fostei mele tovarăşe de joacă.

Am găsit satul mult mai schimbat decât mă aşteptam, între timp calea ferată fusese extinsă până acolo și pe locuj căsuței bătrânilor Pontifex se înălța o gara nou-nouță din cărămidă galbenă. Nu mai rămăsese în picioare decât atelierul dulgherului. Am întâlnit fețe cunoscute, dar chiar în scurtul răstimp de șase

ani păreau că au îmbătrânit extraordinar! Unii dintre oamenii cei mai în vârstă muriseră, iar locul lor îl luaseră cei ce îmbătrâniseră între timp. Mi s-a părut că sunt tinerelul din poveste, care s-a întors acasă, după ce a dormit șapte ani în pădure. Toată lumea păru foarte bucuroasă că mă vede, deși nu dădusem nimănui vreun prilej deosebit să se bucure de mine, și toți cei care-și mai aminteau de domnul și doamna Pontifex de demult vorbeau cu căldura despre ei și erau încântați de dorința nepoatei lor de a fi îngropată alături de ei. Intrând în cimitir și stând în amurgul acela înnorat și vântos, pe locul de lângă mormântul bătrânei doamne Pontifex, pe care-l alesesem pentru mormântul Aletheii, m-am gândit de câte ori atât ca, care urma să zacă acolo de aci înainte, cât și eu, care fără doar și poate aveam să fiu îngropat într-o bună zi într-un loc asemănător – deși nu știam deocamdată nici când, nici unde – zburdasem împreună chiar acolo, pe vremea când, copii fiind, ne iubeam atât de mult.

A doua zi dimineață am însoțit-o pe ultimul ei drum, și la timpul potrivit am pus în amintirea ei o piatră simplă, dreaptă, cât se poate de asemănătoare cu cele de pe mormintele bunicului și bunicii ei. Am pus să se scrie data și locul nașterii și morții, dar n-am mai adăugat nimic altceva decât că piatra a fost înălțată de cineva care a cunoscut-o și a iubit-o. Știind cât de mult îi plăcuse

muzica, fusesem înclinat, la un moment dat, să-l scriu câteva măsuri pe aceasta piatra, dacă aş fi putut găsi ceva să i se potrivească; dar totodată ştiam cât de mult i-ar fi dispăcut ca piatra de pe mormântul ei să aibă ceva deosebit, aşa că am renunţat.

Înainte însă de a fi ajuns la această concluzie, mă gândisem că Ernest ar putea să mă ajute să găsesc ceva potrivit, aşa că i-am scris în această privinţă. Iată ce mi-a răspuns: „Dragă nasule, îţi trimit cel mai frumos pasaj pe care l-am putut alige; Händel a folosit-o drept temă principală în ultima din cele şase mari fugi ale sale. Iată cum sună:

Cred că ar fi mai nimerit pentru un bărbat, în special pentru un om mai în vârstă, care a regretat mult lucrurile lumeşti, decât pentru o femeie; dar altceva mai bun nu-mi vine în minte. Dacă nu-ţi place pentru mătuşa Alethea, am să-l păstrez pentru mine. Finul tău iubitor

Ernest Pontifex”.

Oare asta era băieţelul care putea să cumpere dulciuri de doi peni, dar nu şi de doi peni şi jumătate? O, Doamne, m-am gândit în sinea mea, cum se îndepărtează de noi sugarii şi copilaşii ăştia. La cincisprezece ani îşi aleg singuri epitaful ca pentru un om care „a regretat mult lucrurile lumeşti”, şi încă o

asemenea melodie care zău dacă n-ar fi mers și pentru Leonardo da Vinci. Așadar, l-am categorisit pe băiat drept un maimuțoi îngâmfat, ceea ce, fără îndoială, chiar era. Dar de fapt așa sunt mai toți tinerii de vârsta lui Ernest.

Capitolul XXXVII

Dacă Theobald și Crâstina nu fuseseră prea încântați când domnișoara Pontifex îl lua în grijă pe Ernest, ei fură și mai puțin încântați de întreruperea atât de prematură a legăturii dintre mătușa și nepot. Ziceau că din cele spuse de sora lor căpătaseră convingerea că o să-l lase moștenitor pe Ernest. De fapt nu cred că ea să le fi făcut vreo aluzie în acest sens. În schimb Theobald, îi dăduse lui Ernest să înțeleagă printr-o scrisoare pe care o voi reproduce mai jos că Alethea a făcut acest lucru; dar dacă Theobald voia să fie dezagreabil, chiar și un fleac fără cea mai mică importanță căpăta de îndată în imaginația lui forma ce convenea cel mai mult scopurilor sale. Nu cred că ei să fi ajuns să aibă o idee precisă despre ce-o să facă Alethea cu banii, înainte de a afla că e pe patul de moarte; și, după cum am mai spus, dacă ar fi bănuț cumva că Ernest ar putea să devină moștenitor, peste capul lor, fără ca ei să dețină măcar uzufructul averii pe viață, foarte curând ar fi împiedicat cât ar fi putut continuarea strânsei legături dintre mătușe și nepot.

Asta nu însemna însă cătuși de puțin că nu mai aveau dreptul să se simtă jigniți, acum când nici ei, nici Ernest nu căpătaseră nimic, și deci își puteau exprima în numele lui Ernest dezamăgirea, dat fiind că erau prea mândri să facă acest lucru în numele lor. De fapt, era destul de frumos din partea lor să se arate doar dezamăgiți, date fund împrejurările.

Cristina susținea că testamentul este pur și simplu un jaf și era convinsă că ar putea fi foarte ușor contestat dacă Theobaâd și cu ea ar face ceea ce trebuie, pe căile cele mai potrivite. Zicea că Theobaâd ar trebui să se ducă să protesteze în fața lordului cancelar, de fapt nu chiar într-o ședință deschisă a tribunalului, ci în camera de consiliu, unde ar fi putut să-i explice toată povestea; sau poate ar fi mai bine dacă s-ar duce ea personal acolo, și, drept să spun, nici nu îndrăznesc să descriu toate visurile cărora le-a dat naștere această ultima idee. Cred că la sfârșit Theobaâd murea, iar lordul cancelar (rămas văduv cu câteva săptămâni înainte) o cerea de nevastă; ea însă, cu destulă fermitate, deși având grija să nu pară nerecunoscătoare, îi spunea „că o să continue să se gândească întotdeauna la el ca la un prieten – și tocmai în clipa aceea intră bucătăreasa și o anunță că a venit măcelarul, ca să întrebe ce carne dorește să comande.

Cred că Theobaâd bănuia că trebuie să se ascundă ceva

îndărătul testamentului făcut în favoarea mea, dar nu-i mărturisii nimic Cristinci. Era supărat și se simțea nedreptățit, pentru că n-avea cum s-o dezgroape pe Alethea, ca să-i spună vreo câteva să se răcorească, după cum nu putuse să-l dezgroape nici pe taică-su ca să-i spună ce gândește despre el. „E atât de josnic din partea oamenilor, exclamă în sinea lui, să facă o asemenea nedreptate și apoi să evite de a mai da ochii cu cel pe care l-au nedreptățit; să sperăm totuși că în orice caz mă voi întâlni cu acești oameni în cer”. În privința asta avea însă oarecari îndoieli, pentru ca dacă oamenii au făcut o nedreptate atât de mare, era greu de presupus că or să mai ajungă în ceruri; cât despre eventualitatea de a-i întâlni în altă parte, așa ceva nici măcar nu-i trecea prin cap.

Bineînțeles, însă, că o persoană atât de furioasă și, dezobișnuită de atâta vreme să fie contrazisă, trebuia neapărat să caute să se răzbune pe cineva, și Theobald își crease de mult mijlocul cu ajutorul căruia să-și poată descărca nervii cu minimum de risc și maximum de satisfacție pentru el. E ușor de ghicit ca acest mijloc nu era altul decât Ernest; prin urmare, își descarcă nervii asupra lui Ernest, dar nu direct, ci prin scrisori.

„Trebuie să știi, scrise el, că mătușa ta, Alethea, ne dăduse să înțelegem – maică-tii și mie – că dorește să te lase moștenitor –

bineînțeles în cazul când te-ai fi purtat în așa fel încât să-i dovedești că poate avea încredere în tine; în realitate însă nu ți-a lăsat nimic, și întreaga ei avere trece în mâiniile nașului tău, domnul Overton. Maică-ta și cu mine suntem dispuși să nădăjduim că dacă ar fi trăit mai mult, ai fi reușit, poate, până în cele din urmă, să crești în ochii ei, dar acum e prea târziu ca să ne mai putem gândi la așa ceva.

Trebuie să încetezi imediat lucrările tale de dulgherie și de construire a orgii. Eu personal n-am aprobat niciodată acest plan și n-am acum vreun motiv special pentru a-mi schimba părerea inițială. Nu-mi pare rău pentru tine că acest lucru trebuie să se sfârșească și de altfel sunt sigur că nici tu nu-l vei regreta peste câțiva ani.

Și acum câteva cuvinte cu privire la propriile tale perspective. Ai, după cum bănuiesc că știi, o mică moștenire care, din punct de vedere legal, este a ta, pe baza testamentului bunicului tău. Această moștenire ți-a rămas dintr-o eroare, și, după cât cred, se datorează de fapt în întregime unei greșeli a avocatului. Probabil că intenția era de a face ca aceasta moștenire să devină efectivă abia după moartea mamei tale și a mea; cu toate acestea, întrucât testamentul este redactat în asemenea termeni, banii rămân la dispoziția ta dacă vei ajunge să împlinești

douăzeci și unu de ani. Totuși, din suma respectivă trebuie făcute niște rețineri foarte serioase. Vor fi taxele de moștenire și nu știu dacă nu cumva am dreptul să scad și cheltuielile pentru educația și întreținerea ta de la naștere până la majorat; foarte probabil că nu voi insista în întregime asupra acestui drept, dacă te porți cum trebuie, dar o sumă considerabilă trebuie în orice caz să fie reținută, așa că vor rămâne foarte puțini bani care vor fi cu adevărat ai tai – să zicem vreo mie de lire, sau cel mult două; în orice caz, la timpul potrivit ți se va prezenta o socoteală foarte exactă pentru toate acestea. Dă-mi voie te rog să te avertizez foarte serios că asta este maximum ce poți aștepta de la mine (de fapt cred că și un copil ca Ernest își putea da seama că nu de la Theobald vin acești bani) sau cel puțin până la moartea mea, care, este foarte posibil să mai întârzie încă mulți ani. Nu e o sumă prea mare, dar e suficientă dacă la ea se adaugă seriozitate și statornicie. Maică-ta și cu mine ți-am dat numele Ernest, care înseamnă seriozitate, sperând că îți va aminti întotdeauna de”. Însă realmente nu mai pot continua copierea acestei mărturii de efuziune sentimentală. Scrisoarea reprezenta în întregul ei același joc dintotdeauna, care consta în amenințarea cu testamentul și, practic, sensul lui era acesta: Ernest nu face nici două parale, și dacă va continua pe același drum de până atunci,

foarte probabil că va trebui să cerșească pe străzi, fără pantofi și fără ciorapi, curând după ce va părăsi școala, sau în cel mai bun caz după ce va absolvi colegiul; și că el, Theobaid, ca și Cristina, erau aproape prea virtuoși pentru lumea aceasta.

După ce termină scrisoarea, Theobaid se simți un om cu adevărat de treabă și din momentul acela trimise respectivei doamne Thompson mai multă supă și mai mult vin decât era alocația ei obișnuită, relativ generoasă.

Ernest fu profund tulburat de scrisoarea lui taică-su, care-i stârni tot felul de sentimente triste: dacă până și scumpa lui mătușă, singura rudă pe care o iubea cu adevărat, a putut să se întoarcă împotriva lui și să moară cu o părere proastă despre el! Dintre toate loviturile primite, aceasta era cea mai teribilă. Grăbită de boală, domnișoara Pontifex, cu toate că nu era preocupată decât de binele băiatului, omisese să-i lase o cât de mică moștenire imediată care să facă inofensive insinuările răutăcioase ale lui taică-su; și întrucât boala ei era molipsitoare de îndată ce știu exact ce are, nu-l mai văzu pe băiat. Personal n-am știut nimic despre scrisoarea lui Theobaid, și finul meu nu ocupa un loc prea mare în gândurile mele, ca să bănuiesc în ce stare se află. Abia după mulți am am descoperit scrisoarea lui Theobaid într-o despărțitură a servietei vechi, pe care o folosise

Ernest la liceu și unde mai erau adunate și alte scrisori de demult și hârtii de pe la școală, folosite de mine în această carte, Ernest uitase ca a păstrat-o, dar când o văzu, îmi spuse că-și amintește de ea ca fiind primul lucru ce-l determinase să se ridice împotriva lui taică-su, să pornească o revoltă pe care o considera legitima, deși nu îndrăznea s-o mărturisească deschis. Un lucru nu lipsit de importanță era ideea că ar fi avut datoria să renunțe la moștenirea pe care i-o lăsase bunicul. Cum ar mai fi putut s-o păstreze, dacă era a lui doar datorită unei greșeli?

În tot restul semestrului, Ernest rămase apatic și nefericit. Ținea foarte mult la unii dintre colegi, dar îi era teamă de cei pe care-i credea superiori lui, și era înclinat să-i idealizeze pe toți, considerându-i mai presus de el, afară doar de cei care în mod evident îi erau cu mult inferiori.

Avea o părere tare proasta despre ei; pe de o parte pentru că-i lipsea acea forță fizică și vigoare Li care râvnea din tot sufletul, și pe de altă parte pentru că știa că trage chiulul cât poate la învățătură, credea că e lipsit total de orice ar fi putut să se numească o însușire frumoasă; era soi rău, și încă unul dintr-ăia care nu știu nici să se că ască deși se străduia, cu lacrimile în ochi, să ajungă la remușcări. De aceea se ferea de privirile băieților pe care îi idolatriza, ca orice copil, fără să

bănuiască măcar o clipă că ar putea să fie înzestrat cu facultăți la fel de remarcabile ca și ei, deși poate de un gen diferit, și se înhăita tot mai des cu cei cu reputație proastă, deoarece cu ei putea cel puțin să se simtă pe picior de egali-țațe. Încă înainte de sfârșitul semestrului decăzuse din situația înaltă la care-l ridicase șederea mătușii la Roughborough, și vechea lui deznădejde, amestecată uneori cu izbucniri de înfumurare asemănătoare celor ale maică-si3 începu să-l domine din nou.

— Pontifex, îi spuse doctorul Skanner, găsindu-l într-o zi în hol și abătându-se asupra lui ca o avalanșă morala, tu nu râzi niciodată? Totdeauna ai acest aer nefiresc de grav?

adăugă doctorul Skinner, înainte ca băiatul să izbutească s-o șteargă.

— Și tu vei fi țărănă 193

De fapt doctorul îi spusese aceste fără nicio intenție de răutate sau batjocură, dar băiatul se făcu roșu ca un rac

& fu & f într-un singur Soc era el fericit, și anume în vechea biserică Sfântul Mihai, când exersa prietenul său, organistul. Cam prin vremea aceea începuseră să apară ediții ieftine din marile oratorii și Ernest și le procura de îndată ce se publicau; își vindea câte un manual de școală pe la anticari și cu banii obținuți își cumpăra un exemplar din Messia sau Facerea lumii, sau S f în t ui

Ilie. Asta însemna că-i înșală pur și simplu pe răticu și mămica, dar Ernest decădea din nou – sau măcar așa i se părea lui – și avea foarte multă nevoie de muzică și mult mai puțină nevoie de Salustiu sau de oricare alta carte de studiu. Uneori organistul pleca acasă și-i lăsa cheile lui Ernest, ca să poată cânta și el, și apoi să încuie orga și biserica, și să se întoarcă la școală pentru apel. Alteori, când cânta prietenul lui, Ernest se învățea prin biserică, se uita la monumente și la simțind deopotrivă o încântare a urechilor și a ochilor. Odată bătrânul protopop îl prinse tocmai când se uita cum se montează un nou vitraliu cumpărat de preot din Germania și presupus a fi o operă a lui Albrecht Dürer. Punându-i lui Ernest tot felul de întrebări și văzând că băiatul e pasionat de muzica, îi spuse cu glasul tremurător (preotul avea peste optzeci de ani):

— Atunci ar fi trebuit să-l cunoști pe doctorul Burney, care a scris istoria muzicii. Eram bun prieten cu el în tinerețe.

Asta-3 făcu pe Ernest să-i tresară inima, căci știa că doctorul Burney – pe vremea când învăța la Ch. ester – fugea adesea la cafeneaua Bursei unde îl privea pe Handel cum își fumează pipa; iar acum se afla în prezența unui om care, chiar dacă nu-l văzuse personal pe Handel, apucase cel puțin să-i vadă pe cei ce-l cunoscuseră.

Acestea erau adevărate oaze în deșertul lui, dar în general, băiatul avea o înfățișare firavă și palida, de parcă l-ar fi ros câncștie ce secret – ceea ce de altfel așa și era – lucru pentru care nu era cu nimic vinovat. Fără voia lui se făcu remarcat la școală, dar căzu tot mai rău în dizgrație în ochii profesorilor și nu câștigă câtuși de puțin în ochii băieților, despre care era convins că n-or să știe niciodată ce înseamnă să te apese povara unei taine. Asta îl întrista cel mai tare pe

Ernest; nu se prea sinchisea de băieții care-l simpatizau, și-i idolatriza pe unii care-l țineau cât puteau la distanță, dar acfapt asta e situația elevilor de pretutindenii.

În cele din urmă lucrurile ajunseră la un punct critic, de unde ar fi fost greu să se înrăutățească și mai mult, pentru ca în semestru] care urma după moartea mătușii sale, Ernest aduse în bagajul lui un document pe care Theobaâd îl stigmatiza ca fiind „infam și insultător”. Cred că nu mai e nevoie să spun că mă refer la nota asupra situației sale școlare.

Acest document constituia întotdeauna o sursă de îngrijorare pentru Ernesr, întrucât era examinat cu minuțiozitate și atrăgea după sine supunerea lui la un întreg interogatoriu. Din când în când scria acasă pentru a cere unele articole necesare învățaturii – ca de pildă o servietă sau un dicționar și a le vinde,

după cum am mai explicat, ca să-și completeze banii de buzunar, probabil pentru a cumpăra note muzicale sâ n chiar tutun. Lui Ernest i se părea că aceste înșelăciu-i sunt veșnic pe punctul de a fi descoperite și i se lua o piatră de pe inimă când interogatoriul se termina cu bine. De data asta Theobald făcuse multă zarvă în privința cheltuielilor suplimentare, dar în cele din urmă încetase să mai mormăie împotriva lor; cu totul altfel stăteau însă lucrurile în ceea ce privește caracterizarea și statistica morală cu care se încheie informarea.

Iată cum glăsuia pagina pe care erau înșirate toate aceste amănunte:

RAPORT CU PRIVIRE LA COMPORTAREA ȘI PROGRESELE
LUI LINEST PONTIFEX DIN CLASA A 5-a SUPERIOARĂ
ÎN SEMESTRUL ÎNCHEIAT ÎN VARA ANULUI 1851

Studii clasice: elevul este leneș, pasiv și nu face progrese
Matematici:".

Teologie:".

Disciplina: satisfăcătoare

Comportarea generală: nesatisfăcătoare din pricina marii
sale nepunctualități și neatenții în îndeplinirea îndatoririlor.
Bursa lunară de merit: 1 șiling 6 penny, 6 penny, 0 penny, 6
penny, total 2 șilingi și 6 penny

Kmarul notelor de merit:

2 0 l t o total 4

Numărul penalizărilor:

2620253025 total 126

Numărul pedepselor exemplare:

96101211 toni 48

Recomand stabilirea unei corelații între banii de buzunar și banii ce i se acordă ca bursa de merit.

S. Skinner, director.

Capitolul XXXVIII i A-acâar Ernest se află în dizgrație de h înne-mitul vacanței, dar curând avu loc un incident care-l împinse la inifractmm atac de gra încât făcură să pălească toate păcatele Lui anterioare.

Printre servitorii de la caș? parohială se afla și o fată deosebit de drăguță, pe nume Elâen. Venea din sudul Angliei, jdi n Comitatul Devonshire, și era fiica unui pescar ce se înecase când Ellen era copil. Maică-sa deschisese o prăvălioară în sașiii unde trăise soțul ei și cu greu izbutise s-o scoată la capăt. iJBllen rămăsese cu ea până la paisprezece ani, când se angajase pentru prima dara în serviciu. Nu mult după aceea, când se apropia de optsprezece ani, dar era destul de dezvoltată ca să se poată crede că are douăzeci, îi fusese recomandată cu căldura Crâstinei – pe

atunci în căutarea unei fete în casă – și cum se afla de aproape un an la Battersby. După cum am mai spus, fata era deosebit de drăguță; j! părea întruchiparea sănătății și a bune dispoziții. Fața ei avea [o expresie de seninătate care-i cucerea pe toți din jur; arata ca un om căruia nu i-a mers niciodată rău și nici n-avea să-i meargă rău vreodată, și ca și cum niciun fel de complex de iijniprejurări, oricare ar fi fost, n-ar fi putut s-o facă să fie Supărată multă vieme pe ea sau pe altcineva. Avea un ten jilimpede și frumos colorat, ochi cenușii de o formă minunată; Buzele cărnoase aveau o expresie de calm, ce amintea figura ui sfinx egiptean. Când am aflat că e din Devonshire m-am

8396 A gândit că s-ar putea să fi moștenit ceva sânge egiptean, pentru că auzisem – deși nu știu în ce măsură povestea putea fi adevărată – ca egiptenii avuseseră câteva așezări pe coasta sudică a Angliei, în Devonshire și în Cornwall, cu mult înainte de cucerirea Britanici de către romani. Avea părul de un castaniu intens, iar silueta, de înălțime mijlocie – perfectă, cu o vagă tendința spre robustețe, în ansamblu era o fată dintre acelea care te fac imediat să te miri cum de nu s-au măritat încă, sau – în cel mat rău caz – cum de pot să mai rămână măcar o săptămână nemăritate.

Chipul îi trăda, fără puțință de tăgadă, firea. (Lucru în –

deobste cunoscut, deși trebuie să recunosc că un con se întâmplă ca fața oamenilor să fie înșelătoare.) Era o întruchipare desăvârșită a blândeții și roată lumea din casă ținea foarte mult la ea, inclusiv Theobaad, cred, deși firește în felul lui. Cât despre Cristina, ea se arata de la început plină de interes și de căldură față de această fată și o poftea de două ori pe săptămână în sufragerie, ca s-o pregătească pentru ceremonia confirmării (pentru că cine știe datorită cărui accident încă nu fusese confirmată), explicându-i geografia Palestinei și diversele itine-rarii parcurse de Simțul Pavel, cu ocazia numeroaselor sale călătorii prin Aaia Mică.

Când episcopali Treadweâl veni într-adevăr la Battersby pentru ceremonia confirmării (Cristina își văzu visul cu ochii pentru ca episcopul dormi la Battersby și ea dădu un ospăț grandios în cinstea lui și-i spuse de câteva ori „înalta prea sfinția voastră”), fu atât de impresionat de frumusețea chipului ei și de modestia ținutei în momentul în care-i puse mâna pe creștet, încât o interogă pe Cristina în privința fetei. Când Cristina îi răspunse că Ellen face parte din propriul ei personal de serviciu, episcopul păru încântat (sau cel puțin așa își închipui Cristina) că o fată atât de drăguță a putut găsi un serviciu excepțional de bun, ca acesta.

În timpul vacanței, Ernest se scula devreme, ca să poată cânta la pian, înainte de micul dejun, fără să-și deranjeze mama și tata – sau poate mai degrabă fără să fie deranjat de ei. De obicei Ellen era pe acolo și mătura prin salonaș, sau ștergea praful, în timp ce el cânta, și băiatul, dornic să se împrietenească aproape cu cricine, făcu o adevărată pasiune pentru ea. În general nu era prea sensibil la farmecele sexului frumos, de fapt nici nu prea aocazia să cunoască multe femei, afara doar de mătușii Allaby, de mătura Alethea, de maică-sa, de soră-sa Charlotte și de doamna Jay; de asemenea le mai salutase de câteva ori pe domnișoarele Skinner, simțind că intră în părtinire de rușine în momentul când își scotea pălăria. Dar timiditatea lui pierise cu timpul în fața gliei Ellen. Cei doi tineri deveniră prieteni la cataramă.

Poate era bine că Ernest nu stătea prea mult timp acasă, **r** deocamdată afecțiune? lui, deși foarte puternică, era pur și simplu platonice. Nu numai că băiatul era inocent, dar așa putea să spun că inocența lui era deplorabilă, dacă nu chiar. Preferința pe care o manifesta pentru Ellen se înfățișa pe faptul că fata na-l ocăra niciodată, ci era întotdeauna zămbitoare și bine dispusă; în afară de asta, îi plăcea să-l audă cântând la pian, ceea ce-i sporea entuziasmul. Faptul, că putea să cânte la pian în fiecare dimineață

era singurul savanta] clar pe care-l prezenta pentru Ernest vacanța, întrucii la școală nu izbutea să cânte la pian decât oarecum în mod clandestin, la prăvălia de note muzicale a domnului Pear-sall. * Venind acasă în această vacanță de vară, fu izbit de înfațișarea palida și nesănătoasă a favoritei ei. Buna ei dispoziție nu mai exista, trandafirii din obraji se făcuseră nevăzuți și părea pe punctul de a se îmbolnăvi de oftică, îi spuse că e nefericită din pricina mamei care o duce rău cu sănătatea și teme că nici ea nu mai are prea mult de trăit. Bineînțeles, Cristina observase și ea schimbarea.

— Adeseori am remarcat, Licea ea, că fetele astea cu culori foarte vii și aerul foarte sănătos sunt primele care se îmbolnăvesc. I-am dat de mai multe ori calomel și plumb și ai urât de antimoniu și, deși fata nu vi se pare, va trebui totuși să o vadă doctorul Martin j; când o mai veni pe aici.

— Foarte bine, draga mea, îi răspunse Theobald.

Așadar, când doctorul Martin îi vizită iar, o cheamă pe Ellen. Doctorul Martin descoperă curând ceea ce probabil ar fi trebuit să fie limpede și pentru Cristina, dacă ar fi fost în stare să conceapă posibilitatea unei stări proaste de o asemenea natură la o servitoare care trăiește sub același acoperământ cu Theobald și cu ea – două ființe a căror căsnicie de o puritate

exemplară ar fi trebuit să apere pe toate persoanele necăsătorite din preajma lor de orice fel de prihana.

Când se află că peste trei sau patru luni Ellen avea să fie mamă, bunătatea firească a Cristinei ar fi îndemnat-o să trateze acest caz cu toată indulgența de care era capabilă, dacă n-ar fi cuprins-o panica la ideea că prea multă mila din partea ei și a lui Theobald ar fi putut să fie interpretată drept toleiranță, fie și limitată, față de un păcat atât de grav; așa că ajunse în mare pripă la convingerea că singurul lucru ce-l avea de făcut era să-i plătească Ellenei simbria și s-o expedieze imediat din casă, cu bagaje cu tot – fiind vorba de o casă pe care însăși puritatea și-o alesese în mod cu totul și cu totul special ca sălaș și cetate. Când se gândi la pericolul îngrozitor de molipsire pe care-l putea constitui prezența Ellenei chiar dacă nu mai continua decât o săptămână, nu mai șovăi nici

b clipă.

Dar apoi se născu și întrebarea – oribil gândi! – cine; putea fi părtaș la fapta vinovată a Ellenei [Era oare, ar fi <putut oare să fie propriul ci fiu, scumpul ei Ernest? Ernest se făcuse băiat mare. Ea era în stare să înțeleagă pe oricare femeie tânără cai e s-ar fi îndrăgostit de el; în ceea ce-l privea pe el, era sigură că nu putea să rămână cu nimic mai prejos decât oricare alt tânăr de vârstă

lui în aprecierea farmecelor unei fete frumoase. Atâta vreme cât el rămânea nevinovat, lucrul acesta n-o supăra de loc dar, oh! Dacă cumva era el. vinovatul?

Cristina nu îndrăznea nici măcar să se gândească la așa ceva, și totuși ar fi fost pur și simplu o lașitate să nu privească drept în față această alternativă: speranța ei era numai în Cel-de-Sus și ea se arăta gata să îndure cu seninătate orice suferințe pe care El găsea de cuviință să i le trimită, scoțând în ele partea lor cea mai bună. Că pruncul urma să fie sau băiat sau fata – asta cel puțin era-limpede. Și tot așa de limpede era ca pruncul, dacă va fi băiat, va semăna cu Theobald, iar dacă va fi fată, va semăna cu ea. Asemănările, atât fizice cât și spirituale, în general se produceau la interval de o generație. Vina părinților nu trebuia neapărat să fie împărtășită de mlădița inocentă, născută din rușine – a nu! – și un copil ca acesta avea să fie. și Cristina căzu de îndată în visarea ei obișnuită.

Copilul era tocmai pe punctul a fi uns cap al bisericii întregii Anglii – arhiepiscop de Canterbury – când Theobald se întoarse dintr-o vizită făcută unor enoriași și fu pus la curent cu îngrozitoarea descoperire.

Cristina nu suflă nicio vorbă în privința lui Ernest și, cred eu, se cam enerva când auzi că se aruncă vina pe altcineva. Se

consolă ușor, însă, și căzu într-o dublă reverie: pe de o parte își spunea că fiul ei este inocent, și, pe de altă parte, era convinsă că n-ar fi tot atât de inocent, dacă nu l-ar fi reținut convingerile lui religioase – și, desigur, e foarte firesc să-l fi reținut.

Theobald fu de acord că nu au niciun moment de pierdut, că, deci, trebuie să i se plătească imediat simbria Ellenei și să fie alungata de acolo. Zis și făcut, așa că la mai puțin de două ore după intrarea doctorului Martin în casa Sor, Eilen ședea pe capră lângă John. – vizitiul, cu fața înfocolita, ca să evite privirile indiscrete, și plângând lacrimi amare. Era expediată la sară.

Capitolul XXXIX

Ernest lipsise toată dimineața, dar intră în curtea paro-hiaia, dinspre păduricea din dosul casei, tocmai în clipa când se încărcau boccelele Ellenei în trăsura, i se păru apoi că o zărește pe Eilen urcându-se, dar întrucât avea fața înfocolită, nu izbuti să vadă limpede cine e și își spuse că s-a înșelat, deoarece nu se putea să fie dânsa.

Se duse la fereastra bucătăriei din dos, unde o găsi pe bucătăreasă curățind cartofii pentru prânz și plângând în hohote, Lui Ernest îi păru tare rău, pentru că bucătăreasa îi era simpatică și, bineînțeles, ar fi vrut să știe ce i s-a întâmplat, cine a plecat chiar atunci în trăsura cu doi poney și de ce a plecat* Bucătăreasa

îi spuse că era vorba de Eilen, dar adăugă că pentru nimic în lume n-o să dezvăluie taina care reprezenta pricina plecării, însă când Ernest II liia vorbele au pied de la lettre **1** „și înceta a-i mai pune întrebări, ea îi mărturisi totulântocmai (în franc.).

2CO după ce mai întâi îi smulse cele mai solemne făgăduieli că va păstra secretul.

Îi trebuiă lui Ernest câseva minute bune până să afle elementele cazului respectiv, dar când le înțelese, se rezemă de cișmeaua din fața ferestrei de la bucătărie și plânse împreună cu bucătăreasa.

Apoi începu să-i clocotească sângele în vine. Nu-și dădea. – seama că taică-su și maică-sa n-ar fi putut să facă altceva decât i; ce făcuseră. Ar fi putut evenrmai să fie mai puțin pripiți și să i fi încercat să păstreze mai multă discreție; dar acest lucru, pe de o parte n-ar fi fost prea ușor, iar pe de altă parte, n-ar fi îndreptat prea mult situația, Rămânea în orice caz faptul trist ca dacă o fată săvârșește anumite lucruri, 11 – 0 poate face decât pe propriul ei risc, oricât de tîa fără și de frumoasă ar fi, și indiferent de ispita în fața căreia a cedat. Așa stau lucrurile pe lumea asta, 1 deocamdată nimeni n-a izbutit să găsească vreun remediu la o asemenea situație.

Ernest nu putea vedea decât ceea ce află de la bucătăreasă,

și anume că favorita lui, Eilen, e izgonita din casă cu vreo trei iirp în buzunar, fără să știe nici ca unde se poate duce, și ce ar putea să facă mai departe; mai aflate că fata a spus că o să se spânzure sau o să se înece, lucru de care băiatul nu se îndoia căruși de puțin că ar putea să se întâmple.

Cu o promptitudine mai mare decât manifestase vreodată până atunci, Ernest își făcu socoteala banilor și descoperi că dispune de doi șilingi și trei penny; mai avea și cuțitașul pe care-l putea vinde pe un șiling, și ceasul de argint dăruit de mătușa Alethea cu puțin înaintea morții. Trăsura plecase de un sfert de oră și probabil că era destul de departe, dar el avea să facă tot ce-i stătea în putința ca s-o ajungă din urma; cunoștea niște drumuri pe scurtătură, care i-ar putea fi de folos. Porni pe data și, în vârful dealului, dincolo de țarcul casei parohiale, zări la un cot al drumului trăsura, ca un pune-tuleț în depărtare, cam la o milă și jumătate înaintea lui.

Una din distracțiile cele mai populare la RoughborougK era jocul „dulăii” – cunoscut prin alte locuri sub numele „iepurele și dulăii”; la Roughborough iepurele era reprezentat de doi băieți, numiți „vulpile” și, întrucât băieții sunt aproape maniaci în privința corectitudinii nomenclurii când e vorba de sporturi și jocuri, n-am îndrăznit să spun aici că se jucau de-a „iepurele și

dulăii". Jocul se numea „dulăii”, pur și simplu. La acest joc lipsa de forța musculară a lui Ernest nu-l împiedica; nu era vorba de a se înghionti și îmbrânci cu băieți care, deși nu erau nici mai mari, nici mai înalți ca el, aveau o constituție mai robustă; – dacă era nevoie doar de rezistență, se arăta a fi la fel de bun ca oricare altul; așadar, când își încetă activitatea lui ca dulgher, în mod firesc distracția preferată de care se apucase cu pasiune fusese jocul de-a „dulăii”. Fiind astfel puși la încercare în mod repetat, plămânii i se dezvoltară și, întrucât o fugă de câteva mile pe teren variat nu depășea eforturile lui obișnuite, i se păru că are șanse să ajungă din urmă trăsura pe scurtături, sau, în cel mai rău caz, s-o prindă pe Ellen măcar la gară, înainte de plecarea trenului. Așadar, alergă, și iar alergă, până ce-și pierdu răsuflarea, și apoi, după ce-și trase puțin sufletul, alergă din nou, respirând ceva mai ușor. Niciodată la joaca de-a dulăii nu fugise atât de repede și cu atât de puține opriri, dar cu toate eforturile și scurtăturile nu izbuti să ajungă din urmă trăsura, și probabil nici n-ar mai fi ajuns-o, dacă John nu și-ar fi întors din întâmplare capul și nu l-ar fi văzut fugind și făcând semne trăsurii să oprească, de la o depărtare de vreun sfert de milă. Se afla acum la vreo cinci mile de casă și era aproape la capătul puterilor.

Era stacojiu din pricina efortului; plin de praf și cu hainele

cam mici – pantalonii și mânecile îi rămăseseră scurte – părea tare pricăjit, când îi dădu lui Ellen ceasul, cuțitul și bruma de avere ce o avea. O rugă doar atât: să nu facă lucrurile îngrozitoare cu care amenințase – cel puțin de dragul lui, dacă nu pentru vreun alt motiv.

La început Ellen nici nu vru să audă să ia ceva de la el, dar vizitiul, care era de prin Scoția, îi ținu partea lui Ernest:

— Ia-le, fată dragă, zise el cu blândețe, primește tot ce poți, atâta vreme cât îți dă cineva ceva; cât despre domnișorul Ernest, el a fugit atâta drum după tine; așa că fă-i hatârul și primește ceea ce vrea să-ți dăruiască, Ellen îl ascultă și cei doi se despărțiră cu multe lacrimi, ultimele cuvinte ale fetei fiind că n-o să-l uite niciodată și că o să se mai întâlnească fără doar și poate cândva, și atunci o să caute ea să-l răsplătească.

Apoi Ernest intră într-un lan de pe marginea drumului, se trânti pe iarba și așteptă în umbra gardului viu până s-o întoarce trăsura de la gară, să-i ducă înapoi acasă, pentru că era mort de oboseală. Gânduri care-i mai trecuseră și altă dată prin minte îl năpădiră acum cu mult mai multă tărie, și își dădu seama că a mai intrat într-un bucluc – sau mai bine zis într-o serie întreagă de buclucuri.

În primul rând o să întârzie Li masă, și așa era una din

infracțiunile fără de care Theobald se arăta de-a dreptul necruțător. Și o să trebuiască să spună unde a fost, iar dacă cumva nu va spune adevărul, exia pericolul de a fi descoperit. Și nu numai atât, dar mai curând sau mai târziu, avea să iasă la iveală și faptul că nu mai deține ceasul luxos pe care i-l dăruise scumpa lui mătușă – și, mă rog frumos, ce-a făcut cu el? Cum l-a pierdut? Cititorul își dă prea bine seama ce ar fi trebuit să facă. Ar fi trebuit să se ducă direct acasă și dacă i s-ar fi pus întrebări, ar fi trebuit să spună: „Am alergat după trăsura, ca să o ajung din urmă pe slujnica Ellen, la care țin foarte mult; i-am dat ceaspl, cuțitul și toți banii mei de buzunar, așa că acum nu mai rm nicio para chioară „i foarte probabil am să-ți cer iarăși bani, mult mai curând decât s-ar fi întâmplat în alte împrejurări, și o să mai trebuiască să-mi cumperi și alt ceas, și alt cuțit”. Și, apoi, închipuiți-vă și consternarea produsă de o asemenea declarație! închipuiți-vă sprâncenele încruntate și fulgerele din ochii înfuriați ai Im Theo-bald! „Ticălos fără inima ce ești, ar fi exclamat Theobald, vrei să-ți înjosești propriii tăi părinți, l. lsând să se înțeleagă că au tratat cu asprime o ființa a cărei nerușinare îc-a făcut de râs casa? î”.

S-ar fi putut însă ca Theobaid să primească declarația în Ernest cu acel calm sarcastic, la care se socotea un adevărat

maestru: „Foarte bine, Ernest, foarte bine; n-am să-ți spun nimic; n-ai decât să faci ce vrei; n-ai încă douăzeci și unu de ani, dar te rog să te porți ca și cum ai fi propriul tău stăpân; nu încape îndoială că biata ta mătușe ți-a dăruit ceasul ca tu să-l poți arunca, dându-l de pomană primei persoane care-ți iese în cale, și care-l merită mai puțin ca oricine; acum, însă.

cred că aș putea să înțeleg de ce nu ți-a lăsat mătușa averea, și, la urma urmei, mai bine să rămână banii nașului tău, decât să încapă pe mâna oamenilor de teapa celor cu care i-ai risipi Jțu, dacă ar fi ai tăi”.

Iar apoi maică-sa ar fi izbucnit în lacrimi și l-ar fi implorat să se căiască și să caute o cale de a readuce pacea, cât mai era timp, cazând în genunchi în fața lui Theobald și asigurându-l de dragostea lui neclintită, ca pentru cel mai bun și blând tata din întregul univers. Ernest se vedea făcând toate astea, tot așa de bine cum îi vedea și pe ei, și cum stătea trântit în iarbă, i se învârtteau prin minte tot felul de discursuri, dintre care unul sau altul va fi rostit inevitabil, ca și apusul soarelui, până când în cele din urmă, izbutiră să izgonească cu totul din minte ideea de a spune adevărul, prezentându-i-o ca absurdă. Se prea poate ca adevărul să fie o acțiune eroică, dar nu făcea câtuși de puțin parte din domeniul politicii practice în cadrul domestic.

Întrucât stabilise deci că n-are încotro și trebuie neapărat să spună o minciună, rămânea să se gândească ce minciună să spună. Să spună că a fost jefuit? Avea destulă imaginație ca să-și dea seama că imaginația lui nu e suficientă pentru a-l scoate la liman în cazul de față. Oricât de tânăr ar fi fost, instinctul îi spunea ca cel mai bun mincinos este cel care folosește o minciună minimă pentru obținerea rezultatelor maxime – cel care economisește minciuna cu prea multă grijă ca s-o risipească atunci când nu e nevoie.

Calea cea mai simplă era să spună ca a pierdut ceasul și că a întârziat la masa, pentru că l-a căutat. Făcuse o plimbare lungă – alesese ca itinerar tocmai drumul peste câmp pe care-l parcursese cu adevărat – și întrucât era foarte cald, își scosese haina și vesta; ținându-le pe mână, îi căzuseră din ele ceasul, banii și cuțitașul. Când se apropiase de casă, își dăduse seama că le-a pierdut și alergase înapoi cât îl țineau picioarele, căutând peste tot pe drum; în cele din urmă renunțase; văzuse trăsura întorcându-se de la gară, se urcase în ea și venise acasă.

Această versiune explica totul, și alergătura și restul; pentru că, într-adevăr, fața lui purta încă semne evidente ca a alergat pe rupte; singura chestiune mai era dacă nu cumva l-au văzut servitorii pe la casa parohială, înaintea plecării lui Ellen, și

el voia sa spere că n-a fost văzut; lipsise de acasă tot timpul, în afară doar de cele câteva minute cât stătuse de vorba cu bucătăreasa. Taică-su era în vizită prin parohie; maică-sa sigur nu-l întâlne, iar fratele și sora lipsiseră și ei, fiind la plimbare cu guvernanta. Știa că pe bucătăreasa și pe ceilalți servitori se poate bizui – de asta avea să se îngrijească vizitiul; așadar, în linii mari, atât el cât și vizitiul socotiră că povestea inventată de Ernest avea să întrunească toate condițiile cerute de cazul respectiv.

Capitolul XL

Când ajunse Ernest acasă și se strecură înăuntru pe ușa din dos, auzi glăsui lui taică-su, întrebând pe tonul cel mai mânios cu putință, dacă s-a întors domnișorul Ernest. El se simți așa cum se simțise probabil Jack din povestea cu Jack și lujerul de fasole, când – ascuns în cuptor – îl auzea pe căpcăun întrebându-și nevasta ce copilaș a pregătit pentru cină. Cu mult curaj și – după cum au dovedit evenimentele – cu tot atâta înțelepciune, luă taurul de coarne și anunță de îndată că a sosit chiar atunci, după ce a suferit o groaznică nenorocire, încetul cu încetul își spuse povestea și, cu toate că Theobald tună și fulgeră nițel, sorbind despre „nemaipomenita sa zăpăceală și neatentie”, Ernest scăpă mai ușor decât se așteptase, într-adevăr, la început Theobald și Cristina fuseseră înclinați să lege absența lui de la masă de

concedierea Ellenei, dar când văzură limpede, după cum spunea Theobald, (pentru Theobald totul era întotdeauna limpede) că Ernest lipsise din casă toată dimineața și, prin urmare, n-ar fi putut să aibă habar de ce s-a întâmplat, o dată în viață băiatul fu achitat fără să-i fie pătată reputația. Poate că Theobald era bine dispus; poate văzuse în ziarul de dimineață că acțiunile lui sunt în creștere; poate asta era motivul, poate altul, în orice caz, nu-l ocări pe Ernest atât de tare cum se așteptase băiatul și, văzându-l istovit și închipuindu-și că e tare îndurerat de pierderea ceasului, Theobald merse până acolo încât îi dădu să bea un pahar de vin după masă, și oricât de ciudat ar părea, nu numai că nu-i rămase în gât lui Ernest: dar îl făcu să capete o viziune mult mai optimistă a lucrurilor decât ceaobișnuită.

În seara aceea, când își spuse rugăciunile, Ernest adăuga vreo câteva paragrafe, exprimând în esența dorința de a nu fi descoperit și de a auzi că lui Ellen îi merge bine; cu toate astea, era îngrijorat și nu se simțea la largul lui. Conștiința lui vinovată îi indica o mulțime de puncte slabe ale poveștii pe care o debitase, oricare dintre ele fiind de natura a duce la demascarea lui. A doua zi și încă multe zile după aceea, o rupea la fugi? deși nu-l urmărea nimeni, și tremura ori de câte ori îl striga taică-su. Avea și așa destule pricini de îngrijorare, încât nu mai rezista la

altele în plus și, în ciuda tuturor strădaniilor sale de a arbora o figura veselă, chiar și maică-sa văzu că-l obsedează ceva. Atunci îi reveni ideea ca la urma urmei s-ar putea ca fiul ei să nu fie complet nevinovat în privința Fllenei – și lucrul acesta i se păru atât de interesant încât se simți obligata sa se apropie cât mai tare de adevăr.

— Ia vino-ncoace, bietul meu băiețel, palid și cu cearcăne

Li ochi, îi spuse ea într-o zi, cu maximum de blândețe de care era capabilă. Vino și așază-te aici lângă mine. Nu vrei să stăm de vorbă între patru ochi, așa liniștit, ca de la om la om?

Mașinal, băiatul se îndrepta spre canapea. Ori de câte ori maică-sa dorea să vorbească cu el între patru ochi, ca de la om la om, alegea canapeaua drept terenul cel mai potrivit pentru a-și dezlănțui campania. Toate mamele fac la fel; pentru ele canapeaua reprezintă ceea ce e sufrageria pentru toți. În cazul de față, canapeaua era deosebit de favorabilă pentru scopuri strategice, fiind o mobilă de modă veche cu o spetează destul de înaltă, cu somieră, rulou și perne. O dată înfundat într-unul din colțurile ei adânci, te aflai ca în fotoliul de la dentist, nu mai puteai scăpa cu una, cu două. Aici îl putea manevra ea mai ușor, dacă i se părea necesar, iar pe de altă parte, dacă socotea că e cazul să plângă, își putea foarte ușor îngropa capul în pernele

canapelei și se lăsa dusă de un val de durere chinuitoare, care întotdeauna producea efectul scontat. Niciuna dintre tacticile ei favorite nu putea fi aplicată destul de ușor de la locul ei obișnuit – fotoliul din dreapta căminului – iar fiul ei înțelegea atât de bine din tonul mamei că va fi o conversație de canapea, încât își luă locul ca un mieluşel, de îndată ce mama sa rosti primele vorbe și chiar înainte de a se fi așezat.

— Scumpul meu băiat, începu Cristina, cuprinzându-i mâna într-ale ei, te rog să-mi făgăduiești că n-o să-ți fie frică nici

le scumpul tău tată, nici de mine; făgăduiește-mi, te rog, dragul meu, dacă mă iubești, te rog, făgăduiește-mi. **f** și iarăși îl sărută și-l mângâie pe cap, și-l sărută încă o dată, îl însă cu o mână tot îl mai ținea de braț; odară ce-l apucase, și nu mai voia să-l lase să-i scape.

Băiatul își puse capul în piept și făgădui. Ce altceva putea face?

— Tu știi bine. dragul meu, scumpul meu Ernest, că nimeni nu te iubește mai mult ca tatăl tău și ca mine; nimeni nu se îngrijește cu atâta atenție de interesele tale, și nimeni nu e mai nerăbdător să-ți cunoască toate micile tale bucurii și ne cazuri decât suntem noi; dar, scumpul meu băiat, mă îndurerează uneori gândul ca tu nu nutrești pentru noi dragostea și

3 încrederea cuvenită. Tu știi, dragul meu, ca pentru noi ar fi totodată o datorie și o plăcere să urmărim dezvoltarea ta morala îşi spirituală; dar vai! tu nu ne lași să pătrundem în natura ta Imorală și spirituală. Uneori aproape că ne vine să ne îndoim de existența unei naturi morale și spirituale la tine. În prin – vința vieții la e interioare, dragul meu, nu știm nimic decât crâmpiele pe care izbutim să le culegem de ici și de colo, în feiuda voinței tale, din mici f naturi de cuvinte, care-ți scapă, „aproape fără să-ți dai seama că le-ai rostit.

Auzind acestea, băiatul tresari. Se înfierbântase și nu se simțea de loc la largul lui. Știa foarte bine ce atent trebuie să fie și totuși, oricât se străduia, din când în când își uita rolul pe care trebuia să-l joace și se trăda, pentru că depășea Jimatele rezervei obișnuite. Maică-sa îl văz, a tresărind și se bucura chiar și de această mică rana pe care i-o produsese. Dacă n-ar fi fost atât de sigură de victoria ei, ar fi trebuit mai degrabă să renunțe la plăcerea de a atinge, cum s-ar zice, ochii din vârful coarnelor melcului, numai din plăcerea de a-l vedea cum și le retrage; dar ea știa că dacă a izbutit să-l așeze pe canapea și-l ține de mână, îl are aproape în palmă pe dușman, și poate să facă ce vrea cu el.

— Tătăcu nu simte, continuă ca, ca tu-l iubești pe deplin și fără rezerve, încât să n-ai niciun fel de ascunziș față de el, și să-i

spui totul liber, și fără teamă, așa cum ar trebui s-o faci de vreme ce dânsul ți-e cel mai iubitor prieten de pe pământ, afara doar de Tatăl Ceresc. După cum știm, dragostea desăvârșita izgonește teama; tatăl tău are o dragoste desăvârșită pentru tine, scumpul meu, dar el nu-sirate ca tu i-o răsplătești tot cu o dragoste desăvârșită. Dacă stis-e teama de el, asta e numai din cauză că nu-l iubești precum mentă, și eu știu ca uneori îi înfigi un cuțit în inimă când se gândește că strădaniile lui sunt vrednice de o înțelegere mai/proiundă și mai binevoitoare din partea ta, decât manifesti tu iată de el. Ah, Ernest, Ernest! Nu amărî pe cel ce se poartă cu atâta bunătate și noblețe sufletească, printr-o conduita ce, n-o pot numi altfel decât nerecunoștința.

Ernest nu putea suporta niciodată s-o audă pe maică-sa vorbindu-i în acest fel deoarece încă mai credea că ea-l iubește și ca și el, la rândul lui, ține la ea, și are în ea un prieten – până la un punct. Dar maică-sa începuse să-și epuizeze resursele; folosisse de prea multe ori trucul confidenței dintre mamă și fiu. De nenumărate ori până atunci îi smulsese pria vicleșug tot ce dorise să afle de la el, iar după aceea îl băgase în cele mai îngrozitoare ouducuri, spunându-i totul lui Theobald. Ernest îi reproșase de câteva ori aceste lucruri, și-i arătase maică-sii ce urmări dezastruoase avuseseră pentru el aceste confidențe, însă

Întotdeauna Cristina începea cu el o discuție și-i demonstra cât se poate de limpede că a avut dreptate în fiecare caz în parte, și ca el n-are niciun motiv serios de a se plânge. În general, tocmai conștiința o împiedica să tacă și să păstreze secretul, iar împotriva conștiinței nu se putea face apel, deoarece cu toții suntem obligați să urmăm poruncile conștiinței noastre. De obicei Ernest se vedea silit să recite un imn religios, a-
nd drept temă conștiința. Sensul acestui imn era că dacă nu dai ascultare glasului ei, curând că o să înceteze să-ți mai vorbească.

— Conștiința mămicii n-a încetat să vorbească, îi spunea Ernest unui coleg de la Roughborough; trăncănește întruna.

Când un băiat a ajuns să vorbească atât de necuviincios despre conștiința mamei lui, înseamnă că practic totul s-a terminat între ei. Datorită obișnuinței, canapelei și tevenirii asociațiilor de idei, Ernest era și acum atât de mișcat de glasul sirenei, încât dorea din tot sufletul să se îndrepte cu toate pânzele sus către ea, și să i se arunce în brațe; dar se reținu; mai reveneau și alte asociații de idei, și prea multe oseminte ale nenumăratelor mărturisiri ucise albeau terenul de la poalele maică-sii ca să mai fie capabil să-i acorde o cât de mica încredere. Așadar, își lăsă capul în piept, și adopta un aer de mieluşel blând și supus, dar nu scoase o vorbă.

— Văd, scumpul meu, continuă maică-sa, fie că mă-nșel și deci nu ai nimic pe suflet, fie că nu vrei să mi te destăi nu-i; dar, ah, Ernest, spune-mi le rog măcar atâta; nu ai nimic de care să te căiești, niciun lucru care să te rătăcească în legă tura cu nenorocita aia de Ellen r1

Lui Ernest i se opri inima în loc. „Sunt pierdut”, își spuse. N-avea nici cea mai mică idee unde vrea să ajungă maică-sa, și i se păru că are o bănuială în privința ceasului; se ținu însă cât putu de tare pe poziție.

Nu cred că Ernest era mai laș decât alți oameni, numai că el nu știa că toți oamenii înțelepți se dovedesc lași când nu se simt la largul lor, sau când se tem că o să fie maltratați. Cred că dacă s-ar afla adevărul, s-ar descoperi că până și viteazul sfânt Mihail a făcut tot ce-a putut ca să evite vestita sa luptă cu balaurul; s-a prefăcut că nici nu o serie întreagă de purtări necuviincioase ale balaurului; a închis ochii la devorarea a nu știu câte sute de bărbați, femei și copii, pe care făgăduise să-i ocrotească; s-a lăsat insultat în public de zeci de ori, fără să-i pese; iar în rele din urmă, când și un înger și-ar fi pierdut răbdarea, a început să șovăie și a amânat lucrurile la infinit, înainte de a stabili ziua și ceasul duelului. Cât despre lupta în sine, ea a fost în mare măsură doar o nouă bătălie de genul acelor date de doamna Allaby cu

tâiiarul care a luat-o în ultima instanță de nevastă pe fiica ei cea mai mare, așa încât deschizând deodată ochii după o vreme l-a văzut pe balaur sărind lat la picioarele lui, în timp ce el era viu și fără vreo rană prea grava.

— Nu-nțeleg ce vrei să spui, mămico, exclamă Ernest îngrijorat, și oarecum pripit.

Maică-sa interpretează purtarea lui drept indignare față de niște bănuieli nedrepte și, sperându-se, bătut în retragere, fugind cât o ținea limba.

— O, zise ea, îmi dau seama din tonul tău că ești nevinovat! Oh i oh! Cum îi mulțumesc Tatălui Ceresc pentru această binecuvântare! Fie ca de dragul scumpului său fiu să te păstreze atât de nevinovat întotdeauna. Tatăl tău, scumpule

(și aci ea se porni să vorbească repede, dar neîncetând să-i scruteze chipul), era curat și nevinovat ca un înger fără pata” când a venit la mine. Ca și el, să știi și tu întotdeauna să te jertfești; să fii cu adevărat cinstit nu numai în vorbe, ci și! a fapte, să nu uiți niciodată cine ți-e tată și cine ți-a fost bunic, să nu uiți nici de numele pe care și l-am dat noi, și nici de noul sacru, în ale cărui ape ți s-au spălat păcatele prin sângele și binecuvântarea lui Hristos etc. etc.

Ernest reținu a însă acest discurs, făcându-l – n-aș putea să

zic foarte scurt – dar în orice caz mult mai scurt decât în cazul când Cristina ar fi fost lăsată să spună tot ce intenționa: Kineșt se smulse cu multă dibăcie din îmbrățișarea maică-sii și o luă ta sănătoasă. Ajungând pe la bucătărie (unde se simțea mult ni3Î în largul lui) îl auzi pe Theobald strigând-o pe mai-ca-sa și din nou conștiința lui vinovată se ridică împotriva-i., De data asta a descoperit totul, striga ea, și o să-i spună mamei. Sunt un om pierdut”. Dar era vorba de cu totul altce, taică-su voia doar cheia de la dulăpăorul cu băuturi. Atunci Ernest fugi într-un tufiș sau crin g din spatele casei parohiale și se consolă, fumând o pipa. Aici în pădure, cu razele soarelui de vară strecurându-se printre frunzele arborilor, cu cartea în mină și pipa în gură, băiatul uita de grijile lui și gusta acele clipe de răgaz fără de care cred cu adevărat că viața i-ar fi fost de-a dreptul insuportabilă.

Bineînțeles, taică-su îl puse să-și caute lucrurile pierdute, și oferi o răsplata pentru aducătorul lor, dar, chipurile, ei se abătuse departe de potecă, umblând după cuibul unei privighetori, iar pe de altă parte a căuta un ceas și o pungă pe câmpiile de la Battersby era ca și cum ai căuta acul în carul cu f în pe lângă asta, se prea poate ca lucrurile să fi fost găsite și luate de vreun vagabond, sau de o coțofana, pentru că erau o mulțime de păsări dintr-astea hoște prin împrejurimi, așa că după o săptămână sau

zece zile căutarea încetă și se văzură siliți cu toții să accepte faptul că lui Ernest îi trebuie alt ceas, alt cuțitaș și o mică sumă drept bani de buzunar.

Pe de altă parte, însă, era mai mult decât justificat ca Ernest să plătească jumătate din costul ceasului; lucrul as 13 n-ar fi fost prea greu pentru el, din moment ce taică-su îi făcea concesiile de a î4 reține din banii de buzunar, în rate semestriale, eșalonate pe doi sau eventual chiar trei ani. Prin urmare, în propriul lui interes, precum și în interesul lui taică-su și al mamei-sii, ar fi fost bine ca ceasul să coste cât mai puțin; așa ca fu luată hotărârea de a i se cumpăra un ceas de ocazie. Lui Ernest nu trebuia să i se spună nimic, dar ceasul urma să fie cumpărat și pus pe farfurie, ca o surpriză, cu puțin înainte de sfârșitul vacanței. Theobald urma să se ducă peste câteva zile în capitala comitatului, unde ar fi putut să găsească un ceas de ocazie, la un preț convenabil. Prin urmare, Theobald plecă la timpul potrivit, înarmat fiind cu o listă lungă de comisioane pentru gospodari, printre care se număra și cumpărarea unui ceas pentru Ernest.

După cum am mai spus, acestea erau întotdeauna niște perioade fericite, când Theobald lipsea cel puțin o zi; băiatul începea să se simtă cu inima ușoară, ca și cum Dumnezeu i-ar fi ascultat rugăciunile și fapta lui nu va mai fi descoperită, în

general, ziua se dovedise deosebit de liniștită, dar, din păcate, n-0
vea sa se încheie așa cum începuse; atmosfera schimbătoare în
care trăia nu era niciodată mai propice pentru dezlănțuirea unei
furtuni decât după o asemenea perioadă de splendid calm. Când
se întoarse Theobald, lui Ernest îi fu de ajuns o printre ca să vadă
că se apropie uraganul.

Cristina își dădu seama că s-a întâmplat ceia foarte grav, și
se sperie, temându-se că Theobald a primit o veste cu privii e la
cine știe ce pagubă bănească, destul de înseninată; însă Theobald
nu se destăinuie, ci mai întâi sună și-i spuse servitoarei:

— Spune-i domnișorului Ernest că vreau să-i vorbesc. Să
vină în sufragerie.

Capitolul XLI

Cu mult înainte ca Ernest să ajungă în sufragerie sufletul lui
ca o cobe îi spuse că păcatul i-a fost descoperit. Care cap de
familie cheamă vreodată în sufragerie pe vreunul din membrii ei,
dacă are intenții onorabile?

Când ajunse în sufragerie, o găsi goală – taică-su fiind
chemat de câteva minute pe neașteptate pentru cine știe ce
treabă parohială – și Ernest rămase în aceeași așteptare
îngrijorată, ca oamenii care au fost introduși în anticamera
dentistului.

Dintre toate odăile din casă, cel mai mult ura el sufrageria, aci trebuise să-și facă pe vremuri lecțiile la latina și greacă, împreună cu taică-su. Sufrageria mirosea a nu știu ce fel de lac sau vopsea pentru lustruitul mobilei, și nici eu, nici Ernest Inu putem, până în ziua de azi, să ne apropiem de locuri unde se simte miros de lac, fără să ne înghețe inima.

Deasupra căminului era an tablou al unui vechi maestru, luna din puținele picturi originale aduse din Italia de dom-Jnul George Pontifex. Se presupunea că ar fi un Salvator Roșa își a fost cumpărat ca un mare chilipir. Reprezenta pe Sfântul jilie, sau poate Eliseu (oricare o fi fost), hrănit de corbi în pustiu, în colțul din dreapta, sus, erau corbii, ținând pâine și carne în cioc și în gheare, iar profetul în chestiune se afla în colțul din stânga jos și arunca spre păsări priviri pline **l** de un dor nelămurit. Când Ernest era foarte mic regreta întotdeauna că hrana adusă de corbi nu ajungea cu adevărat până la profet; nu izbutea să înțeleagă limitările artei pictorului și voia ca hrana și profetul să fie aduși în contact direct, într-o **21**, cu ajutorul unei scărițe lăsată în odaie, se cățăraseră până la tablou, și cu o bucătică de pâine cu unt, trăsese o linie unsuroasa de-a curmezișul tabloului de la corbi până la gura lui Ehah, după care se simțise mult mai bine.

Gândurile lui Ernest se îndreptau alene către această pozna

din copilărie, când deodată auzi cum mâna lui taică-su deschide ușa; peste o secundă intră Theobald.

— A, Ernest, zise el pe un ton degajat și destul de vesel, s-a ivit un mic amănunt pe care te-aș ruga să mi-l explici, întrucât nu mă îndoiesc că o poți face foarte ușor.

Bum-bum-bum, bubui inima lui Ernest, lovindu-se de coaste. Dar comportarea lui taică-su era cu mult mai blinda decât de obicei, așa ca Ernest începu să creadă că la urma urmei s-ar putea să fie doar o falsă alarma, cum mai fuseseră și altele.

— Ne-am gândit, maică-ta și cu mine, că ar fi bine să-ți facem rost de un alt ceas, înainte de a te înapoia la școală

(„O, asta e tot!”, își zise Ernest simțind o mare ușurare). Și azi am fost să-ți caut un ceas de ocazie, care să servească la toate atâta vreme cât ești la școală.

Theobald vorbea de parcă ceasurile ar mai fi servit și la vreo cinci-șase alte lucruri, în afară de indicarea timpului; realitatea este însă că el nu izbutea să deschidă niciodată gura.

fără să recurgă la vreunul din clișeele lui și, dintre acestea, „a servi la toate” era destul de frecvent.

Ernest era gata să izbucnească în obișnuitele expresii de recunoștință, când Theobald continua, zicând:

— Mă întrerupi.

Aceste vorbe făcură să bată din nou, plină de emoție, inima lui Ernest.

Mă întrerupi, Ernest, N-am terminat încă. Lui Ernest îi îngheță imediat inima.

Am trecut pe la mai multe prăvălii unde se vindeau ceasuri de ocazie, dar n-am văzut niciunul al cărui preț sau aspect să-mi placă, până ce, în cele din urmă mi s-a arătat unul care, după cum spunea negustorul, i se adusese de curând spre vânzare și pe care l-am recunoscut imediat ca fiind cel dăruit ție de mătușa Alethea, Chiar dacă nu l-aș fi recunoscut, ceea ce se putea prea bine să se întâmple, l-aș fi identificat imediat ce mi-a căzut în înmii, întrucât înăuntru păru inscripția „E. P. Cadou de la A. P”. Cred că nu mai e nevoie să-ți spun altceva, ca să arăt că era chiar ceasul despre care ne-ai povestit maică-tii și mie că ți-a căzut din buzunar.

Până în acel moment, Theobald se dovedise de un calm prefăcut, iar cuvintele le rostise rar; însă de ia acest punct, se aprinse deodată, își aruncă masca și adăugă:

— Sau vreo altă poveste cusută cu ață alba, pe care maică-ta și cu mine am crezut-o, deoarece noi nu cunoaștem minciuna, îți închipui ce sentimente avem în momentul de iată.

Ernest simți ca aceasta ultimă lovitură, care nimerise în plin, era îndreptățită, în momentele lui ferite de teamă, își

socotea tatăl și mama „ageamir, din pricina grabei cu care-i dădeau crezare, dar el nu putea nega faptul că această credulitate a lor îi arata îndeobște nedeprinși cu minciuna. Trebuia să dea Cezarului ce-i al Cezarului, recunoscând că într-adevăr era îngrozitor pentru doi oameni atât de sinceri să aibă un fiu atât de mincinos cum se știa el.

— Socotind ca un fiu al mamei tale și al meu ar fi încă pabil de înșelăciune”, am presupus imediat ca vreun vagabond a găsit ceasul și încerca să-l plaseze.

După câte cred, asta nu era foarte exact. Prima presupunere a lui Theobald fusese că Ernest încercase să plaseze ceasul și numai datorită unei inspirații de moment spuse ca mintea lui mărinimoasă a conceput din capul locului ideea că ceasul fusese vândut de către un vagabond.

— Poți să-ți închipui ce șoc a fost pentru mine când am descoperit că ceasul a fost adus spre vânzare de nenorocita aceea de Ellen (aici Ernest crezu că-i îngheață de tot inima și simți în mare măsura imboldul interior s-o ia la goană, ceea ce e firesc din partea oricărui om atât de lipsit de apărare. Taică-su remarca acest lucru și continuă), dată afară din casa noastră în împrejurări pe care nu vreau să le descriu în amănunt, pentru a nu-ți pângări urechile.

Am lăsat la o parte convingerea îngrozitoare ce începuse să se înfiripe în adâncul ființei mele, urmă Theobald, și am presupus că în intervalul dintre concediere și plecarea ei din casă s-a mai făcut și de furt, în afară de celălalt păcat ai ci și, găsindu-ți ceasul în dormitor, l-a furat. Ba chiar mi-a dat prin gând că poate ai descoperit dispariția ceasului după plecarea femeii și, bănuind cine l-a luat, ai fugit după trăsură, ca să-l recapeți; dar când i-am împărtășit negustorului bănuielile mele, el m-a asigurat ca persoana care i-a încredințat ceasul spre vânzare a declarat în modul cel mai solemn că ceasul i l-a dat fiul stăpânului ei, a cărui proprietate era și, deci, avea toate drepturile de a face ce vrea cu el.

Negustorul mi-a mai spus că, socotind oarecum suspecte împrejurările în care i s-a oferit spre vânzare ceasul, înainte de a consimți el să-i cumpere, îi ceruse femeii să-i spună în tot amănuntul cum a ajuns în posesia lui.

El mi-a arătat că la început – așa cum fac întotdeauna femeile de teapa ei – a încercat să o scalde, dar fiind amenințată că va fi dată imediat pe mâna poliției dacă nu spune tot adevărul, a povestit cum ai fugit tu după trăsură, până ce, după cum spunea ea, te-ai învinețit la fotă și ai insistat să-i dai toți banii de buzunar, cuțitașul și ceasul, A adăugat că vizitiul meu John – pe

care am'^s. a-l concediez imediat – a fost de față la toată această discuție. Ei, acum, Ernest, fii te rog amabil și spune-mi dacă această poveste îngrozitoare este adevărată sau mincinoasă.

Lui Ernest nu-i dădu nicio clipă prin gând să-l întrebe de ce nu se luptă cu un bărbat pe potriva lui, sau să-l oprească la mijlocul poveștii, reproșându-i că-l lovește cu piciorul când e deja căzut la pământ. Băiatul era prea speriat și zdruncinat ca să mai fie în stare să inventeze o minciună; așadar nu putu decât să se lase în voia sorții și să bolborosească ceva nedeslușit în sensul ca povestea e adevărată.

— Așa mă temeam și eu, zise Theobald. Și acum, Ernest, fii te rog bun și suna clopoțelul.

Când veni servitoarea să întrebe de ce a sunat, Theobald ceru să-l trimită pe John la el. Iar când sosi acesta, Theobald fi socoti simbria ce i-o datora și-i porunci să plece imediat din casa lui.

Comportarea lui John fu calmă și respectuoasă, își primi concedierea ca pe un lucru firesc și așteptat, pentru că Theobald îi făcuse suficiente aluzii ca el să-și poată da seama de ce îl concediază; când îl văzu însă pe Ernest șezând palid și însoăvmântat pe marginea scaunului lipit de peretele sufrageriei, se păru că îl luminează deodată un gând neașteptat,

întorcându-se spre Theobald, îi spuse cu un accent nordic, lăbărțat, pe care nu voi încerca să-l reproduc:

Uitați ce e, stăpâne, îmi închipui eu de unde vine toată povestea asta. Dar înainte de a pleca, aş vrea să schimb o vorbă cu dumneavoastră.

Ernest, zise Theobald, părăseşte încăperea.

Ba nu, domnişorule Ernest, să nu pleci! zise John proptindu-se în dreptul uşii. Şi acuma, stăpâne, continuă el, n-aveţi decât să faceţi ce vreţi în privinţa mea, V-am fost slugă credincioasă şi n-aş putea să zic ca dumneavoastră mi-aţi fost un stăpân rău. Dar ce vreau să vă spun este că dacă o să vă purtaţi rău cu domnişorul Ernest, sunt oameni în sat care o să audă de acest lucru şi o să-mi dea de ştire; şi dacă o să-mi ajungă la ureche una ca asta, am să mă întorc şi am să vă rup ciolanele, unul câte unul, aşa să ştiţi!

John respira greu şi gâfâia, având aerul că nu s-ar da câtuşi de puţin în lături să se apuce imediat de trebuşoara aceea cu frângerea oaselor. Theobald se făcu cenuşiu-pământiu la faţă – după cum explica el mai târziu nu din pricina ameninţărilor deşarte ale unui ticălos, prins cu mâţa în sac şi furios tocmai de aceea, ci din pricina obrăzniciei cumplite, care venea din partea uneia dintre slugile lui.

— Am să-l las pe domnișorul Ernest prada muștrărilor propriiei sale conștiințe, răspunse Theobald cu trufie. („Mulțumesc lui Dumnezeu – și lui John”, gândi Ernest.) Cât despre dumneata, recunosc că ai fost un servitor excelent până s-a stârnit povestea asta nefericită și o să-mi faci mare plăcere să-ți dau o recomandare, dacă dorești. Altceva mai ai să-mi spui?

Nimic, zise John morocănos. Dar ce am spus, am spus din inimă și o să mă țin de vorba – fie că-mi dați reconianță, fie că imi dați.

A, nu trebuie să-ți faci griji în privința recomandării, John, zise Theobald cu blândețe. Și întrucât acum se înserează, nu e cazul să părăsești casa până mâine dimineață.

John nu răspunse nimic și se retrase, își făcu bagajele și plecă de îndată.

Când auzi Cristina de cele petrecute, zise că se declară de acord cu toate în afară doar de faptul că Theobald a ajuns să fie supus unor asemenea obraznicii din partea unuia din propriii lui servitori, din pricina purtării rele a fiului său. Theobald era cel mai curajos om de pe lume, și nu i-ar fi fost de loc greu să-l ia de guler pe mijloc și să-l dea afară din odaie. Dar pe de altă parte, se arătase cu mult mai demn și cu mult mai nobil, prin răspunsul ce i-l dăduse. Ce frumos ar fi sunat acest răspuns

Într-un roman sau pe scenă, pentru că, deși teatrul în sine era un lucru imoral în linii generale, totuși, existau desigur unele piese care constituiau spectacole înălțătoare, își putea ușor imagina cum publicul întreg își ține răsuflarea cuprins de emoție la auzul amenințării rostite de John, și tăcerea adâncă produsă de interesul puternic și curiozitatea cu care aștepta publicul răspunsul lui Theobald. Iar apoi actorul – probabil marele și bunul Mac-ready – avea să spună „Am să-l las pe domnișorul Ernest pradă mustrării proprii sale conștiințe”. O, era sublim! Și ce ropote de aplauze aveau să urmeze își atunci ar fi intrat și ea pe scenă, și-ar fi aruncat brațele în jurul gâtului soțului ei și i-ar fi spus; „Soțul meu – inimă de leu iar după ce s-a lăsat cortina, în tot teatrul s-ar fi răspândit o șoaptă cum că scena respectivă fusese inspirată din realitate și se petrecuse cu adevărat în familia reverendului Theobald Pontifex, care se căsătorise cu una din domnișoarele Allaby etc. etc.

Cât despre Ernest, bănuielile ce-i trecuseră prin minte Cristinei se întăriră și mai mult. Totuși, ea se gândi că ar fi poate mai bine să lase lucrurile așa cum sunt. În momentul de față, poziția ei era cât se poate de favorabilă. Puritatea oficială a lui Ernest era bine stabilită, dar în același timp se dovedise atât de susceptibil încât ea putea să împace într-o singură idee, două

impresii contradictorii referitoare la e), și să-l considere deopotrivă un fel de Iosif ispitit de Sofia/ui Puți far și totodată un Don Juan – îmbinați în una și aceeași persoana. Era ceea ce dorise ea dintotdeauna, dar întrucât vanitatea îi era măgulită de faptul că are un asemenea fiu, cu asta lucrurile se încheiau: f în J în sine era un zero.

Fără îndoială că dacă n-ar fi intervenit John, Ernest ar fi trebuit să-și ispășească păcatu'] prin dureri, lipsuri și întemnițare, în situația creară, însă, băiatul trebuia, să se considere” pedepsit în felul acesta și pe deasupra să se socoata supus suferințelor aduse de remușcările chinuitoare, dar inutile, pe care i le stârnea conștiința; dar în afară de faptul ca Theo-bald îl ținu din scurt, obhgându-l să-și îndeplinească temele pentru vacanța, și de răceala prelungita cu care-i priveau și tratau părinții, Ernest nu fu supus la niciun fel de pedeapsă propriu-zisă. Îmi spunea însă că-și amintește de acea perioadă ca fiind momentul dud a început să-și dea seama de antipatia pro/undă și activă pentru amândoi părinții. După mine asta înseamnă că abia atunci a început să-i dea seama că se apropie de vârsta bărbăției.

Capitolul XLII

Cam la o săptămână înainte de a se întoarce la școală, tai

că-su îl chemă din nou în sufragerie, și-i spuse că o să-i dea înapoi ceasul, dar că este obligat să-i rețină surna platită pentru a-l cumpăra, din banii de buzunar, în rate semestriale, ce nu puteau fi eșalonate pe mai mult de un an. Considerase că e mai bine să plătească cei câțiva șilingi ceruți de negustor, mai degrabă decât să discute problema proprietății ceasului, întrucât Ernest, fără îndoială i-l dăruise Ellenei. Prin urmare, Ernest trebuia să se întoarcă de data aceasta la Roughbo-rough având doar cinci șilingi ca bani de buzunar. Dacă dorea să aibă mai mulți bani, trebuia să câștige prin propriile strădanii acea „răsplata a sânguirjfei”, Ernest nu era atât de chibzuit în privința banilor, cât ar fi trebuit să fie un băiat model. Nu-și spunea „Acum am o liră, care trebuie să mă țină cincisprezece săptămâni, și deci pot să cheltuiesc exact un șiling și patru penny pe săptămână”. Și nici nu izbutea să cheltuiască numai suma respectivă în fiecare săptămână, conform acestui raționament. Dădea iama în bani cam tot atât de iute ca și ceilalți băieți, rămânând lefter la câteva zile după ce se întorcea la școală. Când nu mai avea bani, se împrumuta de la unul și de la altul și, după ce se îndatora atât cât era sigur că va putea plăti, renunța la orice plăcere. Cum căpăta ceva bani, își plătea datoriile; dacă-i mai rămânea câțiva gologani, îi cheltuia. Dacă nu-i mai rămâneau – și realitatea este

că de cele mai multe ori așa se întâmpla – începea din nou să cheltuiască pe veresie.

Bugetul lui se baza întotdeauna pe presupunerea că o să se întoarcă la școală, având o liră în buzunar – din care datora, să zicem, vreo 15 șilingi. Mai trebuiau încă vreo cinci șilingi pentru diverse taxe și subscripții de la școală – dar după ce le plătea și pe astea, alocația săptămânală de șase penny acordată fiecărui băiat din școală, împreună cu „răsplata pentru sârguinia” (din care spera să încaseze o sumă bunicică în semestrul curent, dat fiind ca luase o hotărâre solemnă în acest sens) și cu creditul pe care și-l putea reînnoi, îl puteau ajuta s-o scoată la capăt până la vacanța următoare.

Brusca pierdere ce se ridica la suma de cincisprezece șilingi se profila ca o perspectivă dezastruoasă pentru planurile financiare ale eroului meu. Fața lui trăda atât de limpede simțămintele ce-l stăpâneau, încât Theobald spuse că e absolut hotărât „să afle imediat adevărul, și de data aceasta fără a mai îngădui nenumărate zile de minciună înainte de a ajunge la el”. Nu trecu mult până ce ieși la iveală tristu! adevăr și anume că nenorocitul de Ernest mai adăugase și nenumărate datorii la păcatele trândăviei, înșelăciunii și – poate chiar – al imoralității, lucru posibil deoarece nu era imposibil.

Cum ajunsese să se înglodeze în datorii? Și ceilalți băieți făceau la fel?

Ernest recunoscuse, aproape fără voia lui, că și ei făceau datorii.

Dar **b** ce prăvălii rămâneau ei datori?

Întrebările cam depășeau măsura. Emesr răspunse ea nu știe!

— Oh, Ernest, Ernest! exclamă maică-sa care se afla și ea în odaie. Te rog să nu mai superi a doua oară pe cel mai blând, mai răbdător și mai îndurător tată de pe lumea asta!

Lasă măcar câtva timp să se vindece o rană, până ce-i înfigi a doua oară cuțitul în inimă.

Toate bune până aici, dar ce putea face Ernest? Cum putea să-i bage la apă pe negustorii care aprovizionau școala, recunoscând căci vând băieților pe datorie? De pildă, biata doamnă Cross, o băbuță tare de treabă, care le vindea chifle caâde unse cu unt, sau ochiuri cu pâine prăjită, pentru gustarea de dimineață, sau câte un sfert de găina pane, cu pire de cartofi, pentru care cerca șase penny. Dacă scotea câștig de un sfert de penny la acest preț era mare lucru. Când năvăleau băieții în prăvălia ei, după ce alergau pe rupte! a jocul „de-a dulău”, Ernest o auzise adeseori spunând slujni-cuțelor: „Ei, acum, fetelor,

primiți-i cum se cuvine pe viteji”. Toți băieții țineau grozav la ea, și acuma era să se apuce ei, Ernest, s-o dea de gol? Era îngrozitor.

Uite ce e, Ernest, zise taică-su, uitându-se la el mai urât ca oricând, o dată pentru totdeauna am să pun capăt acestor prostii. Ori îmi destăinui tot adevărul, așa cum trebuie să facă orice fiu cu tatăl lui, și-mi acorzi încredere ca să lezolv această poveste ca fața bisericească și totodată ca om cu experiență, sau, înțelege bine ce spun, va trebui să-i înfățișez toată chestiunea doctorului Skinner, care, după câte-mi închipui, va lua măsuri mult mai severe decât aş putea să iau eu.

Ah, Ernest, Ernest! suspină Cristlna, fii înțelept cât mai ai timp și ai încredere în cei ce ți-au dovedit de atâtea ori până acum că știi foarte bine cum să se arate îndurători.

Niciun adevărat erou al unui roman cavaleresc n-ar fi șovăit nici măcar o clipă. Nici luat cu binișorul, nici înspăimântat, nimic n-ar fi trebuit să-l facă să trăncănească despre ceea ce se întâmplă la școală. Ernest se gândi la băieții care întruchipau idealul lui: știa bine că aceștia ar fi preferat să li se taie limba mai degrabă decât să li se smulgă vreo vorbă trădătoare. Dar Ernest nu era un băiat ideal și nici nu era destul de tare de înger pentru mediul în care trăia. Mă-ntreb cât de mult ar fi putut oricare dintre băieți să reziste presiunii morale ce se exercita asupra lui;

În orice caz, el nu putu să reziste și, după încă vreo câteva zvârcoliri, ceda, și se trezi în ghearele dușmanului ca o pradă cu totul neputincioasă. Se consolă cu gândul că taică-su nu-și bătuse joc de el la fel de des ca maică-sa, luându-l cu binișorul și apoi abuzând de încrederea lui, și că probabil era totuși mai bine să-i spună lui taică-su adevărul, decât ca taică-su să-i ceară insistent doctorului Skinner să facă o anchetă. Și taică-su avea o conștiință deprinsă a „trăncăni” mult, dar în orice caz nu chiar atât ca a maică-sii. Copilul ăsta prostuț uita că lui taică-su nu-i dăduse tot atâtea prilejuri de a-l trăda, câte-i dăduse Cristina.

Și apoi ieși Să iveală tot adevărul. Cât îi datora doamnei Cross, cât îi datora doamnei Jones și cu cât rămăsese dator la cârciuma Lebăda și sticlas ca să mi mai vorbim de câte un șiling ori șase penny, ori doi șilingi, prin alte părți. Cu toate acestea. Theobald și Cristina nu se mai saturau. Se părea că, cu cât descoperă mai multe, cu atât sporește pofta lor de descoperiri; aveau datoria evidentă de a afb totul, pentru că deși își puteau salva odorul din această mocină a ticăloșiei, fără a cunoaște și mai multe amănunte decât știau acum, nu existau oare și alți tătici, și alte mămici, ale căror odrasle trebuiau și ele salvate, atâta vreme cât mai era posibil? Prin urmaie, care băieți, în sfără de Ernest, mai datorau bani acestor zgripturoi și zgripturoaice?

Și de data aceasta, Ernest își manifestă împotrivirea, destul de firav; însă de îndată se recurse la mijloace inchizitoriale și Ernest, demoralizat cum era, negă afirmațiile anterioare, bătu în retragere și se supuse întru totul puterilor supreme din acel moment. Spuse aproape tot ce știa sau ceea ce credea că știe. Fu interogat, reinterogat, suprainterogat, trimis în camera lui ca să se reculeagă, și apoi supus la un supliment de interogatoriu. Ieși la iveală că băieții fumau în bucătăria doamnei Jones. Se stabili care băieți fumau și care nu fumau; care băieți aveau datorii și – în linii mari – cam la ce sume se ridicau aceste datorii, și unde le contractaseră; care băieți înjurau și spuneau vorbe urâte. Theobald se arătă ferm hotărât ca de data asta să-l silească pe Ernest să-i facă confidențe – cum spunea el – fără niciun fel de rezerve. Așa că fu scoasă lista cu elevii școlii care însoțeau notele trimise semestrial de doctorii! Skinner, iar domnul și doamna Pontifex trecură, în revistă senatim ascunzișurile caracterului fiecărui băiat, în măsura în care Ernest avea posibilitatea de a da informații în această privință. Și totuși chiar în duminica anterioară, Theobald ținuse o predică, e drept ceva mai puțin vehementă decât de obicei, împotriva ororilor Inchiziției. Oricât de îngrozitoare era depravarea ce li se dezvăluia, domnul și doamna Pontifex se arătară implacabili, nu se opriră și nu dădură

înapoi, ci scormoniră tot mai adânc, până ce ajunseră pe punctul de a atinge subiecte mult mai delicate decât până atunci. Aci, ei îl subconștient al lui Binest își asumă conducerea chestiunii și opuse o rezistență de care lui conștient nu era în stare, făcându-l să leșine și să cadă de pe scaun.

Doctorul Martin, chemat în grabă, declara că băiatul e grav bolnav: recomandă odihnă totală și evitarea oricăror emoții. Așadar, părinții îngrijorați se văzură siliți, împotriva voinței lor, să se mulțumească doar cu cele a fi? te până atunci – și, speriați de doctor, îl lăsară în pace, să ducă o viață liniștită până la sfârșitul vacanței. Nu statură însă cu mân? în sân, fiindcă satana poate scorni destule ticăloșii și pentru cei ce stau cu mâinile în sân ca și pentru cei ce nu stau, așa că le găsi celor de la Battersby o trebușoară, de care Theobald și Gris-tina se apucară imediat s-o ducă la îndeplinire. Raționamentul lor era următorul: ar fi păcat ca Ernest să plece de la Rough-borough, după ce a învățat trei ani acolo; ar fi fost greu să-i găsească o alta școală și să explice pentru ce a plecat de la Roughborough. În afară de asta, se considera că doctorul Skinner și cu Theobald sunt prieteni de când lumea și ar fi Fost foarte neplăcut să-i dea directorului ocazia de a se simți ofensat; toate acestea erau motive foarte serioase pentru a nu-l scoate pe băiat de la acea școală. Prin

urmare, singuru'! lucru convenabil era să-l avertizeze în taină pe doctorul Skinner cu privire la situația din școala lui și să-i furnizeze o listă 1 elevilor, adnotată cu observațiile extrase din gura lui Ernest.

1 în serie (lat.).

Aceste observații urmau să fie adăugate în dreptul numelui fiecărui băiat.

Theobald era perfecțiunea întruchipată, în ceea ce privește meticulozitatea; în timp ce fiul său zăcea bolnav în camera de sus, el copie catalogul școlii, în așa fel, încât să-și poată exprima comentariile, într-un fel de tabel, care căpătă forma de mai jos (numai ca mi-am permis, bineînțeles, să schimb numele elevilor). O cruciulița inclusă în fiecare pătrățel însemna că delictul avea un caracter întâmplător; două cruciulițe arătau că era vorba de un delict săvârșit în mod frecvent, iar trei cruciulițe denotau o infracțiune cu caracter obișnuit.

Consumarea beică la înjuratul i

Fumat câciuma Lebăda ți limbaj cu sticla obscen

Observații

Sniiân

Se va apuca de fumat în semestrul următor.

Brovn x-x 0 x ones 1— XX XXX Robinson xx XX x și tot așa,

până la sfârșitul catalogului.

Bineînțeles, dintr-un spirit de echitate față de Ernest, avea; să-i ceară doctorului Skinner, înainte de a-i spune măcar un! cuvânt, să păstreze cel mai deplin secret; Ernest fiind astfel jecrotit, era absolut necesar ca doctorului Skinner să i se f urni-jzeze elementele respective într-o formă cât mai completă.

Capitolul XLIII

Atât de importantă considera Theobald această chestiune, încât făcu o călătorie specială la Roughborough, înainte de începutul semestrului. Era o mare ușurare să-l știi plecat de acasă, dar deși nu anunță unde se duce, Ernest îi ghici destinația.

Până în ziua de azi, Ernest își socotește pururea în acel moment critic drept una dintre cele mai grave și condamnabile delăsări din viața lui – o acțiune la care nu se poate gândi niciodată fără să fie cuprins de rușine și indignare. Spune că ar fi trebuit să fugă de acasă. Dar la ce bun? Dacă ar fi fugit, ar fi putut să remedieze cu ceva situația lui sau a altora? Ar fi fost prins, adus înapoi și interogat cu două /sie mai târziu în loc de două zile mai devreme. Un băiat de numai șaisprezece ani nu poate să reziste presiunii morale exercitare de un tată și de o mamă care i-au asuprit întotdeauna într-o măsură ce depășește capacitatea fizică de rezistență a unui om în toată firea și încă puternic. H

drept că ar fi putut să se lase omorî **t** mai degrabă decât să cedeze, dar asta ar fi însemnat un eroism prea morbid, care de fapt tot ar fi adus a lașitate; pentru ca, la urma urmei, n-ar fi fost altceva decât o sinucidere 51 sinuciderea este universal condamnată ca o lașitate.

Când începu din nou școala, se văzu bine că s-a întâmplat ceva anormal. Doctorul Skinner îi strânse pe toți băieții laolaltă, și în mod solemn le excomunică pe doamnele Cross și Jones, declarând că prăvăliile lor se află într-o zonă interzisă. De asemenea, el le interzise băieților să mai treacă pe strada unde se afla Lebăda și sticla. Prin urmare, era limpede ca aceste măsuri erau îndreptate împotriva viciilor băuturii și fumatului. Iar înainte de-a face rugăciunile, doctorul Skinner rost: câteva fraze impresionante cu privire la păcatul îngrozitor al folosirii vorbelor urâte. Vă puteți închipui cum se simți Ernos în această împrejurare.

A doua zi, la ora când se citeau pedepsele date în/ lua respectivă, deși nu avusese încă timpul să comită nicio infracțiune, se anunță că Ernest Ponti fex a primit toate pedepsele prevăzute de școală pentru răufăcători. Fu pus pe lista leneșilor pentru întregul semestru, și supus definitiv la toate restricțiile și consemnele; i se limitară posibilitățile de circulație;

fu obligat să participe la orice strigare i catalogului pentru elevii mai mici; de fapt era atât de încolțit de interdicții din toate părțile, încât nici nu mai putea ieși pe poarta școlii. Această nemaipomenită lista de pedepse date încă din prima zi a semestrului și destinate să dureze până la vacanța de Crăciun), nu erau legate de niciun delict anume. Prin urmare, nu era nevoie de prea multă perspicacitate din partea băieților ca să lege cazul lui Ernest de interzicerea de a mai frecventa prăvăliile doamnelor Cross și Jones.

Imensă fu indignarea stârnita de această interzicere în ceea ce o privea pe doamna Cross, care, după cum se știa, îl cunoștea pe însuși doctorul Skirmer de când era băiețel și-i pusese pentru prima dată haine de bărbat și, căruia cu siguranță, îi dăduse de nenumărate ori cârn*” ți și pire de cartofi, fără a-i cere plata pe loc. Căpeteniile băieților se strânseseră într-un conclav, ca să chibzuiască ce măsuri să ia, dar nici nu începură bine discuția, ca Ernest bătu timid la ușă și luă taurul de coarne, explicând lucrurile, așa cum se pricepu. Mărturisi totul, în afară doar de chestiunea catalogului și de observațiile ce le făcuse cu privire la persoana și purtarea fiecărui băiat în parte. Această infamie pur și simplu nu fu în stare s-o mărturisească, așa ca păstra secretul. Din fericire asta nu-l expuse la nicio prrmejdse suplimentara,

întrucât, deși era pedant și chiar mai mult decât pedant, doctorul Skinner avea totuși destul bun-simț ca să-și țină piept lui Theobald în chestiunea catalogului. Dacă îl înfuriase afirmația ca nu cunoaște caracterul propriilor săi e vi, sau se temea de un scandal cumplit în care să fie implicară școala, n-aș putea să spun. Dar în orice caz, când Theobald îi înmânase lista pentru alcătuirea căreia își dăduse atâta octeneala, doctorul Skinner îi retezase scurt vorba, neașteptat de scurt, și atunci, pe loc, cu mai multă suavitate decât obișnuia, încredințase flăcărilor lista chiar sub ochii lui Theobald.

Ernest o scoase la capăt cu căpeteniile băieților mai ușor decât se așteptase. Băieții recunoscuseră ca delictul, oricât de urât ar fi fost, fusese comis în condiții care-i acordau circumstanțe atenuante; sinceritatea cu care vinovatul mărturisise totul, remușcărilor sale evident neprefăcu-te și furia cu care se năpustise asupra lui doctorul Skinner avură darul să determine o reacție în favoarea lui Ernest, ca și cum nu atât el ar fi păcătuیت împotriva altora, cât au păcătuیت alții împotriva lui.

Pe măsură ce primul semestru înainta, curajul și buna dispoziție îi reveneau treptat; când cădea prada vreunui acces de nemulțumire de sine și de disperare, îl consola în oarecare măsură descoperirea că nici părinții lui, pe care-i crezuse fără

pată nu erau de loc la înălțime. Exista obiceiul ca pe la cinci noiembrie băieții de la școală să se adune pe un islaz, nu prea departe de Roughborough, și să ardă portretul cuiva, acesta fiind compromisul la care se ajunsese în privința tradiționalelor jocuri de artificii și serbări în amintirea lui Guy Fawkes 1. În anul acela se stabili ca victima să fie tatăl lui Pontifex, iar Ernest, după ce se tot frământă ce comportare să adopte, nu găsi în cele din urmă motive suficiente pentru a se ține deoparte de o acțiune care, după cum observă el pe bună dreptate, nu putea să-i facă niciun rău lui taică-su.

Din întâmplare tocmai la cinci noiembrie episcopul ținu o slujbă pentru confirmarea elevilor din școală. Doctorului Skinner nu prea-i convenise alegerea acestei zile, dar întrucât episcopul ade îndeplinit o mulțime de obligații, se văzuse silit să aranjeze astfel lucrurile. Ernest se afla și el printre cei ce urmau să fie confirmați, și era profund impresionat de importanța solemnă a ceremoniei. Când îl simți pe mătăhălosul episcop aplecându-se asupra lor, în timp ce el îngenunchea în capelă, abia dacă mai răsufla; iar când năluca bătrânului să opri în dreptul lui și-i puse mâinile pe cap, era înspăimântat la culme. Simți ca a ajuns la un moment de cotitură din viața lui și că Ernest din viitor nu va mai semăna decât prea puțin cu Ernest din trecut.

Asta se întâmpla pe la amiază, iar o oră mai târziu, la masă, efectul confirmării se mai estompase și Ernest nu văzu niciun motiv pentru care ar trebui să renunțe la distracția anuală prilejuită de aprinderea rugurilor. Așadar, se duse împreună cu ceilalți și se țină foarte tare, până când fu scoasă la iveală imaginea lui taică-su, gata să fie arsă; atunci simți o oarecare spaimă. Era, un biet manechin din hârtie, cârpe și paie, dar ei îl botezaseră „reverendul Theobald Pon-tifex”, și sentimentele lui Ernest suferiră un șoc violent, când îi văzu pe băieți îndreptându-l spre foc. Totuși, nu se dădu bătut și, peste câteva minute, când totul se termină, nu se simțea de loc mai rău pentru că asistasă la o ceremonie

1 Guy Fawkes (1570 – 1606) – ofițer catolic englez, unul din șefii ața numitei Conspirații a prafului de pușca. A făcut parte din complotul catolic ce avea ca scop să arunce în aer Parlamentul; a fost arestat și condamnat la moarte, după torturi cumplite, pe care le-a suportat cu curaj.

— Și tu vei fi țărână 225

IHIW BIBHBIWW] j/f/ff Hh determinată, U urma urmei, nu atât de dușmănie, cât de înclinația copiilor către pozne.

Trebuie să spun că Ernest îi scrisese lui taică-su despre felul nemaipomenit în care era tratat acolo; ba chiar îndrăzni să-i

sugereze lui Theobald să intervină în favoarea lui, amintându-i cum i se smulseseră toate acele declarații; deocamdată însă, Theobald se cam săturase de doctorul Skanner; arderea catalogului în fața lui fusese un eșec care nu-i dădea câtuși de puțin curajul de a se mai amesteca a doua oară în treburile interne ale școlii de la Roughborough. Prin urmare, îi răspunse lui Ernest că trebuie ori să-l scoată complet de la Roughborough, ceea ce din multe puncte de vedere n-ar fi fost de dorit, ori să se încreadă în înțelepciunea directorului școlii, cu privire la justețea tratamentului ce-l considera cel mai potrivit pentru oricare dintre elevii lui. Ernest nu mai insistă; tot îi mai era rușine că se lăsase tras de limbă, încât nu mai îndrăznea să insiste ca să obțină amnistia făgăduită.

În timpul „scandalului cu doamna Cross”, cum îl denumiră băieții, se petrecu la Roughborougli vin fenomen remarcabil. Mă refer la faptul că, în anumite condiții, unii dintre băieții mai mari începură să le facă servicii celor mai mici. Băieții din clasele superioare nu erau supuși nici unor restricții de circulație, și deci se puteau duce la prăvălia doamnei Cross ori de câte ori doreau; prin urmare se transformară în mijlocitori, și aduceau orice, fie de la doamna Cross, fie de la doamna Jones, pentru oricare dintre băieți, indiferent în ce clasă erau, între orele nouă fără un sfert și

nouă dimineața, sau șase fără un sfert și șase după-amiaza. Încetul cu încetul, însă, băieții de venire mai îndrăzneți și prăvăliile respective, deși nu se ridicaseră pe față restricțiile împotriva lor, încetară în mod tacit să mai facă parte din zona interzisă.

Capitolul XLIV

Aș putea să-l scutesc pe cititor de prea multe detalii cu privire la anii de școală ai eroului meu. Trecând dintr-o clasă într-alta, ajunse fără voia lui în clasa doctorului Skinner, și în ultimii doi ani de școală se afla în grupa intermediară, deși nu ajunse niciodată printre frunțași. Nu prea muncea și cred că doctorul Skinner se dezinteresa de el, consăderându-l un băiat ce trebuie lăsat în pace, pentru că rareori îl mai puneă să interpreteze textele, iar în ceea ce privește temele, Ernest! le prezenta ori nu i le prezenta, după cum avea chef. Cu timpul, încăpățânarea lui tacită și inconștienta izbutise să realizeze mai mult decât ar fi făcut-o oteva ieșiri mai îndrăznețe în perioada inițială. Către sfârșitul anilor de învățătură, situația lui inter pares era cam aceeași de la început; intra mai degrabă în categoria mai bună a elevilor proști – indiferent dacă erau din clasele mari sau mici – decât în categoria mai proastă a elevilor buni.

Numai o singură dată în tot cursul existenței sale la școală

fu lăudat de doctorul Skinner pentru o temă. Pe aceasta însă o păstră cu multă grijă, ca fiind cel mai bun exemplu de aprobare rezervată pe care-l văzuse. Trebuise să scrie niște versuri latine în ritmul lui Alceu 1, pe tema Clinii călugărilor de la mănăstirea Saint Eernard, și când i se dădu înapoi exercițiul, constată că doctorul scrisese pe margine: „În acest exercițiu de versuri alcaice – deși este foarte prost făcut – am impresia că disting unele slabe simptome de ameliorare”. Ernest zice că dacă exercițiul a fost ceva mai bun decât de obicei, asta se datora pur și simplu norocului, pentru că el e convins că i-au plăcut întotdeauna câinii – și mai ales câinii de rasa Saint Bernard. – cu mult prea mult ca să-i facă vreo plăcere să scrie versuri alcaice despre ei.

— Amin țin du-mi acum de această întâmplare, îmi spuse deunăzi Ernest râzând vesel, mă respect mai mult pentru faptul că niciodată n-am căpătat nota cea mai mare la un exercițiu, decât m-aș respecta dacă aș fi căpătat-o ori de câte ori se putea, îmi pare bine că nimic nu m-a putut determina să fac latinești și grecești; îmi pare bine că Skinner n-a izbutit niciodată să aibă vreo influență morală asupra mea; îmi pare bine că taică-meu m-a pus să trudesk peste puterile mele ca copil, pentru că altfel, mai mult ca sigur m-aș fi lăsat dus de toată această escrocherie și

aș fi scris și eu versuri alcaice despre câinii călugărilor de la Saint Bernard, tot așa-i Aâccu – (sec. VII î.e.n.) – poet liric grec, creatorul versului alcaic.

rde bune ca și cele ale colegilor mei; și totuși, nu știu, pentru că-mi amintesc că mai era un băiat, care a predat profesorului o temă oarecare în latinește, dar pentru propria lui plăcere a scris următoarele:

La Saint Berna? ci sunt din ce umblă prin zăpadă Salvând
câte-un copii ce s-a-ntâmplat să cadă Ei poarta sticle cu rachiu
întăritor Legate cu șiret frumos de ghul lor, „Mi-ar fi plăcut să fi
scris și eu așa ceva, și realitatea este că am încercat, dar n-am
izbutit. Nu prea mi-a plăcut ultimul vers și m-am căznit să-l
repar, dar n-am reușit.

Mie mi s-a părut ca văd în purtarea lui Ernest urmele unei
antipatii dușmănoase împotriva celor ce-l instruăseră în tinerețe,
și ani spus ceva în această privință.

— A, nu, răspunse el, tot râzând. Nu mai mult decât a simțit
Sfântul Antoniu fața de dracii care-l ispitiseră, când i-a reîntâlnit
întâmplător, peste un secol sau două. Bineînțeles, el știa că sunt
draci, dar n-avea nimic împotriva acestui lucru: la urma urmei
trebuie să existe și draci. Probabil ca Sfântului Antoniu îi plăceau
acești draci mai mult decât le plac multor alți oamenii și de

dragul amintirilor comune a manifestat fața de ei toată indulgența compatibilă cu păstrarea bunei cuviințe.

Și pe urmă, știi, adaugă Ernest, Sfântul Antoniu i-a ispitit și el pe draci, cam în aceeași măsură în care l-au ispitit și ei pe el; sfințenia lui cu totul ieșita din comun îi ispitea irezistibil să-l ispitească. La drept vorbind, diavolii erau cei care meritau în mai mare măsura compătimirea noastră, pentru că sfântul Antoniu i-a dus în ispită făcându-i să se prăbușească, pe când Sfântul Antoniu n-a căzut. Sunt convins că el trebuie să fi fost un băiat antipatic și de neînțeles, și dacă îl voi mai întâlni vreodată pe Skanner, ca nimeni n-aș (< le mai mult să dau mâna decât cu el și nimănui nu i-aș face cu mai multă bucurie un serviciu.

La Battersby lucrurile mergeau cu inuh mai bine: chestiunea cu Ellen și scandalul cu doamna Cro-s coborârea din ce în ce mai jos dincolo de linia orizontului și chiar când Ernest stătea acasă, avea o viață mai liniștită, acum de când ajunsese monitor. Cu toate acestea, ochiul vigilent și mâna ocrotitoare erau mereu deasupra lui, ca să-i păzească ieșirile și sosirile și să-i spioneze toate mișcările, E oare de mirare că băiatul, deși se străduia să salveze aparențele și să pară mereu vesel și mulțumit – și uneori chiar așa era – avea adeseori, când credea că nu-l privește nimeni, o expresie neliniștită și obosită, expresie care

trăda un permanent conflict interior?

Fără îndoială ca Theobald observa această expresie și înțelegea ce înseamnă, dar profesiunea lui consta în a închide ochii în fața unor lucruri neplăcute; niciun cleric nu și-ar putea menține nici măcar o lună funcția dacă n-sr practica această artă; și pe urmă, Theobald își permitea de atâția ani să spună ceea ce n-ar fi trebuit, și să nu spună ceea ce ar fi trebuit, încât era prea puțin probabil să vadă ceea ce i se părea mai comod să nu vadă, în afară doar de cazul când era obligat s-o facă.

De altfel nici nu i se cerea ceva prea greu: să nu facă un mister din ceea ce natura nu făcuse, să introducă un control rațional asupra conștiinței sale, să-i lase lui Ernest puțin frâu liber, să nu pună atâtea întrebări, și să-i dea bani de buzunar cu recomandarea de a-i cheltui pe diverse msnus plaisârs.

— Și spui ca asta nu e mult, râse Ernest, când i-am citit ceea ce scrisesem chiar atunci. Dar asta reprezintă toate îndatoririle unui tata; cel mai rău lucru, însă, este să faci un mister din ceea ce nu este. Dacă oamenii ar îndrăzni să-și vorbească fără rezerve, peste o sută de ani de aci înainte ar exista mult mai puține supărări pe lume.

Dar să ne întoarcem la Roughborough. În ziua plecării, când fusese chemat în biblioteca pentru a i se strânge mâna,

Ernest constată cu surprindere ca, fiind fără îndoială bucuros că pleacă, nu-îpurta totuși niciun fel de pică doctorului Skinner. Ajunsese la capătul tuturor neplăcerilor legate de școala, și era încă în viață, iar dacă stăteai să te gândești, nici nu făptuise greșeli mult mai grave decât alții. Doctorul Skinner îl primi cu multă amabilitate, și, față de cât era el de greoi de obicei, se arătă chiar zglobiu. Tinerii sunt mai întotdeauna destul de ușor de împăcâuit și Ernest simți la plecare că încă o întrevvedere de acest fel nu numai că ar fi șters cu buretele

1 Plăceri mărunte (franc.). „Îoate vechile răfuieli, dar chiar l-ar fi adus în rândurile admiratorilor și susținătorilor doctorului Skinner, printre care, trebuie să spunem pentru deplină echitate, se aflau marea majoritate a celor mai promițători băieți din școala.

Înainte de a-și lua rămas-bun, doctorul Skinner merse până acolo încât scoase un volum de pe rafturile ce-i păruseră lui Ernest atât de înspăimântătoare cu șase ani mai înainte, și i-i dădu, după ce-i scrise numele pe ci și cuvintele qx>. UC xal sovoiy-/. -?" J care cred că înseamnă „Cu cele mai bune urări din partea donatorului”. Cartea era scrisa în limba latină, de un neamț, pe nume Schomann; se chema De comuns Athenien-sâbas 1; nu constituia chiar e lectură ușoară și distractivă, dar Ernest

simți că a sosit timpul să ajungă și el să înțeleagă pe deplin constituția ateniana și sistemul ei electoral; le studiasse de multe ori, dar le uitase tot atât de repede cum le învățase; acum însă, cînd îi dăduse doctorul cartea asta, avea să și le însușească definitiv. Ce ciudat era! Voia foarte mult să țină minte aceste lucruri; știa asta, dar nu izbutea niciodată să le rețină; în ciuda voinței lui de-abia îi intrau în cap că-i și ieșeau, pentru că avea o memorie îngrozitoare; în schimb, dacă cineva îi cânta o bucată muzicală și-i spunea din ce e, n-o uita niciodată, deși nu făcea nici cel mai mic efort de a o reține, și nici măcar nu-și dădea seama că se străduiește s-o memoreze. Minteia lui trebuie să fi fost prost conformată, iar el nu era „bun de nimic.

Pentru că mai avea încă puțin timp la dispoziție, lua cheile bisericii Sfântul Mahai și se duse pentru ultima oară la orgă, instrument la care ajunsese să cânte destul de bine în ultima vreme. Se plimba mai întâi în sus și în jos pe intervalul dintre scaune, dus pe gânduri, și apoi, așezându-se la orgă, cântă de vreo șase ori imnul Ei nu voiau să bea din apa râului; după aceea se simți mai liniștit și mai mulțumit; apoi, despărțindu-se cu greu de instrumentul pe care-l îndrăgise atât de mult, o porni în grabă spre gară.

Cînd trenul ieși din stație, Ernest privi de pe terasamenint

înalt către căsuța pe care o închinase mătușa lui și unde murise, s-ar putea spune din dorința de a-i face lui un bine. Iată cele două uși de sticlă binecunoscute lui, dat fiind că pe

Despre Adunaiile ateniene (lat.).

acolo coborâse adesea ca să traverseze peluza de iarbă ce despărțea casa de ateâier. Își reproșa că se arătase prea puțin recunoscător față de această femeie de treabă – singura dintre rudele lui față de care se simțise înclinat să i se destăinuie. Oricât de mult regreta că a murit, îi părea totuși bine că n-a apucat să afle despre buclucurile în care intrase el, după moartea ei; poate că nu l-ar fi iertat, și ce îngrozitor ar fi fost! Dar pe de altă parte, poate că dacă. ea ar fi trăit, el ar fi fost cruțat de atâtea și atâtea nenorociri. Aceste gânduri îl întristară iar. Cum, cum aveau oare să se sfârșească toate astea? se întrebă. Oare și pe viitor, ca și în trecut, aveau să se țină lanț păcatele, rușinea și suferințele, iar ochiul vigilent și mâna ocrotitoare ale lui taică-su aveau să-l încarce cu poveri mult prea grele pentru umerii lui – sau avea să ajungă și el într-o bună zi să se simtă aproape mulțumit și fericit?

O ceață fumurie întuneca puțin soarele, așa că ochii puteau să-i suporte lumina, și Ernest, continuând să mediteze, privea drept în soare, ca și cum ar fi fost chipul unei per șoane cunoscute și iubite. La început fața îi era gravă, însă cu o expresie

binevoitoare, ca a unui om obosit care simte că și-a terminat o misiune de lungă durată; dar peste vreo câteva secunde i se înfățișa latura comică a nenorocirilor lui, și? îmbi, jumătate cu reproș, jumătate vesel, gândindu-se ce lipsit de importanță era tot ce i se întâmplase, și cât de mici erau greutatea lui în comparație cu cele cu care se luptau majoritatea oamenilor. Continuând să privească în ochiul soarelui, și zâmbind visător, își aminti cum participase la ar derea portretului lui taică-su, și se înveseli, până ce, în cele din urmă, izbucni pur și simplu în râs. Chiar în clipa aceea vâlul subțire al norilor părăsi discul soarelui și el fu readus pe teua ferma –, printr-o explo? ic de lumină. Atunci i-i dădu seama că e privit cu atenție de un tovarăș de călătorie, așezat pe bancheta din fața lui, un domn bătrâior, cu capul mare și parul cărunt.

— Dragă tinere, zise acesta cu multă blândețe, zău că nu trebuie să discuți cu oamenii din soare, când te afli cu altă lume în tren.

Bătrânul nu mai spuse nicio vorbă, ci desfăcu ziarul Times și începu să citească. Cât despre Ernest, se împurpura

1 Pământ ferm, solid, sigur (lat).

la față. Cei doi nu mai vorbiră în tot cursul călătoriei, dar din când în când se uitau unul la altul, așa că figura fiecăruia

dintre ei se întipări bine în amintirea celui alt, Capitolul XLV

Unii spun ca anii de școală au fost cei mai fericiți din viața lor. Se prea poate să aibă dreptate, dar eu îi privesc întotdeauna cu ochi bănuitori pe oamenii pe care-i aud vorbind în felul acesta, în zilele noastre e destul de greu să știi dacă un, om e sau nu fericit, și încă și mai greu e să compari fericirea sau nefericirea relativă în diferite epoci ale vieții tale; tot. ce se poate spune este că suntem destul de fericiți atâta „vreme cât nu ne dăm limpede seama că suntem nenorociți. Ivorbind nu de mult cu Ernest despre aceste lucruri, îmi spuse ea acum se simte atât de fericit cum, absolut sigur, n-a mai fost niciodată în viața; și că nici nu dorește să fie mai fericit. Din ceea ce spunea, reieșea că la Cambridge s-a simțit pentru prima dată fericit în mod conștient și continuu.

Cum ar putea vreun băiat să nu se simtă în culmea bucuriei, când se găsește pentru prima dată într-o locuință despre care știe că urmează să fie castelul lui timp de câțiva ani de zile? Acolo nu va fi silit să părăsească locul cel mai confortabil de îndată ce s-a instalau pentru că se întâmpla să intre în odaie tatăl sau mama, și trebuie să le cedeze acest loc. Acolo scaunul cel mai comod este chiar pentru ei, nu e nimeni altcineva cu care să împartă odaia, sau care să-l împiedice să facă ce vrea – inclusiv

să fumeze. O, chiar dacă o asemenea cameră ar avea ferestre care să dea atât în față cât și în spate spre perete gol, și încă ar fi un paradis; darămite când are o vedere frumoasă spre o curte liniștită, cu iarbă, sau către un peristil sau o grădină, cum se întâmpla să fie ferestrele celor mai multe camere de la Oxford și Cambridge, Theobald, în calitatea lui de fost agregat universitar și mediator la colegiul Emrnmanuel – unde intrase Ernest – izbuti să obțină de la șeful actual o anumită favoare în alegerea apartamentului; așa ca cel al lui Ernest era foarte plăcut, cu ferestrele dând spre curtea cu iarba, mărginită de grădinile agregărilor universitari.

Theobaad îl însoți până la Cambridge și se dovedi mai mult ca oricând la înălțime, îi făcu plăcere plimbarea și era stăpânit în mare măsură de un anumit sentiment de mândrie că are un fiu mare, la universitate, îngăduia unora din razele reflectate de splendoarea lui să cadă și asupra lui Ernest. Theobaad zise că „vrea să spere” – asta ieri tot un clișeu de-al lui – ca fiul sau o să apuce pe un drum nou, acum că a părăsit școala; cât despre el, era „chiar foarte dispus” – asta era alt clișeu – să șteargă cu buretele tot ce a fost.

Nefiind încă trecut în evidență, Ernest avu posibilitatea să cineze cu taică-su la masa agregărilor la unul dintre celelalte

colegii, răspunzând invitației unui vechi prieten de-al lui Theobaâd. Acolo luă cunoștință de diverse delicatese ale acestei vieți, al căror nume era cu totul nou pentru el și, mâncându-le, simțea că acum, într-adevăr, i se da o educație liberală. Când, într-un târziu veni timpul să meargă la colegiul Emmanuei, unde urma să doarmă în propria lui locuință, taică-su îl însoți până la poartă șâl văzu că a intrat cu bine în colegiu; peste câteva minute se afla singur într-o cameră a cărei cheie o avea numai el.

Din acel moment au început pentru el multe zile, care, chiar dacă n-au fost cu totul ferite de nori, au fost în general foarte fericite. Dar nu-i nevoie să le descriu, întrucât viața unui student liniștit și serios a fost descrisa în cel puțin douăzeci de romane mult mai bine decât aş putea eu s-o fac. Unii dintre colegii lui Ernest veniră la Cambridge cam în același timp cu el, și cu aceștia menținu prietenia tot timpul petrecut la universitate. Atâți foști colegi erau cu un an sau doi înaintea lui. Aceștia îl vizitau, așa că izbuti să-și facă o entree 1 destul de favorabilă în viața universitară. Integritatea caracterului său, care i se citea pe fața, umorul și un temperament înclinat mai curând spre conciliere decât spre ceartă, compensa în mare măsură stângăcia lui și lipsa de savoir falie 3, Curând deveni un membru destul de simpatizat al găștii celei mai bune

1 Intrare (franc).

2 Istusințăj pricepere ffranc.).

din anul său și, cu toate că nici nu era capabil să devină conducător și nici nu aspira la un asemenea titlu, fu primit de către conducătorii grupului printre intimitii lor.

În momentul acela nu avea nici măcar o fărâmbă de ambiție; măreția sau chiar superioritatea de vreun fel oarecare i se părea atât de îndepărtată și de neînțeles, încât nu-i trecu niciodată prin minte ideea de a o lega de persoana lui. Considera un triumf suficient pentru el dacă putea să treacă neobservat de cei cu care simțea că nu se potrivește. Nu ținea de loc să-și ia examenele strălucit; atâta doar că trebuia să le ia destul de bine ca să nu stârnească nemulțumirea lui taică-su și a maică-sii. Nici măcar nu visa să fie vreodată în stare să capete un post de agregat; dacă ar fi visat așa ceva, s-ar fi străduit din răspuțeri să-l obțină, deoarece începu să-i placă atât de mult la Cambridge, încât suferea numai la gândul că va trebui cândva să plece de acolo; într-adevăr, singurul lucru care-l tulbura cu adevărat acum era gândul că fericirea lui actuală n-o să dureze decât o perioadă foarte scurtă.

Fiind mai puțin ocupat de dezvoltarea lui și întrucât capul îi era ceva mai limpede, se apucă mai serios de citit, nu atât

pentru că-i plăcea, ci pentru că i se spusese că trebuie s-o facă, și instinctul lui firească, ca al tuturor tinerilor care sunt buni la ceva, îi dicta că trebuie să se supună preceptelor oamenilor cu autoritate. La Battersby intenția părinților era (întrucât doctorul Skinner spusese că Ernest n-o să se poată niciodată ridica la rangul de agregat) să-și ia destul de bine diploma ca să poată obține un post de meditator sau învățător la vreo școală, înainte de hirotonisire. La douăzeci și unu de ani avea să intre în posesia banilor lui, și cel mai bun lucru ce-l putea face cu ei era să cumpere dreptul de opțiune asupra unei parohii al cărei paroh ar fi fost în vârstă, și să trăiască din salariul de învățător sau meditator, până când devenea vacantă slujba de paroh. Cu suma la care se ridica acum moștenirea rămasă de la bunicul lui, i-i putea cumpăra o parohie bună, întrucât Theobaldi nu avusese niciodată cu adevărat intenția de a-i reține fiului său sumele cheltuite cu întreținerea și educația lui, așa că banii acumulați între timp, se ridicau la vreo cinci mii de lire! Theobald îl amenințase de în că-i va reține pentru a-l stimula pe băiat, în măsura posibilului, să facă eforturi mai mari, lăsându-l să creadă că asta era singura lui șansă de a scăpa de mizerie – sau, poate, pur și simplu din plăcerea de a-l necăji.

Când Ernest avea să ocupe parohia cu un venit de șase sute

sau șapte sute de lire pe an, o casă la dispoziție, și nu prea mulți enoriași – ei, la asta putea foarte bine să mai adauge câte ceva, sporindu-și veniturile prin deschiderea unei școli sau măcar prin lecții particulare, și apoi, să zicem pe la treizeci de ani, putea să se căsătorească. Pentru Theo-bald era cel mai înțelept plan pe care-l putea concepe. Nu-l putea lansa pe Ernest în afaceri, întrucât nu avea legături de afaceri – și în afară de asta băiatul nici nu știa ce-nseamnă afacerile; nici avocatura nu-l interesa; profesia de medic supunea studenții la chinuri și ispite, la care acești părinți drăgăstoși nici nu voiau să se gândească, atunci când era vorba de fiul lor; în decursul studiilor Ernest ar fi venit în contact cu colegi și fapte de viață care l-ar fi putut corupe, și cu toate că n-ar fi fost exclus ca el să se păstreze pur, era totuși „foarte posibil” să cadă în ispită. Și pe urmă, preoția reprezenta calea cunoscută și înțeleasă de Theobald, de fapt singura cale despre care avea o idee; așadar nu trebuie să fim de loc surprinși că tocmai pe aceasta a ales-o pentru fiul său, Ernest.

Toate astea îi fuseseră strecurate în suflet și în minte eroului meu încă din fragedă tinerețe, exact cum se întâmplase și cu Theobald, și cu același rezultat – și anume convingerea că trebuie neapărat să se facă preot, dar că mai are încă destul timp până atunci, și ei credea că totul e în regulă. Cât despre datoria de

a citi mult și de a-și lua o diplomă cât mai buna, asta era destul de limpede. Așadar, după cum am spus, se apuca serios de treabă, și, spre marea mirare a tuturor, chiar și a lui însuși, capătă o bursă, nu dintre cele mai substanțiale, dar în orice caz o bursă, și încă în primul an de Universitate. Inutil să spun, cred, că Theobald pretinse să-i predea lui toată suma, socotind ca cei câțiva gologani de buzunar ce-i dă lui Ernest îi sunt suficienți, și știind ce primejdios este ca tinerii să aibă bani pe mină. Nu cred că i-a trecut măcar prin minte să încerce a-și aminti ce simțise când taică-su procedase în același mod față de el.

Situația lui Ernest în ceea ce privește banii era aproape aceeași ca și) a școală, afara doar de faptul că aci lucrurile se desfășurau pe o scară mai largă, I se plăteau facturile meditatorului și bucătăresei t taică-su îi trimitea vin, în plus mai avea și cincizeci de lire pe an, din care să-și acopere alte cheltuieli, inclusiv îmbrăcămintea; cam așa se desfășurau lucrurile în mod obișnuit la colegiul Emmanuel pe vremea lui Ernest, deși mulți dintre studenți aveau mult mai puțini bani pe mină. Ernest făcea exact ce făcuse și la școala – cheltuia cât putea de îndată ce-și primea banii; după aceea contracta câteva mici și modeste datorii, și apoi trăia pe sponci până în semestrul următor, când își achita imediat datoriile și făcea altele, cam la fel

de mari ca cele abia plătite. Când căpătă cele cinci mii de lire și deveni independent de taică-su, cincisprezece sau douăzeci de lire îi ajunseră pentru a-și acoperi toate cheltuielile neautorizate. Se înscrise în clubul de canotaj, și frecventa asiduu antrenamentele. Tot mai fuma, dar nu bea niciodată atâta vin sau bere încât să i se facă rău. Asta „se întâmpla cel mult cu prilejul vreunui banchet al clubului; dar chiar și atunci își dădea seama de consecințele neplăcute ale băuturii și curând învăță cum să nu depășească anumite limite. Se ducea la capelă ori de câte ori era obligat s-o facă; se împărtășea de două sau trei ori pe an, pentru ca meditatorul îi spusese că așa trebuie să facă; în general se poate spune că ducea o viață sobra și curată, cum cred că-l îndemnau toate instinctele, și când cădea în greșeală – dar parcă ce ființa zămislită din pântecul unei femei se poate feri să nu cadă uneori în greșeală? – asta se întâmpla numai după ce dădea o luptă înverșunată cu o ispită ce depășea puterea de rezistentă a cărnii și sângelui lui; apoi se arăta foarte pocăit și multă vreme nu mai păcătuia de loc; și așa a fost întotdeauna cu el, de când ajunsese la vârsta neînțeleperunși.

Până la sfârșitul studenției lui la Cavnbridge tot nu ajunsese încă să-și dea seama că e capabil să facă ceva în viață dar alții începuseră să vadă că nu-i lipsesc posibilitățile și uneori

îi spuneau acest lucru. El însă nu credea; ba chiar știa foarte bine că dacă-l cred deșteptse înșală, dar el se bucura că-i poate păcăli și încerca să împingă mai departe această iluzie. Prin urmare, era mereu în căutare de idei originale pe care le prindea din zbor și le aplica apoi la momentul potrivit, și ar fi putut să intre în situații neplăcute dacă n-ar fi fost întotdeauna gata să renunțe la orice

Idee de îndată ce găsea o alta mai pe gustul lui; prietenii spuneau despre el că atunci când se înalță, zboară ca o becața, repezindu-se de mai multe ori în diferite direcții, înainte de a se așterne pe un zbor continuu, în linie dreaptă, dar că o dată pornit pe această cale, așa va merge până la sfârșir.

Capitolul XLVI

Când era în anul trei, se înființa la Cambridge o revistă ai cărei colaboratori urmau să fie exclusiv studenți, mai ales cei din ultimii ani. Ernest trimise o lucrare despre drama elina, pe care a refuzat să mă lase s-o reproduc aici, înainte de a i se da voie s-o revadă și s-o pună la punct. Prin urmare, n-am putut s-o redau în forma ei originală, dar iată cum arată ea, după ce a fost curățată de unele lungimi (pentru că asta e tot ce i s-a făcut): „În limitele care-mi stau la dispoziție mi-ar fi greu să încerc să fac un rezumat al dezvoltării și progresului teatrului grecesc; mă voi limita să cercetez dacă reputația de care se bucură principalii tragici greci

– Escliil, Sofocle și Euri-pide – are un caracter permanent, sau dacă, dimpotrivă, într-o bună zi se va ajunge la concluzia că au fost lăudați în mod excesiv.

Mă întreb de ce găsesc atâtea lucruri care-mi stârnesc ușor admirația la Homer, Tucydide, Herodot, Demos tene, Aristofan, Teocrit, în anumite părți din Lucrețiu, în Satirele și Epistolele lui Horațiu, ca să nu mai vorbim de alți scriitori antici, și pe de altă parte, îmi produc repulsie chiar și acele opere ale lui Eschil, Sofocle. și Euripide, care suscită o admirație aproape universală.

Cu scriitorii pomeniți mai întâi, mă simt printre oameni care au sentimente, chiar dacă nu identice cu ale mele, în orice caz pe care le pot înțelege și care să mă intereseze la ei; pentru cei din a doua categorie am atât de puțină înțelegere încât nu văd cum a putut cineva să simtă vreodată cât de cât interes pentru ei. Pentru mine cele mai înalte avânturi ale lor sunt neinteresante, pompoase și artificiale și, dacă s-ar produce acum pentru prima dată, cred că această primă apariție a lor ar echivala fie cu un eșec total, fie cu o critică extrem de severă din partea cronicarilor. Aș vrea să știa dacă eu greșesc în această privință, sau dacă nu cumva tragediile aceștia poartă chiar ei o parte de vină.

Mă întreb în ce măsură le plăceau într-adevăr atenienilor acești poeți, și în ce măsură aplau? ele ce le erau dăruite se

datorau unei mode sau unei afectări. Sau, dacă admirația pentru tragicii ortodocși ocupa la atenâeni același loc pe care-l ocupa la noi mersul la biserică?

Aceasta este o întrebare destul de îndrăzneță, având în vedere aprecierea universală de care se bucura de peste două mii de ani, și nu mi-aș îngădui să o pun dacă nu mi-ar fi fost sugerată de o persoană a cărei reputație este la fel de mare și consacrată de tot atâta vreme ca și cea a tragicilor, și anume de Aristofan.

Numărul lucrărilor, autoritatea sa puternică și timpul s-au unit, pentru a-l face pe Aristofan să ocupe o adevărată culme a literaturii, la fel de înalta ca a oricărui alt sciiitor din vechime, cu excepția, lui Homer, poate. El nu ascunde câtuși de puțin faptul că-i ura din suflet pe Euripide și pe Sofocle, iar eu bănuiesc că-l laudă pe Escâiil numai pentru a-i putea lua în răs pe ceilalți doi, fără să riște nimic. Pentru că, la urma urmei, nu e mare diferență între Eschii și urmașii lui, sau în orice caz nu o diferență atât de mare încât să-l facă pe el foarte bun, iar pe ceilalți foarte proști; iar săgețile împotriva lui Eschii, pe care Aristofan le pune în gura lui Euripide, lovesc atât de bine ținta, încât e greu de presupus că ar fi fost aruncate de un admirator.

Se poate remarca faptul ca în timp ce Euripide îl acuză pe Eschii că este „îngăimat și pompos”, ceea ce înseamnă, bănuiesc,

că era bombastic și înclinat spre fanfaronadă, Eschii! da replica lui Euripide spunând că e „colportor de bârfeH, fin portretist al cerșetorilor, un gunoier care adună zdrențe ac ici și de colo”; de unde se poate deduce că de fapt Euripide era mai aproape decât Eschii de adevărul vieții din timpul lui. Or, se știe că redarea fidelă a vieții contemporane este tocmai calitatea care conferă maximum de interepermanent oricărei opere de artă, atât în literatură cât și în ljpictură, și urmarea firească a acestui fapt este că în timp ci ni s-au transmis numai șapte piese de Eschil, și tot atâtea de Sofocle, avem nu mai puțin de nouăsprezece opere ale lui Euripide.

uar aceasta este o digresiune; înaintea noastră se pune chestiunea dacă lui Aristofan i-a plăcut cu adevărat Eschi], sau numai s-a prefăcut că-i place. Nu trebuie să uităm ca pretențiile lui Eschil, Sofocle și Euripide de a ocupa locul întâi printre tragedieni, au fost considerate de greci la fel le incontestabile cum sunt considerate de către italienii din zilele noastre pretențiile lui Dante, Petrarca, Tasso și Ariosto la locul celor mai mari poeți italieni. Dacă ne putem închipui un scriitor spiritual și agreabil, să zicem din Florența, plictisit la culme de toți poeții pomeniți acum, putem totuși fi siguri că acest scriitor n-o să vrea să admită că nu i-a plăcut absolut niciunul dintre ei. Va prefera să

creadă că a găsit totuși ceva, măcar Li Dante, pe care-l poate idealiza mai ușor, cu atât mai mult cu cât e și mai îndepărtat în timp; pentru a-i convinge și mai ușor pe compatrioții lui să-i împărtășească concepția, s-ar strădui să facă mai multe concesii gustului lor decât ar fi înclinat în mod obișnuit s-o facă. Fără un asemenea compromis ca admirația față de cel puțin unul dintre tragicii greci, ar fi fost aproape tot atât de periculos pentru – Aristofan să-i atace, cum ar fi pentru un englez din zilele noastre să spună că nu dă doi bani pe dramaturgii elizabetani. Și totuși căruia dintre noi îi place, într-adevăr, cât de puțin, un alt dramaturg elizabetan, în afară de Shakespeare? Dar parcă ce sunt ei altceva decât niște Struâdbrugi 1 literari?

În general trag concluzia că lui Aristofan nu i-a plăcut nică unul dintre tragicii elini: și totuși, nimeni nu va nega ca acest scriitor ager, spiritual și îndrăzneț era un judecător al valorilor literare, la fel de bun și la fel de capabil să vadă toate frumusețile conținute în tragediile grecești ca cel puțin nouă zecimi dintre noi. Pe lângă asta mai avea și avantajul de a înțelege pe deplin punctul de vedere din care se așteptau tragicii să li se aprecieze opera. Și care i-a fost concluzia? Pe scurt, această concluzie suna cam în felul următor: aceste tragedii sunt o înșelătorie sau cam așa ceva. În ceea

1 Struldbrug – personaj din Călătoniile lui Galhvei de Swift, blestemat să fie nemuritor.

ce mă privește, sunt întru totul de acord cu el, Sunt liber să mărturisesc că, poate cu excepția unora dintre psalmii lui David, nu cunosc alte scrieri să merite mai puțin reputația de care se bucura. Nu cred că m-ar supăra dacă le-ar citi surorile mele, dar eu personal mă voi strădui să nu le citesc niciodată”.

Partea de la sfârșit, referitoare la psalmi, era îngrozitoare, și a fost o luptă cumplită cu redactorul-șef dacă s-o lase sau nu să apară în forma ei inițială. Până și Ernest era speriat de ce scrisese, dar auzise odată pe cineva spunând că unii dintre psalmi sunt foarte proști și, cercetându-i mai îndeaproape, după ce i se spusese acest lucru, își dăduse seama că nu pot exista două păreri deosebite în această privință. Așadar prinsese din zbor observația, o trecuse pe numele lui și o reproducesse ca atare, trăgând concluzia că probabil acești psalmi nici nu fuseseră măcar scriși de David, a se strecuraseră din eroare printre psalmii acestuia.

Lucrarea lui Ernest stârni o adevărată senzație – poate, mai ales, din pricina pasajului referitor la psalmi – și în general fu bine primită. Prietenii lui Ernest i-o lăudară mult mai mult decât merita, iar el personal se arătă tare mândru de ea, deși nu

îndrăzni niciodată să le-o arate celor de la Battersby. Mai știa și că acum se află la capătul posibilităților sale; asta era singura lui idee (sunt convins că mai muie de jumătate din ea prinsese de pe la alții¹) și nu mai avea niciun alt subiect despre care ar fi putut să scrie. Se trezi deodată osândit la o mică reputație, ce i se părea mult mai mare decât era în realitate și totodată cu conștiința că n-o să și-o poată menține. Nu trecu mult timp până când simți că această nefericită lucrare era pentru el podoabă scumpă și iubită pe care trebuia s-o păstreze și de aceea se lansa în tot felul de încercări înfrigate de a-și depăși triumful; după cum își poate ușor închipui oricine, aceste încercări erau sortite de la bun început eșecului.

Ernest nu înțelegea că dacă o să aștepte, o „să mai asculte, și o să mai observe, într-o bună zi îi va trece prin minte o altă idee, și ca dezvoltarea acestei idei avea la rândul ei să-i sugereze altele. Nu cunoștea încă marele adevăr că cea mai proastă cale de a găsi idei este să pleci anume la vânătoarea după ele. Ca să le găsești, cel mai bine e să cercetezi un lucru care-ți place mult de tot) și să așterni pe hârtie tot ce-ți trece prin minte în legătură cu el, fie în timpul studiului, fie în timpul ceasurilor de răgaz, într-un carnețel pe care să-l păstrezi întotdeauna la îndemână, în buzunarul de la vestă. Acum Ernest a ajuns să știe toate astea, dar

i-a trebui multă vreme până să le descopere, pentru că asemenea lucruri nu se predau nici la școală, nici la universitate.

Și e! nu știa nici că ideile, la fel ca și ființele vii în mintea cărora se nasc ideile, trebuie să fie zămislite de părinți care nu pot fi foarte diferiți de ele, întrucât nici cele mai originale nu se deosebesc decât în prea mica măsura de părinții care le-au dat naștere. Viața este o compoziție muzicală în genul fugii, unde totul se dezvoltă din interiorul subiectului și nimic nou nu trebuie să apară. El n-a văzut nici cât de greu e să spui unde se termină o idee și unde începe alta, și nici asemănarea dintre acest fapt și dificultatea de a spune unde începe viața și unde se sfârșește, sau unde începe o acțiune, sau orice altceva, întrucât există o unitate, în ciuda diversității infinite, și există o diversitate infinită în ciuda unității. Credea că ideile apar în capul oamenilor deștepți, printr-un fel de încoțire spontană, fără a fi zămislite în gândurile altora sau în cursul observațiilor; pentru că deocamdată credea în geniu, despre care știa bine că nu-i poseda, dacă era într-adevăr acel lucru frumos și nebunesc ce și-i închipuia.

Nu demult ajunsese la majorat și Theobald îi dăduse banii lui, care se ridicau la suma de cinci mii de lire; îi investi cu o dobândă de cinci la sută, așa că-i aduceau un venit anual de două

sute cincizeci de lire. Însă trecu tare multă vreme până când ajunse să-și dea seama (nu-și putea da seama de ceva care era atât de străin experienței sale) că este independent de tatăl lui; ce-i drept, însă, nici Theobald nu-și schimbă absolut cu nimic purtarea față de ei. Atât de mare era puterea obișnuinței și a amintirilor atât la tata cât și la fiu, încât unul considera că are același drept dintotdeauna să dicteze, iar celălalt că are la fel de puține drepturi ca și înainte să contrazică spusele tatălui.

În timpul ultimului an petrecut la Cambridge, Ernest se surmena, datorită respectului orb pentru dorințele lui taică-su, deoarece n-avea niciun motiv să-și ia o licență mai bună decât cea obișnuită, în afară doar de faptul ca taică-su insistase atâta ca Ernest să obțină o mențiune specială. Ernest! 8241 se îmbolnăvi atât de grav, încât se crezu la un moment dat că nu va fi în stare nici măcar să termine facultatea; până la urmă izbuti totuși și când se afișa lista celor admiși, văzu că este pe un loc mult mai bun decât se așteptase el sau altcineva, fiind printre primii trei sau patru din grupa lui la matematică. Peste câteva săptămâni ieșiră și rezultatele de la Secția clasică și văzu că a absolvit și anul doi cu un rezultat mulțumitor.

Deși era încă bolnav când ajunse acasă, Theobald II sili să refacă, împreună cu el, toate tezele de la examene, ba chiar îl

puse să și reproducă cât mai exact cu putință răspunsurile date în scris profesorilor. Atât de lipsit de energie era Ernest și atât de adânc făgașul pe care intrase, încât, acasă fiind, Ernest petrecea câteva ceasuri pe zi continuându-și studiile clasice și de matematică, de parcă nu și-ar fi luat încă licența.

Capitolul XLVII

Ernest se întoarse la Cambridge în semestrul care începea în luna mai 1858; trebuia să se pregătească pentru examenul de teologie, în vederea hirotonisim; avea într-adevăr de dat piept cu acest examen și încă mult mai curând decât ar fi; vrut. Până atunci, deși nu manifesta niciun fel de înclinație religioasă, tiu pusese vreodată la îndoială adevărul a nimic din ce i se spusese despre creștinism. Nu văzuse până atunci vreun om cuprins de îndoială și nici nu citise vreodată ceva care să stârnească în mintea lui cea mai mică îndoială cu **p**. – vire la adevărul istoric al miracolelor înfățișate în Vechii și Noul Testament.

Nu trebuie să uităm că anul 1858 a fost ultimul dinți perioadă când pacea bisericii anglicane a rămas netulburată, așa cum nu se mai întâmplase înainte, între 1844, când apari Vestigiile creației, și 1859, când Eseuri și recenzii marcară îni ceputul acelei furtuni care bântui timp de mulți ani de atunci! încolo, nu se publică în Anglia nici măcar o carte care S3 producă

vreo zguduire gravă în sânul bisericii. Poate doar

Istoria civilizației de Buckle 1 și Libertatea de Mtl 2 au fost cele mai îngrijorătoare; dar niciuna dintre ele n-a ajuns până la straturile inferioare ale publicului cititor, iar Ernest și cu prietenii lui nici nu auziseră măcar de existența lor. Mișcarea evanghelică, cu o mică excepție despre care voi vorbi îndată, ajunsese aproape de domeniul istoriei, și încă al istoriei vechi. Tractărianismul! devenise cu totul neinteresant; funcționa, dar nu făcea gălăgie. Vestigiile fură date uitării, înainte chiar ca Ernest să ajungă la Cambridge; gogorița agresiunii catolice își mai pierduse ceva din caracterul ei înspăimântător; ritualismul⁴ nu ajunsese încă să fie cunoscut de marea majoritate a publicului din provincie, iar controversele legate de numele lui Gorham și Hampden se stinseseră de câțiva ani; sectele eretice nu se răspândeau în momentul acela; singurul subiect de natură a absorbi atenția publicului era războiul Crimeii, căruia aveau să-i urmeze războiul indienilor și războiul franco-austriac. Aceste mari evenimente abăteau gândurile oamenilor de la temele de speculație filosofică și nu e-dsta nici un singur dușman al religiei care să poată stârni cât de cât interes. Probabil că în nicio perioadă de la începutul secolului n-ar fi putut un observator obișnuit să detecteze mai puține semne ale unei furtuni ce se

aproapie decât în perioada la care mă refer.

Inutil, cred, să mai spun că acest calm era doar de suprafață. Oamenii mai rstenici, care știau mai multe decât ar fi

1 Henry Thoinabuckle (1825 – 1862) – istoric englez.

1 John Scuar Mill (1806 – 1873) – filosof pozitivist, logician și eco-iomist englez.

J Tractărianism sau pHseyinin, mișcare ritualistă, inițiată de ttologul englez Edward Bouvene, denumit Pxsey (1800 – 1882), care a dus o fracțiune a biieriui anglicane spre catolicism.

* în Anglia, cuient care căuta să mărească importanța ceremoniilor religioase, după modelul catolicismului și să lemtroducă în biserica anglicană practicile și ceremoniile bisericii romane.

Ritualism au a un mare număr de partizani în acea aripă a bisericii anglicane denumita Higb Chmeh (Biserică înaltă) ți-au fost violent combătuți de membrii celeilalte aripi, denumită Low Chuab (Biserica de Jos) (Acele două curente au apărut de la început în biscuca anglicană exprimând două concepții diferite despre biserică.) Și astăzi încă, ritual Jjtu ocupă un loc important în biserica Angliei.

5 Hampden Renn Dickson (1793 – 1 SoS) – teolog cngic/; în

calitate de profesor de filosofie morală a ținut prelegeri în care susținea teoria că autoritatea Sfintei Scripturi are o mai mare greutate decât cea a Bisericii.

putut să știe studenții, și-au dat seama probabil că valul de scepticism ce se și abătuse asupra Germaniei se îndrepta spre propriile noastre țărâmurii și într-adevăr nici n-a trecut mult până să ajungă aci. Abia apucase Ernest să fie hirotonisit; că și apărură trei lucrări, într-o succesiune foarte rapidă, atrăgând și fixând chiar și atenția oamenilor cărora le păsa prea puțin de controversele pe teme teologice. Mă refer la „Eseuri și Recenzii, Originea Speciilor de Charles Darwin și Cutiei asupra Pentateuhului de episcopul Colenso 1.

Dar aceasta constituie o digresiune; trebuie neapărat să mă întorc la singura fază a activității religioase care a avut puțină viață în ea, în perioada când Ernest se afla la Cambridge – adică la rămășițele renașterii evanghelice, ce avusese loc cu o generație mai înainte, sau chiar mai devreme, și care era legată de numele lui Simeon 2.

Existau încă destui de mulți simeoniști, sau, așa cum li se spunea pe lui Ernest, printr-o prescurtare, „Sims”. În fiecare colegiu erau câțiva, dar sediul lor principal se afla la colegiul Caius, pentru că într-acolo îi atrăgea domnul Căayton – pe atunci

preparator de rangul întâi – și mai erau mulți și printre studenții bursieri de] a colegiul Sfântul Ion.

În spatele capelei acestui colegiu se afla im „labirint” (chiar așa se și numea) de odăi dărăpănate și sărăcăcioase, unde locuiau numai studenții cei mai sărmani, care nu aveau alt mijloc de existență, până când își luau diplomele, decât. bursele și serviciile mărunte făcute colegilor înstăriți. Mulți studenți, chiar și de la colegiul Sfântul Ion, habar n-aveau că există acest labirint, locuit mai ales de bursieri, și cam pe unde e așezat; pe vremea lui Ernest, unii studenți care cuiau în prima curte, nu ajunseseră niciodată să treacă, să-i mai bine zis să găsească drumul prin trecătoarea întortocheată! spre acest labirint.

1 Joi n William Colenso (181J-1883) – preot anglican în Natal (Uniunea Sud-Airicană).

J Este vorba de Sfântul Simeon StjHtes (390 – 459), primul și cel mai cunoscut ermit, de o austeritate excesivă. Și-a făcut locuința pe un stâlg de vreo doi metri înălțime, unde a trăit treizeci de ani și de unde ținea predici, convertind numeroși pagini și exercitând o influență asupra politic eclesiastice.

Aici locuiau studenți de toate vârsteie, de la flăcăiandri până la oameni cărunți, care intraseră mai târziu în viață. Pe aceștia aproape că nu-i vedeau, decât cel mult în sufragerie, în

capela sau în amfiteatre, unde erau ținuți de rău pentru felul lor de a mânca, de a se ruga și de a învăța; nimeni nu știa de unde vin, unde se duc, sau ce fac, pentru că nu se arătau niciodată nici pe terenul de cricket, nici la antrenamentele de canotaj; constituiau o conficrie de oameni mohoriți, și prăpădiți la înfățișare, care nu se puteau mândri nici cu îmbrăcămintea, nici cu manierele, și nici cu mușchii lor.

Ernest și cu prietenii lui se socoteau adevărați maestri ai economiei, pentru ca izbuteau s-o scoată la capăt cu atât de puțini bani, dar cei mai mulți dintre locuitorii „labirintului” ar fi considerat și o jumătate din ceea ce cheltuiau ei un lux excesiv; și fără îndoială că tirania familială suportată de Ernest era un fleac față de ceea ce trebuise să îndure oricare dintre bursierii de la colegial Sfântul Ion.

Câțiva dintre ei au ieșit imediat în evidență, când s-a constatat de la primul lor examen că au șanse să devină adevărate podoabe ale colegiului lor; aceștia câștigau burse foarte substanțiale, permițându-le să trăiască în condiții de oarecare confort și să vină în contact cu cei mai studioși elevi din categorii „le sociale superioare; dar chiar și ei, cu oarecari excepții, aveau nevoie de multă vreme până să lepede stângăcia și sălbăticia pe care o aduceau cu ei la un Kenstate; iar originea lor

nu înceta să se vadă de la o poștă, până ce nu ajungeau profesori sau preparatori. Am pe unii dintre acești oameni ajungând la situații înalte, în politica sau știință, și totuși parcă mai păstrau ceva din înfățișarea caracteristică de locuitor al labirintului și de bursier al colegiului Sfântul Ion, Nedecorativî deci ca trăsături, ținută și maniere, neșesălați și prost îmbrăcați, într-un hal aproape cu neputință de descris, acești bieți oameni formau o categorie aparte, gândurile și obiceiurile lor fiind diferite de gândurile și obiceiurile lui Ernest și ale prietenilor lui. Tocmai printre ei înflorea în primul rând simeonismul.

Majoritatea lor fiind destinați să slujească biserica (pentru că pe vremea aceea nu se prea auzeau cuvintele „Sfântul ordin”) simeoniștii socoteau că au o chemare foarte puternică pentru amvon și erau gata să suporte timp de ani de zile cele mari privațiuni, pentru a se pregăti în vederea acestei

24! f cariere, prin studiile teologice necesare. Pentru cei mai mulți dintre ei faptul că deveneau clerici avea să fie o entree către o poziție socială, de care, în momentul acela, îi despărțeau niște bariere socotite de ei absolut de netrecut; prin urmare, hirotonisirea le deschidea vaste câmpuri pentru împlinirea ambițiilor, care constituiau punctul central al gândurilor lor: mult mai mult decât în cazul lui Ernest; acestuia i se părea, dimpotrivă,

ca hirotonisirea este ceva ce bănuia că trebuia făcut într-o bună zi, dar era, ca și moartea, unul din lucru – „rile cu care deocamdată nu trebuia să-și bată capul.

Ca să se pregătească cât mai complet cu putință, acești J studenți se întruneau când în odaia unuia, când în odaia I altuia, să bea ceai, să se roage și să facă și alte exerciții J spirituale. Punându-se sub oblăduirea câtorva meditari binecunoscuți, ei predau la școlile duminicale, și țineau, fie că era cazul, fie că nu era, să împărtășească învățătura religioasă tuturor acelor pe care-i puteau convinge să-i asculte.

Dar terenul oferit de mințile și caracterele studenților mari avuți nu era de loc potrivit pentru sămânța pe care încercau; ei s-o semene. Micile elemente pioase cu care-și împănau cuvântările, dacă norocul îi ajuta să ajungă în preajma unei persoane considerate de ei om de lume, nu stârneau nimic altceva decât aversiune în mințile celor cărora le erau destinate când distribuiau cărțuții și broșuri, băgându-le peste noapte în cutiile de scrisori ale oamenilor de treabă, în timp cei aceștia dormeau, cărțuțiile lor sau ajungeau pe foc, sau ev, pl supuse unor insulte și mai grave; ei înșiși constituiau țin a batjocurii, dar considerau cu mândrie că nu fac decât să 315-părtășească soarta adevăraților adepți ai lui Crist din toi e epocile. Adeseori, când se

întruneau pentru a se ruga, se făceau referiri la pasajul din epistolele Sfântului Pavel, unde acesta îi îndeamnă pe Corintieni convertiți de el să nu nițel că în marea lor majoritate nu sunt oameni binecrescuți, nicil intelectuali. Simeoniții remarcău cu înfie ca nici ei n-au motive să se laude în aceste privințe și, ca și Simțul Pa, mândreau cu faptul că nici în ce privește cele trupești nu pe au cu ce se lăuda.

Ernest avea câțiva prieteni printre studenții de la colegiul Sfântul Ion, și în felul acesta ajunse să audă de simeoniți și chiar să vadă vreo câțiva; i-i arătară colegii cu degetul, cânc treceau prin curte. Acești oameni îi provocară un sentiment de repulsie; dar în același timp se simțea atras de ei; îi detesta, dar nu se putea împiedica să nu-i observe. Odată i se întâmplă chiar să meargă până acolo încât să scrie o parodie a uneia din broșurile distribuite de ei peste noapte și puse să se arunce câte un exemplar în cutia de scrisori a mai tuturor căpeteniilor simeonite. Subiectul ce și-l alesese era Curățenia personală. Curățenia, spunea el, este vecină cu pietatea; ar fi vrut să știe dacă trebuie plasată înainte sau după pietate și încheia cu o exortatie adresată sâmeonit Hor, să folosească mai des și mai mult baia. Mi-e imposibil să laud umorul eroului meu în aceasta împrejurare; pamfletul lui nu era de loc strălucit, dar menționez

faptul, întrucât arata că în epoca respectivă Ernest era un fel de Saul și-i făcea plăcere să persecute pe cei aleși; dar, așa cum am spus, nu pentru că ar fi fost câtuși de puțin înclinat spre scepticism, ci pentru că, la fel ca și țăranii din satul lui taică-su, nu suferea să-și bace cineva joc de religia creștină, dar nici nu-i plăcea să fie luata! „serios. Prietenii l-ai Ernest găseau ca antipatia lui pentru simeoniți se datora faptului că e fiu de preot, și încă al unui preot care, după cum știa toată lumea, îl teroriza; pe de altă parte, era mai probabil ca sentimentul lui Ernest să fi izvorât totuși dintr-o simpatie aproape inconștientă pentru ei, simpatie care, ca și în cazul sfântului Pavel, până în cele din urmă l-a atras în rândurile oamenilor pe care-i disprețuise și-i urâse cel mai tare.

Capitolul XLVIII

Odată, nu prea demult, când se dusesese acasă după ce-și luase diploma, maică-sa avusese cu ei o scurtă conversație cu privire la apropiata lui carieră preoțească. Fusesse pusă la cale de Theobald, deoarece se ferea să abordeze el personal acest subiect. De data asta conversația avu loc în timpul unei plimbări prin grădină, și nu pe canapea – care era rezervată pentru ocaziile supreme.

— Știi, scumpul meu băiat, îi spuse ea, că tatălul (în

conversațiile cu Ernest îi spunea întotdeauna lui Theobald tatăicui) dorește foarte mult ca tu să nu intri în Biserica cu ochii închiși și fără a-ți da seama pe deplin de greutatea cel implica situația unei fețe bisericești. Ei le-a cercetat bine pî toate, și a văzut cât de neînsemnate sunt de fapt aceste greutăți, când dai piept vitejește cu ele; dar ar vrea ca și tu să-l dai seama de ele cât mai bine și mai deplin cu putință, înainte de a te angaja sa depui un jurământ fără întoarcere, pentru ca niciodată, niciodată să nu te vezi în situația de a regreta pasul făcut.

Ernest auzea pentru prima dată că există și unele din cultăți, așa că în mod destul de firesc puse câteva întrebări vagi referitoare la nitura lor”.

— Asta, dragă băiete, reluă Cristina, este o chestiune pentru care nici prin firea și nici prin educația mea nu sâii! chemată s-o discut. S-ar putea, foarte bine să nu fac altcevi decât să-ți tulbur echilibrul sufletesc, fără a izbuti să-l resta-i bilesc ulterior. A, nu, cel mai bine este ca femeile să nu să amestece în asemenea chestiuni și, după părerea mea, cred că nici bărbații n-ar trebui să le discute, însă tatăicul a dorit să-ți vorbesc despre acest subiect, pentru ca să nu se săvâri șească vreo greșeala după aceea, și eu m-am conformat. Prin urmare, acum știi totul.

Conversația se încheie aci, cel puțin în ce privește subiectul

acesta, și Ernest socoti ca acum știe totul. Maică-sa nu i-ar fi spus că știe totul – sau cel puțin nu într-o chesi țione de această natură, dacă el n-ar fi știut într-adevăr toi tui; ei bine, mare lucru nu prea aflate; ba-iuia că există unele dificultăți, dar taică-su, care era în orice caz un marînvățat și un erudit fără pereche, avea probabil dreptate! privința lor, și deci nu mai era nevoie să-și bată el capul cacest subiect, Atât de puțină impresie făcu această conversație asupra lui, încât abia cu mult mai târziu amintindu-și diântâmplare de ea, își dădu seama cum căzuse victima unui scu număr de iluzionism, în schimb Theobald și Cristina erai convinși ca și-au făcut datoria, deschizând fiului lor ochi asupra dificultăților ce le implică acceptarea tuturor dogme; lor de către un preot. Dar asta era de ajuns: era un prile de bucurie că, deși aceste dificultăți îi fuseseră înfățișate it mod atât de complet și totodată de sincer, el nu le-a găsi prea grave. Nu degeaba se rugaseră ei timp de atâția ani fie „cm adevărat cinstiți și conștiincioși”.

— Iar acum, dragul meu, reluă Cristina, după ce reușise să înlătore toate dificultățile ce ar fi putut să se ridice în calea carierii preoțești a lui Ernest – mai e o altă chestiune în privința căreia aş vrea să stau puțin de vorbă cu tine. În legătură cu sora ta, Charlotte. Știi bine ce deșteaptă e și ce sora buna și iubitoare a

fost și va fi întotdeauna pentru tine și Joey. Tare adori, scumpul meu Ernest, să întrezăresc vreo șansă mai sigură ca ea să-și găsească un bărbat mai potrivit decât îi pot găsi aici la Battersby, și uneori mă gândesc că tu ai putea face mult mai mult decât până acum pentru a-i veni în ajutor.

Ernest începu să se enerveze la auzul acestor vorbe, pentru că maică-sa i le repetase de nenumărate ori, dar nu zise nimic.

— Știi, dragul meu, un frate poate face atât de mult pentru sora lui, dacă-și dă cât de cât osteneala! O mamă nu poate face decât prea puțin – de fapt nici nu e atribuția unei mame să caute bărbați tineri, în schimb e e! e datoria unui frate să se străduiască a-i găsi surorii lui un tovarăș de viață potrivit; tot ce pot face eu este să mă străduiesc să fac din Battersby o casă cât mai atrăgătoare cu putință, pentru toți prietenii pe care i-ai pofti. Și în privința asta, adaugă ea cu o mișcare bruscă a capului, nu cred că m-am dovedit

3 fi câtuși de puțin mai prejos de datoria mea.

Ernest zise că în repetate rânduri își invitase câțiva prieteni.

— Da, dragul meu, dar trebuie să recunoști că niciunul dintre ei nu era exact tipul de tânăr pe care ne-am fi putut aștepta să-l îndrăgească Charlotte. De fapt ar trebui să

mărturisesc că am fost puțin dezamăgită ca tu ți-ai ales asemenea băieți drept cei mai buni și mai apropiați prieteni, Ernest tresări din nou ca ars cu fierul roșu.

— Tu nu l-ai adus niciodată aici pe Figgins, câtă vreme ai fost la școală la Roughborough; ori eu socotisem întotdeauna ca Figgins ar fi fost tocmai genul de băiat pe care

— Ai fi putut pofti să ne viziteze.

Pe Figgins îl mai discutaseră de nu știu câte ori. Ernest nici nu-l cunoscuse bine, căci Figgins, fiind cu aproape trei ani mai mare decât Ernest, absolvise școala cu mult înaintea ui. Și în afară de asta, nici nu fusese măcar prea drăguț, se purtase urât cu el, în diferite feluri.

— Dar acum, continuă maică-sa, mai e Towneley. Te-am auzit vorbind de Towneley și o dată chiar ai spus că ați ca-notat împreună la Cambridge. Ei bine, dragul meu, aș dori să cultivi cunoștința ta cu Towneley și să-i poștești să ne facă o vizită. Numele lui are o rezonanță aristocratică și am impresia că te-am auzit spunând că e cel mai mare dintre frați.

Ernest se făcu roșu ca racul când o auzi pomenind de Towneley.

Ceea ce se întâmplase de fapt în legătură cu prietenii lui Ernest era, pe scurt, cam așa: maică-și îi plăcea să cunoască

numele colegilor, și în special ale acelor care erau cât de cât în relații mai apropiate cu fiul ei; cu cât auzea mai multe nume, cu atât voia să afle și mai multe; era cu neputința să-l sature pofta; era ca un pui de cuc cu o foame nepotolită, hrănit de o codobatură pe o pajiște înverzită: era gât: să înghită toate firimiturile ce i le putea aduce Ernest, s-totuși rămânea veșnic la fel de flămânda ca și înainte?! Întotdeauna prefera să fie hrănită de Ernest decât de Joe> pentru că Joey era fie mai prost, fie mai impenetrabil – în orice caz dintre ei doi pe Ernest îl putea trage de limb, mult mai ușor.

Din când în când i se aruncase drept hrana chiar și câte uf. băiat în carne și oase, fie că era capturat și adus la Battersb), fie că-i era prezentat dacă se întâmpla să vină ea la Roughbo-rough. În general Cristina izbutea să se facă agreabilă, să relativ agreabilă, atâta vreme cât era de față băiatul strai. din întorcea foaia de îndată ce-i rămânea numai Ernest p mină. În orice formă își redacta criticile, până la urmă reduceau la un singur lucru: că prietenul lui nu e bun/nume și nici Ernest nu valorează mare lucru, și că ar fi ti bu.it ca Ernest să-i aducă pe altcineva, întrucât cu ăsta nu nimic de făcut.

Cu cât băiatul era sau se presupunea a fi mai bun prier. < cu Eaieșt, cu atât mai necorespunzător era declarat, până e într-un

târziu, lui Ernest îi trecu prin minte o idee straşnişi anume să spună despre oricare băiat la care ţinea mai în că nu e unul dintre camarazii lui mai apropiaţi, şi că fapt nici nu ştie de ce l-a poftit; dar constată curând că lovea de Scilla încercând să se ferească de Caribda, pen' că, dacă băiatul era bine apreciat, Ernest era acuzat că e netrebnic, deoarece n-are o părere mai bună despre colegul lui.

O dara ce Cristina prindea un nume, nu-l mai uita de fel.

„Ce mai face Cutărică?” exclamă ea deodată, pomenind de vreun fost prieten de-al lui Ernest, cu care acesta sau se certase între timp, sau care se dovedise de multă o simplă cometă şi nicidecum o stea fixa. Ce rău îi părea lui Ernest că porhemse vreodată numele lui Cutărică! Şi cum făcea mâi de jurămintе în sinea Uit că pe viitor n-o să mai pomenească niciodată de vreun prieten! Dar după câteva ceasuri uita şi începea să flecărească tot atât de imprudent ca întotdeauna; atunci maică – a se năpustea pe furiş asupra celor spuse de el, aşa cum se repede o cucuvaie la un şoricel; iar apoi era în stare să scoita Li iveală acest bol alimentar peste şase luni, când ceea ce spusese Ernest nu mai era în armonie cu noile împrejurări.

Şi pe urmă mai era şi Theobald. Dacă vreun băiat sau vreun camarad de la colegiu era invitat la Battersby, la început

Theobald se dădea peste cap să fie agreabil. Când voia, izbutea destul de bine. De altfel, față de străini îi și plăcea s-o facă. Preoții de prin vecinătate, și de fapt chiar toți vecinii lui, îl respectau din ce în ce mai mult odată cu trecerea anilor, și i-ar fi dat lui Ernest suficiente motive de a-și regreta imprudența, dacă ar fi îndrăznit să lase să se creadă că are cel mai neînsemnat motiv să se plângă. Minte lui Theobaâd raționa în felul următor: „Mă rog, eu știu că Ernest i-a spus băiatului ăstuia ce om nesuferit sunt, așa că am să-i arăt că nu sunt câtuși de puțin nesuferit, ci ca dimpotrivă, sunt un bătrânel de treabă, un tip simpatic, deși de vârstă înaintată, ba chiar un băiat bun, cum s-ar zice, și atunci ăsta o să vadă că Ernest este cel ce greșește”.

Așadar, la început se purta foarte frumos cu musafirul, care se arăta încântat, și se solidariza cu el împotriva lui Ernest. Bineînțeles, dacă Ernest îl aducea pe băiat să stea un timp la Battersby, voia ca el să se bucure de vizita, și deci n părea bine că Theobald se poartă atât de frumos; totodată însă, avea atâta nevoie de un sprijin moral, încât constituia cu adevărat o durere pentru el să vadă cum unul dintre cei mai apropiați prieteni ai lui trece în tabăra dușmanului; pentru că n-are importanță cât de bine putem cunoaște un cât de limpede putem vedea, de pildă, ca o anumită pată e de culoare roșie; ceea ce ne tulbură și ne

zdruncină convingerile este să constatăm că altcineva o vede sau e în mare măsura înclinat s-o vadă verde.

În general, Theobald începea să se enerveze înainte de surșitul vizitei, dar impresia formată în prima parte a ei era cea cu care rămânea musafirul. Theobald nu discuta niciodată cu Ernest despre vreunul dintre băieți. Lucrul acesta cădea în sarcina Cristinei. Theobald îi lăsa să vină, fiindcă insista Cristina într-un mod calm, dar perseverent; după cum am mai spus, când veneau băieții se purta politicos, deși nu-i făcea nicio plăcere, în timp ce Cristina era fericită; în ceea ce o privește ar fi fost dispusă să primească jumătate din școala de la Roughborough și jumătate din studenții de la Cambridge să a și să stea la Battersby, dacă ar fi putut aranja acest lucru, și dacă n-ar fi costat-o atâția bani; dorea să-i vadă menind, pentru ca să poată face noi cunoștințe; și pe urmă n plăcea grozav să-i foarfece, să-i facă praf și să-i azvârle bucățelele lui Ernest, de îndată ce se satura de ei.

Mai rău ca orice era faptul ca avusese adesea dreptate.

— Băieții și tinerii fac pasiuni violente, dar foarte puține dintre ele se dovedesc a fi statornice; abia când mai înaintează învârstă, își dau seama cu adevărat ce fel de prieteni doresc; în primele lot încercări tinerii nu fac altceva decât să învețe și să judece caracterele oamenilor. Nici Ernest nu făcuse except>e de

la regula generală. Prietenii după care se dădea vânt se dovediseră, rând pe rând, a fi mai mult sau mai puțin găște și nu lebede, cum îi considerase el, și aproape că cepuse să fie convins că maică-sa apreciază mult mai **b** im decât el caracterele oamenilor; cred, însă, că se poate presu* pune cu oarecare certitudine că dacă Ernest i-ar fi adus adevărată lebădă tânără, ea ar fi declarat-o cea mai urî la mai rea găscă pe care a azut-o în viața ei.

La început Ernest nu bănuise cătuși de puțin ca prietenii lui sunt doriți doar ca eventuali pretendenți la mâna Charlottei; se înțelegea de la sine că nu era imposibil ca Charlottes să se îndrăgostească de vreunul din băieți, și băiatul de ea și asta ar fi fost foarte drăguț, nu? Dar el nu-și dădea seam* că lucrurile sunt puse la cale dinainte. Acum însă, dat fiind că se trezise și înțelegea ce înseamnă toate astea, nu prea mai avea chef să-și aducă prietenii la Battersby. Pentru mintea lui cruda și naivă părea un lucru aproape necinstit să-ți poștești prietenul acasă în vizită, când de fapt ceea ce voiai să spui era: Te rog, ia-o pe soră-mea de nevastă". Era ca și cum ai încerca să obții bani de la oameni, prin mijloace frauduloase. Dacă ar fi ținut la Charâotte, poate că lucrurile s-ar fi schimbat, însă el o considera una dintre cele mai nesuferite domnișoare din tot cercul cunoștințelor lui.

Se spunea că ar fi foarte deșteaptă. Toate tinerele domnișoare sunt fie foarte frumoase, fie foarte deștepte, fie foarte dulci; ele sunt absolut libere să-și aleagă categoria în care vor să intre, însă într-una din ele trebuie neapărat să se încadreze. Ar fi fost o truda zadarnică și fără speranță să încerci a o prezenta pe Charlotte ca fiind frumoasă sau dulce. Așadar, ea deveni deșteaptă, ca fiind singura alternativă rămasă disponibilă. Ernest nu putu să afle niciodată care anume ramură de studii îi demonstrase talentul, întrucât nu știa să cânte nici din gură, nici la vreun instrument, și nici măcar să deseneze, dar femeile sunt atât de agere la minte, încât maică-sa și cu Charlotte l-au convins pur și simplu că Charlotte se apropie mai mult decât oricare alt membru al familiei, de geniu, însă nici unu), absolut niciunul dintre atâția prieteni pe care Ernest – îmbrobodit de maică-sa – încercase la rândul lui să-i îmbrobodească, invitându-i la ei acasă, nu se arătase câtuși de puțin a fi atât de impresionat de capacitățile extraordinare ale Charlottei, încât să dorească să le stăpânească pe vecie; nu este de altfel imposibil să existe o legătură între acest amănunt și faptul că Cristina îi expedia rapid și definitiv, unul după ai tul, manifestându-și apoi dorința expresă ca Ernest să aducă un alt musafir.

Și acum îl oia pe Towneley. Ernest prevăzuse acest lucru, și

se străduise să-l e, fiindcă știa că este cu totul imposibil să-l invite pe Townele –, chiar dacă ar fi dorit. Towneley făcea parte dintr-o gașcă dintre cele mai exclusiviste de la Cambridge, și se bucura de o mare popularitate în rândul tuturor studenților. Era voinic și foarte frumos – după cât i se părea lui Ernest, cel mai frumos bărbat pe care îl văzuse vreodată sau ar putea să-l vadă, fiindcă era cu neputință să-ți închipui o față mai vioaie și mai agreabilă. Era un foarte bun jucător de cricket și un foarte bun canotor, avea o fire plăcută, nu se supăra niciodată și nu era absolut de loc îngâmfat, nu strălucea ca inteligență, dar era foarte cumpănit, și, în sfârșit, taică-su și maică-sa se înecaseră, răsturnându-se cu barca când el avea doar doi ani și, ca fiu unic, rămăsese singurul moștenitor al unuia dintre cele mai frumoase domenii din sudul Angliei. Uneori, deși destul de rar, se întâmpla ca norocul să-l ajute pe un om în toate privințele; Towneley era unul dintre aceia pe care îl îndrăgise norocul și verdictul tuturor în cazul lui era că norocul făcuse o alegere foarte înțeleaptă, Ernest îl văzuse pe Towneley, după cum îl văzuse toată lumea de la universitate (bineînțeles cu excepția îndrumătorilor), pentru că se distingea de ceilalți, și, fiind foarte impresionabil, îl îndrăgise pe Towneley chiar mai mult decât ceilalți; dar pe de altă parte nici măcar nu-i trecuse măcar prin minte că ar fi putut ajunge să-l cunoască, îi

plăcea să-l urmărească cu privirea când avea prilejul – fiindu-i foarte rușine de ce face – și atâta tot.

Când Ernest era în ultimul an de studii, se traseră 11 sorti componente echipajelor de patru la campionatul de canotaj; întâmplarea făcu să fie cărmaci al ambarcațiunii în care se afla, în calitate de coechipier, însuși eroul sau favorit, ș

Towneley; ceilalți trei erau doar niște muritori de rând, însă [vâsleau destul de bine, așa că în Unit mari echipajul erjbunicel.

Ernest fu cum se poate mai speriat, însă, când se întââtu față în față cu Towneley, își dădu seama că acesta se remarcă [a fi t prin lipsa totală de aere și prin darul de a-i face pe cei din jur să se simtă în largul lor, cât și printr-o bunacreșterel desăvârșită; singura diferență pe care o găsi el între Towns-s ley și alți oameni era ca acesta se dovedea a fi un om mult!

mai agreabil, cu care te puteai înțelege mult mai ușor decât!

cu ceilalți. Era deci firesc să sporească și mai mult cultul lui [

Ernest pentru el.

Odată cu încheierea cursei respective se încheiară și r> lațule dintre membrii echipajului; dar niciodată de atunci încolo

Towneley nu trecu pe lângă Ernest fără a-l saluta și? a-i spune câteva cuvinte amabile, într-un moment nenorocit” Ernest pomenise numele lui Towneley la Battersby, și cafti era rezultatul? Maică-sa îl bătea la cap de zor, îndemnându-l să-l poftască pe Towneley la Battersby și s-o ia de nevasta pe Charlotte. Dar dacă ar fi crezut că există măcar cea mai vagă șansă ca Towneley să se însoare cu Charlotte, s-ar dus în genunchi la el și i-ar fi spus ce fată nesuferită soră-sa și l-ar fi implorat pur și simplu să-și caute salvarea cât mai era încă timp.

Ernest însă nu se rugase tot atâția ani cât se rugase Cristina, să devină un om „cu adevărat cinstit și conștiincios”. Făcu tot posibilul pentru a-și ascunde cât mai bine sentimentele și gândurile și conduse conversația înapoi către dificultățile ce le poate întâmpina un preot în calea hirotonisiră sale – nu pentru că ar fi avut vreo presimțire rea, ci doar ca o diversiune. Maică-sa însă, considera că a rezolvat toate astea, și, deci, mai multe nu putu obține de la ea. Curând după aceea, descoperi mijloacele de scăpare și nu întârzie să le folosească din plin.

Capitolul XLIX întorcându-se la Cambridge în semestrul de primăvară al anului 1858, Ernest, împreună cu câțiva prieteni care erau și ei destinați carierei preoțești, ajunseră la concluzia că a venit momentul să privească cu mult mai multă seriozitate

situația în care se află. Prin urmare, se duseră mai regulat decât până atunci la biserică, ținură seara întruniri cu un caracter oarecum clandestin, în cadrul cărora studiau Noul Testament. Ba chiar începură să memoreze epistolele sfântului Pavel în original, adică în grecește, începură să-l studieze pe Beveridge 1 cu privire la cele 39 de articole și pe Pearson2 în legătură cu Crezul; în ceasurile lor libere citeau cartea lui More 3 Misterele dumnezeirii, pe care Ernest o considera simpatică, și cartea lui Taylor 4 Cum să trăiești și samori ca nu sunt, cea impresionată de asemenea foarte mult, prin ceea ce considera a fi frumusețea limbii în care era scrisă. Se lăsară

1 Beveridge William (1637 – 1708) – episcop englez, care s-a remarcat prin cucernicie și evlavie. Predicile lui au apărut în 9. a John Pearson (1613 – 1686) – prelat și erudit englez.

3 Henry More (1614-1687) – teolog englez, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai școlii Platonistilor de la Cambridge.

4 Jeremy Taylor (1613 – 1667) – episcop englez, autor al unora dintre cele mai importante lucrări religioase scrise în englezește, călăuziți de notele vicarului Alford asupra testamentului elinesc3 note care-l făcură pe Ernest să înțeleagă mai bine în el constau „dificultățile”, dar totodată îl făcură să

simtă cât d-superficiale și neputincioase sunt concluziile neologienilor J ț germani; oieștiind absolut de loc germana, nu putea cunoaște”, direct aceste opere. Unii dintre prietenii care îl întovărășeau, în aceste ocupații erau de la colegiul Sfântul Ion și întrunirile lor se țineau adesea acolo.

Nu știu cum aflară simeoniții despre aceste întruniri da. i-/destine, dar în orice caz, într-un fel sau altul trebuie să li aflat, pentru ca nu trecură multe săptămâni și tuturor t*” J nlor participanți li se trimise o circulară, mfonându-i ca; j—, verendul Gideon Hawke, un binecunoscut predicator eghelâc londonez, despre a cărui e ocmța se vorbea mult pe atunci, urma să-l viziteze pe tânărul sau prieten Badcock de la Colegiul Sfântul Ion și ar fi fost bucuros să spună câte i cuvinte oricui era dispus să le asculte, în locuința lui Badco într-o seară oarecare din luna mai.

Badcock era unul dintre cei mai cunoscuți reprezenta ai simeoniților. Nu numai că era urât, murdar, prosc în cât, pisălog și antipatic din toate punctele de vedere, dar și diform și mergea bălăbănindu-se ca o rața; își câștit porecla pe care n-aș putea s-o redau decât sub forma „t mi-e dosul, și acolo mi-e dosul”, pentru că, la fiecare ce-l făcea, părțile de jos al spatelui ieșeau atât de demons tiv în relief, încât parca s-ar fi pregătit să zboare în d direcții, ca cele două note extreme ale acordului de se mărita. Nu

e greu de închipuit, deci, că primirea circular avu în primul moment un efect aproape paralizant asupra celor cărora le era adresată, datorită uluirii pricinuite. Far; doar și poate era o îndrăzneală surprinzătoare, dar ca atâtă alți estropiați, Badcock era foarte înfipt și greu de oprit când își puneă ceva în gând; dădea din coate cât putea, și oca? f de fața era tocmai ceea ce dorise pentru a muta ostălit în tabăra dușmanului.

Ernest și cu prietenii lui se consultară, înțelegând că truchât acuma se pregăteau să se facă preoți, n-ar fi tre' i i s-a mai păstreze diferențele sociale cu o strictețe tot atât d

1 Adepți ai neologismului, curent în teologie care preconizează i tarea de concepții religioase raționaliste.

Inflexibilă, și, totodată, pătrunși poate și de dorința de a-l vedea bine și de aproape pe un predicator al cărui nume se afla atunci pe buzele mai tuturor oamenilor, se hotărâră să accepte invitația. La timpul potrivit, puțin rușinați și cu sentimentul că se înjosesc, se duseră la locuința celui tânăr pe care până atunci îl priviseră de sus, ca de la o înălțime incomensurabilă, și cu care, doar cu câteva săptămâni mai înainte, n-ar fi vrut să creadă nici în ruptul capului că vor ajunge să-și dea măcar bună ziua.

Domnul Hawke era o persoană cu o înfățișare cu totul diferită de cea a lui Badcock. Era remarcabil de frumos, sau în

orice caz așa ar fi fost, dacă n-ar fi avut buzele atât de subțiri și o expresie prea țeapănă și neîndurătoare. Trăsăturile lui semănau în mare măsură cu cele ale lui Leonardo da-Vinci, în afară de asra, era un om foarte îngrijit, părea robust, și fața îi strălucea de sănătate. Avea maniere deosebit de curtenitoare și îi dădea foarte multă atenție lui Badcock. Ai fi zis că are o părere extrem de bană despre el. În general, tinerii noștri prieteni fura surprinși și deconcertați, și începură sa le mai scadă entuziasmul față de propria lor persoană și să le crească entuziasmul față de Badcock, într-o măsură mai mare decât îi făcea plăcere bătrânului Adam, care mai sălășluia încă în ei. Erau de față câțeva binecunoscuți simeoniți de la Sfântul Ion și de la alte colegii, dar nu destui ca să-i pună în minoritate pe prietenii lui Ernest, cum voi numi grupul lor pentru a fi mai scurt.

După o conversație preliminară în care nu se spuse nimic ofensator, începu activitatea programată pentru seara respectivă: domnul Hawke se ridică în picioare, la un capăt al mesei, și spuse, Domnului să ne rugăm”. Prietenilor lui Ernest nu le plăcu povestea asta, dar întrucât n-aveau încotro, îngenuncheară și ei și repetară Tatăl Nostru și încă vreo câteva rugăciuni după domnul Hawke, care le rostea deosebit de frumos. Apoi, după ce se așezară cu toții, domnul Hawke le ținu o cuvântare liberă,

vorbind fără note și alegându-și drept subiect cuvintele: „Saule, Saule, de ce mă prigonești?” Fie datorită tonului de-a dreptul impresionant al domnului Hawke, fie datorită binecunoscutei sale reputații de om capabil, fie pentru ca prietenii lui Ernest știau ca fiecare dintre ei fusese în mai mare sau mai mică măsură un prigonitor al simeoniților deși simțea în mod instinctiv că! 7 – Și tu vei fi țărâuă 257, simeoniții seamănă de fapt mult mai mult cu primii creștini decât semănau ei – în orice caz, textul respectiv, oricât de familiar le-ar fi fost, săgeta drept în plin conștiința lui Ernest și a prietenilor lui, mai mult decât altă dată. Chiar dacă domnul Hawke s-ar fi oprit aci, și încă ar fi fost aproape de ajuns; trecând în revistă fețele întoarse către el, și văzând impresia produsă, se poate să fi avut intenția de a-și încheia predica înainte de a o fi început. Dar chiar dacă așa vor fi stat lucrurile, până la urmă își revizui atitudinea și continuă, după cum urmează (redau în întregime predica, deoarece este foarte caracteristică și va contribui la lămurirea unei stări de spirit, care peste încă o generație sau două, va avea probabil o nevoie acută de explicații):

— Tinerii mei prieteni, zise domnul Hawke, sunt pe deplin convinși că nu exista aci printre voi niciunul care să se îndoiască de întruparea Domnului. Dacă ar exista vreunul, fără doar și

poate că m-aș adresa mai întâi lui. Dacă cumva mă înșel în credința mea că toți cei întruniți aici accepta existența unui Dumnezeu prezent printre noi, deși noi nu-l vedem, și al cărui ochi pătrunde până și cele mai tainice gânduri ale noastre, permiteți-mi să-l rog în genunchi pe cel ce se îndoiește să discute cu mine între patru ochi, înainte de plecarea mea; mă voi strădui să-i dezvălui o serie de argumente pe care Domnul-Dumnezeul nostru s-a milostivit să mi le arate, în măsura în care e în stare un muritor de rând să-i înțeleagă voia; cât privește aceste argumente am descoperit că au fost în stare să aducă tihna și împăcarea și altor minți ce erau pline de îndoială.

Pe de altă parte bănuiesc că nu este nimeni aci care se îndoiască de faptul că Dumnezeu, după chipul și asemănarea căruia am fost făcuți și noi, s-a îndurat în decursul timpului de orbirea omului și s-a întrupat în firea noastră, luându-ne înfățișarea și coborându-se printre noi, și sălășlui rul printre noi, ca un om întru nimica deosebit de noi din punctul de vedere al aspectului exterior. Cel care a făurit soarele, luna și stelele, lumea și toate cele cuprinse în ea, s-a pogoi îl din ceruri, sub înfățișarea fiului său, urmărind anume teh-3 de a duce o viață disprețuită de alții, și de a muri de moartei cea mai sălbatică și mai rușinoasă ce a putut s-o inventt o minte diabolică.

Atâta vreme cât a fost pe pământ, a făcut nenumărate mânuni, Le-a redat orbilor vederea, a înviat pe morți, a săturat mii de oameni cu câteva pâini și câțiva pești, și a fost văzut mergând în picioare pe valuri, dar la sfârșitul vremii hărăzite a murit pe cruce, după cum era dinainte prevăzut, și a fost îngropat de câțiva prieteni credincioși. Aceia însă, care l-au trimis la moarte, au pus o pază strașnică la mormânt.

Sunt sigur însă că nu e nimeni în această încăpăre care să se îltloiască în vreun fel de cele de mai sus; de va fi fiind, însă, iarăși îi rog să vină să stea de vorbă cu mine între patru ochi, și nu mă îndoiesc că datorită harului ceresc, îndoielile lui vor fi risipite.

Două zile după îngropăciunea Domnului nostru Iisus Hristos, mormântul fiind încă păzit cu strășnicie de dușmani, se văzu un înger pogorând din ceruri, cu veșmânt strălucitor și cu chipul dogoritor ca focul. Aceasta ființă, scăldată în lumină, dădu la o parte lespedea de pe mormânt și însuși Domnul Dumnezeuul nostru ieși dinăuntru, sculându-se din morți.

Tinerii mei prieteni, asta nu e o poveste fantezistă, ca acelea referitoare la zeitățile din antichitate, ci e un adevăr istoric la fel de sigur ca și prezența voastră și a mea aci. Dacă există vreun fapt mai bine garantat din toată seria de certitudini, apoi

acesta îl constituie învierea lui Iisus Hristos; și tot atât de sigur este că la câteva săptămâni după ce înviase din morți, Domnul Dumnezeu nostru fu văzut de mai multe sute de bărbați și femei înălțându-se în văzduh, însoțit de o ceată de îngeri într-o călătorie către sferele cerești, până ce norii îl acoperiră și-l ascunseră vederii.

Se prea poate să spună cineva că au venit unii să nege adevărul acestor afirmații, dar dați-mi voie să vă întreb ce s-a întâmplat cu acești oameni care se îndoiau. Unde se află ei acum? Îi mai vedem? Îi mai auzim? Au izbutit ei să păstreze bruma de teren câștigată în timpul supunerii oarbe din veacul trecut? Există cineva, printre părinții, rudele sau prietenii voștri, care nu i-au dat pe acești oameni de gol? Există oare măcar un singur profesor sau predicator de la această mare universitate care să nu fi cercetat spusele acestor oameni și să nu fi găsit că ele nu valorează nimic? Ați întâlnit voi oare vreun om din aceștia, sau ați găsit că vreuna din cărțile lor se bucură de atenția respectuoasă a oamenilor com>etenți să emită o judecată în privința lor? Eu cred că nu; și mai cred, de asemenea, că și voi știți la fel de bine ca și mine de ce s-au prăbușit ei înapoi în genunea din care ieșiseră o vreme: pentru că, după cea mai atentă și mai răbdătoare studiere de către mințile cele mai

limpezi și mai înțelepte ale învățaților din multe țări, argumentele lor au fost dovedite a fi atât de puțin susținute, încât chiar și ei au renunțat la ele. Au părăsit în derută câmpul de bătaie, înfricoșați și cerșind pacea; și nu s-au mai întors niciodată la Hiptă, în nicio țară civilizată.

Voi cunoașteți aceste lucrări. Atunci de ce insist asupra lor? Dragii mei prieteni, propria voastră conștiință, a fiecăruia dintre voi, va fi dat până acum răspunsul la fiecare dintre aceste întrebări; și, pentru că, deși știți atât de bine că aceste lucruri s-au întâmplat cu adevărat, mai știți și că nu vi le-ați însușit întru totul, așa cum ar fi fost de datoria voastră s-o faceți, și nici n-ați ținut seama de deosebita lor importanță, de teribila lor semnificație.

Și acum să merg mai departe. Știți cu toții că într-o bună zi o să muriți, sau dacă n-o să muriți – fiindcă există destale semne care mă fac să sper în întoarcerea Domnului Dumnezeuul nostru, pe care unii dintre noi se prea poate s-o apucăm – în orice caz o să vă schimbați; căci trâmbița va suna și morții se vor ridica neîntinați, pentru ca această întinare trebuie să ducă la neîntânare, și cei muritori să devină nemuritori, și se vor înfăptui atunci vorbele: „Moartea fi-va înghițită de triumful nostru”.

Credeți sau nu credeți ca într-o bună zi vă veți înfățișa

Înainte de Hristos, care se va afla așezat pe jilțul Judecării de Apoi? Credeți sau nu credeți că va trebui să dați socoteală de vorba nechibzuită pe care ați rostit-o reodată? Credeți sau nu credeți că veți fi chemați să trăiți, nu duna omului, ci după vrerea celui Crist, care s-a pogorât din ceruri din dragoste pentru voi, care a pățimit și a murit pentru voi, care vă cheamă la el și care vi se oferă vouă, ca voi să nu treceți în viețile voastre pe lângă el, fără a-l baea în seamă – dar care, de nu-l veți băga în seamă, vă va Judeca pre voi într-o bună zi? Și nu aveți nicidecum puțința să vă feriți sau întumați din fața judecării lui.

Dragii mei prieteni nevârstnici, strâmtă e poarta și îngusta e poteca ce duce spre viața veșnică, și puțini sunt a:?! ce găsesc această potecă. Puțini, puțini, puțini, căci cel ce nu vrea să renunțe la TOT de dragul lui Hristos, acela nu a renunțat la nimic.

Dacă vreți să trăiți în prietenie cu lumea asta, dacă într-adevăr nu sunteți gata să renunțați la tot ce îndrăgiți mai mult, atunci când v-ar cere-o Domnul Dumnezeuul nostru, atunci, adevăr grăiesc vouă, lăsați dintr-odată și cu toată hotărârea la o parte orice gând de a vă apropia de Hristos. Scuițați-l, loviți-l, răstigniți-i din nou, faceți tot ce vreți, pentru a vă asigura prietenia acestei lunii, atâta vreme cât mai aveți încă puterea s-o faceți; poate că plăcerile acestei scurte vieți nu merită să fie

plătite cu chinuri veșnice, dar atâta vreme cât durează, ele sunt în orice caz ceva. Dacă, pe de altă parte, ați trăi în prietenie cu Dumnezeu și v-ați număra printre cei pentru care Iisus nu a murit în zadar; dacă, într-un cuvânt, prețuiți fericirea voastră veșnică, atunci renunțați la prietenia lumii acesteia; cu siguranță că voi trebuie să ale-ți între Dumnezeu și Mammon, căci pe amândoi deodată nu-i veți putea sluji.

Vă înfățișez deci toate aceste considerații, ca o simplă chestiune de afaceri, dacă mi se poate ierta folosirea unui termen atât de familiar. Nu e nimic josnic sau nemernic în asta, așa cum au pretins unii în ultima vreme, pentru că întreaga natură ne arată că nimic nu e mai plăcut ochilor lui Dumnezeu, decât o părere luminată și înțeleaptă cu privire la propriile interese ale fiecărui om în parte; în privința aceasta nu vă lăsați înșelați de nimeni; este o simplă chestiune de fapt; s-au întâmplat anumite lucruri, ori nu s-au întâmplat? Dacă s-au întâmplat într-adevăr, nu este oare înțelept să presupuneți ca vă veți face și pe voi și pe alții mai fericiți adoptând o anumită comportare mai degrabă decât alta?

Și acum dați-mi voie să vă întreb ce răspuns ați dat până acum la această întrebare. A cui prietenie ați afes-o? Dacă, știind ceea ce știți, n-ați început încă să vă purtați în concordanță cu

imensitatea de cunoștințe ce le posedati, atunci, în comparație cu chiar și cel ce-și clădește casa și-și îngroapă comoara pe marginea craterului unui vulcan în erupție, e un om mai rațional și mai înțelept. Vă spun acest lucru nu ca o figură de stil, și nici ca o gogorița cu care să vă sperii, ci ca o afirmație lipsită de exagerare sau de înflorituri, pe care nici voi, nici eu nu o vom dezminți.

Și cu aceasta domnul Hawke, care până atunci vorbise pe un ton deosebit de calm, își schimbă atitudinea, înflăcărându-se mult mai mult, și continuă:

— O! Tinerii mei prieteni, întorceți-vă, întoarceți-vă, întoarceți-vă acum, cât mai e încă vreme – astăzi, în ceasal acesta, ba nu, chiar în clipa aceasta; nu mai așteptați nici măcar se va îmbrăcați hainele; nu vă uitați nicio clipă înapoi, ci zburați către pieptul aceluia Crist pe care-l poate găsi oricine-l caută, și feriți-vă de acea înspăimântătoare mânia a lui Dumnezeu care-i așteaptă pe cei ce nu cunosc interesele proprii ale lui tihne. Căci Fiul Omului va veni ca hoțul în faptul nopții și niciunul dintre noi nu poate să spună în care /-i se va cere să-și înfățișeze sufletul. Dacă e aci de față măcar un singur om care mi-a luat în seamă vorbele – și aci domnul Hawke își aruncă o clipă privirea asupra mai tuturor ascultătorilor lui, dar în special asupra grupului lui Ernest – voi

ști că nu degeaba ani simțit chemarea Domnului și „m auzit, după cum mi s-a părut, un glas în noapte, care m-a trimis să vin fără zăbavă încioace, fiindcă aici era o corabie aleasă, ce avea nevoie de ajutorul meu.

Și domnul Hawke își încheie astfel destul de brusc predica; tonul serios, înfățișarea remarcabilă și dicțiunea ireproșabilă să nu efect mult mai puternic decât am putut să transmit eu cititorului prin cuvintele reproduse ca atare; calitățile aparțineau mai mult omului decât spuselor sale; cât despre ultimele cuvinte misterioase, referitoare la glasul auzit în toiul nopții, efectul lor fu pur și simplu magic; niciunul dintre cei de față nu se putu opri să lase ochii în jos, și toți, până la unul, crezură, măcar pe jumătate, în sinea lor, că ei sunt corabia aleasă, de hatârul căreia îl trimisese Dumnezeu pe domnul Hawke la Cambridge.

Chiar dacă lucrurile nu stăteau întocmai așa, fiecare dintre ei simți că pentru prima oară se află într-adevăr în prezența unei persoane ce a comunicat direct cu Atotputernicul și, în felul acesta, se vedea fiecare dintre ei adus dintr-odată de o sută de ori mai aproape de miracolele cuprinse în Noul Testament. Tinerii erau uluiți, ca să nu zic speriați; și, ca printr-un fel de acord tacit, se adunară laolaltă, îi nuțumiră domnului Hawke pentru predică, le spuseră bunaseai pe un ton umil și respectuos lui Badcock și

celorlalți simeoniți și părăsiră încăperea. N-auziseră nimic altceva decât ceea ce auzeau de o viață întreagă; atunci cum se face că erau atât de copleșiți de cele auzite? Bănuiesc că asta se datora în parte faptului că în ultima vreme începuseră să gândească mai serios și erau deci susceptibili de a fi impresionati, și în parte manierei oarecum mai directe în care predicatorul părăuse că se adresează fiecăruia dintre ei, și se simțiseră direct vizați, mai ales ca predica fusese ținută într-o cameră, și în parte, coerenței logice, lipsei de exagerare a tonului de profundă convingere cu care vorbise domnul Hawke. Simplitatea și seriozitatea lui evidentă îi impresionaseră chiar și înainte ca el să facă vreo aluzie la misiunea sa specială; dar această aluzie adusesse lucrurile la un punct culminant și cuvintele: „O, Doamne, oare despre mâne-i vorba?” erau nu numai pe buzele, ci și în inimile tuturor, în timp ce grupul se îndrepta gânditor spre casă, trecând prin curțile și peristilurile luminate de razele lunii.

Nu știu ce s-a întâmplat în rândurile simeoniților după plecarea grupului lui Ernest, dar ar însemna ca ei să fi fost cu mult deasupra muritorilor de rând, dacă nu s-ar fi arătat foarte entuziaști de rezultatele acelei seri. Ce mai! Unul dintre prietenii lui Ernest făcea parte din ceh pa de rugby a Universității și totuși venise în locuința lui Badcock și se furișase afară, după ce

spusese noapte bună, ca un mieluşel, la fel de blând ca şi toţi ceilalţi. Nu era de loc puţin lucru să înregistrezi o asemenea izbândă.

Capitolul L

Ernest simţea că a venit momentul hotărâtor al vieţii sale. Va renunţa la tot pentru Hristos – chiar şi la fumat.

Îşi strânse deci pipele şi pungile de tutun, şi le încuie în geamantanul de sub pat, ca să le ascundă de priviri şi, pe cât posibil, chiar de propriile lui gânduri. De ars nu le arse, pentru că s-ar fi putut întâmpla să vina la el cineva care dorea să fumeze, şi dacă-i era permis să-şi îngădească propria lâbertate, totuşi, întrucât fumatul nu era un păcat, nu vedea niciun motiv pentru care ar fi trebuit să-i chinuie şi pe alţii.

După micul dejun plecă de acasă, pentru a se duce în vizită la un student cu numele de Dawson – unul dintre auditorii, domnului Hawke din seara precedentă – care se pregătea să fie hirotonisit când vor intra în postul următor, adică peste numai patru luni. Acest om avusese întotdeauna un mod de a gândi serios – după gusturile lui Ernest chiar puţin cam prea serios; însă vremurile se schimbaseră şi sinceritatea neîndoielnică a lui Dawson părea să-l facă în momentul de faţă sfetnicul cel mai potrivit pentru Ernest. Trecând prin prima curte a colegiului

Sfântul Ion, în drum spre locuința lui Dawson, Ernest se întâlnește cu Badcock și îl salută cu oarecare deferință. Avansul pe care i-l făcea astfel fu primit cu una din acele raze de fericire extatică ce strălucea când și când pe fața lui Badcock; dacă Ernest ar fi fost mai cult, acest aspect i-ar fi amintit de Robespierre. Așa, însă, el nu făcu decât să-l observe și inconștient să-și dea seama de zăbuciumul și ambiția acestui om; dar nu era încă în stare să formuleze în mod clar aceste observații; începu să-l antipatizeze pe Badcock mai mult ca oricând, dar întrucât avea să profite de avantajele spirituale ce i le pusese la dispoziție, se vedea obligat să fie politicos cu el, ceea ce și făcu.

Badcock îi spuse că domnul Hawke s-a întors la Londra de îndată ce și-a terminat cuvântarea, dar că înainte de plecare s-a interesat în mod deosebit cine era Ernest și încă vreo doi-trei băieți. Sunt convinși că fiecare dintre prietenii lui Ernest i se dădu să înțeleagă clar că domnul Hawke s-a interesat în mod mai mult sau mai puțin special de el. Orgoliul lui Ernest e dat fiind că o moștenise de buna seamă pe maică-sa – fu flătat de aceasta afirmație; îl reveni în minte ideea că s-ar putea să fie el acea persoană pentru binele căreia fusese trimis acolo domnul Hawke. Pe de altă parte ceva din atitudinea lui Badcock sugera că dacă ar fi vrut, ar fi putut să spună mai mult, dar din păcate i se ceruse să

păstreze o discreție absolută.

Ajungând în camera lui Dawson, îs! găsi prietenul entuziasmat la culme de cuvântarea ascultată cu o seară înainte. Și aproape tot atât de încântat se arătă și de efectul produs de această cuvântare asupra lui Ernest. îi spuse „că știa din totdeauna că Ernest o să se dea pe brazdă; fusese sigur de asta, dar nu se așteptase să se producă atât de brusc convertirea. Ernest zise că nici el nu s-ar fi așteptat, dar acum când își vedea atât de limpede datoria, avea să se pregătească să fie hirotonisit că t mai curând cu puțință și-și va lua o parohie, chiar dacă, făcând acest lucru, ar trebui să plece mai devreme de la Cambridge, ceea ce ar fi o mare durere pentru el. Dawson îl felicită pentru această hotărâre și stabiliră împreună că întrucât, într-o măsură mai mare sau mai mică, Ernest era încă un frate mai slab în ce privește credința, Dawson îl va lua o vreme, ca să spunem așa, la remorca sa spirituală, pentru a i-o întări și consolida.

Prin urmare, se stabili o alianță ofensivă și defensivă între acești doi oameni (care în realitate erau îngrozitor de nepotriviti) și Ernest se puse pe treabă ca să-și însușească lucrările din care avea să-l examineze episcopul. Treptat-treptat li se alăturară și alții, până te ajunseră să formeze un mic grup sau o bisericuță

(fiindcă la urma urmei e vorba de aceleași lucruri) și în loc ca efectul predicii domnului Hawke să se mai estompeze în câteva zile, așa cum ar fi fost de așteptat, dimpotrivă, se accentua din ce în ce mai mult, într-atât încât prietenii lui Ernest trebuiră mai degrabă să-l rețină decât să-l îndemne, pentru că altfel părea că se transformă într-un fanatic religios – ceea ce s-a și întâmplat o bună bucată de vreme.

Numai într-o singură privință se dovedi el în mod fățiș, un apostat. După cum am mai spus, își încuiase lulelele și tutunul ca să nu fie ispitit să le folosească. A doua zi după predica domnului Hawke, le lăsă, cu curaj, să zacă până seara în geamantan; nu-i veni din cale-afară de greu, întrucât de la o vreme nu mai fuma până nu se întorcea acasă de la studii. În ziua aceea, nu fuma după ce se întoarse de la studii până la ora când trebui să se ducă la capelă, și apoi plecă într-acolo ca o măsură de autoapărare. Revenind, se hotărî să privească chestiunea dintr-un punct de vedere mai înțelept, mai practic. Din acel moment își dădu seama că, atâta vreme cât fumatul nu-i face rău în ceea ce privește sănătatea – și doar nu constatase niciun fel de semn în acest sens – tutunul se afla cam pe picior de egalitate cu ceaiul sau cafeaua.

Tutunul nu este interzis de niciun pasaj din Biblie, dar pe de altă parte e drept că nici nu fusese încă descoperit pe vremea

aceea, și, deci, probabil scăpase de proscriere numai datorită, acestui motiv. Ni-l putem închipui pe Sfântul Pavel, sau chiar pe Tatăl Atotîntorului, bînd o ceașcă de ceai, dar nu ni-l putem închipui pe niciunul din ei fumînd o țigană sau o lulea. Ernest nu putea, nega acest lucru și recunoștea că Sfântul Pavel aproape cu siguranță ar fi osîndit tutunul în termeni foarte clari și aspri, dacă ar fi știut măcar de existența lui. Atunci nu însemna oare că profita în mod josnic de bunătatea apostolului, dacă se prede faptul ca acesta nu-l interzisese cu adevărat? Pe de altă parte, era posibil ca Dumnezeu să fi știut că Pavel ar fi interzis fumatul, și de aceea aranjase ca descoperirea tutunului să se producă anume într-o perioadă pe care să n-o mai apuce Sfântul Pavel. Părea o mică nedreptate față de Pavel, dacă luăm în considerație toate câte le făcuse ci pentru creștinătate, dar, fără doar și poate, i se adusese o compensație pe alte căi.

Aceste reflecții îl convinseră pe Ernest că în general era mai bine pentru el să fumeze, și deci se duse pe furiș la geamantan și-și scoase iarăși pipele și tutunul. Era sigur că în toate lucrurile, chiar și în virtute, trebuie să existe o oarecare moderație; deci în seara aceea fuma fără moderație. Și totuși era păcat că făcuse prostia de a se lauda în fața Sui Dawson ca's lăsat de fumat. Cel mai bine ar fi fost să țină o săptămână sau două

lulelele într-un dulap, până ce ar fi apucat să-și dovedească statornicia în alte privințe, în care acest lucru era mai ușor de realizat. Iar apoi pipele ar fi putut să iasă încetul-cu-încetul, prudent, la iveală. – ceea ce s-a și întâmplat.

Ernest se apucă să scrie acasă o scrisoare formulată într-un stil cu totul diferit decât cel al scrisorilor lui obișnuite. În general scrisorile lui erau toate la fel, pline de banalități și umplutură, pentru că, după cum am explicat și mai înainte, dacă scria despre cea ce-l interesa cu adevărat, maică-sa întotdeauna voia să afle tot mai mult și mai mult despre acest subiect – fiecare răspuns pe care i-l dădea el semănând în mare măsură cu retezarea unuia dintre capetele Hidrei, întrucât dădea naștere la aproape o duzină de alte întrebări – dar până în cele din urmă, negreșit ajungea la același rezultat, și anume că Ernest ar fi trebuit să facă altceva, sau ar trebui să înceteze să mai facă ceea ce-și propusese. Acum însă era vorba de a porni pe un drum nou, și pentru a mia oară Ernest ajunsese la concluzia că e pe punctul de a adopta o cale pe care taică-su și maică-sa aveau s-o aprobe și-i va interesa, așa că, în sfârșit, se va putea înțelege cu ei mult mai bine decât până atunci. Prin urmare, scrise o scrisoare plină de pasiune și efuziune, care mă amuza teribil când îmi căzu în mină, dar e mult prea lungă, pentru a putea fi reproducă aici. Iată doar un pasaj din

această scrisoare: „Acum mă îndrept către Iisus; mă tem că cei mai mulți dintre prietenii mei de la colegiu se îndepărtează de el; trebuie să ne rugăm pentru ei, pentru ca și ei să găsească pacea pe care o aduce Hristos, așa cum am găsit-o eu”. Ernest își îngropa fața în mâini de rușine citind acest extras din teancul de scrisori încredințate mie (taică-su i le înapoiase la moartea mamei lui, care le păstrase cu multă

Să scot pasajul ăsta? l-am întrebat. Dacă vrei, îl scot.

Ba nu, de ce? mi-a răspuns. Și dacă prietenii mei binevoitori au păstrat mai multe documente referitoare la prostiile mele, alege câte stafide vrei, dacă-ți poți amuza ci titorii, și lasă-i să râdă cât or pofti.

Dar închipuiți-vă ce efect trebuie să fi produs la Battersby o scrisoare ca aceasta – cu atât mai mult cu cât era și cu totul neașteptată! Până și Cristina se abținu să nu cadă în extaz auzindea fiul ei a descoperit puterea cuvintelor lui Iisus, dar Theobald se sperie cumplit. Era bine că fiul lui n-o să aibă îndoieli sau dificultăți și că o să se lase hirotonisit fără să facă prea multă zarvă, dar el mirosea ceva necurat și primejdios în aceasta bruscă convertire a unui om care nu manifestase până atunci niciun fel de înclinație religioasă. Ura oamenii care nu știu unde să se oprească. Ernest era întotdeauna atât de outie l și de straniu; nu

puteai ști niciodată care o să-i fie pasul următor; cel mult puteai să spui că o să fie ceva neobișnuit și stupid. Dacă va scăpa din frâu, după ce va fi hirotonisit și-și va cumpăra parohia, va juca oamenilor chiar mai multe feste decât le jucase el, Theobald, Fără îndoială, hirotonisirea în sine și cumpărarea parohiei vor contribui în mare măsură la potolirea lui, iar dacă se va însura, de toate celelalte avea să se îngrijească soția; asta era singura lui șansă, și, ca să fim drepți cu Theobald, trebuie să recunoaștem că era destul de înțelept ca în adâncul inimii să n-aibă o părere prea bună despre această șansă.

1 Exagerat (franc.) –

Când Einest veni în iunie la Battersby făcu imprudența de a încerca să deschidă o cale de comunicație cu taică-su, ceva mai puțin rezervată decât avusese obiceiul până atunci. Prima linie, pe care-și luase brusc zborul după ce fusese entuziasmat de predica domnului Hawke, era în direcția ultrae. Theobald personal fusese în mai mare măsură adept al curentului Low Cburch decât al curentului High Church. Aceasta era dezvoltarea normală a preotului de țară, în timpul primilor lui ani de viață clericală, să zicem cam între anii 1825 și 1850; dai nu era pregătit să accepte concepția vecină cu disprețul adoptata acum de Ernest față de doctrinele regenerării prin botez și a absolvirii de păcate

de către preot (ei, nu xău, dar ce-l priveau pe el asemenea ches-l. uni?) și nici dorința lui Ernest de a găsi vreun mijloc de reconciliere a metodiștilor cu biserica, Theobald ura biserica Romei, dar îi ura și pe disidenți, pentru că în general avusese ocazia să-și dea seama că sunt niște oameni destul de incomozi; lui i se părea întotdeauna că e greu să ai de-a face cu oamenii care nu se declară de acord cu el; în afară de asta, asemenea oameni pretindeau că știu la fel de multe ca și el; și totuși, dacă ar fi fost lăsat în pace, ar fi înclinat spre ei, mai degrabă decât spre High Church. Numai ca preoții de prin vecinătate nu-l lăsau în pace. Unul câte unul căzuseră sub influența directă sau indirectă a mișcării de la Oxford¹ ce luase ființă cu vreo douăzeci de ani mai înainte. Era surprinzător să vezi câte practici tolera el acum, pe care în tinerețe le-ar fi considerat papistășești; prin urmare, știa foarte bine cum merg lucrurile în treburile bisericesti și vedea că, la fel ca întotdeauna, Ernest se pune de-a curmezișul. Prilejul de a-i spune fiului său că e un tâmpit era mult prea favorabil pentru a-l lăsa să-i scape, și Theobald se grăbi să profite de el. Ernest fu supărat și surprins, pentru că nu mai înțelegea: oare nu taică-su și maică-sa îi ceruseră toată viața să fie mai religios? Iar acum, ca ajunsese mai religios, tot nu erau mulțumiți. Ernest își spuse ca nimeni nu e profet în țara lui, dar în ultima vreme – sau cel puțin

până în ultima vreme – avusese prostul obicei de a răsturna proverbele, obicei foarte neplăcut, așa că-i veni în minte că nimeni nu face mai multă

1 La Oxford a **f** os! inițiată în 1830 mișcarea ritualistă mimică pusey-ism.

cinste unei țări decât profetul ei. Atunci îl apuca râsul și în tot restul zilei se simți același om dintotdeauna, adică la fel ca înainte de a fi auzit predica domnului Hawke.

Se întoarse la Cambridge în vacanța mare din 1858 – de altfel nu prea devreme, dat fiind că trebuia să dea examenul facultativ de teologie, asupra căruia începuseră să insiste în ultima vreme episcopii. Tot timpul cât studia, își închipuia că înmagazinează cunoștințe ce o să-i servească foarte bine pentru profesia aleasă, în realitate nu făcea decât să tocească pentru ca să obțină o notă de trecere. La timpul potrivit, obținu nota de trecere – ba chiar o notă bunișoară, și fu hirotonisit diacon, împreună cu vreo cinci-șase din prietenii lui, în toamna anului 1858. Tocmai împlinise douăzeci și trei de ani.

Capitolul LI

Ernest căpătase o parohie într-unul din cartierele centrale ale Londrei. Deocamdată știa foarte puțin despre Londra, însă instinctiv era atras într-acolo. A doua zi după hiroto-năsire

Începu să-și îndeplinească îndatoririle – aproximativ cu aceleași sentimente pe care le avusese și taică-su când se pomenise închis în trăsură cu Cristina, în dimineața căsătoriei, înainte de a se fi scurs primele trei zile, înțelese că lumina fericirii pe care o cunoscuse în timpul celor patru ani petrecuți la Cambridge s-a stins; Ernest era înspăimântat de caracterul irevocabil al pasului făcut – în plină mare pripă, după cum își dădea seama acum.

Nu pot găsi o scuză mai indulgentă pentru rătăcirile ce voi avea datorită să le înregistrez, decât că șocul atâtor schimbări cum au fost brusca lui convertire la religiozitate, hirotonisirea și părăsirea universității Cambridge, îl covârșise pe eroul meu și îi dereglase echilibrul insuficient susținut de experiență, și deci, firește, extrem de instabil.

Orice om are în el o mare cantitate de trăsături negative, pe care trebuie să se străduiască să le elimine, înainte de a putea face ceva mai bun în viață; și într-adevăr, cu cât opera lui definitivă va fi mai durabilă, cu atât mai sigur este că trebuie să treacă printr-o perioadă, și poate una foarte lungă, în care nu întrezărește mai nicio speranță. Cu toții trebuie să ne facem de cap, pe plan spiritual, până ajungem la maturitate și în acest domeniu. Ceea ce-i reproșez finului mai nu este că simțea, nevoia de a-și face de cap, ci că rezultatul acestor aventuri n-avea să fie

decât mult prea banal, șters și neinteresant. Umorul și tendința către o gândire independentă, personală, de care păruse să dea dovadă, în mod promițător, cu câteva luni mai înainte, fură deodată înăbușite în fașă, ca niște muguri arși de un ger neașteptat, în timp ce vechiul obicei de a crede tot ce-i spuneau oamenii cu autoritate și a duce până în pânzele albe totul, oricât de absurd ar fi, îi reveni cu și mai mare putere parcă. Presupun că la asta ne puteam aștepta de la oricine s-ar fi găsit în situația lui Ernest, mai ales dacă ținem seamă de trecutul lui Ernest, dar acest lucru îi surprinse și-i dezamăgi pe unii dintre prietenii lui de la Cambridge, care judecau lucrurile mai la rece și începuseră să creadă în posibilitățile lui. Era convins că religia e incompatibilă cu jumătățile de măsură și chiar cu compromisul, împrejurările l-au făcut să îmbrățișeze cariera preoțească; pentru moment îi părea rău că s-a întâmplat așa, dar de vreme ce făcuse aceasta faptă, n-avea încotro și trebuia să meargă până la capăt pe acest drum. Așadar, se apuca să descopere ce se așteaptă de la el și să acționeze în consecință.

Parohul lui era un adept moderat al curentului Higăi Church, cu opinii nu prea pronunțate – un bătrânel care avusese la viața lui ca ajutori prea mulți diaconi ca să nu fi descoperit de timpuriu că legătura dintre parohi și diaconi, ca și cea dintre

patroni și angajați în orice alta sferă a vieții sociale, era o simplă chestiune de afaceri. Acum avea doi diaconi, Ernest fiind cel mai tânăr; celălalt se numea Pryer și când acest gentleman se arătă destul de binevoitor cu Ernest, făcându-i imediat oarccari avansuri, Ernest fu încântat să le accepte, data fiind starea de deprimare în care se găsea atunci.

Pryer avea vreo douăzeci și opt de ani. Învățase la Eton și la Oxford. Era înalt și în general trecea drept un bărbat frumos; nu l-am văzut decât o dată, timp de cinci minute, și mi s-a părut un tip odios, atât ca maniere, cât și ca înfățișare. Dar poate din cauză că m-a luat într-un fel care nu mi-a plăcut, îl citasem pe Shakespeare pentru că nu-mi vq – „Ulii1 u„Ni se în minte ceva mai bun ca să completez o frază – și spusesem ca o fărâmbă de natură te apropie de lumea întreagă.

— A, zise Pryer într-un mod îndrăzneț și impertinent, care-mi displicu, dar o fărâmbă din ce e contra naturii te face să te apropii și mai mult de lume.

Și mă privi cu aerul că mă consideră un bătrân pisăâog și că puțin îi pasă în fond dacă mă supăr sau nu de obrăznicia lui. E firesc, decât că din acel moment mi-a ieșit complet din inimă.

Dar a povesti astfel înseamnă a anticipa, pentru că eu l-am întâlnit pe acest coleg al lui Ernest abia după ce finul meu stătuse

vreo trei-patru luni la Londra. Și de fapt trebuie să mă ocup mai degrabă de impresia produsă de Pryer asupra lui Ernest, decât asupra mea. În afară de faptul că era socotit de multă lume un băiat frumos, era îmbrăcat ireproșabil, și, în general, era genul de om de care, fără îndoială, Ernest avea să se lase intimidat și, totodată, tras pe sfoară. Se îmbrăca în stilul Highehurchmen-ilor, iar cunoștințele lui erau exclusiv extremiști ai curentului High Chureb; dar nu-și expunea părerile în prezența parohului său care, deși se uita puțin chiorăș la unii dintre prietenii lui Pryer, nu avea suficiente motive să se plângă împotriva lor pentru a-i cere efectiv să întrerupă legăturile cu ei. Pe de altă parte, Pryer era și un predicator apreciat; în general se poate spune că era mai ușor să găsești mulți diaconi mai proști ca el decât unul singur mai bun. Când venea la eroul meu, de îndată ce rămâneau singuri, Pryer îl măsura cu privirea lui ageră și pătrunzătoare – și nu se arăta prea nemulțumit de rezultatul acestei analize; pentru că trebuie să spun că înfățișarea lui Ernest se schimbase simțitor în bine, dat fiind tratamentul mult mii acceptabil pe care-l primise la Cambridge. De fapt Pryer îl aprecia destul de mult ca să se poarte politicos cu el, iar Ernest era omul pe care-l câțtiga imediat prin politețe. Nu după multă vreme descoperi că High Church și chiar biserica Romei prezentau de fapt mult mai multe

argumente în apărarea lor decât considerase el. Asta a fost prima modificare de direcție în zborul lui de becață.

Pryer îl prezentă mai multor prieteni de-ai lui. Erau cu toții preoți tineri, aparținând, după cum am mai spus, cercurilor extremiste ale curentului High Church, dar Ernest fu surprins să vadă ca atunci când erau între ei nu se deosebeau aproape cu nimic de alți oameni. Asta fu un șoc pentru el; după foarte puțină vreme fu supus unui șoc și mai mare, observând că anumite gânduri împotriva cărora se luptase din răspuțeri, socotindu-le fatale pentru sufletul lui și de care crezuse că trebuie să se descotorosească pentru totdeauna cu ocazia hirotonisirii, îl deranjau în aceeași măsură ca și până atunci; de asemenea vedea destul de limpede că tinerii gentlemani care formau cercul prietenilor lui Pryer se aflau aproape în aceeași situație nefericită ca și el. Era deplorabil. Singurul mijloc întrezărit de Ernest pentru a ieși din această situație era să se însoare de îndată. Dar nu cunoștea nicio femeie pe care ar fi dorit s-o ia de nevastă. Realitatea este că nu cunoștea nicio femeie despre care să nu sokoată că ar prefera să moară, decât s-o ia de nevasta. Unul din scopurile principale ale lui Theobald și ale Cristinei fusese să-l ferească din calea femeilor, ținându-l la cât mai mare distanță, și izbutiseră atât de bine, încât femeile deveniseră pentru el niște

obiecte misterioase și de nepătruns, pe care trebuia să le tolerezi, dacă-ți era cu neputință să le eviți, dar nu să le cauți vreodată sau să le dai nas. Considera drept foarte posibil ca un bărbat să iubească sau să țină cât de cât la o femeie, dar era convins că cea mai mare parte a oamenilor care afirmau că au asemenea sentimente sunt niște mincinoși. Pe de altă parte, însă, era limpede că sperase mult prea mult, fără nicio șansă, și ca singurul lucru pe care-l – avea de făcut era să se ducă și să-i ceară primei femei dispusă a-l asculta să vină și să se mărite cu el cât de curând posibil.

Aborda acest subiect în conversațiile cu Pryer și fu surprins să afle că acest domn, deși atent față de enoriașele lui tinere și frumoase, susținea cu căldura ideea celibatului în rândurile clerului; de aceeași părere erau și ceilalți tineri clerici, cu aere de mhonosiță, pe care-i cunoscuse Ernest prin colegul sau Pryer.

Capitolul LII

— Știi, dragul meu Pontifex, îi spuse Pryer, când se plimbau amândoi într-o zi prin Kensington Gardens, la câteva săptămâni după ce făcuseră cunoștința, știi dragul meu

Pontifex, e foarte frumos să te cerți cu Roma, dar Roma a făcut din tratamentul sufletului omenesc o adevărată știință, pe

când propria noastră biserică, deși se arata în multe privințe cu mult mai pura, nu are un sistem organizat, nici de diagnostic, nici de tratament – bineînțeles, vreau să spun diagnostic și tratament spiritual. Biserica noastră nu prescrie remedii pe baza nici unui sistem bine stabilit și, ceea ce e mai rău, chiar când medicii ei au stabilit boala și au arătat remediul, după cum s-au priceput, ea nu impune o disciplină care să asigure în fapt aplicarea acestui remediu. Dacă bolnavii noștri nu se arată dispuși să facă ceea ce le spunem, n-avem niciun mijloc de a-i sili. Dar poate că, ținând seama de situația de fapt, acesta e un lucru foarte bun, întrucât din punct de vedere spiritual, noi suntem niște simpli agenți veterinari, în comparație cu clerul! romano-catolic, și nici nu putem spera să obținem rezultate eficace în lupta împotriva păcatelor și mizeriei din jurul nostru, până ce nu vom reveni în unele privințe la metodele străbunilor noștri și ale părții celei mai însemnate a creștinătății.

Ernest întreba în ce privințe dorea prietenul lui o întoarcere la metodele străbunilor noștri.

— Cum, dragul meu, e oare posibil să n-ai habar de lucrul ăsta? E vorba pur și simplu de următoarele: sau preotul este într-adevăr o călăuză spirituală, capabilă să arate oamenilor cum ar trebui să trăiască mai bine decât își pot da seama singuri, sau

nu e nimic – adică nu are niciun fel de raison d'être i. Dacă preotul nu este un vindecător și îndrumător al sufletelor oamenilor, așa cum doctorul e vindecătorul și îndrumătorul trupurilor lor, atunci ce este? Istoria tuturor vremurilor a arătat – și fără îndoiala că și tu știi aceste lucruri la fel de bine ca și mine – că după cum oamenii nu pot să vindece trupurile pacienților lor, dacă nu au fost instruiți cum se cuvine, în spitale, sub conducerea unor profesori pricepuți, tot așa nu se poate vorbi nici de vindecarea sufletelor de bolile lor mai ascunse, fără ajutorul unor oameni versați în știința sufletelor, cu alte cuvinte, fără ajutorul preoților.

Ce altceva dacă nu asta pot oare să însemne cărțile noastre rituale și îndrumătoarele noastre? Cum putem noi oare, în numele rațiunii, să descoperim caracterul exact al unei ma-

1 Rațiune de a fi (franc.).

ladii spirituale, dacă nu am căpătat experiență în alte cazuri similare? Cum putem să obținem acest lucru fără o instruire specială? În momentul de față trebuie să începem să facem singuri toate probele, fără a profita de experiența organizată a predecesorilor noștri, întrucât experiența aceasta nu este niciodată organizată sau coordonată. Prin urmare, la început fiecare dintre noi trebuie să ajungă la distrugerea multor suflete,

care ar putea să fie mântuite prin cunoașterea câtorva principii elementare, Ernest fu cât se poate de impresionat de toate acestea.

— Cât despre ideea că oamenii ar putea să se trateze singuri, continuă Pryer, realitatea este că ei nu sunt în stare să-și tămăduiască singuri sufletele, după cum nu sunt în stare nici să-și vindece singuri trupurile, sau să-și rezolve singuri treburile juridice, în aceste două privințe, ei își dau seama limpede și destul de ușor că ar fi o nebunie să se amestece în propriile lor cazuri și, de aceea, în mod cu totul firesc, se duc să ceară sfatul competent al unui om de profesie; or, nu se poate tăgădui că sufletul omului e un lucru mult mai greu și mai complicat de tratat și, în același timp, că e mai important pentru el să fie tratat bine, decât i-ar fi îngrijit trupul sau avutul. Ce putem gândi despre practicile unei biserici care încurajează oamenii să se bizuie pe sfaturi neprofesionale în chestiuni care le afectează fericirea veșnică, în schimb nici n-ar vrea să audă de primejduirea treburilor lor lumești printr-o purtare atât de nesăbuită?

Într-adevăr, Ernest nu vedea niciun punct slab în acest raționament, într-un mod foarte vag, asemenea idei îi trecuseră și lui prin minte, dar nu le fixase niciodată și nu și le formulase

niciodată într-un mod organizat. Pe de altă parte mei nu avea mintea destul de ageră pentru a detecta unele false analogii și folosirea abuzivă a metaforelor; în realitate era doar ca un copilăș în mâinile colegului său.

— Și ce arată toate astea? reluă Pryer. În primul rând, necesitatea spovedaniei – și protestul împotriva ei este la fel de absurd cum ar fi protestul împotriva disecției, ca parte integrantă a instrucțiunii studenților în medicină. Dacă acceptăm ideea că acești tineri trebuie să vadă și să facă o mulțime de lucruri la care noua nu ne place, nici măcar să ne gândim, atunci ajungem desigur la concluzia că dacă ei nu sunt pregătiți să facă aceste lucruri, trebuie să-și aleagă o altă profesie; s-ar putea chiar ca ei să fie contaminați cu otrăde la un cadavru și să-și piardă viața. Totuși trebuie să-și încerce șansele. Așadar, dacă năzuim să fim preoți și în fapt, nu numai cu numele, trebuie să ne familiarizăm cu cele mai amănunțite și mai nesuferite detalii ale tuturor genurilor de păcat, ca să-l putem recunoaște în toate stadiile sale. În cadrul acestor cercetări, unii dintre noi trebuie, fără îndoială, ia piară din punct de vedere spiritual. Acest lucru nu-i putem împiedica; orice știință trebuie să-și aibe martini săi și niciunul dintre ei nu va binemerita mai mult de la omenire decât acei care au căzut saenficându-se pentru cercetarea patologiei spirituale.

Pe Ernest îl interesa din ce în ce mai mult problema, dar, fund atât de blând și supus de felul lui, nu spuse nimic.

— Nu doresc acest martiriu pentru mine, continuă interlocutorul său, dimpotrivă mă voi strădui să-l evit din răspunsuri ieri, dar dacă cumva o să fie voia Domnului să cad răpus căutând ceea ce consider că este spre slava lui – atunci, mai bine, zic eu, să se facă nu pre voia mea, Doamne, ci pre voia ta.

Asta era prea mult, chiar și pentru Ernest.

— Am auzit odată de o irlandeză, zise el zâmbind, care spunea că e o martiră a băuturii.

— Se prea poate, îi răspunse Pryer înfierbântându-se, s. i-i dădu drumul înainte, demonstrându-i că această femeie de treaba era o experimentalistă al cărei experiment, deși cu efecte dezastruoase asupra ei însăși, era totodată plin de învățăminte pentru alți oameni. Așadar, ea era o adevărată martiră sau o martoră a consecințelor înfiorătoare ale lipsei de cumpătare, contribuind astfel, fără îndoială, la mântuirea multor oameni, care, dacă n-ar fi fost martiriul ei, ar fi căzut în patima beției, în ceea ce o privește, orice nădejde era pierdută și eșecul încercării ei de a cuceri o anumită poziție dovedea că această poziție este de necucent și că, prin urmare, orice altă încercare trebuie abandonată. Asta echivala pentru omenire cu un câștig aproape

la fel de mare cum ar fi fost și cucerirea efectivă a acestei poziții.

În afară de asta, adăugă el, vorbind mai repede, din nefericire granițele dintre viciu și virtute sunt îngrozitor de prost determinate. Jumătate din viciile condamnate cât se poate de vehement de oameni au în ele semințele binelui și pretinc mai degrabă o folosire moderată decât o abținere totală

Ernest ceru cu multă timiditate un exemplu ilustrativ

Nu, nu, spuse Pryer, nu vreau în niciun caz să-l ilustrez acest lucru, însă îți voi da o formulă care să îmbră țășeze toate exemplele. E vorba de următorul lucru: nici i deprindere nu este pe de-a-ntregul vicioasă, dacă nu a fese extirpata cu totul în sânul raselor celor mai frumoase, mai\par guroase și mai civilizate ale omenirii, în ciuda a secole întregi de strădanii pentru a o nimici. Dacă în ciuda unor asemenea eforturi, un viciu se mai poate menține printre națiunile cele mai rafinate, el trebuie neapărat să se întemeieze pe vreo realitate de necontestat și de neclintit, existentă în natura umană, și trebuie neapărat să aibă vreun avantaj compensa tor de care nu putem să ne dispensăm cu totul.

Bine, zise timid Ernest, dar asta nu înseamnă oare o eliminare virtuală a oricărei distincții dintre bine și rău, și nu echivalează oare cu o încercare de a-i lăsa pe oameni fără niciun fel de călăuza morală?

Nu pe oameni, sună răspunsul; pe oameni noi avem datoria să-i călăuzim, fiindcă ei sunt și vor fi întotdeauna în capabili să se călăuzească în suficienta măsură singuri. Noi trebuie să le spunem ce trebuie să facă și, într-o stare ideală a lucrurilor, ar trebui să avem mijloace de a-i sili s-o facă; poate când vom fi mai bine instruiți, această stare ideală se va ivi; nimic nu o va promova într-o mai mare măsură decât o mai bună cunoaștere din partea noastră a patologiei spirituale. Pentru asta e nevoie de trei lucruri: în primul rând să avem noi, preoții, libertatea absolută de a recurge la experiențe; în al doilea rând, să știm exact ce fac și ce gândesc laicii, precum și ce gânduri și acțiuni duc la anumite condiții spirituale; iar în al treilea rând, să avem o mai bună organizare și să existe o mai mare solidaritate printre noi.

Dacă urmează să facem ceva bun pe lumea asta, trebni neapărat să fim un organism strâns unit, iar pe de altă parte, trebuie să fim întru totul despărțiți și deosebiți de laici. De asemenea, trebuie să fim slobozi de acele legături pe care le reprezintă soția și copiii. N-am cuvinte să-mi exprim oroarea de care sunt cuprins când îi văd pe preoții englezi trăind în ceea ce nu pot numi altfel decât o „căsătorie deschisă”. Este un lucru pur și simplu deplorabil. Preotul trebuie să fie o ființă complet lipsită

de sex – dacă nu în practică, cel puțin în teorie, complet – și asta tot pe baza unei teorii atât de universal acceptate, încât nimeni să nu îndrăznească s-o pună la îndoială.

Dar, zise Ernest, Biblia nu le-a spus oamenilor ce trebuie și ce nu trebuie să facă? Și nu ar fi oare de ajuns ca noi să insistăm asupra a ceea ce stă scris în Biblie, fără să ne mai preocupăm de tot restul?

Dacă începi cu Biblia, sună răspunsul, atunci înseamnă că ești căzut pe trei sferturi în mlaștina necredinței, și vei pieri cu totul, înainte de a-ți da bine seama unde te afli.

Biblia, nu e lipsită total de valoare pentru noi, slujitorii biseri eu, dar pentru comunitatea laică este o piatră de care se împiedica întotdeauna, și pe care nu izbutim niciodată s-o îndepărtăm din calea ei destul de devreme și de complet. Bineînțe les, spun asta, presupunând că mirenii citesc Biblia, ceea ce, din fericire, se întâmplă foarte rar. Dacă o citesc așa cum o citește englezul bisericos sau englezoaica bisericoasă de rând, atunci într-adevăr Biblia nu face rău nimănui; dar dacă se întâmplă ca ei s-o citească cu atenție – ceea ce am putea să presupunem că ar face-o, dacă le-am da-o – atunci ea are un efect de-a dreptul fatal asupra lor.

Ce vrei să spui? întrebă Ernest, din ce în ce mai uluit, dar

din ce în ce mai convins că cel puțin a încăput pe mâlmle unui om care are niște idei precise.

Întrebarea ta îmi dovedește că n-ai citit niciodată

Biblia. Niciodată n-a fost așternută pe hârtie o carte pe care te poți bizui mai puțin. Ascultă-mi, te rog, sfatul, și n-o citi, sau cel puțin până peste câțiva ani, când sper să fii mai matur, și când o vei putea citi fără niciun fel de primejdie.

Dar desigur că și tu crezi în cuvântul Bibliei, când îți spune de pildă cum a murit și a înviat Cristos. Fără îndoială că asemenea lucruri le crezi, nu? zise Ernest, așteptându-se totuși să i se spună că Pryer nu crede nicidecum asemenea lucruri.

Asta nu cred, știu.

Dar cum, din moment ce mărturia Bibliei nu este va labilă?

Prin mărturia glasului viu al bisericii, despre care știu că este infailibilă și că a învățat-o însuși Iisus.

Capitolul LIII

Conversația, de mai sus, ca și altele în același gen, produceau o profundă impresie asupra eroului meu. Dacă a douz s-ar fi plimbat cu domnul Hawke și l-ar fi ascultat aparind celălalt punct de ar fi fost tot atât de profund impresionat și tot atât de dispus să arunce peste bord tot ce-i spusese Pryer, după cum era acum dispus să dea la o parte absolut tot ce auzise de la alți

oameni în afară de Pryer; însă întrucât nu exista un domn Hawke pe undeva pl **n** preajmă, Pryer înregistra o victorie deplină, rămânând singur stăpân pe câmpul de luptă.

Mințile embrionare, ca și trupurile embrionare, trec pr. n-tr-o serie întreagă de metamorfoze stranii, înainte de a ajunge la forma lor definitivă. Prin urmare, nu trebuie cătuși de puțin să ne mirăm de faptul că cineva care urmează să se pieracă într-un romano-catolic convins trece mai întâi prin alte stadii, fiind pe rând metodist, apoi liber-cugetător; după cum nu trebuie să ne mirăm nici de faptul că un om a fost când în trecut o simplă celulă, iar mai târziu un animal nevertebrat. Dar era greu să ne așteptăm ca Ernest să fi știut toate acestea; embrionii nu sunt capabili de așa ceva. În fiecare stadiu al dezvoltării lor embrionii își închipuie că au ajuns în singura stare care li se potrivește cu adevărat. Ei spun ca acesta trebuie să fie cu siguranță ultimul lor stadiu, întrucât sfârșitul lui va fi un șoc atât de puternic, încât nimic nu-i va putea supraviețui. Fiecare schimbare este un șoc; fiecare șoc este o moarte **p**) o tanto. Ceea ce numim moarte, este doar un șoc destul de puternic pentru a ne distruge capacitatea de a recunoaște trecutul și prezentul, ca fiind asemănătoare între ele. Este ceea ce ne face să considerăm elementele ce diferențiază prezentul de trecutul nostru mult mai mari decât el emeiitele de

asemănare; de aceea nu mai putem, în sens pio-prui, să socotim prezentul o continuare a trecutului, ci ni se pare mult mai simplu să-i concepem ca fiind cea nou, cum ne place să-l denumim.

Dar, lăsând astea la o parte, era limpede că patoloșfa spirituală (mărturisesc că în ceea ce mă prh este nu știu ce

1 într-o oarecare măsură (lat).

Înseamnă patologie spirituala – dar Pryer și cu Ernest, fără îndoială, șt, au) reprezenta marele deziderat al epocii. Lui Ernest i se părea că a făcut chiar el această descoperire, încă de multă vreme, și că de fapt nici nu știuse vreodată altceva. Ernest se apucă să le scrie prietenilor de la colegiu scrisori lungi, în care-și expunea părerile, de parcă ar fi fost unul dm – t re părinții apostolici. Cât despre autorii Vechiului Testament, aceștia! scoteau din sărite. „Fă-mi te rog plăcerea, îi scria unui prieten, și citește-l pe profetul Zaharia, iar apoi fii bun și expune-mi părerea ta sinceră în privința lui. Scrie tare prost, și e lăudăros ca yankeu; îți vine greață să trăiești într-o epocă în care palavre dintr-astea umflate pot să fie admirate cu un aer grav, fie ca poezie, fie ca profeție”.

Toate astea se datorau faptului că Pryer îl montase împotriva lui Zaharia. Nu știu prea precis ce făcuse Zaharia; dar eu personal aș crede că Zaharia a fost un proroc foarte bun; poate

pentru că era unul dintre autorii Bibliei, și nu dintre cei mai de frunte, îl alesese Pryer ca un instrument pentru deprecierea Bibliei în comparație cu biserica.

Am constatat că puțin mai târziu Ernest, îi scria prietenului sau Dawson: „Îmi continui plimbările cu Pryer, și în feb! acesta ne clarificăm reciproc gândurile. La început el era singurul care gândea, dar acum am impresia că pot să țin pasul cu el și chiar îmi vine să râd pe sub mustața când îl văd că deja începe să-și modifice o parte din părerile pe care le susținea cu multă hotărâre când l-am cunoscut. Pe atunci cred că se afla pe drumul către Roma și înainta cu pași mari într-acolo; acum însă mi s-a părut că e profund influențat de o sugestie de-a mea, care s-ar putea eventual să te intereseze și pe tine. Vezi tu, trebuie neapărat ca într-un fel sau altul să turnăm viață nouă în vinele bisericii; altfel va fi imposibil să ne menținem terenul câștigat în lupta împotriva Romei sau împotriva necredincioșilor, (în treacăt fie spus, cred că Ernest nici măcar nu dăduse vreodată cu ochii de un necredincios – ca să nu mai vorbim de faptul că nu avusese ocazia să discute cu vreunul,} Prin urmare, acum câteva zile i-am propus lui Pryer (și ei s-a declarat imediat de acord cu propunerea, ba a fost și entuziasmat, de îndată ce a văzut că am mijloacele de a o duce la îndeplinire) să punem bazele unei

mişcări religioase oarecum similare mișcării Tânăra Anglie de acum 20 de ani; scopul acestei mișcări ar trebui să fie să venim de hac pe de o parte papalității, iar pe de altă parte scepticismului, în acest scop, găsesc că nimic nu poate fi mai recomandabil decât întemeierea unui institut sau colegii unde natura și tratarea păcatului să fie studiate pe baze mult mai științifice decât în momentul de față. Vrem – ca să spun, împrumut un termen folositor din conversația lui Pryer – să realizăm un Colegiu al patologiei spirituale, unde tineretul (bănuiesc că Ernest considera că nu mai e tânăr) să poată studia natura și tratamentul păcatelor sufletului, exact așa cum cercetează studenții în medicină infirmitățile trupului bolnavi. Un asemenea colegiu, trupă cum mărecunoaște probabil și tu, se va apropia ca valoare pe de o parte de Rom și pe de altă parte de știință – de Roma întrucât va da elevului mai multă abilitate și deci va netezi calea spre obținere unor puteri sporite, și de știință întrucât va recunoaște că gândirea liberă are o anumită valoare, într-un fel sau altul în cercetările spirituale. Pryer și cu mine am hotărât ca de aici înainte să ne închinăm trup și suflet acestui scop.

Bineînțeles, ideile mele nu au prins încă un contur precum și totul va depinde de oamenii care vor conduce la începutul acestui colegiu. Nu sunt încă preot, dar Pryer este, și dacă îl vom fi să inițiem

acest colegiu, Pryer ar putea să preia conducea lui o viemă, iar eu ar urma să lucrez formal sub îndrumări lui, ca subaltern. Lucrul acesta l-a propus chiar Pryer. În ți se pare că e foarte generos din partea lui?

Partea cea mai proastă e că nu avem destui bani; e ad vărată că eu am cinci mii de lire, dar ne-ar trebui măcar zec mii, înainte de a putea porni, sau cel puțin așa spune Pryer după ce vom fi pornit treaba voi putea să locuiesc la coleg și să primesc salariu de la această fundație, așa că e cam ac lași lucru, dacă-mi investesc banii în felul acesta sau îmi f rost de o parohie; de altceva nu cred că aș mai avea nevoie e sigur că nu mă voi căsători niciodată; niciun preot n-trebuie să se gândească la una ca asta și un om necăsătorit poate trăi eu te miri ce și mai nimic. Totuși, nu prea\par 1 Secțiune a partidului conservator englez care a început prin o mișcare condusă de Disraeli și lordul John Manners. Mișca urmărirea o redeșteptare a relațiilor medievale între clasele antagonice ca un antidot împotriva rapidei răspândiri a principiilor democratice. i ritul și scopul mișcării sunt expuse de Disraeli în romanul său ConingsbyL împede cum o să fac rost de toți banii de care am nevoie, să pryer sugerează că întrucât deocamdată nu prea avem multe șanse de a câștiga alți bani, trebuie să-i obținem printr-o serie de investiții chibzuite. Pryer

cunoaște câteva persoane care câștigă sume frumoasele cu un capital foarte mic, sau chiar, aș putea spune, fără niciun capital, cumpărând diverse lucruri dintr-o instituție care se numește Bursă; deocamdată nu știu prea multe în privința ei, dar Pryer zice că voi afla curând; într-adevăr, el socoate că mi-am manifestat un adevărat talent în această direcție și ca, sub auspicii corespunzătoare, o să ajung un foarte bun om de afaceri. Bineînțeles că alții, și nu eu, urmează să stabilească acest lucru; dar un om poate realiza orice, dacă-și pune mintea la contribuție și, cu toate că nu aspir să am o avere mai mare doar așa pentru mine, năzuiesc la ea, gândindu-mă la binele ce l-aș putea face cu banii, mântuind sufletele oamenilor de chinurile îngrozitoare care-i așteaptă pe lumea cealaltă. A, dacă planul nostru reușește, și nu văd ce piedici ar putea să se ivească în calea lui, e aproape cu neputință să-i exagerăm importanța sau proporțiile pe care ar putea să le atingă în ultimă instanță” etc. etc.

Și în cazul de față l-am întrebat pe Ernest dacă are ceva împotriva să public această scrisoare. A tresărit, dar mia răspuns:

— Nu, nu mă supăr dacă asta te ajută în narațiunea ta; dar nu ți se pare că e prea lungă?

l-am spus că scrisoarea îi va permite cititorului să-și dea singur seama de felul cum mergeau lucrurile, în mult mai puțin

timp decât mi-ar trebui mie să i le lămuiesc.

— Ei bine, atunci păstrează-o.

Și continuând să răsfoiesc dosarul cu scrisorile lui Ernest, am găsit și următorul test: „Îți mulțumesc pentru ultima ta epistolă și ca răspuns îți trimit o ciornă a unei scrisori pe care am adresat-o ziarului Times, acum vreo două zile. N-a fost publicată, dar ea cuprinde, aproape în întregime, ideile mele cu privire la chestiunea vizitelor făcute de enoriași; Pryer e într-un totul de acord cu conținutul ei. Te rog meditează pe îndelete asupra ei și trimi-te-mi-o înapoi, după ce ai citit-o, pentru că nu-mi pot permite să o pierd, dat fiind că e o expresie absolut exactă a crezului meu actual.

Tare mult aș de: i s-a am o discuție i>n-a voce l în privința acestor chestiuni: singurul lucru pe care-l văd limpede și de care sunt sigur este că am sulerit o pierdere îngrozitoare, din momentul în care am încetat să ne bucurăm de dreptul la excomunicare. Ar trebui să-i excomunicăm pe bogați și pe săraci deopotrivă, pe capete. Dacă ni s-ar reda această putere, cred că am putea foarte curând să punem capăt celei mai mari părți a pătatelor și nenorocirilor din jurul nostru”.

Aceste scrisori au fost așternute pe hârtie doar! a câteva săptămâni după hirotomsirea lui Ernest, dar ele nu sunt nimic

fa-a de cele scrise puțin mai târziu.

În zelul său entuziast și nerăbdător de a regenera biserica anglicană (și prin ea universul întreg) prin mijloacele sugerate de Pryer, lui Ernest îi veni în minte să încerce a se familiariza cu obiceiurile și gândurile săracilor, ducându-se să trăiască în mijlocul lor. Cred că această idee îi fusese inspirată de romanul lui Kmglsley – Alton Locke; deși Ernest era pe atunci adept al curentului High Church, îl devorase pur și simplu, exact așa cum citise pe nerăsuflăte și Viața lui Arnold de Stanley”, romanele lui Dickens și orice altă maculatură literară contemporană, cât se poate de primejdioasă pentru el; în orice caz, el își puse cu adevărat planul în aplicare, și se instala în casa unei văduve de birjar în Ashpit Place, o stradelă de pe lângă teatrul Drury Lane.

Proprietăreasa ocupa tot parterul. În bucătăria din față” stătea un tinichigiu. Bucătăria din dos era închiriata unui meșteșugar care repara foaie. La etajul întâi Ernest își lua două camere, și le mobila destul de confortabil, dat fiind ca în orice trebuie să existe totuși o limită. Celelalte două etaje erau împărțite între patru grupuri diferite de locatari: în față un croitor, pe nume Holt, un bețivan care-și bătea nevasta noapte de noapte, până ce țipetele ei sculau toată casa la picioare; deasupra Sui un alt croitor care avea nevastă, dar

1 Prin viu grai (lat.) romancier engâez, unul din.

2 Cliailes Kingsicy (1819 – 1875) promoroni în șcăm socialiste creștine.

3 Thomas Stanăcy (1625 – 167S) – scriitor și ciudit englez.

n-avea copii; această familie, adeptă a lui Wesley, obișnuia
șea să bea, dar nu făcea niciodată zgomot. Odăile din dos erau
închiriate unor femei nemăritate, care îi părură lui Ernest să aibă
relații foarte onorabile în lumea bună, deoarece niște tineri
domni bine îmbrăcați și cu înfățișare de gentlemani tot urcau și
coborau scările, trecând prin dreptul apartamentului lui Ernest,
și făcând vizite, dacă nu chiar la amândouă duduile, în orice caz
cu siguranță domnișoarei Snow; Ernest auzea ușa ei trântindu-se
după trecerea lor. Dar aimpresia că unii dintre acești domni
urcau și în camera domnișoarei Maitland, Doamna Jupp,
proprietăreasa, îi spuse lui Ernest că erau frații și verii
domnișoarei Snow; aceasta căuta un post de guvernantă, însă
deocamdată avea un angajament ca actrița (a teatrul Drury Lane.
Ernest întrebă dacă și domnișoara Maitland, care ocupa odaia din
fund de la ultimul etaj, e în căutarea unui post, și i se răspunse că
ea dorește o slujbă de modistă. Ernest crezu tot ce-i spuse
doamna

Capitolnt LIV

Gestul lui Ernest suscită comentarii diverse în rândurile prietenilor lui, părerea generală fiind ca de la Pontifex nici nu te puteai aștepta la altceva, întrucât oriunde se ducea trebuia să facă ceva neobișnuit, deși în linii mari ideea era destul de bună. Cristina nici nu-și mai încăpu în piele de bucurie când, sondând preoții din vecinătate, constată că sunt gata să-i laude fiul pentru purtarea lui în care vedeau mult mai mult sacrificiu de sine, decât era în realitate. Cristinei nu-i prea plăcea faptul ca Ernest s-a instalat într-un cartier atât de puțin aristocratic; dar era foarte probabil ca ziarele sa de fapta lui, și atunci aveau să înceapă să-i dea aten - ție și personajele importante ale țării, în afară de asta, îo-cuința era probabil ieftină; acolo, printre oameni săraci, putea să trăiască cu bani foarte puțini, și deci avea posibilitatea să pună la o parte o sumă bunicică din venitul său. Cât despre ispite, evident într-un asemenea loc puteau să fie, în cel mai

\$ râu caz, foarte puține, iar în cel mai bun, niciuna. Tocmai cu acest argument referitor la ieftinătate îl putea convinge cel mai ușor pe Theobald; taică-su bombăni mor e suo 1, spunând că nu-i place de loc extravaganța și îngâmfarea lui fiu-său, Când Cristina sublinie faptul ca locuința o să ce-te puțin, el răspunse că într-adevăr asta e ceva.

Erectul produs asupra lui Ernest fu confirmarea părerii

bune despre propria sa persoană, care tot creștea de dud începuse să-și pregătească hirotonisirea; ba chiar el ajunsese să se felicite singur pentru faptul că era printre puținii oameni cu adevărat gata să renunțe la tot pentru Hristos. Nu după multă vreme Ernest se crezu un om care a primit o misiune importantă și pe care-l aștepta un viitor strălucit, Cels mai superficiale și mai pripite păreri zămislite de mintea lui începură să capete pentru el o importanță covârșitoare și, după cum am arătat și mai înainte, începea să-și bombardeze cu ele vechii prieteni devenind cu fiecare săptămână ce trecea tot mai multe – de propria lui persoană și de propriile lui aiureli. Mi-ar plăcea foarte mult să am posibilitatea de a învălui în tăcere această parte a vieții eroului meu, dar n-aș putea s-o fac, fără a-mi strica povestea.

Iată ce am descoperit că a scris în primăvara anului 1859: „Nu știu cum aș putea numi creștină Biserica pe care o vedem, atâta vreme cât roadele ei nu sunt creștinești, adică atâta vreme cât roadele membrilor comunității anglicane nu sunt nici măcar într-o oarecare măsură conforme cu învățăturile ei. Mă declar de acord din toată inima cu învățăturile bisericii anglicane în multe privințe, numai că ea spune un lucru și se face altul; și iarăși nu știu cum aș putea s-o numesc creștină, atâta vreme cât nu recurge la excomunicare – da, la excomunicare în masa. Eu aș

începe cu parohul nostru, și dacă s-ar dovedi necesar să continui cu excomunicarea episcopului, nu m-aș da îndărăt nici de la aceasta.

Actualii parohi din Londra sunt niște oameni cu care este pur și simplu imposibil să faci ceva. Al meu e unul dintre cei mai buni, și totuși de îndată ce Pryer și cu mine manifestați¹ cumva dorința de a lua ofensiva împotriva unui râu, într-un fel care nu e recunoscut de practicile șablon, sau dorințe

1 După obiceiul său (Ut.) a Vrajit (franc). Aici e folosit în sensul de încântat, fermecat de a remedia vreun lucru care n-a fost deocamdată criticat în public, el ni se împotrivește cu vorbele: „Nu-nțeleg ce vreți voi cu toată agitația asta; niciun alt membru al cîerului nu vede astfel situația și n-am niciun chef să fiu primul care să răstoarne totul cu susul în jos”. Și când te gîndești că toți oamenii îl socotesc o ființă cu scaun la cap. Lumea asta mă și enervează. Și totuși noi știm ce vrem și, după cum i-am scris deunăzi lui Dawson, am pus la cale un plan care, cred, va face față necesităților cazului respectiv. Dar avem nevoie de mai mulți bani, și prima mea acțiune întreprinsă în acest scop nu a ieșit pînă la urmă chiar atît de mulțumitor cum sperasem, Pryer și cu mine; nu mă îndoiesc însă că vom recupera foarte curm d această pierdere”.

Când veni la Londra, Ernest avea intenția să umble cât mai mult din casa în casă, însă Pryer îl convinsese să renunțe la acest plan, înainte chiar de a se fi instalat în apartamentul său nou și atât de ciudat ales. Linia pe care o adoptă acum era oarecum în sensul că dacă oamenii îl doreau pe Iisus, atunci trebuiau să-și dovedească această dorință, dându-și oarecare osteneală; și anume, ceea ce li se cerea, era să-și dea osteneala de a veni să-l caute pe el, pe Ernest; iată-l instalat. acolo, chiar în mijlocul lor, și gata oricând să le ofere învățătura lui; dacă oamenii nu se arătau dispuși să vină la el, asta nu putea în niciun caz să fie vina lui.

„Aici ocupația mea principală este să observ ce se petrece în juru-mi, îi scria el iarăși lui Dawson. N-am de gând să fac prea multe treburi în parohie, în afară doar de îndatoririle zilnice care cad în sarcina mea. Am un curs de inițiere în tainele Bibliei pentru adulți și un altul similar pentru băieți, precum și foarte mulți tineri și elevi pe care-i instruiesc într-un fel sau altul; apoi mai sunt și copiii de ia școala duminicală; cu ei îmi umplu camera până la refuz duminică seară și-i pun să cânte imnuri și cântece religioase, ceea ce le place grozav. Pe de altă parte citesc foarte mult – mai ales cărți pe care Pryer și cu mine le considerăm a fi de cel mai mare ajutor; nimic nu ni se pare mai potrivit decât operele iezuiților, Pryer este un gentleman desăvârșit și totodată

un admirabil om de afaceri, care izbutește să dea toată atenția cuvenită atât lucrurilor ce se petrec pe lumea asta, cât și celor din sferele cerești; printr-o genială lovitură de bursă, a reușit să recupereze aproape total o pierdere destul de gravă, care amenința să întârzie o bună bucată de vreme punerea în aplicare a marelui nostru plan. Amândoi acumulăm în fiecare zi principii noi. Am convingerea că mă așteaptă lucruri mari și speranța tot atât de fermă că foarte curând voi fi în stare să realizez foarte mult.

În ceea ce te privește, nu pot decât să-ți urez succes în toate. Dumnezeu să te ajute să fii îndrăzneț, dar logic, **p**! în de inițiative, dar prudent, curajos până la aventură, dar totodată circumspect, atât cât se cuvine să fii” etc. etc.

Cred că deocamdată e suficient.

Capitolul LV

După cum era și firesc, l-am căutat pe Ernest de îndată ce a sosit la Londra, dar nu l-am găsit. Când a trecut el pe la mine să-mi întoarcă vizita, s-a nimerit să nu fiu acasă, așa ca s-au scurs câteva săptămâni bune de la sosirea sa în oraș, până am reușit să-l văd. Asta s-a întâmplat la puțină vreme după ce se instalase în noua locuință. Mi-a plăcut firea lui, însă afară de legătura ce o stabilea între noi muzica, în privința căreia aveam gusturi

extraordinar de asemănătoare, am impresii că n-aș prea fi știut cum să mă înțeleg cu el. Ca să nu-l nedreptățesc, trebuie să spun că nu s-a apucat să-și expună planurile în fața mea. până ce n-am început să-l trag de limbă în legătură cu ele. Ca să folosesc cuvintele proprietăresei lui Ernest, doamna Jupp, „nu prea eram eu dus la biserică” (cercetând-o mai îndeaproape am descoperit că doamna Jupp fusese dusă la biserică o dată, când își botezase băiatul, pe nume Tom, cu vreo douăzeci și cinci de ani în urmă, dar niciodată mai înainte, și nici după aceea; mă tem chiar că nu se dusesse la biserică nici pentru a se căsători, pentru ca, deși își spunea „Doamna”, nu purta verighetă și vorbea despre persoana care firește ar fi trebuit să fie domnul Jupp, folosind cuvintele „tatăl bietului meu băiat”, în locul cuvintelor „soțul meu”). Dar să revenim. Mă supăra faptul că Ernest se hirotonisise. Eu nu eram hirotonisit și nu-mi plăcea ca prietenii mei să fie hirotonisiți, după cura nu-mi place nici să mă prefac că am maniere foarte alese și purtări exemplare, sau să fac pe distantul și asta tocmai față de un băiat pe care-l cunoșteam de când știa zilele săptămânii doar sub forma cuvintelor „ieri”, „azi”, și „mâine”, dar nu și pe nume, nici măcar duminica, și de când zicea că nu-i place pisicuța, fiindcă are ace la degete.

Mă uitam la el și mă gândeam la mătușa lui, Alethea, la

rapiditatea cu care sporea averea ce i-o lăsase; și-mi ziceam ca toți banii au să-i parvină acestui tânăr, care, foarte probabil, avea să-i folosească cu totul altfel decât ar fi dorit domnișoara Pontifex. Eram tare necăjit, în sinea mea îmi spuneam: „Ea se temea întotdeauna că o să încurce rău lucrurile în chestiunea testamentului, dar nu mi-aș fi putut închipui că o să le încurce chiar în halul ăsta”, Pe urmă însă m-am gândit că poate dacă ar fi trăit mătușa lui, băiatul n-ar fi ajuns așa.

Ernest s-a purtat foarte drăguț cu mine și trebuie să mărturisesc ca numai eu am fost de vină dacă discuția a alunecat spre subiecte primejdioase. Eu am fost agresorul, prevalându-mă probabil de avantajele pe care mi le oferea vârsta și faptul că-l cunoșteam de atâta vreme, socotind că acestea îmi dau dreptul să mă fac dezagreabil într-un mod destul de voalat.

Atunci, băiatul mi s-a destăinuit, și partea exasperantă era că până la un punct avea întru totul dreptate. Dacă-i acceptam premisele însemna că și concluziile sunt destui de juste; iar pe de altă parte, o dată ce era hirotonisit, nu puteam să-i pun la îndoială premisele într-o discuție în contradictoriu, așa cum fără îndoială aș fi făcut-o dacă aș fi avut ocazia să-i prezint argumentele, înainte de a se fi consacrat carierei preoțești. Rezultatul a fost că a trebuit să bat. În retragere, și că am plecat

de la el într-o dispoziție nu prea bună. Sunt convins că de fapt îmi plăcea foarte mult Ernest, și eram supărat doar fiindcă îmbrăcase haina preoțească și fiindcă un preot avea perspectiva de a intra în posesia unei sume atât de însemnate.

Ieșind de la el! 3 am avut o scurtă conversație cu doamna Jnpp. De la prima vedere făcurăm amândoi constatarea că nu suntem niciunul nici celălalt „prea duși la biserică”, așa că-se dădu foarte repede drumul la gură. Zise pur și simplu că Ernest o să moară. Era un om prea de treaba pentru lumea asta, și avea o înfățișare tare trista, „exact ca tânărul Wat-kins, de la localul Coroana de peste drum, care a murit acum o lună și avea, săracul băiat, pielea albă ca alabastrul; sau cel puțin lumea zice că s-a puscat. L-au luat de la cârciuma lui Mortimer, că eu l-am întâlnit tocmai când mă duceam cu Roza mea, să mă cinstească cu o halba de bere, și ea avea brațul prins în lopățele. I-a spus soră-sii că vrea să se ducă la Perry să ia niște lina, dar când colo, asta era doar așa, o minciunică, ca să-mi dea mie o halbă de bere, că e tare de treabă, săracuța; nimeni altcineva n-ar fi în stare să facă atât de mult pentru biata bătrână Jupp și e o minciună gogonată să zică cineva că e destrăbălată; nu ca mie nu mi-ar plăcea femeile dezmațate; mai bine dau unei femei, știi coala, mai dezmațate o jumătate de coroană, decât să-i plătesc o cană de bere unei femei

cuminți, dar nici n-aș putea să zic că-mi place să mă înhăitez cu fete dintr-alea stricatele. Așa că l-au luat de la Mortimer; nici n-au vrut să-l mai lase să se ducă acasă; și să vezi cum le ticluise el de bine. Nevastă-sa era la țară, ca stătea la maică-sa, și ea întotdeauna vorbea cu mult respect despre Roza mea. Bietul de el, trag nădejde că sufletul lui a ajuns în cer. Zău, domnule, dacă vreți să mă credeți, pe fața domnului Pontif exvezi ezact același lucru ca și pe cca. a tânărului „Watkins; uneori pare la fel de îngândurat și de necăjit, dar nu pentru aceleași pricini, fiindcă el habar n-are de nimic, e ca un prunc nou-născut; zău că și maimuțele alea pe care le plimbă flașnetarii italieni prin Londra știu mai mult decât știe domnul Pontifex. E! habar n-are – adică deh, cred că”.

Tocmai atunci se întâmplă să intre un copil trimis de vreun vecin cu cine știe ce treaba, și o întrerupse, pentru că* altfel, nu văd când și cum și-ar fi încheiat vorbăria. Am profitat de ocazie ca s-o șterg de acolo, însă nu înainte de a-i fi dat femeii cinci șilingi și de a o fi pus să noteze adresa mea, întrucât eram cam speriat de ceea ce-mi spusese. Am mai rugat-o să vină și să mă anunțe dacă i se va părea că starea locatarului ei se agravează.

Trecură săptămâni întregi fără s-o mai văd. Întrucât făcusem ceea ce mi se păruse a fi fost de datoria mea, mă simnt

absolvit de orice obligație, și-l lăsam în pace pe Cotind că altfel ne-am plictisi unul pe altul.

Se scurseseră vreo patru luni de când îmbrăcase haina preoțea⁴, dar aceste luni nu-i aduseseră nici fericirea, nici muî-rurnirea. Toată viața și-o petrecuse într-o casă de preot și era de așteptat să știe exact ce înseamnă să fii preot; și chiar așa era, cunoștea foarte bine viața preoților de țară; dar își făurise un ideal cu privire la rolul unui preot de oraș și încerca în mod neîndemânatic și timid să-l traducă în viață” fără să știe cum și de ce nu izbutea de loc.

Trăia printre săraci, dar își dădea bine seama că n-a ajuns să-i cunoască. Ideea că săracii or să vină la el se dovedi a fi fost greșită, într-adevăr, vizită câțiva favoriți, cumiți și de treabă, pe care-l rugase parohul să-i aibă în vedere. Era un bătrân cu nevastă-sa, care stăteau foarte aproape de Ernest; apoi era un instalator pe nume Chesterfield; o doamnă în vârstă pe nume Gover, oarbă și ținută la pat, și care în timp ce Ernest îi vorbea sau îi citea, molfăia, molfăia întruna, cu „ingiile bătrâne și bolnave, fără dinți, neputând face nimic altceva; un oarecare domn Brookes, negustor de cârpe și sticle vechi, din Birdsey's Rents, bolnav de dropica în ultimul hal, și poate încă vreo cinci-șase oameni. Dar care era rezultatul acestor vizite?

Instalatorul simțea nevoia să fie măgulit și avea o adevărată plăcere să-și bată joc de un – domn”, făcându-l să-și piardă vremea scărpmându-l pe ci în ureche. Bătrâna doamnă Gover voia bani; biata de ea era foarte de treaba și supusa, și când Ernest îi dădu un șiling din donația lăsată de lady Anne Jones, ea zise că suma e, mică, dar binevenită” și molfăi, molfăi întruna, plină de recunoștință. Ernest îi mai dădu câțiva gologani și din buzunarul lui, dar, după cum spune acum, suma nu reprezenta nici jumătate din cât ar fi trebuit să-i dea.

Ce altceva ar fi putut face, ca să-i vie măcar cât de c't în ajutor acestei femei? Absolut nimic; dar dându-i când și când câte o jumătate de coroană doamnei Gover nu regenera universul, iar Ernest nu voia nici mai mult nici mai puțin decât asta. Lumea întreagă și-a ieșit din matca și în loc să

19 – Și tu vei fi țărâna 289 simtă că e un blestem infam că s-a născut el ca s-o îndrepte i se părea că e tocmai omul potil pentru această sarcinș și era nerăbdător să se apuce de treabă, numai că nu știa prelu precis de unde să pornească, dat fiind ca începutul pe care-făeuse cu domnul Ghesterfield și cu doamna Go-ver nu ei prea promițător.

Și pe urmă mai era și domnul Brookes, care suferea foarte mult, ba chiar îngrozitor; el nu bani voia. Voia să moară; nu

putea, exact cum vrem uneori să ațipim și nu puteți Fusesse un om cu concepții grave și moartea îl speria, aș; cum foarte probabil sperie pe oricine care crede că toate gânduriile sale cele mai intime vor fi curând dezvăluite în public când i-am citit lui Ernest descrierea felului cum taică-su: făcea vizite doamnei Thompson la Batrersby, s-a înroșit i mi-a spus:

— Este exact ceea ce îl spuneam și eu întotdeauna domnu' lui Brookes.

Ernest își dădu seama că vizitele sale, departe de a-l consola pe domnul Brookes, îl făceau să se teamă din ce în e mai tare de moarte. Dar ce-ar fi putut să facă? N-ave încotro.

Chiar și Pryer, care era de doi ani diacon, nu o! noștea personal decât cel mult două sute de oameni din pa robie, și nu făcea vizite acasă decât la un număr foarte mi dintre aceștia; pe de altă parte însă e drept că Pryer ave puternice obiecții de principiu împotriva vizitelor la domil cilău. Oamenii cu care el și Pryer au intrat în contact direc erau ca o picătură în mare în comparație cu toți cel la cai trebuiau să ajungă și să-i miște, dacă ar fi fost să produc vreun efect oarecare, fie într-un sens, fie într-altul, în probie existau vreo cincisprezece – douăzeci de mii de sărăntoc dintre care numai o fracțiune infimă veneau la lăcașurile de rugăciune. Foarte puțini se duceau pe la capelele

sectelor, mă; erau câțiva romano-catolici; însă cea mai mare parte erau practic necredincioși, dacă nu de-a dreptul ostili, dar în oriq indiferenți la religie, în timp ce mulți se declarau pe faț

1 Parafia/ă a versurilor 187 – 188 rostite de Hamlet în actulintî scena a doua.

foadmiratori ai lui Tom Paine despre care Ernest at „- f, r auzea acuma pentru primi oară; însă pe acești oameni nu i-a întâlnit niciodată și nici n-a avut vreodată ocazia să stea Je vorba cu ei.

Dar făcea oare cu adevărat tot ce era de așteptat de la el? Se putea desigur spune ca făcea h fel de mult ca și ceilalți preoți tineri; totuși nu era genul de răspuns pe care Iisus Cristos l-ar fi acceptat; e foarte probabil că și fariseii făceau la fel de mult ca și ceilalți farisei. Ceea ce ar fi trebuit să facă, era să iasă la drumul mare, ca și pe străduțele dosnice, și să-i silească pe oameni să vină în brațele bisericii. Dar făcea el lucrul ăsta? Sau poate oamenii îi sileau să rămuaia afară – cel puțin să nu le treacă pragul casei? Începea să aibă un sentiment de neliniște și jenă, de parcă în scurtă vreme, dacă nu băga bine de seama, avea să se transforme într-un impostor.

E adevărat, totul se va schimba de îndată ce va izbuti să dea banii pentru întemeierea colegiului de patologie spirituală;

treburile n-au mers însă prea bine cu „lucrurile pe care le cumpăra lumea din locul acela numit bursă”. Pentru a înainta mai repede, au hotărât ca Ernest să cumpere mai multe lucruri dintr-acestea decât putea el să le plătească, cu ideea că în câteva săptămâni, dacă nu chiar zile, valoarea lor va spori într-atât încât le va putea vinde cu un beneficiu imens; dar, din nefericire, în loc să crească, ele scăzuseră de îndată ce le cumpărase Ernest, și refuzau cu încăpățănare să crească la loc; așadar, după câteva tranzacții, Ernest se cam sperie, pentru că citise un articol într-un ziar, unde se spunea că aceste lucruri vor scădea și mai mult, și, contrar sfaturilor lui Pryer, țină morțiș să le vândă, pierzând circa cinci sute de lire. Dar nici nu apucă bine s-o facă, și acțiunile crescură la loc, și văzu atunci ce prost a fost el și ce înțelept s-a dovedit Pryer, pentru că, dacă ar fi urmat sfatul acestuia, ar fi câștigat cinci sute de lire în loc să le piardă. Dar își spuse că omul cât trăiește învață.

1 Thomas Paine (1737 – 18C9) – scriitor și om politic american, apărător al Revoluțiilor Americane (1775) și Franceză (1789). În lucrarea *Îge of Na-on* (Secolul icțiunii) atacă cu vehemență orice re-l'gie revelată.

29 ț

Apoi făcu Pryer o greșeală. Cumpăraseră niște acțiuni, și

cursul lor urca foarte frumos, timp de vreo două săptămâni. Asta fu într-adevăr o epocă fericită, pentru că pe la sfârșitul acestei perioade, cele cinci sute de lire pierdute fuseseră recuperate și, în plus, mai câștigaseră trei-patru sute de îne. Toată așteptarea chinuitoare din cele șase săptămâni nefericite, când pierduseră cinci sute de lire, fusese acum recompensată cu vârf și îndesat. Ernest voia să vândă acțiunile și să-și asigure beneficiu! dar Pryer nici nu vru să audă de așa ceva; acțiunile vor crește și mai mult și el îi arată lui Ernest un articol dintr-un ziar, care dovedea că părerea lui este întemeiată; și, într-adevăr, acțiunile mai crescură puțin – dar foarte puțin – pentru ca apoi să scadă mereu, și Ernest nu cum se duce pe copca beneficiu! lui de trei sau patru sute de lire; și apoi și cele cinci sute de lire pierdute, pe care crezuse că le-a recuperat, totul strecurându-i-se printre degete, cu scăderi de un punct sau o jumătate de punct de fiecare dată; apoi mai pierdu încă două sute de lire. Atunci citi într-un 2^osr ca aceste acțiuni sunt cele mai mari prostii băgate vreodată pe gâul publicului englez și Ernest nu mai putu rezista, le vându pe toate, contravenind din nou sfatului lui Pryer; și când acțiunile se ridicară iar, ceea ce se întâmplă foarte curând, Pryer înregistra o a doua victorie asupra lui Ernest.

Ernest nu era deprins cu asemenea vicisitudini ale soartei

și, până ia urm? supărările îl consumară atât de mult, încât îi? drunc! nară sănătatea. De aceea se înțelesesă că ar fi mult mai bine ca el să nu știe nimic din ceea ce se petrece. Pryer era un om de afaceri mult mai priceput, și deci Pryer avea? a se ocupa de toate. Acest aranjament îl scuti pe Ernest de foarte multe necazuri și bătaie de cap și, de fapt, era mult mai bine și pentru investiții; pentru că, după cum spunea pe bună dreptate Pryer, un om care are inima slabă nu poaâreuși în speculațiile de bursă, iar nervozitatea lui Ernest 11 contamina și pe e! – sau cel puțin așa spunea. Astfel că banii treceau tot mai mult în mâinile lui Pryer. În ceea ce-l privește nu avea decât veniturile procurate de slujba de diacon și o mică a ocație ce i-o trimitea taică-su.

Unii dintre prietenii lui Ernest deduseră din scrisoarea lin ce intenționează să facă; se străduiră din răsputeri să-l abari de la hotărârea luată, dar era la fel de prins ca orice îndrăgostit în vârstă de douăzeci și doi de ani. Văzând că prietenii

ul nu sunt de acord cu că, se îndepărta tot mai mult de ei, iar aceștia, plictisiți la culme de egocentrismul și de ideile lui aiurite îl lăsară în plata Domnului, fără măcar să le pară rău. Bineînțeles, Ernest nu spuse nimic despre speculațiile întreprinse și nici nu concepea măcar ca un lucru făcut în slujba unei cauze atât de nobile se poate numi speculație. La gattersby, când

taică-su îl îndemna să-și caute vreun loc de paroh pe care să-i cumpere, indicându-i chiar vreo două parohii foarte atrăgătoare, el aduse tot felul de obiecții și se eschivă, dar făgădui să facă foarte curând pe placul lui Jheobald.

Capitolul LVI

Curând Ernest căzu pradă din ce în ce mai mult unui rău greu de definit. Am văzut o dată un mânz foarte tânăr care încerca să mănânce niște gunoaie infecte și nu izbutea să se hotărască dacă trebuie să-l e considere bune sau nu. Era limpede că trebuia să-i spună cineva ce să facă. Dacă maică-sa ar fi văzut ce face, ar fi pus lucrurile la punct într-o clipă, și foarte repede l-ar fi lămurit ca mănâncă o porcărie, și atunci mânzul și-ar fi dat seama despre ce e vorba și n-ar mai fi avut nevoie să i se atragă vreodată atenția; dar mânzul nu izbutea să rezolve singur chestiunea, sau să stabilească în mintea lui, fără un ajutor dinafară, dacă-i place ceea ce încearcă să mănânce sau nu. Bănuiesc că foarte curând ar fi ajuns la o concluzie, dar asta ar fi însemnat pierdere de vreme și bătaie de cap inutilă, de care l-ar fi scutit o singură privire aruncată de maică-sa; exact ca și malaua de la bere care ar crește mult mai repede dacă i s-ar pune și nițică drojdie, în privința cunoașterii lucrurilor care ne fac plăcere, noi suntem ca și maiaua: dacă nu suntem ajutați dinafară, nu putem

să fermentăm decât încet, și cu multă caznă.

În vremea asta, nefericitul meu erou semăna foarte mult cu mânzul, sau mai degrabă simțea cam aceleași lucruri pe care k-ar fi simțit și mânzul, dacă maică-sa și toți ceilalți cai în toată firea de pe câmp ar fi jurat că ceea ce mănâncă el constă în cea mai bună și mai nutritivă ce se poate. „Era atât de doritor să facă ceea ce trebuie și atât de dispus și credea că toți ceilalți oameni știu lucrurile mai bine ca el încât nu îndrăznea niciodată să recunoască în sinea lui că ș-al punea să meargă tot timpul pe o cale greșită și lipsită de speranță. Nu-i dădea prin minte că s-ar putea să existe undeva, o greșeală, și încă și mai puțin îi dădea prin minte să încerce să descopere unde e această greșeală. Cu toate acestea, zi de zi suferea tot mai mult și cu fiecare zi ce trecea, fără să-și dea seama, era tot mai copt pentru o explozie, în cazul când ar fi căzut pe el o scânteie, Un singur lucru însă începu într-adevăr să se deslușească din ceața aceea vagă. Către acest lucru se îndrepta el în mod instinctiv, și încerca să-l prindă – mă refer la faptul că ni intuia foarte puține suflete, deși erau de jur-împrejur mii și mii de suflete care o apucau ceas de ceas pe calea pierzaniei și n-ar fi fost nevoie decât de o neînsemnată cheltuială de energie, ca cea a domnului Hawke, pentru a le putea mântui. Însă și ele treceau una după alta și el ce făcea? Se ținea

de eticheta profesională, și se ruga lui Dumnezeu ca acțiunile să-i crească sau să scadă, după cum dorea, pentru a-i aduce banii necesari ca să poată regenera universul. Dar între timp oamenii mu-rea u. Câte suflete nu aveau să fie osândite la ani nesfârșiți de chinuri cumplite, dintre cele mai îngrozitoare pe care le putea concepe mintea omenească, înainte de a putea să le vină e! în ajutor, cu acel salvator aparat al patologiei spirituale! De ce n-ar fi putut și el să se ridice în picioare și să predice, așa cum văzuse uneori că fac disidenții, în Lin-coln's Inn Fields, pe alte artere principale? Putea foarte bine să spună și el tot ce spusese domnul Hawke. Domnul Hawke era acum în ochii Sui Ernest o ființă foarte mărunta și prăpădită, dat fiind că aparținea curentului Low Church, dar nu trebuie niciodată să nesocotim posibilitatea de a învăța de la oricine, și desigur ar fi putut produce un efect U fel de puternic asupra ascultătorilor săi, cum produsese și domnul Hawke asupra lui; pentru asta nu-i trebuia altceva decât curajul de a se apuca de treabă. Oamenii pe care-i văzuse predicând prin piețe atrăgeau uneori un public foarte în orice caz el putea să predice mai bine decât ei.

aborda acest subiect în conversațiile cu Pryer, care trată părerile lui drept niște lucruri mult prea scandaloase că îi te poți măcar gândi la ele. Spunea că nimic n-ar fi contrt-mult la

înjosirea demnității cîerului și la ațâțarea împotriva bisericii. Vorbi cu violență și chiar jignitor.

Ernest îndrăzni să spună cu blîndețe că nu este de acord; recunoștea și el că nu e un lucru obișnuit, dar ceva trebuia făcut, în orice caz. Așa începuseră și Wesley și cu White-field 1 marea mișcare ce aprinsese focul religiei în mințile a sute de mii de oameni. Nu era timpul să se gîndească numai la demnitate. Tocmai pentru că Wesley și cu Whitefield făcuseră ceea ce nu voia biserica, izbutiseră să câștige adepți, pe care acuma biserica! pierduse.

Pryer îi aruncă o privire scrutătoare lui Ernest, și apoi, după o pauză, îi spuse;

— Nu știi ce să cred despre tine, Pontifex; tu ai totodată foarte multă dreptate și pe de altă parte greșești cum plit. Sunt de acord cu tine că ar trebui făcut ceva, dar nu într-un mod despre care experiența ne învață că nu duce la nimic altceva decât la fanatism și disidență. Tu iei apărarea adepților lui Wesley? Pui atît de puțin preț pe jurămintele de la hirotonisire încât socoti că n-are importanță dacă setvâciile religioase sunt ținute în biserici și cu toate ceremoniile corespunzătoare? Dacă asta e părerea ta, atunci, sincer vorbind, nu trebuia să te hirotonisești; dacă nu-i asta părerea ta, atunci nu uita că una dintre primele îndatoriri ale

unu; tânăr diacon este supunerea față de autoritate. Nici biserica catolică și nici biserica anglicană nu permit clerului ei să predice pe străzile orașelor unde nu lipsesc bisericile.

Ernest simți forța acestui argument, iar Pryer îl văzu că șovăie.

— Trăim, continuă el cu mai multă blândețe, într-o epocă de tranziție și într-o țară care, deși a câștigat mult de pe urma

Reformei, nu-și dă seama și cât de mult a pierdut totodată.

Nu poți și nu trebuie să-i faci reclamă lui Cristos pe stradă, ca telalii, de parcă ai fi într-o țară locuită de păgâni, care n-au

— I Fiindu-le interzis să predice în foruri oficiale, John Wesley și whitefield, propagatori ai ideilor metodismului, propovădneau învățătura metodistă în aer liber, bucurându-se de mare succes în rândurile maselor.

așa: **t** în viața lor de el. Oamenii de aici de la Londra au fost preveniți în **d** („tule i fad un fiecare biserică pe lângă care trec înseamnă pentru ei un protest împotriva vieții ce o duc și totodată un îndemn la pocăință. Fiecare sunet de clopot pe care-l aud constituie o mărturie împotriva lor, iar toți oamenii pe care-i întâlnesc ei duminică ieșind de la biserică sau ducându-se acolo reprezintă un avertisment al lui Dumnezeu. Dacă toate aceste nenumărate influențe nu au niciun efect asupra lor, atunci na

avea efect nici cuvintele efemere ce le vor auzi de la tine. Tu ești ca bogatul cel răul, care credea ca dacă cineva s-ar scula din morți ca să vorbească celor vii, aceștia i-ar da ascultare. Poate că așa ar trebui să se întâmple; dar după aceea nu poți pretinde că te-ai sculat din morți. Cu toate că aceste ultime cuvinte fura rostite râzând, ele conțineau și un sarcasm voalat ce-l lăcu pe Ernest să tresară; dasse stăpâni și conversația se încheie aci. Îl lăsa totuși pe Ernest, și nu pentru prima dată, conștient nemulțumit de Pryer¹, și înclinat să pună la index părerea prietenului sau – nu fățiș, ci în taină, și fără a-i spune lui Pryer nimic în privința aceasta.

Capitolul LVII

Nici nu se despărțise bine de Pryer, că se produse un atât de mic Incident, de natură să-i sporească nemulțumirea. După cum am mai arătat, căzuse în mâinile unei bande de pungari și, sau calpuzani spirituali, care-i strecurau în palmă monezile cele mai lipsite de valoare, fără ca el să-și dea seama, fiind copilăros și lipsit de experiență în privința tuturor lucrurilor, în afară doar de acele bulboane negre ale lumii – școlile și universitățile. Printre bănuții falși ce i se dăduseră și pe care el îi păstra pentru micile plăți de fiecare ceas era și observația că oamenii săraci sunt mult mai agreabili decât cei bogați și cu o educație aleasă. Ernest

spunea acum că el călătorește cu la o legendă din Noul Testament, Luca, cap. 16, vers, clasa a treia nu pentru că e mai ieftin, ci pentru că oamenii întâlniți în vagoanele de clasa a treia sunt mult mai plăcuți și mai binecrescuți. Cât despre tinerii care asistau la cursurile lui serale, Ernest spunea că sunt mai inteligenți și în general mai disciplinați decât majoritatea studenților obișnuiți de la Oxford și Cambridge. Tt năruî nostru prieten cu mintea necoaptă îl auzise pe Pryer vorbind în acest sens, prinsese cuvintele din zbor și le reproducea în felii I lui.

Într-o seară însă, cam prin vremea asta, pe cine văzu venind pe o străduță nu prea depărtată de a lui? Ei bine, din toată lumea de pe acest pământ îl văzu tocmai pe Tow-ncley, arătând mai plin de viața și mai bine dispus ca oncând și, dacă ar fi fost posibil, chiar mai frumos decât era la Cambridge. Oricât de mult îl simpatiza, Ernest se simți stingherit să-i vorbească și încerca să treacă pe lângă el făcându-se ca rju-l observă, când Towneley îl văzu și-l opri îndată, încântat că se întâlnește cu o veche cunoștință de U Cambridge. O clipă Towneley se simți destul de încurcat că-l vede cineva într-un asemenea cartier, dar își reveni 3 tât de repede încât Ernest aproape nici nu băga de seamă, și apoi vorbi cu amabilitate despre vremurile bune de altă dată. Ernest tresări când văzu că privirile lui Towneley se tare cravata

lui alba, și-și dădu seama că fostul lui coleg descoperă, și descoperă cu destulă dezaprobare, că e preot. Pe fața lui Towneley trecu doar o umbră, dar lui Ernest nu-i scăpă acest amănunt.

Towneley îi spuse așa de formă câteva banalități cu privire la profesia lui, ca fiind ceea ce i se păru mai probabil să-l intereseze, iar Ernest, tot stânjenit și timid, și negăsind nimic mai bun să-i spună, a oferi banul lui fals – ideea că oamenii săraci sunt cât se poate de agreabili. Towneley prelua această afirmație la valoarea nominală și încuviință din cap; atunci Ernest făcu imprudența de a merge mai departe, spuiiând:

— Nu-i așa că și dumitale îți plac foarte mult săracii?

Towneley avu o ușoară strâmbătură ironică, lipsită însă se răutate, și-i spuse calm, dar rar și cu hotărâre:

— Nu, nu, nu.

Apoi plecă.

Din momentul acela, Ernest simți ca totul s-a sfârșit. Ca de obicei nu-și dădu seama, dar trecu la o alta reacție. Towne-Jsy luase pur și simplu în mina moneda falsa a lui Ernest, se

Citase la ea și-o înapoiase ca fiind lipsită de orice valoare.

„Cum de văzuse Towneley într-o clipă că moneda e falsa, deși

„Ernest nu izbutise să vadă acest lucru, când o luase de la IPryer?

Bineînțeles, unii săraci sunt foarte simpatici, și așa au. – să rămână întotdeauna, dar, ca și cum i s-ar fi luat o pânză de pe ochi, văzu că niciun om nu e mai simpatic prin simplul fapt că e sărac, și ca între clasele de sus și cele de jos există o. prăpastie care, practic vorbind, devine o barieră de netrecut.

În seara aceea, Ernest stătu mult de tot pe gânduri. Dacă Towneley adreptate, și Ernest simțea ca acel „nu” se aplicase nu numai observației referitoare la sărăcime, ci și tipa-irului și tuturor ideilor ce și le însușise de curând, atunci fără doar și poate că el și cu Pryer se aflau pe o pistă greșită. Towneley nu discutase în contradictoriu cu el; spusese doar un singur cuvânt și încă unul dintre cele mai scurte cuvinte ale limbii, însă Ernest era într-o stare prielnică pentru inocu-iire și minuscula particula de virus începu de îndată acțiunea.

Acum el se gândea: care din cei doi era mai probabil să îi adoptat o părere greșită despre viață și lucruri, și pe cru e.ir fi fost cel mai bine să-l imite: pe Towneley, ori pe Pryer? inima lui îi dădu răspunsul fără o clipă de șovăială. Fețele unor oameni ca Towneley erau deschise și binevoitoare; se părea că oamenii cu aceste fețe se simt bine și că izbutesc, pe cât posibil, să-i facă pe toți cei cu care au de-a face să se simtă bine. Nu tot așa erau însă ferele lui Pryer și ale prietenilor! ai. De ce se simțise el dojenit pe

tăcute, de îndată col întâlnește pe Townele}}? Oare To? neley, nu era creștin? Desigur; Credința lui în biserica anglicană era un lucru de la sine înțeles. Atunci cum putea el însuși să greșescă încercând să trăiască în conformitate cu credința ce le era comună amândurora? El încerca să ducă o viață liniștită, retrasă, altruistă, pe când Towneley, în măsura în care-și putea da el seama, nu căuta de loc să facă un asemenea lucru; acesta dorea doar să se descurce bine în lume, să fie și să arate cât mai drăguț „1 „1 t – „> *, cu puțința. Într-adevăr era drăguț, iar tînăst știa că el personal și cu Pryer, ca și oamenii de felul lor, nu sunt de loc drăguți; așa se face că-l cuprinsese din nou vechea lui deznădejde. Apoi îl copleșiră niște gânduri și mai negre: nu cumva se întâmplase să cadă în mâinile unor pungași, atât pe plan n. aterial, cât și pe plan spiritual. J Nu mai știa nimic ce se întâmplă cu banii lui;! dăduse absolut toți pe mîna lui Pryer, și cu toate că Pryer îi dădea bani de cheltuială ori de câte ori/i, voia, părea că se enervează dacă-l întreabă ce a făcut cu toată, suina. Spunea că s-au înțeles ca această chestiune să rămână. pe seama lui, și ca Ernest ar face mai bine să respecte această, înțelegere, pentru că altfel dînsul, adică Pryer, o să renunțe-complet la ideea colegiului de patologie spirituală; așa ca Ernest fu coistrîns să cedeze, fie prin amenințări, fie prin lingușiri, în funcție de starea de spirit a

lui Pryer. Lui Ernest: i se păru că dacă ar mai pune întrebări, ar avea aerul că se* îndoiește de cuvântul lui Pryer, și-și dădu seama că a mers; prea departe ca să mai poată da înapoi, în cadrul limitelor impuse de bună-cuviință și de onoare. Ar fi însemnat să-șă pună capul sănătos sub evanghelie. Pryer fusese puțin nervos, dar era un gentleman și un admirabil om de afaceri, așa că, fără nicio îndoială, într-o bună zi banii aveau să se întoarcă la el.

Ernest se consolă în privința acestei ultime surse de neliniște, dar în privința celeilalte, ajunsese la concluzia că dacă urma să fie mântuit, un bun samaritean trebuia să se gră bească să-i vina în ajutor – deși nu știa de unde. J

Capitolul LVI I I

A doua zi se simți din nou mai puternic. Cu o n5 apts înainte ascultase glasul diavolului și era hotărât să nu mai parlanezeze cu asemenea gânduri. El își alesese profesia, și datoria lui era sa persevereze în ea. Dacă era nefericit asta era probabil din pricina că „u renunțase la toate pentru Cristos. Trebuie să vadă dacă nu putea face mai mult decât făcea, și atunci eventual o făclie avea să-i lumineze calcă

Nu era rău de loc să faci descoperirea că n a-ți plac prea mult oamenii săraci, dar tot trebuia să se deprindă cu ei, întrucât

în mijlocul lor își va desfășura activitatea. Oameni ci Towneley erau foarte buni și înțeleghători, dar el știa foarte bine că rămâneau așa, numai cu condiția să nu le țină predici. Cu săracii se putea descurca mai ușor, și n-avea decât să-și bată joc Pryer cât poftea, Ernest era hotărât să meargă tot mai des printre ei și să caute să-l aducă pe Iisus în mijlocul lor, dacă ei nu veneau să-l caute, Ernest avea de gând să înceapă cu propria lui casă.

Atunci cine urma să fie primul? Fără îndoială că cel mai bun lucru era să înceapă cu croitorul care locuia exact deasupra lui. Asta ar fi fost de dorit, nu numai pentru că era persoana ce părea să aibă cea mai mare nevoie de convertire, ci și pentru ca, odată convertit, nu și-ar mai fi bătut nevasta ora două după miezul nopții și, în consecință, casa ar fi fost mult mai agreabilă. Prin urmare, se v3 duce imediat sus și va avea o convorbire liniștiră cu acest om.

Înainte de a porni la treabă, socoti că n-ar fi rău să alcătuiască un fel de plan de luptă; prin urmare, reflectă asupra unor conversații amabile care ar fi fost foarte potrivite, dacă cumva domnul Holt ar fi avut bunătatea să dea la locul potrivit răspunsurile sugerate de Ernest. Însă individul era o huidumă de om, cu o fire sălbatică, și Ernest fu nevoit să admită că s-ar fi putut stârni evenimente neprevăzute care să-l descumpănească.

Se zice că e nevoie de nouă croitori ca să facă un om, dar lui Ernest i se păru că ar fi nevoie de cel puțin nouă oameni ca el, pentru ca să-l facă pe domnul Holt, Dacă cumva, imediat după intrarea lui Ernest, croitorul avea să recurgă la violență și insulte r1 Ce putea face el? Domnul Holt se afla în propria lui locuință și dorea să fie lăsat în pace. Bineînțeles avea acest drept din punct de vedere juridic, dar oare îl avea și din punct de vedere moral? Ernest socotea că nu, ținând seama de modul său de viață. Dar deocamdată să lăsăm la o parte acest lucru; ce-ar fi putut face, dacă omul ar fi recurs la violență? Apostolul Pavel se luptase cu animalele sălbatice din Efes – și asta trebuie să fi fost cu adevărat îngrozitor – dar poate că nu erau animale sălbatice foarte sălbatice; un iepure sau un canar sunt tot animale sălbatice; dar nispăimântătoare sau nu, aceste animale sălbatice n-aveau nici cea mai mică șansă în lupta împotriva sfântului Pavel, dat fiind ca pe el îl inspira harul divin; miracolul ar fi fost dacă ar fi scăpat animalele sălbatice, iar nu faptul că a scăpat sfântul Pavel; dar oricum ar fi fost, Ernest simți ca nu îndrăznește să înceapă a-l converti pe domnul Holt, luându-se de piept cu el. Când o auzise în alte ocazii pe doamna Holt țipând „Mă omoară!” se făcuse mic de tot sub plapumă, și așteptase îngrozit să audă sângele picurând prin tavan, până în odaia lui. Fiecare sunet era tradus

de imaginația lui mirim pic-ple-pic; de vreo două ori chiar i se păruse că simte sângele picurându-i pe plapumă, dar asta nu-l determinase niciodată să se ducă sus și să încerce s-o salveze pe biata doamnă Holt. D-n fericire, a doua zi dimineată se dovedea că doamna Holt se bucură de aceeași sănătate înfloritoare dintotdeauna.

Ernest pierduse nădejdea de a găsi vreun mijloc mai potrivit pentru a începe o comunicare spirituală cu vecinul său, când deodată îi dădu prin gând că cel mai bine ar fi să înceapă prin a se duce sus și a bate foarte încet în ușa domnului Holt; apoi se va lăsa călăuzit de Sfântul Duh și va acționa după cum îi va sugera ocazia – ceea ce, bănuiesc, era un alt nume al Sfântului Duh. Înarmat cu aceste reflecții, urcă scările, cu pas ușor, și tocmai se pregătea să bată la ușă, când auzi dinăuntru glasul lui Holt înjurându-și cumplit nevasta. Asta îi făcu țea se oprea-ica pentru a chibzui dacă ia urma urmei e momentul potrivit, și, în timp ce șovăia dacă să intre sau nu, domnul Holt, care auzise pași pe scări, deschise ușa și scoase capul afară. Din J ochii cu Ernest, făcu un gest neplăcut, ca să nu zică ofensator, care ar fi putut să-i fie adresat lui Ernest, după cum s-ar fi putut foarte bine să nu-i fi fost adresat lui, și în general era atât de urât, încât era"! meu căpătă pe data și fără cehnoc din partea și întului Duh inspirația

divină de a continua imediat să urce scările. – ca și cum nici n-ar fi avut vreodată intenția să se oprească la ușa domnului Holt. – și de a începe prin a-i converti pe doamna și domnul Baxter, niciodată din odaia din fața de la ultimul etaj. Așadar, asta și făcu.

Acești oameni de treabă îl p-imira cu brațele deschise 51 se arătară foarte doritori să stea de vorbă, începuse tocmai să-i convertească de la metodism la anghejmsm, când deodată se găsi într-o situație destul de stânjenitoare, descoperind că nu știe de la ce trebuia să-i convertească. Cunoștea biserica anglicană, sau cel puțin credea că o cunoaște, dar despre metodism nu știa nimic altceva decât titlul. Când, după informațiile furnizate de domnul Baxter, descoperi că adepții lui Wesley au un sistem foarte viguros de disciplină bisericească (care acționează admirabil în practică) avu impresia că John Wesley anticipase aparatul spiritual pe care-l pregătea el și cu Pryer, iar când părăsi încăperea, își dădu seama că în materie de religie își găsise, țară să se aștepte, nașul. Dar trebuia neapărat să-i explice lui Pryer că adepții lui Wesley au un sistem de disciplina bisericească. Asta era foarte important.

Domnul Baxter îl sfătui pe Ernest să se ferească pe cât posibil să aâbă câtuși de puțin de-a face cu domnul Holt, ceea ce-i aduse lui Ernest o imensă ușurare. Dacă se va ivi vreodată ocazia

de a ajunge la inima acestui om, evident că va profita de ea; îi va mângâna copiii pe cap, când îi va întâlni pe scări, și va căuta să și-i apropie în măsura în care îndrăznește. Erau niște flăcăiandri destul de voinici și lui Ernest îi era teamă chiar și de ei, pentru că păreau gata să răspundă obraznic și știau cam prea multe pentru vârsta lor. Ernest socoti că într-adevăr ar fi fost mai bine pentru el să i se atârne un pietroi de gât și să fie aruncat în mare, decât să-l supere cumva pe unul dintre micuții lui Holt. Dar el se va strădui să mi-i supere; poate chiar câte un penny sau doi oferiți din când în când, ar fi putut să-i atragă de partea Sui. Asta era tot ce putea face, deoarece vedea limpede că în ciuda poruncilor sfântului Pavei, strădania de a converti oamenii U un moment potrivit sau nepotrivit, se sfârșea printr-un eșec.

Doamna Baxter o vorbi de rău pe domnișoara Emil) Snow, care locuia la etajul doi, alături de domnul Holt, în partea din fund. Versiunea ei se deosebea total de cea a doamnei Jupp, proprietăreasa. Desigur că ea ar fi fost bucuroasă să primească atențiile lui Ernest sau ale oricărui alt domn, dar nu era nicidecum guvernanta de meserie, ci făcea parte din corpul de balet de la teatrul Drury Lane, și pe lângă asta era o tânără IWrite stricată, iar dacă doamna Baxter ar fi fost proprietăreasa, nu i-ar fi permis nici în ruptul capului să mai rămână în casa ei măcar un

ceas.

Domnișoara Maitland, din camera vecină cu doamna Baxter, era o tânără liniștită și respectabilă, după toate aparențele; doamna Baxter nu știa să se fi petrecut ceva necuviincios în camera aceea, dar, cine știe? Doamne ferește, pentru că apele liniștite sunt adânci, și toate fetele astea sunt din același aluat, una mai stricată ca alta. Pleca de acasă la orice oră din zi și din noapte, și asta era de ajuns ca să te lămurești asupra unei femei.

Ernest nu dădu prea multă atenție acestor aluzii ale doamnei Baxter. Doamna Jupp izbutise să atragă de partea ei cele mai multe dintre numeroasele laturi oarbe ale firii lui și îl avertizase să n-o creadă pe doamna Baxter, care avea, zicea ea, o limbă afurisită. Ernest auzise că femeile sunt întotdeauna geloase una pe alta, și era limpede că aceste tinere erau mai atrăgătoare decât doamna Baxter, așa ca probabil la baza clevetirilor stătea gelozia. Dacă erau cumva nedreptățite de aceste bârfeli, nu ar fi existat niciun impediment la dorința lui de-a face cunoștință cu ele, iar dacă cunrva vorbele spuse pe socoteala lor se dovedeau întemeiate, atunci de-abia că aveau nevoie de ajutorul lui. Avea să le aducă îndată pe calea binelui.

Îi vorbi doamnei Jupp despre intențiile sale. La început

doamna Jupp încercă să-i mute gândul, dar văzându-l neclintit, îi propuse să se ducă, mai întâi să vorbească ea personal cu domnișoara Snow ca nu cumva, primind pe nepregătite vizita lui, să se sperie. Acum nu era acasă, dar în cursul zilei următoare lucrurile puteau să se aranjeze, între timp ar fi fost poate mai bine să încerce să vorbească cu domnul Shaw, tinichigiul din bucătăria din față. Doamna Baxter îi spusese lui Ernest că domnul Shaw e din nordul țării și e un liber-cugetător declarat; foarte probabil, zicea ea, o să-i facă plăcere o vizită, dar nu credea că Ernest va izbuși să-l convertească.

Capitolul LIX înainte de a coborî în bucătărie, pentru a-l converti pe tinichigiu, Ernest parcurse în grabă o lucrare a lui – analiza dovezilor lui Palcy – și vârî în buzunar un exemplar din îndoieli istenice de arhiepiscopul Whateley. Apoi coborî scările întunecoase și putrezite de vechime, și bătu la ușa tinichigiului. Domnul Shaw se arată foarte politicos; îi zise că s-a nimerit să fie destul de aglomerat cu lucrul, dar dacă pe Ernest nu-l supără ciocănitul, o să fie foarte bucuros să albe o conversație cu el. Eroul nostru se declară dezacord și imediat aduse vorba de cartea lui Whateley îndoieli istorice, o carte care – după cura poate știe deja cititorul – pretinde să arate că n-a existat niciodată o persoană cu numele de Napoleon Bonaparte,

satirizând în felul acesta argumentele celor care au atacat miracolele creștine. Domnul Shaw zise că-i este foarte cunoscută.

— Și ce părere aveți despre ea? Întreba Ernest, care considera aceasta broșură drept o capodoperă a spiritului și logicii.

— Dacă vrei cu adevărat să știți, zise domnul Shaw clipind șiret din ochi, cred că acela care a fost atât de dornic și de capabil încât să dovedească că ceea ce a existat, de fapt n-a existat, ar putea fi, dacă asta ar corespunde scopurilor sale, tot atât de dornic și capabil încât să inventeze un caz pentru a dovedi că ceea ce n-a existat, a existat totuși.

Ernest fu îngrozitor de surprins. Cum este oare posibil ca dintre toți oamenii deștepți de la Cambridge niciunul să nu-i fi dat vreodată această replică simplă? Răspunsul e foarte ușor: ei n-au ajuns la aceasta replică, pentru același motiv pentru care nici găina n-a ajuns să aibă labă de gâsca – adică pentru că n-au avut nevoie; dar asta era înainte de teoria evoluționistă și Ernest nu putea să știe atunci nimic despre marele principiu care stă la baza ei.

— Vedeți, continuă domnul Shaw, toți autorii ăștia își câștiga existența scriind într-un anumit fel, și cu cât scriu mai mult în felul ăsta, cu atât au mai multe șanse să parvină în viață.

N-ar trebui să-i socotiți pentru asta necinstiți, după cum niciun judecător n-ar trebui să-l numească pe un avocat necinstit, pentru că-și câștiga existența apărând o persoană în a cărei nevinovăție nu crede cu seriozitate; dar înainte de a lua o hotărâre și de a da o sentință într-un proces, trebuie neapărat să asculți și avocatul părții adverse. / Iată deci o nouă lovitură directă. Ernest nu izbuti decât să se bâlbâie, spunând ceva în sensul că s-a străduit să cerceteze aceste chestiuni cu toată grija și atenția.

— Așa vi se pare, zise domnul Shaw; dumneavoastră, domnișorii de la Oxford și Cambridge, socotiți că ați cercetat totul. Eu personal am cercetat foarte puțin, afară doar de fundurile cratițelor și tigailor, dar dacă o să-mi răspundeți la câteva întrebări, am să vă spun dacă dumneavoastră ați cercetat mult mai multe chestiuni decât mine.

Ernest se declară gata să se supună interogatoriului.

Atunci, zise tinichigiul, spuneți-mi povestea învierii lui Cristos, așa cum este relatată în Evanghelia Sfântului

Spre marele meu regret trebuie să mărturisesc ca Ernest încurca îngrozitor cele patru Evanghelii, ba chiar ajunsese să spună că îngerul s-a pogorât, a dat piatra de mormânt la o parte și s-a așezat pe ea. Îl covârși rușinea, când tinichigiul îi atrase atenția

fără să se uite în carte, asupra unora dintre numeroasele sale inexactități, și apoi verifică criticile aduse, referindu-se chiar la Noul Testament.

— Acuma, zise domnul Shaw cu multă blândețe, realitatea este că eu sunt bătrâii, iar dumneavoastră sunteți tânăr, așa că poate n-o să vă supărați dacă am să vă dau un mic stat. Îmi sunteți foarte simpatic, pentru ca presupun că aveți numai intenții bune, dar ați fost crescut foarte prost, și nu cred că ați avut până acum cea mai mică șansă de a vedea lucrurile cum trebuie; dumneavoastră nu cunoașteți câtuși de puțin argumentele sectei noastre și v-am dovedit chiar acum ca nu prea le cunoașteți nici pe cele ale sectei dumneavoastră; socot însă ca într-o bună zi o să ajungeți un fel de Carlyle. Acuma duceți-vă sus și citiți cum trebuie învierea, din morți, fără să încurcați lucrurile, și străduiți-vă să căpătați o idee limpede despre ce ne relatează fiecare dintre autori în parte, iar apoi, dacă veți mai dori să-mi faceți o vizită, am să mă bucur foarte mult să vă văd, pentru că am să știu că sunteți pe calea cea bună și vreți să vă țineți de treabă. Până atunci, domnule, n-am încotro și trebuie să vă spun bună ziua.

Ernest se retrase cu coada între picioare. Un ceas îi ajunsese ca să îndeplinească-sarcina ce i-o încredințase domnul Shaw; iar

la sfârșitul aceluia ceas exclamația „Nu, nu, nu!”, care i mai răsună încă în urechi, așa cum o auzise de la Towneley, răsună și mai răspicat, din însăși paginile Bibliei și în legătură cu cel mai important dintre toate evenimentele înregistrate în ea. Fără îndoială, prima zi când Ernest încercase să iaca vizite la domiciliu unor oameni cât mai diferiți și să-și traducă în viață principiile într-un mod cât mai complet, nu fusese nefruitoasă. Dar trebuia să se ducă să stea de vorbă cu Pryer, Așadar, luă masa și apoi plecă la locuința lui Pryer. Negăsindu-l acasă, se duse agale în sala de lectură a Muzeului

Britanic, de curând deschisă, 51 ceru Vestigiile oeaștei, lucrare pe care n-o văzuse încă în viața lui, și-și petrecu restul după, amiezii citind-o.

Ernest nu-l văzu pe Pryer în ziua discuției sale cu domnn] Shaw, dar îl văzu a doua zi dimineață și-l găsi într-o dispozi, ție bună, așa cum rareori fusese în ultima vreme, într-adevăr uneori purtarea lui Pryer față de Ernest nu putea să prevestească nimic bun pentru armonia în care urma să funcționeze colegiul patologiei spirituale, după ce va fi înființat. Se părea chiar că el încearcă să obțină un ascendent moral asupra lui Ernest, ca să-l transforme într-o creatură a lui.

Nu i se părea ca merge prea departe și, într-adevăr, ciad mă

gândesc la naivitatea și lipsa de experiență a eroului meu, s-ar putea aduce multe scuze lui Pryer pentru că ajunsese b această concluzie.

De fapt, însă, nu era chiar așa. Încrederea lui Ernest în Pryer fusese mult prea mare ca s-o piardă toată într-o clipă, dar în ultima vreme fusese zdruncinată în repetate rânduri. Ernest se srrăciinse din răspuțeri să nu recunoască acest lucru, totuși orice persoană care-i cunoștea pe cei doi ar fi putut să ada ca legătura dintre ei putea înceta în orice clipă, pentru că oricând ar fi sosit momentul pentru Ernes-l să-și schimbe direcția zborului său de becață ar fi făcut-o foarte repede; dar timpul nu sosise încă și prietenia dintre cei doi parca să fie aceeași dintotdeauna. Doar chestiunea aceea oribilă de bani (așa își spunea Ernest în sinea lui) producea o oarecare jenă între ei, și fără îndoiala că Pryer avea dreptate, iar el, Ernest era prea sperios. De altfel, pentru moment putem abandona acest subiect.

Deși primise un șoc în urma discuției sale cu domnul ShaW și a consultăm Vestigiilor, era deocamdată mult prea uluit pentru a-și da seama de schimbarea ce-l amenința, în tot cazul vechile sale obiceiuri îl împingeau înainte în aceeași direcție. Prin urmare, se duse la Pryer și stătu cu el un ceas și mai bine.

Nu-i spuse că a făcut vizite prin vecini; lui Pryer asta i s-ar

fi părut ca o arpa roșie agitată în fața taurului. Nu făcu ațteceva decât să vorbească pe tonul său obișnuit despre propunere? înființării colegiului, despre lamentabila lipsă de interes pentru cele sufletești, o caracteristică a societății moderne, și despre alte chestiuni de același gen; încheie spunând că pentru moment se teme ca Pryer are într-adevăr dreptate, și că nu-i nimic de făcut. În ceea ce-i privește pe laici, zise Pryer, nu-i nimic de făcut; în niciun caz nu înainte de a avea o disciplină pe care s-o putem impune cu ajutorul chinurilor și pedepselor. Cum poate un dulău de stână să călăuzească o turmă de oi, dacă pe [în]-a lătrat n-ar putea din când în când să mai și muște? Dar în ceea ce ne privește pe noi înșine, putem face foarte mult.

Comportarea lui Pryer fu ciudată de-a lungul întregii conversații, de parcă gândurile i-ar fi fost tot timpul în altă parte. Ochii lui îi măsurau pe Ernest cu curiozitate din cap până în picioare. Ernest mai observase și altă dată aceste priviri fugare; vorbea într-adevăr despre disciplina bisericii, dar nu știu cum se făcea că partea din perorație referitoare la disciplină avea tendința de a dispărea, după ce de nenumărate ori afirmase foarte apăsător că se aplică laicilor și nu clerului; ba chiar o dată Pryer și exclamase supărat:

— O, dă-l încolo de colegiu de patologie spirituală!

În privința clerului, diavolul își tot arăta copita despicată, și încă una mare de tot, de sub anteriorul sfânt al conversației lui Pryer, în sensul că atâta vreme cât era vorba de niște păcate mărunte, chiar mărunțele, dacă se poate spune așa ceva – acestea aveau mult mai puțină importanță. El era neliniștit și agitat, de parcă ar fi dorit să abordeze un subiect pe care nu prea îndrăznește să-l atace, și tot insista într-una (asta o făcea cu regularitate cam o dată la trei zile) asupra blestematei lipse a unei definiții precise privitoare la limitele dintre viciu și virtute și asupra felului în care jumătate dintre vicii aveau mai degrabă nevoie de o încadrare în reguli decât de o interdicție. Vorbi de asemenea pe larg despre avantajele abandonării totale a reticențelor și făcu aluzie la faptul că există miștore în care Ernest n-a fost încă inițiat, dar care au să-l lumineze, când o să ajungă să le cunoască, ceea ce prietenii îi vor permite atunci când își vor da seama că e destul de călit pentru asta.

Pryer se mai comportase astfel și altă dată, dar, după cât i se păru lui Ernest, niciodată nu avusese aerul de a se apropia atât de mult de o anumită chestiune cheie – ciese care anume era această chestiune, Ernest nu izbutea să înțeleagă pe deplin. Neliniștea lui i se comunica și lui Ernest, care foarte probabil ar fi ajuns curând să știe tot ce-i putea spune Pryer, dar conversația fu

brusc întreruptă de apariția unui vizitator. Nu ști niciodată cum s-ar fi sfârșit de fapt conversația, deoarece asta fu ultima dată când îl mai văzu Ernest pe Pryer. Poate că Pryer intenționa să-i dea niște vești proaste” referitoare] a speculațiile sale financiare.

Capitolul

X

Ernest se duse acasă și până la prânz se ocupa de studierea notelor vicarului Alford, cu privire la diferitele relatări din Evanghelie despre înviere, făcând ceea ce-i spusese domnul Shaw și încerci ud să descopere nu dacă sunt toate exacte, ci dacă sunt sau na exacte. L-ai nu-i păsa ia ce rezultat va ajunge, dar era horrât să ajungă la un rezultat. După ce termină cu notele, descoperi că nimeni mi reușise să realize/e q armonie cât de cât satisfăcătoare între cele patru relatări și că vicarul, neintrezărând nicio ansa de a izbuti mai bine decât predecesorii săi, recomandase ca toată povestea să fie luată pe încredere – ori acest lucru Ernest nu voiau tuși de puțin să-l facă.

Își luă prânzul, ieși să facă o plimbare lungă, și se întoarse la șase și jumătate pentru masa de seară, în timp ce doamna Jupp îi pregătea cina – o friptură și o halba de bere – îi spuse că domnișoara Snow o să fie încânt/ita să-l primească peste vreun ceas. Vestea aceasta îl descumpăni, deoarece avea mintea prea

tulburată ca să mai dorească să convertească pe cinema tocmai atunci. Stătu puțin pe gânduri și descoperi că în ciuda socului puternic ce-l suferiseră opiniile lui, se simțea totuși irezistibil ispitit să facă acea vizită de parcă nimic nu s-ar fi înrâmpat. N-ar fi fost prea frumos să nu se ducă, dat fiind că știa toată lumea că e acasă. Nu trebuia în niciun caz să se arate prea grăbit în a-și schimba dintr-odată opiniile într-o chestiune atât de importantă ca mărturiile referitoare la învierea Mântuitorului, și pe urmă nu era absolută nevoie să vorbească tocmai azi despre acest subiect cu domnișoara Snow – mai erau și alte lucruri despre

3CS puteau să vorbească. Care alte lucruri? Ernest simți că-i bate mima să-i spargă pieptul, și un monitor interior îl preeni la ele fapt se gândește la orice, numai la sufletul domnișoarei Snow nu. Ce să facă? Să fugă, să fugă, să fugă – asta era sân” ura mîiituire. Dar oare Cristos ar fi fugit? Chiar dacă Iisus n-ar fi murit și n-ar fi înviat din morți, totuși nu era nici urmă de îndoială ca El era exemplul ce trebuia neapărat să-i urmeză Isus n-ar fi fugit de domnișoara Snow; de data asta era sigur, fiindcă El se ocupa în mod deosebit de prostituate și de oameni cu o reputație îndoielnică. Acum, ca și atunci, era de datoria adevăratului creștin să-i aducă ia căință nu pe cei ce nu se abăteau de la calea cea dreaptă, ci tocmai pe păcătoși. N-ar fi fost

convenabil ca el să-și schimbe locuința și nici n-o putea ruga pe doamna Jupp să le dea afară din casă pe domnișoara Snow și pe domnișoara Maitland. Care era deci limita unde trebuia să se oprească? Care erau oamenii destul de buri pentru a merita să locuiască în aceeași casă cu el, și care nu erau?

Și pe lângă asta, unde erau să se ducă bieteles fete? Trebuia să le alunge el din casă în casă, până ce n-ar mai fi găsit un acoperământ sub care să doarmă? Absurd! Datoria lui era limpede; se va duce imediat în vizita la domnișoara Sno

O găsi pe domnișoara Snow, o ființă foarte drăguță, într-o odaie, curat – ca să nu zic chiar cochet – mobilată și aranjată. Cumpărase cred chiar în dimineața aceea vreo două texte din Sfânta Scriptură împodobite cu ilustrații colorate și le prinsese în perete deasupra căminului. Domnișoara Snow îl încânta întru totul pe Ernest, care mașina! pune Biblia pe masă. Tocmai începuse o conversație foarte timidă și se roșise până în vârful urechilor, când se auzi un pas grăbit urcând scările doua-cite-două, de parcă legea gravitației n-ar fi avut nicio influență asupra omului respectiv; și un bărbat dădu buzna în odais1, zicând:

— Am sosit puțin mai devreme.

Era Towneley, Făcu o mutră lungă când dădu cu ochii de

Ernest.

— Cum, tu erai aici, Pontif ex? Ei nu, că asta-l bună ț Mi-e greu să reproduc explicațiile pripite date pe nud de către cele trei personaje; ajunge doar să spun că în mai puțin de un minut, Ernest, roșind mai tare ca oricând, se ștrecuria pe ușă afară, cu Biblie cu tot, profund umilit de contrastul pe care-l sesiză între el și Tovvneley. Înainte de a fi coborî t toate treptele pentru a ajunge la camera lui, auzi râsui voios al lui Towneley răsunând prin ușa domnișoarei Snow și blestemă ceasul în care se născuse.

Apoi îi trecu fulgerător prin minte gândul că dacă n-a putut să stea de vorbă cu domnișoara Snow, ar putea cel puțin să stea de vorbă cu domnișoara Maitland, Acuma știa destul de bine ce vrea; cât despre Biblie, o împinse cât mai departe de el, tocmai în capătul celălalt al mesei. Biblia căzu jos și el o aruncă cu piciorul într-un colț. Era Biblia pe care i-o dăduse, la botez, mătușa lui iubitoare, Elizabeth. AlJ – aby. E drept că știa prea puțin despre domnișoara Maitland, dar tinerii naivi și pe Autori, aflați în starea lui Ernest, nu gânde-il și nu raționea, a îndeajuns. Doamna Baxter îi spusese că domnișoara Maitland și domnișoara Snow sunt de aceeași teapa și probabil că doamna Baxter știa mai bine adevărul decât mincinoasa aia bătrână de doamna Jupp, Shakespeare zice:

O, tu, Priie) l Gica vina te apasă; Tu înlesnești trădarea-nveninaia; Pe lup l-așezi să-i cadă mieân-n leasă; Prin tine celui iau ceas bun s-arată; Sfidezi di e p țațe, lege, judecată; Păcatul, din chilia-ți neguroasă, Pândește orice suflet cate pasă.

Dacă vina mare o poartă prilejul ce se oferă, atunci cu aih mai vinovat este ceea ce pare a fi un prilej, dar în realitate e departe de a fi așa ceva. Dacă înțelepciunea este partea cea mai însemnată a vitejiei, atunci nu e oare înțelepciune a și partea cea mai însemnată a viciului?

La vreo zece minute după ce ne-am despărțit noi de Ernest o fată speriată și Jignită, cu fața roșie ca focul și tremurând toată de indignare, ieși în graba din casa doamnei Jupp, mer

1 Shakespeare: Răphea Lttereției. (în românește de Dan Duțosrn), înd cât putea de repede în starea de agitație în care se afla; peste alte zece minute, tot din casa doamnei Jupp, ieșiră doi polițiști, având între ei, mai mult târându-se decât ținân-tju-se pe propriile lui picioare ce i se împleticeau, pe nefericitul nostru prieten, Ernest, cu ochii ieșiți din orbite, privind în „ni palid ca un cadavru, și cu pecetea desperării imprimată

\$ F f, l w l r f limpede pe necare trăsătura a fetei.

Capitolul LXI

Pryer făcuse bine că-l prevenise pe Ernest împotriva

acestor vizite făcute la întâmplare din casă în casă. Iată că nici nu ieşise măcar de pe poarta casei doamnei Jupp, şi care era rezultatul? Domnul Holt l-a făcut să se teamă pentru viaţa lui; domnul şi cu doamna Baxter erau cât p-aci să-l prefacă într-un metodist; domnul Shaw îi subminase credinţa în învierea Mântuitorului; farmecele domnişoarei Snow îi distruseseră – sau erau cât p-aci să-i distrugă, dacă nu s-ar fi întâmplat un accident – reputaţia morala. Cât despre domnişoara Mailland, făcuse el tot ce putuse ca să-i distrugă reputaţia şi, ca urmare, îşi făcuse lui un rău îngrozitor şi ireparabil. Singurul locatar care nu-i făcuse niciun rău era reparatorul de foaie, pe care nu-l vizitase.

Alţi clerici tineri, mult mai proşti decât el în numeroase privinţe, n-ar fi intrat în atâtea buclucuri. Se părea că Ernest căpătase o aptitudine specială de a da de bucluc, încă din ziua când se hirotonisise. Nici să predice nu putea fără să facă vreun îngrozitor faux pas¹. Litr-o duminică dimineaţa când episcopul se afla în biserica parohului său, ţinuse o slujbă şi îşi construisese întreaga predică pe tema: ce fel de prăjitură intenţionase văduva lui Zarephath să facă atunci când o găsisese Prorocul Ilie adunând găteje. El demonstrase că era vorba de^o plăcintă cu susan. Predica era de fapt foarte amuzantă, şi în repetate rânduri văzu cum trece un zâmbet pe faţa oceanului ce oameni de la picioarele lui.

Episcooul se supără foarte tare gafă (fiatic.), și-i făcu eroului meu reproșuri severe în altar, după rea serviciului; singura scuză ce i-o putu găsi era ca ținuse predica e v tempore 1 și nu se gândise ia acest amănunt special înainte de a se urca în amvon, iar atunci îl luase gura pe dinainte.

Altă dată, își alesese ca temă a predicii smochinul vestejit care nu mai rodea, și descrie nădejdlile proprietarului, urmărind deschiderea florii plăpânde ce-i făgăduia fructe inimoase în toamna aceea. A doua zi primi o scrisoare de la un enoriaș întâmplător botanist de meserie, care-i explică ce greu ar fi fost să se întâmple un asemenea fenomen, întrucât smochinul își produce mai întâi fructul, și florile se găsesc înlăuntrul acestuia, sau în orice caz sunt atât de ascunse, încât cineva care nu e specialist nu le poate vedea. Dar sigur că acesta era im accident și s-ar fi putut să se întâmple oricui, afară doar de oamenii de știință sau de scriitorii foarte inspirați.

Singura scuză ce i-o pot găsi este că era foarte tânăr – nsd nu împlinise încă douăzeci și patru de ani, și că atât mintea Cât și trupul, ca și în cazul majorității celor care până la urma ajung să gândească singuri, i se dezvoltau extrem de lent. Mai mult încă, cea mai mare parte a educației lui fusese o încercare permanentă a altora de a-i pune ochelari de cal, dar nu chiar și de a-i scoate

ochii de tot.

Dar, să revin la povestea mea. Mai tân. În se află că-domnișoara Maitland nu avusese nicidecum intenția de a-l da pe Ernest pe mina poliției, când ieșise în fugă din casa doamnei Jupp. Fugea, pentru că era speriată d. – r, din întâmplare, prima persoană care-i ieși în cale se nimeri a fi un polițist cu concepții foarte grave și severe, dorind să-și tacă un renume de om activ, O opri, o interogă, o sperie și mai tare, așa că mai degrabă el decât domnișoara Maitland insistă să-l predea pe eroul meu pe mina poliției adică pe mâna lui și a unui alt gardian.

Towneâcy se afla încă în c-sa doamnei Jupp, când veni polițistul. Auzise o oarecare zarvă și, ducându-se în camera lui Ernest după ce plecase domnișoara Maitland, îl găsisse pe Ernest zăcând, ca să spun așa, zdrobit, în fundul prăpastiei morale în care se prăbușise în momentul acela. Dintr-o ochire

1 Pe nepregătite (lat.).

Înțelese toată situația, dar, înainte de a putea face ceva, intra pe ușă polițistul, și atunci orice intervenție deveni imposibilă. Towneley II întreabă pe Ernest ce prieteni are la Londra, La început Ernest nu vru să-i spună, dar Towneley îi dădu repede să înțeleagă că trebuie să Juca așa cum i se spune, și dintre puținele persoane numite de Ernest, mă alese pe mine.

— Și zici că scrie teatru? Întrebă Towneley. Scrie comedii?

Ernest crezu că Towneley insinuează că ar fi trebuit ca eu să scriu tragedii și de aceea răspunse că are impresia că scriu texte pentru comedii muzicale.

— Oh, bine, bine, zise Towneley, e perfect! Mă duc imediat să-l caut.

Totuși, gâncâindu-se mai bine, se hotărî să rămână cu Ernest și să meargă cu el la tribunalul de instrucție al poliției. Așadar, o trimise pe doamna Jupp să mă cheme. Doamna Jupp se grăbi atât de tare să mă aducă, încât, cu toate că afară era încă frig, ea era „leoarcă” după cum se exprimă ea printre țipete. Biata femeie ar fi luat o birjă, dar n-avusese bani și se sfiise să-i ceară lui Towneley. Nu era greu să văd că s-a întâmplat ceva foarte grav, dar nici prin gând nu-mi trecea că ar putea să fie vorba de un lucru atât de trist ca cel pe care mi-l relatează doamna Jupp. Când despre ea, îmi spuse că de când s-a întâmplat povestea asta inima îi tot sare din loc.

Ne-am urcat împreună într-o birjă și am pornit către secția de poliție. Ea a dat drumul la un șuvoi neîntrerupt de vorbe.

— Și dacă vecinii chiar spun tot felul de ticăloșii despre mine, sunt sigură că nu el e pricina. Domnul Ponți **f** exnu mi-a dat niciodată nici cea mai mică atenție, de parcă aș fi fost sora lui. Oh,

dar e destul ca să-ți înghețe sângele în vine. Și pe urmă m-am gândit că poate Rose a mea o să se împace mai bine cu el, așa că am pus-o pe ea să-i deretice prin cameră și să-i spele, ca și cum eu aș fi fost prea ocupată, și am pus-o să-și îmbrace un sort nou, curat și frumos, dar el n-a băgar-o nici pe ea în seamă, cum nu mă băgase nici pe mine, și doar ea nu voia niciun fel de mulțumiri de la el, pentru că n-ar fi luat nici măcar un șiling de la domnul Pontifex, chiar dacă i-ar fi oferit, dar el părea că habar n-are de nimic. Nici nu pot să mai înțeleg ce se întâmplă cu tinerii din ziua de azi; zău că aș vrea să sune goarna pentru mine și să mă mănânce

Viermii, chiar în seara asta, dacă nu e destul pentru ca o biată femeie să se înfățișeze înaintea Domnului și ca pe jumate din ele să le apuce nebunia, văzând ce fac ei, când atâtea fete cinstite trebuie să se întoarcă acasă seară de seară, fără să aibă mai mult de patru penny în buzunar, și trebuie să plătească trei șilingi și șase penny chirie pe săptămână, și n-au nici măcar o policioară sau un dulap în odaie și în fața ferestrei nu văd decât un calcan.

Domnul Pontifex nu e chiar atât de rău, continuă ea, fiindcă are mima bună. Nu zice niciodată măcar o vorbă aspră. Și pe urmă are și niște ochi așa frumoși – dar când vorbesc despre asta

cu Rose a mea, ea îmi zice că sunt o babă nebună și că ar trebui să mi se taie capul pe butuc. Dar pe Pryer ăla nu-l am de loc la stomac. Ah, ce om e ăla! îi place să jignească simțămintele unei femei, zău așa, și să-i trântească toate celea în față! îi place s-o sucească și s-o răsucească pana-i cauzează de tot. Un gentleman trebuie să mângâie o femeie și i-o alinte, dar el de unde! ăsta ar fi în stare să-i smulgă și p, 11 ol din cap, smoc cu smoc. A, păi ăla mi-a spus de la obraz că am îmbătrânit; auzi, că am îmbătrânit! Nu există femeie în Londra care să știe câți ani am, afară doar de doamna Devis de pe Old Kent Road, și în afară de o singură varice la picior, sunt mai tânără ca oricând. Auzi vorbă la el, cică am îmbătrânit! Se știe că viorile vechi cântă mai bine decât alea noi. E scârbos să facă aluzii la vârsta oamenilor.

Chiar dacă aș fi vrut s-o opresc, n-aș fi izbutit. Spuse mult mai multe lucruri decât am putut să reproduc aci. Am omis multe pentru că n-am putut să mi le amintesc, și mai ales fiindcă mi-ar fi fost de-a dreptul imposibil să le încredințez tiparului.

Ajungând la poliție, i-am găsit pe Towneley și pe Ernest acolo. Acuzația era de ultraj, dar fără a fi fost agravată de violență. Cu toate acestea situația era destul de gravă, și amândoi ne dădurăm seama că tânărul nostru prieten avea să plătească scump pentru lipsa lui de experiență. Amândoi încercăm să-l

scoatem de sub arest, cel puțin pentru seara aceea, depunând cauțiune pentru el, dar inspectorul de poliție ne respinse cererea, așa că ne văzurăm siliți să-l lăsăm acolo.

Apoi Towneley se întoarce la casa doamnei Jupp să ada dacă n-o poate găsi pe domnișoara Maitland, ca să aranjeze într-un fel lucrurile cu ea. N-o găsi acasă, dar izbuti să afle că e la tatăl ei, care locuia la Camberwell. Se duse acolo. Tatăl fetei era furios și nici nu vru să audă de vreo intervenție din partea lui Townelcy. Era adept al unei secte eretice și era eh se poate de bucuros că are priiejul să dea amploare unui scandal stârnit în legătură cu un cleric anglican; așadar, Towneley se văzu silit să plece de acolo iară niciun succes.

A doua zi dimineată, Towneley – care-l considera pe Ernest drept un candidat la înec ce trebuie neapărat scos din apa într-un fel sau altul, după cum se va putea, indiferent de motivele care-l aduseseră în această situație – îmi făcu o vizita și împreună încredințarăm această chestiune unuia dintre cei mai cunoscuți avocați ai vremii. Pe mine Towneley mă încântă și mi s-a părut că am față de el datoria de a-i spune ceea ce nu spusese nimănui până atunci. Și anume că, peste câțiva ani, Ernest va încasa moștenirea de la mătușa lui și deci se va îmbogăți, Towneley făcuse și până atunci tot ce putuse, dar știam ca informațiile ce i

le dădusem aveau să-l determine să-l considere pe Ernest în mai mare măsură ca aparținând propriei sale clase și deci mult mai îndreptățit să primească ajutorul lui. Cât despre Ernest, recunoștința lui se dovedi atât de mare încât e greu s-o exprim în cuvinte. L-am auzit spunând că-și poate aminti multe clipe din viață, pe care ușor le-ar numi cele mai fericite, în timp ce această noapte îi va rămâne limpede în memorie ca cea mai chinuitoare trăită vreodată, dar că pe de altă parte Towneley s-a dovedit atât de bun și înțelept, încât a făcut totul suportabil.

Dar chiar cu cele mai bune intenții din lume, nici Towneley, nici eu n-am putut să-i aducem prea mult ajutor, în afară doar de sprijin moral. Avocatul ne-a spus că magistratul în fața căruia va apărea Ernest e foarte sever în asemenea procese, și faptul că Ernest e preot o să fie în defavoarea lui.

— Nu cereți nicio amânare sau eliberarea pe cauțiune, spuse el, și nu încercați să-i luați apărarea. Pentru a dovedi reputația bună a domnului Pontifex, vom chema ca martori, domnilor, pe parohul lui și pe dumneavoastră. Aceste elemente vor fi suficiente. Apoi să cerem scuzele cele mai umile și să-l implorăm pe judele instructor să rezolve cazul pe loc, prin judecată sumară, în loc să-l trimită în fața tribunalului. Dacă reușiți să obțineți acest lucru, credeți-mă că tânărul

dumneavoastră prieten va scăpa mai ușor decât ar avea dreptul să se aștepte.

Capitolul LXII

Acest sfat, în afară de faptul că era de o înțelepciune evidentă, avea și avantajul că până la urma îl scutea pe Ernest și de pierdere de timp și de o așteptare chinuitoare, așa că-l acceptarăm, fără nicio șovăială. Căzui se judecă pe la ora unsprezece, dar noi obținem o animare până la ora trei, ca să-i dăm timp lui Ernest să-și pună cât mai bine lucrurile în ordine și să poată face o procura, dându-mi posibilitatea să acționez în numele lui, după cum voi socoti de cuviință; atâta timp cât rămânea el la închisoare.

Atunci ieși la iveala toată povestea cu Pryer și cu colegiul de patologie spirituală. Lui Ernest îi veni mult mai greu să ne dezvăluie în întregime această taină decât îi venise să ne spună despre domnișoara Maitland, dar până la urmă ne povesti totul: în esență era vorba de faptul că-i dăduse lui Pryer pe mână până și ultimul gologan de care dispunea, fără nicio altă garanție decât chitanța lui Pryer pentru suma respectivă. Deși refuza și atunci să creadă că Pryer s-ar fi putut dovedi necinstit, Ernest începea să-și dea seama de prostia făcută: declara totuși că e sigur că-și va putea recupera în orice caz cea mai mare parte a averii, de îndată

ce Pryer va avea timpul să vândă acțiunile. Towneley și cu mine eram însă de altă părere, cu toate că nu ne exprimam gândurile adevărate.

A fost tristă și neplăcută acea așteptare de o dimineață întreagă într-un cadru atât de nefamiliar și de deprimant. Mi-am amintit cum a exclamat psa înmistul cu blinda ironie; „O Z la Curtea ta face mai mult ca o mie de alte zile”, și m-am gândit că aş putea spune și eu același lucru despre Curtea unde am fost silit să-mi pierd vremea, împreună cu Towneley, în cele din urmă, pe la ora trei veni și rândul dosarului care ne interesa, și ne duserăm în acea parte a Tribunalului, rezervată marelui public, în timp ce Ernest era condus în boxa acuzaților. De îndată ce-și aduna mințile în suficientă măsură, își dădu seama că judecătorul este domnul bătrân care vorbise cu el în tren, în ziua absolvirii școlii, și spre marea lui supărare văzu, sau cel puțin așa i se păru, că și acesta l-a recunoscut.

Domnul Ottery – așa se numea avocatul nostru – adoptă atitudinea ce și-o propusese. Nu recurse ia alți martori decât ja paroh, la Towneley și la mine, și făcu apel la indulgența magistratului. După ce încheie, magistratul vorbi în felul următor:

— Ernest Pontif ex! Cazul dumitale este unul dintre cele

mai penibile pe care le-am avut vreodată de judecat. Te-ai bucurat de favorurile excepționale ale sortii. atât prin părinții ne care i-ai avut cât și prin educația primită. Te-ai bucurat de exemplul unor părinți cu o reputație fără cea mai mică pată, e? re, fără doar și poate, ți-au întipărit în minte încă din copilărie proporțiile uriașe ale infracțiunii ce ai comis-o, după propria dumitale mărturisire. Ai fost trimis la una dintre cele mai bune școli din Anglia. E puțin probabil ca în atmosfera sănătoasă a unei școli ca cea de la Roughborough să fi întâlnit influențe molipsitoare; probabil, dar aș putea spune chiar cu siguranță, la școală ți s-a arătat în mod insistent ticăloșia oricărei încercări de a te abate de la castitatea cea mai strictă până în momentul când vei contracta legătura matrimonială. La Cambridge ai fost ocrotit de necurătenie prin toate piedicile ce le-ai putut închipui autoritățile virtuozose și vigilente, și chiar dacă obstacolele ar fi fost mai puțin numeroase, probabil că părinții dumitale au avut grija ca mijloacele financiare să nu-ți permită să-ți risipești banii cu niște ființe depravate. Noaptea monitorii patrulau pe străzi și te-ar fi urmărit, dacă ai fi încerca **t** să intri în vreun local unde se **b? r**, uia măcar prezența viciului. Ziua, persoanele de sex feminin, admise între zidurile Colegiului, erau alese în special după criteriul vârstei și urâteniei. E greu să-și imagineze cineva cum

s-ar fi putut face mai mult pentru un tânăr. În ultimele patru-cinci luni ai fost preot, și dacă în mintea dumitale ar mai îi rămas măcar un singur gând necurat, hirotonisirea ar fi trebuit să-i îndepărteze; cu toate acestea, reiese nu numai că mintea dumitale) e este la fel de necurată de parcă niciuna din influențele la care m-am referit n-ar fi fost exercitata asupra ei, dar, se pare și că singurul lor rezultat a fost acesta: nu ai nici măcar bunul simț necesar pentru a putea deosebi o fată cinstită de o prostituată.

Dacă ar fi să-mi fac datoria cu strictețe, ar trebui să te trimit în fața tribunalului; dar ținând seama de faptul că ești la prima infracțiune, am să te tratez cu îngăduință și am sau condamna la muncă silnică, pe timp de șase km!

Lui Tewncley și mie ni se păru ca în felul de a vorbi al magistratului răsuna o undă de ironie și că, dacă ar fi vrut] ar fi putut pronunța o sentință mai ușoară. Dar gânduriile noastre nu aveau nicio importanță. Obținurăm permisiune; de a vorbi câteva minute cu Ernest, înainte de a fi dus la Cold bath Fields, unde urma să-și ispășească pedeapsa, și-l găsirăm atât de recunoscător că a fost supus numai unei judecăți sumare, încât părea ca nici nu-i pasă de condițiile îngrozitoare în care-și va petrece următoarele șase luni. Când va ieși, zicea el, își va lua banii ce i-au rămas, se va duce în America sau în Australia, și nimeni n-o să

mai audă de el.

L-am lăsat însuflețit de această hotărâre, eu ca să-i scriu, lui Theobald și să-i dau avocatului meu instrucțiuni să scoată banii lui Ernest. din mâinile lui Pryer, iar Towneley ca să vorbească cu reporterii și să-i determine să nu publice nimic în ziare despre cazul respectiv, în ceea ce privește ziarele Maltei societăți, a izbutit. Un singur ziar, și încă plebeu, a fost incoruptibil.

Capitolul LXIII

Cu avocatul meu am vorbit imediat, dar când am încercat să-i scriu lui Theobald, mi-am dat seama că cel mai bine ar fi să-i spun doar că vreau să-i fac o vizită. Așadar, l-am rugat să mă aștepte la gară, și am făcut doar o aluzie discretă la faptul că trebuie să-i aduc vești proaste despre fiul lui. Știair că o să primească scrisoarea doar cu câteva ceasuri înainte de a ajunge eu acolo, și m-am gândit că lăsându-i foarte puțin timp să se perpelească, o să suporte mai ușor șocul provocat de ceea ce aveam să-i spun.

două.

Nu-mi amintesc să fi șovăit vreodată mai mult între păreri decât în timpul călătoriei mele la Battersby, când aveai de îndeplinit această nefericită misiune. Amintindu-mi de țelul palid pe care-l cunoscusem cu ani în urmă, de cruzimea continuă,

prelungă și fioroasă, îndurată în copilărie – cruzime pe care n-o atenua de loc faptul că se datora mai degrabă ignoranței și stupidității decât unei răutăți intenționate; amintindu-mi de atmosfera de minciună, și halucinație lăudăroasă în care fusese crescut; de entuziasmul manifestat de băiat, ° – al; i s-a îndrăgească orice obiect ce avea amabilitatea de a se lăsa îndrăgit, și de faptul că afecțiunea pentru părinții lui, dacă nu mă înșel prea tare, îi pierise din inimă numai pentru că fusese ucisă în repetate rânduri, ori de câte ori încercase să se înfiripe; amintindu-mi de toate astea, mi s-a părut că, dacă problema ar fi fost de competența mea, i-aș fi condamnat pe Theobald și Gris ținând la chinuri morale și mai mari decât cele la care aveau să fie supuși. Dar, pe de altă parte, amintindu-mi de propria copilărie a lui Theobald, de bătrâniul acela îngrozitor care fusese tatăl lui, George Pontifex, de John și soția lui, și de cele două surori, și apoi când mi-am amintit și de anii îndelungați de-a lungul cărora Cristina trăise cu speranțele veșnic neîmplinite, care amarase mima omului – înainte de a se vedea căsătorita – și viața ce trebuie s-o fi dus la Crampsford, și condițiile în care a trăit cu soțul ei la Battersby, mi s-a părut că e de mirare cum un șir atât de lung de nenorociri nu fuseseră urmate de o pedeapsă și mai gravă.

Bieții oameni! Încercaseră să-și ascundă totala necunoaștere a lumii sub numele frumos de căutare a harurilor cerești și apoi închiseseră ochii ca să nu vadă nimic din ceea ce ar fi putut să-i tulbure. Când au avut un fiu, i-au închis și lui ochii, atât cât a fost posibil. Cine ar putea să-i condamne? Aveau în mijite câte un capitol și un verset din Biblie pentru tot ceea ce făcuseră, ca și pentru tot ceea ce nu făcuseră; nu există niciun precedent mai bine stabilit decât acesta pentru un preot și o soție de preot. Prin ce se deosebiseră ei de semenii lor? Prin ce se deosebea familia și casa lor de cele ale altor preoți mai de vaza, de la un capăt al Angliei până la celălalt? Atunci, de ce oare, dintre toți oamenii de pe lume, toc-imi asupra lor se prăbușise acest turn de la Siloam?

Fără îndoială, turnul de la Siloam era fără valoare și nu cei ce stăteau sub amenințarea lui; sistemul era de vină, mai degrabă decât oamenii. Dacă Ilieobald și cu soția lui ar fi cunoscut mai bine lumea aceasta și realitățile ei, n-ar fi făcut decât foarte puțin rău altora. Egoiști ar fi fost întotdeauna dar nu chiar atât încât să nu poată fi iertați și să-i depășească pe alții în egoism, în situația lor însă, cazul era disprețuitor; chiar dacă ar fi reintrat în pântecele mamei lor și s-a fi născut din nou, tot nu ar fi fost folosit la nimic. Ar fi trebuit nu numai să se nască din nou, dar ar fi trebuit ca fiecare

dintre ei să se nască dintr-un alt tată și dintr-o altă mama să fi avut o cu totul altă filiație pe mai multe generații, înaini ca mințile lor să fi devenit suficient de elastice pentru a îi vata totul din nou. Singurul lucru ce se putea face era să i supui dorințelor lor și să scoți de la ei tot ce aveau mai bu până ce mureau – și să fiu recunoscător cânu se întâmpla ace eveniment.

Theobald a primit scrisoarea mea, după cum mă aștept; sem, și m-a întâmpinat la gara cea mai apropiată de Battersb1 Mergând cu ei pe jos, spre casă, i-am împărtășit vestea cu toai menajamentele posibile. Am pretins că toată povestea Se u torează în mare măsură unei neînțelegeri și că, deși Ernest a-i șese fără îndoială unele intenții cărora ar fi trebuit să îi împotrivească, nici prin cap nu-i trecuse să meargă atât de **d** parte cum presupunea domnișoara Makland. I-am spus i noi toți ne-am dat seama că aparențele erau împotriva lui, **d**, n-am îndrăznit să prezentăm această versiune judecătoruli deși niciunul dintre noi nu avea vreo îndoiala că acesta es purul adevăr.

Theobald a dat dovada de un simț moral mai prompt mai violent decât m-aș fi așteptat vreodată din partea lui, e clamând imediat:

— Nu vreau să mai am absolut nimic de-a face cu el! N-am

să-l mai văd în viața mea; să nu-l mai lași să-mi scil nici mie, și nici maică-sii! Nu mai cunoaștem o asemenea persoană, Spune-i că ai vorbit cu mine, și că de azi înainte a să mi-l scot complet din gând, de parcă nici nu s-ar fi nasc vreodată. M-am purtat cu el ca un tată bun, iar maică-sa **I** idolatrizat pur și simplu; singura răsplată pe care am primit-o din partea lui a fost egoismul și ingratitudea; **&** acum înainte nu va trebui să-mi pun nădejdea decât în ceilalți copii.

I-am spus că colegul lui Ernest a izbutit să pună mina pe banii lui 51 i-am dat să înțeleagă ca s-ar putea foarte bine ca la ieșirea din închisoare să nu aibă niciun ban, sau în orice caz foarte puțini. Pe Theobald nu păru de loc să-l supere acest lucru; adăuga însă de îndată:

— Dacă așa vor sta lucrurile, să-i spui din partea mea că **I** voi da o sută de lire, dacă îmi va transmite prin tine când o să mi-i dea înapoi; dar spune-i să nu-mi scrie ca să-mi mulțumească, și adaugă că dacă va încerca să intre în legătura ție cu maică-sa, fie cu mine, n-o să primească niciun gologan.

Știind ce știam, și fiind hotărât să trec peste instrucțiunile domnișoarei Pontifex dacă va fi cumva nevoie, m-am gândit ca pentru Ernest nu va fi de loc rău dacă o să se înstrăineze complet de familia lui, așa că am acceptat propunerea lui Theobald cu o

graba la care acest gentleman, probabil nu se aștepta.

Gândindu-mă ca poate ar fi mai bine să nu dau ochii cu Cristina, l-am lăsat pe Theobald aproape de Battersby, și m-am întors pe jos la gară. Pe drum mi-am spus cu plăcere că tatăl lui Ernest e mai puțin prost decât îl crezusem, și că deci existau șanse mai mari ca greșelile făcute de fiu-său să se datoreze unor nenorociri postnatale mai degrabă decât unora congenitale. Accidentele care i se întâmpla unui om înainte de a se naște, în persoana strămoșilor săi, dacă și **k**, mai amintește cât de puțin, lasă asupra lui o impresie de neșters; fără doar și poate ele ajung să-i modeleze caracterul în așa măsură, încât orice ar face, îi va fi foarte greu să scape de consecințele lor, Dacă un om este destinat să intre în împărăția cerurilor, trebuie să facă acest lucru nu numai de copil, dar chiar de pe când e un simplu embrion, sau chiar un mic spermatozoid – și nu numai atât, dar un spermatozoid care se trage din spermatozoizii ce-au pătruns în împărăția cerurilor timp de multe generații înaintea lui. Accidentele care se produc pentru prima dată și care aparțin perioadei de după ultima naștere a unui om nu au în general efecte atât de permanentedeși, bineînțeles, se prea poate să și aibă. În orice caz, nu mi-a displicut atitudinea adoptată de tatăl lui Ernest în situația respectivă.

— Și tu vei fi țărănă

Capitolul LXIV

După condamnare, Ernest fu dus înapoi în arest, pentru a aștepta să vină duba să-l transporte la închisoarea Coldbatfi I ields unde avea să-și ispășească pedeapsa.

lira încă prea uluit și zăpăcit de precipitarea extraordinară a evenimentelor în ultimele douăzeci și patru de ore, pentru a mai fi în stare să-și dea seama de situație. Se căscase o mare tăpăstie între trecutul și – Im; cu toate acestea, respira încă, pulsul îi bătea, mai putea gândi și vorbi, Poate că ar fi trebuit să fie complet doborât de loi tura ce se abătuse asupra lui, dar nu era; suferise mult mai cumplit din cauza a numeroase greșeli mai puțin grave. Abia când s-a gândit la durerea pe care rușinea lui avea s-o producă lui taică-su și maică-sii, simți că ar fi renunțat bucuros la tot ce a numai să nu fi ajuns în situația de față. Asta îi va frânge inima maică-sii. Era absolut sigur, știa cu precizie că așa se va întâmpla – și numai ei era de vină.

Toată dimineața simțise că-l amenință o durere de cap cumplită, dar gândindu-se Li takă-su și la maică-sa, pulsul i se accelerează și durerea ele cap deveni deodată insuportabilă. Pași cu greu până la duba și fiecare mișcare îi producea o du-jere chinuitoare, Când ajunse la închisoare, îi era prea rău ca să mai

poată merge fără a fi sprijinit; abia putu traversa hoțul, până la coridorul sau galena unde erau introduși deținuții, de îndată ce soseau. Pazmcu-șef, văzând imediat că e preot, nu-i bănuie că s-ar preface, așa cum ar fi făcut în cazul când omul ar fi fost un vechi pușcăriaș; prin urmare trimise după doctor. Când sosi doctorul, spuse că Ernest suferă de un început de meningită și-l trimise la infirmerie. Aici rămase Ernest imp de două luni, între viața și moarte, nefiind niciodată pe deplin stăpân pe rațiunea lui și delirând adeseori; dar, în cele din urmă, contr? r așteptărilor doctorului și infirmierei, începu să-și revină pe încetul.

Se spune că acei care erau cât p-aci să se înecă suferă mai mult când își recapătă cunoștința decât atunci când și-o pierd; același lucru se întâmpla și cu eroul meu. Zăcând neputincios și firav pe patul din infirmerie, i se părea o adevărată cruzi/ ne rafinată că n-a fost lăsat să moară definitiv, atunci cîn

Jeura. Își zicea că o să-și revină probabil doar temporar, perii ca după aceea să se prăbușească din nou, din pricina rușinii: a supărării; cu toate acestea începu să se întremeze din zi în zi, dar atât de încet, încât în sinea lui nu prea era conștient de acest lucru, însă într-o după-amiază, cam la vreo trei săptămâni după ce-și recăpătase cunoștința, infirmiera care-l îngrijea și era foarte bună cu el făcu o glumă ce avu darul să-l amuze; Ernest râse și,

când îl văzu rizinc*, infirmiera bătu din palme și-i spuse că o să fie iarăși om. Asta-i aprinse o scânteie de speranță în suflet și pofta de viață îi reveni. Aproape imediat gândurile începură să i se abată de la ororile trecute și să se întoarcă spre viitor, căutând cele mai bune metode de a-l înfrunta.

Cea mai mare durere a lui era în legătura cu taică-su și cu maică-sa și cu faptul că va trebui să dea ochii cu ei. I se părea și acum că cel mai bun lucru ce l-ar avea de făcut și care ar fi și în avantajul lor era să se despartă complet de ei, să ia banii ce-i mai putea recupera de la Pryer și să se ducă undeva la capătul pământului, unde să nu se mai întâlnească niciodată cu vreun om cunoscut la școală sau la universitate și să înceapă o viață nouă. Sau, s-ar putea duce la minele de aur din California sau din Australia, despre care se auzeau atunci lucruri extraordinare; acolo ar fi putut eventual să se și îmbogățească și să se întoarcă peste mulți ani – un bătrânel neștiut de nimeni; în acest caz, s-ar fi instalat ia Cambridge. Clădind aceste castele de visuri, scânteia de viață rămasă în el deveni o flacără, și Ernest începu să dorească sănătatea, să tânjească, după libertatea care, dat fiind că ispășise o mare parte din pedeapsă, nu mai era o perspectivă chiar atât de îndepărtată.

Apoi lucrurile începură să capete un contur tot mai clar.

Orice i s-ar fi întâmplat, nu mai voia să fie preot. Chiar dacă ar fi dorit, ar fi fost practic imposibil să găsească altă parohie; dar nici nu dorea. Ura viața ce o dusesse de când începuse să-și pregătească hirotonisirea; n-ar fi putut să găsească argumente ca s-o critice, dar pur și simplu o ura și se săturase de ea până în gât. Gândindu-se mult la perspectiva de a deveni din nou laic, chiar și cu o pată rușinoasă în trecutul lui, se bucura de ceea ce i se întâmplase, și găsea că e o binecuvântare chiar și această detenție, care la început i se păruse o Nenorocire de nedescris.

21* v>*

Poate că șocul unei schimbări aut de mari de mea în celerase schimbările în părerile lui, tot așa cum coconii de viermi de mătase, când sunt trimiși cu trenul, ambalați coșuri, se descind înainte de vreme, datorită noutății pe care o reprezintă pentru ei căldura și zdruncinăturile, în orâce caz credința în poveștile referitoare la moartea, învierea și înăl-prea lui Iisus, și prin urmare credința în toate celelalte minuni creștine, îl părăsise definitiv. Cercetarea pe care o întreprinse ca urmare a reprosurilor domnului Shaw, deși pripita, îi produsese o profundă impresie, și acum, fiind destul de sănătos ca să poată citi, se apucă să studieze mai ales Noul Te's la în e n t, pnrcurgându-l în spiritul recomandat de domnul S'iaw, și anume

ca o persoană care nu dorește nici să creadă, nici să refuze să creadă, preocupat doar să descopere dacă tâcbuie sau nu să creadă. Cu cât citea mai mult în acest spirit, cu atât balanța părea să se încline în favoarea neîncrederii, până când ni cele din urmă, orice îndoiala deveni imposibilă și văzu destul de limpede că, chiar dacă alte lucruri ar putea să fie adevărate, povestea după care Cristos ar fi murit, ar fi îmiat și apoi ar a fost purtat printre nori de la pământ la cer, nu a, ni putea fi acceptată de oamenii obiectivi. Era bine că a descoperit la timp acest lucru, fiindcă într-un **f** e! sau altul, mai curând sau mai târziu, era sigur că tot aici ar fi ajuns*; Probabil i-ar fi descoperit cu ani în urmă, dacă n-ar fi fo! ai fi de tragic păcălit de oameni plătiți pentru a-l îmbrobodi Ce s-ar fi tăcut, se întrebă el, dacă ar fi ajuns la aceasta descol peri re abia ani și ani mai târziu, când ar fi fost tot mar profund angajat în viața de cleric? Ar fi avut curajul să privească lucrurile în față, sau poate, mult mai probabil, și-ar fi construit vreun motiv excelent pentru a continua să giii-dcască așa cum gândise până atunci? Ar fi avut oare cu* ivjul de a se elibera chiar și din funcția de diacon?

Își spuse că nu, și nu știa pentru ce trebuia să fie **r**/iar recunoscător: pentru că și-a descoperit eroarea, sau pentru că a fost prins și răsucit în sens invers, încât nici nu mai putea

persista în această eroare, tocmai în momentul când a descoperit adevărul. Prețul plătit pentru această fericire i se părea, foarte mic, în comparație cu fericirea în sine. Există oare un preț prea mare când e vorba să plătești fericirea de a ți arăta limpede datoria pe care o ai și de a ți se ușura, în t

L [î se îngreuneze, îndeplinirea ei? îi părea rău pentru tai-că-sii și maică-sa, și-i părea rău pentru domnișoara Maitland, dar de el nu-i mai părea rău.

Era însă uluit că nu și-a dat seama până atunci cât de mult Jei ura meseria. Știa că nu-i place prea mult preoția, însă întrebându-l dacă o urăște cu adevărat, ar fi răspuns că nu. Bănuiesc că oamenii au aproape întotdeauna nevoie de ceva din afară pentru a le dezvălui propriile simpatii și antipatii, în cele mai multe cazuri, simpatiile noastre cele mai sigure nu sunt rezultatul nici al introspecției, nici al unor raționamente conștiente; ele se datorează unei izbucniri a inimii, venită în întâmpinarea unei evanghelii proclamate de alții, îi auzi pe unii spunând că cutare sau cutare lucru e așa. și pe dincolo, și într-o clipă simți minții l care a zăcut ascuns în noi, fără să ne dăm seama de prezența lui, izbucnește ca o conștiință și percepție luminoasă.

Nu trecuse decât un an de când inima lui izbucnise astfel, venind în întâmpinarea predicii domnului Hawke; după aceea

întâmpinase ideea despre înființarea colegiului de patologie spirituala: acum căuta e J înfrigurare raționalismul pur și simplu; cum putea să fie sigur că mentalitatea lui actuală o să dăinuie mai multă vreme decât „țările de spirit anterioare? Nu putea să fie sigur, dar simțea că se află pe un teren mai solid decât fusese vreodată până atunci, și indiferent cât de trecătoare s-ar fi putut dovedi ultimele lui păreri, n-avea încotro și trebuia să acționeze în conformitate cu ele, până ce găsea vreun motusă și le schimbe. Se gândi că i-ar fi fost imposibil să facă acest lucru dacă ar fi rămas înconjurat de oameni ca taică-su și maică-sa, ca Fryer și prietenii lui, sau ca parohul său, în lunile din urnia observase, gândise și asimilase o mulțime de lucruri, fără 3 fi însă mai conștient de dezvoltarea minții lui decât e conștient un școlar de dezvoltarea trupului său. Dar ar fi putut oare să-și dea seama de dezvoltarea lui și să acționeze în conformitate cu această forță sporită, dacă ar fi rămas în permanență în strânsă legătura cu oamenii care-l asigurau solemn că e victima unei halucinații? Coaliția împotriva lui era prea puternică pentru ca fără ajutorul altora să răzbată prin ea, bizuindu-se doar pe propriile-i puteri, și se îndoia că vreun alt șoc mai puțin grav decât cel pe care-l suferea în momentul acela, ar fi fost suficient pentru a-l elibera.

Zaeân4 pe patul infirmeriei și mergând încet, cu fiecare j] ce trecea, spre vindecare? e trezi la realitate, văzând cec e majoritatea oamenilor ajung să radă mai curând sau oia îârziu, și anume că foarte puțini sunt aceia care dau mac doi bani pe adevăr, sau sunt convinși că e mai bine și frumos să crezi ce-i adevărat deci t ce nu-i adevărat, des crede în neadevăr poate părea la prima vedere mai oportâi și totuși numai despre acei puțini se poate spune că au o e dința; toți ceilalți sunt pur și simplu niște necredincioși det; hi-zriți. Poate că la urma urmei tocmai aceștia din urma au dii>p-l.ne. Ei au de partea lor numărul și prosperitatea. Dețin it? elementele la care face apel raționalistul, ca niște pietu de încercare pentru a distinge între bine și rău. Bine, după păi u lui, este ceea ce pare astfel majorității oamenilor înțelepți înstăriți; nu cunoaștem niciun criteriu mai bun decât acesta dar ce implică hotărârea la care ajungi astfel? Pur și simplu că o conspirație a tăcerii în privinș lucrurilor al căror adevăr ar trebui să apară imediat curioșilor dezinteresați nu este numai tolerabilă, ci și îndreptățită din partea celor care se declară și se lasă plătiți pentru a fi far excellence pa/nlci și propovăduitori ai adevărului.

Ernest nu vedea nicio cale logica de ieșire, de scăpare din strânsoarea acestei concluzii. Vedea ca acea credința a primilor

creștini în caracterul miraculos al învierii lui Cristos era ex*plieabila, fără să se bănuiască vreo minune. Explicația erau înderoan. i oricui se arăta înclinat să-și dea cea mai mică neală s-o găsească; fusese expusă lumii în repetate rânduri nimeni nu se străduise cu adevărat s-o combată. Cum se la oare că, de exemplu, decanul Alford, specializat în Noul Testament, nu putuse sau nu voise să vadă ceea ce lui Ernest i se părea atât de evident? Exista vreo altă rațiune în afară dfi aceea că el nu voia s-o vadă? Și în cazul acesta nu trăda oarfi cauza adevărului? Da, dar nu era el totodată și un om respectabil, un om realizat și nu făceau oare majoritatea oameni lot respectabili și realizați (ca de pilda toți episcopii și arhir episcopii) exact ceea ce făcea și vicarul Alford? Și aceasta nu aistâfâca oare acțiunea, indiferent dacă era vorba de camba-ijsl-n, de pruncucidere, sau chiar de o minciună permanentă?

] Vlinciună odioasă și monstruoasă! Pulsul firav al lui Er-Hest începu să se accelereze și fața-i palidă se îmbujora în momentul când această oribilă concepție asupra vieții i se înfățișă într-o deplina consecvență logică. Nu-l șoca atâta faptul că majoritatea oamenilor sunt mincinoși – asta era cum era; îl șoca mai degrabă teama, chiar și numai momentană, că puținii care nu erau încă mincinoși, ar fi putut să ajungă, ceea ce nu se

cuvenea. Atunci nu mai rămânea nicio speranță dacă era așa; dacă era așa, atunci mai bine să moară, și cu cât o să noara mai curând, cu atât o să fie mai fericit. „Doamne, exclamă în sinea lui, nu cred o vorbă din toate astea. Dă-ți Doamne tărie și întărește-mi necredința”. I se părea că de aci 'nainte n-o să mai poată niciodată să vadă un episcop ducân-ju-se la sfeștanie, fără să-și spună în sinea lui: „Iată-l pe Ernest Pontifex, lipsit de harul Domnului”. Dar nu era ui. Nu era în stare să se laude; dacă ar fi trăit pe vremea lui Hristos, ar fi putut să fie și el unul dintre primii creștini, sau, la urma urmei, chiar și unul dintre aposoli. În general i se părea că are destule motive să fie mulțumit și recunoscător.

Prin urmare, concluzia că ar fi mai bine să creadă în greșeală decât în adevăr, trebuia alungată de îndată, indiferent cât de clară era logica prin care ajunsese la ea; dar ce alternativă avea? Următoarea; criteriul nostru pentru stabilirea adevărului – adică acela că adevărul este cel ce se impune de la sine mării majorități a oamenilor înțelepți și de succes – nu este infailibil. Regula este bună și acoperă marea majoritate a cazurilor, dar are și excepții.

Se întrebă care sunt aceste excepții. A> asta era o chestiune dificilă; erau atâtea excepții și regulile care le guvernau erau

uneori atât de subtile, încât greșeli se comiseseră și se vor comite întotdeauna; tocmai asta făcea imposibilă reducerea vieții la o știință exactă. Exista o experiență rapidă și brutală pentru identificarea adevărului, și existau o serie de reguli privitoare la excepții, care puteau fi asimilate, fără prea multă bătaie de cap. Totuși mai rămâneau o serie de cazuri când era greu să iei o hotărâre – atât de greu încât omul trebuia mai degrabă să-și urmeze instinctul decât să încerce să rezolve aceste cazuri printr-un proces rațional.

Atunci înseamnă că instinctul este curtea supremă, casația. Dar ce este instinctul? Este un fel de credință în evidența unor lucruri pe care nu le-ai văzut cu adevărat, în felul acționarului meu aproape că se întoarce la punctul de la care pornise inițial, și? n. urme că gii i itpti trebuie să trăiască lăsându-i p călăuziți de credință.

Și asta este ceea ce oamenii dreți – adică vreau să spun oamenii raționali – civilizații fac în treburile zilnice ale vieții, de cea mai mare importanță pentru ei. Chestiunile mărunte le rezolvă prin exercitarea propriei lor capacități de deliberare. Chestiunile mă; importante, ca de pildă vindecarea propriilor lor trupuri și a trupurilor celor pe care-i iubesc, modul de investire a banilor, lămurirea unor încurcatul i grave în legătură, cu afacerile lor –

aceste lucruri le încredințează în general altora, despre a căror capacitate știu prea puțin, și aproape numai din ceea ce se spune; pl în urmărire, acvionează pe ba credinței și nu a științei. Așadar, națiunea britanică încredințează soarta flotei sale și apărării sale navale primului lord Amiralității, care, nefiind marinar de meserie, nu cunoaște aceste chestiuni decât tot printr-un act de credință. Deci poate exista nici cea mai mică îndoială că nu rațiunea, ci credința este iihuna iotio 1

Chiar și Euclid, care nu poate fi? cuzat de credulitate n mult decât alt au toți ce a existat vreodată, n-a fost stare să treacă dincolo de acest punct. El nu are nicio premie inițială demonstrabilă. Propune niște postulate și axiome ca și transcend dincolo de demonstrație, și fără de care el nu poate face nimic. Demonstrația constituie într-adevăr suprastructura lui, însă baza o constituie credința. Și mai mult decât spune unui om că e prost, dacă se încapățânează să fie dezacord cu el, nici nu poate. El zice „Ceea ce e absurd” refuza să continue discuția. Prin urmărire, credința și autorii ei se dovedesc la fel de necesare pentru el ca și pentru oricare altul, Ernest se întreba: „Care credință trebuie să fie la murile noastre călăuză unui om drept?” Și tot el își raspundea: „În orice caz nu credința în elementul supranatural religiei creștine”.

Dar prin ce mijloace putea el cel mai bine să-și conving coif patrioții să renunțe la credința în acest element supranatural

1 Uiumul „iis Limpnt (lac).

— al? Privind chestuneii dintr-un punct de practic, considera ca arhiepiscopul de Canterbury oferă cheia cea mai promițătoare pentru ieșirea situației. Totul constă în Disputa dintre el și Papă. Poate ca Papa era mai bun în teorie, dar în practică arhiepiscopul de Canterbury se descurca destul de bine. Dacă ar fi reușit să-i pună puțină sare pe coada episcopului, ar fi putut să convertească întreaga biserică anglicană la calitatea de liber-cugetător, printr-un cont de taină 1. Trebuie să existe o oarecare doză de înțelepciune la care chiar și un arhiepiscop – un arhiepiscop al cărui facultăți de percepție nu au fost ascuțite datorită înțepinării pentru ultraj – n-ar fi putut să reziste. Pus față în față cu faptele, prezentate așa cum el, Ernest, va ști să le prezinte, înaltă preșfinția sa n-ar fi avut încotro și ar fi trebuit să le recunoască; fiind un om de onoare, și-ar fi dat imediat demisia din episcopat, și în Anglia creștinismul ar fi murit, în decurs de câteva luni sau puțin așa ar fi trebuit să se desfășoare lucrurile. Dai limești se temea ea arhiepiscopul ar putea să sară într-o parte tocmai în momentul când i se puneau sare pe coada, și acest lucru i se păru atât de nedrept, încât sângele începu să i

fiarbă în vine. Dacă așa se va întâmpla, el va trebui să încerce să-l țină nemișcat pe arhiepiscop folosind cu precauție o capcană sau un bengaș uni cu clei, sau să-i pună sare pe coadă, fără să fie văzut, stând ascuns într-un tufiș. De fapt, ca să nu-l nedreptăm, trebuie să recunoaștem că Binest nu se gândea în primul rând la el. Știa că a fost tras pe sfoară și tot atât de bine știa că cea mai mare parte a relelor de pe urma cărora suferea se datorau în mod indirect, dar în mare măsură, influenței învățaturii creștine; și totuși, dacă relele s-ar fi sfârșit la el, Ernest s-ar fi gândit prea puțin la toate astea; dar era vorba de sora lui, și de fratele lui, Joey, și de sute de mii de tineri din întreaga Anglie, a se căror vieți erau distruse cu ajutorul minciunilor spuse de oameni care aveau datoria să cunoască adevărul, dar care-și băteau joc de munca lor și eludau dificultățile, în loc să le privească în față. Tocmai asta îl făcuse să creadă că are de ce să se supere și să caute, cel puțin, să facă ceva pentru a-i scuti pe alții de risipa prelungită de energie, atâta amar de ani, precum știa de mizeria prin care trecuse el. Dacă nu era nici pic de ea de

1 Lovitură de foiță (fi, inc.).

văz în relatările miraculoase cu privire la moartea și înviere; * lui Iisus, toată religia întemeiată pe adevărul istoric al acestei evenimente se prăbușea la pământ.

— De ce, exclamă el cu toată aroganța tinereții, le bag la închisoare pe ghicitoare sau pe țiğănci, fiindcă scot bani de la proștii care le cred înzestrate cu puteri supranaturale? Dee să nu-i bage la închisoare pe preoți, pentru că pretind e; pot absolvi oamenii de păcate sau preface pâinea și vinul în trupul și sângele aceluia care **n** murit cu două mii de ani în urmă? Ce altceva își merită numele de „palavre” mai mult decât felul cum episcopul pretinde că-i transmite unui tânăr puterea spirituală de a săvârși această minune punându-și mâinile pe capul lui? Nu era mare lucru să vorbești despre tole rărită; toleranța, ca și toate celelalte lucruri, are limitele ei; în afară de asta, dacă e vorba să-l includem pe episcop între aceste limite, atunci să-l includem și pe ghicitor.

El îi va explica curând toate aceste lucruri arhiepiscopului! de Caiiterbury, dar întrucât pentru moment n-avea de unde să-l ia, îi veni ideea să facă unele experiențe avantajoase pe sufletul mult mai puțin elevat al capelanului închisorii. Numai cei care au prins prima ocazie și cea mai evidentă ce li s-a prezentat au reușit să realizeze lucrurile cele mai mari. Așa că, într-o bună zi, când domnul Hughes, capelanul închisorii, stătea de vorbă cu el, Ernest aborda tema dovezilor creștine, și încercă să provoace o discuție în legătură cu ele. Domnul Hughes fusese foarte bun cu el, însă avea de două ori vârsta eroului meu, așa că de mult

cunoștea și pe o parte și pe alta obiecțiile de genul acelor pe care încerca să i le înfățișeze Ernest. Îmi vine greu să cred că el chiar accepta adevărul efectiv și obiectiv al poveștilor referitoare la Învierea și Înălțarea lui Hristos, sau cel puțin nu în mai mare măsură decât Ernest. În schimb știa că e o chestiune mărunță și că problema principală este mult mai profundă.

Domnul Hughes era un om care, de mulți ani, se bucura de autoritate, așa că dădu la o parte obiecțiile lui Ernest, de parcă ar fi fost o muscă. Și, pe deasupra, o făcu atât de abil, încas eroul meu nu mai îndrăzni niciodată să abordeze acest subiect, ci își limită în viitor conversația cu el la chestiuni ca de pildă: Ce ar fi mai bine să facă la ieșirea din închisoare? În această privință domnul Hughes era întotdeauna gata să-l asculte cu înțelegere și bunăvoință.

Capitolul LXVI

Convalescența lui Ernest ora acum atât de avansată încât îi permitea să stea mai toată ziua în capul oaselor. Era de trei luni la închisoare și cu toate că nu se întremase în suficientă măsură pentru a putea părăsi infirmeria, nu mai era în pericol să sufere o reșută. Într-o 21 stătea de vorbă cu domnul H „nes Despre viitorii] lui și iarăși își exprima intenția de a l-migra în Australia sau în Noua Zeelanda cu banii ce-i va recăpăta de la Pryer.

Observase că ori Ac care ori vorbea despre acest lucru, domnul Hughes adopta o mutră grava și tăcea; Îniest socotise că poate capelanul vrea să-l facă să se întoarcă la vechea lui profesiune și că-i dezaprobă vizibila nerăbdare de a se apuca de altce; acum, însă, îl întreba direct pe domnul Hughes de ce e împotriva ideii de a emigra.

Domnul Hughes încercă să ocolească răspunsul, însă Ernest nu era omul care să se lase purtat cu vorba. Ceva din atitudinea capelanului îl Făcea să creadă că știe mai mult decât Kinest, dar nu vrea să spună. Acest lucru îl alarmă într-atât, încât îl rugă din suflet să nu-l mai țină într-o așteptare chinuitoare; după o mică ezitare, domnul Hughes, considerându-l destul de întremat ca să poată re/J5 ta unui soc, îi dezvălui cu maximum de menajamente vestea că toți banii lui Ernest au dispărut.

A doua zi după întoarcerea mea de la Battersby trecusem pe la avocatul meu, și el îmi spusese că i-a scris lui Pryer cerându-i să restituie banii pentru care dăduse chitanță lui Ernest. Pryer răspunsese că i-a dat dispoziții agentului său de bursa să înceteze operațiile financiare, care din nefericire se soldaseră până atunci cu pierderi grele, și să plătească avocatului meu sumele rămase la scadența următoare, adică peste vreo săptămână. La data respectivă, niciunul dintre noi nu primi vreo

veste de la Pryer și, ducându-ne la locuința lui, descoperirăm că a plecat, împreună cu cele câteva lucru soare pe care le avea, chiar a doua zi după ce-i dădusem noi de veste, Și că nimeni nu l-a mai văzut de atunci. Ernest îmi spusese numele agentului de bursă pe care-l folosiseră, și m-am dus de îndată la el. Mi-a spus că Pryer și-a lichidat toate stocurile de acțiuni în ziua arestării lui Ernest, în schimbul sumei de două

Imii trei sute cincisprezece lire, bani. gheață – tot ce mai rămăsese din cele cinci mii de Irre – averea inițială a lui Ernest. Cu această suină se făcuse nevăzut și niciunul dintre noi nu deținea suficiente indicații cu privire la ascunzătoarea lui, pentru a putea să întreprindem vreo acțiune în vederea recuperării banilor. De fapt nu era nimic de făcut și trebuia să considerăm toată suma pierdută. E cazul să spun aici ca nici eu și nici Ernest n-am mai auzit vreodată de Pryer, și nu știm nici acum absolut nimic despre el.

Mă aflu așadar într-o situație dificilă. Știam, bineînțeles, că peste câțiva ani Ernest avea să intre în posesia unei sume de câteva ori mai mare decât cea pierdută, dar mai știam și că el n-are habar de asta și mă temeam că vestea presupusei pierderi a întregii sale averi ar putea să-i dea o lovitură fatală, după toate celelalte nenorociri prin care trecuse.

Conducerea închisorii descoperise adresa lui Theobald dintr-o scrisoare găsită în buzunarul lui Ernest și-l înștiințase în repetate rânduri despre boala fiului său. Dar Theobald nu mi-a scris nimic și eu presupuneam că finul meu e sănătos. Ernest urma să împlinească douăzeci și patru de ani la data eliberării din închisoare, și, dacă m-aș fi ținut de instrucțiunile **m**, i-tușii lui, trebuia să-l las să se mai războiască cu soarta încă patru ani. Mă întrebam dacă era drept să-l las să mai înfrunte atâtea riscuri sau dacă n-ar trebui să trec oarecum peste indicțiile primite – și nimic nu mă împiedica s-o fac, dacă aș socotit că domnișoara Pontifex ar fi dorit-o – și să-i echivalentul sumei pe care ar fi recuperat-o de la Pryer.

Dacă finul meu ar fi fost mai în vârstă și și-ar fi găsit un făgaș mai sigur în viață, așa ar fi trebuit să fac, dar el era încă foarte tânăr și mult mai puțin format decât ar fi trebu: **t** să fie la vârsta lui. Dacă aș fi știut de boala lui, n-aș fi îndrăznit să-i îngreunez povara pe care în orice caz o avea de purtat, dar nefiind neliniștit în privința sănătății lui, mi-i spus că dacă o să mai treacă vreo câțiva ani în care timp să lupte cu greutățile vieții și să câștige experiență în legați cu faptul foarte important că nu trebuie să te joci cu bai n-o să-i strice câtuși de puțin. Așadar, m-am hotărât să îl scap din ochi de îndată ce va ieși din

închisoare și să-i să se zbată cum o ști, la apă adâncă, până ce voi vedea **d**: a învățat să încăve sau e gata să se înece, în primul caz l-aș să înoate mai departe, până în preajma NÂrstei de douăzeci și opt Je ani, ci **n d** voi începe să-l pregătesc treptat pentru marea fericire ce-l aștepta; în caz contrar, mă voi grăbi să-l salvez. Așadar, i-am sens, spunându-i că Pryer a fugit cu banii, și că la îi șirea din închisoare o să capete suma de o sută de lire de la nică-su. Apoi am aștept? **t** să **v** id ce efect o să aibă aceste vești Asupra lui; dar nu speram să primesc un răspuns până în trei luni, întrucât, informându-mă, mi s-a răspuns că niciun deținut n-are voie să primească scrisori în primele trei luni de detențiune. De asemenea i-are scris lui **I** neobaid și l-am informat despre dispariția lui Pryer.

De fapt când scrisoarea mea sosi la destinație, o citi directorul închisorii și, dăra fiind importanța cazului, s-ar fi abătut de ia strictețea regulamentului, dacă starea lui Ernest ar fi permis-o; boala făcea însă acest lucru imposibil, și directorul lăsa capelanului și doctorului sarcina de a-i transmite băiatului vestea când îl vor socoti suficient de zdravăn ca s-o suporte; ac. – st lucru se întâmplă acum. Între timp mi se trimise un docu-nvnt oficial prin care eram anunțat că scrisoarea mea a ajuns Irei și că va fi comunicata deținutului la timpul potrivit; cred că numai din

pricina unei greșeli din partea funcționarului respectiv n-am fost informat de boala lui Ernest, dar în orice caz ți-am știut nimic până când nu l-am văzut, la cererea lui de a-l vizita, câteva zile după ce capelanul îi dezvăluise esența scrisorii mele, Ernest fu teribil de afectat când auzi de pierderea banilor, dar necunoașterea lumii îl împiedică să înțeleagă proporțiile reale ale ticăloșiei. Până atunci nu avusese niciodată prea mare nevoie de bani și nu știa ce înseamnă banii, în realitate, pierderea banilor este cea mai grea dintre toate pierderile pentru cei care au ajuns la vârsta când pot înțelege acest lucru.

Un om poate rezista să i se spună că trebuie să sufere o gravă operație chirurgicală, sau că are vreo boală care-l va ucide curând, sau că va rămâne infirm sau orb pe tot restul vieții; oricât de îngrozitoare trebuie să fie asemenea vești, nu se observă a avea un efect distrugător asupra majorității oamenilor; ba, de fapt, cei mai mulți se duc destul de calmi până și la spânzurătoare, dar chiar și cei mai tari dintre ei Le prăbușesc la vestea ruânii financiare, și de obicei cu cât valoroși sunt acești oameni, cu atât mai completă este prăbușirea lor. Sinuciderea este o consecința obișnuită a pierderilor bănești; rareori se recurge la sinucidere pentru a scăpa de suferințele trupești. Dacă simțim că ne biziim pe o oarecare avere, ca să putem muri

liniștiți în patul nostru, la căldurică, fără să trebuiască să ne facem griji în ceea ce privește cheltuielile, ne trăim viața până la ultima picătură, indiferent cât de cumplite sunt chinurile noastre. Probabil că și Iov a suferit mai mult când și-a pierdut turmele și cirezile, decât când și-a pierdut soția și copiii, pentru ca el se putea bucura de turme și cirezi și fără familie, dar nu și de familie sau cel puțin nu prea multă vreme – dacă-și pierdea averea, într-adevăr, pierderea banilor este nu numai cea mai mare durere în sine. dar este și sursa tuturor celorlalte dureri. Dacă-i lăsăm pe un om să crească într-o situație financiară bună, fără să se specializeze în ceva, și apoi îi luăm deodată banii, cât timp va putea să-și păstreze sănătatea după aceasta schimbare a tuturor obiceiurilor lui, cauzată de pierderea banilor? Și iarăși, cât timp vor supraviețui ruinii stima și înțelegerea prietenilor? Se prea poate ca oamenii să ne compătimească din inimă, dar atitudinea lor de până atunci față de noi s-a bazat pe presupunerea că situația noastră financiară este bună sau bună; când această situație suferă o prăbușire, trebuie să se facă o nouă declarație privitoare la poziția noastră socială; altfel înseamnă că obținem în mod fraudulos stima oamenilor. Așadar, trebuie să acceptăm ideea ca cele trei pierderi mai grave ce le poate suferi un om sunt cele care afectează banii, sănătatea și

reputația. Pierderea banilor este de departe cea mai gravă, apoi vine boala, iar pierderea reputației nu numai ca pe locul trei, dar rămâne și mult în urmă, pentru că dacă un om își” păstrează neatinse sănătatea și averea, se va constata în general că pierderea reputației se datorează numai încălcării convențiilor impuse de parveniți și nu violării unor canoane mai vechi și mai bine stabilite a căror autoritate este de netăgăduit, în cazul acesta, un om își poate fauri o nouă reputație tot așa de ușor cum îi crește homarul un nou foarfece sau, dacă are sănătate și avere, poate prospera cu sufletul împăcat, fără niciun fel de reputație. Singura șansă pentru un om care și-a pierdut banii este să mai fie încă destul de tânăr ca să reziste desrădăcinării și transplantării, suferind doar tulburări temporare. Și credeam că finul meu se mai află încă în această situație.

Conform regulamentului închisorii el avea voie să primească și să trimită o scrisoare după trei luni de înțemnițare și de asemenea putea să fie vizitat de un prieten sau de o rudă. Când a primit scrisoarea mea, m-a rugat imediat să vin să-l uzitez, ceea ce bineînțeles am tăcut, L-am găsit foarte schimbat și atât de Hrav, încât efortul de a veni de la infirmerie până în celui a unde mi s-a permis să-l întâlnesc, împreună cu emoția de a mă vedea, l-au copleșit. La început s-a pierdut cu totul și m-a

îndurerat atât de tare halul în care l-am găsit, încât am fost pe punctul de a-mi încălca instrucțiunile, atunci pe loc. M-am mulțumit însă, pentru moment, să-l asigur că o să-l ajut imediat ce va ieși din închisoare și că, de îndată ce se va fi hotărât ce are de gând să facă, să vină la mine să-mi ceară banii necesari, dacă nu-i va putea obține de la tai-că-sau. Ca să-i ușurez și mai mult situația, i-am spus că mătușa lui, pe patul de moarte, mi-a cerut să fac ceva în genul ăsta, dacă va fi cumva nevoie, așa că de fapt el n-o să ia decât ceea ce i-a lăsat mătu-ă-sa.

Atunci, zise el, n-am să primesc suta de lire de la tata, și nici nu vreau să-l mai văd în ochi, nici pe ei, \$1 nici pe mama.

Ia totuși suta, F.mest, și ce ai să mai poți obține, și după aceea n-ai decât să nu mai dai ochii cu ei, dacă nu vrei.

Dar Ernest nu vru. Dacă le-ar fi luat banii, n-ar fi putut să refuze să mai vorbească cu ei. Or, el tocmai asta dorea. Mi se părea că finul meu o să se descurce mult mai bine dacă se va ține destul de tare și va face ceea ce-și propusese, rupând definitiv cu tatăl și ni ama lui, ceea ce i-am și spus, Vasăzică, mi-ți sunt simpatici? zise el cu un aer surprins.

Simpatici? Mi se par îngrozitori! sună răspunsul meu.

Oh! asta e cel mai frumos lucru pe care i-ai făcut „t reodată pentru mine, exclamă el. Credeam că toți. oamenii între două

vârste au simpatie pentru tata și mama.

Era cât p-aci să zică despre nune că sunt bătrân, dar eu n-aveam decât cincizeci și șapte de ani și nu intenționez de loc să tolerez așa ceva, de aceea, văzându-l că ezită, mă strâmbasem, ceea ce-l determină să spună: „Între două vârste”.

— Dacă-ți face plăcere, am să-ți spun că toată familia ta e îngrozitoare, afară doar de tine și de mătușa Aiethea. Cea mai mare parte a membrilor oncărei familii sunt întotdeauna odioși și dacă se nimeresc vreo doi oameni ca lumea într-o familie foarte mare, asta e maximum ia care te poți aștepta

— Îți mulțumesc, îmi răspunse el recunoscător. Cred ci acuma aș fi în stare să rezist la orice. Am să în să-ți fac vizita de îndată ce scap de la închisoare. La revedere.

Și cu asta își luă rămas-bun de la mine, întrucât paznicul ne anunțase că vorbitorul s-a terminat.

Capitolul LXVII

Aflând că atunci când va ieși din închisoare nu va mai avea nici un-ban, Ernest își dădu seama că trebuie să renunțe la visurile lui de a emigra și de a începe o viață de fermioi. dat fiind că se știa incapabil să lucreze multă vreme cu toparui sau la coarnele plugului. Iar acum se părea că n-o să alb niciun ban pentru a plăti pe altcineva ca să facă aceste în buri. Tocmai asta îl

hotărî să se despartă definitiv de părinți. Dacă ar fi mers în străinătate, ar fi putut să continue relațiile cu ei, pentru că ar fi fost mult prea departe ca să se amestece în treburile lui.

Știa că tatăl-său și cu mama-său n-au să-i permită să rupă relațiile cu ei. Au să vrea să pară blâni și iertători; și, pe urmă, nici n-o să le placă ideea de a pierde orice putere ele a-l bate la cap și de a-i necăji; dar el știa tot așa de bine ca atunci când vor trage la ham împreună, întotdeauna ei or să tragă într-o parte, iar el în cealaltă. Voia să renunțe la situația lui de gentleman și să se amestece cu oamenii de rând, începând de la treapta cea mai de jos, unde nimeni n-o să știe de situație; lui rușinoasă și nimănui n-o să-i pese, chiar de-ar ști; pe de altă parte, tatăl-său și mama-său ar fi dorit, probabil, ca el să agate cu orice preț măcar de coada paiului onorabilității acceptând o slujbă mizerabil plătită și fără nicio perspectivă de avansare. Ernest văzuse destule lucruri în casa din Ashp „Păce, ca să-și dea seama că un croitor – dacă nu bea și să și de T.reabă – poate să câștige mai mulți bani decât un functionar sau un diacon, iar pe de altă parte nu e obligat să facă alți – „cheltuieli de reprezentare” pentru menținerea fațadei și par
336 irina, croitorul se bucura de mult mai multă libertate, are mai multe șanse de a se ridica. Ernest se hotărî imediat ca, de vreme ce tot căzuse, să se lase să cadă și mai jos – prompt, Jenant

și cu ideea de a se ridica din nou – mai degrabă decât să se ag? te de fustele unei respectabilități care să-i permită să trăiască numai în suferință și să-l facă să plătească un preț scandalos pentru un articol de care putea foarte ușor să se dispenseze.

Ajunse la această concluzie mai repede decât ar fi facul-o eventual altfel, amintindu-și de ceea ce mătușa lui numise odată „sărutarea pământului”. Ideea aceasta îl impresionase și-i stăruia în minte, poate și pentru că era o exprimare atât de concisă; mai târziu când ajunse să cunoască povestea lui f-Iercule și a lui Anteu 1, constata că e una din puținele fabule din antichitate care exercitau o atracție asupra lui – principalul folos tras de pe urma literaturii clasice. Mătușa lui dorise ca el să învețe dulghena ca o sărutarea. pământului; dacă cumva s-ar întâmpla ca Hercule să-l trântescă jos. Acum era prea târziu pentru asta – sau cel puțin așa i se păru – dar modul de a pune în aplicare ideea măâușn lui era doar o chestiune de amănunt; mai erau sute de alte procedee pentru a obține sărutarea pământului, în afară de meșteșugul dulghenei.

Toa e acestea mi le spusese în timpul întrevederii noastre și eu l-am încurajat cât am putut. Manifestase mult mai mult bun simț decât aş fi bănuir că are, așa că în cele din urmă mi-am simțit inima mai ușoară în privința lui. M-am hotărât, deci, să-l las să-și

facă jocul cum vrea, fiind însă întotdeauna în preajma lui, gata să-i sar în ajutor în cazul când lucrurile ar fi luat o întorsătură prea proastă. Dacă nu mai voia să aibă de-a face cu taică-su și cu maică-sa, asta nu se datora pur și simplu faptului că acum îi antipatiza; dacă n-ar fi fost altceva la mijloc, s-ar fi învoit totuși să-i suporte; însă un glas interior îl avertiza destul de limpede că dacă se separa întru totul de ei ar mai putea eventual să aibă o șansă de succes; în schimb, dacă vor mai avea câtuși de puțin de-a face cu el, sau măcar dacă vor ști unde se află, îi vor pune bețe în roate u î”. lupta dintre Hei cule și un? țul Anteu, acestora din urma își re-toițele ori de câte o-i atingea p. Imântul ai cărui fiu era. Alunei – îl înălță în aer și reuși să-l sugrume.

și până la urmă îl vor distruge de tot. Ajunsese la convingere! că singura lui șansa de a exista este independența deplină.

Și mai presus de asta – dacă nu era cumva de ajuns – Ernest avea aceeași încredere în propriul lui destin pe care bănuiesc, o simt mai toți tinerii; temeiurile pe care se bizaia nu păreau totuși să fie clare decât pentru el. Pe bună di epuțe sau poate fără pic de dreptate, el credea în taină ca posedă o forță care, cu condiția de a avea libertatea s-a foloseasc ja felul lui, putea să-l ducă într-o bună zi la realizarea unt! r <, cruri mari. Nu

știa nici când, nici unde, nici cum avea's. s; ivească marea lui șansă în viață, dar nu se îndoia nicio i-ipi de perspectiva aceasta, deși trecuse prin atâtea. Mai presus Je orice, el nutrea speranța ca dacă această șansă s-ar ivi, va ști s-o folosească, pentru că indiferent de natura ei, va face lucru pe care nimeni altul nu i-ar fi putut face atât de bine ca el. Oamenii spuneau ca în zilele noastre nu mai sunt balaun și uriași cu care să se lupte tinerii aventuroși; în schimb lui Ernest îi trecu prin minte că și în zilele noastre sunt încă de mulți ca oricând în trecut, Oricât de monstruoasă ar părea. să fie o asemenea credința la un om care se califica pentru o misiune înalta prin ispășirea unei condamnări la închisoare, el nu putea să nu gândească astfel, după cum nu putea nici să nu respire; această credința îi era înăscută și mai mult în acest scop decât pentru alte motive dorea să rupă legăturile cu părinții, deoarece știa dacă vreodată va veni ziua când și el va avea înaintea! perspectiva unei curse în care ar putea să câștige onoruri! nflându-se printre frunzași, taică-su și maică-sa or să fie prii care să-l împiedice să alerge și care să-i taie șansele de succe Ei fuseseră primii care-i spusese că trebuie să participe U asemenea cursă. Tot ei ar fi însă și primii care i-ar pune pil dică, dacă ar fi să le ia cuvintele ad Uiteiam, și apoi ocări, fiindcă n-a ieșit învingător. Pentru el orice fel de re zare ar fi imposibilă,

dacă nu s-ar elibera de cei care înceta nicio clipă să-l tragă înapoi spre fâgașurile convergnale, iar ci mai avusese experiența fâgașurilor conventio și constatase cât de deficiente sunt.

Acum apăruse un prilej – dacă dorea să-l folosească să scape o dată pentru totdeauna de cei care-l chinuisem vremuri și care l-ar ține legat de pământ, atunci când i oferi o șansă de a-și lua zborul. Acest prilej nu s-ar fi ivit **n**, ar fi intrat în închisoare; dacă nu s-ar fi întâmplat asra, puterea obișnuinței și a rutinei l-ar fi covârșit; și tot n-ar fi avut acest prilej, dacă nu și-ar fi pierdut toți banii; prăpastia nu s-ar fi căscat atât de mare, încât să nu fie dispus să arunce peste ea o punte. Acum se bucură că și-a pierdut averea și că i făcut închisoare, pentru ca astfel îi venea mai ușor să-și vadă de interesele sale adevărate și permanente. Uneori începea să șovăie, când se gândea cum maică-sa, care, după cât! se; >area lui, îl iubise în felul ei, o să plângă și o să se gândească ju tristețe la el, și cum, poate, o **să se**, e și îmbolnăvească și o să moară chiar, iar vina o să cadă asupra lui. În asemenea momente, hotărârea lui era gata-gata să se frângă. Dar când văzu L-a eu îi aprob cu entuziasm planurile, glasul lui interior, care-i loruncea sa nu mai dea niciodată ochii cu taică-su și cumai-ca-sa, devenea mai puternic și mai persistent. Dacă nu izbutea – 3 rupă otgoanele ce-l țineau legat de cei care, după cum bine tia, aveau

să constituie o piedică pentru el, dacă nu izbutea. – o facă nici măcar în momentul când i se cerea un efort atât de mic, atunci înseamnă ca visul lui într-un destin mai bun, era zadarnic; ce reprezenta perspectiva de a primi o sută de Lire din partea lui taică-su, în comparație cu primejdia pe care acest lucru o reprezenta pentru destinul lui? îl tulbura încă profund durerea pe care rușinea lui le-o pricinuisese părinților, dar pe zi ce trecea își recăpăta forțele și-și spunea că exact așa cum el își jucase cartea ce i-o hărăzise norocul, dându-i asemenea părinți, tot așa trebuie să-și joace și ei cartea ce le-o hărăzise soarta, dându-le un asemenea fiu.

Aproape ajunsese la această concluzie, când primi o scrisoare de la taică-su, care-3 hotărî definitiv să nu mai dea înapoi. Dacă regulamentul închisorii ar fi fost respectat cu strictețe, nu i s-ar fi permis să capete această scrisoare decât peste trei luni, întrucât i se transmisese conținutul scrisorii năle; însă directorul închisorii adoptă o atitudine mai îngăduitoare și consideră ca scrisoarea de la mine e doar o informație cu caracter de afaceri și nu intră în categoria scrisorilor de la rude sau prieteni. Așadar, scrisoarea lui Theobald ajunse în mâinile fiului său. Iată conținutul ei: „Dragul meu Ernest, Scopul scrisorii mele nu este să-ți reproșeze rușinea și dezuioarea pe care ni le-ai

adus, atât mamei tale cât și mie, ca să nu mai vorbesc de fratele tău Joey și de sora ta. De suft bineînțeles că trebuie să suferim, dar noi știm către cine să îndreptăm rugile în caz de nenorocire, și suntem plini de grijarare mai degrabă în privința ta decât în privința noas Mama ta e o femeie minunată. O duce destul de bine cunătatea și mă roagă să-ți trimit sărutări.

Te-ai gândit la perspectivele care te așteaptă la ieșirea închisoare? Am înțeles de la domnul Overton că ai piei moștenirea lăsată de bunicul tău, împreună cu dobânzii s-au adunat cât timp ai fost minor, în niște speculații la bu

Dacă te-ai făcut într-adevăr vinovat de o prostie ați îngrozitoare, nu prea vād de ce ai să te poți ipuca, și bām că o să încerci să-ți găsești o slujbă de funcționar într-un bi

La început salariul tău o să fie desigur mic, dar, cum așternut, așa vei dorim, și n-ai dreptul să te plângi, dacă eu nu vei putea dormi. Dacă îți vet da osteneala să câștigi a cierea și simpatia patronilor tăi, probabil că ei n-au să înti, /i s-a te avanse /e. – i

Când am au? It de la domnul Overton de nenorocirea nedescris care s-a abătut asupra mamei tale și a mea, mă h târâsem să nu te mai vād niciodată. Totuși, nu sunt dispus că recurg la o măsură care te-ar lipsi de ultima verigă a legatrilor cu

oamenii onorabili. Maică-ta și cu mine te vom vedea de îndată ce vei ieși din închisoare; nu la Battersby deocamdată nu dorim să vii aici – dar în altă parte probabil la Londra. Nu e nevoie să te ferești de a da ochii noi; nu-ți vom face niciun fel de reproșuri. Iar apoi o hotărâm ce vei face.

În momentul de față, impresia noastră este că ți-ar fi mai ușor să începi o viață nouă în Australia sau în Nezeelandă, decât aici. Sunt gata să-ți fac rost de suma de șase zeci și cinci de lire sau, dacă va fi necesar, eventual până! sută de lire ca să-ți plătesc biletul de călătorie. O dată ajutată colonia respectivă, trebuie să te bizui numai și numai pe propriile tale strădanii.

Fie ca cerul să se arate binevoitor față de ele și față de tine, și să ne redea peste ani de zile fiul, ca un membru respectat al societății, Tatăl tău iubitor, T. Pon

La sfârșit, Cristina adăugat cu mina ei un șoptit scriptum: „Scumpul, scumpul meu băiat, roagă-te împreună cu mine zi și noapte, ca să devenim totuși, din nou, o familie fericită, unită și cu frica lui Dumnezeu, așa cum eram înainte de a se abate asupra noastră această urgie îngrozitoare.

Mama ta îndurerată, care n-a încetat însă niciodată, să te iubească, C. P”.

Această scrisoare n-a produs asupra lui Ernest efectul pe

care l-ar fi avut înainte de intrarea lui în închisoare. Taică-su și maică-sa au crezut că-l pot lua în primire, exact așa cum îl lăsaseră. Au pierdut din vedere cu cita rapiditate îi maturizează nenorocirea pe oameni, mai ales dacă cel ce suferă e tânăr și înzestrat cu o fire sănătoasă. Ernest nu răspunse la scrisoarea lui taică-su, iar dorința lui de a ajunge la o ruptură totală se transformă aproape într-un acces de furie. „Există orfeline, exclamă în sinea lui, pentru copiii care și-au pierdut părinții! O! De ce, de ce n-or fi existând oare și cămine unde să se refugieze oamenii în toată firea, care nu și-au pierdut părinții?” Și începu să mediteze cu nostalgie la fericirea lui Melhisedec 1) care se născuse orfan, fă”. a tată, fără mama, și f? ră rude.

Capitolul LXVII!

Când mă gândesc la tot ce mi-a spus Ernest cu privire la meditațiile lui din închisoare și la concluziile la care îl conduseseră acestea, îmi dau seama că în realitate ceea ce voia să răca era tocmai ultimul lucru despre care ar fi crezut vreodată că ar putea să constituie dorința lui. Vreau să spun că încerca renunțe la taică-su și la maică-sa de dragul lui Hristos. El y îi spus că renunță la ei pentru că-l împiedică să meargă pe urnul către fericirea adevărată și durabilă. Se poate, dar ce

Jxege al Salonului.

reprezintă ea, dacă nu pe Hristos? Și ce e Hristos, dacă nu reprezintă această fericire? Cel care adopta ideile cele mai elevate și mai demne pe care le poate concepe despre fericire și le rămâne credincios în ciuda oricărui convenționalism? sociale este creștin, indiferent dacă o știe și dacă-și zice creștin sau dacă n-o știe și nu-și zice creștin. Un trandafir rămâne trandafir, chiar dacă nu-și cunoaște numele.

Și dacă cum împrejurările îi ușuraseră această îndat, i<. – e mult mai mult decât o ușurează majorității oamenilor? era norocul Sui, după cum alți oameni au norocul să li se ușii. e îndeplinirea altor îndatoriri, mulțumită condițiilor în care se nasc. Dacă oamenii se nasc bogați și frumoși, au desigur d, ptul la o ioară bună. Cunosce oameni care o să spună ca nimeni n-are dreptul să se nască cu o constituție mai bună decă t semenii lui; iar alții o să spună în schimb ca norocul ești singurul lucru care are dreptul să fie venerat de oameni. Părerea; mea este că și o tabăra și cealaltă ar putea să-și pledeze te multe șanse de succes, dar indiferent care din ele are tli țate, sigur că și Ernest avea dreptul să se folosească de norocul ce l-a avut, ușurându-i-se îndeplinirea unei îndatoriri, după cum avusese și ghinionul de a intra în buclucul ce-l aduse la închisoare. Nu trebuie să râdem de un om și să ne batem joc de el, pentru că i-a

picat în mină o carte tare: n-avem divptu! să râdem de el decât dacă nu-și speculează cumse cu vine l atuul.

Într-adevăr, mă întreb dacă îi e vreodată cuiva mult mail greu să renunțe la părinții lui de dragul lui Cristos, deci t i-i fost lui Ernest. Pentru a se ajunge în cele din urmă la o asemenea situație, trebuie ca relațiile dintre cele două părți să fie aproape în permanență teribil de încordate. Mă-ndoiesc că i s-a cerut vreodată cuiva să renunțe la cei de care era așa sufletește pentru un simplu caz de conștiință; probabil & el ar fi încetat să se mai simtă atașat sufletește cum înainte de a i se cere s-o rupă cu ei; iista deoarece deosebmlq de păreri referitoare la orice chestiune de importanță izvorăsc din deosebiri de structură, și probabil acestea vor (dus deja la atât de multe neînțelegeri, încât atunci când se pf duce „ruptura”, ea constituie mai degrabă ceva similar reni țării la un dinte care te doare, dar care de mult se clatină 5J găurit cel puțin pe jumătate. Ceea ce ne doare cu adevăr este pierderea oamenilor la care nu ni se cere să renunțăm de dragul lui Cristos. Asta este într-adevăr o ruptură dureroasă, pin fericire, oricât de ușoară e sarcina ce ni se cere s-o îndeplinim, e suficient s-o îndeplinim; răsplata ne-o culegem apoi de parcă ar fi fost vorba de una din muncile lui Hercule, Par ca să revenim, concluzia la care ajunsese Ernest era j-a se va face croitor.

Discută chestiunea cu preotul închisorii și acesta-i spuse ca nu vede niciun motiv care să-l împiedice ja câștige șase-șapte șilingi pe zi, când se va elibera, dacă dorește să învețe această meserie, adică în cele aproape trei luni; îl mai avea de stat în închisoare; doctorul îi spuse că s-a Jnzdraven.it destul ca să se apuce de treabă, dar că ceva mai? reu nici n-ar trebui să încerce, fiindcă n-au să-l ajute puterile. Așadar, părăsi infirmeria mai curând decât s-ar fi întâmplat în alte împrejurări și intră în atelierul croitorului, peste măsură de bucuros că are iarăși posibilitatea să întrezărească un drum în viață, și plin de încredere ca într-o bună zi o să se ridice din nou, dacă izbutește să găsească un punct de sprijin ferm, de la care să pornească.

Toți cei cu care venea în contact văzură că nu face parte din așa-zisa tagma a răufăcătorilor și, dându-și seama că e foarte dornic să învețe și să cruțe pe alții de eforturi și nece? un, îl tratară întotdeauna cu bunăvoință și aproape cu respect. Ernest văzu de la început ca munca nu-l plictisește de loc; era în orice caz mult mai plăcută decât să facă versuri latinești îi grecești la Roughborough; oricât de ciudat ar fi, i se păru că prefera să stea Ta închisoare decât să se întoarcă la Roughborough – chiar și la Cambridge, Singurul bucluc de care trebuia mereu să se ferească era faptul că simțea nevoia să aibă câte un schimb de cuvinte sau

de priviri cu deținuții ce i se păreau după înfățișare a fi mai cumsecade. Lucrul acesta era interzis, însă el nu scapă nicio dată prilejul de a calcă regulamentul în privința aceasta.

Era normal ca orice om cu capacitatea lui și totodată dorije de învățătură, să facă progrese rapide. Așa că înainte de a părăsi închisoarea, șeful paznicilor spuse că e un croitor destul de bun și că a ajuns să învețe în trei luni de ucenicie cam tot atîta cât învață alții într-un an. Ernest n-avusese niciodată Parte de atîtea laude de la vreunul din profesorii lui de altă e așa. Cu fiecare zi ce trecea, întremându-se tot mai mult și deprinzându-se din ce în ce cu mediul înconjurător, găsea noi și noi avantaje ale situației sale, avantaje la care nu țintise, dar îi ieșiseră în cale aproape fără să vrea. Se minuna singur de norocul lui, de soarta fericită ce-i orânduise viața cu nii. Lî mai bine decît ar fi putut să și-o orînduiască singur.

De pildă, să luăm cele șase Juni petrecute în Ashpit Place. Ac; avusese posibilitatea să facă lucruri care pentru alții ca ei ar fi fost imposibile. Dacă unui om ca Towneiey i s-ar fi spus că va trebui să locuiască luni de zile într-un loc ca Ashpit Place, asta i-ar fi dat gata. Și pe Ernest l-ar fi dat gata, dacă ar fi trebuit să trăiască acolo constrîns de lipsa de bani. Xu-mai pentru că putea să fugă oricînd, nu dorise să facă aces lucru; acum însă,

familiarizându-se cu viața din Ashpit Place nu mai avea nimic împotriva ei, și ar fi fost bucuros să stea la Londra în condiții chiar și mai proaste, dacă și-ar fi câștigat singur existența. Nu din prudență și nu din prevedere își făcuseastă ucenicie a vieții în mijlocul sărăcimii. Făcuse o firav; încercare de a-și îndeplini munca cu scrupulozitate; nu izb. itise, și toată povestea fusese un fiasco; dar făcuse un mic și slab efort de a fi autentic și smcer. Și iată, acum, la nevoie. acest efort îi era plătit și răsplătit cu vârf și îndesat. N-ar fi putut concepe să treacă în categoria oamenilor săraci, de că n-ar fi avut o asemenea punte care să-l ducă spre ei, ca ceai găsită în mod aproape inconștient în Ashpit Place. E rat că nu alesese în modul cel mai fericit casa respectivă, c. care se dovedise plină de lipsuri; dar nu era absolut obligatoriu u trăiască într-o casă unde exista un domn Holt. Și nu trebuiai neapărat să fie legat de profesia pe care o ura atât de mult! dacă nu erau nici țipete, nici lecturi din Biblie, ar fi putut foarte fericit într-o mansarda ca cea unde locuia dom ni șoc Maitland, plătind o chirie de trei șilingi pe săptămână.

Tot gândindu-se, își aminti că toate lucrurile conlucra pentru fericirea celor care-l iubesc pe Dumnezeu; era oi posibil, se întrebă, ca și el să f J încercat să-l iubească pe Di nezeu, chiar așa, în felul lui, care lăsa atâta de dorit? Nu drăzni să răspundă

„da”, dar în orice caz avea să se străduias din răspuțeri să dovedească acest lucru. Și apoi îi veni în mii acea nobila arie de Händel: „Dumnezeule mare, ce greu cunoaștem”, și îi simți mai bine ca oricând sensul. Pierduse vve înra în creștinism, dar credința lui în altceva – nu știa exact a ce, deși simțea că există ceva deocamdată prea puțin cunoscut, care stabilea că binele e bine, și răul rău – această credință l se întărea zi de zi.

Și iarăși i se învârtiră prin minte gânduri referitoare la pururea ce o simțea în el, întrebându-se cum și unde și-o va manifesta. Același instinct ce-l îndemnase să trăiască în mijlocul sărăcimii, fiind lucrul cel mai apropiat pe care-l putea întrezări cu claritate pentru a se agăța de el, îi veni în ajutor și de data aceasta. Se gândi la aurul din Australia, și la faptul că cei care trăiau în preajma acestui aur nu l-au văzut niciodată, deși se afla din abundență în jurul lor. „Pretutindenii există jur, își spuse, pentru cei care-l caută”. Oare nu cumva acest stilej exista în imediata lui apropiere și aștepta numai să-și dea ei osteneala să-l caute cu grija? în ce situație se afla? Pierdase totul. Nu putea oare să transforme această pierdere într-un prilej fericit? Dacă ar recurge și el la puterea Domnului, a sfântul Pavei, n-ar putea cumva să descopere ca aceasta, orță sălășluiește în slăbiciune?

Nu mai avea nimic de pierdut: bani, rude, reputație, roate

dispăruseră pentru multă vreme, dacă nu chiar pentru tot-îjeauna. Dar împreună cu ele în mai luase zborul încă ceva. Mă refer la teama de ceea ce ar fi putut să-i facă oamenii. Cantabil Vacuus], Cine ar putea să-l lovească mai rău decât fusese lo uit? Să fie numai în stare să-și câștige pâinea, și era gata să riște orice pentru a face ca lumea să devină un loc unde cei tineri și vrednici de iubire să trăiască mai fericiți. Această idee îl reconforta atât încât aproape c-ar fi dorit să-și fi pierdut m și mai mare măsură reputația – căci își dădea seama că reputația este ca viața: cel care o pierde o poate găsi și cel care ar vrea s-o găsească o pierde. N-ar fi avut niciodată curajul de a renunța la toate de dragul lui Iisus, dar acum Iisus, n mila lui, luase totul, și iată, i se părea că totul a fost găsit.

Și pe măsură ce treceau zilele una după alta ajunse să înțeleagă ca, până la urmă, creștinismul, ca și negarea creștinismului, se atingeau tot atât de mult ca și oricare alte extreme: J-fa o luptă între denumiri și nu între lucruri; practic vorbind, serică Romei, biserica anglicană, și liber-cugetătorul folosesc cânta degeaba (lat,).

același etalon moral și se întâlnesc în persoana gentlemanului; pentru că cine altul decât gentlemanul desăvârșit poate fi un sfânt desăvârșit? apoi își mai dădu seama că prea

puțin contează ce principii are un om – religioase sau nereligioase – cu condiția să le urmeze cu o blinda inconsecvență și să nu le ducă până la ultima limită. Primejdia constă în încăpățînarea intransigentă cu care este susținută dogma, și nu atâta în dogma propriu-zisă ori în absența ei. Asta era cupola edificiului; o dată ajuns în vârful lui, nu mai dorea să-i facă vreun rău nici măcar Papei, iar arhiepiscopul de Canterbury, capul bisericii anglicane, putea foarte bine să țopăie ca o vrabie în jurul lui, și să-l ciugulească firimituri din palmă, fără să riște câtuși de puțin să i se pună pe furiș sare pe coada. Acest înalt prelat prudent ar fi putut eventual să fie de altă părere, dar prihorille și sturzii care țopăie pe pajiștile noastre nu greșesc mai mult, temându-se de mâna care le aruncă iarna firimituri, decât ar fi greșit arhiepiscopul temându-se de eroul meu.

Poate că-l ajută să ajungă la concluzia expusă mai sus un eveniment care-l sili oarecum să fie inconsecvent. Câteva zile după ce părăsi infirmeria, preotul închisorii veni în celula lui și-i spuse ca deținutul care cânta la orgă în capela închisorii și-a ispășit pedeapsa și se liberează din închisoare; îi oferi acest post lui Ernest, știind că și el cântă la orgă. La început Ernest stătu la îndoială dacă e cazul să participe la serviciile divine într-o măsură mai mare decât era silit s-o facă. Însă plăcerea de a cânta

la orga și privilegiile pe care i le aducea acest post îl făcură să găsească niște motive excelente pentru a nu merge cu consecvență până-n pânzele albe. Prin urmare, introducând o dată un element de inconsecvență în sistemul său, el era mult prea consecvent ca să nu fie inconsecvent cu consecvență, și foarte curând căzu într-o stare de domoală indiferență, aparent prea puțin deosebită de indiferența din care-l trezise domnul Hawke.

Devenind organist, scăpă de cazna învățării la roata, pentru care doctorul îl declarase deocamdată inapt, dar la care avea probabil să-i vină rândul de îndată ce se mai înzdrăvenea. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să scape cu totul și de atelierul de croitorie și să rămână doar cu o muncă relativ ușoară: curățenia în apartamentul capelanului; el, însă, dorea să învețe cât mai bine meseria de croitor și de aceea nu profită de avantajele oferite; în schimb i se permise să exerseze câte două ore în fiecare după amiază. Din acel moment viața lui la închisoare înceta să mai fie monotonă, și ultimele două luni de pedeapsă zburară aproape la fel de repede ca și cum ar fi fost lui om liber. Mai cu muzica, mai cu cărțile, mai cu ucenicia în atelierul de croitorie, mai stând de vorbă cu pastorul, care era tocmai genul de om blând și înțelept de care avea nevoie Ernest ca să-l mai încurajeze și să-l

liniștească, zilele trecură în zbor, într-un mod atât de plăcut, încât atunci când sosi ziua eliberării, Ernest părăsi închisoarea cu un oarecare regret, sau cel puțin așa i se păru.

Capitolul LXIX

Hotărându-se să rupă definitiv legăturile dintre el și familie, Ernest își făcuse socotelile fără să țină seama da ai săi. Thieobald voia într-adevăr să scape de fiul lui, în sensul că nu dorea să-l știe în niciun caz mai aproape de antipozi, dar nu-i treceacătuși de puțin prin cap s-o rupă total cu el. Își cunoștea destul de bine fiul ca să-și dea seama că Ernest tocmai asta ar fi dorit; și poate că tocmai de aceea, ca și pentru alte motive, era hotărât să mențină legătura, cu condiția ca acest lucru să nu implice nici venirea lui Ernest la Battersby, nici cheltuieli periodice.

Când se apropie data eliberării lui din închisoare, taică-su și maică-sa chibzuiau ce-ar fi mai bine să facă.

Nu trebuie să-l lăsăm singur, zise Thieobald pe un ton impresionant. Niciunul dintre noi nu poate dori un asemenea lucru.

A, nu, nu, câtuși de puțin, scumpul meu Theobaâd!

exclamă Cristina. Chiar dacă toată lumea l-ar părăsi, și oricât de departe de noi s-ar afla, trebuie totuși să simtă că are

naște părinți al e căror inimi bat cu afecțiune pentru el, oricât de crunt i-a îndurerat el.

El s-a dovedit întotdeauna a fi cel mai rău dușman al lui însuși, zise Theobald. Niciodată nu ne-a iubit pe cât meritam, iar acum o falsa rușine o să-l împiedice să dorească a revedea. Dacă o să poată, o să ne evite, Atunci o să trebuiască să mergem chiar noi la el, zis

Cristina; fie că-i place, fie că nu, trebuie să fim alături de e ca să-l sprijinim când reintră în societate.

Dacă nu vrem să ne tragă clapa, trebuie să-l prindem când iese din închisoare.

Sigur, sigur; fețele noastre să fie primele care să-i bucure ochii la ieșirea din închisoare, și glasurile noastre – primele care să-l îndemne să se întoarcă pe cărările virtuți.

Cred, zise Theobald, că dacă o să dea cu ochii de in u pe stradă, o să ne întoarcă spatele și o să fugă. E teribil cu egoist.

— Atunci trebuie să obținem permisiunea de a intra închisoare și de a-l vedea înainte ca el să iasă de acolo.)

După multe discuții, se hotărâră să adopte acest plan **f** Theobald îi scrisese directorului închisorii, întrebându-l daci s-ar putea îngădui să intre în închisoare, ca să-l întâlnească; Ernest, când îi va expira condamnarea. Capătă un răspuns afirmativ și,

deci, cei doi părinți pleacă din Battersby cu o. Înainte de eliberarea mi Ernest.

Ernest nu se așteptase la una ca asta, așa că fu destul u surprins când i se spuse, pe la ora nouă, să se ducă în vorbit înainte de a părăsi închisoarea, deoarece vor să-l vadă de persoane. I se făcu inima cât un puncc, pentru că-și închipi pe dată cine ar putea să fie; își adună tot curajul și se fi dreapta repede spre vorbitor. Acolo, într-adevăr, la capătul dil spre ușă al mesei, stăteau în picioare cele două persoane i care le considera cei mai primejdios! dușmani ai lui – taica-^{*}!

și maică-sa.

Să fugă nu putea, dar știa precis ca dacă se arată cât de Sșovăitor, e un om pierdut.

Maică-sa plânga, dar țâșni în întâmpinarea lui și-l stn în brațe.

— O, băiatul meu, băiatul meu! suspina ea și nu mai în staresa rostească vreun cuvânt. J

34S

Ernest era alb ca varul. Inima îi bătea atât de tare, încât abia mai putea respira, O lasă pe maică-sa să-l îmbrățișa iar apoi, retrăgându-se puțin, rămase tăcut în față ei } cu las mile în ochi. 4

La început nu putu să vorbească. Mai bine de un minut

domni tăcerea de ambele părți. Apoi, adunându-și puterile, Lînest zise cu glas scăzut:

— Mamă (era prima dată când îi spunea altfel decât „Măimco”), trebuie să ne despărțim.

După aceea, întorcându-se spre gardian, zise;

— Cred că sunt liber să plec de aci dacă doresc. Nu în a puteți sih să meu rămân. Vă rog conduceți = mă la poartă!

Theobald făcu un pas înainte:

Ernest, dar nu poți, nu trebuie să ne părăsești în felul ăsta!

Te rog nu vorbi cu mine! zise Ernest, și în ochii lui scăpară un foc cu totul neobișnuit pentru el.

Atunci apăru un alt gardian și-i lua pe Theobald deoparte, în timp ce primul gardian îl conducea pe Ernest spre poartă.

— Spune-le, te rog, din păștea mea, zise Ernest, că trebuie să mă considere mort, deoarece pentru ei nu mai exist. Spune-le eH cel mai tare mă chinuie gândul rușinii pe care am abătut-o asupra lor și că mai mult decât orice mă voi strădui din răs puteri să evit a le mai aduce vreo supărare, de aci înainte; clar mai spune-le, te rog, ca dacă-mi vor scrie, le voi trimite înapoi scrisorile nedeschise, și dacă vor veni să mă adă, mă apăra de ei prin orice mijloace.

Între timp ajunse la poarta închisorii și peste o clipă se afla

în libertate. După ce făcu vreo câțiva pai, își întoarse fața spre zidul închisorii, se sprijini de el și plinse amarnic, de credeai că o să i se prindă inima în piept.

Va să zică la urma urmei a renunța la tata și la mama de tiragul lui Hristos nu era un lucru chiar atât de ușor de realizat. Dacă un om a fost posedat de diavoli vreme destul de îndelungată aceștia sunt în stare să-l sfâșie când îl părăsesc, orăcât de imperios au fost alungați. Ernest nu stătu prea mult unde se opri, de teamă să nu apară taică-su și maică-sa dintr-un moment într-altul. Își veni în fire și intră în labirintul de străduțe din fața lui.

Trecuse și el Rubiconul lui, poate nu foarte eroic să u, A trece Rubiconul înseamnă a lua o hotărâre indiazneată și de-otra, Rubicon! era un în e râu ce separa Italia de Galia Cisalpina, și Pe care Ce-ar fi trecu, nesocotind poruncile senatului, conform căroră î” ne-ar L1 trecut acest râu cu torțe armate era considerat trădător de pân’ le.

foarte dramatic, dar realitatea este ca numai în drame actice nează oamenii dramatic, în orice caz, cu chiu cu vai, se cât? rase pe mal și acum se afla de partea cealaltă a râului. Începui să-i treacă prin minte o mulțime de lucruri ce le-ar fi spus e dragă inimă părinților și își blestema lipsa de prezență de se rit; dar, de

fapt, toate astea aveau prea puțină important Deși era dispus să fie cât se poate de indulgent cu părinții **k** iertându-le când una când alta, era indignat că s-au băgat e niște intruși în sufletul lui, fără măcar să-l anunțe, într-un moment când simpla emoție de a părăsi închisoarea ar fi fos1 suficientă pentru a-l copleși. Ca niște nemernici încercaseră să-l prindă în cursa, dar Im îi părea bine că se comportaseră, astfel, deoarece îl făcea să înțeleagă mai bine ca oricând că singura lui șansă în momentul acela era să se separe cu desăvârșire de ei.

Era o dimineață întunecoasă și începeau să se arate primelȘ semne ale ceții de iarnă, întruck era în treizeci septembrie Ernest purta aceleași haine cu care intrase în închisoare, fiinp deci îmbrăcat ca un preot. Niciunul din oamenii care se uita la el n-ar fi observat vreo deosebire între înfățișarea **h** actuala și cea de acum șase luni; într-adevăr, mergând încet pe ulița mizerabilă și înghesuită care se numea Eyre Street Hill (**o** cunoștea foarte bine, fiindcă niște preoți, prieteni de-ai lui, stăteau pe acolo) avea impresia că lunile petrecute la închisoare dispar din viața lui; iar puterea de asociere îl ducea aut de departe încât, trezindu-se iar cu hainele de pe vremuri **=!** în mediul de pe vremuri, se simțea tras înapoi către ființa bi de pe vremuri – de parcă aceste șase luni de întemnițare ar i! fost un

vis din care se trezea acum, ca să reia lucrurile exact de unde le lăsase. Acesta era efectul produs de un mediu neschimbat asupra acelei părți din el rămasa neschimbata. Exr a însă și o parte schimbată, iar mediul neschimbat avea efectU de a face ca totul să-i pară atât de ciudat de parcă n-ar fi ti ai t niciodată altfel decât la închisoare, iar acum s-ar fi născut într-o lume nouă.

În tot cursul vieții noastre, în fiecare zi și în fiecare ceas, suntem angajați într-un proces de acomodare a părților schimbate, precum și neschimbate, din ființa noastră, la un media schimbat sau neschimbat; a trăi, de fapt, nu înseamnă decât acest proces de acomodare; când nu reușim prea bine proști; când nu reușim de Joc, suntem nebuni. Când suspendăm temporar acest proces, dormim; iar când renunțăm total la el, murim, în existențele liniștite și lipsite de evenimente., schimbările interne și externe sunt atât de mici încât procesul de fuziune și adaptare nu implică aproape niciun efort; în alte existențe efortul cheltuit e mare, dar și capacitatea de fuziune și adaptare este mare; în sfârșit, în altele, efortul este mare, Jar capacitatea de adaptare este redusă, O viață va fi mai mult sau mai puțin încununată de succes, după cum capacitatea de adaptare este sau nu egală cu efortu! necesar pentru fuziune și adaptare la schimburile interne și externe.

Partea proastă este că în cele din urmă ne vom vedea siliți să recunoaștem unitatea atât de completă a universului, încât să fim obligați să negăm că există ceva extern și ceva intern și că trebuie să considerăm toate lucrurile ca fiind în același timp externe și interne, subiect și obiect – interiorul și exteriorul fiind la fel de unite ca și oricare alte elemente. Asta ne v. i răsturna întregul sistem; dar la urma urmei toate sistemele trebuie neapărat să fie date peste cap de ceva.

Cea mai bună cale de a ieși din aceasta dificultate este să acceptăm distincția între intern și extern – dintre subiect și obiect – când ne este util. – și să admitem unitatea dintre ele, atunci când aceasta unitate ne este folositoare. Este illogic, dar numai extremele sunt logice și întotdeauna absurde, calea de mijloc este singura aplicabilă, și e întotdeauna illogică. Credința, și nu logica, este arbitrul suprem. Se spune ca toate drumurile duc la Roma, și toate filosofii pe care le-am cunoscut duc în ultima instanță fie la o absurditate flagrantă, fie la concluzia asupra căreia am insistat în repetate rânduri în paginile de față: că cei dreپți trebuie să se lase călăuziți de credință sau, cu alte cuvinte, că oamenii înțeleپți vor trece prin viață dominați de o anumită influență pe care o pot interpreta în modul cel mai convenabil, fără să pună prea multe întrebări pentru liniștirea conștiinței.

Luați orice fapt și meditați asupra lui până la capăt, și curând veți ajunge la aceasta concluzie, ca fiind singura în stare să vă împiedice a comite o mare prostie.

Dar să revin la povestea mea. Când Ernest ajunse în capul străzii și se uita înapoi, văzu pereții murdari și mohorâți ai închisorii pe care o lăsase în urmă. Se opri câteva minute.

„Acolo, își zise el, am fost încătușat de savoare pe care le te-am vedea și pipăi; aici însă sunt îngrădit de altele, nu i puțin reale – sărăcia și ignoranța lumii. Nu era treaba me; încerc să sfărâm zăvoarele materiale, făcute din fier, și să din închisoare, dar acum când sunt liber, trebuie neapărat încerc să le sfărâm pe astelalte”.

Citise undeva despre un deținut care evadase tăindu-ți patul de lemn cu o lingură de fier. Plin de admirație, se minuna de inteligența acestui om, dar nici nu se gândise măcar să-l imite; în schimb, în fața barierelor imateriale, nu se lăsa chiar atât de ușor intimidat și se părea chiar că dacă patul ar fi fost de fier, iar lingura de lemn, ar fi găsit un mijloc pentru a tăia fierul cu lemnul mai curm **d** sau mai târziu. Întoarse spatele străduței Eyre Street Hill și coborî pe Leather Lan e până în Holborn. Fiecare pas ce-l făcea, fiecare față și fiecare lucru ce-l vedea îl ajutară de îndată să reîiv noade firul legăturilor cu viața dinainte de întemnițare;

totodată îl făceau să simtă cum întemnițarea îi tăia definitiv, viața în două părți – o parte nu semăna câtuși de puțin cealaltă.

Veni prin Fetter Lane în Fleet Street și apoi în Pa Temple, ajungând la locuința mea. Tocmai mă întorsesem vacanța de vară, și în timp ce-mi luam micul dejun, p nouă și jumătate, am auzit o bătaie timidă în ușa, iar când deschis, am dat cu ochii de Ernest.

Capitolul LXX

Ernest începuse să-mi fie drag în seara când trâmăses „Towneley după mine, iar a doua zi mi s-a părut că băiaău promite. Și iarăși îmi fusese drag când îl văzusem la înefe soare și stătusem de vorba cu el. Doream să-i întâlnesc cât ffla des, ca să-mi pot forma o părere despre el. Ajunsesem la vârstă destul de înaintată ca să-mi dau seama că unii oaro*” ’1, care înfăptuiesc până la urmă lucruri mari, nu sunt prea înțelepți în tinerețe; șnind că o să iasă de la închisoare în ziua de treizeci, îl așteptam și, întrucât aveam un dormitor liber, am insistat să rămână 3 a nune, până ce va hotărî ce va face.

— imd mult mai în vârstă decât ei, nu mă așteptam să întâmpin dificultate în a-l convinge, însă el nici n-a vrut să audă de propunerea mea. Tot ce am putut obține, a fost să rămână oaspetele meu pnia ce va putea să-și găsească o canieră; iar el voia să pornească numaidecât în căutarea ei.

hra încă destul de agitat, dar se mai liniști luând micul dejun cu mine, întrucât era diferit de ce! de la închisoare și serii într-o cameră confortabilă, îmi făcea plăcere să-l văd cum se bucură de tot ce vede în jurul lui; căminul în care ardea focul, fotoliile, ziarul Times, pisica, mușcatele roșii din fereastră, ca să nu mai vorbesc de ce era pe masa: cafea, pâine cu unt, cârnați, dulceață etc. Totul era pentru el o adevărată încântare. Platanii din curte erau încă înfrunziți; Ernest se tot ridica în picioare ca să-i admire; zicea ca niciodată până atunci nu-și dăduse seama ce înseamnă să te bucuri cu adevărat de toate aceste lucruri. Mânca, privea, râdea și plângea, rând pe rând, cu o emoție ce nu pot nici s-o nit, dar nici s-o descriu.

Îmi povesti cum îl așteptaseră taică-su și cu maică-sa în momentul când trebuia să iasă din închisoare, M-am înfuriat pe ei dar l-am felicitat din inimă pentru gestul lui. Aprobarea mea îl făcu să-mi fie sincer rectinoscător. Zicea că alți oameni au să-i spună că ar fi trebuit să se gândească în primul rând la raica-su și la maică-sa și mai apoi la el, și ca de aceea simte o mare alinare găsind pe cineva care vede lucrurile în aceeași lumină ca și el. Mă rog, chiar dacă nu i-aș fi împărtășit părerile, nu i-aș fi spus-o. Adevărul este însă că-i dădeam dreptate și-i eram aproape tot atât de recunoscător pentru ca gândește ca și mine, cât îmi era și

ei mie pentru că-i făceam acest serviciu prietenesc. Oricât de profund ti antipatizam pe Theo-oaâd și Cristina, mă afluam într-o minoritate atât de disperată, în părerea ce mi-o formasem despre ei, încât îmi făcea plăcere să găsesc totuși pe cineva de acord cu mine.

Jar apoi a venit un moment îngrozitor pentru amândoi.

S-a auzit o bătaie în ușă, diferită de cea a poștașului, deci probabil venea cineva în vizită.

— Și tu vei fi țărănă

— Dumnezeuule mare! ani exclamat. De ce n-am tra-l obloanele? Poate că e taică-tu. Dar nu cred să vină la ora asta! Treci imediat la mine în dormitor.

M-am dus la ușă și într-adevăr m-am trezit nas în nas cu Tlieobald și Cristina, N-am putut refuza să-i primesc și m-am văzut obligat să ascult din nou toată povestea în versiunea lor, care de altfel nu diferea aproape cu nimic de cea a lui Ernest. Cristina plângea amarnic, iar Theobald tuna și fulgera. După vreo zece minute, în care i-am asigurat că n-am nici cea mai mică idee unde ar putea să fie fiul lor, am reușit să scap de ei. Am văzut că se uita amândoi bănuitori la diverse semne ce indicau destul de limpede că luam micul dejun cu cineva. S-au despărțit de mine cu o atitudine mai mult sau mai puțin sfidătoare, dar esențialul este

că am scăpat de ei și bietul Ernest a ieșit din ascunzătoare alb ca varul, speriat și tulburat. Auzise glasuri, dar nu distinsese cuvintele, și nu era prea sigur dacă nu cumva inamicul izbutise să mă biruie. Ara închis obloanele și încet-încet Ernest și-a revenit.

După ce mâncărăm, discutarăm situația, îi adusesem hainele și cărțile de la doamna Jupp, dar îi lăsasem acolo mobila, tablourile și pianul, dându-i voie doamnei Jupp să se folosească de ele, ca să poată închiria odaia respectivă drept cameră mobilată, în loc să-i plătesc pentru a avea grijă de aceste obiecte. De îndată ce Ernest afla că are la îndemână garderoba, își scoase un rând de haine ce le purtase înainte de hi-rotonisire, și le îmbracă imediat. După părerea mea această schimbare îl avantaja enorm.

Apoi abordarăm subiectul situației sale financiare. Primife zece lire de la Pryer, cu vreo două zile înainte de a fi arestat, din care-i mai rămăseseră vreo șapte sau opt în pungă, când intrase în închisoare. Suma îi fusese restituită la eliberare. Orice cumpărase vreodată, plătise cu bani gheață, a-a că nu contractase niciun fel de datorii. Pe lângă asta mai avea hainele, cărțile și mobila. După cum am mai spus, ar fi putut să obțină o sută de lire de la takă-su, dacă ar fi ales calea emigrației, dar atât Ernest, cât și eu (întrucât el izbuti curând să mă convingă) ajunserăm la

concluzia că e mai bine să refuze acești bani. Asta e toată averea pe care știa el ca o are.

Ernest spuse că ar vrea să se mute imediat într-o odaie nemobilată, la mansarda unei case cât mai liniștite, plătind, Să?! cern, trei sau patru șilingi pe săptămâna și căutând ceva de lucru ca croitor. Mi-am spus că nu are prea mare importanță cu ce începe, întrucât eram aproape sigur că foarte cu când va găsi ceva mai potrivit pentru el, dacă izbutea să se apuce de ceva. Dificultatea era cum să se apuce. Nu era suficient că știe să croiască stofele și să facă haine din ele – cu alte cuvinte, să aibă atributele croitorului; trebuia să intre într-un atelier de croitorie și să fie călăuzit câiăva vreme de cineva care să se priceapă cum și în ce fel să-l ajute, își petrecu restul zilei căutându-și o cameră, pe care o <rjsi de altfel repede, și apoi familiarizându-se cu libertatea. Seara l-am dus la Teatrul Olympic, unde Robson juca pe atunci într-o pastişă după Macbeth, iar doamna Keley, dacă nu mă-nșel, o interpreta pe lady Macbeth. În scena dinaintea omorului, Macbeth spunea că nu l-a putut ucide pe Duncan când i-a văzut încălțările pe scări. Lady Macbeth puse capăt șovăielilor soțului smulgându-l cu un gest violent de pe scenă, în timp ce el dădea din picioare și țipa. Ernest râse pana-i dădură lacrimile.

— Ce aiureli mai sunt și în Shakespeare ăsta! exclamă fără

să vrea.

Mi-am adus atunci aminte de lucrarea lui despre tragicii greci și am simțit că sunt mai mult ca oricând epris 1 de el. A doua zi porni să-și caute de lucru și nu se întoarse decât după ora cinci când veni să-mi spună că n-a făcut nimic. Același lucru se întâmplă și a treia zi, și în ziua următoare. Oriunde se ducea, era refuzat, și apoi i se porunca pur și simplu să iasă din prăvălie. Deși nu spunea nimic, îi citeam pe fata că începe să i se facă frică, și începusem să cred că ar trebui paté să-i vin în ajutor. Zise că s-a interesat în multe locuri și că peste tot i s-a spus aceeași poveste. Descoperise că e foarte ușor să continui aceeași profesie, dar e foarte greu să te apuci de una nouă.

Ducându-se să-și cumpere o scrumbie pe care s-o mănânce la ceai, discutase cu patronul pescăriei din Leather Lane, ca gui întâmplare și din pură curiozitate, fără să pară a avea un interes anume.

— Așa e cu vânzările, zise negustorul. He, nimeni n-ar crede când i-aș spune câte lucruri se pot vinde cu bucata, pen

1 îndrăgostit (franc.).

tru un penny sau doi permy, dacă te apuci cum se cuvine de treabă. Să luăm de pildă melcii de mare. Sâmbăta trecută, între opt și unsprezece și jumătate seara, eu și cu micuța mea Emnia,

am vândut melci de mare în valoare de șapte lire – = și mai toți în porții de câte un penny și de doi penny, și câteva bucățele de o jumătate de penny, dar nu prea multe. Și asta fiindcă se vedeau ieșind aburii, când îi fierbeam. Îi țineam pe foc și îi vindeam fierbinți, și de câte ori ieșeau aburi puternici din pivniță afară pe trotuar, oamenii cumpărau. Dar când scădeau aburii, vânzarea nu mai mergea așa de bine. Și așa i-am tot fiert și i-am răsfiert până ce s-au vândut toți. Iată, asta-i: dacă-ți cunoști meseria, faci, dacă nu, o încurci rău de tot. He, să nu fi fost aburii, nu știu dacă vindeam de mai mult de zece șilingi, chiar dacă stăteam o noapte întreagă.

Povestea asta. ca și multe altele auzite de pe! a oaraens 5 i întâri lui Ernest hotărârea sa mizeze totul pe croitorie, ca fiind singura meserie la care se pricepea; și, totuși, iată ca trecuseră trei-patru zile și nu se întrezărea nicio perspectivă a de a-și găsi de lucru.

Atunci am făcut ceea ce ar fi trebuit să fac mai de mult și anume, m-am dus la propriul meu croitor, care-mi lucra de mai bine de un sfert de veac, și i-am cerut sfatul.

Îmi spuse că planul lui Ernest n-are nicio șansă de izbândă.

— Dacă s-ar fi apucat de treabă la paisprezece am, zise domnul Larkins – așa se numea croitorul meu – ar fi mers.

Dar nici un om în vârstă de două? eci și patru de ani nu poate rezista când e aruncat deodată în mijlocul unui atelier plin de calfe de croitori. Nici el nu s-ar întca cu oamenii, nici oamenii cu el; e greu să te aștepți să „bată pe burtă cu ei, dar e la fel de greu să te aștepți de la bă eții din atelier să-lsim patizeze măcar. Trebuie ca un om să fi ajuns rău de tot în viață, fie din pricina băuturii, fie pentru că s-a înhăitat cu în divizi de pe o treaptă socială inferioară, pentru a se puței, împacă cu cei care au căpătat o educație diferită de a lui.

Domnul Larkins îmi spuse câte și mai câte și încheie ducându-mă să văd atelierul unde lucrau propriile lui calfe.

— În comparație cu majoritatea atelierelor, acesta e raiul pe pământ, zise el. Care gentleman credeți dumneavoastră că ar putea să reziste măcar o sap t amina lucrând în aerul ăsta f

Eu unul m-am bucurat că ani putut să ies după cinci minute din atmosfera aceea fierbinte și cu un miros fetid, și mi-am dat seama că dacă Ernest ar fi intrat să lucreze într-un atelier de croitoie, asta n-ar fi însemnat pentru el dărâmarea nici măcar a unei singure cărămizi din zidul închisorii.

În încheiere, domnul Larkins îmi spuse că chiar dacă protejatul meu ar fi un muncitor mult mai bun decât probabil era, niciun patron nu l-ar angaja, de teamă sa nu stârnească zăzanie

printre ceilalți salariați.

Când am plecat mi s-a părut că ar fi trebuit să mă gândesc singur la toate astea din capul locului; eram într-o dilemă mai mare ca oricând, neștiind dacă n-ar fi fost mai bine să-l dau tânărului meu prieten câteva mii de lire și să-l trimit undeva în colonii, când, întorcându-mă acasă pe la ora cinci, l-am găsit așteptându-mă radios, îmi declară că a găsit tot ce-i trebuie.

Capitolul LXXI

Se pare că în ultimele trei-patru nopți patrulase pe străzi – în căutarea unei ocupații banu' esc – în orice caz știind mai degrabă ce să obțină decât cum să obțină acel ceva. De fapt, ceea ce dorea era atât de ușor de găsit, încât numai un om cu o educație clasică și cu o învățătură aleasă putea să fie atât de incapabil să găsească, însă, oricum, el fusese speriat, iar acum vedea fiare sălbatice chiar și acolo unde nu existau, și era îngrozit și înspăimîntat; noapte de noapte curajul îi scăzuse tot mai mult, și se întorsese la locuința lui din Laystall Street, fără să-și îndeplinească misiunea. Nu-mi făcuse mărturisiri în această printră și eu nu-l întrebasesm niciodată ce face seara, în cele din urmă ajunsese la concluzia că, oricât de neplăcut și dureros i-ar fi fost, trebuia să-i facă o vizita doamnei Jupp, având convingerea că e singura persoană care l-ar putea ajuta. Umblase necăjit și

abătut de la șapte până pe la nouă seara și până la urmă se liotarâse să se ducă drept la casa din Ashpit Place, ca să se spovedească fără întârziere doamnei Jupp, cum se duc călugărițele la maica stareță.

Dintre toate îndatoririle pe care le pot îndeplini femeile, niciuna nu-i plăcea doamnei Jupp mai mult decât era despre care Ernest credea că ar fi o populiță ea; și iarăși nu știu dacă în starea lui de spaimă și disperare ar fi putut să facă un lucru mai bun decât cel plănuț. Doamna Jupp i-ar fi ușurat mult sarcina de a-și deschide inima grea în fața ei; ba chiar i-ar fi scos cu încetișorul vorbele din gură, înainte ca el să-și dea măcar seama că a făcut o mărturisire, însă, din păcate, soarta acționa împotriva doamnei Jupp și întâlnirea dintre eroul meu și fosta lui proprietăieasă fu amânată fine dieli fiindcă nici nu luase bine hotărârea aceasta, și nici nu făcuse mai mult de o sută de pași înspre casa doamnei Jupp, când îl acosta o femeie.

Tocmai dădea să se ferească de ea, cum se mai ferise și de atâtea altele, când deodată femeia tresări și se trase înapoi cu o mișcare ce-i stârni curiozitatea. Nu-i văzuse bine chipul, dar hotărându-se să i-l vadă, o urmări; deși femeia o luase destul de repede la picior, izbuti s-o ajungă din urmă și s-o întreacă; întorcându-se apoi spre ea, văzu că nu e altcineva decât Ellen,

servitoarea pe care o alungase din casă maică-sa, cu opt ani în urmă.

Normal ar fi fost să atribuie adevăratei cauze faptul ră Ellen se ferise să dea ochii cu el, însă conștiința lui vinovată îl îndemna să creadă că fata a auzit de rușinea prin care trecuse el și că îi întoarce spatele din dispreț. Oricât de viteaz ar fi fost Ernest în hotărârea de a da piept cu lumea, era prea mult; ia așa ceva nu se așteptase.

— Cum! Și tu, Ellen, te ferești de mine?!

Fata plângea lacrimi amare și nu-l înțelegea.

Oh, domnișorule Ernest, suspină ea, lăsați-rră să-rm văd de drum; sunteți un om prea de treabă ca o iemeie de teapa mea să îndrăznească să vă vorbească.

Cum, Ellen, ce prostii spui?! zise el. Doar n-ai stat la închisoare, nu?

— Oh, nu, nu, nu, chiar atât de rău n-am ajuns, exclamă ea cu aprindere.

— Ei bine, eu am stat, zise Ernest cu un râs forțat. Am încșât acum vreo patru zile, după ce am ispășit o condamnai's de șase luni muncă silnică.

1 Fără termen (iar.).

Ellen nu-l crezu și se uită la el strigând:

— Doamne, Dumnezeu! Domnișorule Ernest!

Șt îndată își șterse laciimile.

Astfel se rupse gheața între ei, fiindcă adevărul adevrat era că Ellen stătuse de mai multe ori la închisoare și cu toate că nu-l crezu pe Ernest, simplul fapt că-i spusese că a fost închis, o făcu să se simtă mai la largul ei cu el. Pentru Ellen lumea se împărțea în două clase distincte – cei care au fost închiși și cei care n-au fost. Pe cei dintâi îi privea ca pe niște semeni ai ei, mai mult sau mai puțin creștini, iar pe cei din a doua categorie, cu unele mici excepții, îi privea cu suspiciune, și totodată și cu o undă de dispreț.

Apoi Ernest îi povesti ce i s-a întâmplat în ultimele șase luni și curând Ellen începu să-l creadă.

— Domnișorule E. iiest, zise ea, după ce stătuseră de „vorba sfert de ora și mai bine, e aici peste drum un local unde se servește burtă de vacă cu ceapă. Știu ca întotdeauna v-a plăcut mâncarea asta, așa că, dacă vreți, să mergem până acolo și, cât mâncăm, putem sta de vorbă mai pe-ndelete.

Așadar, trecui a împreună strada și intrară în ospătărie; Ernest comandă cina.

— Și ce mai face sărăcuța mămica dumneavoastră, și scumpul dumneavoastră tătic, domnișorule Ernest? întreba

Elien care între timp își revenise și se simțea foarte bine alături de eroul meu. O, Doamne, Doamne, zise ea, ce mult ți neam la tăicuții în neavoastră. Conașu era tare de treabă, zău așa, și măicuța dumneavoastră așijderea; pe cinstea mea, dacă nu i-ar face bine oricui să petreacă un timp cu ea.

Ernest fu surprins și nici nu știu ce să răspundă. Se aștepta ca Elâen să fie indignată de fiul cum fusese tratată și înclinată să arunce pe seama tatălui și mamei lui vina pentru starea în care ajuns este. Dar luciurile stăteau cu totul altfel. Despre Battersby ea nu-și mai amintea altceva decât că fusese un loc unde avusese mâncare și băutură din belșug, unde nu muncise peste puteule ei, și unde nu fusese ținută în ocări, Când auzi ca Ernest s-a certat cu tatăl și cu mama lui, i se păru un lucru de la sine înțeles că vina nu putea fi decât a lui.

— Oh! Săraca măicuța dumneavoastră! zise Ellen. Ce mult ținea la dumneavoastră, domnișorule Ernest; dumneavoastră erați totdeauna copilul ei cel mai drag; să mor eu dacă pot să mă gândesc că s-a întâmplat ceva între dumneavoastră și mneaiei. Și când mi-aduc aminte cum mă chema în sufragerie și mă învăța catehismul, zău așa! Oh! Domnișorule Ernest, neapărat trebuie să mergeți să vă împăcați cu mneaiei, altfel nu-i chip!

Ernest fu cuprins de regrete, dar rezistase cu atâta înțelepciune

până atunci, încât diavolul ar fi putut foarte bine să-și cruțe osteneala de a se servi de Ellen pentru a mai încerca să-l abată din calea pe care pornise, în ceea ce-i privește pe tatăl și mama lui. Ernest schimbă subiectul, și atmosfera dintre cei doi se încălzi din ce în ce mai mult, datorită mâncării și a cânilor cu bere. Dintre toți oamenii de pe lume Ellen era poate singura persoană cu care Ernest putea să vorbească cum nu se poate mai slobod în conjunctura respectivă. Așa se făcu că îi spuse ceea ce i se părea că n-ar putea destăinui nimănui altcuiva.

— Știi, Elen, încheie dânsul, când eram, copil, am învățat tot felul de lucruri pe care n-ar fi trebuit să le învăț, dar în schimb n-am avut niciodată prilejul să învăț ceea ce ar fi putut să-mi deschidă calea cea bună în viață.

— Așa e întotdeauna oamenii de neam, zise Ellen gânditoare.

— Suit sigur că ai dreptate, dar eu nu mai sunt un om de neam mare, Ellen, și nu văd câtuși de puțin de ce ar mai trebui să fiu cum zici tu, draga mea. Aș vrea să mă ajuți să mă schimb, cât de curând cu putință.

— Dumnezeuule mare! Domnișorul Ernest, dar ce reți să spuneți?

Curând cei doi părăsiră ospătam și o porniră împreună pe

Fetter Lane.

Ellen trecuse prin multe de când plecase de la Battersby. dar toate nenorocirile nu lăsaseră decât prea puține urme asupra ei.

Ernest nu-i vedea decât fața zâmbitoare și proaspătă, gropițele din obraji, ochii limpezi albaștri, și buzele frumoase, ca de sfinx, pe care și le amintea de când era copil. La nouăsprezece ani fata arătase mai mare decât era, acum în schimb părea mult mai tânără; nu îmbătrânise de loc din ziua când o văzuse ultima data Ernest, și numai un om cu mult mai multă experiență decât el, ar fi putut să bănuiască cât de mult fața de cum fusese. Nici prin gând nu-i trecu lui ca starea lamentabilă a hainelor de pe ea se datora păii pentru băuturile spirtoase și că în total stătuse la lui” r. f., A. „— i rhisoare cam cinci-șase ori mai mult decât el. iirnest atribui mbracămintea sărăcăcioasă încercărilor fetei de a rămâne cin-etită, lucru la care Ellen făcuse aluzie în repetate rânduri în timpul cinei. Ernest fusese încântat de felul cum îi declarase fata că dintr-o halbă de bere o să se amețească, iar apoi nu se lăsase convinsă să o bea până la fund decât după multe insistențe, la care ca răspunsese cu reproșuri vehemente. Lui îi păru un adevărat înger picat din cer, și pe deasupra unul cu care îi venea cu atât mai ușor să se înțeleagă, cu cât era un înger căzut.

Mergând cu ea pe Fetter Lane către Laystall Street, se ofndi că Dumnezeu se arătase neînchipuit de bun cu el, scoțându-i în cale tocmai persoana pe care se bucura cel mai mult s-o vadă și pe care, deși locuia atât de aproape de el, s-ar H putut să n-o întâlnească niciodată, dacă n-ar fi fost acest accident fericit.

Când le intră oamenilor în cap că sunt în mod special favorizați de Cel de Sus, ar fi bine, în general, să se arate cât se poate de circumspecți, și când li se pare că văd mai limpede ca de obicei în uneltirile dracului, n-ar fi rău să-și aducă aminte că necuratul are mult mai multă experiență decât ei și foarte probabil pune ia cale vreun plan mârșav.

Încă în timpul cinei, Ernest descoperi că în Ellen a găsit în sfârșit femeia pe care o putea iubi destul, ca să dorească să trăiască cu ea și s-o ia de nevasta; și cu cât sporovăiau mai mult, cu atât găsea mai multe motive de a crede că ceea ce în cazul unor oameni obișnuiți ar fi fost o nebunie, în cazul lui ar fi cu totul altceva.

De însurat trebuia să se însoare cu cineva – ăsta era un lucru stabilit. O doamnă din lumea buna nu putea să ia de nevastă; ar fi fost absurd. Nu putea să se căsătorească decât cu o femeie săracă. Bine, dar cu o femeie căzută? Dar de el nu căzuse la rândul lui? Ellen n-avea să mai cadă. Era suficient să se uite la

ea ca să-și dea seama de asta, în concubî-na) cu ea nu putea să trăiască, sau în orice caz nu mai mult „cât era nevoie până la căsătoria lor; nu mai credea în elementul supranatural al creștinismului, dar în orice caz morala fi creștră rămânea incontestabilă. Și pe urma s-ar fi putut' s aibă copii, or concubinajul i-ar fi stigmatizat pe viață. Acuipe cine mai putea consulta decât pe el însumi? Nu era nea pa, rât nevoie să afle taică-su și maică-sa, și chiar de-ar fi aflat ar fi trebuit să fie recunoscători văzându-l căsătorit cu o f „mele care să-i aducă fericirea, așa cum avea s-o facă Ellen. Cât despre argumentul ca situația lui materială nu-i permitea să se însoare, parca oamenii săraci cum făceau? O soție de treabă nu constituie un ajutor, mai degrabă decât o povară r Unde putea trăi o persoană, puteau trai și două. Și dacă Ellen era cu vreo trei-patru ani mai mare decât el – parcă ce conta? Oare tu, bunul meu cititor, te-ai îndrăgostit vreodată la pl Inia vedere? Și când te-ai îndrăgostit la prima vedere, da-mi oie să te întreb cât timp ți-a trebuit ca să ajungi până acolo încât să fii gata să dai la o parte orice alte considerente și să nu dorești decât s-o stăpânești pe aleasa inimii tale? Sau, ca să ne exprimăm altfel, cât timp ți-ar fi trebuit ca să te hotărăști, dacă n-ai fi avut nici tata, nici mamă, și nimic de pierdut în materie de „avere, situație, rude, promovarea în

funcție sîn mai? tiu eu ce, și dacă obiectul afecțiunii tale ar fi fost la fel de liber ca și tine de toate aceste impedimenta?

Dacă ai fi fost un tânăr în genul lui John Stuart Mii! poate că ți-ar fi trebuit ceva timp, dar să presupunem că firea ta ar fi fost donchișotescă, impulsivă, altruistă și naiva; să presupunem că ai fi fost un om flămând, cu sufletul ars de foamea de a găsi o ființă pe care s-o iubești și de care să te sprijini, o ființă ale cărei poveri să le iei pe umerii tăi, și care ar putea totodată să te ajute să-ți duci propriile tale po. Să presupunem că ai fi urmărit de ghinion, încă năucit de o lovitură îngrozitoare, și că această perspectivă luminoasă a unui viitor fericit ar răsări deodată în fața ta; cât timp creri că ai sta sa chibzuiești în asemenea împrejurări, înainte de a te hotărî să îmbrățișe7Î ceea ce ți-a scos norocul în cale i

Eroului meu nu-i trebui prea multă vreme, pentru că înainte de a fi trecut de măcelăria din capul străzii Fetter, t1 și spuse lui Ellen că trebuie să vină la el acasă și să trăiască cu el, până când o să se poată căsători, ceea ce o să facă de îndată ce le vor permite dispozițiile legale.

Cred că diavoli! trebuie să fi răs pe sub mustață, fiind sigur că de data asta planurile i-au mers strună.

holul LXXII

Ernest îi vorbi lui Ellen despre greutățile ce le în găsirea unei slujbe.

— Dragul meu, dar de ce ții morțiș să te bagi la stăpân jiitr-o prăvălie? De ce să nu-ți deschizi chiar tu o prăvălie?

Ernest o întrebă cât l-ar costa. Ellen îi spuse că ar putea să-și ia o casă pe o străduță oarecare, să zicem în preajma cârciinnii Llejantul și castelul, pentru care ar urma să plătească șaptesprezece sau optsprezece șilingi pe săptămămă, și ar putea să subînchirieze etajele de sus cu zece șilingi, păstrând pentru ei prăvălia și odăița din dos. Dacă ar putea pune la bătaie vreo cinci-șase lire ca să cumpere niște haine de ocazie cu care să umple prăvălia, le-ar repara și curăța împreună; Ellen s-ar îngriji de îmbrăcăminte de damă, iar Ernest de cea baih-îtească. Apoi s-ar putea apuca să repare și să lucreze haine, dacă ar obține comenzi.

În felul acesta ar putea curând să câștige împreună vreo două lire pe săptămână; ea avea o prietenă care începuse în felul ăsta, iar acum se mutase într-un atelier mai bun, de pe urma căruia câștiga cel puțin cinci-șase lire pe săptămână, iar ea, Ellen, o ajutase foarte mult la cumpărări și vânzări.

Iată cum se aprindea un nou far. Lui Ernest i se păru că și-a recăpătat deodată cele cinci mii de lire de pe vremuri, dacă nu

chiar și cu o dobândă frumușică. Ellen părea din ce în ce mai mult a fi geniul lui bun.

Ellen se duse să cumpere câteva feliuțe de slănină pentru gustarea de dimineață. Le fripse mult mai bine decât izbutise el vreodată să le gătească, îi puse masa și făcu o cafea, prăjindu-i frumos câteva felii de pune. În ultimele zile, Ernest își servise singur de bucătar și de fată în casă, fără să izbutească să corespundă acestor funcții. Și acum iată că se găsea deodată în situația de a fi servit de cineva. Nu numai că Ellen îi arătase cum își poate câștiga existența, când nimeni în afară de el însuși nu știuse să-i fie sfetnic, dar era și drăguță și zâmbitoare, făcându-l să se simtă bine și redându-i toate acele avantaje a e situației pierdute care aveau vreo importanță pentru ei; sau mai degrabă îl aducea la o situație pe care deja o găsea mult mai plăcută decât cele de până acum. Așadar nu e câtuși de puțin de mirare că strălucea de bucurie când veni la niinsă-și expună planurile.

Nu-i fu de loc ușor să-mi spună tot ce s-a întâmplat. Șovăi roși, iar șovăi, o luă pe ocolite și fu cuprins de tot felul de presimțiri negre, văzându-se în situația de a-i spune e povestea lui. Începea să estompeze anumite lucruri, însă voiam să aflu tot adevărul, așa că l-am ajutat să diverse hopuri mai grele și i-am pus mereu întrebări ce am izbutit să scot de la el aproape toată

povestea, așș cum am relatat-o mai sus.

Deși sper că nu i-am arătat acest lucru, de fapt erata foarte supărat. Ernest începuse să-mi placă. Nu știu de ce, dar niciodată n-am putut să aud despre un tânăr de care m-am atașat că se căsătorește, fără să încep în mod instinctiv s-o urăsc pe viitoarea lui soție, chiar fără s-o fi văzut vreodată; am observat de altfel ca majoritatea holteilor au același sentiment, deși în general își dau foarte multă osteneală să și-l ascundă. Poate pentru că știm că de fapt ar fi trebuit și noi să ne căsătorim. De obicei ne declarăm de formă încântaț î; în cazul de față însă nu m-am simțit obligat s-o fac, mai ales că mi-a trebuit un oarecare efort ca să-mi ascund necazul. Mi se părea din cale-afară de supărător ca un tânăr promițător, care pe deasupra mai și moștenea o avere frumoasă, să-și irosească existența cu o ființă ca Ellen; în afară de asta mă mai supăra și elementul surpriză.

L-am rugat din suflet să n-o ia încă de nevastă pe Ellen, sau cel puțin să mai aștepte o vreme ca s-o cunoască mai îndeaproape. Ernest însă nici nu vru să audă; își dăduse cuvântul, și de altfel chiar dacă nu și l-ar fi dat, s-ar fi dus de îndată și l-ar fi dat pe loc, Până atunci mi se păruse în majoritatea chestiunilor că e un om destul de supus și ușor de mânuit; însă în această problemă îmi fu de-a dreptul cu neputință să fac ceva cu el.

Recenta victorie asupra părinților îi sporise forța, iar eu nu contam. Aș fi putut să-i spus care e situația lui reală, însă știam prea bine că asta ar fi avut pur și simplu darul să-l îndârjească și mai mult, fiindcă de vreme ce avea atâția bani, ce l-ar fi putut opri să facă ceea ce dorea? Prin urmare nu i-am spus nimic în această privință, și toate sfaturile pe care i le-am dat n-au avut nici ufl efect asupra unui om convins că nu e decât un meșteșugar.

pe fapt, Hin punctul lui de vedere, ceea ce făcea nu era ar atât de scandalos. Pe Ellen o cunoscuse cu ani în urmă știnuse foarte mult la ea. Știa că se trage dintr-o familie de oameni cumsecade, că a avut purtări frumoase și că la Battersby o plăcea toată lumea. Pe atunci era o fată ageră, des teapta și harnică – și foarte drăguță pe deasupra.

Când în sfârșit se reîntâlniră, purtarea ei era admâi abila, fileu arătându-se a fi modestia și seriozitatea personificată. Cum să ne mirăm deci că imaginația lui Ernest nu izbuti să dea de urma schimbărilor, care în mod firesc trebuiau să se fi produs într-un interval de timp de opt ani? Știa toate lucrurile care trăgeau greu în balanță împotriva lui după cum își cunoștea prea bine și situația de-a dreptul falimentară în ceea ce privește dragostea, pentru a-și mai permite să fie și mofturos; dacă Ellen ar fi fost așa cum o vedea el, și dacă perspectivele lui n-ar fi fost

în realitate mai bune decât le credea, planurile lui Ernest n-ar fi fost de loc cu mult mai prudente decât aproximativ jumătate din căsătoriile ce se încheie în fiecare zi.

Prin urmare, nu era nimic de făcut decât să profiți cum poți de ceea ce era inevitabil. Așa că i-am urât tânărului meu prieten mult noroc, și i-am spus că-i țin la d-spoziție toți banii de care ar avea nevoie pentru a-și deschide prăvălia, dacă mijloacele lui nu-i ajung, îmi mulțumi, mă rugă să fac bunitatea de a-i da să-mi execute el toate cârpelile și reparațiile, și eventual să-i mai fac rost de alte comenzi, dacă pot. Apoi mă părăsi, lăsându-mă singur cu gândurile mele.

După ce pleca, supărarea îmi spori. Fața lui tânăra și deschisă, strălucea de o fericire ce rareori i-o văzusem pe chip. Afară doar de anii petrecuți în Cambridge, aproape ca na cunoscuse fericirea și, de fapt, chiar și acolo, la universitate, viața îi fusese înnourată ca aceea a unui om căruia poarta principală a înțelepciunii refuza să i se deschidă. Ajunsesem acum să cunosc destul de bine lumea și să-l cunosc și pe e, pentru a-mi putea da seama de toate astea, dar îmi era imposibil – sau cel puțin așa mi se păreasă-l ajut în vreun fel.

Nu știu precis dacă ar fi fost sau nu de datoria mea să 'neerc să-l ajut, dar de un lucru sunt sigur: puii tuturor

ani-flialelor au adeseori nevoie de ajutor în chestiuni despre care oricine ar spune a pricii că nu prezintă nici cea mai mică dificultate. S-ar crede ca pe un pui de focă nu trebuie să t-l învețe nimeni să înoate, sau un pui de pasăre n-are nevoie de învățătură pentru a se deprinde să zboare, în practici, însă, dacă e aruncat în apă adâncă, înainte ca părinții să-l fi învățat să înoate, un pui de focă se îneacă; și tot așa, până a putea să zboare, chiar și un pui de șoim are nevoie de in – vătătura.

Recunosc într-adevăr că tendința vremurilor noastre este să exagereze avantajele ce le poate aduce învățătura, dar încercând să predăm prea multă învățătura, în majoritatea chestiunilor, am neglijat în schimb alte aspecte în privința cărora câteva sfaturi și precepte pline de înțelepciune nu ar strica nimănui.

Știu că e o modă sa se spună ca tinerii trebuie să descopeic singuri tainele lucrurilor și probabil chiar așa s-ar și întâmpla, dacă ei ar avea o adevărată libertate de acțiune, încât să nu li se pună niciun fel de piedici în cale. Dar realitatea este că foarte rar se întâmpla să aibă o adevărată libertate de acțiune; de regulă această libertate nu li se acordă în mod cinstit și efectiv și au de luptat cu tot felul de trucuri necinstite din partea celor care trăiesc, vânzându-le pietroaiele de toate mărimile și formele care

imită destul de bine pâinea.

Sunt într-adevăr și tineri care au atât de mult noroc încât nu se lovesc decât de prea puține obstacole, iar alții au atât de mult curaj și inițiativa, încât trec peste aceste obstacole; totuși, în marea majoritate a cazurilor, dacă până la urmă oamenii scapă, salvarea lor e cam ca a aceloră mântuiți prin foc.

În timp ce Ernest era la mine, Ellen căuta o prăvălie pe malul ele sud al Tamisei, în preajma cârciumei Elefantul și cartelul. Pe atunci, acesta era un cartier nou, în plină de? – v ol tare. Până la ora unu izbutise să găsească vreo câte, din care urmau să aleagă; până seara, alegerea era făcută.

Ernest o aduse pe Ellen la mine. Nu doream de loc să dau ochii cu ea, însă îmi fu cu neputință să-i refuz. Ernest își investise câțiva șilingi în opera de îmbunătățire a garderobei ei, așa că fata era curățel îmbrăcată. Era într-adevăr foarte drăguță și arăta în atare măsură a femeie cumsecade, încât nici nu mă mai miram că Ernest se îndrăgostise de ea, nia1 ales dacă țineai seama și de toate celelalte elemente ale căzu lui respectiv. Bineînțeles ne-am urât instinctiv, din prima clipa când ne-am privit în ochi, dar fiecare dintre noi îi spuse) ai j7 riiest că ceiăăalt ne-a făcut impresie bună.

duseră apoi și pe mine să văd prăvălia. O casă goală e ca un

câine de pripas, sau ca un trup părăsit de viață. Semnele descompunerii îi atacă fiecare părticică și de obicei golaniile ele e trăda disting și puținul pe care-l cruță vântul și vremea, prăvălia lui Ernest, fără oameni în ea, era un local destul de niurdar și dezgustător. Casa nu era prea veche, dar fusese făcută de un șarlatan obișnuit să clădească numai șandramale, și deci constituția ei era lipsită de orice vigoare. Numai dăra ar a fost bine întreținută, dându-i-se căldură, și fiind ferită ce zdruncinături, ar fi putut să rămână sănătoasă încă vreo câteva luni de aci încolo. Nu mai era locuită de câteva săptămâni și noaptea intrau în ea pisicile, iar ziua îi spărgeau derbedeii geamurile. Pat doseala odăii principale era plină de pietre și murdărie, și se mai afla acolo și un leș de câine, care murise cine știe din ce pricină pe stradă, iar apoi îl aruncase cine> a în primul loc nepăzit găsit la îndemână. În toată casa era un miros îngrozitor și nu-mi puteam da seama dacă se datorează ploșnițelor, șobolanilor, pisicilor sau stării proaste a instalației de canalizare. Cercevelele erau strâmbe, ca și canaturile ușilor subrede, care nu se țineau bine în balamale; podeaua avea câteva găuri, iar friza se rupsese în mai multe locuri; broaștele de la uși le bătea vântul, tapetul era sfâșiat și murdar; scările erau putrede și, urcându-le, simțeau cum se lasă sub pașii tăi.

Pe lângă toate aceste neajunsuri, casa mai avea și o faimă proastă, dat fiind că doar cu câteva săptămâni mai înainte se spânzurase acolo soția ultimului locatar. Pregătise o scrumbie pe mașina de gătit, ca să aibă bărbatu-su ce mânca la ceai, și-i făcuse câteva felii de pâine prăjită. Apoi părăsise încăperea cu aerul că se va întoarce curând, dar intrase în bucătărioara din dos și se spânzurase, fără să spună o vorbă nimănui. Tocmai din pricina asta rămăsese casa goala atâta vreme, cu toate că altfel ar fi avut un vad excelent, deoarece se afla în colțul străzii. Ultimul locatar o părăsise îndată după terminarea anchetei parchetului dar, dacă proprietarul ar fi refăcut-o, probabil că oamenii ar fi trecut ușor peste tragedia ce se petrecuse acolo. Însă îmbinarea nefericită dintre starea proastă în care le găsea și faima ei proastă îi împiedicase pe mulți oameni să închirieze casă, deși, ca și Ellen, își dădeau ușor scama de avan-taâele ei din punct de vedere comercial. Aici s-ar fi putut vinde orâce, și cum întâmplarea făcea să nu existe niciun magazin de haine vechi prin apropiere, celelalte elemente, în afară de murdărie și reputație, pledau în favoarea acestui local.

Când l-am văzut, m-am gândit că aş prefera să mor decât să stau într-un loc atât de îngrozitor – dar e drept că eu locuiam de douăzeci și cinci de ani în Parcul Temple, ÎQ schimb Ernest locuia

în Laystall Street și abia ieșise de la închisoare mai înainte locuise în Ashpit Place, și deci casa asta nu avea nimic înspăimântător pentru el, cu condiția s-o poată pune la punct. Dificultatea consta în faptul că proprietarul se lăsa greu în această privință. Până la urmă, am făcut rost de banii necesari pentru a realiza tot ce trebuia, și am obținut contractul de închiriere a casei pe cinci ani, în aceleași condiții materiale pe care le avusese și ultimul locatar. Apoi i-am subînchiriat-o lui Ernest, bineînțeles având grijă să smulg acordul proprietarului pentru executarea unor reparații mult mai serioase decât cele pe care fusese dispus să accepte la început.

Peste o săptămână când am trecut pe acolo totul fusese transformat atât de rădicali, încât aproape că n-aș fi recunoscut casa. Toate tavanele erau văruițe, tapetul fusese refăcut în fiecare cameră, geamurile sparte înlocuite, se schimbaseră lemnăria putregăită, se vopsiseră cercevelele, ușorii, dulapurile și ușile. Se reparaseră cu multă atenție jgheburile. De fapt se făcuse tot ce se putea face, și încăperile arătau tot atât de vesele, pe cât fuseseră de antipatice și înspăimântătoare când le văzusem ultima dată. Terminând treaba, cei ce executaseră reparațiile curățaseră chipurile casa de sus până jos, însă Elien mai frecase și mai spălase încă o dată totul după plecarea lor, așa că acum

strălucea de curăţenie. Aproape că aş fi acceptat şi eu să locuiesc acolo; cât despre Ernest, ce să mai vorbim? Era în al nouălea cer. Îmi spuse că totul era numai opera mei şi a lui Ellen.

În prăvălie aranjaseră o tejghea şi câteva mobile, aşa că nu le mai rămânea decât să facă rost de nişte marfa, şi s-o pregătească pentru vânzare. Ernest zise că nici n-ar putea face un început mai bun, decât scoţându-şi în vânzare veşmintele ecleziastice şi cărţile preoteşti, pentru că deşi prăvălia el* destinată mai ales pentru haine vechi, Ellen zicea că nu vede de ce n-ar fi putut vinde şi ceva cărţi; aşadar, începu pl lfl vânzarea cărţilor folosite la şcoală şi la colegiu; cu una, cu aţa scoase cam un şiling pe volum; şi i-am auzit pe Ernest spunând că a învăţat mai multe lucruri de interes pract-o pentru el aşezându-şi cărţile pe o bancă în faţa prăvăliei şi vâfizându-le, decât învăţase în toţi anii de studiu închinat conţinutului acestor cărţi.

Din întrebările clienţilor – dacă are cutare sau cutare carte – învaţă ce preţ poate să obţină pentru o carte şi ce preţ pentru o alta. Făcând astfel un mic început în treburi de aruncărie, se consacră vânzării cărţilor, nu numai a hainelor; i curând acest domeniu comercial se dovedi la fel de important ca şi croitoria; şi cred că până la urmă i s-ar fi consacrat în exclusivitate, dacă soarta lui ar fi fost şi rămână negustor; dar am luat-o puţin prea

repede cu povestea.

În ceea ce mă privește, i-am oferit o contribuție materială, punându-i totodată și o condiție. Ernest voia să renunțe cu totul la situația lui de gentleman, până când o izbuti să se refacă complet! Dacă ar fi fost lăsat de capul lui, ar fi trăit cu Ellen în cămăruța din fundul prăvăliei și în bucătărie, și ar fi închiriat amândouă etajele, conform planului său inițial. Nu voiam însă ca el să renunțe cu totul la muzică, literatură și la viața intelectuală și mă temeam ca dacă n-o să aibă niciun fel de vizuină unde să se poată retrage, nu va trece mult și a deveni un simplu negustor. Prin urmare am insistat să iau eu tot etajul întâi și l-am mobilat cu lucrurile lăsate de el la doamna Jupp. Am cumpărat de la el aceste lucruri pe o sumă de nimic, și am pus niște oameni să le mute în locuința lui actuală.

M-am dus la doamna Jupp să fac aranjamentele de rigoare, întrucât Ernest n-avea chef să se mai ard te prin Ashpât Place. De fapt mă așteptam ca mobilele să fi fost vândute, și ca doamna Jupp să fi plecat de acolo; dar nu era așa: în ciuda defectelor ei, femeia era foarte cinstită.

I-am spus că Pryer i-a luat lui Ernest toți banii și a fugit cu ei. Ea nu putea să-l sufere pe Pryer.

— În viața mea n-am cunoscut un om, exclamă doamna

Jupp, cu o mutră mai grețoasă ca a lui Pryer. N-avea în vine nici măcar o picătură de sânge de om cinstit. Venea să mănânce la domnul Pontifex în fiecare dimineață, și mă scotea din sărite cu purtarea lui. Orice-i făceai, tot strâmba din nas. Mai întâi le-am pregătit ouă cu costiță, dar lui nu-i plăceau; pe urmă i-am acâns o bucățică de pește, dar nici ăla nu-i plăcea, sau zicea că le iau prea scump, deși dumneavoastră știți ce scump e peștele în zilele noastre; după aceea i-am adus câte un crenvurșt dar zicea că-l apucă de stomac; am încercat să-i dau cârnați, dar a? is că-i stau în gât, mai rău decât cren-vurștii. Oh, cum mă mai zbăteam și mă învârteam prin cameră înnebunită și plângeam cu ceasurile. Și toate astea pentru naște prăpădite de gustări – și nu era din vina domnului Pontifex, nu, nu; el se mulțumea cu orice-i dădeai.

Și așa, pianul trebuie să plece, continuă ea. Ce frumos cânta domnul Pontifex la pianul ăsta; mai ales un cântel îmi plăcea mie mai mult ca toate pe care le-am auzit vreodată. Eram în camera lui, odată când l-a cântat, și când i-am zis „Oh, domnule Pontifex, iaca așa sunt și eu”, el mi-a zis „Nu, doamnă Jupp, nu-i adevărat, pentru că ăsta-i un cântec din bătrâni, iar de dumneata nu poate zice nimeni că ești bătrână”. Dar, Domnul, să vă aibă în pa/ă, că el n-a vrut să zică nimic cu asta, fiindcă așa era el de felul lui, cumsecade și bine crescut.

Doamna Jupp se supăra la fel de tare ca și mine, auzind că Ernest se însoară. N-ar fi vrut să se însoare, după cum n-ar fi vrut nici să nu se însoare – dar oricum, era vina lui Ellen, nu a lui, și doamna Jupp își exprima speranța că Ernest o să fie fericit.

— Dar, la urma urmei, conchise ea, nu depinde de dumneavoastră, nici de mine, nici de el, și mei de ea. Totul depinde de ceea ce se numește norocul în căsnicie, fiindcă altfel n-ai cum să-i zici.

În cursul după amiezii mobila sosi la noua locuință a lui Ernest. La etajul întâi puserăm pianul, masa, tablourile, rafturile cu cărți, două fotolii și toate micile lucrușoare aduse de la Cambridge. Apoi mobilarăm odaia din fund exact cum fusese dormitorul lui din Ashpit Place și achiziționarăm câteva lucruri noi pentru camera nupțială de la parter. Am insistat să rețin ca pentru mine cele două camere de la etajul întâi, lăsându-3 însă pe Ernest să le folosească ori de câte ori dorește; în schimb n-avea voie să subînchirieze nici măcar dormitorul, ci trebuia să-l păstreze pentru cazul când s-ar îmbolnăvi soția lui sau el.

Isprăvirăm toate aceste aranjamente în mai puțin de două săptămâni de când ieșise din închisoare, și lui Ernest i se pară

C5 e din nou legat de viața dusă înainte de întemnițare – însă cu câteva deosebiri importante, care erau mult în avantajul

lui. Nu mai era preot; era pe punctul de a se căsători cu o femeie de care se simțea profund atașat, și o rupsesse Definitiv cu taică-su și cu maică-sa.

E adevărat că-și pierduse toți banii, reputația și situația de gentleman; de fapt se văzuse în situația unui om care-și tde casa până în temelii, pentru ca să-și frigă un purcel de lapte; dar întrebat fiind dacă preferă situația lui actuală sau cea anterioară arestării, n-ar fi șovăit nicio clipă să răspundă că-i place mult mai mult prezentul decât trecutul. Chiar dacă acest prezent n-a putut fi cumpărat decât cu prețul tuturor neplăcerilor prin care trecuse, și încă merita să fie cumpărat, și dacă ar fi fost nevoie, ar fi trecut iarăși prin toate, luând-o de la capăt. Pierderea banilor era cea mai grea din toate, însă Llen zicea că e sigură că au s-o scoată la capăt și doar, slava Domnului, ea se pricepea. Cât despre pierderea reputației – din moment ce ne mai avea pe Ellen și pe mine – nu mai conta atât de mult.

Am fost pe la ei în după amiaza zilei când se terminaseră toate lucrările și am constatat că mai trebuiau doar să cumpere un stoc de marfă și să înceapă vânzarea. Cum mă vavu plecat, Ernest luă ceaiul, și se furișă apoi în castelul lui – odaia din față de la etaj. Își aprinse pipa și se așeză la pian. Un ceas și mai bine cântă muzică de Händel; după aceea se instala la masă ca să

citească și să scrie. Luă toate predicile și toate lucrările teologice începute pe vremea când era preot și le puse pe foc; văzându-le cum ard, simți ca parcă s-a eliberat de încă un coșmar. Apoi scoase la iveală câteva lucrări mărunte, pe care începuse să le scrie în ultima perioadă a studenției sale la Cambridge, și se apucă să le refacă și să le re-sene. Lucră astfel în liniște până ce auzi ceasul bătând zece, Era ora de culcare și simți că acum e nu numai fericit, ci în culmea fericirii.

A doua 21, Ellen îl duse la sala de licitație Debenham și se uitară împreună la loturile de haine, atârinate la vedere peste tot. Ellen avea destulă experiență ca să știe cam cât se poate obține pe fiecare lot; le cercetă cu atenție pe rând, și le Prețului; în scurt timp începu și Ernest să-și facă o idee de ce s-ar obține pe ele și către sfârșitul dimineții trecuse în revistă o duzină de vrafuri dintr-astea, fixându-le prețuri pe care Ellen, le aprecie ca fiind convenabile.

Departe de a-i fi nesuferită, munca nu i se păru nici măcar plictisitoare, ci îi făcu destulă plăcere. I-ar fi făcut plăcere orice nu-i pune la prea mare încercare forța fizică și îi orerea și perspectivă a unui câștig bănesc. Ellen îi spuse să nu cumpere nimic la licitația aceea: să asiste mai înții la o licitație ca să vadă cum evoluează prețurile. Așadar, la ora douăsprezece, când

începu licitația, Ernest văzu cam cum se vând loturile alese de Ellen și până la sfârșit învățase destul ca să știe să liciteze în limite neprimejdioase ori de câte ori voia cu adevărat să cumpere. Cunoștințele de acest gen se capătă foarte ușor de către oricine are nevoie hoia jide de ele.

Dar Ellen nu voia să-l lase să cumpere de la licitație – sau cel puțin nu în momentul acela. Zicea că cele mai bune afaceri se fac în cadrul unor tranzacții particulare. De pildă, dacă eu aveam ceva haine de aruncat, era bine ca Ernest bă le cumpere de la spălătoreasă mea și să stabilească legături și cu alte spălătorese, cărora eventual putea să le dea un preț cu puțin mai mare decât ar obține ele în mod obișnuit pe hainele primite de la stăpânii lor – ceea ce totuși nul l-ar fi împiedicat pe Ernest să realizeze un profit frumușel. Dacă domnii își vindeau îmbrăcămintea, trebuia să încerce să-i determine să i-o vândă lui. Ernest nu se dădea înapoi de la nimic; poate că s-ar fi dat înapoi de la unele lucruri., dacă ar fi avut vreo idee cât de outre e procedeul lui, dar totala necunoaștere a vieții, care până atunci îi distrusese, printr-o fericita ironie a sorții, începu să producă propriul ei antidot salvator. Dacă vreo zână răutăcioasa avusese intenția să-l blesteme înzestrându-l cu acest dar, răutatea ei fusese depășită. Ernest nu-și dădea seama că face un lucru neobișnuit. Știa doar

că n-are bani și că trebuie să-și întrețină propria persoană, soția și eventualii copii, în plus, dorea să aibă puțin răgaz seara, ca să poată să citească și să scrie și să continue a se ocupa de muzică. Dacă cineva i-ar fi arătat cum să se descurce mai bine decât până atunci, i-ar fi fost foarte îndatorat, dar lui personal i se părea că o scoate destul de mulțumitor la capăt; pentru că la sfârșitul primei săptămâni Ellen și Ernest constatară că au obținut un beneficiu net de trei lire. Peste câteva săptămâni beneficiul

1 Riscant, exagerat (fr.).

spori la patru îne și pe la Anul Nou ajunseseră să scoată un câștig de cinci lire pe săptămână.

La data aceea Ernest era căsătorit de două luni, întrucât nu se lăsase abătut de la planul sau inițial de a se căsători cu Ellen, de îndată ce se va împlini termenul stabilit de lege. Data căsătoriei fusese puțin amânată, din pricina schimbării domiciliului din Laystall Street, în mahalaua Blackfriars, dar se însura în prima zi permisă de lege. Niciodată, nici măcar în epocile de mare abundență, nu avusese mai mult de două sute cincizeci de lire pe an, așa că un beneficiu de cinci lire pe săptămână, dacă izbutea să-l mențină în mod permanent, îl va aduce, din punct de vedere bănesc, exact în situația dinainte, și cu toate că avea de hrănit două guri în loc de una, cheltuielile în alte

domenii se reduseseră atât de mult datorită schimbării poziției sociale, încât, cu una cu alta, veniturile lui erau practic aceleași cu cele avute cu un an în urmă. Următorul pas ce-l avea de făcut era să și le mărească și să pună ceva bani deoparte.

După cum știm cu toții, prosperitatea depinde în mare măsură de energie și de bun simț, dar mai depinde destul de mult și de noroc – adică de anumite legături care sunt atât de încurcate, încât e mai ușor să spui că nu există, decât să încerci a le urmări firul. Un cartier poate să se bucure de o reputație excelentă ca având perspectiva precisă de a se ridica tot mai mult, și totuși poate să fie eclipsat deodată de un alt cartier, pe care nimeni nu l-ar fi considerat atât de promițător. Construirea unui spital de boli contagioase poate să mute vadul afacerilor în altă parte, după cum construcția unei gări noi poate să-i atragă; realitatea este că atât de puține lucruri se pot ști cu precizie, încât mai bine să nu încerci să știi mai mult decât știe toată lumea, și să lași restul pe seama norocului.

Norocul care, fără îndoială, nu-l prea favorizase până atunci pe eroul meu, părea să-l fi luat sub aripa lui ocrotitoare. Cartierul unde se stabilise prospera și odată cu el prospera și Ernest. Nici nu apuca Ernest să cumpere o haină și s-o expună în prăvălie că imediat izbutea s-o vândă cu un bene-ricm de treizeci

până la cincizeci la sută. Învăță puțină contabilitate, și-și ținea cu multă grijă registrele de conturi, căutând să ducă imediat mai departe orice victorie obținută; începu să ai cumpere și alte lucruri în afară de haine – cărți, note muzicale, mobile vechi etc. N-aș putea să spun dacă era vorba de noroc, sau de pricepere în afaceri, de energie, sau de politețea cu care-i trata pe toți clienții, dar spre marea surprindere a tuturor, și mai ales a mea, progresa mult mai rapid decât nădăjduise chiar în visurile lui cele mai nesăbuite. Pe la paști avea o situație solidă, ca proprietar al unei firme ce-i aducea un venit de patru sau chiar cinci sute de lire pe an, și pe care-l se pricepea destul de bine s-o extindă.

Capitolul LXXII¹

Se înțelegea minunat cu Ellen, poate cu atât mai bine cu cât decalajul dintre ei era atât de mare, încât nici Ellen nu voia să se lase înălțată până la el, și nici Ernest nu voia s-o înalțe. O iubea mult și se purta foarte frumos cu ea; aveau interese comune, și o mare parte din trecutul lor le era reciproc cunoscut; amândoi aveau o fire minunată, și asta era suficient. Ellen nu părea să fie supărată sau geloasă dacă Ernest prefera să petreacă mai tot răgazul rămas după terminarea treburilor în odaia din față de la etaj, unde din când în când îi făceam și eu câte o vizită. Ar fi putut să vină și ea să stea cu el, dacă ar fi dorit, dar nu știu cum se făcea

că mai totdeauna își găsea ceva de lucru în odăile de jos. De asemenea, fata avea destul tact ca să-l îndemne să mai iasă de acasă seara, ori de câte ori avea el chef, fără să-i pese câtuși de puțin dacă o ia sau nu și pe ea – ceea ce lui Ernest îi convenea de minune. Trebuie să recunosc că era mult mai fericit în căsnicie, decât sunt îndeobște oamenii.

La început îi venise tare greu să se întâlnească cu vreuna din fostele cunoștințe, ceea ce se întâmpla. totuși uneori, în mod cu totul accidental; curând însă trecu și asta, căci fie că se făceau ei că nu-l cunosc, fie că-i evita el; nu-i fu de loc plăcut să se vadă evitat prima data sau a doua oară, dar după aceea se amuza, și când văzu că începe să prospere, îi păsa tot mai puțin de ceea ce au să zică oamenii despre trecutul lui. Este o încercare îngrozitor de dureroasă, însă dacă un om este dotat cu o constituție morală și intelectuală robustă, nimic nu-i poate da mai multă tărie de caracter decât faptul că alții îl evită.

Nu-i venea de loc greu să se mențină în limitele unor cheltuieli extrem de modeste, fiindcă gusturile lui nu erau

— I ciodată extravagante, îi plăcea să se ducă la teatru, să: isa duminica la iarbă verde și să fumeze; la alte lucruri nu mi-a ținea, afară doar de scris și de muzica. La concertele nbâsnuite nu se ducea, fiindcă nu-i făceau plăcere. Pe Nându-i îl adora; îi plăcea

Offenbach și șlagărele auzite pe stradă, dar între aceste două extreme nu-l mai interesa nimic. Prin urinare, muzica îl costa foarte puțin. Cât despre teatre, cu ei e nu cheltuia, fiindcă eu le făceam rost de bilete la amândoi. Excursiile duminicale erau foarte ieftine; cu un șiling sau doi ÎS putea lua un bilet dus și întors până într-o localitate destul de îndepărtată de Londra, unde să poată face o plimbare frumoasă și să schimbe în mod plăcut decorul în ziua respectiva. La început, Ellen îl însoți de câteva ori, dar pe urmă pretextă că e prea mult pentru ea, că are câteva cunoștințe pe care ar fi vrut să le vadă din când în când și, zicea ea, poate că ele n-or să se potrivească cu Erii, și ca deci era mai bine ca Ernest să se ducă singur la plimbare. Lucrul acesta părea atât de logic și-i convenea atât de mult lui Ernest, încât îl acceptă cu dragă inimă, fără să bănuiască de loc primejdiile care mie mi s-au părut evidente, de îndată ce am auzit cum tratează ea această chestiune. Am tăcut totuși, și o vreme toate au continuat să meargă bine. După cum am mai spus, una din principalele lui plăceri era scrisul. Dacă un om duce cu sine un carnet de schițe și așterne mereu pe hârtie câteva desene, are înclinații artistice; s-ar putea ca o sută de lucruri să-i împiedice dezvoltarea corespunzătoare, dar înclinațiile există, înclinația literară poate fi recunoscută după faptul că omul ține în

buzunarul de la vesta un carnețel și notează în el tot felul de lucruri we-l frapează, sau vreun lucru auzit din gura cuiva, sau vreo referire la un pasaj pe care-l socotește că-i va fi cândva util. Ernest purta întotdeauna la dânsul un asemenea carnețel, încă de la Cambridge deprinsese acest obicei, fără să i-l fi sugerat cineva. Căpă din când în când aceste note într-un caiet, și pe măsură ce se acumulau, își juă obiceiul de a le clasifica, însoțindu-le de un index, pe care-l completa mereu. Când am aflat de acest lucru, mi-am dat seama că băiatul are înclinații literare, iar când am văzut notele, am început să-mi Pun mari speranțe în el.

Multă vreme am fost dezamăgit, îl trăgea înapoi natura subiectelor, îndeobște metafizice, pe care și le alegea. Zadarnic am încercat să-l abat de la asemenea subiecte către chestiuni ce prezentau un interes mai acut pentru marele public. Când i-am rugat să-și încerce mina cu vreo povestioară drăguță și elegantă, care să conțină toate lucrurile știute și agreate de oameni, s-a apucat de îndată să scrie im tratat cu privire la bazele credinței.

— Tu râcăi noroiul, i-am zis, sau stârnești un câine care doarme, încerci să-i faci pe oameni să redevină conștienți de anumite lucruri care la cei cu scaun la cap au trecut de mult în domeniul subconștientului. Oamenii pe care ai vrea să-i tulburi se afla înaintea ta și nu îndărătul tău, așa cum îți închipui; tu ai

rămas în urmă și nu ei.

Degeaba, însă, căci nu înțelegea ce-i spuneam. Zise că e în curs de a scrie o lucrare cu privire la celebru! ci rât din Sfântul Vincent de Lerâns: Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus. Lucrul acesta mi se păru cu atât mai enervant cu cât băiatul părea să fie în stare să realizeze lucruri mai serioase, dacă ar fi vrut.

Pe atunci lucram la textul vodevilului Nerăhdatoaica Griselda și uneori nu izbuteam să rezolv o situație sau un pasaj dificil; Ernest îmi dădu multe sugestii, toate pline de un admirabil bun-simț. În ciuda acestui fapt, îmi fu absolut cu neputință să-l determin să renunțe la filosofie, ceea ce mă obligă până la urmă să-l las în banii lui.

După cum am mai spus, multă vreme își alese subiecte dintre acelea care nu puteau fi de loc pe placul meu. Îi studia într-una pe autorii de opere științifice și metafizice, cu speranța de a-și descoperi sau făuri o piatră filosofală sub forma unui sistem care să meargă, măcar în patru labe, în toate împrejurările, în loc să poată fi răsturnat la fiecare atingere și la fiecare cotitură, așa cum s-a întâmplat cu orice sistem propus până acum.

Atât de multă vreme umblă el după această strălucire înșelătoare, încât mă făcu să-mi pierd orice speranță și să-l

cau-loghez drept încă o muscă prinsă, ca să zic așa, cu o bucățica de îiartie mutata într-un clei murdar, care nu avea nici măcar meritul de a fi dulce. Spre marea mea surprindere, declară în cele din urmă că e mulțumit și că a găsit ceea ce a dorit.

1 Ceea ce există mereu, ceea ce este pretutindeni, ceea ce vine se la toate (lat.).

temeam că a nimerit iarăși în cine știe ce capcană, când, marea mea ușurare, îmi zise că a ajuns la concluzia că

SP poate stabili un sistem infailibil, după cum nu se poate

1 Ui ocolești pe episcopul Berkeleyl, și deci nu se poate să niciodată o premisa fundamentala care să fie absofn incontestabila. Descoperirea acestui lucru îi produse a cintare extraordinară, de parcă ar fi găsit cel mai per

° (t sistem imaginabil. Zicea că n-a dorit decât să știe care-i Jevarul. Adică dacă e sau nu posibil un anumit sistem, și

I s-% f posibil, atunci care trebuie să fie acest sistem. Desdaca e, r „... „, noerind însă că nu e posibil să existe vreun sistem bazat pe certitudine absolută, era cum nu se poate mai satisfăcut.

Personal n-aveam decât o foarte vagă idee despre episcopul Berkeley, abia dacă știam cine e, însă i-am fost recunoscător pentru că ne-a ocrotit de riscurile unei premise

fundamentale incontestabile. Mă tem că i-am spus lui Erne” t câteva cuvinte în sensul ca după eforturi uriașe a ajuns la concluzia la care oamenii înțelepți ajung fără să-și bară prea mult capul.

Îmi răspunse:

— Se prea poate, dar eu n-am fost înțelept din naștere. Un copil obișnuit învață să umble la vârsta de un an sau doi, aproape fără să-și dea seama; dacă e mai puțin inteligent decât un copil obișnuit, e mai bine să învețe ceea ce învață, chiar cu prețul unor mari eforturi, decât să nu învețe de loc. Regret că n-am fost mai înzestrat, dar n-am avut altă alegere decât să fac ceea ce am făcut.

Părea atât de resemnat, încât am regretat îngrozitor ce i-am spus, mai ales amintindu-mi de educația primită acasă, care, fără îndoială, contribuisese în mare parte la mutilarea capacității lui de a ajunge să vadă lucrurile ca toată lumea.

Ernest continuă:

— Acum înțeleg totul. Oamenii de genul lui Towneley și-it sigurii care știu ceea ce merită să știi și, bineînțeles, eu nu voi putea să ajung niciodată ca ei. Dar ca să fie posibilă Lxisâența unor oameni de soiul lui Towneley, trebuie să exste și alți oameni, cei care taie lemne și cară apă – de fapt °anieni pe la care trebuie să treacă cunoașterea conștientă p Berkeley George

(1685 – 1753) – preot și filosof irlandez, re-e uap. t al idealismului subiectiv.

Înainte de a ajunge la cei ce o pot aplica în mod elegant instinctiv, ca Tovmeley și alții ca el. Eu sunt un tăietor a lemne, însă dacă accept în mod sincer vi deschis această pn, ztție. și dacă. nu încerc să trec drept un Towneley, nu 17 l contează.

Așadar, el o ținea una și bună cu știința, în loc să încerce să se apuce de literatura propriu-zisa, așa cum sperasem de aci înainte, însă, se limita la anchete asupra unor su! biecte specifice, în legătură cu care – după cum spunea el –, era posibil să aflăm mai mult. De fapt, după ce cu neînchi. puite chinuri spirituale ajunsese la o concluzie care lovea în înseși bazele întregului proces de cunoaștere, pornea foarte mul, ținut în căutarea cunoașterii. Și de atunci încolo n-a făcm altceva, chiar dacă uneori s-a mai abătut pe meleagurile lȳ, teraturii propriu-zise.

Dar iarăși anticipez, și poate că produc și o impieșJE greșită, pentru că de la început el și-a îndreptat uneori atenția către lucruri cu un caracter mai degrabă literar decât științific sau metafizic.

Capitolul LXXIV

Cam la vreo șase luni după deschiderea prăvăliei, prosperitatea lui ajunsese la apogeu. Chiar și în acel moment a

părea că are șanse să facă progrese la fel de rapide că ți până atunci, și nu mă îndoiesc că așa s-ar fi întâmplat, dacă succesu) sau insuccesul ar fi depins numai și numai de d, Din nefericire însă, nu era singurul de care trebuia să se tins scârnă, într-o dimineață plecase de acasă pentru a asista la licitație, lăsându-și nevasta perfect sănătoasă, la fel de bi dispusa și de drăguță ca de obicei, Când se întoarse, o g în odăița din fund, șezând pe un scaun, cu parul răvăși 1 căzut peste obraji, suspinând și plângând în hohote, îi pov că dimineața a speriat-o un bărbat, care s-a prefăcut a cumpărător, dar pe urmă a amenințat-o silind-o să-i câțca lucruri, și ea, ca să nu pățească ceva, i le-a dat; d ce plecase omul o apucase o criză de nervi, care încă mai d era povestea ce o debita ca, ins A i orbea atât de inccc-i încât nu era de loc u-or să înțelegi ce spune. Erne-l rel el e însărcinată și, socotind că asta ar putea să fie cauza itmrăni, ar trimis după doctor, dacă Elien nu l-ar fi Ui, Tit insistent să renunțe la această idee, ly Oricine a avut de-a face cu bețivi, ar fi văzut dintr-o hire despre ce e vorba, însă eroul meu habar n-a-ea de° nea oameni – adică n-avea idee ce-nseamnă beția alcoolic, pentru că ea se manifestă cu totul altfel decât un om cart se îmbată o dată pe an. Niciodată nu-i tre' e prin minte ca nevasta sa trage la măsea, cu atât mai mit cu eh e? întotdeauna făcea mult caz că nu poate să judecât un strop de

bere și că alcoolurî tari nici nu pune **n** cură. Nici despre isterie nu știa mai mult decât despre keție, dar auzise adeseori că femeile care sunt pe cale de a deveni marne se tulbură foarte ușor și au adeseori tot felul! de capricii, așa că nu fu pre.! surprins, și i se păru că poate încheia aceasta chestiune cu descoperirea că situația unui tată are și aspecte supărătoare după cum are și o latură plăcută.

Marea schimbare din viața lui Ellen, după ce-l întâlnise pe Ernest și se căsătorise cu ei. O făcuse realmente să fie mult mai cumpătată, alungându-i în mare măsură vechile năravuri. Beția este atât de mult o chestiune de obișnuință și obișnuința? atât de mu **t** o chestiune de mediu, încât dacă schimbi complet mediul, adeseori scapi cu totul de beție. Eilen intenționase ca pe viitor să rămână definitiv o femeie cumpătată, și minicât nu mai rezistase niciodată o perioadă atât de lungă fără să bea, se credea complet de nărav. Și poate că ar fi fost, dacă nu s-ar mai fi întâlnit cu niciuna din fostele cunoștințe, însă când noua ei viață începu să-și piardă puțin e „te puțin din inedit și când începură să-i vină în Mzita cunoștințe de pe vremuri, mediul în care trăia ucepu să semene din ce în ce mai mult cu cel din trecut, aș<i că și ea începu să semene din ce în ce mai mult cu Eilen „în trecut. Mai întâi se ameți numai puțin și luptă ca să nu recadă; dar, degeaba, curând

își pierdu curajul de a lupta și Preocuparea ei nu mai era să rămână o ființă cumpătată, ci mai degrabă cum să facă rost de el, fără s-o descopere soțul.

Așadar, istericalele continuau, dar ea izbuti să-și facă afbatul să creadă că crizele de nervi se datorează sarcinii.

Pe măsură ce crizele se agravau, Ernest începu s-o îngrijească tot mai mult devotament, în cele din urmă insistă să consulte un doctor. Bineînțeles doctorul înțelese dintr-o ochi situația, dar nu-i spuse nimic lui Ernest. Îi vorbi doar pe ocolite, atât de vag încât Ernest nu înțelese unde vrea să bată. Era un om mult prea deschis și cu o minte prea simplă ca să poată înțelege aluzii de acest gen. Spera că de îndată ce va naște, Ellen își va recăpăta sănătatea, și nu mai avea alt gând decât curând s-o cruțe mai mult, până va sosi momentul fericit al nașterii.

Dimineața Ellen se simțea în general mai bine, adică treauă să spună atâtă vreme cât stătea Ernest acasă; dar el trebuia să plece, să facă cumpărăturile de rigoare, și întorcându-se acasă, constata îndeobște că ea a avut o criză îndată după plecarea lui. Uneori Ellen râdea și plângea câte o jumătate de oră, iar alteori zăcea întinsă pe pat, aproape în coma, iar când venea Ernest, constată că nici de prăvălie nu s-a ocupat, și nici treburile gospodăriei nu le-a făcut. El însă continua să considere aceste

lucruri drept normale, făcând parte din desfășurarea obișnuită a sarcinii, și când îndatoririle gospodărești ale lui Eilen căzură tot mai mult pe umerii lui, făcu tot ce trebuia, trudind pe rupte, fără să crâcneasă. Pe de altă parte însă începu să fie vag stăpânit de aceeași simțământ pe care-l avea în Ashpit Place, la Roughboroug sau la Battersby, și să piardă din optimismul și încrederea care-l făcuseră alt om, în timpul primelor șase luni de căsnicie.

Nu era vorba numai de faptul că-i sporiseră mult obligațiile casnice, întrucât acum el gătea, deretice, făcea paturile și aprindea focurile, dar nici măcar afacerile nu mă-mergeau cum trebuie. De cumpărat cumpăra ca și până aora. Însă Ellen nu mai era în stare să se ocupe ca altă dată vânzări. Realitatea era că de fapt ea vindea la fel de muri ca și pe vremuri, însă sustrăgea o parte din câștig pentru cumpăra gin, și asta tot mai des, până ce chiar și Ernest, apuțin bănuitor cum era, ar fi trebuit să-și dea seama că Ellen nu spune adevărul. Când făcea vânzare mai bună „adică atunci când se temea să rețină mai mult decât o anii mita sumă, storcea banii de la el, simulând că pofteste sau cutare lucru și că s-ar putea să-i dăuneze copilului a nu i se îndeplinește pofta. Totul părea corect, rezonabil și tabil?” totuși Ernest își dădea seama că până la nașterea co-viului o s-o ducă tare greu. Atunci,

însă, toate aveau să re-L, 6 în normal.

Capitolul LXXV în luna septembrie 1860 se născu o fetiță, și Ernest fu mândi U și fericit. Nașterea copilului și o predică destul de alarmantă pe care i-o ținuse lui Ellen doctorul o făcură să fie cumpărată timp de câteva săptămâni, și se părea că speranțele lui Ernest sunt gata să se împlinească, îl costă mult nașterea, și se văzu silit să intre în banii economisiți, deși nu se îndoia de loc că va recupera aceste pierderi acum, când Ellen și-a revenit; într-adevăr, o vreme afacerile lui cunoscură un re-uriment; totuși, curmarea prosperității sale părea să fi rupt oarecum vraja norocului ce-l însoțise la început; nu-și pierdea însă optimismul și muncea zi și noapte pe brânci, însă acum nu mai avea timp nici de muzică, nici de citit, nici de scris, încetaseră și excursiile duminicale, și dacă n-aș fi închiriat eu etajul întâi, și-ar fi pierdut și citadela de acolo; o folosea însă rar, pentru că Ellen trebuia să se ocupe tot mai mult de copil și deci Ernest trebuia să se ocupe tot mai mult de Ellen și s-o servească.

Într-o după amiază, la vreo două luni după nașterea copilului, tocmai când speranțele fericitului meu erau începeau să crească și deci izbutea tot mai bine să facă față poverilor, se întoarse de la o licitație și o găsi pe Ellen în mijlocul unei crize de isterie, similară cu cea din primăvara. Ellen îi spuse că e iarăși

însărcinată și Ernest o crezu.

Toate necazurile din ultimele șase luni reîncepură, și se gravau mereu. Banii nu mai veneau atât de ușor, pentru că înen îl trăgea pe sfoară, reținând diverse sume și înșelându-l modul cel mai nerușinat ia lucrurile cumpărate chiar de el. Uitat când încasau bani mulți, ea izbutea, ca și înainte, să-l stoarcă, sub diverse pretexte pe care ar fi fost neomenos din Partea lui să le pună la îndoială. Era mereu aceeași poveste, deveni evidentă o nouă trăsătură de caracter. Ernest moștenise exactitatea și punctualitatea lui taică-su ț materie de bani; îi plăcea să știe de la început chiar și Cej mai rele lucruri la care trebuia să se aștepte, când era } de plătit ceva. Nu putea să sufere să i se ceară să acopăr unele cheltuieli neprevăzute, chiar dacă ele erau perfect ms, tificate; dar acum începea să i se vâre pe gât tot felul & note de plata pentru lucruri comandate de Ellen fără ști, rea lui, sau pentru care îi mai dăduse odată bani. Era îngrozi, tor, și până și Ernest izbucni. Când îi făcu observații lui Ellen – nu pentru e? a cumpărat lucrurile, ci pentru că nu i-a spU5 nimic despre datoniie contractate – Ellen îi răspunse printr-o crixă de isreie și între ei avu loc o scenă. Ellen uitase aproape de tot vremurile grele pe ea; – ele cunoscuse când era silită să se descurce cum poate și-i reproșa pur și simplu că a luat-o de nevastă; în

momentul acela lui Ernest i se luă pânza de p; ochi; așa cum i se luase și când spusese Towneley „Nu, nu nu”. Nu-i zise nimic, dar o dată pentru totdeauna se trezi la realitate, înțelegând că a făcut o greșală căsătorindu-se. Dia nou fusese nevoie de un șoc din afară, ca să ajungă să se cunoască pe sine însuși.

Se duse sus, în citadela părăsită, se trânti în fotoliu și cuprinse fața în mâini.

Încă nu știa că nevastă-sa e bețiva, dar nu mai putea avea încredere în ea, și visul lui de fericire se năruise. Sdpase de biserică – mântuit ca prin foc, dar mântuit totuși în schimb acum ce-l putea mântui de căsătorie? făcuse aceeași greșală ca și atunci când se dedicase bisericii, dar rezultatele erau de o sută de ori mai rele. Nu învățase nimic, din experiență: era un adevărat Esau 1, unul dintre acei neii-rociți cărora Tatăl-Atotțntorul le-a împietrit inima și care n auzeau, deși aveau urechi, nu vedeau, deși aveau ochi, și nu-i puteau găsi pocăința, deși o căutau cu lacrimile în ochi.

Nu încercase el să descopere căile Domnului și să le urmeze cu toată sinceritatea? în oarecare măsură da; dar în

1 Fiul lui Isaac și al Rebecăi, fratele mai mare al lui Iacob, e* rula – spune legenda biblică – îi vându dreptul de primogenitura P1 tru o farfune de linte. Se spune „pentru un blid de linte”,

pentru caracteriza o învoială încheiată la mare nevoie, în care una din Ol e ira-a pe sioală.

făcuse până la capăt; nu renunțase la tot de dragul lui Durn-° zeu. Acest lucru îl știa foarte bine; făcuse prea puțin, în

11 niPara. Pe cu ceea ce ar Putut §* ar trebuit să facă. Și

L dacă urma să fie pedepsit pentru asta, înseamnă că

— A ai i „era un stăpân aspru, și încă unui care se repede m

— Ua, din ascunzători tainice, asupra creaturilor sale nenorope. Căsătorindu-se cu Elâen, intenționase să evite o viață pă Vioasă și adoptase calea pe care o socotise morală și dreaptă. A, trecutul lui și cu mediul în care se afla, era lucrul cel mai firesc de pe lume ce-l putea face, și totuși, în ce situație îngrozitoare îl adusesese moralitatea lui! Oare o nemărginită imoralitate ar Purut să-l aducă într-o situație mult mai proasta? Ta ce mai era buna moralitatea, dacă nu constituie în general elementul capabil de a aduce, în cele din urmă, tihna omului? Și oare putea cineva să fie cât de cât sigur ca instituția căsniciei are acest efect? Lui i se părea că, în strădania de a fi moral, urmașe calea indicată de un diavol deghizat în înger luminos. Dacă e așa, atunci pe ce tărâm se mai putea odihni talpa piciorului lui, unde putea călca cu o oarecare siguranță?

Ernest era încă prea tânăr pentru a ajunge la concluzia a

poate călca „pe tărâmul bunului simț” – un răspuns pe care l-ar fi considerat nedemn pentru oricine avea un etalon ideal. Oricum ar fi fost, era limpede că de data asta își pusese singur cruce. Așa i se întâmplase toată viața. Dacă la un moment dat apărea vreo rază de lumină și speranță, trebuia imediat să vină ceva care s-o întunece – oh, dar până și închisoarea fusese o fericire față de situația de acum! Acolo cel puțin nu avea niciun fel de grijă bănească, pe când aici, asemenea griji începeau să-l apese tot mai mult, însoțite de o mulțime de lucruri îngrozitoare. Și totuși eh Jar în situația de față era mai fericit decât la Battersby sau la Roughborougâi, în n-ar fi vrut, chiar dacă ar fi putut, să se întoarcă nici măcar la viața lui de la Cambridge; și totuși perspectiva era atât „e sumbra, atât de disperată, încât i se părea că dacă ar fi putut, ar fi fost bucuros să se culce și să moară, acolo în foto-llu> o dată pentru totdeauna.

v imd așa, copleșit de gânduri și contempnând naufragiul rejdlor lui – întrucât acuma vedea destul de bine că tita vreme cât va fi legat de Elâen, n-o să se poată ridica niciodată cum visase pe vremuri – auxî jos un zgomot”; curând o vecină urca scările în goană, intrând cu sufletu [] gură în odaia lui.

— Dumnezeu mare, domnu’ Pontifex! exclamă ea. pentru numele lui Dumnezeu, veniți repede să dați o mână [j* ajutor! Pe

madam Pontif exo apucară alte alea și face urâi de tot!

Nenorocitul coborî la parter, cum i se spusese, și își pneu – asta pl? dă unei crize de delinum tremens.

Acuma, în sfârșit, află totul. Vecinii credeau că el ști de mult că neva-tă-sa bea de stinge, dar realitatea este ca Ellen fusese atât de vicleana, iar el atât de prostuț, încât, după cum am mai spus, n-avusese nici cea mai mică bănuiala.

— D-apoi cum! zise femeia care-l chemase. Asta era în stare să bea cât intra în ea și cât o țineau băierile pungii.

Lui Ernest nu-i veni să-și creadă urechilor, dar după ce doctorul o consultă și nevastă-sa se mai liniști, se duse la cârciuma din apropiere și făcu oarecari cercetări. Rezultatul lor îi risipi și cea mai mică umbră de îndoială. Cârciumarui profita de prilej pentru a-i prezenta eroului meu o nota de plată de câteva lire, pentru sticlele de alcool furni? ale soției lui; din pricina cheltuielilor pentru naștere, precum și a întorsăturii proaste luată de afacerile lui, nu avea nici cu ce să plătească aceasta notă, dat fiind că suma respectivă depășea tot ce-i mai rămăsese din economii.

Ernest veni la mine – nu ca să-mi ceară bani, ci ca să-mi spună trista lui poveste. Văzu: em de câteva vr me că se întifnăpăă ceva rău și bănuisem oarecum despre ce poate fi, dar bineînțeleș

că nu spusese nimic. De la un timp ne cam îndepărtasem unul de altul. Eu eram supărat că **w** însurase, iar el știa că m-am supărat, cu toate străduințele mele foarte serioase de a-ni ascunde adevăratele sentimente

Prietenii pe care le leagă un om, ca și testamentul **p*** care-l face, sunt anulate de căsătorie; dar în egală mtsura sunt anulate și de căsătoria prietenilor lui. Fisura ce se pe°; duce întotdeauna într-o prietenie, când unul dintre cei 0° prieteni se căsătorește, se agrava din ce în ce mai rău mtfе Ernest și mine, devenind așa cum iarăși se întâmplă” deauna, acea prăpastie largă ce se cascadează între cei **f** (și cei necăsătoriți; iar eu eram pe punctul de a-mi lăsa protejatul pradă unei sorți în care n-aveam nici dreptul, nici uterea să mă amestec. De fapt începusem să simt că băiatul prezintă pentru mine în mare măsură o povară; acest lucru nu mă supăra atât de tare când îi puteam fi de folos într-un fel sau altul; dar mă scotea din sărute, când mă simțeam inutil. La urma urmei, cum își așternuse, așa trebuia să doarmă. Ernest Își dădea seama de toate acestea, și de aceea venise destul de rar la mine, până în scara aceea de la sfârșitul anului 1860. Atunci mă vizită, și cu fața răvășită de durere, îmi mărturisii toate necazurile.

Cum am aflat că nu mai ține la nevastă-sa, pe loc l-am iertat, și am reînceput să mă” interesez de el, la fel ca înainte.

Nimic nu-i face mai mare plăcere unui holtei înrăit, decât să descopere un tânăr bărbat căsătorit, care-și dă cu pumnii în cap că s-a însurat – mai ales când e vorba de un caz extrem, când nu e nevoie să se prefacă a nădăjdui ca lucrurile au să se aranjeze din nou, și nici să-și îndemne tânărul prieten să nu ia lucrurile în tragic.

Eu unul eram de părere să se despartă, și i-am spus că i-aș oferi chiar eu lui Ellen un fel de pensie viage. a (deși, bineînțeles, aveam intenția să-i 5: 2 d banii din averea lui Ernest); 4 ar el nici nu vru să audă de a? a ceva. Zicea că din moment ce a luat-o de nevestă pe Ellen, trebuie să-și dea osteneala s-o aducă pe calea cea bună. Nu-i f acei de loc plăcere acest lucru, dar zicea că trebuie să se străduiască; și văzându-l la fel de încăpățânat ca de obicei, n-am avut încotro, și a trebuit să cedez, 4 eși tare mă îndoiam de rezultatele și perspectivele acestei acțiuni. M-am supărat văzându-l că-și irosește vremea și energia întru îndeplinirea unei sarcini atât de puțin rodnice, și iar mi s-a părut că băiatul e o povară pentru mine. Mă tem că l-am făcut să simtă acest lucru, pentru ca iar m-a evitat o vreme, ba aș putea chiar să spun că luni de-a rândul nici nu l-am văzut.

Boala lui Ellen ținu vreo câteva zile, dar trep at-treptat rata își reveni. Ernest aproape că nu se dezlipi c-e lângă ea, Până ce nu

trecu primejdia. Când se simți mai bine, Ei n st „rugă pe doctor să-i spună fetei ca dacă va mai cădea pradă noi asemenea crize, va muri cu siguranță; asta o sperie atât de se încât Ellen făcu legământ că nu va mai pune gura pe băutură.

— Și tu vei fi țărână 385 Atunci Ernest începu iarăși să spere. Când nu bea, de purta exact ca în primele zile ale căsniciei lor, iar Ernest uita atât de repede necazurile și supărările, încât după vreo câteva zile era mai îndrăgostit de ea ca oricând. Ellen însă nu putea să-i ierte că știa ceea ce știa. Își dădea seama că Ernest stă la pândă ca s-o apere de ispită și cu toate că el se străduia din răsputeri s-o facă să creadă că nu mare câtuși de puțin neliniștit în privința ei, fetei i se păru că încuscrirea ei cu viața oamenilor onorabili e o povară din ce în ce mai apăsătoare, și începu să-și întoarcă privirile, cu tot mai mult dor și nostalgie, către libertatea nelegiuită a vieții ce o dusesse înainte de a-l întâlni pe actualul ei soț.

N-am să insist asupra acestei părți a povestirii mele. Toată primăvara lui 1861 EUert fu cumpătata; la urma urmei îți făcuse destul de cap, trăsese ponoasele și, mai din această pricină, mai sub impresia legământului făcut, o vreme se cuminți. Prăvălia mergea destul de bine, dându-i lui Ernest posibilitatea s-o scoată la capăt. Ba chiar, în primăvara și vara anului 1861, izbuti să

pună iarăși ceva bani deoparte, în toamnă nevastă-sa născu un băiat – după cum zicea toată lumea, chiar foarte drăguț. Curând Ellen își reveni, iar Ernest putu să răsufle iarăși liniștit, și să-și recapete optimismul, când, fără cel mai mic semn prevestitor, furtuna izbucni din nou. Întorcându-se acasă într-o după amiază, la vreo doi ani după căsătoria lor, își găsi soția zăcând în nesimțire pe podea.

De atunci Ernest își pierdu orice speranță și începu să intre într-un declin vizibil. Prea fusese zdruncinat în viață și prea mult îl urmărise ghinionul. Uzura și necazurile din ultimii trei ani își produceau efectul asupra lui și, fără să fie propriu-zis bolnav, era într-o stare de surmenaj, depresie și slăbiciuni care-l făceau incapabil să mai suporte vreo povară.

O vreme se luptă ca să-și ascundă lui însuși acest adevăr, dar faptele erau copleșitoare. Veni iarăși la mine și mi-a spus ce s-a întâmplat. În ceea ce mă privește, m-am bucurat că se produsese criza; îmi părea rău pentru Ellen, dar separarea totală de ea era singura șansă ce-i mai rămânea soțului. Ernest nu se arătă dispus să accepte un asemenea aranjament nici măcar după această ultimă izbucnire. Spunea tot felul de prostii, că trebuie să moară la postul lui și așa mai departe.

ceea ce mă făcu până la urmă să mă plictisesc de el. Ori de

câte or (î (vedeam, mi se părea că vechea întunecare își așterne tot mai puternic pecetea mohorâtă pe fața lui, și eram aproape hotărât să pun capăt situației printr-un coii de main – de pljda mituind-o pe Ellen ca să fugă cu altul, sau altceva în „enul ăsta – când lucrurile se rezolvară de la sine, ca de obicei, într-un mod la care nici nu mă așteptam.

Capitolul LXXVI

Fusese o iarnă plină de greutate. Ernest nu putuse s-o scoată ja capăt altfel decât vânzându-și pianul. Cu asta se părea ca retezase ultima legătură ce o mai avea cu viața lui anterioară, și, ca a redevenit de data aceasta definitiv, un pârlit de negusto-raș. Avea impresia că oricât de jos s-ar prăbuși, suferințele lui n-or să mai poată dura multă vreme, fiindcă dacă s-ar prelungi, el ar muri pur și simplu.

Ajunsese s-o urască pe Elien, și dezbinarea dintre ei nu mai era un secret pentru nimeni. Dacă n-ar fi fost la mijloc copiii, ar fi părăsit-o și s-ar fi dus în America. Dar îi era imposibil să-și lase copiii pe mâna lui Ellen, iar ca să-i ia cu el, nu știa nici cum și nici ce să facă cu ei acolo. Dacă nu și-ar fi pierdut energia, foarte probabil că în cele din urmă și-ar fi luat copiii și ar fi plecat cu ei, însă curajul și vigoarea! erau profund zdruncinate, așa că zilele treceau una după alta și nu făcea nimic.

Din toată averea nu-i mai rămăseseră decât vreo câțiva șilingi și valoarea hainelor din prăvălie, ceea ce nu reprezenta mare lucru; ar fi putut eventual să obțină vreo trei-patru lire vânzându-și notele muzicale, și cele câteva mobile și tablouri ce-i mai aparțineau, își spunea că poate ar fi bine să încerce să-și câștige existența cu scrisul, însă pierduse de mult obișnuința, și nici idei nu mai avea. Ori încotrQ își întorcea privirile, nu mai zărea nicio licărire de speranță; sfârșitul, chiar dacă nu sosise cu adevărat, în orice caz prea departe nu mai era, și se afla la un pas de mizeria Propriu-zisă. Văzând oamenii de pe stradă îmbrăcați sărăcăcios, sau chiar fără încălțări și ciorapi, se întreba dacă nu cumva peste câteva luni n-o să ajungă și el să umble în halul ăsta. Mâna necruțătoare și implacabilă a sortii îl prinsese an strânsoarea ei și-i târa în jos, tot mai jos. Continua totuși să meargă împleticindu-se, după treburile zilnice, cumpăra haine vechi și-și petrecea serile curățându-le și reparându-le.

Într-o dimineață se întorcea de la o casă din cartierul elegant West End, de unde cumpărase printr-un servitor niște haine, când se trezi în fața unei mulțimi adunate în jurul unui spațiu îngrădit pe o peluză, vecină cu o alee din Green Park.

Era o dimineață frumoasă de primăvară, o zi blândă de la sfârșitul lui martie, mult mai înmiresmată decât sunt de obicei

zilele în acest anotimp; până și melancolia lui Ernest fusese alinată într-o oarecare măsură de primăvara ce cuprindea pământul și cerul. Curând, însă, tristețea îi reveni și, zâmbind amar, Ernest își zise: „Altora se prea poate să le aducă speranță, dar pentru mine, de aci înainte, nu mai există nici umbră de speranță”.

Acestea erau cuvintele care-i stăruiau în minte când se amestecă în mulțimea adunată în jurul grilajului. Oamenii se uitau la trei oi cu niște mielusei micuți de tot, fătați abia de o zi sau două, ce fuseseră băgați în țarc, spre a fi ocrotiți de vizitatorii parcului.

Mieluseii erau tare drăguți, și cum londonezii au atât de rar posibilitatea să vadă asemenea animale mici, nu era de mirare că toată lumea se oprea sa caște gura la ei, Ernest observă că nimeni nu-i privește mai drăgăstos decât băiatul de prăvălie al unui măcelar, un hojmalău care se aplecase peste ostrețe, ținând pe umăr un coș cu carne. Ernest se uita la băiat și zâmbea, observând cât de grotescă era admirația tânărului, când își dădu deodată seama că-l privește cu atenție un bărbat în livrea de surugiu; acesta se oprise și el să admire mieluseii, și se sprijinea de gardul țarcului, pe portea cealaltă. Ernest îl recunoscu într-o clipită: era John, fostul vizitiu al lui taică-su de la Battersby. Se

îndreptă imediat către el.

— Domnișorule Ernest! zise el cu vorba lui greoaie de țaran din nord. Chiar azi dimineață mă gândeam la dumneavoastră!

Își strânseseră mâinile cu multă bucurie.

John avea o slujbă foarte bună în West End. îi merseserte bine de când plecase de la Battersby, cu excepția primilor doi ani, care, zise el strâmbându-se, erau cât p-aci să-i vină de hac.

Ernest ceru lămuriri.

— Păi să vedeți, zise John, eu eram de mult îndrăgostit lulea <JL așa aia Ellen, după care ați alergat ca să-i dați ceasul, dacă vă aduceți aminte, domnișorule Ernest. Îmi închipui că n-ați uitat încă ziua aia, nu? adăugă el râzând. N-aș putea ba jur ca eu eram tatăl copilului ce-l purta în pânțece când a plecat de la Battersby, dar se prea poate să fi fost eu. În orice caz, după ce am plecat din casa tăticului dumneavoastră, peste vreo câteva zile i-am scris lui Ellen acolo unde ne înțelesesem să-i scriu, și i-am spus că sunt gata să fac ceea ce era de datoria mea; și asta am și făcut, pentru că am luat-o de nevastă cam la vreo lună după aceea. O, Doamne, bată-l norocul să-i bată, clar ce-i cu el? exclamă John, pentru că în timp ce rostea ultimele cuvinte ale povestirii lui, Ernest se făcuse alb ca varul la față și simțise nevoia să se

sprijine de ostrețele țarcului.

John! zise eroul meu, abia răsuflând. Ești sigur de ce spui? Ești absolut sigur că ai luat-o cu adevărat de nevastă?

Bineînțeles, zise John. Ne-am cununat la ofițerul sla rii civile din Letchbury în ziua de 15 august 1851.

Ține-mă te log de br-l, zise Ernest și du-mă până în Picadilh. Urcă-mă într-o birja și, dacă ai timp, vino îndată cu mine în parcul Temple, la domnul Oerton.

Capitolul LXXVII

Cred că nici Ernest nu s-a bucurat mai mult ca mine de descoperirea că n-a fost niciodată căsătorit. Pentru el însă șocul acestei bucurii era atât de intens, încât pur și simplu îl amorțea. Simțind că dispare povara de pe umerii lui, se clătina pe picioare, fiindcă-și simțea mișcărilor neobișnuit de ușoare; situația lui se zdruncinase în atât de mare măsură, încât părea ca 1 s-a zdruncinat însăși personalitatea; era ca un om care se trezește dintr-un coșmar înfiorător și constată că e teafăr sănătos în patul lui, dar încă nu-i vine să-și creadă ochilor, văzând că odaia lui nu e plină de oameni înarmați, gata să se repeadă bracănd asupra lui.

Și când te gândești, zise el, ca tocmai mă plângeani acum mai puțin de un ceas ca pentru mine nu mai exista nicio nădejde

în viață. Eu care de săptămâni întregi batjocoresc norocul și zic că dacă altora] e-o fi zâmbit, mie nu mi-a zâmbit niciodată. Vai de mine, dar n-a existat nicicând pe lume un om care să aibă măcar jumătate din norocul meu.

Da, i-am răspuns eu, și s-a inoculat microbul căsătoriei și acum ți-ai revenit.

Și totuși, a adăugat el, țineam foarte mult la ea, până când s-a apucat de băutură.

Se poate; dar parcă Tennyson spune: „E mai bine să fi iubit și să fi pierdut pe cineva, decât să nu fi iubit niciodată pe nimeni”.

Ești un holtei incorigibil, a fost replica lui.

Apoi am discutat amândoi pe-ndelete cu John, căruia i-am dat pe loc o hârtie de cinci lire. John ne-a spus:

— Ellen se apucase de băutură încă de la Battersby. O învățase bucătăreasa; știam de obiceiul ăsta, însă o iubeam atât de mult, încât mi-am luat inima în dinți și m-am îndurat cu ea, ca nu cumva să ajungă să umble brambura pe uiiți, și mai ales trăgând nădejdea că am s-o pot face ! ± meargă pe drumul cel drept.

Din relatarea lui John reieși ca, după căsătorie, Ellen se purtase întocmai ca și cu Ernest, fiind o soție minunată atâta vreme cât era trează, și imposibilă când se îmbată.

— Nu există în toată Anglia, zise John. O fată mai dulce, mai blinda, mai harnică și mai drăguța decât ea, și nicio fata care să știe mai bine ce-i place bărbatului și cum să-l foga fericit; numai să știi cum s-o dezveți de băutură; dar e tare greu s-o dezveți; e așa de șmecheră, e? bea sub nasul tău, și tu habar n-ai. Dacă nu mai are lucruri de-ale tale ca să le amaneteze sau să le vândă, atunci fura de pe la vecini. Aaa a dat prima dată de bucluc când eram cu ea. În timpul celof șase luni cât a stat la închisoare, aș f: fost fericit dacă n-aș fi știut că o să iasă de acolo. Și după ce a ieșit, n-au trecut nici două săptămâni, că a început să fure de prin prăpălii și, L e i facă de cap – și toate astea numai ca să scoată bani je „băutură. Așadar, văzând că-i soi rău și n-o pot îndrepta, e, temându-mă că o să scoată și sufletul din mine, ani pară-l’it-o și am venit la Londra, unde am intrat iarăși în serviciu. ci n-am mai știut ce s-a întâmplat cu ea, până acum, când mi-ați spus dumneavoastră și cu domnișorul Ernest. Nădăjduiesc că niciunul din dumneavoastră n-o să-i spună ca

— A... „„.

— L-am asigurat amândoi că n-o să-i trădam taina, și el ne-a părăsit exprimându-și în repetate rânduri afecțiunea față de Ernest, la care ținuse întotdeauna foarte mult.

Am discutat situația sub toate aspectele și ne-am hotărât ca

În primul rând să luăm copăii de pe mâinile lui Elâcn, iar apoi să ne înțelegem cu ea cine va avea grijă de ei pe viitor; în ceea ce o privește, am propus să-i oferim o alocație de o lira pe săptămâna, să zicem, plătibila atâta vreme cât nu ne va face greutate. Ernest nu prea vedea de unde va scoate această liră, așa că l-am liniștit spunându-i că am s-o plătesc chiar eu. În mai puțin de două ore am izbutit să căpătăm copiii, în privința cărora Ellen se arătase întotdeauna nepăsătoare, și i-am dat în grija spălătorese: mele, o femeie cumsecade, și o mamă foarte bună, care i-a îndrăgit imediat, ca și ei pe ea.

Veni apoi la rând sarcina odioasă de a ne descotorosi de nenorocita mamă a copiilor. Inima lui Ernest se cutremură de durere la gândul socului ce-l va reprezenta pentru Ellen despărțirea. El socotea întotdeauna că oamenii pot ridica pretenții asupra lui pentru cine știe ce serviciu neprețuit pe care i l-au adus, sau din pricina cine știe cărei neplăceri ireparabile pe care le-a pricinuit-o el; cazul respectiv însă era atât de limpede, încât scrupulele lui Ernest n-au rezistat prea mult.

Nu consideram că e necesar să suporte neplăcerea unei noi întrevederi cu soția lui, așa că l-am pus pe domnul Qt-tery să rezolve chestiunea. Până la urmă s-a văzut că nici nu trebuia să ne facem atâtea gânduri cu privire la chinurile sufletești prin care

avea să treacă Ellen, ajungând iarăși în marginea vieții.

Ernest vorbi cu doamna Richards, vecina care-l chemase jos în seara când descoperise prima dată viciul nevastă-sii, și i – i t t ele la ea oarecari amănunte cu privire la părerile lui în această privință. Nu părea să fi căzut pradă unei de conștiință. Dimpotrivă, zise doar atât:

— Slavă Domnului că în sfârșit scap!

Și deși știa că mariajul ei cu Ernest nu e valabil, socotea aceasta drept un simplu amănunt, de care nu merită să se ocupe nimeni mai îndeaproape. Cât despre despărțirea de Ernest, zise că acest lucru e mai bun și pentru el și pentru ea.

— Viața asta, continuă ea, nu mi se potrivește. Ernest e prea bun pentru una ca mine; el are nevoie de o femeie un pic mai buna ca mine, iar eu de un bărbat un pic mai rău ca el. Am fi dus-o destul de bine împreună, dacă n-am fi trăit ca oamenii căsătoriți; de mulți ani încoace eram deprinsă să am colțișorul meu, oricât de mic, și nu vreau să-l văd nici pe

Ernest, și nici vreun alt bărbat învârtindu-se tot timpul pe-acolo.

Și pe urmă, el e și prea serios; șederea la închisoare nu i-a slujit la nimic – e tot așa de mohorât ca ăia care n-au stat niciodată la răcoare, și orice s-ar întâmpla, nici nu înjura, nici nu

blestemă; de asta mi-e și frica de el, și atunci beau și mai vârtos. Nouă, fetelor sărace, nu ne place să se repeadă câte unul ia noi așa, pe nepusă masă, și să ne ia de nevastă; e prea mult pentru noi, ne scoate din făgașul nostru obișnuit; ce ne trebuie e s-avem un prieten-doi, care să vină des, să ne dea destui bani ca să nu murim de foame, și să ne silească, din când în când, să fim femei de treabă așa măcar o vreme. La mai mult nu rezistam. Copiii să și-i ia; o să vadă de ei mai bine decât mine. Cât despre bani, n-are decât să-i dea sau să și-i păstreze, facă ce-o ști, că pe mine nu m-a supărat niciodată și eu una am să-l las în pace; dar dacă vrea să-mi dea banii, cred că ar fi mai bine să-i primesc.

Și chiar așa se și întâmpla.

Mai când te gândești că mă consideram, ghinionist”, își spuse Ernest încă o dată după ce toate aceste amănunte au fost puse la punct.

Poate c-ar trebui să spun aici tot ce-ar mai fi de spus, despre Ellen. În următorii trei ani veni regulat în fiecare luni dimineața la domnul Ottery să-și ia lira. Era întotdeauna curățel îmbrăcată și arăta atât de liniștită și drăguță, încât nimeni n-ar fi bănuit adevărul în privința trecutului ei. La început căutase de câteva ori să smulgă banii înainte, dar după vreo trei-patru încercări neizbutite – de fiecare dată recursese la niște povești

cât se poate de lacrimogene – renunța și își primi săptămânal banii, fără o vorbă. O dată se înfățișa cu o vânătaie îngrozitoare la ochi, „un băiat care a aruncat cu în mine și m-a lovit din greșeală „”; dar, în general, la ipățul acestor trei ani arăta cam la fel ca la început. Apoi c’ntă că o să se recăsătorească, drept care domnul Ottery „tatu de vorbă cu ea și-i arată că în felul acesta să vii face din nou vinovată de bigamie.

— N-aveți decât să-i ziceți cum vreți, răspunse ea, dar plec în America cu Bill, băiatul de la măcelărie, și nădăduiesc că domnul Pontifex n-o să fie așa de rău cu noi încât să ne oprească banii din fiecă săptămână.

Într-adevăr ar fi fost greu de presupus ca Ernest să facă una ca asta, așa ca cei doi plecară liniștiți. Cred că Bill era cel care-i învinețise ochiul, și tocmai de aceea îl plăcea

Ellen.

Din câteva lucruri mărunte auzite din întâmplare mi-am dat seama că cei doi se înțeleg foarte bine și că Ellen a găsit în Bill un tovarăș de viață mult mai potrivit pentru ea decât fuseseră John sau Ernest. De ziua lui, Ernest primește de obicei un plic, cu timbru din America, și conținând un semn de carte având imprimat pe el un text pompos, sau un șervețel cu o învățătură morală sau vreun alt semn mărunț de recunoștință, dar fără nicio

scrisoare. De copii Ellen nu s-a mai interesat niciodată.

Capitolul LXXVIII între timp Ernest împlinise de mult douăzeci și șase de ani și peste aproximativ un an și jumătate avea să intre în posesia banilor. N-am găsit cu cale să i-i dau înainte de data fixată de însăși domnișoara Pontifex; pe de altă parte, după tot ce se întâmplase, nu-mi mai plăcea de loc gândul că o să continue să țină prăvălia din mahalaua Blackfriars; abia Hunei am înțeles cât de mult a suferit și cât de aproape de mi-gne îl aduseseră năravurile presupusei lui neveste.

Wr-adevăr, observasem că pe obrazul lui se sapă urmele

*^oL. i

abiciunti și istovirii de altă dată, dar eram fie prea indolent, lie prea disperat de lupta prelungită și neizbutită cu Elien, a merge și dincolo de simpla compătimire, făcând investigație pe care presupun că ar fi trebuit să le fac. Și totuși nu prea văd ce-aș fi putut realiza, pentru că numai descope, rirea făcută de el ulterior l-ar fi putut despărți de nevestă-sa, și nimic nu l-ar fi ajutat atâta vreme cât continua să trăiască cu ea, La urma urmei cred că am avut dreptate: și mi se pare că lucrurile s-au aranjat mai bine, în ultimă instanță, pentru că au fost lăsate să meargă de la sine; în orice caz, indiferent dacă s-au aranjat sau nu, toată povestea era mult prea încurcată ca să mă aventurez eu s-o re/ol

v, atâta vreme cât Ellen se afla încă în arenă; acum însă, după îndepai tarea ei, tot interesul pentru finul meu mi-a reînviat și nu tot în trebam ce ar fi mai bine să fac pentru el.

Trecuseră trei ani și jumătate de când venise la Londra și începuse să trăiască pe contul lui, ca să zic așa. Din acești ani petrecuse șase luni ca preot, șase luni ea deținut și doi ani și jumătate căpătase o dublă experiență: în afaceri și în căsătorie. Aș putea să spun ca dăduse greș în tot ce întreprinsese chiar și ca deținut; totuși, înfrângerile lui mi s-au părut întotdeauna a fi mai degrabă niște izbânzi, așa încât eram convins ca merită toate ostenele mele 4 mă temeam doar ca nu cumva, să mă amestec în treburile lui, tocmai atunci când ar fi fost mai bine pentru el să fie lăsat în pace. În general am tras concluzia că o ucenicie de trei ani și jumătate în tainele vieții aspre e suficientă; prăvălia îi fusese de mult folos; îl menținuse pe linia de plutire când era la ananghie, îl făcuse să nu se bizuie decât pe propriile lui resurse, și-l învățase să găsească tot felul de perspective avantajoase în jurul lui, acolo unde cu câteva luni mai înainte n-ar fi văzut nimic altceva decât greutate de netrecut; îi lărgise sfera simpatiilor, făcându-l să-i înțeleagă pe oamenii de jos, și să nu-și limiteze concepția de viața la cea adoptată de lumea bună. Când mergea pe strajă și vedea cărțile de pe tarabele din fața anticariatelor, obiectele disperate

din magazinele de antichități și imensa activitate comercială prezentă peste tot în jurul nostru, o i”; telegea și se simțea alături de ea, așa cum n-ar fi fost câtuși de puțin capabil s-o facă, dacă n-ar fi avut și el odată° prăvălie.

Mi-a spus adeseori ca pe vremea când călătorea cu tfe; nul, pe o linie ce trecea deasupra suburbiilor aglomerate, îl privea în jos spre nenumăratele străduțe cu căsuțe sordidântreba ce fel de oameni locuiesc în ele, ce fac și ce simt e; și în ce măsură acțiunile și sentimentele lor se aseamănă ale luiăcum zicea că știe perfect toate acestea. Nu-i cunosc prea bine pe autorul Odiseei (pe care, între noi fie vorba, tare îl bănuiesc că a fost preot), dar e clar că a avut perfectă dreptate când l-a definit pe înțelept ca pe cineva care cunoaște „obiceiurile și acțiunile multor oameni”. Ce alt tip de cultură se poate compara cu acesta? Ce minciună, ce destrăbălare moleșitoare și debilitantă i se părea acum lui Ernest viața lui la școală și universitate, în comparație cu viața de deținut și apoi de croitor în mahalaua Blackfriars. L-am auzit atunci spunând că nu regretă nimic din tot ce a 3 vut de suferit fie și numai pentru faptul că a căpătat o înțelegere mai adâncă a pantomimelor grecești și a celor din comitatul Surrey. Ce certitudine căpătase după experiența (lin ultimii trei am că ar putea să înoate dacă ar fi aruncat îți mijlocul unui curent!

Dar, după cum am mai spus, mi se părea că în momentul le față, finul meu a cunoscut subteranele vieții, exact atâta cât putea să-i fie de folos, și că ar fi fost momentul să înceapă să trăiască într-un stil mai potrivit pentru perspectivele lui. Mătușa lui dorise ca Ernest să sărute pământul, și el îl sărutase destul, slava Domnului; dar nu mi-ar fi plăcut de loc să-l văd trecând brusc din situația de mic negustoraș, la aceea de om cu un venit de trei-patru mii de lire pe an. Un salt prea brusc de la nenorocire la bunăstare este la fel de primejdios ca și unul în sens invers; și în afară de asta, sărăcia este teribil de istovitoare; este o stare cvasi-embrionară, prin care e bine să treacă un om, dacă e vorba să se dezvolte după aceea normal și fără șocuri; însă, ca și pojarul sau scarlatina, e bine s-o cunoască într-o formă blinda, și să scape repede de ea.

Niciun om nu-i ferit de primejdia de a pierde și ultimul ban, dacă n-a primit o lecție severă. De câte ori nu le aud pe femeile între două vârste și pe capii de familie, oameni cât poate de liniștiți, spunând că n-au niciun fel de înclinație spre spe-ulații; ci n-au cumpărat și nici n-au să cumpere vreodată, decât valorile cele mai solide, cele mai bine cotate, iar cât despre riscurile nelimitate, o Doamne, Doamne! numai să audă de ele și ridică brațele și ochii către cer.

Ori de câte ori vei auzi pe cineva vorbind astfel, poți sfii sigur că va fi o victimă ușoară pentru primul aventurier ce-i va ieși în cale; ba chiar își va încheia cuvin tarea, senind că în ciuda tuturor precauțiilor sale și a faptului că știe foarte bine că orice speculație este o nebunie, există totuși anumite investiții denumite pe nedrept speculații. Și ca dovada, sunt în stare să scoată imediat din buzunar prospectul unei mine de aur din Cornwall. Abia după ce a pierdut efectiv bani, își dă omul seama ce lucru îngrozitor este această pierdere și ce ușor îi pierd cei care se abat de la mijlocul caii celei mai bătute. Ernest își primise lecția și suferise aracul desstei boli a sărăciei, fiind și foarte tânăr și căpătând-o într-o formă suficient de gravă pentru ca un om înțelept să ii-o mai poată uita vreodată. Mi-e greu să-mi închipui că un om ar putea avea un noroc mai mare decât acesta – cu condiția, bineînțeles, ca omul să nu fie vătămat prea rău.

Consider aceste probleme atât de importante, încât deică ar depinde de mine, aş numi în fiecare școală câte un profesor de speculații financiare. I-aș îndemna pe elevi să citească Revista bursei de efecte, acțiuni și schimb, Coî 4 anul Căilor Ferate și cele mai bune ziare financiare, și aş înființa chiar în școală o bursă, unde fiecare penny să reprezinte o lira. și atunci, să vadă și ei la ce duce efectiv, în practica, această goană nebuna după

îmbogățire. Directorul ar putea acorda un premiu celui mai prudent jucător la bursă, iar elevii care și-ar pierde în repetate rânduri banii, ar trebui să fie eliminați. Bineînțeles, dacă vreun băiat ar arăta ca posedă geniul sneculațiilor și s-ar îmbogăți – ei bine, pe acel? într-adevăr l-aș pune să se ocupe de asemenea afaceri.

Dacă universitățile nu ar fi cei mai prosti profesori fa pe lume, as înființa catedre de speculații financiare la Oxford și Cambrâdge. Dar când mă gândesc ca singurele lucruri care se fac cu adevărat bine la Oxford și Cambridge – din tot ceea ce merită să faci – sunt arta culinară, cricketul, canotajul și sporturile, pentru care nu există însă catedre, mă tem că înființarea unor posturi de profesori la asemenea discipline ar da până la urmă greș, pentru că nu i-ar învăța pe tineri nici cum să facă speculații, nici cum să se ferească acele, ci pur și simplu i-ar preface în niște proști oameni de bursă.

auzit de un caz, în care un tată mi-a aplicat efectiv. i ea Voia ca băiatul lui să învețe că nu trebuie să aibă nici încredere în prospectele strălucitoare și în reclama depănata din ziare, și i-a făcut rost de cinci sute de lire, pe care hâiatul să le investească după cum l-o tăia capul. Taică-su aștepta să piardă banii; dar nu s-a întâmplat așa, pentru

băiatul și-a dat atâta osteneală, și a jucat la bursa cu atâta prudența, încât banii s-au înmulțit întruna, până ce taică-su l-a luat înapoi, cu tot sporul realizat – ca un mijloc de autoamrare, după cum îi plăcea să spună.

Făcusem și eu la rândul meu greșeli în materie de bani, în jurul anului 1846, când toată lumea făcea asemenea greșelilâțiva ani la rând am fost atât de speriat și am suferit atât de crunt încât, când în cele din urmă (datorită sfaturilor bune ale curtierului care fusese mai înainte sfetnicul tatii și al bunicului) am câștigat în loc să fi pierdut, n-am mai zburdat aiurea, ci m-am menținut pe cât am putut pe calea de mijloc. De fapt, m-am străduit să-mi păstrez banii și nu să-i înmulțesc. Am procedat și cu banii lui Ernest ca și cu banii mei – adică nu m-am mai atins de ei după ce i-am investit în niște acțiuni Midland Standard, conform instrucțiunilor domnișoarei Pontifex. Cred că cele mai mari strădanii n-ar fi putut să sporească averea finului meu mai mult decât sporise singură, fără să-mi bat capul câtuși de puțin cu ea.

Pe la sfârșitul lui august 1850, când am vândut obligațiile domnișoarei Pontifex, acțiunile societății Midland dădeau o cotă de treizeci și două de lire la sută. Am investit toate cele cincisprezece mii de lire ale lui Ernest la acest preț, și n-am

modificat investițiile făcute decât cu câteva luni înainte de perioada la care mă refer în capitolul de față, adică până în septembrie 1861. Atunci am vândut acțiunile la prețul de o sută douăzeci și nouă de lire bucata, și am investit banii în acțiuni standard ale societății London and North-Western, despre care auzisem că au în momentul acela mai multe perspective să crească decât cele ale societății Midland. Am cumpărat deci noile acțiuni la cota de nouăzeci și trei de lire la sută, și în momentul când scriu, în 1882, finul meu le mai Deține încă.

În decurs de unsprezece ani, suma inițială de cincisprezece mii de lire se ridicase la peste șaiszeci de mii; dobânzile acumulate, pe care bineînțeles le investisem din nou, mai aduceau un supliment de zece mii de lire, așa ca averea lui Ernest se cifra în momentul acela la peste șaptezeci de mii, de lire. Astăzi ea se cifrează la o sumă aproape dubla și toate acestea se datorează faptului că nu m-am atins de banaj aceia. Oricât de mare ar fi fost averea lui în acel moment mai trebuia lăsată să crească timp de optsprezece luni cât mai rămâneau până la momentul acordării moștenirii, pentru ca atunci Ernest să intre în posesia unui venit anual de cel puțin trei mii cinci sute de lire.

Aș fi dorit ca Ernest să înțeleagă ce înseamnă contabilitatea dublă. Și eu am fost silit de tânăr să învăț a stăpâni această artă

nu prea dificilă; după ce mi-am însușit-o, m-am pasionat de ea și o consider partea cea mai necesară din învățătura oricărui tânăr, după ce deprinde tainele scrisului și cititului. Eram deci hotărât să-l pun pe Ernest s-o întețe, 51 mi-am propus să-l fac secretar, administrator și contabil al tezaurului meu, fiindcă așa denumeam suma care, după cum reieșea din registrul meu, trebuia să fi crescut de la Cincisprezece mii la șaptezeci de mii de lire. I-am spus că am să încep să cheltuiesc venitul realizat, de îndată ce această sumă va fi atins cifra de optzeci de mii.

I-am expus acest plan la câteva zile după ce Ernest descoperise că e tot burlac, și se mai afla – ca să zic așa – la începutul lunii de miere a noii sale vieți de bărbat necăsătorit. L-am rugat să lase prăvălia oferindu-i trei sute de lire pe an, pentru a-și administra propria lui avere (în măsura în care avea nevoie să fie administrată). Aceste trei sute de lire pe an, cred că nu mai e nevoie să spun, îl făceam să le treacă în contul moștenirii.

Dacă mai exista ceva ce-i putea desăvârși fericirea, atunci asta era. În trei-patru zile se vedea eliberat de una dintre cele mai oribile și disperate liaisons 1 ce și le poate închipui cineva, și totodată, ridicat dintr-o viață sordidă, vecina cu mizeria, la situația de posesor ai unui venit care în ochii lui trecea drept

frumușel.

— O liră pe săptămâna, spuse el, pentru Ellen, iar restu’> pentru mine.

1 Legături (franc.).

— Ba nu, nu, i-am răspuns, o să trecem și lira lui Eiâcn a contul tezaurului. Trebuie să-ți rămână trei sute de lire pe n bani curați numai pentru tine.

M-a-m fixat la suma respectivă, pentru că atâta îi lăsase domnul Disraeli lui Coniigsby *, când acestuia îi mergea cum nu se poate mai prost. Evident, domnului Disraeli i se pă. – se ca trei sute de lire pe an constituie suma minimă cu care putea s-o scoată la capăt Coningsby; dar cu aceasta el sc-cotea că eroul lui o poate duce doar un an sau doi. În 1862, anul la care mă refer, prețurile crescuseră foarte mult, de-i nu chiar atât cât au crescut de atunci încoace; pe de altă parte Ernest se arătase în trecut mai puțin cheltuitor decât Coningsby, drept care, cu una cu alta, mi s-a părut ca trei sute de lire pe an ar fi tocmai suma potrivită pentru el.

Capitolul LXXIX

Acuma se ridica problema copiilor: ce să facem cu e?

I-am explicat lui Ernest ca întreținerea lor trebuie treci ții tot în contul tezaurului și i-am explicat că la urma umvi diferitele

capitole pe care ne propunem să le trecem în contul acestuia, aveau să facă doar o gaură cu totul neînsemnată în venitul ce-l am la dispoziție. Tocmai începea să n-dice obiecții când l-am liniștit, spunându-i ca banii mă-au revenit de la mătușa lui și peste capul lui, și i-am amintit că între ea și mine existase o înțelegere, pe baza căreia, de că era nevoie, trebuia să fac exact ceea ce făceam.

El voia să-și crească copiii în aer curat și printre alți copii, fericiți și mulțumiți; dar cum nu știa încă nimic despre averea ce-l aștepta, insista ca primii ani ai vieții lor să fi-i petreacă mai degrabă printre oameni săraci, decât printre bogați. Am încercat să-i schimb hotărârea, dar n-a fost chip: g ndindu-mă însă că acești copii rămâneau nelegitimi, am întâi Roman de Benjamin Disraeli (Conte de Beaconsfieâd, 1804 care se relatea? a povestea unui politician generos și pasionat, „Moștenit la un moment dat.

ceput să mă întreb dacă nu cumva ceea ce propunea Ernest n-ar fi până la urmă în avantajul tuturor. Copiii erau destul de mici, deocamdată, încât nu conta prea mult unde se află atâta vreme cât trăiau într-un cartier sănătos și înconjurați de oameni buni și cumsecade.

— Voi fi la fel de necruțător cu copiii mei, zise Ernest cum a fost și bunicul cu tata, sau tata cu mine. Dacă ei n-au izbutit să-și

facă copiii să-i iubească, n-am să izbutesc nici eu. În sinea mea îmi zic că mi-ar plăcea să fie invers, dar parcă înaintașii mei nu și-au zis la fel? Tot ceea ce pot face este ca ei să nu știe cât de tare m-ar fi urât, dacă ar fi avut mult de-a face cu mine. Și dacă trebuie neapărat să le distru” perspectivele, s-o fac măcar la timpul potrivit, înainte să ajungă la vârsta când își pot da seama de adevăr.

Rămase puțin pe gânduri, apoi adăugă râzând:

— Omul se ceartă prima dată cu taică-su, cam cu vreo trei sferturi de an înainte de a se naște. Atunci insistă să-ți întemeieze o gospodărie separată; de îndată ce s-a ajuns la o înțelegere în privința acestui lucru, cu cât mai deplină este separația ulterioală, cu atât mai bine e pentru amândoi. Iar apoi Ernest vorbi cu multă seriozitate: Aș vrea să-i instalez pe copii într-un loc unde s-o ducă bine și să fie fericiți, și unde nu vor fi împinși prin înșelătorie spre chinurile falselor iluzii.

În cele din urmă își aminti că în plimbările sale duminicale întâlnise adeseori o familie ce locuia pe malul Tamisei, câteva mile mai jos de Gravesend, aproape de gura fluviului; această familie i se părea că ar fi exact ceea ce trebuie. Oamenii aveau și ei copii, care arătau sănătoși și înfloritori atât tatăl, cât și mama erau oameni cu scaun la cap și destul de înstăriți, și printre ei

copiii lui păreau să aibă toate șansele de a se dezvolta frumos, mai bine poate decât cu oricine altcineva din cunoștințele lui.

Ne-am dus împreună să-i vedem și, întrucât mi-au făcut și mie o impresie tot atât de bună ca și lui Ernest, le-am oferit o Țiră pe săptămână ca să ia copiii și să-i crească la ea pe ai lor. Au primit cu entuziasm propunerea, și peste vreo două zile am dus copiii acolo, simțind amândoi că ar fi procedat cum nu se poate mai bine, cel puțin pentru moment. Apoi Ernest trimise la bazarul Debenham puținele mărfuri pe care le mai avea, lichidă casa închinată cu doi ani și jumătate în urmă, și se întoarse la civilizație.

Mă așteptasem ca acum să-și revină foarte repede și am fost dezamăgit când am văzut că, dimpotrivă, după cât mi se părea, se simte mai prost, într-adevăr, în scurtă vreme ți-am dat seama că arată atât de rău, încât am insistat să meargă cu mine la unul dintre cei mai buni doctori din Londra. Acesta a spus că nu suferă de nicio boală acută, că tje o depresiune nervoasă, rezultat al îndelungatelor și grelelor suferințe psihice, care nu aveau alt remediu decât scurgerea timpului, prosperitatea și odihna.

Doctorul zise că n-ar fi exclus ca Ernest să mai cada grav bolnav, dar că se poate să se țină încă bine vreo câteva? luni. Probabil că îl covârșise eliberarea bruscă din tensiunea în care

trăise.

— Supuneți-l de îndată transformării, zise doctorul. Transformarea este marea descoperire medicală a secolului. Schimb ați-i identitatea, dați-i o nouă identitate.

Nu-i spuseseam doctorului că banii nu constituie o problemă pentru noi, și bănuiesc că doctorul nu mă socotise un om bogat. Continuă:

— A vedea este un mod de a atinge, a atinge este un mod de a te hrăni; a te hrăni este un mod de a asimila, a asimila este un mod de a crea din nou și de a produce, și aceasta este transformarea – un șoc care te preface în altceva, și care prefăcește acel altceva în tine însuși.

Vorbea râzând, însă era limpede că ceea ce spune e foarte serios. Continuă:

— La mine vin mereu oameni care au nevoie de această hibiidizare, sau schimbare, dacă preferați acest cuvânt, care, știu bine, nu au destui bani pentru a-și putea permite să iasă din Londra. Asta m-a determinat să mă gândesc **h** un mijloc optim de a-i transforma, chiar dacă ei nu pot părăsi orașul, și am făcut o listă de distracții ieftine, existente la Londra, pe care le recomand pacienților mei; niciuna dintre ele nu costă mai mult de câțiva șilingi, și nici nu necesită mai mult de o jumătate de zi, maximum

o zi.

I-am explicat că în cazul de față nu e nevoie să țină seama de problemele financiare.

— Mă bucur de asta, zise el, continuând să râdă. Honieopații folosesc drept doctorie aurum, dar nu-l administrează în doze destul de mari; dacă îi puteți da tânărului dumneavoastră prieten doze destul de generoase din acest medicament, veți reuși foarte curând să-l însănătoșiți. Totuși, domnul Pontifex e încă prea șubred ca să poată suporta o schimbare 3 tât de mare cum ar fi o călătorie în străinătate, Din ceea ce-mi spuneți, trebuie să înțeleg că în ultima vreme a trecut prin schimbări mai mari decât a putut suporta sănătatea lui. Dacă ar **p]** era acum în străinătate, probabil că ar cădea grav bolnav în mai puțin de o săptămână. Trebuie să așteptăm până se mai înzdrăvenește. Am să încep prin a-i recomanda câteva schimbări dintre cele pe care le pot sugera chiar aci la Londra.

Stătu puțin pe gânduri, iar apoi zise:

— Am constatat că Grădina Zoologică s-a dovedit folositoare pentru mulți dintre clienții mei. I-aș prescrie domnului Pontifex să facă vân curs pentru cunoașterea mamiferelor mari. Vă rog să nu-i dați să înțeleagă că e vorba de a le lua drept doctorie, ci puneți-l să se ducă la adăposturile lor, de

două ori pe săptămână, în răstimp de o jumătate de lună, și să se uite la hipopotam, la rinoceri și la elefanți, până vor începe să-l plictisească, Am văzut ca aceste animale le fac pacienților mei mult mai bine decât celelalte. Maimuțele nu reprezintă o schimbare suficient de substanțială; ele nu stimulează destul organismul. Carnivorele mari sunt neînțelegătoare. Reptilele sunt nu numai inutile, ci chiar dăunătoare, iar niarsupialele nu sunt nici ele cm³ știe ce. Nici păsările nu sunt prea folositoare, cu excepția papagalilor. K-are decât să le privească și pe alea, din când în când, dar cu elefanții și cu porcinele în general ar fi bine să-și piardă acum cât mai mult timp cu putință.

Și pe urmă, știți, pentru a evita monotonia, l-aș trimite, să spunem, la liturghia de la „Westminster A’bbey, înainte ție a pleca la Grădina Zoologică. Nu e neîte să stea deut până la Te Deum, Nu știu de ce, dar corurile Jubilate 1 nu dau decât rareori satisfacție. Puneți-l să meargă doar așa în treacăt pe la Westminster Abbey și să stea liniștit în Colțul Poeților, până se termină partea muzicală a slujbei. Să facă

Bucurați-vă (Ul.).

acest lucru de două-trei ori, nu mai mult, înainte de a se duce la Gi adina Zoologică.

pe urma, a doua zi, trimiteți-l cu vaporeșul la Grave-send. Și

în tot cazul seara să se ducă la teatru; iar apoi să reMiia la mine peste două săptămâni.

Dacă doctorul n-ar fi fost un specialist renumit, m-aş fi îndoit ca vorbeşte serios, dar ştiam că e un om care-şi cunoaşte meseria, şi n-ar fi în stare să irosească zadarnic timpul, nici al lui, nici al pacienţilor. De îndată ce am ieşit de la e! ne-am urcat într-o trăsură, ne-am dus la Regent's Park şi am petrecut vreo două ore plirabându-ne agale de la un pavilion la altul. Nu ştiu dacă era din cauza celor ce-mi spusese doctorul, dar e sigur că încercam un simţământ necunoscut până atunci. Adică vreau să spun că în cursul acestei acţiuni primeam un aflux de viaţă nouă, sau că îmi însuşeam un mod nou de a privi viaţa, ceea ce înseamnă de rapt acelaşi lucru. Am constatat că doctorul are perfectă dreptate să considere mamiferele mari ca a\u238? nd în general influenţa cea mai binefăcătoare, şi am observat ca în mod instinctiv Ernest, care nu auzise ce mi-a spus doctorul, a zăbovit mai mult în faţa lor. Cât despre elefanţi, şi în special puiul de elefant, mi s-a părut ca Ernest soarbe viaţa lor în înghiţituri mari, pentru recreerea şi regenerarea propriei sale vieţi.

Am luat masa împreună în restaurantul Grădinii Zoologice şi am observat cu multă plăcere că deja Ernest avea mai multă pottă de mâncare. De atunci, ori de câte ori m-am simţit mai mult

sau mai puțin deprimat, m-am dus imediat în Regent's Park și întotdeauna am simțit efectele binefăcătoare ale acestei vizite. Pomenesc aci acest lucru, cu speranța ca unul sau altul dintre cititorii mei ar putea să găsească și ei oarecum folositoare sugestia respectivă.

La sfârșitul celor două săptămâni, eroul meu se simțea mult mai bine, depășind chiar așteptările prietenului nostru, doctorul.

— Acum, zise el, domnul Pontifex poate merge în străinătate, și cu cât mai curând, cu atât mai bine. Să nu se întoarcă înainte de două luni.

Era prima dată când auzea vorbindu-se despre plecarea lui în străinătate, și a început să spună că n-am să mă pot „psi atâta vreme de serviciile lui. L-am liniștit îndată.

— Suntem la începutul lui aprilie, i-am zis. Du-te imediat la Marsilia și pleacă cu vaporul la Nisa. Apoi plimbă-te pe Riviera până] a Genova. De la Genova du-te la Florența, la Roma și la Neapole și întoarce-te prin Veneția, trecând și pe la lacurile din nordul Italiei.

— Dar nu vii și dumneata? zise el entuziasmat.

I-am răspuns că n-aș avea nimic împotriva. Așa că în dimineața următoare am început să ne facem împreună diversele

pregătiri, pe care le-am isprăvit în câteva zile.

Capitolul LXXX

Am plecat din Londra cu trenul de seară, traversând C; naiul Mânecii la Dover. El a o noapte blinda și pe mare străj lucea luna.

— Îți place mirosul de unsoare pe care-l emană motorul vapoarelor de pe Canal? Este atâta speranță în mirosul acesta, nu-i așa? mă întrebă Ernest care fusese într-o vară în Normandia, cu taică-su și cu maică-sa când era copil; acest miros îi amintea de zilele de demult, când încă nu începuse să se ciocnească cu lumea vastă dinafară. Mie mi se pare întotdeauna, continuă el, că una din părțile cele mai frumoase ale unei călătorii în străinătate îl constituie prima bătaie de piston și primul gâlgâit al apei, când încep s-o lovească zburaturile.

Coborând la Calais, mergeam ca prin vis, târându-ne cu bagajele după noi într-un oraș străin, la o oră când de obicei eram și unul și altul în pat și dormeam duși; dar de îndată ce ne-am văzut în vagonul nostru, ne-am instalat să dormim și am moțait până ce-am trecut de Amiens. M-am trezit când s-au ivit primele semne ale dimineții și i-am văzut pe Ernest cum devorează fiecare obiect care-i cădea sub ochi în drumul nostru, cu o curiozitate ageră și înțeleghătoare. Orice vedea – fie un țăran în

cămașă, mânându-și căruța în drum spre târg, o nevastă de acar, îmbrăcată cu haina și pălăria soțului, făcând semn cu stegulețul verde, ori un păstor ducându-și turma către pășunile înrourate, ori o pajiște cu primule îmbobocite, traversată de calea ferată – toate acestea le sorbea Ernest cu o bucurie greu de exprimat în cuvinte. Locomotiva care remorca trenul nostru se numea Aâozart, și lui Ernest i-a plăcut și asta foarte mult.

Am ajuns la Paris pe la ora șase și n-am avut timp decât să tra Am orașul și să luăm un expres de dimineață către Ivforsilia; dar încă înainte de amiaza, tânărul meu prieten era istovit și se resemnase să doarmă. De câteva ori trase câte Un pui de somn cu întreruperi de cel mult un ceas între ele. O vreme s-a luptat împotriva somnului, dar până la urma s-a consolât, spunând că e așa plăcut să ai atâtea bucurii în jur, încât își putea permite să renunțe la o parte din ele. După ce și-a „rasit o teorie cu care să se justifice, a dormit liniștit.

La Marsilia ne-am odihnit, și acolo emoțiile schimbării 5-au dovedit – după cum mă și temusem într-o oarecare măsură – covârșitoare pentru starea de slăbiciune în care se afla încă finul meu. Câteva zile a fost chiar „bolnav, dar după aceea și-a revenit, în ceea ce mă prhește, mi se pare că a fi bolnav e una din marile plăceri ale vieții, cu condiția ca boala să nu fie prea gravă și să nu

fii obligat să muncești, până nu te faci bine. Mi-aduc aminte că odată am fost și eu bolnav, într-un hote! din străinătate, și că m-am simțit de-a dreptul încântat. Să zaci fără să-ți pese de nim e, în liniște și în căldură, fără să te frământă nicio grijă, să auzi zgomotul farfuriilor, departe, la bucătărie, când femeile de serviciu le spală și le pun una peste alta; să privești umbrele blânde, cum apar și dispar pe tavan, când iese soarele sau se ascunde îndărătul unui nor; să asculți mut murul plăcut al fântânii, jos în curte, și clinchetul clopoțelilor de la gâtul cailor, și tropăitul enervat al copitelor lor, când îi necăjesc muștele; nu numai să te lași pradă uitării, ca un nimcător de Lotus, dar să și știi că e de datoria ta să fii ca mâncătorii de Lotus. „O, îmi spuneam, dacă aș putea acum, când am uitat într-atât de orice grijă, să adorm de-a pururi, n-ar fi oare acesta un noroc mai mare decât pot spera să am vreodată?”

Firește că da, însă dacă ni s-ar oferi, nu l-am accepta. Chice nenorocire ni se întâmplă, în cele mai multe cazuri o suportăm până la capăt.

Vedeam foarte bine că și Ernest are aceleași sentimente ca Ș* mine. Vorbea puțin, însă observa tot. Numai o dată m-a

4C5 speriat. M-a chemat la căpăiâiul lui, tocmai când se întuneca, afară, și mi-a spus calm, dar grav, ca să-mi vorbească.

— M-am tot gândit, mi-a spus, că poate n-am să-mi revin niciodată din această boală și dacă așa se va întâmpla, vreau să știi că un singur lucru îmi stă pe suflet. Mă refer, continuă el după o scurtă pauză, la purtarea mea față de tata și mama. Am fost mult prea bun cu ei. I-am tratat cu prea multă moderație încheie ci și zâmbi; ceea ce mă asigură ca de fapt n-are nimic grav.

Pe pereții dormitorului lui erau o serie de gravuri de pe vremea Revoluției Franceze, reprezentând evenimente din viața lui Licurg. Era Grandeur d'âme de Lycuigue și Ly-CHrgue consulte l'oracle, și apoi Calciope! la Cour¹. Sub această din urmă gravură scria în franțuzește și spaniolește; „Modele de grâce et de beaute, la jeune Calciope, non moins sage que belle, avait merite l'estime et l'attachement du vertueux Lycurgue. Vivement epris de tant de charmes, 1 illu. stre philosophe la conduisait dans le temple de Junon, ou îl's s unirent par un serment sacre. Après cette auguste ceremonie, Lycurgue's empressa de conduire să jeune épouse au palais de son frère Polydecte, roi de Lacedemon. „Seig-neur, lui dit-il, la vertueuse Calciope vient de recevoir mes voeux aux pieds des autels, ose vous prier d'approuver cette union. „Le roi témoigna d'abord quelque surpnse, mais l'estime qu'il avait pour son frère lui inspira une reponse pleine de bienveillance. Îl s-approcha aussitot de Calciope qu'il enibrasa

tendrenient, combla ensuite Lycurgue de pie-veiiances et părut
tres satisfait". 2

1 Mantia. – <ttfleti>ască a l-ai Licing și LIL – îiâg consultă
otacolul și apoi

Calciope la Citite.

2 Model de giație și frumusețe, tânăra Calciope, pe cât de
înțeleptă pe atât de frumoasă, binemeritase stima și adorația
vhuiosulm LIC – ufg.

Profund îndrăgostit ele numeroasele ei farmece, ilustrul
filosof a condm-o ia templul Junonei, unde s-au legat printr-un
jiâiâmânt saci u. După aceasu augustă ceremonie, Licurg s-a
grăbit bă-și conducă ti. iară soție 111 paiatul f. celui său
Polidect, rebele Laccdemomei. „Stăpâne, i-a spus el, virtiio.1

Calciope a primit adineauri jurămintele mele în fața
altarului și îndrazjnesc să te log să bmccuvântezi această unue".
La început, legele se arăta puțin sui prins, însă stima pe care o
avea pentru fratele l-ai, l-a i. idunnai să-i dea un răspuns plin de
bunăvoință. S-a apropiat îndată de Calciope" pe care a sărutat-o
afectuos, și apoi l-a copleșit pe Licuig cu toi i-ul de amabilități,
părând cât se poate de

Ernest mi-a atras atenția asupra acestui text și apoi, a spus
cu oarecare timiditate că de fapt ar fi preferat s-o a de nevastă pe

Ellen decât pe Calcâope, Am văzut că s-Jmai înzdrăvenit și deci i-am propus fără ezitare ca peste o zi-două să ne continuăm călătoria.

N-am să-l obosesc pe cititor purtându-l cu noi pe un drum cunoscut. Ne-am oprit la Siena, Cortona, Orvieto, Perugia, și în multe alte orașe, și apoi, după două săptămâni petrecute la Roma și Neapole, ne-am dus în provincia Veneția și am vizitat toate orașele acelea minunate dintre novârnișurile sudice ale Alpilor și cele nordice ale Apeninilor, făcând călătoria de înapoiere pe la Saint Gothard. Nu știu căruia din noi L-a plăcut mai mult călătoria, dar în orice caz abia când eram pe punctul de a ne întoarce în Anglia, își recăpătase Ernest puterile în suficientă măsură ca să putem zice că e sănătos; abia după multe luni și-a pierdut întru totul senzația dureroasă produsă de rănilor din ultimii patru ani, rămânându-i o cicatrice, dar nimic altceva decât o cicatrice.

Se zice că oamenii care și-au pierdut o mână sau un picior mai simt încă multă vreme după aceea dureri în acel loc. O durere aproape uitată, i-a revenit când s-a întors în Anglia, și anume rana produsă de întemnițare. Câtă vreme fusese doar un negustor, șederea lui la închisoare nu însemnase nimic; nimeni nu știa de ea și chiar dacă s-ar fi știut, nu i-ar fi păsat nimănui;

acum însă, când revenea la situația dinainte, se întorcea dizgrațiat, și durerea de care fusese cruțat la început printr-un mediu atât de nou, încât în mijlocul lui aproape își pierduse identitatea, se abătu asupra lui, ca și cum ar fi primit rana doar cu o zi înainte.

Se gândea la hotărârile mărețe kiate în închisoare, de a se sluji de rușinea în care ajunsese drept o bază fortificată, în loc se a încerca să-i facă pe oameni să uite de ea. „Ei, da, pe atunci erau toate bune, se gândea el, când nu puteam ajunge le struguri, dar acum lucrurile s-au schimbat”. Și pe urmă, cine altul decât un pedant și-ar propune niște țeluri înalte sau ar lua hotărâri înalte?

Câțiva dintre vechii lui prieteni, aflând ca a scăpat de aja-zisa lui nevastă, și că acum o duce din nou bine, voră să reia relațiile cu el; Ernest își manifestă recunoștința față „e ei și uneori încercă să iasă în întâmpinarea avansurilor

4G7 acestora; totuși lucrurile nu merseră prea bine, și curând se închise în sine, prefăcându-se că nici nu-i cunoaște, îl obseda un demon infernal ai onestității, care-l făcea să-și spună mereu; „Oamenii ăștia știu multe, dar nu știu totul; dacă ar ști, n-ar mai vrea să mai aibă de-a face cu mine; de aceea n-am niciun drept să întrețin relații cu ei”.

I se părea că toată lumea în afară de el este sans peut et

sans reproche **1**. Bineînțeles că așa trebuie să fie, pentru că în caz contrariu, n-ar fi fost oare normal ca ei să-i avertizeze pe toți oamenii cu care aveau de-a face în privința propriilor lor deficiențe? Ei bine, el nu putea să facă acest lucru, și nu voia să se bucure de relații bazate pe impresii false, așa că renunță chiar și să mai rânjească după o reabilitare; și își căuta din nou resursele în vechea lui pasiune pentru muzică și literatură.

Bineînțeles că acum e mult de când și-a dat seama ce mare prostie era toată povestea asta, vreau să spun în teorie, pentru că în practică s-a dovedit mult mai nimerită decât ar fi fost normal, împiedicându-l să contracteze niște liaisons care i-ar fi pus lacăt la gura și l-ar fi îndemnat să vadă succesul în altă parte decât acolo unde a ajuns cu timpul să-l vadă. A făcut totul din instinct și fără alt motiv decât faptul că acest lucru era absolut firesc pentru el. Raționamentele lui erau greșite, dar ceea ce făcea era bine. I-am spus odată ceva în genul ăsta, nu de mult, arătându-i ca întotdeauna a țintit prea sus.

— N-am țintit niciodată la nimic, mi-a răspuns puțin indignat, și poți să fii sigur că dacă aș fi crezut vreodată că am vreo șansă, aș fi țintit destul de jos.

Bănuiesc că la urma urmei niciun om a cărui minte nu este – ca să vorbesc cu indulgență – anormală, n-a țintit vreodată prea

sus în mod premeditat. Am văzut odată **p** musca lăsându-se pe o ceașcă de cafea fierbinte, cu o pojghiță subțire de caimac, format de laptele cu care era amestecată; musca și-a dat seama de primejdia îngrozitoare în care se află, și am observat cu ce pași imenși și cu ce eforturi aproape „supramuscane” a traversat suprafața perfidă, întorcându-se înspre marginea ceștii, întrucât terenul nu era suficient de solid ca să-i permită să-și ia zborul de pe el. **1** – în

1 Fără teamă și fără puihană (**franc.**).

Ajdu-mă la ea, în i-am zis ca un asemenea moment suprem de dificultate și primejdie ar putea s-o înzestreze cu un surus de forță morală și fizică ce s-ar fi putut eventual transmite în oarecare măsură și progeniturilor sale. Dar, fără îndoială, ea n-ar fi căpătat surplusul de forță morala, dacă ar fi putut să se abțină, și e sigur că n-o să se mai așeze plciodată cu bună știință pe o alta ceașcă de cafea fierbinte. Cu cât văd mai multe lucruri, cu atât sunt mai sigur ra nu contează de ce fac oamenii ceea ce trebuie, atâta vreme cât într-adevăr fac ceea ce trebuie, și iarăși nu contează de ce au făcut eventual ceea ce nu trebuia, din moment ce asta **3** u făcut. Rezultatul depinde de lucrul săvârșit, iar motivul nu înseamnă absolut nimic. Am citit undeva, deși nu pot să-mi aduc aminte unde, că într-un ținut oarecare era odată o

criza teribilă de alimente, în cursul căreia sărăcimea a suferit cumplit; mulți oameni au murit pur și simplu de foame și, în general, toți au dus-o cât se poate de greu. Într-un sat însă era o văduvă săraca cu mulți copii mici; deși nu prea părea să aibă mijloace de a-i hrăni pe toți, arăta, ca și copiii ei, de altfel ca un om bine hrănit și care o duce bine. „Cum reușesc s-o scoată la capăt?” se întreba toată lumea. Era limpede că dețin un secret, și tot atât de limpede era ca acest secret nu poate să fie decât un lucru dubios; pentru că pe fața bieteii femei se iveau întotdeauna o expresie fugara, chinuită, dacă cineva făcea vreo aluzie la faptul că ea și familia ei prosperă, în timp ce alții mor de foame; în plus, uneori copiii erau văzuți pe afară la ore neobișnuite, în toiul nopții, și fără îndoială aduceau acasă lucruri pe care nu le-ar fi putut obține prin mijloace cinstite. Se știau bănuți și, întrucât până atunci se bucuraseră de o reputație excelentă, bănuielile îi făceau teribil de nefericiți, într-adevăr, trebuie să recunoaștem, erau convinși că faptele lor sunt cel puțin nefirești, dacă nu cumva de-a dreptul ticăloase; și totuși lor continua să le meargă bine și se mențineau cât se poate de vâguroși, în timp ce toți cei din jur erau vlăguți, în cele din urmă, vulcanul a erupt și parohul respectiv a strâns-o cu ușa într-atât pe biata femeie, punându-i tot felul de întrebări, încât, cu lacrimi în ochi, și cu amarnică

rușine, femeia a mărturisit adevărul: se ducea împreună cu copiii îl strângeau melci de sub tufișuri și garduri vii și apoi! fierbeau și-i mâncau; nu putea fi iertată pentru asta? Mai avea oare vreo speranță de mântuire pe lumea asta sau pe lumea cealaltă, după o asemenea purtare de-a dreptul nefireasca?

Tot așa am auzit de o contesă văduva, care rămăsese la bătrânețe cu o mare avere, investită toată în rente consolidate; avusese mulți copii, toți băieți, și în dorința de a le da tine-n lor posibilitatea unui debut frumos în viață, ar fi vrut să jibă un venit mai mare decât cel pe care M aduceau acțiunile ei. Consultându-și a, fu sfătuită să și le vândă și să-și investească banii în acțiuni ale societății London & North-ivesion Radway, al căror curs în momentul acela era de circa optzeci și cinci la sută. Pentru ea asta era exact același lucru ca și mâncatul melcilor pentru văduva sărmana, a cărei poveste am spus-o mai sus. Cu rușine și durere ca și rușinea și durerea unui om care săvârșește un lucru murdar – deși trebuia să le asigure perspective de dezvoltare băieților ei – făcu după cum fusese sfătuită. Apoi, multă vreme nu putu dormi noaptea și trăi urmărită de presimțirea unei catastrofe. Dar, ce se întâmplă? Le dădu băieților posibilitatea să înceapă o viață bună și peste câțiva ani constată că pe deasupra și-a mai și dublat capitalul, iar apoi,

revânzându-l, a revenit la rentele consolidate și a murit în situația binecuvântată a oricărui alt rentier.

Ea socotea într-adevăr că face un lucru greșit și primejdios, dar asts n-avea absolut nicio importanță. Dacă și-ar fi investit banii cu deplină încredere după recomandarea vreunui eminent bancher londonez ale cărui sfaturi s-ar fi dovedit greșite, pierzându-și astfel toată averea, și dacă ar fi făcut lucrul acesta cu inima ușoară și fără să aibă convingerea că păcătuiește – oare nevinovăția ce i-ar fi dat-o conștiința că nu face un lucru rău și caracterul nobil al motivelor ce o îndemnau în acțiunile ei i-ar fi servit la ceva? Bineînțele că nu!

Dar să revin la povestea mea. Towneley îi dădu eroului meu cel mai mult de furcă. După cum am mai spus, Towneley știa că Ernest 6 să aibă curând o avere însemnată, dar Ernest bineînțele că nu știa că Towneley știe. Towneley personal era destul de bogat și, între timp, se căsătorise: Ernest urma să fie și el bogat în curând și încercase bona fă

2 se căsătorească, și desigur ca mai târziu avea să-și ia o ție legitimă. Cu un asemenea om merita să-ți dai osteneala și and, într-o zi, îl întâlne pe Ernest pe stradă, iar Er-flest încerca să-l evite, Towneley nu se lăsă ci cu agerimea Afectuoasa care-l caracteriza îi citi gândurile și, moralmente vorbind, îl luă de ceafă

și, râzând, îi scoase la iveală toate jgjesubturile, spunându-i că nici nu vrea să audă de asemenea prostii

Towneley rămăsese și acum pentru Ernest același idol din totdeauna, și Ernest, care se lăsa foarte ușor înduioșat, resimți față de el aceeași recunoștință și tandreță dintotdeauna dar în fundul sufletului, ceva nelămurit, mai puternic decât Towneley, îl făcu pe eroul meu să se hotărască să rupă cu el într-un mod mai hotint chiar decât cu oricare altă persoană de pe lume; îi mulțumi în grabă, cu glas scăzut, și-i strânse mâna, în timp ce în ochi i se iveau lacrimi, cu toate eforturile de a și le stăpâni.

— Dacă ne vom mai întâlni vreodată, zise el, te rog nici să nu te uiți la mine. Iar dacă vei auzi cândva despre mine, ca în scris lucruri ce nu-ți vor fi pe plac, te rog să te gândești la mine cu toată îngăduința de care ești capabil.

Și așa s-au despărțit.

Auzind de întâlnirea lor, i-am spus lui Ernest cu gravitate: Towneley e băiat bun și n-ar fi trebuit să rupi cu el în felul ăsta.

Nu numai că e un băiat foarte bun, mi-a răspuns

Ernest, dar este fără doar și poate cel mai bun om pe care

— Am văzut în viață – în afară doar de tine, a adăugat el, făndu-mi acest compliment; Towneley reprezintă pentru mine

idealul suprem; dacă doresc într-adevăr să semăn cu e; ne apoi atunci negreșit cu el aş vrea să semăn; însă între noi nu exista o adevărată solidaritate. Aş suferi mereu de teama că o să-şi strice părerea bună despre mine, dacă aş şoiim e lucruri care nu-i plac, şi eu am de gând să spun foarte multe lucruri, continuă e! mai vesel de data aceasta, care n-au să-i placă lui Towneley.

Am mai spus şi înainte că un om poate în general's, a re-minţe destul de uşor la părinţii lui, pentru a se consacra lui's, dar nu e chiar atât de uşor să renunţe la oameni în lui Towneley.

Capitolul LXXXI

Şi aşa s-a îndepărtat de toţi cehii prieteni, cu except ța mea, şi a vreo trei sau patru intimi de-ai mei, de care era sigur că-i vor îndrăgi, aşa cum îi îndrăgea şi el, şi care, la şi mine, se bucurau să poată fi în contact cu o minte tânără şi proaspătă. Ernest se ocupa de registrele mele contabile ori de câte ori era cazul să se ocupe, ceea ce de altfel nu se întâmpla prea des, şi-şi petrecea restul timpului adăugând câte ceva la numeroasele note şi eseuri scrise într-o doară şi care se acumulasera prin mapele lui. Oricine era obișnuit cu scrisul putea vedea dintr-o ochire că literatura constituie calea lui firească de dezvoltare, şi eram încântat să-l văd că se apucă în mod atât de spontan de scris, însă nu tot atât de încântat eram să văd că se ocupă în continuare numai de

subiectele cele mai serioase, aş putea zice chiar solemne, după cum nu-i plăcea din toată muzica decât cea cu un caracter cât se poate de serios.

I-am spus într-o zi că faptul că Dumnezeu nu acorda decât o răsplata tare mărunţă pentru ocupaţiile foarte serioase, constituie o dovadă suficientă că asemenea ocupaţii nu-i sunt pe plac, sau în orice caz că nu p? re să aibă o păiere chiar atât de bună despre ele, sau că ar dori să le stimuleze într-un fel sau altul.

Ernest mi-a răspuns:

O, te rog nu-mi mai vorbi despre răsplată. Uit". – te ia Milton, de pildă, care n-a primit decât cinci lire pentru Paradisul pierdut.

Dar şi asta era prea mult, i-am răspuns pro npt. Eu i-aş fi dat dublul acestei surne ca să nu-l scrie de loc.

Ernest a fost puţin şocat.

— În orice caz, mi-a spus râzând, eu, cel puţin, nu scriu poezii.

Asta era o piatră aruncată în grădina mea, fiindcă vo „devilurile mele erau în versuri. Aşa că am abandonat subiectul.

După o vreme se încăpăţâna să reia chestiunea care – obseda şi anume că primeşte trei sute de lire pe an, far), să

absolut nimic, după cum zicea ei, și-mi vorbi de îna de a-și căuta o slujbă care să-i aducă un venit sufî pentru a Putea trăim răs de acest proiect, dar l-am lăsat în pace. A peste tot, cât a putut, multă vreme, dar cred că e inu-11 A mai spun cât de puţin succes a avut. Cu cât înaintam t A Au-11 a vai” sta cu at! t ma convingeam tot mai mult de prostia şi realitatea publicului; în acelaşi timp însă îmi dădeam tot mai mult seama cât de greu este să te impui acestei prostii’s, creduliţăi., Ernest a încercat pe rând să-i convingă pe câţiva directori, le publicaţii să-i tipărească diverse articole. Uneori, câte un redactor-şef asculta ce-i spunea Ernest şi apoi îl ruga să-i lase articolul să-l citească, dar mai întotdeauna articolele îi erau înapoiate, cu scrisori politicoase, care-i informau că nu sunt potrivite pentru publicaţia respectivă, unde fuseseră trimise. Şi totuşi, chiar aceste articole au apărut în buna parte în lucrările sale ulterioare, şi nimeni n-a avut nimic de zis, nici măcar pe motivul că n-ar fi fost bune din punctul de vedere al meşteşugului literar.

— Îmi dau seama, îmi spuse el într-o bună zi, că există o cerere imperioasă, dar oferta trebuie să fie foarte rugătoare, E drept că odată directorul unei mari reviste lunare i-a acceptat un articol şi el a crezut că în sfârşit a reuşit să intre în lumea literară. Articolul trebuia să apară peste două numere, iar Ernest urma să

primească de la tipografie șpalturile peste zece zile sau două săptămâni; dar săptămânile treceau una după alta, și Ernest nu primea niciun șpalt; trecură luni la mijloc și tot nu se găsea loc pentru articolul lui Ernest; în cele din urmă, după vreo șase luni, directorul revistei i-a spus într-o dimineață că are toate numerele aco-Pențe pentru zece luni de atunci înainte, dar cu siguranța ca articolul în o să apară. Primind acest răspuns, Ernest inststăjă i se dea înapoi manuscrisul.

Uneori, totuși, articolele i-au fost publicate, și atunci Er—1 Lst constata că redactorul-șef le ajustase după propria lui lantezie, introducând niște glume ce i se păruseră nostime, Sau scoțând tocmai pasajul considerat de Ernest cheia între & n probleme, iar apoi, deși articolele apăruseră, când fusese vorba de a i le plăți, se considerase că asta e cu altă chestiune, și Ernest nu văzu un ban.

— Redactorii-șefi, îmi zise el, într-o bună zi, cam pe epoca aceea, seamănă cu oamenii din Apocalips, care cumpăr și vând: cu toții sunt ca niște fiare.

Într-un târziu, după luni întregi de dezamăgiri și JUp-multe ceasuri plicticoase și obositoare, irosite în anticamere sordide (și dintre toate anticamerele, cele ale directorilor de publicații mi se par cele mai îngrozitoare), căpăta în sfârșit o ofertă bona fide de

angajare din partea unui săptămânal de frunte, datorită unei recomandării pe care am izbutit i-o obțin de la cineva cu mare influență la ziarul respectiv, Redactorul-șef îi trimise vreo zece cărți voluminoase pe diverse teme foarte dificile, rugându-l să le recenzeze într-un singur articol, până într-o săptămână. Într-una din cărți era și o scrisorică din partea redactorului-șef, cerându-i să condamne ne carte. Lui Ernest cartea pe care trebuia s-o condamne îi stârni în mod deosebit admirația, și văzând că nu are nici cea mai mică șansa de a se purta în mod echitabil cu cărțik ce-i erau supuse spre recenzare, le înapoie pe toate redactorul uișef.

În cele din urmă, un ziar îi primi într-adevăr vreo? ece articole și i le plăti pe loc, cu câte două lire bucata, dar după această acțiune ziarul își dădu duhul la vreo două săptămăm după apariția ultimului articol al lui Ernest. S-ar fi păru că e greu de contestat priceperea profesională a celorlalți redactori-șefi care refuzaseră să aibă de-a face câtuși de puțin cu nenorocosul meu fin.

Nu mi-a părut rău că Ernest a eșuat cu periodicele, întrucât a scrie pentru reviste sau ziare este un exercițiu foarte prost pentru cei ce aspiră să scrie cărți de un interes mai durabil. Un tânăr scriitor trebuie să aibă mai mult timp pentru reflecție decât

îi permite colaborarea la presa cotidiană să-i chiar săptămânală. În schimb Ernest personal a fost teribil de afectat văzând cât de puțin vandabilă e marfa ce o produce, ca și propria sa persoană.

— Ah, îmi zise el, dacă aș fi fost un cal pursânge, o oaie de rasă, sau un porumbel dintr-un anumit neam, un iepure cu urechile retezate, și tot aș fi fost mai bun vândut pe piață. Chiar dacă aș fi fost o catedrală într-î” 1, e din colonii, oamenii mi-ar fi dat ceva, dar așa, se pare

Afă! J

— Jt-au nevoie de mine.

Și acum că era sănătos și odihnit, voia să deschidă iarăși prăvălie, lucru de care bineînțeles nici n-am vrut să aud.

— Ce-mi pasă mie, îmi zise el într-o bună zi, dacă sunt ea ce oamenii numesc un gentleman? Iar felul lui de a vorbi era asPru aproape agresiv. Ce avantaj am avut vreodată de e urma faptului că eram un gentleman? Dimpotrivă, am fost

Jijn pricina asta mai puțin capabil de a exploata pe alții și mult mai susceptibil de a fi exploatat de ei. S-a folosit față de mine doar un alt mod de a mă trage pe sfoară, atâta tot. Dacă n-ai fi fost tu atse kun cum] ne> az* n-aș fi avut un gologan în pungă. Slava Domnului că cel puțin mi-am plasat copiii ac0] o unde sunt.

L-am rugat să mai stea liniștit o vreme și să nu vorbească

încă de deschiderea unei noi prăvălii.

— Dar oare situația de gentleman, zise el, o să-mi aducă în cele din urmă bani? Și o să existe vreun lucru care să-mi aducă până la urmă liniștea, așa cum mi-ar aduce-o banii? Se zice că cei care au avere, foarte greu pătrund în împărăția Cerurilor. Ba zău că ajung acolo; ei sunt ca niște Struldbrugi; trăiesc, trăiesc, trăiesc întruna, și sunt fericiți încă mulți ani după momentul când, dacă ar fi fost săraci, ar fi intrat în împărăția Cerurilor. Aș vrea să trăiesc multă vreme și să-mi cresc copiii, dacă aș vedea că educația ce le-aș da-o i-ar face fericiți; asta doresc, și ceea ce fac acum n-o să mă ajute. A fi un gentleman constituie un lux pe care nu mi-l pot permite și, prin urmare, nici nu-l doresc. Dă-mi voie să mă întorc la prăvălia mea și să fac pentru oameni lucrurile de care au ei nevoie, și pentru care mă plătesc. Ei știu ce vor și ce le trebuie, mai bine decât îi pot învăța eu.

Era greu să neg înțelepciunea acestei judecăți și, dacă s-ar fi bizuit numai pe cele trei sute de lire pe an căpătate de la mine, l-aș fi sfătuit să-și redeschidă prăvălia chiar a doua zi dimineață, însă situația fiind alta, am mai tergiversat problema îi am ridicat tot felul de piedici, liniștiiindu-l cât puteam mai bine, de fiecare dată când revenea la acest subiect.

Bineînțeles că Ernest citea cărțile domnului Darwin de

jdată ce apăreau și adoptă evoluția ca o teorie de bază, din ea o profesiune de credință.

— Mi se pare, îmi spuse el odată, că sunt ca o dintr-aceea, care, dacă a fost întreruptă din confecționarea hamacului ei, trebuie să reia lucrul de la început. Atâta vreme cât m-am aflat pe o treaptă socială mult merioars, unde coborâsem, m-am descuieat destul de bine, și dacă n-ar H fost Elăen **b** mijloc, aș fi câștigat desrui bani; când încerc să reiau lucrul de pe o treaptă mai înaltă, eșuez total.

Nu știu dacă analogia este sau nu valabilă, dar sunt sigur ca instinctul lui Ernest nu dădea greș, spunându-i că după o cădere gravă ar fi fost mai bine să reia viața de pe o treaptă inferioară și, după cum am mai spus, l-aș fi lăsat să-și redeschidă prăvălia, dacă n-aș fi știut ceea ce știam.

Pe măsură ce se apropia data fixată de mătușa lui, îl pregăteam tot mai asiduu pentru evenimentul așteptat, și, în cele din urmă, când a împlinit douăzeci și opt de ani, am putut să-i spun totul și să-i arăt scrisoarea semnată de mătușa lui pe patul de moarte, pe baza căreia am avut obligația să păstrez banii pentru el. S-a întâmplat ca ziua lui de naștere să cadă într-o damânică a anului 1863, dar chiar a doua zi am transferat acțiunile pe numele lui și i-am oferit registrele de conturi, pe care

de un an și jumătate le ținea chiar el.

Cu toate că-l pregătisem atât de intens, totuși i-a trebuit destul de multă „vreme piuă să se lase cu adevărat convins și să creadă că banii sunt efectiv ai lui. Nu spunea aproape nimic, ca și mine de altfel, fiindcă sunt sigur că eram la fel de emoționat că mi-am îndeplinit misiunea până la capăt în mod satisfăcător, cum era și Ernest, trezindu-se în posesia unei sume de peste șaptezeci, de mii de lire. Când începea să vorbească, nu rostea decât câte o propoziție sau două, din când în când, exprimându-și gândul din momentul respectiv.

— Dacă aș transpune în muzică emoțiile acestui moment, zise el, mi-aș permite să folosesc din plin sexta mărită.

Puțin mai târziu mi-aduc aminte că a spus, râzând într-un fel care amintea de râsul în a tuș, îi sale:

— Mă bucur nu atât de plăcerea ce mi-o produce acest eveniment, cât de durerea ce o va produce tuturor cunoștințele mele, în afară doar de tine și de Towneley.

I-am răspuns:

— Părinților tăi nu poți să le spui acest lucru, fiindcă ar însemna să-i „înnnebunești de-a binelea.

Nu, nu, nu! exclamă Ernest, ar fi o cruzime mult prea mărfi i ar ca și cum sac l-ar °rerî ca jertfă pe Abraham, rara să existe prin

apropiere un crâng unde să fie pregătit un kerbec. Și pe urmă, de ce aş face-o? De patru ani n-au mai existat niciun fel de relații între noi.

Capitolul LXXXII

S-ar zice că pomenind în treacăt de Theobald și de Cristâna, – am stârni într-un fel, făcându-i să se trezească din letargie și să revină la activitate, în anii ce s-au scurs de la ultima lor apariție pe scena noastră, au rămas la Battersby și și-au concentrat întreaga afecțiune asupra celorlalți copii ai lor.

pentru Theobald pierderea puterii de a-și chinui fiul cel mare, fusese un hap amar; dacă s-ar putea cunoaște adevărul s-ar – sunt convins – ca acest lucru l-a făcut să sufere mai mult decât rușinea pricinuită de întemnițarea lui Ernest. Făcuse vreo două-trei încercări de a redeschide negocierile prin intermediul meu, însă nu i-am pomenit niciodată lui Ernest de acest lucru, fiindcă știam bine că o să-l tulbure, în schimb i-am scris lui Theobald că fiul lui este absolut de neînduplecat și i-am recomandat ca cel puțin pentru moment să nu mai încerce să revină la acest subiect. Mi s-a părut că îndemnul o să fie cel mai mult pe placul lui Ernest și cel mai puțin pe al lui Theobald, însă, la câteva zile după ce Ernest și-a preluat averea, am primit o scrisoare de la Theobald, în care era introdusă și o scrisoare

pentru Ernest. Pe aceasta n-am putut să i-o ascund.

Iată conținutul scrisorii: „Fiului meu, Ernest, Deși în repetate rânduri ai respins încercările mele de apros ere, fac din nou apel la sentimentele tale cele mai bune. Mama ta, de multă vreme suferindă, este, cred, aproape în pragul morții; nu mai e în stare să mănânce nimic, și doctorul Martin își manifestă prea puține speranțe că se va însănătoși.

— Și tu vei fi țărană, 4 (7

Byr-i i „* *

jjj – r

Ea și-a exprimat dorința de a te vedea și zice că e sigura că nu vei refuza să vii s-o vezi; dată fiind starea ei, nu pot să cred că n-o vei face.

Îți trimit prin mandat banii de tren și am să-ți plătesc biletul de întoarcere.

Dacă ai nede haine pentru această călătorie, comandă-ți tot ce ți se pare potrivit, și cere să mi se trimită mie nota de plată; am s-o achit imediat cu condiția să nu depășească opt sau nouă lire, iar dacă mă vei anunța cu ce tren sosești, îți voi trimite trăsura la gara. Te încredințez că ram în tatăl tău afectuos

T. Pontifex”.

Bineînțeles că Ernest n-a putut să șovăie niciun moment.

Acuma își putea îngădui să zâmbească, auzind că taică-su s-a oferit să-i plătească hainele, precum și că i-a trimis un mandat poștal, acoperind exact costul unui bilet de clasa a doua; a fost bineînțeles zguduit aflând de starea maică-sii, și totodată afectat de dorința ei de a-l vedea. A telegrafiat că va sosi de îndată acolo. L-am văzut puțin înainte de a pleca, și am fost încântat să constat cât de frumos îl îmbrăcase croitorul. Nici Tow-neley personal n-ar fi putut să fie mai bine echipat. Sacul de voiaj, pelerina, tot ce avea pe ei, era de bun gust. Mi s-a părut că are o înfățișare mult mai agieabilă decât avusese la douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani. Cele optsprezece luni de liniște și tihnă șterseseră toate urmele suferințelor sale anterioare și, de când se îmbogățise cu adevărat, pe fața lui stăruia un aer de însusianță și de bună dispoziție, ca la un om căruia toate îi merg de minune; acest aer ar fi dat o înfățișare agreabilă chiar și unui bărbat mult mai urât. Eram mândru și încântat de el. În sinea mea mi-am spus că orice va face, de înșurat însă e sigur că n-o să se mai însoare vreodată.

Călătoria a fost penibilă. De cum s-a apropiat de gară și a dat cu ochii de toate elementele familiare, puterea de asociere a fost atât de mare încât i s-a părut că moștenirea de la mătușa lui n-a fost decât un vis și că el se întoarce din nou

Nepăsare (franc.).

În casa lui taică-su, așa cum se întorcea în vacanța de la Cambridge. Oricât se stăpânea, se simțea cuprins de vechea tristețe, de acel „rău de casă” care-l făcuse atâta să sufere odinioară, inima începu să-i bată din ce în ce mai tare, gândindu-se la apropiata întâlnire cu taică-su și cu maică-sa. „Și va trebui s-o sărut pe Charlotte”, își zise el.

Oare taică-su o să-l întâmpine la gară? O să-l primească cu aerul că nimic nu s-a întâmplat, sau o să fie rece și distant? Și cum o să primească vestea norocului ce a dat peste fiul lui? Când trenul trase la peron, Ernest trecu repede în revistă fețele celor câțiva oameni din gară. Silueta binecunoscută a lui Theo-bald nu se afla printre ei, dar de partea cealaltă a gardului care despărțea curtea gării de peron, văzu trăsura trasa de noney, destul de sărăcăcioasă, după cum i se păru, și Ernest îl recunoscu pe vizitiul lui taică-su. Câteva minute mai târziu se afla în trăsură, în drum spre Battersby. Nu-și putu stăpân un zâmbet văzând aerul surprins al vizitiului, când constată schimbarea substanțială din înfățișarea lui. Vizitiul era cu atât mai surprins, cu cât ultima dată când fusese acasă, Ernest purta, haine preotești, iar acum nu numai că era mirean, dar era un mirean elegant, Atât de mare era schimbarea, încât vizitiul îl recunoscu abia când îi adresă Ernest

cuvântul.

Ce fac părinții mei? întrebă el în grabă, urcându-se în trăsură.

Stăpânul e bine, conașule, răspunse vizitiul, dar stăpâna e tare rău.

Calul știa că merge acasă și începu să tragă tare de hățuri. Era o adevărată zi de noiembrie – rece și cu un aer înțepător: de o parte a drumului câmpul era inundat; tocmai acolo trebuiră să treacă printr-un grup de călăreți însoțiți de câini, pentru că în dimineața aceea avea loc o vânătoare lângă Battersby. Ernest zări câteva cunoștințe, dar probabil oamenii nici nu-l recunoscuseră și nici nu aflaseră despre marele lui noroc. Când se apropiară de turnul bisericii din Battersby, Ernest văzu casa parohială în vârful dealului; coșurile casei se înălțau puțin deasupra copacilor desfrunziți care o înconjurau; Ernest se lăsă pe spate, sprijinindu-se de pernele trăsurii, și-și acopă fața cu mâinile.

Călătoria se sfârși, așa cum se întâmplă chiar și cu cele în –, neplăcute sferturi de oră din viața unui om, și peste dteminute se afla pe treptele din fața casei tatălui său. Taică-u auzind că sosește trăsura, cobori câteva trepte pentru a-i iel în întâmpinare. Ca și vizitiul, își dădu seama dintr-o ochire că Ernest e îmbrăcat ca un om care nu duce lipsă de bani, \$1 el e robust,

plin de sănătate și vigcare.

Nu se așteptase câtuși de puțin la așa ceva, și nu pe asta mizase. Voia ca Ernest să se întoarcă, dar așa cum trebuie să se întoarcă orice fiu risipitor – care se respectă și a intrat în tradiție – umilit, distrus, cerându-și iertare de la cel mai blând și mai chinuit tată de pe lume. Dacă avea pantofi și ciorapi în picioare și dacă era cât de cât îmbrăcat, asta trebuie să se datoreze pur și simplu faptului că în mod amabil i se pusese la dispoziție niște haine care să înlocuiască zdrențele și peticele; or, el se lăfăia într-o pelerină gri, cu o cre. ați albastru cu alb, și arăta mai bine decât îl văzuse Theobald în toată viața lui. Era un adevărat dezmăț. pentru asta fusese el atât de generos, încât să se ofere să-i pună la dispoziție lui Ernest niște haine ca lumea, în care să nu să-și viziteze mama pe patul de moarte? Era posibil ca un om să se comporte mai josnic decât Ernest, profitând de avantajele ce i se acordaseră? Ei bine, n-avea să dea niciun golost, în plus peste cele opt sau nouă lire făgăduite. Ce noroc că n stabilise o limită, totuși. Asta-i bună, dar el, Theobald, nu-și putuse permite niciodată să-și cumpere un sac de voiaj atât di elegant. Mai folosea încă unul vechi, pe care i-l cedase taica?! când îl trimisese la Cambridge. Și pe urmă, negreșit, el vorbis” doar de haine, nu și de un sac de voiaj.

Ernest își dădusem. T de gândurile ce-l frământa pe uică-su și i se păru că ar fi trebuit să-l pregătească într-un fel, penin ceea ce vedea acum; trimisese însă telegrama atât de reped după primirea scrisorii lui taică-su și venise atât de prompt îi urma ei, încât chiar dacă iir fi trecut prin minte mai de vreme acest gând, n-ar fi fost ușor să-l pună în aplicare! întinse mâna lui taică-su și-i spuse râzând:

— A, să știi că le-am plătit toate istea; mă tem că aflat că domnul Overton mi-a transmis toți banii în Alethea, Theobald se făcu stacojiu la fața.

— Dar de ce? zise el. – și de fapt astea fură primele

Cuvinte ce-i ieșiră de pe buze – dacă banii nu erau ai lui cu adevărat, de ce nu i-a predat fratelui meu John și mie?

Apoi se bâlbâi și făcu o mutră pocăită, dar în orice caz astea fură cuvintele pe care le rosti.

Pentru că, dragă tată, zise Ernest tot râzând, mătușa i-a lăsat banii ca să-i păstreze pentru mine, și nu pentru tine sau pentru unchiul John. Și averea s-a ridicat mereu ajungând acum la peste șaptezeci de mii de lire. Dar spune-mi, ce face mama?

Nu, Ernest, zise Theobald agitat, chestiunea nu poate rămâne așa, trebuie să mă asigur că lucrurile s-au făcut în niod corect și legal.

Cuvintele lui Theobald sunară așa cum era îndeobște felul lui de a vorbi, și avură darul de a aduce pe loc în mintea lui Ernest tot șirul de noțiuni legate de tatăl lui. Împrejurimile erau într-adevăr cele familiare, dar persoanele se schimbaseră într-atât, încât aproape nu le mai puteai recunoaște. Imediat Ernest se răsti cu asprime la Theobald. N-am să repet cuvintele folosite, fiindcă îi ieșiră de pe buze înainte de a atîmp să le cântărească, și s-ar putea ca unii dintre cititorii mei să le socotească lipsite de respect; n-au fost prea multe, dar au avut tot efectul scontat. Theobald nu mai zise nimic, >dar se făcu pămîntiu la față; nu i-a mai vorbit niciodată fiului lui în așa fel, încât să-l oblige să repete ceea ce spusese atunci. Ernest își recăpătă stăpînirea de sine și întrebă din nou de maică-sa. Theobald se bucură că are prilejul să schimbe subiectul și răspunse de îndată, pe tonul ce l-ar fi adoptat față de o persoană care ar fi dorit în mod deosebit s-o împace, că starea Cristinei se agravează din zi în zi, deși a făcut pentru ea tot ce i-a stat în putință, încheie, spunând că Cristina a fost consolarea și reazemul vieții sale, timp de peste treizeci de ani, dar că în starea de față nu poate dori prelungirea vieții ei.

Cei doi bărbați se duseră sus în camera Cristinei, încăpere unde se născuse și Ernest. Taică-su intră înaintea lui și o Pregăti

pentru venirea fiului. Biata femeie se ridică în capul oaselor, când se apropie Ernest și, plângând, îl apucă cu brați-le pe după gât, strigând:

— O, știam eu că o să vină, știam eu, știam eu că o să vină i

Ernest se muie de tot și plânse, cum nu mai plânsese de ani de zile.

— O, dragul meu băiat, dragul meu băiat, zise Cristina.

de îndată ce-și recapătă glasul. Chiar niciodată n-ai mai fost pe aproape de noi în toți anii ăștia? A, tu nici nu știi cum te-am iubit și cum te-am jelit, și tăticul la fel de mult ca și mine.

Știi că el își arată mai puțin sentimentele, dar pot să-ți spun căi de mult, cât de profund a suferit pentru tine. Uneori noaptea mi se părea că aud pași prin grădină și mă ridicam tiptil din pat, să nu-l trezesc, și mă duceam la fereastra” sa mă uit afară, dar nu vedeam decât beznă sau zorile cenușii, și mă întorceam plângând în pat. Și totuși, cred că tu ai fost pe aici, deși erai prea mândru ca să ne dai de știre – și acum, în sfârșit, te strâng încă o dată în brațe, scumpul meu, scumpul meu băiat, Lui Ernest i se păru că a fost teribil de crud, îngrozitor de sălbatic și împietrit.

— Mamă, zise el, iartă-mă, numai eu sunt de vină. N-ar fi trebuit să mă arăt atât de aspru; am greșit; am greșit cumplit.

Bietul om bolborosea numai cuvinte pornite din inimă, și

inima lui tânjea după maică-sa, așa cum crezuse că n-ar mai fi în stare s-o facă vreodată.

— Dar n-ai venit niciodată, continuă ea, chiar dacă era întuneric și noi n-am știut? Ah, lasă-mă să cred că n-ai fost chiar atât de crud cum te-am socotit noi. Spune-mi că ai venit, măcar așa, ca să mă consolezi și să mă faci mai fericită.

Răspunsul lui Ernest fu prompt.

— N-am avut bani ca să vin, mamă, până acuma de curând.

Asta era o scuză pe care Cristina o putea înțelege și accepu.

— A, va să zică ai fi venit, dacă ai fi putut; atunci an* să iau intenția drept o faptă împlinită și acum că te am iarăși aici, departe de orice primejdje, spune-mi că niciodată, niciodau n-o să mă mai părăsești, până când – până când – ah, dracul meu băiat – ți-au spus că sunt pe moarte?

Cristina plânse lacrimi amare și-și îngropa capul în pământ.

Capitolul LXXXIII

Joey și Charlotte erau și ei în odaie, între timp Joey fusese hirotonisit și îi slujea de diacon lui Theobald. Niciodată nu se înțelesese bine cu Ernest și acesta din urmă își dădu imediat seama că nu există nici cea mai mică șansă de rapprochement între ei. Fu un pic surprins văzându-l pe Joey în haine preoțești carătând cam tot așa cum arătase și el cu câțiva ani înainte,

întrucât cei doi frați semănau destul de bine între ei; dar fața lui Joey era rece și n-o lumina nicio scânteie de spirit boem; era preot și avea să se comporte ca toți ceilalți membri ai clerului, nici mai bine, nici mai rău. îl salută pe Ernest oarecum de haut en bas 2, adică cel puțin așa încercă s-o facă la început, dar nu-i prea merse și fu nevoit să renunțe.

Soră-sa îi întinse obrazul ca s-o sărute. Ah, și ce neplăcuta treaba era asta; de trei ceasuri trăia o adevărată groază la gândul că o să trebuiască s-o facă. Era în felul ei distantă. și a un aer de reproș, cum era de altfel și de așteptat din partea unei persoane superioare ca ea. îi purta sâmbetele, pentru că tot nu izbutise să se mărite, lucru de care îl socotea vi-nope Ernest; în taina susținea că greșelile lui de conduita îi împiedicaseră pe unii tineri s-o ceară de nevastă; de aceea îl făcea răspunzător pe Ernest, punându-i în sarcină daune foarte însemnate. De la început, ea și cu Joey căpătaseră instinctul de a se orienta dincotro bate vântul, și întotdeauna ținuseră cu cel mai tare, iar acum cei doi frați să identificaseră perfect cu generația mai vârstnică – adică împotriva lui mest. De aceea, în această privință se realizase între ei o mță ofensivă și defensivă, deși exista totodată între ei și un poi mocnit, dar distrugător.

Ce! puțin asta era concluzia la care ajunsese Ernest – nu te

din amintirile referitoare la persoanele în cauză, și în

1 Apropieie (fianc.).

a De sus în jos; condescendent, (franc.).

parte din observarea micilor lor gesturi în prima jumătate de oră de la sosirea lui, când stăteau cu toții laelaltă, în camera maică-sii – fiindcă deocamdată, firește, nu aflaseră încă de averea moștenită de Ernest. Nu era greu să-și dea seama că privirile ce i le aruncau din când în când ersis pline nu numai de surprindere, ci și de indignare, și știa foarte bine ce gândesc.

Cristina văzu schimbarea produsă la Ernest – că pare mult mai solid și mai viguros, atât ca trup deși ca spirit, decât fusese la ultima lor întâlnire. Văzu și cât de bine era îmbrăcat, și, cu toate că-i revenise întreaga afecțiune pentru primul născut, era ca și ceilalți, puțin alarmată în privința buzunarului lui Tlieobald, despre care presupunea că fusese muls din gros, pentru toată această splendoare. Observând acest lucru, Ernest căută să-i liniștească tulburarea, dându-i toate amănuntele cu privire la moștenirea mătușii lui și la felul cum o administrasem eu, chiar în prezența fraților săi; aceștia însă se prefăcură că nu бага de seamă, sau cel puțin că e vorba de o chestiune care în mod norma! nu-i privește câtuși de puțin, La început, maică-sa protestă puțin împotriva faptului că banii i-au fost dați lui,

„trecând peste capul tăticului”, după cum se exprimă ea.

— Vai, dragul meu, zise ea pe un ton dezaprobator, dar nici măcar tăticul tău n-a avut vreodată atât de mulți bani! Înșă Ernest o liniști, sugerând că dacă domnișoara Pontifex ar fi știut cât de mult va crește suma respectivă, i-ar fi lăsat cea mai mare parte lui Theobald. Cristina acceptă acest compromis și imediat, așa bolnavă cum era, se aruncă cu pasiune în vârtejui noii situații și, luând-o drept un nou punct de pornire, începu să cheltuiască mintal averea lui Ernest.

Poate n-ar fi rău să menționez în treacăt că Cristina avea dreptate zicând că Theobald n-a avut niciodată atâția bani, câți poseda acum fiul lui. În primul rând ca el n-a avut o perioadă de paisprezece ani ca minor în care timp niciun fel de cheltuieli să nu fi împiedicat acumularea banilor, și în al doilea rând că el, ca și mine, și ca mai toată lumea, suferise în oarecare măsură în epoca 1846 – nu suficient ca să-i reteze aripile sau măcar să-i lase urme grave, dar suficient ca să-i sperie și

— 1 facă să se mențină tot restul vieții în limitele investițiilor

SVure, nespeculative. Faptul că fiul lui e mai bogat decât e!
3 „că e bogat la o vârstă atât de tână, îl zgândărea pe Theobald mai mult decât faptul că Ernest avea avere. Dacă ar fi trebuit să

aștepte până la șaizeci sau șaizeci și cinci de ani, și

Antre timp să dea faliment din cauza incapacității financiare, atunci poate că i-ar fi permis să aibă o sumă suficientă ca să trebuiască să intre la azil și ca să-și plătească cheltuielile de ninormântare; dar ca Ernest să intre în posesia unei sume ele prezeci de mii de lire la douăzeci și opt de ani, să fie tăia nevastă și să aibă numai doi copii – asta era o nedreptate stricătoare la cer. Cristina era prea bolnavă și prea grăbită să cheltuiască banii, pentru ca să se mai sinchisească de asemenea considerente de amănunt, pe lângă faptul că era mult mai blândă din fire decât Theobald.

„Norocul ăsta extraordinar, își zise ea înțelegând totul dintr-o privire, a șters cu buretele rușinea întemnițării lui. În privința asta trebuie lăsate la o parte toate fleacurile și prostiile, întreaga poveste a fost o greșeală, o greșeală nenorocită, e drept, dar acum nici nu mai trebuie să pomenim de ea. Bineînțeles că Ernest o să se întoarcă la Battersby și o să stea aici până s-o însura, și o să-i plătească bine lui taică-su pentru că-i dă masă și casă. De fapt așa e și just, ca Theobald să câștige și el cevași sigur că și Ernest dorește ca taică-su să câștige bine; ăsta este fără îndoială aranjamentul cel mai bun și cel mai simplu ce se poate imagina; și el ar putea s-o scoată pe soră-sa în lume, mult mai

mult decât s-au preocupat vreodată Theobald sau Joey s-o facă. Și iarăși nu încapе îndoială că o să dea niște petreceri splendide la Battersby.

Bineînțeles că Ernest o să-i cumpere lui Joey o parohie și° să-i facă în fiecare an cadouri foarte frumoase surorii lui – dar cum altfel! A, da – acum o să devină un magnat al ținutului; un om care are aproape patru mii de lire pe an, e normal să devină un magnat al ținutului. Ar putea chiar săntre în parlament. Doar era un băiat foarte capabil. Bineînțeles era departe de a fi un geniu ca doctorul Skinner, sau chiar ca Theobald, dar în orice caz nu-i lipsea nici lui, nimic și dacă intra în parlament – ți încă **b** o vârstă atât de tânăr”, – nimic nu l-ar putea împiedica să ajungă prim-m în i st **r**, înainte de a muri și, în cazul ăsta, bineînțeles că o să fie nun, membru de drept al Camerei Lorzilor. O! De ce nu se apuca oare pe dată de această treabă, ca să ajungă și ea ziua câju să-i audă pe oameni spunându-i fiului ei „Mylord” – cu. Se părea că lordul Battersby ar suna foarte frumos, și dacă n-ar fi atât de bolnavă și ar putea să pozeze unui pictor, ar trebui negreșit să pună pe un mare artist să-i facă un portret în mărime naturală, pentru ca să decoreze un perete al imensei lui sufragerii. Portretul ar trebui expus la Academia Regală, Portretul maniei lotdului Battersby **y** își zise în sinea ei ți, inima începu să-i palpите

cu vivacitatea-i obișnuită. Dacă nu era în stare să pozeze unui pictor, bine că, din fericire, îs, Făcuse măcar o fotografie nu de mult, și acest portret era cât se poate de reușit pentru o fotografie, mai ales când era vorba de un chip ca al ei, a cărui frumusețe consta într-o măsură atât de mare în expresie. Poate că un pictor ar fi putut să se slujească destul de bine de fotografie, pentru a-i face portretul. La urma urmei era mai bine că Ernest renunțase la cariera preoțească – oh, Dumnezeu veghează asupra treburilor noastre cu mult mai multă înțelepciune decât o putem face noi înșine! Acuma vedea totul limpede – Joey era cel care avea să deină arhiepiscop de Canterbury, iar Ernest avea să rămână laic și să ajungă prim-ministru. Și tot așa, până când fiică-sa îi spuse că e ora să-și la doctoria.

Bănuiesc ca această visare care constituie doar un simplu fragment din ceea ce s-a petrecut cu adevărat în creierul Cristinei, n-a luat mai mult de un minut și jumătate, dar fie visarea, fie prezența fiului ei, păru că i-a reînviat în mea miraculos energia. Bolnavă, ba chiar muribundă și sleită de suferințe, se învioră totuși atât de mult încât de vreo două ori în cursul după-amiezii rfece vesel. A doua zi, doctorul Martin spuse că și-a revenit atât de bine încât aproape începe să spere într-o

însănătoșire. Ori de câte ori se pomenea de posibilitatea acestui lucru, Theobald clătina din cap și spunea:

— Nu putem dori prelungirea vieții ei.

Iar apoi Charlotte îl luă pe neașteptate pe Ernest și-i spuse:

— Știi, dragă Ernest, aceste schimbări, când în bine când în rău, despre care se tot vorbește îl enervează îngrozitor pe tatăl; ar putea să suporte orice s-ar întâmpla, dar îl obosește cumplit să gândească cinci-șase lucruri, când așa, când altfel, când albă, când neagra în mai puțin de douăzeci și patru de ore, și ar fi mai frumos din partea ta să nu faci una ca asta adică să nu-i spui lui nimic, chiar dacă doctorul Martin ție mai păstrează încă nădejtile.

Charlotte adusesese intenția să sugereze că Ernest era vinovat de toate neplăcerile abătute asupra lui Theobald, asupra ei, asupra lui Joey, și asupra tuturor celorlalți, și chiar rostise o frază în acest sens; e adevărat că nu îndrăznise să meargă până la capăt și schimbase vorba, dar măcar o clipă a lăsat Să se vadă ceea ce gândește, și asta tot era mai bine decât nimic. Tot timpul cât a fost maică-sa bolnavă, Ernest observă că Charlotte găsea imediat prilejul de a se face dezagreabilă față de el, ori de câte ori doctorul sau infirmiera declara că Cristina se simte puțin mai bine. De pildă, trimise o scrisoare la Crampsford, ca să roage pe

enoriașii de acolo să înalțe rugi pentru sănătatea maică-sii (Charlotte era sigură că maică-sa dorește acest lucru și că oamenilor din Crampsford le va face plăcere că și-a amintit de ei); tot atunci scrise o altă scrisoare, într-o cu totul altă problema, și schimbă din greșeală plicurile la scrisori, îi ceru lui Ernest să ducă scrisorile la poșta din sat și el comise imprudența să îndeplinească serviciul cerut; când se descoperi greșeala, Cristina tocmai își revenise puțin. Charlotte se năpusti de îndată asupra lui Ernest și dădu toată vina acestei greșeli pe el.

În afară doar de faptul că Joey și Charlotte atinseseră un „grad mai înalt de dezvoltare, casa și cea ai casei, ca și obiectele din ea, se schimbaseră prea puțin de când fusese Ernest ultima oară acolo. Mobila și podoabele de pe cămin erau aceleași de când ținea el minte, în salonaș, de o parte și cealaltă a căminului, atârnau, ca și pe vremuri, tabloul de Doici și cel al lui Sassoferrato; mai era acvarela care reprezenta o scenă de pe Iacul Maggiore, copiata de Charlotte după un original ce i-l pusese la dispoziție profesorul ei de desen, și terminată sub îndrumarea acestuia. Acesta era tabloul despre care unul dintre servitori spusese că trebuie să fie bun, de vreme ce domnul Pontifex plătitise zece șilingi ca să-l înrămeze. Tapetul de pe pereți era neschimbat; trandafirii așteptau și acum albinele; și toți

membrii familiei se rugau și acum seara și dimineața, ca să-i ajute Dumnezeu să fie, cu adevărat cinstiți și conștiincioși”.

Doar un singur tablou fusese îndepărtat – o fotografie a lui, care stătuse sub fotografia lui taică-su, între cele reprezentându-i pe frații lui. Ernest observa acest amănunt la ceasul rugăciunilor, în timp ce taică-su le citea despre Arca lui Noe „pe care acesta o căptușise cu lut – se întâmplase să fie tocmai pasajul favorit al lui Ernest în copilărie. A doua zi dimineață, însă, fotografia își croi din nou drum către locul obișnuit de pe perete; era cam prăfuită și rama de aur puțin știrbită într-un colț, dar în orice caz își reluase locul. Bănuiesc că au pus-o la loc când au aflat ce bogat a ajuns Ernest.

În sufragerie corbii tot se mai străduiau să-l hrănească pe profetul Ilie deasupra căminului; ce stol de amintiri reînvie acest tablou! Uitându-se pe fereastră, văzu straturile de flori din grădina din față, exact ca pe vremuri, și Ernest își dădu seama că privește către poarta albastră din fundul grădinii, ca să vadă dacă mai plouă, cum făcea adeseori în copilărie, în timp ce-l pune taică-su la lecții.

Luară masa devreme, și apoi, când cei trei bărbați rămaseră singuri, Theobald se ridică și stătu în picioare pe covorașul căminului, sub tabloul cu Sfântul Ilie, și începu să

fluieră absent, ca pe vremuri. Nu știa decât două melodii – una era în căsuța mea din marginea pădurii, iar cealaltă era imnul ce se cânta la Paște; toată viața se străduise să le fluieră, dar nu izbutise niciodată; maximum ce realiza, era un fluierat ca de pițigoi inteligent – prinsese melodia, dar nu o prinsese bine; greșea cu un semiton la fiecare a treia notă, de parcă ar fi mers înapoi la cine știe ce strămoș muzical, care nu cunoștea decât modurile lădian și frigian, sau orice altceva care

42S a, permită să distoneze foarte tare, rămânând totuși destul de aproape de melodia respectivă pentru a o lăsa să fie recunoscută. Theobald stătea drept în mijlocul covorașului din fața seinelor și fluiera încetitor cele două melodii ca pe vremuri.

nu ce Ernest părăsi încăperea; lipsa oricărei modificări a elementelor exterioare și schimbarea elementelor interioare erau de natură a-i tulbura complet echilibrul.

Ernest ieși afară, în crângul umed din spatele casei, și se consolă fumând o pipă. Curând se trezi în fața căsuței vizitiului lui taică-su, care se căsătorise cu o veche cameristă a fliaică-și; între Ernest și ea fusese întotdeauna o afecțiune profundă, pentru că femeia îl cunoștea de când avea el cinci sau șase ani. Se numea Susan. Ernest se instala în balansoarul din fața vetrei, și Susan își văzu de treabă, călcând la masa de la fereastră; în

bucătărie se simțea mirosul de flanelă încinsă.

Cristina avusese întotdeauna prea multă putere asupra lui Susan, pentru ca femeia să poată trece într-o clipă de partea lui Ernest. El știa foarte bine lucrul ăsta și nu veni la ea pentru a căpăta un sprijin moral sau de altă natură. Venise pentru ca ținea la ea, și fiindcă știa că dintr-o conversație cu Susan o să afle mult mai mult decât ar fi putut pe orice altă cale.

— Oh, domnișorule Ernest, zise Susan, de ce nu v-ați întors când v-a rugat tăticul și mămica? Dacă nu mi-a spus mămica dumneavoastră de o sută de ori că totul o să fie la fel ca mai înainte, apoi nu mi-a spus-o o dată, Ernest zâmbi în sinea lui. N-avea rost să-i explice lui Susan de ce zâmbește, așa că nu-i spuse nimic.

— Vreo două zile am crezut că n-o să-i mai treacă niciodată supărarea; zicea că e o adevărată osândă pentru ea

? i tot vorbea de lucruri pe care le spusese și făcuse cu ani în urmă, înainte ca tăticul dumneavoastră s-o fi cunoscut, și nu știu ce n-a spus, sau ce-ar fi vrut să spună, dacă n-aș fi oprit-o eu. Părea că-și pierde cu totul mințile și zicea că niciunul din vecini n-o să-i mai vorbească, dar a doua zi, doamna

Bushby, știți, aia de se numea înainte domnișoara Cowley, a venit p-aici, și mămica dumneavoastră a ținut întotdeauna foarte

mult la ea, și s-ar zice că i-a făcut foarte mult bine vizita ei, fiindcă a doua zi s-a apucat să-și ia toate rochia la rând și ne-am înțeles împreună cum să și le prefacă. Și pe urmă au sosit toți vecinii, chiar și cei mai îndepărtați, e [mămica dumneavoastră a venit aici și mi-a spus că a străbătut apele suferinței și că Atotputernicul le-a prefăcut într-o fântână. „Da, da, Susan, a zis ea, fii sigură că așa este. Atotputernicul îi supune la chinuri pe cei ce-i iubește, Susan”. Și a început iarăși să plângă. „Cât despre el, a continuat conata. – cum și-a așternut, așa o să doarmă; când iese din închisoare, taică-su o să știe ce e mai bine de făcut, și domnișorul Ernest poate să fie recunoscător că are un tată atât de bun și de îndurător”. Și apoi, continuă Susan, când n-ați vrut să dați ochii cu ei, asta a fost o lovitură crunta pentru mămica dumneavoastră. Tăticul dumneavoastră n-a zis nimic; știți că el nu zice mai niciodată nimic, afară doar dacă nu e cu fundul în sus în clipa aceea; dar mămica dumneavoastră a fost necăjită rău, câteva zile la rând, iar pe tăticul dumneavoastră nu l-am văzut niciodată atât de întunecat la față; dar, Domnul să vă aibă în pază, fiindcă toate au trecut în câteva zile, și nu știu dacă s-a schimbat ceva într-înșii, după aceea, adică vreau să spun, până când a căzut bolnavă mămica dumneavoastră.

În seara sosirii lui, Ernest se purtase cum trebuia la

rugăciunea familiei, și tot așa și a doua zi dimineața; taică-su citi despre poruncile ce i le dăduse David pe patul de moarte lui Solomon în privința lui Shimei, dar Ernest nu băgă în seamă, în cursul zilei însă simți că a fost călcat de atâtea ori pe bățatură, încât avea chef să se comporte altfel decât trebuie, în a doua seară a vizitei lui. În genunche alături de Charlotte și dădu răspunsurile la rugăciuni de mântuială; nu chiar atât, încât Charlotte să-și dea seama cu precizie că Ernest e răutăcios, dar destul, ca să se întrebe, dacă nu cumva ăsta e adevărul; iar când trebui să se roage lui Dumnezeu să-l ajute să fie cu adevărat cinstit și conștiincios, el accentua în mod deosebit cu vuitul „cu adevărat”. Nu știu dacă Charlotte a observat ceva, dar în restul timpului

l a stat Ernest la Battersby, n-a mai îngenuncheat alături de el. Ernest mă asigură că asta a fost singura lui răutate în tot cursul vizitei.

Când se duse sus în dormitorul lui, unde ca să nu fim nedrești cu ei, trebuie să recunoaștem că-i făcuseră focul, observa ceea ce de fapt remarcase de îndată ce fusese poftit acolo, la sosire, și anume ca deasupra patului lui era o poză, pusă într-o ramă cu sticlă, și purtând următorul text: „Oricât de grea sau oricât de lungă ar fi ziua, în cele din urmă răsună cântecul

înserării”. Se întreba cum se poate să se lase o ase-nienea inscripție într-o cameră unde musafirii lor urmează să petreacă ultimele ceasuri ale serii, dar până la urmă nu-i niaJ dădu atenție. „Nu e destul de mare diferența între cele două cuvinte – grea și lungă – ca să justifice prezența lui „său” acolo, dar bănuiesc ca de fapt nu e nimic rău în ea”, își zise Ernest.

Cred că de fapt Cristina cumpărase poza de la un bazar organizat în vederea strângerii fondurilor pentru restaurarea vreunei biserici din împrejurimi, și de vreme ce obiectul fusese cumpărat, trebuia să fie folosit. Și, în afară de asta, sentimentul ce-l transmitea era foarte înduioșător, iar poza era chiar frumoasă, în orice caz era greu să-ți închipui o ironie mai perfectă decât aceea de a lăsa inscripția în dormitorul eroului meu, deși nu mă îndoiesc că ironia lor fusese cu totul accidentală, și nu intenționată.

În a treia zi de la sosirea lui Ernest, starea Cristinei se înrăutăți din nou. În ultimele două zile nu mai avusese dureri și dormise foarte mult; se părea că prezența fiului ei continuă s-o înveselească, și spunea mereu cât de recunoscătoare e pentru faptul că pe patul de moarte se vede înconjurată de o familie atât de fericită, unită și cu frica lui Dumnezeu. Dar curând începu să aiureze, și, simțind și mai tare apropierea morții, părea totodată

mult mai alarmată gândindu-se la ziua Judecății de Apoi.

De câteva ori încercă să-i vorbească lui Theobald despre păcatele ei, implorându-l s-o asigure că i-au fost iertate. Făcu chiar unele aluzii la faptul ca după părerea ei era în joc repurația lui profesională; n-ar fi de loc bine dacă propria lui soție n-ar obține cel puțin intrarea în ceruri. Asta însemna 5 atingi un punct nevralgic al 3 ui Theobald; acesta tresări ș, răspunse, scuturând nervos din cap:

— Dar bine, Cristina, păcatele ți-au fost sigur iertate, Iar apoi se refugie cu o atitudine fermă, dar demna, îrugăciunea Tatăl Nostru. Când se ridica din genunchi, părăsi încăperea, și îl strigă pe Ernest ca să-i spună că nu dorește prelungirea vieții ei.

Joey nu izbuti nici el să liniștească temerile maică-sii după cum nu reușise nici Theobald – într-adevăr Joey nu era decât un Theobald diluat, în cele din urmă Ernest, care până atunci nu dorise să se amestece, interveni și, așezându-se lângă ea, o lăsă să-i destăinuie nestânjenită durerea și supărările.

Cristina îi spuse ca știe bine ca ea n-a renunțat la tot de dragul lui Cristos; asta era ceea ce o apăsa cel mai tare. Renunțase la multe, și întotdeauna încercase de la un an la altul să renunțe la mai multe, și totuși știa prea bine că nu a fost destul de preocupată de cele spirituale, așa cum ar fi trebuit. Dacă ar fi

fost, probabil s-ar fi bucurat de harul unei viziuni sau al unei comunicări directe cu divinitatea; deși Dumnezeu a binevoit să acorde favoarea unor asemenea vizite îngerești, directe și vizibile, unuia dintre scumpii ei copii, ea nu se bucurase de o asemenea favoare, și nici măcar Theobald nu avusese acest noroc.

Spunând aceste cuvinte, vorbea mai mult pentru sine, decât pentru Ernest, totuși, spusele ei avură darul de a-l face să ciulească urechile. Vru să știe dacă îngerul i s-a înfățișat lui Joey sau Charlottel. O întrebă pe maică-sa, dar ea păru surprinsa, de parcă s-ar fi așteptat ca el să cunoască toate amănuntele, și apoi, ca și cum și-ar fi adus aminte dintr-odată, se opri și zise:

— A, da! Tu habar n-ai de toate astea și poate că așa e mai bine, Ernest, bineînțeles, nu putu să insiste asupra acestui subiect, așa că n-a descoperit niciodată care dintre rudele lui apropiate fusese în comunicație directă cu o ființă nernuriare. Ceilalți nu-i spuseră niciodată nimic în privința asta, tisii L1 nu Putu să stabilească cu precizie dacă pricina păstrării secretului se datora faptului că le era rușine, sau temerii că el n-o să creadă povestea și deci o să se osândească și mai rău.

Ernest s-a gândit adeseori după aceea la această problemă. jv încercat să afle adevărul de la Susan, fiind sigur că ea e la

curent, însă Charlotte i-o luase înainte:

— Nu, domnișorule Ernest, zise Susan, când începu să-i pună întrebări, mămica dumneavoastră mi-a trimis vorba prin domnișoara Charlotte că nu trebuie să zic nimic în privința asta și n-o să scoateți nimic de la mine.

Era evident că alte întrebări nu-și mai aveau rostul, în repetate rânduri îi trecu prin minte lui Ernest că Charlotte, de fapt, nu credea mai mult decât el, și acest incident contribui în mare măsura să-i întărească bănuielile, însă șovăi când își aminti cum a trimis ea greșit scrisoarea prin care-i solicita pe enoriașii din Crampsford să se roage pentru maică-sa. „Bănuiesc, își zise el sumbru, că de fapt nu crede câtuși de puțin în toate astea”.

Apoi Crâstina reveni la subiectul propriei el lipse de preocupări religioase, ba chiar insistă asupra vechilor remușcări pricinuite de faptul că mâncase caltaboși; e adevărat, renunțase de multă vreme la ei, dar câți ani nu continuase totuși să-i mănânce, după ce începuse să aibă unele temeri că ar fi fost interziși! Și apoi mai era ceva, care o apăsa pe suflet, un lucru petrecut înainte de căsătorie și ea ar fi vrut, Ernesî o întrerupse:

— Mamă dragă, zise e³, ești bolnavă și mintea ți-e şu brezită; alții sunt în stare acum să judece mai bine decât tine; te asigur că mie îmi pari să fi fost soția și mama cea mai devotată și

mai altruistă care a existat vreodată. Chiar dacă nu ai renunțat pur și simplu la toate, de dragul lui

Cristos, dar în orice caz ai făcut acest lucru în practică, atât cât ți-a stat în puteri; și mai mult decât atât nu se poate cere de la nimeni. Sunt convins nu numai că vei fi o sfântă, „ar încă una din cele mai de seamă.

Auzind aceste cuvinte, Cristina se luminează la față, ca

— Tu-mi dai speranță, îmi dai speranță, strigă șterse ochii.

Cristina îl puse s-o asigure în repetate rânduri ca asta este convingerea lui fermă; acum nu mai ținea neapărat să fie o sfântă de seamă; s-ar fi mulțumit să fie una dintre sfintele mai mărunțele, ajunse efectiv în ceruri, numai să fie sigură că scapă de iadul ăla înfiorător. Se vedea bine ca teama de iad e permanentă în sufletul ei și orice ar fi putut Ernest să-i spună nu izbuti să i-o risipească cu totul. Trebuie să mărturisesc că Cristina se arată destul de nerecunoscătoare, fiindcă, după mai bine de un ceas de consolări primite din partea lui Ernest, se ruga pentru el, să capete toate binecuvântările pe lumea asta, întrucât s-a temut întotdeauna că el e singurul dintre copiii ei pe care n-o să-l întâlnească niciodată în cer; dar e drept că începuse să aiureze, și aproape nu-și mai dădea seama că e și el de față; realitatea este că mintea ei revenea la diverse idei pe care le avusese înainte de

boală.

Bineînțeles, duminică Ernest se duse la biserică, și observă că valul evanghelismului, mereu în descreștere, scăzuse cu încă o treaptă, în puținii ani cât lipsise el de acolo ajungând într-un stadiu de-a dreptul inferior. Taică-su avea obiceiul să se ducă la biserica trecând prin grădina casei parohiale și străbătând un mic câmp care-l despărțea de lăcașul de rugăciune. Era deprins să meargă cu jobenul pe cap, cu roba de doctor în teologie și cu două eșarfe. Ernest observă că acum nu mai purta eșarfele, și marea surpriză era că nici nu-și mai ținea predica în roba de doctor ci în stihar, întregul caracter al slujbei religioase se schimbase; nu puteai spune că e vorbă acum de o trecere la High Church, pentru ca Theobald n-ar fi putut în niciun caz să devină un adept al acestui curent, dar vechea neglijență degajată, dacă pot s-o numesc așa, dispăruse definitiv. Acompaniamentul de orchestră la cântarea imnurilor religioase fusese înlăturat încă de pe când eroul meu era copil, dar după introducerea fisarmoniukii câțiva ani nu se mai cântaseră de loc imnuri. Când Ernest era la Cambridge, Charlotte și Cristina II convinseră pe Theobald să permită măcar cântecele; și au început să cânte acele Antece duble, destul de demodate, compuse de lordul Mornington, doctorul Dupuis și alții. Lui Theobald nu-i plăceau, dar le

acceptase, sau cel puțin permisesse altora să le cânte.

Apoi Cristina spusese:

— Dragul meu, știi că eu chiar cred (Cristina întotdeauna spunea că „chiar crede”) ca oamenilor le plac foarte mult psalmedierile și că ele or să constituie întotdeauna un mijloc de a aduce la biserică pe cei ce s-au ținut până atunci departe de ea. Am vorbit chiar ieri despre asta cu doamna Goodhew și cu bătrâna domnișoară Wright, și au fost absolut de acord cu mine, dar ziceau amândouă că ar trebui să cântăm Glone ție, Tata Ceresc, la sfârșitul fiecărui psalm, în loc să spunem aceasta rugăciune.

Theobald se întunecă la față – simți c-a aplele cântecului cresc centimetru cu centimetru, înecându-l; pe de altă parte i se păru, fără să știe prea bine de ce, că ar fi mai bine să cedeze decât să se lupte. Așadar, dădu ordin ca pe viitor să se cânte Glone ție, Tată Ceresc, deși nu-i făcea nicio plăccie.

Zău, mamă dragă, zise Charlotte după câștigarea bătăliei, n-ar trebui să numești acest imn Glorie ție, Tată Ceresc, ar trebui să-i spui Glona.

Bineînțeles, draga mea, zise Cristina, și de atunci în colo nu mai avu alt nume pe buze decât Glona.

Apoi se gândi ce extraordinar de deșteaptă e Charlotte și că

ar trebui să se mărite cel puțin cu un episcop. Curând, Theobald plecă într-o vacanță neobișnuit de lungă, într-o vară, și nu găsi un alt înlocuitor decât un preot adept oarecum al curentului High Church. Acest domn avea multă influență în ținut, dat fiind că dispunea de o avere considerabilă, însă carieră nu izbutise să facă. Vara își ajuta adeseori colegii și, datorită bunăvoinței lui de a prelua sarcinile parohiale la Battersby câteva duminici la rând, izbutise Theobald să plece într-o vacanță atât de lungă. La întoarcere, însă, constată că nu numai imnurile se cântă, ci și psalmii. De in

1 Cântece anglicane cu două versete în 14 măsuri.

dată” ce se întoarse Theobald, preotul cu influența, și Charlotte, luară taurul de coarne și, râzând, câștigară 13; preotul râse și se laudă cu succesul obținut; Gris tina râse și îl luă pe Theobald cu binișorul, iar Charlotte dădu g) as unor sentimente de loc reprobabile, și cum lucrurile se corniseră nu mai era chip să dai înapoi, și nici n-avea rost să mai plângi după laptele irosit; așadar, de atunci înainte urmau să se cânte toți psalmii, dar Theobald bombăni în sinea lui și nu era de loc încântat.

În timpul aceleiași absențe a lui Theobald, ce credeți că se apucaseră să facă doamna Goodhew și cu bătrâna domnișoara „Wright? începuseră să se întoarcă spre răsărit, în timp ce

repetau Crezul, ceea ce lui Tneobaid îi făcu și mai puțină plăcere decât cântecele. Când zise ceva în privința asta, cu destulă timiditate, la masă, după liturghie, Charlotte îl apostrofa: spui

— Zău, tăticule dragă, trebuie să te înveți să-i credo și nu Crezul.

Theobald tresări enervat și pufni în chip de rebeliune relativ supusa, însă în Charlotte se înrădăcinase cu putere energia și vivacitatea mătușilor lui, Jane și Eliza, și chestiunea era prea puțin importantă ca să se certe pentru ea, așa că ceda râzând.

„Cât despre Charlotte, își spuse Cristina, cred că fata asta știe absolut de toate”.

Așadar, doamna Goodhew și bătrâna domnișoara Wright continuă să se întoarcă cu fața spre răsărit în timp ce se rostea Crezul, și curând alții le urmau exemplul, și nu după multă vreme, puținii care rezistaseră eroic se dădură bătuți și se întoarseră și ei cu fața spre răsărit. – atunci, Theobald se prefăcu ca din capul locului ar fi socotit că așa trebuie să se facă, dar de plăcut tot nu-i plăcu. Peste puțin timp, Charlotte încercă să-l determine să spună Aleluia în loc de Doamne miluiește, dar asta însemna să meargă prea departe, și Theobaad se oțărî Charlotte se sperie și bătu în retragere.

Apoi schimbă psalmodiile cu cântece simple, și o modifică de la psalm la psalm, și în mijlocul psalmilor, exact, COLO unde un cititor neatenț n-ar fi văzut niciun motiv are să justifice acțiunea, schimbă tonalitatea din majoră a minora și din minora înapoi în majoră; apoi se leagă de [ffiriiiri vechi și moderne și, după cum am mai spus, îi luă lui Theobald eșarfele la care ținea atât de mult, îl puse să-și țină predicile îmbrăcat în stihar, îl silă să celebreze Sfânta Comuniune o dată pe lună, și nu numai de cinci ori pe an ca până atunci, și zadarnic se mai luptă Theobald împotriva influenței nevăzute ce o simțea ca acționează când trebuie, și când nu trebuie, împotriva tuturor elementelor pe care se deprinsese să le socotească caracteristice curentului Low-Church. L) e unde venea această influență sau ce era, nu știa, și nici nu știa ce va mai urma, dar își dădea perfect de bine seama că ori încotro s-ar fi îndreptat, nu făcea altceva decât să-l submineze; – de asemenea își dădea seama că e mult prea puternică, pentru a putea lupta împotriva ei; că atât Cristina, cât și Char-îotte o acceptau cu un entuziasm pe care el nu putea să-l împărtășească și că, până la urmă, toate astea are să-i ducă în brațele bisericii papi's tas. ești. Ei poftim, trebuia acum să împodobească biserica pentru Paști! S-o împodobească pentru Crăciun – asta, într-adevăr, era un lucru ce se cuvenea făcut. Dar

pentru Paști? Ei, mă rog, tot nu va dura eventual, decât atâta vreme cât va trăi el.

Iată ce întorsătură luaseră lucrurile în cadrul bisericii anglicane în ultimii patruzeci de ani. Tendința își urmase cursul ferm într-o singură direcție. Câțiva oameni care știau ce vor își făcuseră cozi de topor din persoane ca Cristina și Charlotte, iar Cristinele și Charlottele își făcuseră cozi de topor din persoane ca doamna Goodhew și bătrâna domnișoară Wnght, iar acestea la rândul lor le spusesea unor persoane ca domnul Goodhew și tânăra domnișoară „Wright ce trebuia să facă, și când domnii Goodhew și tinerele domnișoare Wright făcuseră acest lucru, micuții Goodhew și cu restul turmei păstorite le imitaseră exemplul, și Theobaldzii rămăseseră niște biete frunze în foătaia vântului. Pas cu pas, Z1 de zi, an de an, parohie cu parohie, dioceza cu dioceză, cura se făcuse treaba. Și totuși, biserica anglicană nu „Vorivește cu ochi buni teoria evoluției și nici versiunea modifi, cată a coborârii din maimuța.

Eroul meu medita îndelung asupra acestor lucruri, și? aminti multe cazuri de ruse l din partea Cristinei și a Cha? lottei și multe detalii ale luptei pe care nu mai vreau să-l e prezint aici, pentru a nu-mi întrerupe mai mult povestea, și iarăși îi reveni în minte replica favorită a lui taică-su că

v, r-l-JA – J-Al d toate astea n-or să râca altceva decât să-i ducă în brațe! e bisericii papistășești când era copil crezuse cu tărie în aceste cuvinte, dar acum zâmbea, gândindu-se la o alternativă desruj de limpede pentru el, dar atât de îngrozitoare, încât! uj Theobald nici măcar nu-i trecuse prin cap – vreau să spun prăbușirea întregului sistem. Pe vremea aceea se bucura la gândul că absurditățile și nerealismul bisericii of să ducă în cele din urmă la prăbușirea ei. De atunci a ajuns să gândească (cu totul altfel; nu pentru că ar fi crezut mai mult decât atunci ca iada o să sară casă, sau, mai probabil, mai mult decât a edeau în acest lucru nouă zecimi dintre preoții înșiși – care știu la fel de bine ca și el că simbolurile lor eXterioare și vizibile sunt anacronice – ci pentru că știe cât de complexa și derutantă devine problema când e vorba de a o rezolva practic. De asemenea, acum că i-a văzut mai îndeaproape, cunoaște mai bine firea acestor lupi în blana de oaie, însetați de sângele victimelor lor și care, scoțând neîncetat strigăte de bucurie, așteaptă să le cadă în gheare aceste victime. Spiritul ce anima biserica este adevărat, cu toate că litera ei – adevărată și ea pe vremuri – nu mai e astăzi adevărată. Spiritul care anima pe Marii Pontifi ai Științei este la fel de mincinos ca și litera ei. Theobaldzii care fac ceea ce fac pentru că li se pare că acesta este lucrul just, dar care în inims lor nici nu țin

la acest lucru, nici nu cred în el, sunt în realitate tagma cea mai puțin primejdioasă pentru pacea și libertățile omenirii. Omul de care trebuie cu adevărat să ne temem este cel care abordează problemele cu siguranța vulgarității și ambiției agresive. Acestea nu sunt vâcii ce ar putea fi atribuite clerului britanic.

Mulți dintre fermieri veniseră la Ernest, după slujbă, și strânseseră mâna. Descoperi astfel că toți știau că a moștenit o

1 Viclenie (franc.).

(1 iare avere. Realitatea era că Theobald împărtășise de îndată vestea la vreo două-trei dintre cele mai mari bârfe ale satului; și astfel povestea se răspândi foarte repede. „Asta simplifică mult lucrurile, îmi spuse el”. Ernest se purta politicos cu doamna Goodhew de dragul lui bărbat-su, dar se făcu pur și simplu că n-o cunoaște pe domnișoara Wright, fiindcă știa că e doar o Charlotte deghizată.

Trecu încet o săptămână. De două sau trei ori îndeplinirea tainei sacramentului, adunați cu toți laolaltă în jurul patului de moarte al Cristinei. Enervarea lui Theobald devenea pe zi ce trecea tot mai transparentă, dar din fericire Cristina (care chiar de că ar fi fost sănătoasă, ar fi fost dispusă să închidă ochii asupra acestei atitudini) își pierdea tot mai mult puterile, iaminta ei se întuneca, așa că aproape nu-și dădu seama de acest fapt. Cam la o

săptămână după sosirea lui Ernest, maică-sa căzu într-o stare de coma, care dură vreo două zile, și în cele din urmă se stinse atât de liniștită de parca era îmbinarea cerului cu valurile, în mijlocul oceanului, într-o zi cu ceață ușoară, când nimeni nu poate spune unde se sfârșene pământul și unde încep cerurile, într-adevăr închise ochii asupra realităților vieții cu mult mai puțină durere decât simțea, atunci când se trezea din numeroasele ei visări.

— Ea mi-a fost consolarea și reazemul vieții timp de mai bine de treizeci de ani, zise Theobald de îndată ce totul se sfârși, dar nu puteam dori prelungirea vieții ei. Apoi își îngrocă fața în batistă, ca să-și ascundă lipsa oricărei tulburări.

Ernest se întoarse la Londra, a doua zi după moartea maică-sii și mă lua și pe mine să mergem împreună la înmormântare. Voia să vorbesc cu taică-su, ca să pun capăt oricărei eventuale răstălmăciri” a intențiilor domnișoarei Pontifex și, întrucât eu eram un vechi prieten al familiei, prezența mea la înmormântarea Cristinei n-avea să surprindă pe nimeni. În ciuda tuturor defectelor ei, avusesem totdeauna o oarecare simpatie pentru Cristina. Era în stare să-l facă bucățele-bucățele pe Ernest, sau pe oricare alt om, pentru a satisface până și cea mai fira A dorință a soțului ei, dar pentru nimeni altcineva nu l-ar fi tăiat în bucățele, și atâta vreme cât nu se punea rău cu ea, îl

iubea foarte mult. Moștenise o fire calma, en* mai ușor s-o mulțumești decât s-o enervezi; era gata oricând să facă un bine, cu condiția să nu-i ceară cine știe ce eforturi, și să nu implice cheltuieli prea mari pentru Theobald. Mica ei avere personală nu conta; oricine putea să capete cât dorea și cât avea ea de unde să dea, după ce-și rezerva strictul necesar pentru îmbrăcăminte.

Când Ernest mi-a relatat cum a murit, nu m-am putut împiedica să n-o plâng din toată inima; nici fiul ei n-ar fi putut să fie mai îndurerat decât mine; prin urmare am acceptat de îndată să merg la înmormântare; poate mă îndemna și dorința de a-i vedea pe Charlotte și Joey, care începuseră să ni a intereseze, după ce am auzit cele ce mi-a spus finul meu.

Revăzându-l pe Theobald, mi s-a părut că arată remarcabil de bine. Toată lumea se mira cu ce tărie suportă marea durere, într-adevăr, de două ori a clătinat din cap și a zis că nevasta i-a fost consolarea și reazemul vieții timp de mai bine de treizeci de ani, dar asta a fost tot. Am rămas? la Battersby și a doua zi, duminică, și am plecat luni dimineța, după ce i-am spus lui Theobald tot ce mi-a cerut fiul lui să-i spân. Theobald m-a rugat să-i ajut la alcătuirea epitafului Cristinei.

— Eu aş spune cât mai puțin cu putința, zise el; apologia celor dispăruți e în majoritatea cazurilor și inutilă și neadevărată.

Epitaful Cristinei nu va trebui să conțină nimic inutil și nimic neadevărat. Am să-i pun numele, data nașterii și a morții, și bineînțeles că am să spun că a fost nevasta mea, și apoi cred că o să închei cu un text simplu – de pildă textul ei favorit, de altfel cel mai potrivit pentru ea: „Fericiti cei săraci cu duhul, căci ei îl vor vedea pe Domnul”.

I-am spus că mi se pare un epitaf reușit și așa s-a stabil.^t L-au trimis deci pe Ernest să-i transmită comanda domnului Prosser, pietrarul din orașul cel mai apropiat, care zise că știe acest text, fiindcă e luat din Cele Nouă Fericiri.

Capitolul LXXXIV în drum spre Londra, Ernest vorbi despre planurile lui pentru următorii doi-trei ani. Voiam să-l fac să revină cât mai mult în societate, însă el respinse din capul locului aceasta ^g (Ca fiind ultimul lucru de care avea, chef. Avea într-^ldevar o aversiune nestăpânită față de orice fel de societate. – ident cu excepția câtorva prieteni intimi. – întotdeauna i-am urât pe oamenii aceia, zise el, și ei au urât și o să mă urască întotdeauna. Sunt un Ismacă-l nu urnai prin forța împrejurărilor, ci și din instinct, dar dacă uia mențin în afara societății, am să fiu mai puțin vulnerabil decât sunt îndeobște ismaelii. În momentul când un om intră în cocăetate el devine vulnerabil din toate punctele de vedere, fyâi-a părut tare rău să-l aud vorbind astfel;

pentru că oricâtă forță ar avea un om, fără îndoială că ar fi în stare să „— o sporească și s-o folosească mai bine, dacă acționează împreună cu alții, în loc să meargă de unul singur. Asta i-am ți spus.

— Puțin îmi pasă, mi-a răspuns el, dacă-mi folosesc forța mai bine sau mai rău. Nici nu știu măcar dacă am reo forță, dar dacă am, cred că o să găsesc mijlocul potrivit de a o folosi. Am să trăiesc așa cum îmi place mie să trăiesc, nu așa cum vor alții să-mi aranjeze viața; mulțumită mătușa mele și ție, îmi pot permite luxul de a duce o viață tihnită, modesta și plină de plăceri, zise el râzând, și asta vreau să-mi fie viața. Știi doar că-mi place să scriu, adăugă el după o pauză de câteva minute. Am de zile am fost doar un zmângălitor de hârtie. Dacă e vorba să mă afirm într-un fel, apoi numai prin scris am s-o fac.

Eu ajunsesem de mult la aceeași concluzie.

— Ei bine, continuă el, sunt o mulțime de lucruri ce trebuie spuse și pe care nimeni nu îndrăznește să le spună, o mulțime de falsuri ce trebuie atacate, și pe care totuși nu le ataca nimeni. Mie rai se pare că pot spune lucruri, pe care nu ya îndrăzni să le spună niciun alt om din Anglia, cu excepția mea, și care totuși trebuie spuse, ți pa, ard să fie spuse.

I-am răspuns, întrebându-l:

Fiul lui Abraham și al sclavei Agara. – personaje din legendele Ilcea fost alungat împreună cu mama lui de către Sara după nașlerla lui Isaac.

— Dar cine o să vrea să te asculte? Dacă spui lucruri **n** „care nu îndrăznește să le spună nimeni altcineva, oare înseamnă într-un fel că toată lumea în afară de tine știe că mai bine să lași lucrurile nespuse pentru moment?

— Se prea poate, zise el, dar eu nu știu; aceste încurur sunt în mine, gata să erupă, și socot că soarta mea e să le spu, Știam că va fi imposibil să-l opresc, așa că am cedat l-ara întreat cu ce chestiune ține să-și frigă degetele mai îilt; – Cu chestiunea căsătorin, mi-a răspuns prompt, și c’ dreptul de a dispune de proprietatea ta, după moarte. Ches.

țiunea creștinismului este virtual rezolvată, sau chiar dacă **n** „e rezolvată, nu lipsesc cei care se ocupă de rezolvarea e;

Acuma chestiunea la ordinea zilei este căsătoria și sistemul familial.

O, dar ăsta e un adevărat viespar, i-am spus eu sec

Da, mi-a răspuns el la fel de sec, dar întâmplător mie tocmai viesparele-mi plac. Însă, înainte de a începe să-l știrnesc tocmai pe ăsta, îmi propun să călătoresc câțiva ani prin străinătate cu țelul precis de a descoperi care dintre națiunile

existente sunt cele mai bune, mai agreabile și mai vrednice de dragoste, și pe de altă parte, ce națiuni au avut aceste calități în trecut. Vreau să descopăr cum trăiesc aceste popoare, cum au trăit, și care le sunt obiceiurile. Am noțiuni foarte vagi, deocamdată, despre acest subiect, dar impresia generală ce mi-am făurit-o este că în afară de noi, cele mai viguroase și mai simpatice dintre națiunile cunoscute sunt italienii de azi, grecii și romanii din antichitate, și locuitorii insulelor din Mările Sudului. Sunt convins că aceste popoare simpatice n-au fost în general prea puritane, și aș vrea să le cunosc pe acelea pe care le mai putem vedea; ele sunt practic vorbind autoritatea supremă în problema i ce e mai bun pentru om? Aș vrea să le cunosc și să aflu cum trăiesc. Mai întâi să stabilim faptele, îi abia după aceea vom dezbate tendințele morale.

Cu alte cuvinte, i-am spus răsând, dorești o revenire. *
vremurilor bune de altă dată.

Nici mai bune, nici mai rele decât au fost popoarele pî care le consider cele mai bune din toate timpurile, sună i-5 năul lui Ernest. Dar să schimbăm subiectul, adăugă el, pu

H inî Yia în buzunar și scoțând o scrisoare. Tata mi-a dat ni
n., i w a a „dimineața scrisoarea asta, după ce a rupt mai mtii
sigili” ° Ernest îmi înrmnă scrisoarea; era una dintre cele scrise

de rristma înainte de nașterea ultimului ei copil, reprodusă de jtfel de mine într-un capitol anterior.

Și nu ți se pare că scrisoarea asta afectează conclu ziile pe care rai le-ai expus adineauri în privința planurilor ȃale actuale?

Ernest îmi zâmbi și răspunse:

Nu. Dar dacă vei face ceea ce ai spus întotdeauna și vei transforma aventurile nevrednicului de mine într-un roman, ai Tijă să tipărești și scrisoarea asta.

Și de ce, mă rog? l-am întrebat, simțind că o asemenea scrisoare ar fi trebuit să fie ascunsă privirilor profane ale publicului.

Fiindcă maică-mea ar fi dorit s-o vadă publicată; dacă ar fi avut cum să știe că scrii despre mine și ca posezi scrisoarea asta, ar fi dorit mai mult ca orice s-o publice. Așa dar, dacă scrii ceva, atunci neapărat trebuie s-o dai în vileag.

Iată de ce am procedat astfel.

În mai puțin de o lună, Ernest și-a tradus în viață intenȃiile și dup" a ce și-a aranjat copiii cât mai bine, a părăsit Anglia înainte de Crăciun.

Din când în când am mai avut vești de la el, și am aflat că vizitează mai toate colțurile lumii, dar nu zăbovește mai mult decât în acele locuri unde locuitorii i se păreau deosebit de

frumoși, de agreabili. Zicea că a umplut nenumărate carnete de note, și sunt sigur că nu mințea, în cele din urmă, în primăvara anului 1867 se întoarse, cu bagajele pictate cu tot felul de etichete de hoteluri de pe drumul dintre Anglia și

Tos

Japonia. Era bronzat și vânjos, și-i stătea atât de bine, încât Părea că a împrumutat ceva din frumusețea oamenilor în Blocul cărora a trăit. Se întoarse în vechiul lui apartament din cartierul Temple și se instala din nou, fără nicio dificultate de acomodare, de parcă n-ar fi lipsit nicio zi.

Unul din primele lucruri ce l-am făcut împreună a fost mergem să vedem copiii; am luat trenul până la Gravesey și de acolo am mers pe jos câteva mile pe malul Tamisei, pta am ajuns la casa singuratică a acelor oameni de treabă în gr}: cărora îi lăsase Ernest. Era o dimineată frumoasă de apnij, dar pe mare bătea o briză proaspătă; fiind ora fluxul-Tamisa era înțesată de tot felul de ambarcațiuni, care urcai/ajutate de vânt și de flux. Deasupra capetelor noastre se în vârteau pescărușii, algele atârnav pe maluri, prin toate locurje pe care fluxul nu le acoperise încă; totul aducea aminte mare, și aerul tare și înviorător ce îmi dădea o poftă de mân. care cum nu mai avusesem de mult; nu cred că copiii ar fi putut să trăiască într-o

atmosferă mai prielnică decât asta pentru sănătatea lor și n-am putut decât să aplaud alegerea făcută de Ernest pentru odraslele lui.

Când ne mai aflam încă la un sfert de milă depărtare, am auzit țipetele și râsetele copiilor, și am dat cu ochii de o ceată de băieți și fete, care zburdau laolaltă și se fugăreau. Nu i-am putut distinge pe ai noștri, dar apropiindu-ne, i-am descoperit repede, pentru că ceilalți copii aveau ochii albaștri și părul cânepiu, pe când ai noștri erau oacheși, cu plete negre.

Ne anunțasem sosirea printr-o scrisoare, dar rugasem să nu li se spună nimic copiilor, așa că aceștia nu ne acordară mă, multă atenție decât ar fi dat oricărui străin care ar fi vizitat din întâmplare un loc atât de izolat, frecventat doar de marinari – ceea ce, bineînțeles, noi nu păream să fim. Însă interesul pentru noi li se stârni de îndată ce copiii descoperiră că avem buzunarele atât de pline de portocale și dulciuri, cîin micuța lor imaginație n-ar fi conceput niciodată că e ru puțință. La început, ne-a fost foarte greu să-i facem să se apropie. Erau ca niște mînji sălbatici, foarte curioși, dar foarte sfioși, și destul de greu de momit. Erau nouă copii cu totul – cinci băieți și două fete ai domnului și doamnei Kollings, și doi ai lui Ernest. În viața mea Jâam văzul o ceată de copii mai frumoși decât tinerii Rollings –

băieții niște flăcăiandri zdraveni, robuști și neînfricați, cu ochii limpezi ca de șoinit; fetița mare era extraordinar de frumoasă, dar cea mica era un bebeluș. Uitându-mă la ei, mi s-a părut că dacă aș e avut și eu copii n-aș fi putut să doresc pentru ei un cămin y o tovarășie mai potrivită.

Se vedea de la o poșta că Georgie și Alice, copiii lui Ernest, e integraseră perfect în familia celorlalți și îi numeau pe J0 mnul și doamna Rollings unchi și mătușă. Erau atât de mici cilătt îi adusese Ernest acolo în casă, încât fuseseră considerați ca niște prunci nou-născuți ai familiei. Habar n-aveau ca domnul și doamna Rollings primesc o sumă săptămânală ca să-i îngrijească. Ernest îi întrebă ce vor să se facă. N-aveau decât o singură idee: cu toții, uiclusiv Georgie, voiau să fie piloți de șlepuri. Nici rășușteie n-ar fi putut să manifeste o dragoste mai evidentă pentru apă.

— Dar tu, Alice, ce vrei să te faci? o întrebă Ernest.

— O, zise ea, eu am să mă mărit cu Jack și am să fiu ne vastă de pilot de șlep.

j. ick era băiatul cel mai mare, un flăcăiandru voinic de vreo doisprezece ani, imaginea a aceea ce fusese probabil domnul Rollings la vârsu l-ai. Uitându-ne la el, și văzându-l atât de bine dezvoltat, drept și împâinit, mi-a fost ussor să citesc în gândurile

lui Ernest, ca și în ale mele, că mai bine decât așa nici nu s-ar putea.

— Vino încoace, dragul meu Jack, zise Ernest. Uite, vrei să-ți d-iu un știing?

Băiatul roși, dar nu se lăsă convins să se apropie, cu toate amabilitățile noastre de până atunci. Mai primise el monezi de câte un penny până atunci, dar niciodată șilingi. Taică-su îl trase ușurel de ureche, împingându-l spre noi.

— Jack e un băiat foarte bun, de asta nu mă-ndoiesc, **n** spuse Ernest domnului Rollings.

— Da, răspunse domnul Roalings, de bun e bun, ce-i drept, numai că nu-l pot face să deprindă buchile. Nu e unul dintre așa care se duce cu plăcere la școală, numai de asta mă plâng, Zău așa. Nu știu ce o fi cu copiii mei, și cu ai dumneavoastră, domnule Pontifex, că nici ei nu-s de loc mai breji și niciunul nu vrea să învețe carte, măcar ca altele le învață prea repede.

He, Jack ăsta pe care-l vedeți, se pricepe la șlepuri apro tot așa bine ca și mine.

Și domnul RolHngs arunca priviri drăgăstoase șitoare către odraslele lui.

— Cred, îi spuse Ernest domnului Rollings, că dacă vrea să se însoare cu Alice când o fi mai mare, n-ar fi de rău s-o facă și eu

îi făgăduiesc că o să aibă câte șleपुरi o don, între timp, domnule Koilings, spune-mi te rog de câți ai avea nevoie și eu îți țin la dispoziție cât îți trebuie.

Inutil să spun că Ernest ușura foarte mult situația acestor oameni cumsecade. Dar el insista foarte mult asupra tuchestiuni, și anume să nu mai facă contrabandă și nu cumva să-i amestece pe copii în povestea asta; pentru că o păsăriq îi spusese lui Ernest că una din resursele familiei Rollings era nițică contrabandă, făcuta așa, discret. Domnul Rollings consimți fără părere de rău, și cred că de mulți ani încoace grănicerii din paza coastei nu mai suspectează pe niciun membru al familiei Rollings de încălcarea legii vămilor.

— De ce ar trebui oare să-i iau pe copii de unde se află, îmi spuse Ernest, când ne întorceam cu trenul spre casă, pentru a-i trimite Sa scoli unde n-au să fie nici pe departe tot atât de fericiți, și unde foarte probabil, i-ar necăji faptul că câfit copii nelegitimi? Georgie vrea să conducă un șlep, n-are deci!

să-și facă astfel* intrarea în viață, și cu cât mai curând, cu atât mai bine; va fi un început la fel de bun ca oricare altul: și, apoi, dacă arată că are oarecare aptitudini, voi avea grijă sa i le dezvolt și să-i ușurez existența; dar dacă nu manifesta nică o dorință de a se ridica, de ce naiba ar trebui să mă căznesc să-l

împing eu de la spate?

Dacă nu mă-nșel, Ernest se lansă într-o predică despre educație în general și despre metoda conform căreia tinereții ar trebui să treacă prin stadii embrionare, atât în ceea ce privește banii, cât și în ceea ce privește trupul, începând viața pe o treaptă socială mult mai joasă decât cea pe care se a f ÎS părinții lor; și a mai spus încă multe alte lucruri, pe care între timp le-a și publicat; numai c5 eu începeam să îmbătrânesc iijnbarea, ca și aerul tare al provinciei mă făcuse somnoros, jj că înainte de a ajunge la stația Greenhithe, pe drumul de (,toarcere, mă și cufundasem într-un somn odihnitor.

Capitolul LXXXV pupă ce împlini treizeci și doi de ani și după ce-și făcuse se cap în ultimii trei-patru ani, Ernest se instala la Londra, și se apucă serios de sens. Până atunci se arătase destul de promițător, dar nu produsese nimic. Și nici nu se mai manifestase de câțiva ani în public.

Ducea, după cum am spus, o viață foarte liniștită și retrasă, nu se întâlnea aproape cu nimeni, în afară de mine, și de încă vreo trei-patru prieteni, cu care eram în relații intime de ani de zile. Ernest și cu mine formam o mică bisericuță și în afara ei finul meu nu era aproape de loc cunoscut.

Cel mai mult cheltuia cu călătoriile pe care și le permitea

destul de des, dar numai pe durate scurte. Oricât se străduia, nu putea să cheltuiască mai mult de o mie cinci sute de lire pe an; restul veniturilor le dădea de pomană, dacă se întâmpla să găsească vreun caz unde i se părea că banii lui pot să slujească unui scop bun, sau îl puneă de o parte, până când se ivea vreo ocazie de a se descotorosi de el într-un mod binevenit.

Știam că scrie, dar întrucât între noi existau atât de multe 5! mărunte deosebiri de păreri în această privință, printr-o înțelegere tacită rareori se întâmpla la vreunul din noi să abordeze această problemă, și nici n-am știut că publică efectiv, până ce într-o zi mi-a adus o carte și a spus că el e autorul. Am deschis-o și am constatat că e vorba de o serie de eseuri semiteologice, semisociale, chipurile scrise de șase sau șapte oameni diferiți, și analizând același grup de subiecte din puncte de vedere diferite.

Oamenii nu uitaseră încă celebrele Eseuri și recenzii, Ștfnest, cu multă maliție dăduse tușele finale la vreo două din eseuri, în așa fel încât să sugereze vag că ar fi fost scrise de episcop. Toate aceste lucrări sprijineau biserica anglicană și p-reau, atât prin sugestiile interne ce le implica conținutul IO r cât și prin sensul lor prima fade *, să fie opera a vreo șase oji meni cu experiență și cu o situație foarte bună, care s-au hotărâsă

abordeze chiar din sânul bisericii problemele spinoase ale zilei, cu tot atâta îndrăzneală, cum le abordau și dușmanii bisericii din afară ei.

Un eseu se ocupa de dovezile exterioare ale învierii; altul de legile căsătoriei la națiunile cele mai civilizate din lume în trecut și în prezent; un altul era închinat examinării numeroaselor chestiuni ce trebuie redeschise și reconsiderate. – **n** conformitate cu valoarea lor, dacă dogma bisericii anglicane avea să înceteze a mai exercita o autoritate morală; alt eseu trata problema pur socială a sărăciei în clasele de mijloc; altul autenticitatea sau mai degrabă lipsa de autenticitate a celei de a patra evanghelii; în sfârșit, mai era unul intitulat Raționalism irațional și încă vreo două-trei.

Toate erau scrise într-un stil viguros și curajos de parcă ar fi aparținut unor oameni deprinși să vorbească cu autoritate; toate recunoșteau că biserica cere în mod fățiș oameni lor să creadă multe lucruri pe care nu le-ar putea accepta niciun om deprins să cântărească dovezile și argumentele; dar în același timp se susținea că atâtea adevăruri valoroase s-au amestecat atât de strâns cu aceste greșeli, încât era mai bine să nu se ocupe nimeni de greșeli, A pune accentul pe ele, echivala cu contestarea șicanatoare a dreptului reginei de a domni, pe motiv că Wilhelm

Cuceritorul a fost copil nelegitim.

Un articol susținea că deși n-ar fi fost indicat să se schimbe cuvintele din cartea noastră de rugăciuni, și din cele 39 de articole, ar merita să se schimbe pe tăcute sensurile ce le atribuim acestor cuvinte, în eseuri se sublinia că tocmai asta se și face în domeniul juridic; așa s-a dezvoltat și s-a adaptat dreptul și, întotdeauna, în toate epocile s-a considerat că e o metodă justă și convenabilă de a efectua schimbări. Se sugera ca și biserica s-o adopte.

1 La prima vedere (lat.) – într-un alt eseu se nega în mod foarte îndrăzneț ideea biserica se bazează pe rațiune. Se dovedea fără putință de tăgadă ca de fapt temelia ei este și trebuie să fie credința, 'ntrucât în realitate nu exista nicio altă temelie pentru l-reuna din convingerile oamenilor. Dacă așa stăteau lucrurile, Autorul susținea că biserica nu poate fi răsturnată prin rațiune la și toate celelalte lucruri, ea era fondată pe niște presupuneri inițiale, adică pe credință, și dacă urma să fie răsturnată, tot credința trebuia s-o răstoarne, și arămă credința acelor care păreau să fie mai armonioși, mai amabili, de fapt cu o educație mai bună și mai capabili să învingă dificultățile. Orice sectă care-și va manifesta superioritatea în aceste privințe, putea să-și supună totul, dar nicio altă sectă n-ar mai fi putut să facă vreme

îndelun-oata progrese serioase. Creștinismul era adevărat în măsura în care dăduse naștere la frumusețe și o hrănise, și de fapt hrănise multă frumusețe. Dar creștinismul era fals, în măsura în care dăduse naștere la urâțenie și o hrănise, și hrănise multă urâțenie. Prin urmare, era în mare parte adevărat, și în mare parte fals; de fapt am putea cădea din rău în mai rău; calea cea mai înțeleaptă ar fi să păstrăm creștinismul și să ne folosim de el spre bine, și nu spre rău. Autorul insista asupra ideii ca în mod firesc devenim persecutorii altora, de îndată ce începem să ținem prea mult la o chestiune; prin urmare, n-ar trebui s-o facem; n-ar trebui să ținem prea mult la o chestiune, nici măcar dacă e vorba de acea instituție pe care autorul o iubea mai mult ca pe oricare alta, biserica anglicană. Trebuie să fim bisericoși, dar niște bisericoși nu prea pasionați, cu sentimente călduțe, întrucât cei ce se pasionează fie de religie, fie de combaterea ei, rar se dovedesc a fi oameni binecrescuți sau foarte agreabili, însăși biserica ar trebui să se apropie de cea din Laodiceea, atât cât e compatibil cu existența ei ca Biserică, și fiecare credincios ar trebui să se lupte cu ardoare pentru a rămâne cât mai lipsit de ardoare.

În paginile cărții răsună deopotrivă curajul convingerii și curajul lipsei totale de convingeri; cartea părea să fie opera unor

oameni care în mod empiric au cârmuit corabia

— Și tu vei fi țărână între iconoclaști e și credulitate; care taie noduri gordiene fără să clipească din ochi, când le vine la socoteala; care se feresc de nicio concluzie în teorie, și de nicio lipsa de Jogica în practica, atâta vreme cât această lipsa de logica era la ei premeditată, și-și găseau suficiente justificări pentru ea. Concluziile erau conservatoare, liniștitoare, împăciuitoare. Argumentele din care decurgeau erau preluate din cei mai înaintați scriitori ai zilei. Li se dădea de la început dreptate acestor oameni în tot ceea ce susțineau, însă roadele victoriei erau predate în cea mai mare măsura celor care le posedau deja.

Poate că pasajul din carte care atrăgea în cea mai mare măsură atenția era cel dintr-un eseu referitor la diferitele sisteme de căsătorie din lume. Iată acest pasaj: „Dacă oamenii ne cer să construim, exclama scriitorul, noi punem ca piatra de temelie a edificiului nostru buna creștere. Am dori ca ea să fie veșnic prezentă, conștient sau inconștient, în mințile tuturor, ca un fel de credința suprema în care ar trebui să trăim, să ne mișcăm, și să ne dezvoltăm ființa, ca un fel de piatra iâlozofala, cu ajutorul căreia să recunoaștem dacă un lucru e bun sau rău, după cum corespunde sau nu bunei-creșteri.

Ca omul să fie binecrescut și să-i crească bine și pe alții; ca

toată persoana lui, capul, mâinile, picioarele, glasul, purtările și hainele să nu lase nicio îndoială în această privință, în așa fel încât nimeni să nu se poată uita la el fără să vadă că se trage dintr-un neam bun și că e probabil să aibă și el odrasle bune – aceasta este desiderandwn 1. Tot a-a și cu femeia. Cât mai mulți oameni binecrescuți și fericirea cât mai deplină a lor – acesta este idealul Binelui Suprem; către toate acestea trebuie să tindă, direct sau indirect, toate formele de guvernământ, toate convențiile sociale, toată arta, literatura și știința. Sfinți și sfinte sunt acei care chiar fără să-și dea seama nu scapă niciodată din vedere acest lucru, indiferent dacă muncesc sau se distrează”.

1 De dorit (ki.).

Dacă Ernest și-ar fi! publicat lucrarea semnând-o cu numele lui, bănuiesc că aceasta ar fi căzut din tiparniță ca un copil născut mort, dar forma aleasă era destinată în momentul acela să stârnească curiozitatea oamenilor (după cum am spus, el făcuse câteva aluzii malițioase, pe care recenzenții le-au socotit de o obiăznicie imposibilă, dacă n-ar fi venit din partea unui episcop, sau cel puțin din partea unui om cu autoritate. Un judecător binecunoscut a fost bănuț a fi unul dintre autori, și în scurta vreme s-a răspândit ideea că vreo șase-șapte dintre episcopii și judecătorii de frunte se strânseseră ca să elaboreze

acest volum, care pe de o parte să depășească Eseurile și recenziile și pe de altă parte să contracareze influența acelei opere încă celebră pe atunci.

Recenzenții sunt la fel de pătimiși ca și noi înșine, și pentru ei, ca și pentru toți ceilalți omni & ignoium pro magnifico. I Cartea era realmente bună și plină de umor, de satira îndreptățită și de bun simț. Făcu să răsune o nota nouă și presupunerile care circulară câțva timp cu privire la paternitatea ei atraseră atenția multor oameni care altfel nu i-ar fi aruncat nici măcar o privire fugară. Unul dintre săptămânalele cele mai entuziaste căzu pur și simplu în extaz și o proclamă cea mai remarcabilă realizare după Scrisorile provinciale ale lui Pascal. Cam o dată pe luna săptămânala respectiv găsea câte un tablou care era cea mai remarcabilă realizare de la vechii măștri încoace, sau vreo satiră care era cea mai remarcabilă în domeniul respectiv, de la Swift încoace, sau cine știe ce alt lucru, care era incomparabil mai remarcabil decât orice alt lucru care apăruse de la cutare sau cutare om încoace. Dacă Ernest și-ar fi semnat cartea cu numele lui, și dacă autorul recenziei ar fi știut că Ernest e un necunoscut, fără îndoială ar fi conceput-o în cu totul alt stil. Recenzenților le place să creadă că îl bat pe umăr pe un duce sau chiar pe un prinț de neam, și îl dau cu strat de pomăda, gros de un deget, până ce

descoperă ca de fapt nu l-au lăudat decât pe un

1 Orice lucia necunoscut pare măreț (lat.).

Brown, Jones sau Robinson. Pe urmă sunt dezamăgiți și mai întotdeauna nu-l iartă pe Brown, Jones sau Robinson, ci îi plătesc cu vârf și îndesat.

Ernest nu era chiar atât de familiarizat cu dedesubturile lumii literare cum eram eu, și mă tem ca și-a cam pierdut capul, când s-a trezit într-o bună dimineață și a descoperit că a devenit celebru. La urma urmei era totuși liul Cristinei și poate că n-ar fi fost în stare să facă ce a făcut, dacă n-ar fi fost din când în când capabil de accese de entuziasm nejustificat, însă nu trecu multă vreme până ce descoperi tot adevărul, și se apuca să scrie liniștit o serie de cărți, pentru că ținu foarte mult să spună lucruri pe care nimeni nu le-ar spune, chiar dacă ar putea, sau pe care let-ar putea spune, chiar dacă ar vrea.

În felul acesta, și-a creat o faimă rea în literatură, într-o zi i-am spus râzând că e ca un om din secolul trecut, despre care se zicea ca numai o asemenea reputație putea să împiedice un asemenea talent să răzbată.

Ernest râse și răspunse ea ar prefera să fie ca o/nul acela, decât ca unii scriitori moderni, pe care i-ar putea ușor nunii, ale căror calități erau atât de firave încât numai o asemenea

reputație îi putea face să răzbată.

Mi-amintesc ca foarte curând după publicarea uneia din aceste cărți s-a întâmplat s-o întâlnesc pe doamna Jupp, căreia, în treacăt fie spus, Ernest îi dădea o mică alocație săptămânală. Mă aflam în apartamentul lui Ernest și, nu știu cum s-a făcut, dar am rămas câteva minute singur cu ea. Atunci i-am spus:

Știi, doamnă Jupp, că domnul Pontifex a mai scris o carte.

Ei nu, zău, zise ea. Doamne, Doamne! Ce drăguț om! Despre dragoste a scris?

Și bătrâna păcătoasă mi-a aruncat niște ocheade parșive pe sub pleoapele zbârcâte. Am uitat ce anume din răspunsul meu provocase aceste ocheade – probabil nimic – dar ea continuă să sporovăiască în plină viteză, cum că Bell i-a dat un bilet la opera.

— Așa ca bineînțeles m-am dus, zise ea. N-am înțeles orba, câte ceasuri am stat acolo, fiindcă grăiau pe franțus [e, dar le vedeam picioarele. O, Doamne, Doamne! Mă

O n că n-o să mai rămân multă vreme pe aici, și când o să mă

Icia drăguțul de domnul Poutifex în coșciug, o să zică:

„Bată bătrâna n-o să mai tolocănească de pomană”; dar pomnul să vă aibă în pază, că nu sunt chiar atât de bătrână, au chiar și lecții de dans.

În momentul acela intră Ernest și conversația noastră luă –' n întorsătură. Doamna Jupp îl întreba dacă acum, când ar; iininat cartea asta, o să mai scrie și altele, Bineînțeles, răspunse el. Scriu mereu; iată manuscri

(„1 viitoare mele cărți, adaugă el, arătându-i un teanc de lii” iii.

Ei poftim! exclamă ea. Doamne, Doamne, și ăla e ci-ar manuscris? De multe ori am tot auzit vorbindu-se de

— Nrauscrise, dar n-am crezut niciodată că o să apuc să văd „eu vreunul cu ochii mei. Bravo. Va să zică asta e chiar un ranuscris?

Erau câteva mușcate în fereastră, și nu prea părea salei. reargă bine. Ernest o întrebă pe doamna Jupp dacă se prispe la flori.

— Eu mă pricep și la limba florilor, zise ea. cu un zâmb; t dintre cele mai fascinante. După aceea am espediat-o plia ce i-o veni chef să ne mai onoreze cu o nouă vizita; fu doar că i se îngăduie acest privilegiu din când în când, deoarece se bucura de simpatia lui Ernest.

Capitolul LXXXVI

Și acuma trebuie să-mi închei povestirea. Capitoloii anterior a fost scris nu mult după evenimentele ce le înregistrează, adică

în primăvara anului 1867, între timp scrisesem povestea până în momentul respectiv; dar, ulterior, am mai modi

45 î ficat-o. Acum ne aflam în toamna anului 1882, și dacă iyjbi am de gând să spun câte ceva, trebuie s-o fac repede, fiindcă am optzeci de ani, și cu toate că o duc bine cu sănătatea, nu-mi pot ascunde adevărul că nu mai sunt chiar atât de tânăr. Și Ernest a ajuns la patruzeci și șapte de ani, deși nu arata.

E mai bogat ca oricând, fiindcă nu s-a mai căsătorit o (valoarea acțiunilor lui de la Societatea London 8 t Northbiuctei n aproape s-a dublat. Fiind pur și simplu incapabil să cheltuiască tot venitul pe care-l are, s-a văzut obligat să tot acumuleze banii, ca un mijloc de autoapărare. Locuiește tot în cartierul Temple, în același apartament pe care i l-am li'at and a renunțat la prăvălie, fiindcă nimeni nu l-a putut convinge să-și ia o casă. Casa lui, zice, e oriunde se găsește un hotel bun. Când e la Londra îi place să lucreze și să fie L ni-știt. Când e plecat, i se pare că n-a lăsat decât prea puține lucruri în urmă, care pot să se strice în lipsa lui, și n-ar vrea să se simtă legat de o singură localitate.

— Nu cunosc nicio excepție, zise el, la regula că e mai ieftin să cumperi lapte, decât să ții o vacă.

Întrucât tot am pomenit de doamna Jupp, cred că cel mai bine ar fi să notez aici tot ce mai rămâne de spus în privința ei. A

ajuns foarte bătrânt, dar după cum zicea ea cu un aer triumfător, nimeni n-ar fi putut să spună cât de bătrâna e, fiindcă femeia de pe Old Kent Road a murit și foarte probabil a dus taina cu ea în mormânt, însă oricât de bătrână ai fi, tot în casa aceea stă, și tot așa greu o duce, dar nu știu dacă acest lucru o supăra prea tare, și pe de altă parte trebuie să recunoaștem că sărăcia o împiedică să bea a-a de mult încât să-i facă rău. N-are rost să încerce cineva să facă mai mult pentru ea decât să-i plătească o alocație săptămânală, și să refuze categoric să i-o acorde cu anticipație, î. i. în fiecare sâmbătă își amănetază fierul de călcat pentru suina de patru penny și îl scoate de la Muntele de Pietate în schimbul sumei de patru penny și jumătate, în fiecare luni dimineața, când își încasează ajutorul, și face acest lucru cu regularitate, de zece ani încoace, la fiecare sfârșit de săptămâră. Atâta vreme cât nu lasă cu adevărat să-i scape din mina fierul de călcat, suntem siguri că izbutește totuși să-și rezolve problemele financiare, așa cum știe ea, căznindu-se și chinându-se, și ca cel mai bine e s-o lăsam în pace. Dacă și-ar pierde fierul de călcat și nu l-ar mai putea recupera, ne-am (J) a seama că e timpul să intervenim. Nu știu prea bine de ce, dar femeia asta are ceva care-mi amintește întotdeauna tocmai de o persoană care diferă toată! de dânsa – vreau să spun de mama lui Ernest.

Ultima dată când am mai stat cu ea la taclale, a fost acum vreo doi ani, când a venit la mine, în loc să se ducă la Ernest. Zicea că a văzut o birjă trăgând în fața casei lui, toc-îiaia când dădea să intre, că l-a zărit pe tăticul domnului Pon-tifex, scoțându-și capul de drac bătrân pe fereastră, așa ca venise la mine, fiindcă nu era dispusă să „se frângă din șale în fața nimănui, și mai ales nu în fața unuia ca el. Mi-a mărturisit că are tot felul de ghinioane. Locatarii se purtau rău cu ea, plecau fără să-i plătească și nu lăsau nici măcar un băț de lemn în urma lor, dar azi era foarte fericita. Mâncase bine de tot – o bucată mare de șuncă cu mazăre. Plânsese de bucurie, dar ce să facă dacă așa era ea, proastă.

— Și pe urma mai e și Bell ăla, continuă ea, deși eu n-am izbutit să stabilesc niciun fel de legătură între cele două subiecte. Ți se face lehamite cin **d** îl vezi cum s-a apucat să bată drumurile la biserică, toată ziulica, și cum îi tot da zor cu maică-sa care e gata să se înfățișeze înaintea lui Iisus, și tocmai mie rai le spune. Și după toate nici n-o să moară, și bea câte o jumătate de sticlă de șampanie pe zi, și p-ormă Grigg, ăla de ține predici, știți dumneavoastră, l-a întrebat pe Bell, dacă eu chiar așa o țin numai în chefuri, dar vorba aia, când eram tânără, le dădeam cu tifla tuturor „păsărilor de noapte” de pe Holborn, și dacă aș fi mai înțolită și aș avea dinți în gură, zău de n-aș face-o și astăzi; l-am

pierdut pe bietul Watkiiis, dar bineînțeles că n-aveam ce să-i mai fac, și pe urmă am pieraut-o și pe drăguța Rose. Mare proastă a fost? i aia, de s-a dus cu căruța și a apucat-o bronșita la plămâni. Nici nu m-am gândit când am sărutat-o pe drăguța de Rose la Pulâen's Passpge și mi-a dat bucata aia de carne că n-o s-o mai văd niciodată și zău că tare mat ținea la ea prietenul ci, macat că era însurat, îmi închipui că între timp s-a făcut și ea oale și ulcioare. Dacă s-ar putea scula din mormânt și m-ar vedea cu degetul ăsta care coace, ar plânge și eu i-aș zice: „Lasă, lasă, fetițe, că-mi trece”. O, Doamne, uite că se pregătește de ploaie. Nu pot să sufăr sâmbetele ploioase, și mai ales scara – bieteale femei care și-au pus ciorapi frumoși albi, și care trebuie să câștige-și ele o pâine etc. etc.

Și totuși, vârsta n-o ofilește pe această păcătoasă bătrână și nelegiuita, așa cum zic oamenii că ar fi drept să se înlîmple. Orice viață o fi aus ea, în orice caz, i-a priit foarte bine. Uneori ne dă să înțelegem că e încă foarte solicitată alteori adoptă un ton cu totul diferit. Nu l-a mai lăsat nici măcar pe Joe Kmgsă-și-i atingă buzele de al e ei de zece ani încoace, zău așa. În schimb ar pretera oricând un coti t-l de berbec.

— Oho, dar să mă fi văzut când eram o fetișcană dulce de șaptesprezece ani! Eram leită biata maică-mea, și ce femei?

drăguța era, deși n-ar trebui să spun eu asta. Și ce dinți frumoși avea în gură! Mare păcat că au îngropat-o așa, cm dinții ei!

Un singur lucru știam ca o face să se declare indignată: fapte?! ca fiul ei, Tom, și cu nevastă-sa Topsy”, își învață copila! să înjure.

— Oh, e groaznic de îngrozitor! exclamă ea. Eu nu știu ce înseamnă cuvintele alea, dar i-am spus că e tuș porc și un bețiv, De fapt eu cred că bătrânei lucrul ăsta îi făcea plăcere, Bine, doamna Jupp, am întrebat-o, dar parcă pe ne vasta lui Tom o cheamă altfel decât Topsy, nu? Știu că îi ziceai Pheeb.

A da, mâ-a răspuns ea, numai că Pheeb s-a purtat ca o scroafă, și acum e Topsy în locul ei.

Alice, fiica lui Ernest, s-a măritat cu băiatul oi care se juca pe vremuri. Ernest le-a dat tot ce-au zis că le trebuie, și încă multe pe deasupra. I-au dăruit deja un nepoțel, și nu mă îndoiesc că o să-i mai facă încă mulți alții. Georgie, uți nu are decât douăzeci și unu de ani, e proprietara! unui, poraș frumos, pe care i i-a cumpărat taică-su. Când avea. isprezece ani, a început să meargă cu șlepul împreună cu hiitrânul RolHngs și ca Jack, cărând cărămizi de 3 a Rochester țna sus pe Tamisa; apoi taică-su i-a cumpărat și lui și lui Jack câte un șlep; după aceea le-a cumpărat la amândoi corăbii, și apoi vapoare. Nu știu prea precis

cum câștiga Olirnenii bani de pe urma vapoarelor. – dar el nu face nimic neobișnuit, și totuși, din câte îmi dau seama, activitatea asta e foarte rentabilă. Seamănă bine cu taică-su la chip, dar nu pare să aibă nici măcar o scânteie – din câte am plătut să observ – de talent literar; are mult umor, și enorm ce mult bun simț, dar instinctul lui este fără doar și poate je natură practică. Mă tem că-mi sugerează mai degrabă cum în fi fost Theobald ca marinar, decât cum ar fi fost Ernest, într-o asemenea situație. Ernest se duse de două ori pe an, la Battersby și stătea câteva zile cu taică-su, până când acesta **r**, murit. Cei doi bărbați continuau să fie în cei mai buni termeni, în ciuda faptului că Ernest scrisese ceea ce vecinii numeau „niște cărți înfiorătoare”. Poate că armonia, sau mai degrabă **p**? a discordiei care dăinuise între tată și fiu, se datora faptului că Theobald nu și-a aruncat niciodată ochii pe paginile reunei cărți scrise de fiul său, iar pe de altă parte, Ernest nu Domenea niciodată de ele în prezența lui taică-su. După cum: în mai spus, se înțelegeau perfect, dar nu încape îndoială ca Mzitele lui Ernest erau scurte și nu prea dese. Odată Theobald 1 – 3. rugat pe Ernest să-și aducă copiii cu el, dar Ernest știa că copiilor n-o să le facă nicio plăcere, așa că dorința bunicului i-a fost îndeplinită.

Uneori, Theobald venea la Londra, cu mici treburi, și-i uzita

pe Ernest în apartamentul lui; de obicei îi aducea câte o salată-două sau o varză, sau cânci-șase napi, înveliți utr-o bucată de hârtie de băcănie, și-i spunea lui Ernest că? fie ca la Londra e destul de greu să găsești legume proaspete, și de aceea i le-a adus. Ernest îi explicase adeseori că nu-i slujesc la nimic legumele și că ar prefera să nu de dar Theobald persistă, bănuiesc numai din plăcerea

— Și tu vei fi țărănă căe-a face ceva care nu era pe placul fiului său, și cart odată să fie un lucru prea mărunț ca să-l bage cine-seama.

Theobald a trăit până acum vreun an, când într-o înmeață a fost găsit mort în patul lui, după ce-i fiului său următoarea scrisoare: „Dragă Ernest, n-am nimic special să-ți scriu, însă de soarea ta zace de câteva zile în purgatoriul scrisorilor la crirc n-am răspuns, adică în buzunarul meu, și e timpul să-ți pun **d**.

Mă simt foarte bine și pot și acum să umblu fără dificultate opt sau zece kilometri, ca de obicei, dar la vârști mea e greu să știi cât au să dureze toate astea, și timpijj zboară repetie. Toată dimineața m-am ocupat de răsăditul plantelor în grădină, dar acum, după-amiaza, e o vreme tare ploioasă.

Ce are de gând să facă guvernul ăsta antipatic, cu Irlanda? N-aș putea să zic că aș dori chiar să văd izbucnind un complot

împotriva domnului Gladstone, dar dacă l-ar im în coarne un taur furios, chiar acolo în Irlanda, și nu s-ar mai întoarce, nu mi-ar părea rău. Lordul Hartington nu este exact omul pe care aş dori să-l pun în locul lui, dar cred că ar fi totuși cu mult mai bun decât Gladstone.

Nici nu-ți pot spune cât de mult îi simt lipsa surorii tale, Charlotte. Îmi ținea socotelile gospodăriei, și ei îi puteam deschide inima vorbindu-i de toate micile mele necazuri, iar acum când s-a însurat și Joey, nu știu ce m-aș face dacă n-ar veni câte unul din ei din când în când să se mai ocupe de mine. Singura mea consolare este ca Charlotte o să-și facă fericit soțul și că el e mai mult sau mai puțin demn de ea, în măsura în care poate să fie un soț.

Rămân al tău tată iubitor, Theobald Pontifex”.

Aș putea să spun în treacăt, că deși Theobald vorbește de căsătoria Charâottei ca și cum ar fi fost un eveniment recent, de fapt avusese loc cu vreo șase ani mai înainte, când avea treizeci și opt de ani, iar soțul ei cu șapte ani mai puțin.

Nu încape îndoiala că Theobald și-a dat duhul liniștit, „rin somn. Se poate spune despre un om că a murit, când moartea lui a avut loc în asemenea împrejurări? El a prezentat fenomenul morții față de alți oameni, dar față de el însuși, nu numai că n-a

murit, dar nici nu s-a gândit măcar că o să moară. vânseamnă a muri doar pe jumătate; dar pe de altă parte, nici viața nu și-a trăit-o decât pe jumătate. Prezenta atâtea fenomene de viață, încât bănuiesc că în general ar fi mai comod și spunem că a trăit decât să considerăm că nu s-a născut niciodată. Dar lucrul acesta este posibil numai fiindcă asociația ție idei nu se ține strict de litera ei

Nu acesta însă era verdictul general în privința lui, și adeseori verdictul general este cel mai adevărat.

Pe Ernest îl copleșiră condoleanțele și numeroasele cuvinte calde și respectuoase în amintirea tatălui său.

Niciodată n-a rostit măcar o singură vorbă împotriva cuiva, zâsc doctorul Martin, bătrânelul care-l adusese pe Ei nest pe lume. Nu numai că era foarte simpatizat, dar îl iubeau toți cei care au avut cândva de-a face cu el.

În viața mea n-am cunoscut un om mai drept și mai corect în relațiile cu alții, zise avocatul familiei. Și nici n-am un om mai punctual în îndeplinirea obligațiilor de afaceri.

O să-i simțim în mod dureros lipsa, îi scrise lui Joey episcopul, în termeni cât se poate de călduroși.

Sărăcimea era de-a dreptul consternată.

— Niciodată nu simți lipsa fântânii până când nu seacă, zise

o bătrână, exprimând astfel sentimentele tuturor.

Ernest știa că regretele acestea generale nu sunt câtuși de puțin mincinoase, ca și în cazul oricărei alte pierderi, care nu poate fi ușor reparată, își dădea seama că numai trei oameni de pe lume participaseră în mod nesincer la omagiul adus cu entuziasm lui Theobaad, și aceștia erau tocmai cei care puteau cel mai puțin să-și manifeste lipsa de compasiune: era vorba de Joey, de Charlotte și de el. Îi fu îngrozitor de ciuda pe el însuși, fiindcă împărtășește părerea lui Joey sau a Charlottei într-o privință oarecare, și era fericit că trebuie să-și ascundă pe cât posibil aceste sentimente, nu din priciicelor ce-i făcuse taică-su – motivele de nemulțumire de acest gen se învechiseră prea mult ca să-și mai aducă aminte de ele acum – ci pentru că nu și-ar permite niciodată să aibă fdtde taică-su sentimente diferite de cele pe care le avusese întot^{de} deauna. Atâta vreme cât comunicarea între ei se rezuma la banalitățile curente, totul mergea bine, însă dacă se abăteau cât de puțin, simțea invariabil ca instinctul lui taică-su merge în totală opoziție cu al lui. Când era atacat Ernest, taică-su accentua cât putea de mult toate obiecțiile ridicate de adversarii săi. Dacă se lovea de vreun obstacol se vedea bine ca taică-su e încântat. Ce spusese bătrânul doctor despre Theobald că nu vorbise de rău pe nimeni, era

perfect adevărat în prința altora, dar nu și a lui Ernest, acesta însă știa foarte bine că nimeni nu-i dăunase pe tăcute reputația, mai mult decât propriul său tată, în măsura în care avea curajul s-o facă. Este un lucru foarte obișnuit și foarte firesc. Se întâmplă adeseori, că dacă fiul rac dreptate, tatăl n-are. Și tatăl nu e dispus să suporte ac-sv lucru, dacă poate să-l combată într-un fel oarecare.

Și totuși era foarte greu de spus care era adevărata rădăcină a răului în cazul de față. Nu era vorba de șederea lui Ernest Sa închisoare. Theobald uitase complet de acest eveniment, mult mai repede decât ar fi făcut-o nouăzeci Ja Sută dintre tați. Fără îndoială că în parte lucrul se datoră unei incompatibilități de temperament, dar sunt convins că motivul principal de nemulțumire consta în faptul că ajunsese atât de independent, și de bogat, când era încă foarte tânăr, și că în felul acesta bătrânul fusese privat de puterea de a-l necăji și de a-l lovi în modul în care se simțea îndreptățit s-o facă. Pasiunea de a necăji oamenii în mod meschin, când simțea c-o poate face fără nicio primejdie, rămăsese parte integrantă din firea lui, încă de pe vremea când îi spusese guvernantei ca o s-o păstreze anume pentru ca s-o poată necăji. Bănuiesc că așa se-ntâmplă cu noi toți, sau cel puțin sunt sigur că cei mai mulți dintre tați, mai ales dacă

poarta haina preoției, sunt aidoma lui Theobald.

4 bli

Sunt convins ca în realitate nu ținea la Joey sau la Charlotte niciun pic mai mult decât la Ernest. Nu ținea la nimeni și la nimic, sau în cel mai bun caz, dacă totuși ținea la cineva, apoi acea persoană era majordomul lui, care-l îngrijea când nu se simțea bine, și era plin de atenții față de ei, și-l socotea omul cel mai bun și mai capabil din lume. Dacă acest servitor credincios și devotat a continuat să gândească la fel și după deschiderea testamentului lui Theobald, când s-a descoperit ce moștenire i-a lăsat, asta n-aș ști să spun. Dintre copiii lui, pruncul care murise în \u238? rstă de o zi, era singurul pe care-l socotea că s-a purtat ca un adevărat fiu. Cât despre Cristina, e! nu s-a prefăcut niciodată că-i duce dorul și nu i-a pomenit niciodată numele; dar asta a fost socotita o dovadă a faptului că suferă de pe urma pierderii ei prea mult ca să poată măcar să vorbească despre ea. Se prea poate să fi fost așa, dar eu nu cred.

Lucrurile rămase de pe urma lui Theobald fură vândate la licitație și printre ele Concordanța Vechiului și Noului Testament pe care o alcătuisese în decursul multor ani, cu desăvârșită acuratețe, și o imensă colecție de predici în manuscris – fiind de fapt totalitatea operelor sale. Pe acestea, împreună cu

Concordanța, se obține prețul de noua penny căruciorul. Am fost surprins să aud că Joey n-a plătit cei trei sau patru șilingi cu care ar fi putut cumpăra tot teancul, însă Ernest îmi spune că Joey îl antipatiza dintotdeauna pe taică-su cu mult mai multă ferocitate decât o făcuse el, Ernest, vreodată, fiind dornic să scape de orice lucrușor **care-i amintea de el**.

După cum a reieșit din cele de până acum, atât Joey cât și Charlotte s-au căsătorit. Joey are și copii, dar Ernest **îi vede** foarte rar. Bineînțeles Theobald nu i-a lăsat lui Ernest nimic prin testament; lucrul acesta era de prevăzut, așa că ceilalți doi copii au căpătat o parte frumoasă din moștenire.

Charlotte e la fel de deșteaptă ca întotdeauna, și uneori îl pofteste pe Ernest să vină să locuiască cu ea și **cu soțul ei**, aproape de Dover, bănuiesc pentru că știe că **invitația** n-o să-i facă plăcere, în toate scrisorile ei folosește un ton de haut en bas; e destul de greu de dovedit negru pe alb, însă Ernest nu primește niciodată o scrisoare de la ea, fără să simtă că-i scrie cineva care a fost în comunicație directă cu un înger.

— **Ce creatură înfiorătoare** trebuie să fi fost îngerul acela îmi zise el într-o zi, dacă a **avut** vreo contribuție **la finisarea caracterului** actual al Charlottei.

„Crezi că ți-ar face plăcere o **schimbare** de decor, pe care

ți-o poate oferi marea de aici? Ți scrise ea nu de mult. Curând ierburile vor face să înverzească partea de sus a falezei. Probabil că grozama a și răsărit, iar primele ierburi au apărut, bănuiesc, judecând după aspectul dealului de la Ew – II, și fie că sunt sau nu ierburi, faleza e întotdeauna frumoasă, și dacă vii aici, odaia ta va fi plăcută și confortabilă, așa că te poți odihni liniștit în colțișorul tău. Cu nouăsprezece șilingi și șase penny îți poți cumpăra un bilet dus și întors valabil o lună de zile. Dacă ai vrea să te hotărăști ar trebui să ții seama numai de propria ta plăcere, însă dacă totuși vii, sperăm că ne vom strădui îndeajuns să-ți facem șederea agreabilă; însă nu trebuie să-ți crezi din asta o problemă, dacă nu ești dispus să vii în direcția noastră”.

— În cele mai îngrozitoare coșmaruri ale mele, îmi zise Ernest arătându-mi răsând scrisoarea, visez că trebuie să mă dul să știu cu Charlotte.

S-ar zice că scrisorile ei sunt excepțional de bine scrise, și bănuiesc că în familie se spune că Charlotte are de fapt o capacitate literară mult mai mare decât cea a lui Ernest. Uneori ni se pare că i le trimite, numai ca să zică: „Ei, poftim – să nu crezi tu că ești singurul dintre noi care știe să scrie; ia citește scrisoarea asta! Și dacă ai nevoie de un mic pasaj descriptiv pentru viitoarea ta carte, n-ai decât să-l folosești pe acesta. „Și mie mi se pare că

scrie foarte bine, dar a **căzut sub dominația** cuvintelor de genul „sper”, „cred, „simt”, „încerc”, „agreabil” și „un pic” și nu mai e în stare să scrie măcar o pagină, fără să introducă toate aceste cuvinte, iar pe unele dintre ele chiar de mai multe ori. Ca urmare, deci, stilul ei e monoton.

Ernest e la fel de pasionat de muzică cum a fost întotdeauna, sau poate **chiar** mai mult, și în ultimii ani, la celelalte creații, a mai adăugat și câteva compoziții muzicale. Tot mai are dificultăți în această **privință**, și mereu se luptă cu trecerea în tonalitatea do diez, după ce începe în tonalitatea do și nu mai izbuteste să revină.

— Trecerea la do diez, zicea el, este ca o femeie care călătorește cu metropolanul fără să fie însoțită de nimeni, și se trezește la capătul liniei, la Shepherd's Bush, fără să știe prea bine unde vrea să meargă. Cum poate să se întoarcă fără primejdie la Clapham Junction? Și nici Clapham Junction nu **este** lucrul cel mai potrivit, fiindcă seamănă cu o septă redusă - susceptibilă de atâtea schimbări nearmonice, încât o poți rezolva în toate terminațiile muzicale posibile.

Apropo de muzică, mi-aduc aminte de o mică scenă care s-a petrecut nu de mult între Ernest și domnișoara Skinner, fiica cea mai mare a doctorului Skinner. Doctorul Skinner părăsise de

mult școala din Rough**borough** și devenise vicarul unei catedrale dintr-un comitat din inima Angliei – un post care i se potrivea ca o **mănușă**. Aflându-se o dată prin, Ernest îi **făcuse o vizită, în virtutea vechii lor** cunoștințe, și fusese invitat cu multă ospitalitate la dejun.

Cel treizeci de ani scurși între timp, albiseră sprâncenele stufoase ale doctorului Skinner, deși nu izbutiseră să facă același lucru și cu părul lui. Bănuiesc că dacă n-ar fi fost peruca aceea, ar fi fost uns episcop.

Glasul și manierele nu i se **schimb**aseră și crud Ernest, făcând câteva observații despre un plan al Romei **atârnat** pe peretele din hol, se pomenise rostind din nebăgare de seamă cuvântul Quirinal, doctorul Skinner îi răspunsese cu obișnuitul **său ton** pompos:

— Da, Quirinalul sau, așa cum pre că **l** num se tu, Cvirinalul.

După acest triumf, trase mult aer în piept pe la **colțurile gurii**, și îl aruncase înapoi în obrazul cerurilor! – modul cel mai elegant, ca pe vremuri când era **directorul școlii**. **Ba** chiar în timpul mesei spusese că, era aproape imposibil să te gândești la altceva”, dar se corectase imediat, punând cuvintele „aproape imposibil să concepi idei aberante”, după care păruse că se simte mult mai liniștit. Ernest văzu formele familiare ale opere or

doctorului Skinner, pe rafturile sufrageriei, dar nu văzu niciun exemplar din Roma sau Biblia?

Tot atât de mult îți place muzica, domnule Pontifex? îl întreabă domnișoara Skinner pe Ernest în timpul mesei.

Da, domnișoară Skinner, dar nu orice fel de muzică; știți că muzica modernă nu mi-a plăcut niciodată.

Dar e foarte rău! Nu ți se pare totuși că... și era gata să adauge „ar trebui să-ți placă”, dar lasă lucrurile pe jumătate nespuse, având impresia că și-a exprimat suficient gândul.

Aș vrea să-mi placă muzica modernă, dacă aș putea s-o îndrăgesc. Toată viața m-am străduit în privința asta, dar pe măsură ce îmbătrânesc izbutesc din ce în ce mai puțin.

Dar rogu-te, unde socoți dumneata că începe muzica modernă?

De la Sebastian Bach.

Și Beethoven nu-ți place?

Nu. Pe vremuri, când eram mai tânăr, mi se părea că totuși îmi plac? dar acum știu că de fapt nu mi-a plăcut niciodată prea mult.

Ah! Cum poți să spui una ca asta? înseamnă că nu-l înțelegi, pentru că dacă l-ai înțelege, n-ai putea să spui așa ceva. Pentru mine un simplu acord de Beethoven e suficient.

E o adevărată fericire.

Pe Ernest îl amuza puternica asemănare a fetei cu taică-su, aerul familiei – o asemănare ce sporise la ea odată cu vârsta și cuprindea chiar și glasul, și felul de a vorbi, își amintea cum îi descriesem partida de șah pe care o jucasem cu doctorul Skinner pe vremuri, și în mintea lui i se părea că o aude pe domnișoara Skinner vorbind, de parcă ar fi alcătuit un epitaf:

Oprește-te:

Curând s-ar putea să iau

Un simplu acord de Beethoven

Sau o mică optime

Dintr-un Cântec fără Cuvinte de Mendelssohn

După-masă, când Ernest rămase singur vreo jumătate de oră cu vicarul, îi făcu atâtea complimente, încât bătrânul se arată neobișnuit de încântat și măgulit. Se ridică și făcu o reverență.

— Aceste vorbe, zise el, voce sita., sunt foarte prețioase pentru mine.

— Domnule doctor, ele nu sunt decât o mică parte din sentimentele pe care trebuie să le aibă față de dumneavoastră, oricare dintre foștii elevi, îi răspunse Ernest.

Și astfel, cei tipi domni dansară, ca să zic așa, un menuet la capătul mesei din sufragerie, în fața ochii uși cu geam, care dădea

spre peluza de iarbă, tunsă scurt, ca o bucăți de catifea. Apoi Ernest plecă. Dar peste câteva zile, doctorul Skinner îl acrise o scrisoare, spunându-i că crit cât lui sunt okXyjco! kai /vivni-Q¹ -și totodată avskrc Jkâoi² Ernest își aminti cuvânul e LX y] pol³ și-și dădu seama că celelalte cuvinte sunt cam din aceeași familie, așa că totul era în regulă. Peste vreo două luni Dumnezeu îl strânse la el pe doctorul Skinner, Ernest, dar asta era un zezzec bătrân, i-am spus, și nu trebuia să-ți îmblânzești atitudinea față de el.

Nu m-am putut stăpâni, mi-a răspuns Ernest, era atât de bătrân încât aveam impresia că mă joc cu un copilăș.

Uneori, ca toți oamenii cu mintea activă, Ernest se obosește prea mult, și atunci i se întâmplă să aibă ciocni i violente și pline de reproșuri cu doctorul Skinner și cu 1 h obaM – în somn – dar în afară de asemenea **incidente**, niciunul din cele două personaje glorioase nu-i mai pot face vreun rău.

Pentru mine el e de multă vreme un adevărat fiu, și chiar mai mult decât un fiu; uneori mi-e cam frica – de exemplu când îi vorbesc **despre** cărțile lui – că poate am fost un tată pentru el

¹ Aspri și din cei care opun rezistență (greacă).

² Neînfricați (greacă).

³ Aspri (greacă).

Într-o măsură mai mare decât era justificat să fiu; dacă așa stau lucrurile, sper că m-a iertat. Cărțile sunt singurul măr al discordiei între noi. Aș vrea ca ei să scrie la fel ca alți oameni, și să nu-i supere pe atâția dintre cititorii lui; zice că nu-și poate schimba felul de a scrie, după cum nu-și poate schimba nici culoarea părului, și ca ori scrie așa cum e deprins, ori n-o să mai scrie de loc.

1 * 3

În general nu se bucură de favorurile publicului. I se recunoaște talentul, dar e considerat îndeobște a fi un talent ciudat, total nepractic, și indiferent cât de serios stă n-o, e acuzat întotdeauna că glumește. Prima lui carte a avut succes pentru motivele expuse mai sus, dar niciuna dintre cărți e ulterioară nu s-a ridicat peste nivelul u-or fa!" m: rt.1 onorabile. E unul dintre oamenii aceia neno Odți, ale ca or cărți sunt ironizate de criticii literari când ies de sub tipar, dar devin „o lectură excelentă” de îndată ce sunt urmate de o lucrare ulterioară, care poate fi condamnată la rândul ei.

În viața lui n-a poftit pe vreun recenziat la masă. Am spus de nu știu câte ori că asta e o adevărată nebunie, și constat că este singurul lucru pentru care se supără pe mine.

— Ce importanță poate să aibă pentru mine zice el, dacă

oamenii îmi citesc sau nu cărțile? Asta poate să aibă importanță numai pentru ei – dar eu am **prea mulți bani ca** să mai doresc alții, și dacă lucrările mele au totuși ceva bun în ele, curând acel ceva o să-și croiască drum. Nu știu - **și nici nu-mi pasă prea mult** – dacă sunt bune sau nu. Ce părere își poate face un om cu scaun la cap despre propria lui operă? Unii oameni trebuie pur și simplu să scrie cărți tâmpite, tot așa cum trebuie să existe repetenți și codași într-o clasă. De ce ar trebui să mă plâng că sunt **printre mediocrități**? Dacă un om nu este categoric **submediocru**, atunci are motive **să fie recunoscător** – și pe urmă cărțile lui vor trebui într-o bună zi să se susțină singure, și cu cât mai curând vor începe s-o facă, cu atât mai bine.

Nu de mult am vorbit despre el cu editorul lui.

— Domnul Pontifex, mi-a zis editorul, este un homo unius libri⁴ dar n-are rost să-i spuneți în față lucrul ăsta.

Vedeam bine că editorul, care era normal să se priceapă, și-a pierdut orice încredere în situația literară a lui Ernest **și-l considera un** om al cărui eșec era cu atât mai deznădăjduit, cu cât dăduse o dată o adevărată lovitură.

— E într-o situație de izolare, domnule Overton, **a** **continuat** editorul. Nu și-a făurit niciun fel de relații, în schimb

și-a făcut dușmani nu numai în lumea clericală, dar și în comunitatea literară și științifică. În zilele noastre așa e vă ia merge. Dacă un om vrea să parvină, trebuie să aparțină unei clii, iar domnul Pontifex nu aparține nici uneia – nu e nici măcar membru al unui club.

— Domnul Pontifex, i-am răspuns eu, seamănă ca două picături de apă cu Orbello, cu singura diferență că urăște nu cu înțelepciune, ci mult prea pătimăș. Lui nu i-ar plăcea mai-mărimile din literatură și știință, dacă ar ajunge să facă cunoștință cu ele; între cele două tabere nu există niciun fel de solidaritate firească și dacă ar intra în contact cu ele, în cele din urmă starea lui ar fi și mai proastă decât la început.

Instinctul îi spune acest lucru, așa ca le evită cât poate, și le atacă ori de câte ori i se pare ca merită – poate în speranța că o generație mai tânără l-ar asculta cu mai multă bunăvoință decât cea actuală.

Dar oare poate cineva să conceapă un lucru mai nepractic și mai imprudent? întrebă editorul.

La toate astea, Ernest răspunde cu un singur cuvânt: „Așteaptă”.

Asta este ultima faza de dezvoltare a prietenului meu. E

⁴ Omul unei singure cărți (lat.).

adevărat că în momentul de față n-ar avea prea multe șanse de a încerca să întemeieze un colegiu de patologie **spirituală**, dar trebuie să-l las pe cititor să hotărască singur dacă nu există o puternică înrudire și asemănare între Ernest cel cu colegiul de patologie spirituală și Ernest **care ține** morțiș să se adreseze generației viitoare, mai degrabă decât propriei lui generații. Zice că speră că nu există nicio asemănare, și așa cum se cuvine, participă o dată pe an la ceremonia sacramentului, ca un fel de jertfă adusă lui Nemesis, ca nu cumva să capete din nou prea multă patimă pentru o temă sau alta. Asta îl cam obosește, dar, după cum zice el uneori:

— Opiniile nimănui nu merită să fie susținute, dacă nu știe să le renege ușor și cu multă eleganță, din când în când, în numele carității.

În politică e conservator în ceea ce privește votul și interesele lui. În toate celelalte privințe este un radical de concepții înaintate. Taică-su și bunică-su n-ar putea probabil să-i înțeleagă mai bine mentalitatea decât au înțeles limba chineză, dar cei care-l cunosc îndeaproape nu par să dorească de la el o schimbare substanțială față de firea lui adevărată.

SFÂRŞIT